Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna

The New Testament in the 'Auhelawa language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples 'Auhelawa long Niugini

Wycliffe
BIBLE TRANSLATORS

Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna

The New Testament in the 'Auhelawa language, Milne Bay Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples 'Auhelawa long Niugini
[kud]

Translation by Wycliffe Bible Translators, Inc.

First Edition
© 2008 The Papua New Guinea Bible Translation Association Inc. of Papua New Guinea

Web version
2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the
Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long http://tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode. Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna

Madiu	Mad	5
Maki	Mak	78
Luke	Luk	125
Yoni	Yon	203
Paihowa	Pai	258
Loma	Lom	324
1 Kolinita	1Ko	355
2 Kolinita	2Ko	383
Galetiya	Ga	402
Epeso	Ep	413
Pilipai	Pp	423
Kolose	Kol	430
1 Tesalonaika	1Te	437
2 Tesalonaika	2Te	443
1 Timoti	1Ti	447
2 Timoti	2Ti	455
Taito	Tai	461
Pilimoni	Plm	465
Hibulu	Hib	467
Yemesa	Yem	489
1 Pita	1Pi	497
2 Pita	2Pi	506
1 Yoni	1Yon	511
2 Yoni	2Yon	519
3 Yoni	3Yon	521
Yude	Yud	523
Mehe'ita'ita	Meh	526

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

MADIU

Yeisu Besinana ana mumugao
(Luke 3:23-38)

1 1 Laulele teina Besinana Yeisu ana mumugao vehabadi. Yeisu tubuna
Deivida, na Deivida tubuna mugamugaina Abelaham. 2 Wuwuna
teina dova: Abelaham iya natuna Aisake, na Aisake natuna Yakobo, na
Yakobo natunao Yuda matahinao. 3 Yuda natunao Pelesi yo Selaha na
hinadi Temali, Pelesi natuna Hesiloni, na Hesiloni natuna Alam, 4 na
Alam natuna Aminadaba, na Aminadaba natuna Nasoni, na Nasoni
natuna Salimoni, 5 na Salimoni mwanena Lehabi na natudi Boasa, na
Boasa mwanena Ludi, na Boasa yo Ludi natudi Obedi, na Obedi natuna
Yesi.

6 Yesi natuna Deivida, iya Tauwasawasa, na Deivida Ulaya hiwapena
itawaholai, na natudi Solomoni hilabahi. 7 Solomoni natuna Lehobouma,
Lehobouma natuna Abaya, na Abaya natuna Esa. 8 Esa natuna
Yehosepata, na Yehosepata natuna Yolam, na Yolam natuna Usaya.
9 Usaya natuna Yodam, na Yodam natuna Ehasi, na Ehasi natuna
Hesekaya. 10 Hesekaya natuna Manasa, na Manasa natuna Amoni, Amoni
natuna Yosaya. 11 Yosaya natunao Yekonaya matahinao, na yadi haugai
Babiloniwone hilaoma ta Yudeyaone hi'abi avivinidi na hilalawedine
tupwa Babiloni ainai ta himiyamiya.

12 Hauganane Babiloni ainai himiyamiya, Yekonaya natuna Selatiyeli,
na Selatiyeli natuna Selubabela. 13 Selubabela natuna Abiyuda, na
Abiyuda natuna Elayakim, na Elayakim natuna Esoli. 14 Esoli natuna
Sadoka, na Sadoka natuna Ekim, na Ekim natuna Eliyuda. 15 Eliyuda
natuna Eliyesa, na Eliyesa natuna Madani, na Madani natuna Yakobo.

16 Yakobo natuna Yosepa, iya Meli mwanena, na Meli natuna Yeisu, na
Yeisu hi'awa Besinanaei.[a]

17 Ebe Abelaham ainaena na tavahilidima Deivida ainai, neta yaso
adi bagibagili 14. Eeta ebe Deivida ainaena yaso tavahilidima haugana

[a] **1:16** Giliki alinadiyena hiwalo Keliso, na Hibulu alinadiyena hiwalo Mesaya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Babiloniwone Yudeyaone hilalawedine Babiloni ainai, neta adi bagibagili 14. Na yadi hauga Babiloni ainaena na Besinana towahona yana hauga ainai yaso adi bagibagili hinage 14.

Yeisu ana labahi
(Luke 2:1-17)

18 Teina dova Yeisu Besinana ana labahine. Yeisu hinana Meli hiwalo
abi'abiyei Yosepa ainai, na howola nigele hiyamiya bwau na Meli hesi
ihiuma'o na yana hiumane neta Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena. 19 Na
mwanena Yosepa towaho dumwadumwaluna ta nigele ebeha Meli yana
hiumane iyata'eyei ana geluwo aidiyai, na inuwavitai ta ebeha yana
nuwatuwu dawaniyena ita'wata'wataei.
20 Na Yosepa yana nuwatuwu howola ipaipaihowa, na yana hauga
eno ainai niviniviyena Yaubada yana tausagenawasa ehebo ainai iwalo,
'Yosepa, owa Deivida tubuna, havena unuwanuwayababa Meli yana
hiumane vehabana, neta Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, na hesi bada ulauvai
mwanem. 21 Howola abo natuna towahona ilabahi, na yehana umwauwi
Yeisu, wuwuna iya yana bodao yadi pwanoliwo aidiyena mata ilivahidi.'
22 Ginauli teina bada himahalava'o wuwuna mwalona tauwalo
mahalava ehebo Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei ta Buki
Ve'ahihi ainai ilelelene, iwalo:
23 'Vahala nuwanuwapuyona mata ihiuma yo natuna towahona ilabahi,
na yehana himwauwi Imanuweli'.
Na Imanuweli ana bui 'Yaubada baidada'.
24 Eeta Yosepa eno'enowena itowolo na tausagenawasanane yana walo
imulitaei, ta Meli itatawaholaine, 25 na nigele 'wapina iya'abitowoi ta ana
higa ilabalaba na Yosepa gamane yehana imwau Yeisu.

Tausonogao yadi taubo'e gama Yeisu ainai

2 1 Yeisu hilabahi Betelehem ainai, haugana Helodi iya iloiloina
Yudeya holanai. Na hauganane ainai tausonogao tupwa bomatuwena
hilaoma ta Yelusalemaone aidiyai hipanivila, 2 hiwalo, 'Havaidova Yudeya
yami wasawasa vauvauna hilabahi? Ahanapuiya'o bada hilabahiya'o,
wuwuna ana ve'ive'ilala utui a'itaya'o tupwa bomatuwena ipoetaohanine,
ainaena alaoma habi pwagogo ainai.'
3 Yadi walo teina wasawasa Helodi ibenalei na i'aluwagavai mwala'ina
yo hinage Yelusalemao bagibagilidi hi'aluwagavai walo teina vehabana.
4 Ainaena Helodi Yudeyaone yadi taupwaoli mwala'idi yo yadi loina
ana tauve'itao iyoga ahaidi na aidiyai ipanivila, iwalo, 'Havaidova ainai
Besinana towahona hilalabahine?'
5 Na hiwalo, 'Betelehem ainai, neta Yudeya holanai, dova tauwalo
mahalava yana walomahalava Buki Ve'ahihi holanai, iwalo:

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 “Vehabana Betelehem dalava wasawasa na mwala'ina Yudeya
dalavanao maudoidi aidiyena. Wuwuna Betelehem holanaena
howola abo Isileli adi tauloina imahalava, na iya yagu bodao
imugaiyedi.” ’
7 Ta Helodi tausonogaowa iyoga dawaniyedima, na ipanivilaedi aiteya
hauga ainai utuine imamahalavane. 8 Eeta Helodi yadi walo ibenaledi na
iloinaedi, iwalo, ‘Amlau Betelehem ainai na gamanane ambehaei, na ebe
amlobai amwuyoma amvenuwamwauwegau, ta ebe yau hinage yalau na
yapwagogo ainai’.
9 Wasawasa alinana hibenalei na hiso'e'eli ta hilau na utuiwa
mwalona tupwa bomatuwena hi'i'itawa mehediyai imahalava na
ihinahinali eeta himulitaei na gamanane yana abamiya itowolove'ilala
na ainai himamahalavane, 10 na utuiwa vehabana hiyaliyaya mwala'ina.
11 Hiluwu vadai ta gamanawa hinana Meli baidana hi'i'itadine, na
hipwagogo gamane ainai. Na velauwowa hivavaidimawa gamanane ainai
himwamwauwidine, neta goula yo gado'a yo emodi.
12 Na mulitai niviniviyena Yaubada ivenuwamwauwedi ebeha havena
Helodi ainai hiwuyowuyouyo, eeta hitowolo na vali amwahaena hilau
gwaipile yadi dalavai.

Yosepa yo gama mahinana hidena Itipita ainai

13 Na tausonogao bada hilao'o na masigiliyena Yaubada yana
tausagenawasa nivinivi yena Yosepa ainai imahalava ta ivenuwamwauwei
iwalo, ‘Utowolo na gama mahinana ulauvaidi ta amdena tupwa Itipita
ainai, na nemai ammiyamiya ana higa yavenuwamwauwegomiu, abo
amlau gwaipilema. Yami dena teina wuwuna, Helodi mata gama teina
ibehaei na ebeha i'oiye mwalowoi.’
14 Eeta masigilinane ainai Yosepa itowolo ta gamane mahinana
ilauvaidi na hidedenane Itipita. 15 Na nemai Itipita himiyamiya ana
higa Helodi imwamwalowoine. Yadi vetaumana ainaena Yaubada yana
walomahalava, neta ehebo tauwalo mahalava iwalo mahalava mugaiyei,
iwalo:

‘Itipita ainaena natugu yayogaenama’.

16 Na Helodi tausonogaowa iha'wa'ahayaidi ta nigele hiyalau
gwaipilema. Yadi oyama vehabana imodi'i'ini mwala'ina, eeta Helodi
yana tau'alehao ivetamaledi Betelehem dalavanao aidiyai, yo ebeha
hedaheda towatowahodi hiya adi bolimai bwau ainaena i'aituluyo,
hi'oiye mwalowoidi. Wuwuna tausonogao yadi aubabada ainaena bada
ihanapuiya'o aiteya hauga ainai gamanane itutubuine.
17 Ainaena hauganane imahalava hava tauwalo mahalava Yelemaya
mwalona iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:
18 ‘Dou ta'eta'e dalava Lama'a ainena yabenalei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muya na mehelino hidou ta'eta'eyedi.
Letiyeli idoudou natunao vehabadi,
na yana dou ainaena nigele howahowana iyaliyaya,
natunao yadi mwalowoi vehabana.'

Yadi laugwaipile Nasaleti ainai

19 Eeta Helodi yana mwalowoi tuluhanai Yaubada yana tausagenawasa
imahalava Yosepa ainai, haugana Itipita ainai howola himiyamiya, na
niviniviyena iwalo ainai, 20 iwalo, 'Yosepa utowolo na gama mahinana
ulauvaidi na amwuyo Isileli, wuwuna gamane ana alehawa bada
imwalowoi'o'.
21 Na Yosepa itowolo, ta gamane yo hinanane ilauvaidi, na hiwuwuyone
Isileli.
22 Na haugana hiwuyo Yosepa wasa ibenalei ebeha Helodi natuna
Akeleyosi ive'aivelaheyei na ivetauwasawasa Yudeya holanai, eeta Yosepa
imeheuhi na nige nuwana ilau gwaipile Yudeya, eena niviniviyena
ve'ita Yaubada imohei ta hita'i'ili Galili tupwanane ainai. 23 Na Nasaleti
ainai hivedalava ta himiyamiya. Teina ainaena tauwalo mahalava yadi
walomahalava mugamugaina iwalo: 'Iya yehana himwauwi towaho
Nasaleti'.

Yoni tau'abiye bapitaiso
(Maki 1:1-8; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

3 1 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso imahalava balabala
awawai tupwa Yudeya holanai na iguguya, iwalo, 2 'Mumugamiu
yababadi aidiyena amnuwabui wuwuna Yaubada mata muhamuhana
alidai ivetauloina'.
3 Tauwalo mahalava Aisaya mugai Yoni vehabana iwalo mahalava,
iwalo:
'Towaho ehebo tupwa balabala awawai alinana mwala'ina ainaena
iyogayoga, iwalo:
"Bada yana amwaha amsepa na am'abiye duyedumwalu".'
4 Yoni ana ale'o lagulagu kameli wiyawiyana, na ana tulituli kameli
'wapina, na ana mwaimwai'e'e yo mwagagau ta'i.
5 Na Yoni balabala awawai iloguguguya na Yelusalemaone yo
Yudeyaone yo we'aha Yolidani papalinane ana taumiyaone maudoidi
hilaoma Yoni ainai, 6 na mumugadi yababadi hiwalo mahalavaedi ainai,
eena i'abi'abiye bapitaisodi we'aha Yolidani ainai.
7 Na Palisiwone yo Sadusiwone bagibagilidi hinage hilaolaoma habi
bapitaiso, na Yoni i'itadi ta iwalowedi, iwalo, 'Tau'oyamao! omiu dova
weso! Na yami nuwatuwu ebeha mata Yaubada yana modi'ini ainaena
amdena, awa? 8 Ainaena ilowoinanegomiu yo yami nuwabui moiha

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amve'itaedi yami paihowa namwanamwadi aidiyena. 9 Na havena amnuwahaehae wuwuna ebeha omiu Abelaham tubunao na hesi Yaubada howahowana yo gaimao teina aidiyena Abelaham tubunao ipaihowaidi. 10 Na ebe mumugamiu nigele namwanamwana mata Yaubada iwalo yagaigomiu, dova aiwa, ebe nigele ainona namwanamwana tomowa higoha vehuludi ta aiwa ala'alahina ainai hivehuludi na i'alahidi.

11 'Na ebe amnuwabui, yau we'ahaena ya'abiye bapitaisogomiu na hesi howola abo ehebo towaho ilalaoma, iya imwala'i gabaegau, na nigele howahowagu na aena ana huma ya'avalai. Na towahonane mata ilaoma na Alu'aluwa Ve'ahihi, dova aiwa ala'alahina ainaena i'abiye bapitaisogomiu. 12 Na towaho teina yana goliyena mata ai'ai dova pegapega itapidi yo ainodi hiholu na mulitai ainodi namwanamwadi ivehae yana vadavada ainai, na mohomohodine aiwa ala'alahina miyamiya vateyaina ainai igabudi.'

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso
(Maki 1:9-11; Luke 3:21-22)

13 Hauga tenem ainai Yeisu tupwa Galili ilauvehulu na ilau Yolidani Yoni ainai habi bapitaiso. 14 Eeta Yoni itowoi na Yeisu yana nuwatuwu higwaipile ta iwalo, 'Ilowoinanei na owa u'abiye bapitaisogau, na vedova ta ulaoma ta ebeha yau ya'abiye bapitaisogo?'

15 Na Yeisu Yoni yana walone iyemaihane, iwalo, 'Nigele. Hesi teina dova. Owa u'abiye bapitaisogau, wuwuna teina ainaena loina maudoidi namwanamwadi tamulitaedi.'

16 Eeta Yoni italam ta Yeisu i'abiye bapitaisone. Na Yeisu howola bwahiyena igayogayo taohani, na galewa ilotaho'e na Yeisu Yaubada Alu'aluwana i'i'itane ana oleya dova gabubu i'aituluma na ainai itotowane. 17 Na hinage ehebo alinana galewaena hibenalei iwalo, 'Teina natugu yavelauwei iya vehabana yayaliyaya mwala'ina'.

Yeisu ana towoi Tomodulele ainaena
(Maki 1:12-13; Luke 4:1-13)

4 1 Teina ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu ilauvai ta ilalaweine balabala awawai ta ebeha ana towoi Tomodulele ainaena ilobai. 2 Na ahubena 40 holanai nigele iya'ai, ta ainaena ivahali mwala'ina.

3 Na tautowoinane imahalava na iwalo, Ebe owa Yaubada Natuna, gaima teina uloinaedi ta hiyemala ai'ai'.

4 Na Yeisu iwalo, 'Buki Ve'ahihi holanai loina imiyamiya ebeha:

> "Tomowa yawahidi nigele ai'ai a'ava ainaena, na hesi walowo maudoidi Yaubada awanaena hilaoma iya tomowa yadi abanamwanamwa".'

5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ta ilalaweine Yelusalem, na vada tapwalolo mwala'ina ewa'alilinai ihahaeyeine, 6 na ainai iwalo, 'Ebe owa

Yaubada Natuna, teina ainaena ugavai, na mata nigele howahowana uyasilahe. Wuwuna Buki Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o, iwalo:

"Yaubada yana tausagenawasao iloinaedi ta hi'ita avivinigo".

Yo hinage iwalo:

"Nimadiyena hi'avalaigo, na ebe havena aem hisilasilahe gaima aidiyai".'

7 Na Yeisu hinage iwalo, 'Ehebo walo Buki Ve'ahihi ainai imiyamiya iwalo:

"Havena yam Bada Yaubada utowotowoi".'

8 Na Tomodulele Yeisu ilauvai ilawei oya mwala'ina ewanai na tenem ainai dalava wasawasaowa bale'uwai maudoidi Yeisu iveve'itane, 9 na hinage itowouyoi, iwalo, 'Tupwa tenem maudoina mata yamohego. Ebe ube'u aitulu na aliguwai upwagogo, na ebe abaloinaone yamohego.'

10 Eena Yeisu iwalouyo, iwalo, 'Tomodulele, ulau vehulugau! Buki Ve'ahihi holanai loina imiyamiya ebeha:

"Yam Yaubada ibom ainai upwagogo yo utapwalolo yo ibom yana walo upaihowai".'

11 Ainaena Tomodulele Yeisu ilauvehulu na mulitai tausagenawasao himahalava ta hihahaguine.

Yeisu yana paihowa ivetuwuni tupwa Galili ainai
(Maki 1:14-15; Luke 4:14-15)

12 Na mulitai Yeisu wasa ibenalei ebeha Yoni vada abapaiyai himwauluwuwena'o, ainaena iwuyo Nasaleti Galili tupwanai. 13 Na Nasaleti ilauvehulu ta imimiyane Kapaneum le'awanai, neta huhuwone Sebuloni yo Napitalai yadi toputopuwai. 14 Ginauli teina vehabana tauwalo mahalava Aisaya mwalona iwalo mahalava na Buki Ve'ahihi ainai ilelelene iwalo:

15 'Sebuloni yo Napitalai yadi dalavao neta ni'u yo bwahi Yolidani ahipudiyai,
nigele Yudeyao yadi tupwa yehana Galili.
16 Hibom guguyou yana tupwa ainai himiyamiya na hesi teina hauga masele mwala'ina bada hi'itaya'o.
Wuwuna mwalona mwalowoi yana tupwa yababana ainai himiyamiya na teina hauga bada masele aidiyai i'alataohani'o.'

17 Hauga tenem ainaena Yeisu yana guguya ivetuwuni na iwalo, 'Yami paihowa yababadi aidiyena amnuwabui, wuwuna hauga bada imahalava'o na Yaubada ivetauloina alidai'.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi
(Maki 1:16-20; Luke 5:1-11)

18 Na ehebo hauga Yeisu ni'u Galili le'awanai ivasavasane na tauyama hitau bwau matahina ilolobaidine yadi vinaya hiyahuyahuwei, ehebo

Saimoni, iya hinage hiyogaei Pita, na tahina yehana Andulu. 19 Na
iyogaedima na iwalo, ‘Ammulitaegau na tomowa am'onadi’. 20 Tenem
ainai yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu himumulitaeine.
21 Na hinage tupwana ivasanelau na tauyamao hitau tonuga wagai
yadi vinaya hi'atu'atububunidi i'i'ita lobaidine, hiya Yemesa yo Yoni
yo tamadi, ibom yehana Sebedi. Eeta Yemesa matahina iyogaedi, 22 na
hitowolo mwayamwayau tamadiwa wagai hilalaugabaeine, na Yeisu
himumulitaeine.

Yeisu tomowa bagibagilidi ihaguidi
(Luke 6:17-19)

23 Yeisu Galili maudoina ita'i'iliyei na yadi vada tapwalolo aidiyai
iguguya, na wasa namwanamwana Yaubada yana loina vehabana iwalo
mahalava, na hinage tomowa adi lovalao vagadi yo vagadi aidiyena
i'abiye namwanamwadi. 24 Ainaena Yeisu wasana imahalava Siliya
dalavanao maudoidi aidiyai, eeta taulovalao bagibagilidi hilawelawedi
ainai, hiya hilovala mwala'ina na hiya ma'adi muyamuyao yo hiya vi'avi'a
i'abiye yauyauledi yo hiya adi lovala ainaena hi'abi'abivelolo, yo hinage
taupeuwo, na Yeisu i'abiye namwanamwadi maudoidi. 25 Teina wuwuna
boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei. Hiya Galiliyena yo Dekapolisiyena
yo Yelusalemaena yo Yudeyaena yo hinage Yolidani vali tupwanaena.

Yeisu yana ve'ita oyai
(Luke 6:20-23)

5 1 Yeisu boda mwala'ina i'i'itadine, na ihae oyai ta tenemai
imimiyane, na ana taumulitao hinage hihahaene, 2 na Yeisu
ivetuwuni ive'ita aidiyai, iwalo,

3 ‘Omiu mayami nuwadobi amyaliyaya wuwuna Yaubada yana
Abaloina alimiyai.
4 Omiu taudou hinage amyaliyaya, wuwuna mata Yaubada i'abiye
yaliyayagomiu.
5 Omiu mumugamiu hegohegoyadi amyaliyaya, wuwuna howola abo
Yaubada bale'u maudoina imohegomiu.
6 Na ebe omiu mumuga dumwaluna nuwanuwamiu na amvahavahali
amyaliyaya, yo hinage amgadogadomaguni vehabana amyaliyaya,
wuwuna mumuga namwanamwana mata atemiyai imwala'i.
7 Na omiu tau'atemuyamuya amyaliyaya, wuwuna Yaubada hinage
mata i'atemuya muyaegomiu.
8 Omiu atemiu masemaseledi amyaliyaya, wuwuna howola abo
Yaubada am'ita.
9 Omiu tau'abiye nuwadaumwali amyaliyaya, wuwuna Yaubada mata
i'awa natunaegomiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Na omiu yami paihowa namwanamwana vehabadi tomowa
hive'ave'alehaegomiu, amyaliyaya wuwuna Yaubada yana
Abaloina alimiyai.
11 Na ebe vehabagu tomowa hi'ulu'ulumiyaegomiu yo
ive'ave'alehaegomiu yo yadi oyamaena hi'awa'awa yababaegomiu,
amyaliyaya ta'i. 12 Moiha ta'i howahowana amyaliyaya mwala'ina,
wuwuna howola abo ami maiha namwanamwana galewai
mata amlobai. Na omiu dova Yaubada yana tauwalo mahalavao
mwalona. Wuwuna hiya hinage yadi miyavitai hilobaidi tomowa
aidiyena.'

Yagahu na masele vehabadi
(Maki 9:50; Luke 14:34-35)

13 'Omiu dova yagahu taumiya bale'u vehabadi. Na amnuwatuwu
avivini ebe yagahu yana wahiyala i'ovi nigele howahowana na
inamwanamwauyo, ainaena tata'wata'wataei na tahiwavehulu amwahai.
14-15 Na hinage omiu dova masele taumiya bale'u vehabadi. Ebe lampa
tagabu havena walata ainaena ta'oi'oihamui, na hesi ewai tamwauwi,
ta vada maudoina imasele. Hinage dova ebe oya vahupounai tadalava
sepa nigele howahowana dalavanane tadawani. 16 Omiu masele tomowa
aidiyai, eeta howahowana yami paihowa namwanamwadi hi'ita na
Tamamiu galewai hino'owei.

Loina vehabana

17 'Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau yalaoma na Mosese yana
loinao nuwana tauwalo mahalavao yadi ve'itao yavaivehuludi. Na
hesi yalaoma ebeha ya'abiye mahalava ili'ilimanidi. 18 Yawalo moiha
alimiyai, mata bale'u na galewa hisawali, na loina mwala'ina yo iu'iu
iso'isosolina mata nigele hiya'ovi na hesi ainodi mata himahalava. 19 Na
ebe yaiya loinadine ehebo aidiyena iu'iu iso'isosolina ita'wata'wataei yo
tomowa hinage nigele iyave'itadi, iya Yaubada yana Abaloina holanai
duya'ali'aliyai moiha, na hesi ebeha loinadine upaihowaidi yo uve'itaedi,
yeham mata imwala'i Yaubada yana Abaloina holanai.
20 'Hinage yawalo alimiyai ebe mumugamiu inamwanamwa mata
Palisiwone yo loina ana tauve'itaone mumugadine omiu mumugamiune
inamwanamwa gabaedi. Na ebe nigele, mata nigele Yaubada yana
Abaloina ainai amyaluwu.

Manini vehabana

21 'Loina mugamugaina tubudao aidiyai amhanapuiya'o, iwalo, "Havena
yemwalowoi, ebe yaiya i'yemwalowoi mata loina ilobai". 22 'Na yau
yaloinaegomiu ebe yaiya owa tahim ainai umodi'ini loina ulobai. Na ebe

tahim u'awa yabayababaei loina ulobai, tauloinao aidiyena. Na hinage ebe tahim u'awa yauyauleyei, howola abo dalava ala'alahina uve'alo.

23 ‘Yaiya owa yam velau uvaiyama yo upwaoliyei Yaubada ainai na ebe unuwatuwui ehebo tahim mayana nuwayababaowa mumugam vehabana, 24 ilowoinanego yo yam velaune umwauwi abapwaoline vahalinai na uwuyo tahim ainai na utowoi ta baidam amve'au'augeluyo, eena mulitai uwuyoma abo yam velauwa Yaubada ainai upwaoliyei.

25 ‘Na ebe ehebo towaho ive'ewaigo na ilawego habi lauvetalaego, ilowoinanego ebe mugai pwanoli u'abiye dumwadumwalu mwayamwayauwei baidam. Na ebe nigele, mata am tauve'ewane ilawego tauloina ainai na am loina ulobai, neta himwauwigo vada abapaiyai. 26 Moiha ta'i, nigele mata uyamahalava ana higa am vagavaga maudoina upaihowai.’

Nuwatuwu dawani vehabana

27 ‘Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o, iwalo, “Havena meheganawali”. 28 Na yau yaloinaegomiu neta ebe yaiya towaho bo waihiu ainai inuwatuwu dawani, iya atenai bada ipwanoli'o.

29 Ainaena ebe mehe tautuwam yana vinunuwena i'abiye be'ugo ilowoinanego ebe uwunihi vehulu. Muya nigele mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya mwala'i alilina ebe mehem vehabana Yaubada taum maudoina igabae aituluwei dalava ala'alahina ainai.

30 ‘Hinage dova ebe nima tautuwam yana paihowaena i'abiye be'ugo ilowoinanego ebe utom vehulu. Muya nigele mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya mwala'i alilina ebe nimam vehabana Yaubada taum maudoina igabae aituluwei dalava ala'alahina ainai.

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:9; Maki 10:11-12; Luke 16:18)

31 ‘Loina mugamugaina hinage iwalo: “Ebe towaho ehebo nuwanuwana na mwanena ivinawaheyei, towahonane leta ilele na mwanenane imohei ta ebe hivinawahe”. 32 Na yau yaloinaegomiu neta, ebe towaho mwanena nigele iyapwanoli na towaho ta'i ivinawahe ta itawahola geyo'awa vali waihiu ainai, towaho teina mwanena mugamugaina bada i'abiye be'uya'o ebe waihiunane itawahola geyo'awa vali towaho ainai. Eeta towahowa ebe itawahola waihiu vinavinawahena ainai neta towahonane hinage ipwanoli'o.

Awatamada vehabana

33 ‘Hinage loina miyamiyana bada amhanahanapui iwalo: “Ebe am'awa tamada, havena yami walowone amho'eho'edi na hesi Yaubada vehabana ampaihowaidi”. 34 Na alimiyai yawalo, havena galewa vehabana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

am'awa'awa tamada, wuwuna Yaubada yana abamiya. 35 Hinage havena bale'u vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna aena ana abamwau, hinage havena Yelusalem vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna tauloina mwala'ina yana dalava. 36 Hinage havena ulu'ulumiu vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna nigele howahowamiu na vahumiu ehebo amloinaei ta ihewa nuwana igiba, awa? 37 Na hesi ebe utalam, uwalo, "Ehewa", na ebe uuvala, uwalo, "Nigele". Wuwuna ebe aubabada bagibagilina, neta Tomodulele ainaena.

Havena yababana amyemayemaiha
(Luke 6:29-30)

38 'Loina miyamiyana amhanapuiya'o iwalo, "Mehe ehebo ana maiha mehe ehebo, na sala ana maiha hinage sala ehebo". 39 Na yau yaloinaegomiu ebeha havena amvaivai maiha, na hesi ebe yaiya navanava tautuwamwena igoha, havena nimanane uyemayemaiha, na hesi vali navanavamne hinage utalamwei ta ainai igoha. 40 Na hinage ebe yaiya lauvetala ainaena am ale'o ivai, hinage am abobone umohei.

41 'Hinage ebe yaiya iloinaego na yana tobwatobwa u'avalai ehebo dalava ainaena ulau ehebo dalava ainai, howahowana utalam dalava bwauna hinage ainai ulawei.

42 'Na hinage ebe yaiya i'awanoi alimwai ehebo ginauli vehabana, ginaulinane umohei, na yaiya yam tobwatobwa i'awanoiyei na iyepaihowa, havena unuwanuwavi.

Tavelau ada alehao aidiyai
(Luke 6:27-28, 32-36)

43 'Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o, iwalo, "Ami geluwo amvelauwedi, na hesi ami alahao amsosomanaedi". 44 Na yau yaloinaegomiu ami alehao amvelauwedi na hiya hi'abi'abiye muyagomiu vehabadi am'awanoi ta Yaubada ihaguidi. 45 Teina ainaena Tamada galewai i'awa natunaegomiu, wuwuna ibom velau wuwuna, na ibom yana mahana ihinahinali tauyababa yo hinage taunamwanamwa aidiyai, na hinage yana 'wesu italamwei taudumwaluwo yo hinage hiya nigele taudumwalu aidiyai.

46 'Na ebe ami geluwo a'ava amvelauwedi, nigele howahowana na paula namwanamwana Yaubada ainaena amlobai, wuwuna tauyababao, dova takesi ana tauvaiwo, mumugadi dova yami velaune, adi geluwo a'ava hivelavelauwedi.

47 'Hinage ebe tahi'a'avamiyao am'awa heliheliyamwedi mata mumugamiu ganamuli mumugadi nigele iyanamwanamwa gabaedi, wuwuna hiya adi geluwo a'ava hiveve'au'augeluwedi, eeta hiya na omiu bada mumugamiu hitoyatoyawa'o.

48 ‘Na omiu ilowoinanegomiu na bale'uwai mumugamiu
hinamwanamwa ta dova Tamamiu galewai.’

Velau vehabana

6 1 Yeisu iwalo, ‘Ebe nuwanuwamiu amvelau hiya wewelohedi aidiyai,
havena tomowa mehediyai ampaipaihowai. Ebe dova ampaihowai,
mata nigele awanamwanamwa nuwana maiha amyalobai Tamamiu
galewai ainaena.
2 ‘Eeta haugana amvelau wewelohedi aidiyai havena yoguli amyuviyuvi,
dova tau'oyamao hiya vada tapwalolo nuwana dalava aidiyai yadi velau
tuluhanai yoguli hiyuvidi ta ebeha tomowa hino'owedi. Bada neta adi maiha
hauga teina ta'i ainai hilobalobai na hesi hauga ilalaoma nigele maiha mata
hiyalobai. 3 Eeta omiu haugana velau ampaihowai, bada ammohe dawaniyei,
ta nima tautuwamiu yana velau, havena nima eha'ehamiu ihanahanapui, 4 ta
ebe havena tomowa hi'ita'ita, na Tamamiu ibom yami velau dawani i'itaya'o
mata mulitai maiha namwanamwana imohegomiu.’

Awanoi vehabana
(Luke 11:2-4)

5 ‘Yami awanoi teina dova, ebe am'awanoi Yaubada ainai havena
tau'oya'oyamao dova am'awa'awanoi, wuwuna hiya nuwanuwadi na
tomowa mehediyai nuwana tapwalolo holanai nuwana dalava aidiyai
hitowotowolo na hi'awa'awanoi. Bada neta adi no'o hauga teina
hilobalobai. 6 Na owa ebe u'awanoi, uluwu mugai yam vada holanai na
awa'eda ugudu'auhi na u'awanoi dawani Tamada ainai, na ibom i'itago
na mulitai maiha namwanamwana imohego.
7 ‘Na hinage yam awanoi aidiyai havena walo u'ata'ataiuyoi dova
hiya taumiya guguyou yadi oba'obao. Hiya yadi yemidi ebeha walo
bagibagilidi aidiyena Yaubada yadi awanoi ibenalei. 8 Havena omiu dova,
wuwuna omiu Tamamiu imiyamiya, na iya yami nuwatuwu dawani
ihanapuidi'o na abo mulitai vehabadi am'awanoi.
9 “Ainaena awanoi ana hauga aidiyai teina dova am'awanoi:
Tamamai owa galewai yeham ave'ahihiyei,
10 na a'awanoi ta owa uloinaegai, ta yam nuwatuwu ebeha apaihowai
bale'uwai dova hiya galewai hipaipaihowai.
11 Amai ahubena ehebo ehebo ainai umohegai.
12 Na mumugamai yababana unuwahamuidi, dova ai hinage ama
geluwo mumugadi yababadi alimaiyai anuwahamuidi.
13 Havena utowotowoigai, na hesi iya yababanane ainaena uhaguigai.”[b]

---

[b] **6:13** Buki tupwadi mwalona hiwalo, ‘Owa yam abaloina; owa yam wahiyala; owa yam wasawasa, mata teina ta hauga hilalaoma, Moiha’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 ‘Ebe omiu ami geluwo yadi yababao alimiyai amnuwahamuidi,
Tamamiu galewai hinage yami yababao alimiyai inuwahamuidi. 15 Na ebe
ami geluwo yadi yababao alimiyai nigele amyanuwahamuidi, Tamamiu
hinage omiu yami yababao mata nigele iyanuwahamuidi.

Ai'ai ana hudi vehabana

16 ‘Ebe haugana tapwalolo vehabana amhudi, havena ami oleya
hiyabayababa dova taunuwayababa. Teina tau'oyama yadi paihowa
dova, wuwuna hiya adi ita hi'abiye yababadi ta ebeha yadi hudi tomowa
hihanapui. Bada neta adi no'o hauga teina hilobalobai. 17 Na omiu hesi
haugana am hudi tapwalolo vehabana, ammani'abi yo amhuwali, ta ami
oleya hinamwanamwa tomowa aidiyai, 18 ta ebe tomowa yami hudine
havena hihanahanapui, na Tamamiu ta'i hava atemiyai imiyamiya
ihanapuiya'o, na ana maiha namwanamwana imohegomiu.

Maiha galewai vehabana

19 ‘Havena yami wasawasa bale'uwai amtautau'ahaidi, wuwuna wesoweso
na pwaha, wasawasa bale'u hi'abi'abiye yababadi na hinage tau'aivavali
hiluwuluwu yami vada aidiyai habi aivavali, 20 na hesi howahowana na yami
wasawasa galewa vehabana am'aipate wahiwahiyala. Wuwuna galewai nigele
wesoweso na pwaha ainai hiyamiyamiya. Ainaena yami wasawasa mata nigele
hiya'abiye yababadi na hinage nigele tau'aivavali. 21 Eeta aiteya tupwa ainai
yami wasawasa imiyamiya, neta tupwanane ainai yami nuwatuwu hisagena.

Tauda ana masele
(Luke 11:34-36)

22 ‘Meheda dova tauda ana masele. Eeta ebe meheda ausaladi tauda
maudoina himasele, 23 na ebe meheda hiyababa tauda hinage maudoina
higuguyou, na ebe maselene alidai iboho, mata guguyou mwala'ina
ita'i'iliyegita.

Yada taubada ehebo ta'i
(Luke 16:13)

24 ‘Taupaihowa ehebo nigele howahowana na ipaihowa tautaubadao
bwau aidiyai, mata ehebo ita'wata'wataei na ehebo vehabana ipaihowa, na
ehebo i'awa namwanamwaei na ehebo i'awa yababaei. Dova hinage nigele
howahowana Yaubada yana paihowa na wasawasa bale'uwai ta'abi bwauwedi.

Havena atehawawali
(Luke 12:22-34)

25 ‘Na yawalo auligomiu ebeha havena yami miyamiya bale'uwai
vehabana amnuwatuwu mwala'ina, ai'ai yo ami bwahi yo ami ale'o

vehabadi. Wuwuna yawahida ginauli mwala'ina alidai, na tobwatobwa 'wapi vehabadi nigele ginauli mwala'ina.

26 'Teina ehebo aba'ita yamohegomiu lowolowo ainaena, hiya nigele hiyalaulaupeli na nigele hiyalaulau'eli, na hinage nigele yadi vadavada. Lowolowowone ginauli iu'iudi na hesi Tamadane galewai hauga maudoina ai'ai imohemohedi. Na amnuwatuwu avivini ebeha omiu ginauli mwala'ina Yaubada ainai. 27 Na viha alimiyena howahowana yana nuwatuwuwena mata yana hauga bale'uwai i'abi'abiye daodao? Nigele, awa?

28 'Na hava vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina ami ale'o vehabadi? Na ehebo hinage teina aba'ita, vane yadi ini dalavai vehabana amnuwatuwu behabehaei. Hauga maudoina nigele hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o hiyapaipaihowaidi. 29 Na moiha, Solomoni ana ale'owo yo ana pasao adi ita namwanamwadi, na vane adi ita hesi inamwanamwa alili. 30 Eeta amnuwatuwu avivini Yaubada yana ita'avivini alimiyai vehabana. Iya awahi ive'aupasadi vane namwanamwadi aidiyena. Mata vane hitaya na i'ahubenama hiwelai yo higabudi, na omiu awahi amnamwanamwa gabaei. Na moiha, ami ale'owo imohegomiu. Ainaena yami yemidi Yaubada ainai havena itapitapiya.

31 'Na havena amnuwanuwatuwu pwano amwalowalo, "Hava a'ai?" nuwana "Hava anuma?" nuwana "Hava ali'wa?" 32 Walo teina dova hiya howola guguyou ainai himiyamiya yadi aubabada. Na hava yami nuwatuwu Tamamiu galewai bada ihanapuiya'o, dova ai'ai yo ami bwahi yo hinage ami ale'o, na imohemohegomiu.

33 'Eeta howahowana ebe mugai Yaubada yana loina yo yana amwaha dumwadumwaluna ambehaei na ammulitaei, ta ebe ai'ai yo hinage ami ale'o imohegomiu.

34 'Ahubena ehebo ehebo ana nuwanuwatuwu himiyamiya; mata vehabana na i'ahubena vehabana. Eeta mata havena am nuwanuwatuwu i'ahubena vehabana.

Awayabayababa
(Luke 6:37-38, 41-42)

7 1 'Havena tomowa am'awa'awa yababaedi mata dova ta Yaubada hinage i'awa yababaegomiu. 2 Wuwuna aiteya ginauli aidiyena tomowa am'awa yababaedi mata aidiyena Yaubada i'awa yababaegomiu, na hinage vedova mumugamiu tomowa aidiyai Yaubada dova hinage imumuga alimiyai.

3 'Na nigele howahowana tahim ainai uwalo ebeha mehenai aiwa mu'amu'alina imiyamiya, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya, ta nigele uya'ita. 4 Eeta havena tahim uwalowalo ainai

ebeha aiwa mu'amu'alina mehenaena uvaivehulu, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya. 5 Moiha tau'oyama ehebo owa, awa? Na hesi etupwane mehemwena uvaimugaiyei, na ainaena uvinunu ili'ilimani na mulitai abo tahimne mehenaena aiwa mu'amu'alina uvaivehulu.

6 'Havena Yaubada yana paulao edewa umohemohedi, mata dova ta hita'wata'wataedi na hi'alahigo. Nigele howahowana hinage yami bagi maheya ammohemohedi mata dova ta hiwutuye bi'ibi'idi.

Awanoi vehabana
(Luke 11:9-13)

7 'Am'awanoi, na Yaubada imohegomiu. Na ambeha ta amlobai. Na hinage am'aigohagoha ta awa'eda hiho'e. 8 Moiha ebe ta'awanoi, Yaubada imohegita na ebe tabeha howola abo talobai, na hinage ebe ta'aigohagoha awa'eda hiho'e vehabada.

9 'Na vedova omiu hedaheda tamadiyao, ebe natumiyao ai'ai vehabana hi'awa'awanoi, mata gaima ammohedi? 10 Nuwana ebe yama vehabana hi'awa'awanoi weso ammohedi? Mata nigele! 11 Moiha omiu tauyababa, na yami aiyauya natumiyao aidiyai bada amhanahanapui, ebeha ginauli namwanamwa a'avadi ammohemohedi, dova hinage Tamamiu galewai, ebe am'awanoi ainai, ihanapuiya'o hava namwanamwana ilowoinanegomiu na imohegomiu.

12 'Na ebe hava nuwanuwamiu na tomowa alimiyai hipaihowai omiu hinage dova aidiyai ampaihowai, wuwuna teina Mosese yo tauwalo mahalavao yadi loina ana uini.

Amwaha dinodinona
(Luke 18:24)

13 'Amwaha dinodinona ainaena amluwu na havena amwaha tabatabana ainaena, neta abasilahe ana amwaha. Amwahane tabatabanane ana lau malamalaina, na ainaena tomowa bagibagilidi hilaulau. 14 Na yawahi namwanamwana ana amwaha ana lau vitaina na ana awa'eda dinodinona ta'i, ainaena tomowa vihavihadi hiluwuluwu.

Aiwa na ainona
(Luke 6:43-44)

15 'Tauyewasao oya'oyama aidiyena am'ita avivinigomiu. Wuwuna mata tupwadi howola abo alimiyai hilaowa, adi ita dova sipi manamanahamdi, na holadiyai hesi dova edewa manimanini. 16 Na yadi paihowa aidiyena howola mata abo amhanapuidi. Wuwuna haihaili nigele howahowana na ainona iyemala sibweya. Buyubuyuwa hinage dova nigele howahowana na ainona iyemala damaya. 17 Wuwuna aiwa namwanamwadi ainodi ausaladi, na aiwa newanewalidi ainodi yababadi. 18 Neta moiha, aiwa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ausaladi nigele howahowana na ainodi newanewalidi hi'ainowedi,
na aiwa newanewalidi hinage dova nigele howahowana na ainodi
namwanamwadi hi'ainowedi. 19 Ainaena ebe aiwa nigele hiya'aino
namwanamwa tagoha vehuludi na tagabudi. 20 Dova hinage tauwalo
mahalava oya'oyama yadi paihowa aidiyena howahowana amhanapuidi.

Tau'oyamao
(Luke 15:25-27)

21 'Bagibagilidi aliguwai hi'awa'awa taubada na hesi mata nigele
hiyaluwu Yaubada yana Abaloina ainai, na yaiyadiwo hiya Tamagu
galewai yana walo ana taupaihowao hiya hibom. 22 Hauga ilalaoma
ainai tomowa bagibagilidi howola abo aliguwai hiwalo, "Taubada
vehabam apapaihowane, neta yehamwena awalo mahalava yo vi'avi'a
tomowa aidiyena agabae mahalavaedi yo paihowa abanuwapwanopwano
apapaihowaidine".

23 'Mata aidiyai yawalo, "Nigele yayahanapuigomiu yaiyadiwo omiu,
amwuyo na havena amluwuluwuma wuwuna omiu tauyababao".

Vada ana wahuwahu
(Luke 6:47-49)

24 'Yagu walo teina ebe yaiya ibenaledi na ipaihowaidi iya dova ehebo
tau'abi vada hanahanapuna, yana wahuwahu gaima ainai i'a'abine, 25 na
mulitai 'wesu italu na abaita isagena yo hinage yaumai mwala'ina itowa
na hesi yana vadane nigele iyabuiyei, wuwuna ana logidiwone gaima
ainai hi'abi avivini'o.

26 'Na ebe yaiya yagu walowone teina ibenaledi'o na nigele
iyapaihowaidi, iya dova tauvada'abi yauyaulena yana wahuwahu
namonamo ainai i'a'abine, 27 na mulitai 'wesu mwala'ina italu na abaita
isagena na hinage yaumai mwala'ina itowa mata vadanane ibuiyei na
i'oilo'elo'e moiha.'

28 Haugana ve'itaone teina Yeisu ive'ovidi bodaone nuwadi
hipwanopwano, 29 na hiwalo, 'Ve'ita teina dumwadumwaluna na
wahiwahiyalana, na ita yada loina ana tauve'itao yadi ve'ita tapitapiyadi'.

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa
(Maki 1:40-45; Luke 5:12-16)

8 1 Oyaena Yeisu idobima ta boda mwala'ina himumulitaeine.
2 Na ehebo aidiyena mayana lepelo ilaoma Yeisu ainai ipwagogo
na iwalo, 'Taubada, ebe nuwanuwam, howahowana u'abiye
namwanamwagau?'

3 Eeta Yeisu nimanaena towahowa i'abisawahi, na iwalo, 'Ehe,
nuwanuwagu. Unamwanamwa'. Ta towahowa ana lepelo i'ovi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mwayamwayau na inamwanamwauyone. 4 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau na
havena teya yaiya hinage ainai uwalowalo mahalavaegau, na hesi
udumwalu ulau taupwaoli ainai ta i'itago na hinage upwaoli Yaubada
ainai hava dova ada loina Mosese ainaena, eeta ebe tomowa hihanapuigo
ebeha bada namwanamwa ulobaiya'o’.

Tau'aleha adi taumugai yana hevali ana abiye namwanamwa
(Luke 7:1-10; Yoni 4:43-54)

5 Yeisu ilaoma dalava Kapeneum ainai, na tau'alehao hiya Loma adi
taumugai ehebo ilaoma na i'awanoi Yeisu ainai, 6 iwalo, ‘Taubada yagu
hevali ehebo ilovala na vadai ma'ana muya mwala'ina i'eno'eno, na
nigele yana wahiyala’.
7 Na Yeisu iwalo, ‘Mata yalaowa na ya'abiye namwanamwa’.
8 Na towahowa Yeisu yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Taubada, nigele
iyalowoinanego ebe yagu vadai uluwu, na hesi u'aubabada mohili na
yagu hevaline inamwanamwa. 9 Wuwuna yau loina yahanahanapui, na
agu tauloinao yadi walo ana tau'awa abi, na hinage yagu tau'alehao
yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo, “Ulau” ilau ta'i, na ehebo ainai
yawalo, “Ulaoma” mata ilaoma; na ebe yagu taupaihowa ehebo yawalo
auli na yawalo, “Teina upaihowai” mata ipaihowai.’
10 Towahowa yana aubabada teina vehabana Yeisu i'aluwagavai
mwala'ina, na iwutu gwaipile ta bodaowa himulimulitaeiwa iwalo
aulidi, iwalo, ‘Yawalo moiha, nigele teya yaiya yayalobai omiu Isileli
alimiyena yana yemidi towaho teina dova, 11 na yawalo mahalava
alimiyai neta tomowa bagibagili alilidi howola abo tupwa maudoina
aidiyena hiho'eyama na Abelaham yo Aisake yo Yakobo baidadiyao
hi'ai toyawa Yaubada yana Abaloina holanai, 12 na omiu hesi ebeha
Yaubada natunaowa igabae mahalavaegomiu guguyou holanai na nemai
amdoudou muya ainaena.’
13 Badagi na Yeisu tau'alehaone adi taumugaiwa ainai iwalo, ‘Ausala,
uwuyo. Yam hevaline mata inamwanamwa, dova yam yemidine’. Tenem
hauganane ainai taulovalawa yana wahiyala ilolobauyoine.

Tomowa bahudi Yeisu i'abiye namwanamwadi
(Maki 1:29-34; Luke 4:38-41)

14 Mulitai Yeisu Pita yana vadai iluwu, na Pita lawana i'ita ilovala, tauna
i'ala'alawowoli, 15 eeta ilau, nimanai i'abi, na ana lovalawa itatalune, na
itowolo ta ai'ai i'a'atububunine Yeisu vehabana. 16 Lavilaviyena dalavane
tanitaniwagadiyaone tupwadi tomowa hilawedima, hiya vi'avi'a aidiyai
himiyamiya, ta Yeisu vi'avi'aone yana walowena igabae mahalavaedi na
hinage taulovala maudoidi i'abiye namwanamwadine. 17 Ginauli teina
himahalava na ainaena Aisaya tauwalo mahalava yana walo mahalava

mugai imahalava, dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo, ‘Iya ada muyao na ada lovalao ana tau'avala’.

Tomowa ebeha Yeisu himulitaei
(Luke 9:57-62)

18 Hauga tenem ainai Yeisu boda mwala'ina i'itadi hinoinoini, ainaena ana taumulitao iloinaedi ta wagaena higeyo'awa vali tupwai. 19 Na ehebo loina ana tauve'ita ilaoma, Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwagu yamulitaego. Havaidova ainai ulau, yau baidam talau’.

20 Na Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Lagulagu nu'ula mayadi guda, na hinage lowolowo ewai mayadi noi, na yau Tomowa Moihagu nigele yagu aba'eno’.

21 Eena ehebo hinage taumulita ilaoma ta Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, utalamwegau na mugai yawuyo ta tamagu yaha'waha'wai yana mwalowoi, yamwauwi magaiyai, na abo yamulitaego’.

22 Na Yeisu iwalo, ‘Badagi! Nemai tamamne, na ulaoma umulitaegau, na hiya abo mwalomwalowoidi yadi taumwalowoiwo himagaiyedi’.

Yeisu yaumai mwala'ina i'abiye daumwali
(Maki 4:35-41; Luke 8:22-25)

23 Yeisu mayana taumulitao higelu wagai, 24 na hi'u'e higeyogeyo'awa vali tupwai, eena wagai Yeisu i'eno i'iwahi'o. Hi'ada'adau ta yaumai mwala'ina itotowamane ta bagodu ihiwahiwa do'odo'owei wagai na muhamuhana hihanene. 25 Ainaena Yeisu hivanoi na hiwalo, ‘Taubada uhaguigita mata tahanene’.

26 Na Yeisu iwalo, ‘Hava vehabana ammeheuhi? Vedova ta nigele yami yemidine, awa?’ Na itowolo ta yaumai yo bagodu iwalo yagaidi, iwalo, ‘Amlaumwau!’ Na ni'u maudoina idadaumwaline.

27 Idaumwali, eeta ana taumulitaowa nuwadi hipwanopwano na hiwalo, ‘Towaho havahava teina, ta yaumai yo bagodu alinana hibenalei?’

Yeisu vi'avi'a igabae mahalavaedi
(Maki 5:1-20; Luke 8:26-39)

28 Na bada higeyo'awa'o ta hiluluwune Gadalawone yadi tupwai, na towatowaho hitau bwau vi'avi'a i'abiye yauyauledi ta magai holanaena himamahalavane. Na mayadi modi'ini, ainaena nigele howahowana teya yaiya yadi tupwai ilau. 29 Hitaubwauwone Yeisu hi'ita na hilohagali, hiwalo, ‘Ee! Owa Yaubada Natuna, hava utowotowoi na ebeha upaihowai alimaiyai? Lauvetala ana hauga howola, hava vehabana wau ulaoma habi vesilahegai?’

30 Na vahalidiyai maheya hidumudumuli, na adi tau'ita aviviniwone hi'ita'ita avivinidi. 31 Na vi'avi'aowa Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Ebe ugabae mahalavaegai, howahowana na maheyaone tenem aidiyai uvetamalegai?’

32 Na Yeisu iwalo, ‘Ammahalava!’ Eeta towatowahowowa bwauwowa aidiyena vi'avi'aowa himahalava ta hidedenane maheyaowa aidiyai hiluluwune, na maheyaowa maudoidi hisagena ali'alili ta tapatapai hiholu ta ni'uwai hihahanenene.

33 Na maheyaowa adi tau'ita'ita aviviniwowa yadi meheuhi ainaena hidena ta hilalaune yadi dalavai, na ginauliwone hi'i'itadiwa maudoina hiwalo mahamahalavaedi dalava tanitaniwagadiyao aidiyai, neta hava imamahalavane yauyaulewowa aidiyai. 34 Eeta dalava ana taumiyao maudoidi himahalava Yeisu habi itana, na hauganane hi'ita lobai, hisosomanaei ta ebeha yadi dalavane ilauvehulu.

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Maki 2:1-12; Luke 5:17-26)

9 1 Yeisu wagai igelu ta higegeyo'awauyo yana dalavai. 2 Na ehebo towaho peupeuna boda hi'avalai yana aba'eno ainaena ta hilawei Yeisu ainai. Bodaone yadi yemidi Yeisu ihanapuiya'o ta taupeuwa iwalo auli iwalo, ‘Natugu, uyaliyaya, mumugam yababadi adi nuwahamu bada ulobaiya'o’.

3 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu yana walo hibenalei ta hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yeisu teina iwalowalo hinahinali Yaubada ainai’.

4 Yadi nuwatuwune Yeisu bada ihanapuiya'o ta iwalo aulidi iwalo, ‘Hava vehabana am nuwanuwatuwu pwano? 5 Na hava amnuwatuwui ebe yawalowei towaho teina ainai, nuwana yawalo, “Mumugam yababadi bada yanuwahamuidi'o”, bo yawalo, “Utowolo na ulau”? 6 Na amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai ta tomowa mumugadi yababadi yanuwahamuidi.’ Na taupeuwa iwalo auli, iwalo, ‘Utowolo na yam aba'eno u'avalai na ulau yam dalavai’.

7 Eeta taupeuwa itowolo na ilalaune yana dalavai.

8 Na bodaowa paihowa teina hi'ita na ainaena hive'ahihi yo Yaubada hino'owei, wuwunane iya Yeisu ana tau'abiye wahiyala.

Yeisu Madiu iyogaei
(Maki 2:13-17; Luke 5:27-32)

9 Yeisu tupwa teina ilauvehulu ta ilau na towaho ehebo ilobai, yehana Madiu, takesi ana vadane ainai imiyamiya na iwalo auli, iwalo, ‘Madiu, umulitaegau!’ Eeta Madiu itowolo ta Yeisu imumulitaeine.

10 Mulitai vada ehebo ainai Yeisu iluwu habi ai na tauyababao dova takesi adi tauvaiwo yo hinage tupwadi tauyababao hilaoma Yeisu mayana taumulitao baidadiyao himimiya'ahaine. 11 Eeta tupwadi Palisiwo

hi'i'itane ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai hipanivila, hiwalo, ‘Hava vehabana yami tauve'itane takesi ana tauvaiwo yo tupwadi hinage tauyababao baidanao hi'ai'aitoyawa?’ 12 Na Yeisu walo teina ibenalei ta iwalo, ‘Hiya ausaladi nigele nuwanuwadi taulaumulamula, na hesi tau'asiyebwao nuwanuwadi taulaumulamula. 13 Ainaena ilowoinanegomiu ebe Yaubada yana walo ainai amnuwamasele Buki Ve'ahihi ainai iwalo, “Nuwanuwagu atemuyamuya, na nigele nuwagu pwaoli”. Teina yalaoma nigele taudumwadumwalu vehabadi, na hesi tauyababao habi haguidi.’

Yeisu yana walo hudi vehabana
(Maki 2:18-22; Luke 5:17-26)

14 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Ai na Palisiwone yama tapwalolo vehabana ahudihudi, na vedova ta owa am taumulitaone baidamwao nigele amyahudihudine?’

15 Yeisu walo vegevegedi imohedi, iwalo, ‘Vedova, howahowana tawahola ana tauvinunuwo hinuwavitai ebe tautawahola towahona baidadi hiyaliyaliyaya? Bo nigele awa? Na amnuwatuwu avivini ebeha haugana tautawahola towahonane ilaugabaidi mata hinuwayababa na hihudi.’

16 Na ehebo hinage walovegevegedi ainaena iwalo aulidi, iwalo, ‘Nigele howahowana ebe ale'o vauvauna tupwatupwana ainaena luwuluwu miyamiyana tahaili auhi mata dova ta lotapulihinawa imwala'i. 17 Na nigele hinage howahowana ebe waini vauvauna wahiwahiyalana tahiwai 'wapi abahiwa miyamiyana ainai. Ebe teina dova tapaihowai, we'ahane yana seseha ainaena 'wapiwa ilotapulihi na we'ahane ilotapahiwai, na isagenavehulu. Hesi ilowainanei ebe waini vauvauna na wahiwahiyalana tahiwai abahiwa vauvauna holanai, eeta ebe maudoina namwanamwana.’

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Maki 5:21-43; Luke 8:40-50)

18 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo tauloina ilaoma ta Yeisu mehenai ipwagogo, na iwalo, ‘Taubada, natugu waihiuna wau imwalowoi'o, na nuwanuwagu ulaoma ta tauna u'abitowoi na itowolouyo’.

19 Eeta Yeisu mayana taumulitao tauloinane himumulitaeine.
20 Hilaulau na waihiu ehebo 'wahinana isagesagena bolimai 12, tuluhadiyena ilaoma ta Yeisu ana ale'one papalinane i'a'abitowoine,
21 wuwuna yana nuwatuwu atenai iwalo, ‘Bada ebe Yeisu ana ale'o a'ava ya'abitowoi mata yanamwanamwa’.

22 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waihiunane i'i'itane, na iwalo, ‘Yauwedo natugu, yam yemidi ainaena bada unamwanamwa'o’. Na hauga tenem ainai waihiuwa inamwanamwane. 23 Eena Yeisu ilau tauloinane yana vadai imahalava na i'itadi huwehuwena adi taulauyuviwo hilaulauyuvi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yadi nuwavitai vehabana, na hidoudou alinadi mwala'ina moiha.
24 Eeta iwalo aulidi iwalo, ‘Ammahalava! Gamahinene teina nigele
iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o’. Walo teina ainaena na maudoidi
himaluwei.
25 Ta bodaowa himahalava na Yeisu iluwu ta gamahinewa nimanai
i'a'abine na mayawahina itowolo. 26 Na mulitai wasa teina hiyewasaei
dalava maudoina aidiyai.

Yeisu taumehegibugibu bwau i'abiye namwanamwadi

27 Tupwa tenem Yeisu ilaugabaei na ilaulau, na taumehe gibugibu bwau
himulimulitaei na hiyogayoga alinadi mwala'ina ainaena hiwalo, ‘Deivida
tubuna yo, u'atemuyamuyaegai!’.
28 Eena vadai iluwu ta taumehe gibugibuwowa hilaoma ainai na Yeisu
iwalo, ‘Vedova, amyemidiyegau ebeha howahowagu mehemiu ya'abiye
maseledi?’
Na hiya hiwalo, ‘Taubada, howahowam’.
29 Ainaena mehedi i'abitowoidi na iwalo, ‘Yami yemidiyena mehemiu
himaseleuyo'o’, 30 na mehedi himamaseleuyone. Na Yeisu loina yaiyaina
imohedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau’. 31 Na
hesi hilau ta Yeisu yana walo hidi'wai ta yana paihowawa aidiyai hiwalo
mahalavaei dalava maudoina aidiyai.

Yeisu yauyaule ehebo i'abiye namwanamwa

32 Na Yeisu mayana taumulitao hilaulau na ehebo towaho alawai
memenana i'a'abigwaipilene, ta hilauvaiyama Yeisu ainai. 33 Eeta Yeisu
alawaiwa iheusili, na towahowa inamwanamwa ta i'a'aubabadane. Na
bodaone mayadi yaliyaya Yeisu hino'owei, na hiwalo, ‘Nigele dova yaiya
yana paihowa teina dova taya'ita Isileli holanai’.
34 Na hesi Palisiwone hiwalo, ‘Alawaiwowa yadi taubada yana
wahiyalaena Yeisu alawaiwone iheuheusilidine, na nigele Yaubada yana
wahiyalaena’.

Yeisu tomowa i'atemuyamuyaedi

35 Ainaena Yeisu dalava mwala'idi yo iu'iudi aidiyai ita'i'ili, na yadi
vada tapwalolowo aidiyai ive'ive'ita na iloguguya Yaubada yana loina
wasana vehabana, na hinage lovala bagibagilidi aidiyena tomowa i'abiye
namwanamwadi.
36 Na bodaone i'itadi na i'atemuyamuyaedi, wuwuna adi vitai
aidiyena nigele adi tauhagu, dova sipi nigele adi tau'ita avivini. 37 Na
ana taumulitao iwalo aulidi, ‘Laulau'eli namwanamwana na omiu
taulau'eliwone nigele bagibagilimiu, 38 ainaena oyane taniwagana ainai
am'awanoi ta taupaihowa ivetamaledima yana oyane hi'eli’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu ana tauyewasao yehadi
(Maki 3:13-19; Luke 6:12-16)

10 1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyogaedi na loina yo wahiyala
imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi tomowa
aidiyena hivai vehuludi yo lovala na tapiya tomowa aidiyena hi'abiye
namwanamwadi. 2 Yeisu ana tauyewasao hiya yehadi tauwalo mahalava:
Mugai Saimoni, iya iyogaei Pita, na tahina Andulu, yo Yemesa na tahina
Yoni, hiya tamadi Sebedi, 3 yo Pilipi yo Batolomiu yo Tomasi yo Madiu,
iya takesi ana tauvai, na hinage vali Yemesa iya Alipiyosi natuna, yo
Tadiusa, 4 na hinage vali Saimoni, iya tauhamadudu mwala'ina Isileli
yana miyawahi Loma yana abaloina ainaena vehabana, yo Yudasa
Isakaliyota, iya howola abo Yeisu ihuhulaei.

Yeisu ana tauyewasao yadi paihowa
(Maki 6:7-13; Luke 9:1-6)

5 Yeisu hitau 12 iloinaedi na ivetamaledi, iwalo, ‘Havena amlaulau
nigele Yudeyaone aidiyai, na hinage havena Sameliya dalavanao aidiyai
amluwuluwu, 6 na hesi sipi sawasawalidi aidiyai amlau, hiya neta yada
bodao Isileliwone, 7 na aidiyai amwalo mahalava ebeha Yaubada yana
loina bada ilaoma'o. 8 Taulovalao am'abiye yawahaidi yo taumwalowoiwo
am'abiye towolodi yo taulepelowo am'abiye namwanamwadi, na hinage
vi'avi'a tomowa aidiyena amgabae mahalavaedi. Yaubada yana wahiyala
bada imohegomiu'o, ainaena omiu hinage ilowoinanegomiu yo amvelau
tomowa aidiyai.

9 ‘Na yami ta'i'iline ainai havena teya mane yami pehai amdo'odo'oi
tamahina vehabana. 10 Havena hinage peha amvaivai. Havena hinage
ami ale'o bwauna amvaivaidi, nuwana aemiu ana huma bwauna, nuwana
yami digona bwauna amvaivaidi, wuwuna paihowa ai'aina howahowana
amlobai.

11 ‘Na ebe dalava mwala'ina bo iu'iuna ainai amluwu, ambeha
mugai yaiya mumugana namwanamwana, na ainai amvetaumana ana
higa dalavanane amlauvehulu. 12 Haugana amluwu vada teya ainai
mugai amwalo velau tomowanane ainai na amwalo, “Yaubada yana
nuwadaumwali baidam ammiyamiya”, na abo amluwu. 13 Na ebe
wuwunidiyaone yami walovelau ilauwoinanedi, yami velau imiyamiya,
na ebe nigele iyalauwoinanedi, yami walovelau iwuyouyowa alimiyai.

14 ‘Na ebe nigele teya yaiya iyalauvaigomiu yana vadai, bo yami
walo nigele iyabenaledi, dalavanane ainaena ammahalava na aemiu
gawalanane am'oiye hoyeholu dalavanane ainai, neta aba'ita dalavane
taniwagadiyaone aidiyai, eena mulitai abo dalavanane amlauvehulu.
15 Yawalo moiha, howola abo Yaubada yana lauvetala ana hauga ainai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hiya dalavaowa hita'wata'wataegomiuwa muya mwala'i ali'alilina hilobai, na Sodomaowa yo Gomolaowa yadi muya mata i'iu'iu.

Muya mehedai vehabana
(Maki 13:9-13; Luke 21:12-17)

16 'Amnuwatuwu avivini ebeha yau yavetamalegomiu dova omiu sipi manamanahamiu amlalau edewa manimaninidi ahi'ahipudiyai, ainaena howahowana amnuwatuwu hanapu weso dova, na hesi ammumuga hegoya dova gabubu.
17 'Eeta am'ita avivinigomiu, wuwuna howola abo tomowa hilawegomiu lauvetala vehabana yo hinage vada tapwalolo aidiyai howola abo hi'aitutuwegomiu, 18 yo hilauvaigomiu na hilawegomiu tauloina yo tauwasawasa mehediyai na hive'ewaigomiu wuwuna omiu ebeha yagu bodao, na wasagu aidiyai am'au'aubabadaedi, yo hinage taumiya ganamuli yami walomahalava hibenalei.
19 'Na ebe mehediyai hivetowologomiu havena am'ate'atehawawali ebeha vedova mata amwalone, wuwuna howola abo hauganane ainai Yaubada yami aubabada imohegomiu, 20 na nigele ebeha omiu am'au'aubabadane na hesi Tamamiu Alu'aluwana alimiyena i'a'aubabadane.
21 'Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa yadi huhu holanai aleha himahalava vehabagu, neta towaho tahina ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Hinage dova tama natuna ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Hinage hedaheda hinadiyao yo tamadiyao hi'alehaedi na hiyemwalowoidi. 22 Mata tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu tauyemidiwo. Na ebe yaiyadiwo hi'alama'i'ita na hitowolo wahiyala ana higa hauga yana aba'ovi ainai, yaliyaya miyamiya vateyaina hilobai.
23 'Na ebe ehebo tupwa ainai hitalatalaigomiu amdena vali dalava ainai. Yawalo moiha mata nigele dalava maudoina Isileli holanai amyapaihowa ve'ovi na yau Tomowa Moihagu yalaoma.
24 'Taumulita nigele howahowana na yana tauve'ita imwala'i gabaei. Dova hinage taupaihowa nigele howahowana na yana taubada iloinaei.
25 Na hesi inamwanamwa ebe omiu agu taumulitao baidaguwao tatoyatoyawa. Na yau bada yehagu himwauya'o Tomodulele, omiu yagu bodaone howola abo hi'awa yababaegomiu moiha.

Meheuhi vehabana
(Luke 12:2-9)

26 'Na havena tomowa ammehemeheuhedi, wuwuna ginauliwone dawadawanidi howola abo Yaubada i'abiye mahalavadi na himasele.
27 Na hava guguyou ainai ya'au'aubabadaeine alimiyai ahubenai amwalo mahalavaedi tomowa maudoidi aidiyai na hava yawalo himhimwedi alimiyai amwalo mahalavaedi yami vatavata ewadiyena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 ‘Na hiya taumiu hi'oi'oiye mwalowoidi havena ammehemeheuhedi
wuwuna hiya taumiu howahowana hi'oiye mwalowoi na hesi alu'aluwamiu
nigele howahowadi. Hesi Yaubada ammeheuhei, wuwuna ibom howahowana
dalava ala'alahina ainai taumiu na alu'aluwamiu iveyababa bwauwedi.
29 ‘Aba'ita teina, ebe mesimesisi'wa bwau tagimwalaidi adi maiha
neta toea ehebo, na hesi Yaubada i'ita'ita avivinidi, na ebe ehebo
imwalowoi neta Tamamiu yana nuwatuwu ainaena. 30 Na omiu hinage
nigele howahowana na vahu amvahili ehebo ulu'ulu ainai, Yaubada adi
bagibagili ihanahanapuidi. 31 Eeta havena am mehemeheuhi, wuwuna
omiu am hae alili, na abo mesimesisi'wa maudoidi.
32 ‘Ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava vehabagu tomowa mehediyai,
howola abo galewai yau hinage vehabadi yawalo mahalava Tamagu
mehenai. 33 Na ebe yaiyadiwo hiuvalaegau tomowa mehediyai, yau
hinage howola abo galewai Tamagu mehenai yauvalaedi.

Nigele ve'au'augelu Yeisu iyalawenama na aleha hinage
(Luke 12:51-53; 14:26-27)

34 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha nuwadaumwali yalawenama
bale'uwai. Nigele, na aleha hinage. 35 Yagu laoma ainai towaho tamana
mata ive'alehaei, na hinage waihiu hinana ive'alehaei, na hinage waihiu
lawana iva'alehaei, 36 na towaho yana huhu hive'alehaei.
37 ‘Na ebe yaiya tamana yo hinana ivelauwedi mwala'ina na yau
iu'iuna, iya nigele howahowana na imulitaegau. Na ebe yaiya natuna
towahona bo waihiuna ivelauwei mwala'ina na yau iu'iuna, iya
nigele howahowana na imulitaegau. 38 Na ebe yaiya yawahina nigele
iyatalamwei na imwalowoi aiwa lagalagana ainai, dova yau, iya nigele
howahowana na imulitaegau. 39 Na ebe yaiya iya yawahina vehabana
ipaipaihowa, howola abo ivesawali. Na ebe yaiya yawahina ivesawali
vehabagu, howola abo yawahina namwanamwana ilobai.

Maiha vehabana
(Maki 9:41)

40 ‘Na omiu ebe yaiya ilauvaigomiu, yau na agu tauvetamalene hinage
ilauvaigai. 41 Na ebe owa tauwalo mahalava ulauvai yana walomahalava
vehabana, howola abo walomahalava ana maiha ulobai. Na ebe owa
towaho namwanamwana ulauvai mumugana namwanamwa vehabana,
howola abo towaho namwanamwana ana maiha ulobai. 42 Na ebe
yaiya tauyemidi vauvauna bwahi gwagwama imohei wuwuna iya agu
taumulita yawalo auligo howola abo ana maiha namwanamwana ulobai.’

11 1 Yeisu yana guguya ana taumulitao hitau 12 aidiyai ive'ovi na
tupwanane ilauvehulu ta itata'i'iline dalava ehebo ehebo aidiyai,
ive'ita na iloguguya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yoni tau'abiye bapitaiso Yeisu wasana ibenalei
(Luke 7:18-35)

2 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso bada vada abapai ainai
himwauwiya'o na Besinana towahona yana paihowa wasana ibenalei ta
tupwadi ana taumulitao ivetamaledi hilalaune Yeisu ainai 3 na hipanivila
hiwalo, ‘Vedova owa Besinana towahonawa vehabam aha'waha'wane bo
vali towaho aha'wai?’
4 Na yadi walo Yeisu iyemaiha, iwalo, ‘Amwuyo na Yoni ainai
am'aubabada ginauliwone aliguwena bada ambenaledi'o na
am'itadi'o, neta, 5 taumehegibugibu mehedi bada himasele'o
daladaladi bada hinamwanamwa'o ta hilaulau, taulepelo taudi bada
hinamwanamwauyo'o na talina 'waba'wabalidi bada walo hibenaledi'o,
taumwalowoi hitowolouyo, na hinage wewelohe wasa namwanamwana
bada hibenalena'o. 6 Yaiya nigele vehabagu iyanuwatuwu bwaubwau iya
mata iyaliyaya.’
7 Haugana Yoni ana taumulitao hilaulau gwaipile, Yeisu ivetuwuni
na boda aidiyai Yoni vehabana i'au'aubabada, iwalo, ‘Mwalona
maudoimiu tupwa balabala awawai amlau Yoni habi benaleina, na
hava nuwanuwamiu ebeha am'ita? Nuwana yami nuwatuwu ehebo
gwelugwelulu yaumai inu'unu'uvi am'ita, bo? 8 Nuwana ehebo towaho
ana ale'o wasawasa habi itana? Nigele, wuwuna hiya ma'adi ale'o
wasawasa tauloina mwala'idi yadi tupwai himiyamiya.
9 ‘Na hava yede vehabana amlalaune balabala awawai? Nuwana yami
nuwatuwu ebeha mata ehebo tauwalo mahalava am'ita, awa? Yawalo
moiha, towahone am'i'itane tauwalo mahalavao maudoidi imwala'i
gabaedi. 10 Yoni vehabana mwalona Yaubada yana walo Buki Ve'ahihi
ainai teina dova iwalo mahalava, iwalo:

“Teina yagu tauyewasa yavetamale mugaiyei na yam amwaha isepa”.’

11 Na Yeisu hinage i'aubabada iwalo, ‘Moiha, Yoni tau'abiye bapitaiso,
iya taumiya bale'u maudoidi imwala'i gabaedi, na hesi maudoidi hiya
Yaubada yana Abaloina holanai Yoni himwala'i gabaei.
12 ‘Haugana Yoni tau'abiye bapitaiso yana hauga ainai ta ilaoma
wau, tauwahiyala yadi wahiyalaena Yaubada yana Abaloina holanai
hiluwuluwu. 13 Mwalona tauwalo mahalava maudoidi yadi walowo yo
Mosese yana loinao aidiyena waloyemidi hiwalo mugaiyedi ta ana higa
Yoni ilaoma. 14 Na ebe nuwanuwamiu amnuwamasele Yoni vehabana,
amhanapui ebeha iya Elaitiya ta'i vehabana amha'waha'wane. 15 Na ebe
yaiya matalinana walo teina ibenaledi.
16 ‘Omiu teina yasone vedova ebe yayepateyegomiu? Nuwana yawalo
omiu bada ta'i dova hedaheda maketi holanai hi'ai'ai'opi'opi na adi
geluwo aidiyai hiwuiwui, hiwalo:

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 “Ama geluwo vedova ta ai alaulauhi sinaha na nigele amyasobune?
Na hinage a'ala'alagumgum, na nigele amyadoune?”
18 ‘Waloyepatu teina ana hanapu ebeha Yoni ilaoma na nigele iya'ai
na nigele iyanuma, na amwalo, “Ebeha alu'aluwa yababana Yoni
i'abiye yauyauleya'o”. 19 Na yau Tomowa Moihagu yalaoma, ya'ai'ai na
yanumanuma na hinage vehabagu am'ulu'ulumiyai, amwalo, “Towaho
teina tau'ai na taunuma ala'alabili, na hinage takesi ana tauvaiwo yo
tupwadi hinage tauyababao nuwana taupwanoliwo ive'au'augeluwedi”.
Na hiya tauhanapu moiha howola abo yadi paihowa namwanamwadi
aidiyena hanapu moiha himahalava.’

Tupwadi dalava yababadi howola abo Yaubada yana lauvetala hilobai
(Luke 10:13-15)

20 Na Yeisu dalavadine aidiyai yana paihowa wahiwahiyalana hi'itadi
na nigele hiyanuwabui yadi pwanoliwo aidiyena, hiya vehabadi i'ahoni,
na iwalo, 21 ‘Aiyoi Kolasiniwo! Aiyoi Bedesaidawo! Atemuyamuyamiu
ta'i. Wuwuna abanuwapwanopwanowo bada yapaihowaidi'o alimiyai,
na hesi nigele amyanuwabui, na ebe Taya yo Saidoni aidiyai yapaihowa
mugaiyei, nuwana mwalona ebe bada hinuwabui'o, ta maudoidi sibauwa
adi ale'o hili'wadi yo pwa'ahu aidiyena hilopwa'ahuyoidi, na hive'itaedi
ebeha mumugadi yababadi aidiyena bada hinuwabui'o. 22 Na hesi omiu
nigele, ainaena Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai Yaubada mata
Tayawone yo Saidoniwone i'atemuyamuyaedi, na omiu nigele.
23 ‘Na Kapeneumiwone omiu vedova? Ebeha ambom am'abihinigomiu
galewai, awa? Nigele! Na hesi mata Bwebweso duyanai higabae
aituluwegomiu, wuwuna abanuwapwanopwanowo bada yapaihowaidi'o
alimiyai. Na hesi nigele amyanuwabui. Na ebe Sodoma aidiyai yapaihowa
mugaiyei nuwana mwalona bada hinuwabui'o, ainaena Yaubada nigele
iyalamanidi, na wau yadi dalavane imiyamiya. 24 Eeta Yaubada yana loina
ana ahubena ainai, mata Sodomaone i'atemuyamuyaedi, na omiu nigele.’

Aiyawasi Yeisu ainaena
(Luke 10:21-22)

25 Hauga tenem ainai Yeisu iwalo, ‘Yauwedo Tamagu, owa galewa
na bale'u adi tauloina, hanapu teina udadawanine tauhanapuwo
yo taunuwamaselewo aidiyena, na hesi taunuwapwanopwanowo
aidiyai uve'itaedine. 26 Moiha ta'i Tamagu, yam nuwatuwu teina
namwanamwana.’
27 Na hinage iwalo, ‘Ginauli maudoina bada Tamagu nimaguwai
imwaudi'o, na Tamagu ibom ihanapuigau'o, na yau hinage Tamagu
yahanahanapui, na hinage ebe yaiyadiwo nuwanuwagu na Tamagu
yave'itaei aidiyai, hiya hinage Tamagune hihanapui.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 ‘Eena omiu yaiyadiwo ami ava'avala yo yami paihowa vitaina,
amlaoma aliguwai, na yave'aiyawasigomiu. 29 Na omiu amve'ao'aonaegau
ta baidaguwao tapaihowa, na ainaena alu'aluwamiu yadi aiyawasi
hilobai, wuwuna yau mumugagu hegohegoyana yo taunuwadobi. 30 Eena
paihowa yo ava'avala yamohegomiu, malamalaidi.’

Yeisu iya Tapwalolo ana Taubada
(Maki 2:23-28; Luke 6:1-5)

12 1 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao tanovi holanaena
hilaulau, na ana taumulitaone hivahali, ta ai'ai dova pegapega
hi'abiloloidi na hi'ai'ai. 2 Na hauganane Palisiwone hi'itadi, Yeisu hiwalo
auline, hiwalo, ‘Taubada, hava vehabana ta am taumulitaone Tapwalolo
ana loina hididi'waine?’

3 Na Yeisu yadi walone iyemaiha, iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai hileleya'o
Deivida vehabana ebe amvahili, amhanapui ebeha ma'ana geluwo
hivahali, 4 ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ave'ahihina
ivai ta hi'a'aine. Beledinane ma'ana loina, ebeha taupwaoli a'ava adi
talam hi'ai na nigele teya yaiya. 5 Buki Ve'ahihi holanai loina hinage
imiyamiya ebeha vada tapwalolo ana taupwaoliwo Tapwalolo ana loina
hiho'eho'e, na hesi neta nigele pwanoli. 6 Yawalo moiha, vada tapwalolo
ginauli mwala'ina, na hesi ehebo ginauli mwala'i ali'alilina neta,
7 Yaubada yana walo ebeha, “Pwaoli nigele nuwagu na atemuyamuya
hesi”. Ebe walo teina ana hanapu amhanahanapui, havena agu
taumulitaone am'awa'awa yababaedi. 8 Wuwuna yau Tomowa Moihagu,
Tapwalolo ana tauloina.’

Towaho nima giyogiyona
(Maki 3:1-6; Luke 6:6-11)

9 Tenem ainaena Yeisu ilau ta yadi vada tapwalolo ainai iluwu. 10 Na
nemai towaho nimana giyogiyona ilobai. Na Palisiwone Yeisu ainai
hipanivila hiwalo, ‘Taubada, vedova, howahowana na Tapwalolo ainai
tomowa ta'abiye namwanamwadi?’ Na hesi yadi panivila teina wuwuna
ebeha Yeisu iwalo pwano, na ainaena hive'ewai tauloina mehenai.

11 Na yadi walo iyemaiha, iwalo, ‘Vedova omiu ebe teya mayana
lagulagu ehebo mohimohili, na ahubenane Tapwalolo ainai guda
holanai ibe'u, howahowana na iniulihini, bo nigele? 12 Eena lagulagu
ginauli iu'iuna, na tomowa teina ginauli mwala'ina. Tapwalolo ainai
howahowana paihowa namwanamwadi tapaihowaidi.’

13 Eeta Yeisu towahowa iwalo auline, iwalo, ‘Nimam utuwu’. Na
towahone nimanane itautuwu ta inamwanamwauyone, dova hali
nimanane. 14 Eena Palisiwone mayadi modi'ini himahalava na hibom
hiloiloina vedova ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaubada yana taupaihowa

15 Na yadi loina dawanine Yeisu bada ihanapuiya'o, ainaena
tupwa tenem ilauvehulu na ilalaune vali tupwai, na tomowa
bagibagilidi himulitaei, na tenem ainai taulovala maudoidi i'a'abiye
namwanamwadine, 16 na hinage iloinaedi havena hiwalowalo mahalavaei
tomowa aidiyai. 17 Yana paihowa teina mwalona Aisaya tauwalo
mahalava Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:

18 'Am'ita yagu taupaihowa teina ita'itasipwana na ateguwena
yavelauwei mayagu yaliyaya.
Alu'aluwagu yamwauwi ainai na loina dumwadumwaludi iwalo
mahalavaedi taumiya ganamuli boda maumaudoidi aidiyai.
19 Iya mata nigele iya'awa pa'ipa'i'i bo iyalohalohagali, bo dalava
holanai iya'au'aubabada alinana mwala'inaena.
20 Tautapitapiya yadi digona lotalotagodudi nigele mata
iyata'wata'wataedi.
Na hinage wodam butabutana nigele mata iyagabaei, ana higa
ibom ainaena loina dumwadumwaluna iwahiyala,
21 yo hinage iya yehanaena taumiya ganamuli boda maumaudoidi
hiyemidi.'

Yeisu na Tomodulele
(Maki 3:20-30; Luke 11:14-23; 12:10)

22 Ehebo towaho, mwalona alawai yadi paihowaena mehena
higigibuine, na hinage memenana hibui, eeta hilawei Yeisu ainai na
i'abiye namwanamwane, na mulitai towahonane ivetuwuni na i'aubabada
na ivinunu. 23 Ainaena tomowa bagibagilidi nuwadi ipwanopwano na
hiwalo, 'Towaho teina Besinana towahona, Deivida yana huhuwena,
nuwana?'

24 Na Palisiwone paihowa teina wasana hibenalei na hiwalo, 'Nigele, na
hesi alawaiwowa yadi taubada Tomodulele yana wahiyalaena alu'aluwa
yababadi igebegebe mahalavaedi'.

25 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o ta iwalo aulidi, iwalo,
'Tomodulele iya ana geluwo nigele hiyagebe mahalavaedi'. Na hinage
iwalo, 'Ebe ehebo abaloina ainai tomowa hiwahewahei na hibom
hilolo'alehauyoidi, mata abaloinanane itapiya na ibe'u. Dalava nuwana
huhu hinage dova, ebe wahei imahalava, howola abo hitapiya na hibe'u.
26 Tomodulele hinage dova, ebe mayana bodao hibom hilolo'alehauyoidi
mata yana abaloinane ibe'u. 27 Bada amwalo'o ebeha yau Tomodulele
yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi yagebegebe mahalavaedi,
eeta yaiya yede yana wahiyalaena omiu ami geluwo higebegebe
mahalavaedine? Tomodulele ainaena, bo nuwana Yaubada ainaena? Teina

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vehabana amnuwanuwatuwu na ebe amhanapui yau yaiya. 28 Na ebe
Yaubada Alu'aluwana yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi yagebegebe
mahalavaedi, ainaena amhanapui ebeha Yaubada yana Abaloina bada
imahalava'o alimiyai.
29 'Aba'ita towaho wahiwahiyalana yana vadai. Nigele howahowana na
yaiya teya iluwu na yana tobwatobwa ivaidi, na hesi ebe ehebo towaho
balavaiyena tauwahiyalane nimanane yo aenane ipai mugaiyedi na abo
mulitai howahowana iluwu vadai ta yana tobwatobwane ivaidi.
30 'Ebe yaiyadiwo nigele hiyahaguhaguigau, hiya agu alehao. Na hinage
yaiyadiwo hiya nigele baidaguwao ayapaipaihowa toyatoyawa, hiya yagu
paihowa hi'abi'abiye yababa. 31 Eena teina yawalo ili'ilimani alimiyai
ebeha tomowa yadi pwanoliwo yo yadi walo yababadi maudoina Yaubada
mata inuwahamuidi. Ebe Alu'aluwa Ve'ahihi hi'awa yabayababaei,
mata nigele Yaubada iyanuwahamuidi. 32 Yau Tomowa Moihagu na ebe
yaiya i'awa yabayababaegau Yaubada mata walonane inuwahamui, na
ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yabayababaei nigele howahowana
Yaubada inuwahamui, hauga teina ainai na hauga hilalaoma aidiyai.'

Aiwa ainodi
(Luke 6:43-45)

33 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, 'Aiwa ebe ausalana, ainona hinage
namwanamwana, na ebe aiwa newanewalina, ainona hinage yababadi.
Eeta aiwa ehebo ehebo ainodi aidiyena ta'ita'ita lobaidi.
34 'Omiu tauyababao dova weso natunao, ainaena nigele howahowana
na walo namwanamwadi am'ataidi, wuwuna maudoimiu yababamiu,
na hinage yami nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya
hauga maudoina awamiyena himahamahalava. 35 Wuwuna towaho
namwanamwana atenaena ginauli namwanamwadi himahamahalava, na
towaho yababana atenaena ginauli yababadi himahamahalava.
36 'Na yawalo alimiyai ahubenanane Yaubada yana lauvetala ana
hauga ainai omiu yami walo yababao maudoidi vehabadi Yaubada
ipanivilaegomiu na vehabadi amwalo mahalavaedi. 37 Yam walo aidiyena
Yaubada abo i'awa namwanamwaego bo i'awa yababaego.'

Ve'ive'ilala vehabana
(Maki 8:11-12; Luke 11:29-32)

38 Eeta loina ana tauve'itao yo tupwana Palisiwo Yeisu hiwalo auline,
hiwalo, 'Tauve'ita, nuwanuwamai ebe ve'ive'ila ehebo upaihowai na a'ita'.
39 Na Yeisu iwalo, 'Yaso teina omiu yababamiu na mehemehe'ayomiu,
neta wuwuna ve'ive'ilala ambehabeha na ebeha aidiyena amhanapu
ili'ilimanigau ebeha Yaubada ainaena yalaoma, na mata nigele
ve'ive'ilalaone amya'itadi. Na hesi tauwalo mahalava Yona vehabana

amnuwatuwu avivini, iya ve'ive'ilalaede vehabamiu, 40 wuwuna Yona
ahubena tonuga na boniyai tonuga aidiyai yama mwala'ina diyanai
imiyamiya, na yau Tomowa Moihagu hinage dova ahubena tonuga na
boniyai tonuga bale'u holanai mata yamiyamiya.
41 'Howola abo Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Ninevaone
hitowolo na yasomiune teina hive'ewaigomiu, wuwuna Yona Ninevaone
aidiyai iguguya na mumugadi yababadi aidiyena hinuwabui, na yawalo
auligomiu teina ainai towaho teya ihae alili abo Yona. 42 Hinage dova
alawata tupwa yalasi ainaena ilaoma Solomoni yana walo hanahanapu
habi benaleina, na howola mata Yaubada yana lauvetala ana ahubena
ainai itowolo na omiu teina yasone ive'ewaigomiu, wuwuna iya amwaha
daodaowena ilau Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina. Na
yawalo auligomiu, teina ainai towaho teya ihae alili abo Solomoni.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipileuyo towaho holanai
(Luke 11:24-26)

43 'Ebe alu'aluwa yababana towaho ehebo holanaena imahalava, mata
towahonane inamwanamwa, na alu'aluwa yababanane imahalava maseleyai
ilowolowouhi na yana aba'aiyawasi ibehabeha na ebe nigele iyalobai. 44 Mata
alu'aluwanane ibom ainai iwalo, "Nuwana ana ita dova yalau gwaipileuyo
yagu abamiyawa mugamugainawa ainai". Eeta ilau gwaipile ta abamiyanawa
ilobai wagawaga a'avana na masemaselena yo atu'atububunina. 45 Na ainaena
ilau ta alu'aluwa hitau 7 yababa alilidi ilauvaidima ta baidanao hiluwu
abamiyawa holanai himiya na abo hi'abi'abiye yababa ilimani, mwalona
nigele dova. Omiu yasone teina dova na mata yami yababa himwala'i alili.'

Yeisu hinana yo tahinao
(Maki 3:31-35; Luke 8:19-21)

46 Yeisu howola boda aidiyai i'au'aubabada na hinana yo tahinao
hilaoma ta maseleyai hitowotowolo na hibehabeha vedova ebe ainai
hi'aubabada. 47 Eeta ehebo towaho alinadi ilawei Yeisu ainai, na iwalo,
'Tahimwone, hinamne baidadi nuwanuwadi na ebeha am'aubabada'.
48 Na Yeisu towahonane yana walo iyemaiha, iwalo, 'Yaiya yede hinagu
na yaiyadiwo tahiguwone?' 49 Eena ana taumulitaone i'ainima veleleyedi
na iwalo, 'Omiu teina hinaguwowede yo tahiguwowede. 50 Wuwuna
ebe yaiyadiwo Tamagu galewai yana nuwatuwu himulimulitaedi, hiya
tahiguwao nuhuguwao hinaguwao'.

Patu adi tauvehulu budebudeyana
(Maki 4:1-9; Luke 8:4-8)

13 1 Ahubena tenem ainai Yeisu vadane ainaena imahalava ta idobi
le'awai imimiyane. 2 Eena boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai,

ta ehebo waga i'ava'avai ainai igelu ta imiyamiya, na bodaone le'awai
hitowotowolo. 3 Na ve'ita bagibagilidi ive'itaedi walo vegevegediyena, iwalo,
'Taupaihowa ehebo yana tanovi ainai ilau, ta patu ivehulu budebudeyanaei,
4 ta tupwadi patune amwaha papalinai hibebe'une, ainaena lowolowo hi'itadi
ta hi'aitulu na hi'a'aidine. 5 Na tupwadi patu toputopu malagaigaimana ainai
hibebe'une, na hi'ini mwayamwayau, wuwuna toputopune nigele iyabado,
6 eeta mahana ihinalidi ta hiwewelaine, wuwuna lamlamdi nigele toputopu
gwagwamana hiyalobai. 7 Na tupwadi patu haihaili womawomalina aidiyai
hibebe'une ta hi'ini toyawa na haihailine iwahiyala ta ihailiye mwalowoidine.
8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibebe'une, na hi'ini
na himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi ainodi hibagibagili alili, na tupwadi
ahipuwai, na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani. 9 Ebe matalinamiu walo teina
ambenalei.'

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna
(Maki 4:10-12; Luke 8:9-10)

10 Na ana taumulitao hilau ta Yeisu ainai hiwalo, 'Hava wuwuna walo
vegevegediyena bodaone aidiyai uve'ive'itane?'
11 Ainaena Yeisu iwalo, 'Omiu Yaubada yana Abaloina holana moiha
ana tauhanapuwo, na boda teina nigele. 12 Ebe yaiyadiwo dova mayadi
nuwamasele, mata abihepoi mwala'i alilina hilobai, na hesi ebe
yaiyadiwo nigele yadi nuwamasele na hava nuwana aidiyai imiyamiya
mata maudoina hivesawalidi. 13 Teina wuwuna ta walovegevegedi
yave'ita aidiyai, wuwuna yadi vinunu aidiyena nigele hiya'ita ili'ilimani,
na hinage yadi benali aidiyena nigele hiyanuwamasele.
14 'Tomowa teina vehabadi mwalona tauwalo mahalava Aisaya iwalo
mugayedi, iwalo:

"Mata ambenalei na nigele nuwamiu hiyamasele. Na hinage mata
am'ita, na mata nigele nuwamiu hiyamasele.
15 Wuwuna tomowa teina nuwadi hipwanopwano, ta talinadi
hi'wabali'o, na hinage mehedi higibu'o.
Mata dova ta mehediyena hi'ita, na talinadiyena hibenali na
hinuwamasele, na aliguwai hi'ita gwaipile, ta ya'abiye namwanamwadi."

16 'Na omiu mayami yaliyaya, wuwuna mehemiyena am'itaya'o na
talinamiyena ambenalena'o. 17 Yawalo moiha, ginauli teina am'ita'itadine na
ambenabenaledine mwalona tauwalo mahalava yo taudumwadumwaluwo
nuwanuwadi mwala'ina ebe hi'itadi yo hibenaledi, na nigele hiyalobaidi.

Patu walovegevegedina ana livahi
(Maki 4:13-20; Luke 8:11-15)

18 'Ainaena patu ana vehulu budebudeyana ana hanapu ambenalei.
19 Ebe yaiya Yaubada yana Abaloina aubabadana ibenali mohilei,

na nigele iyanuwamasele, mata howola abo tauyababawa ilaoma na walowowa towaho atenaena ivaivehuludi. Neta patuwa hibebe'une amwaha papalinai ana masele. 20 Na hinage patuwowa toputopu malagaigaimana ainai hibebe'une neta hiya wasa namwanamwana hibenalei ta mayadi yaliyaya hitalam, 21 na hesi nigele lamlamdi hiya yaiyai ainaena hauga ahu'ahubalina ta'i ainai himiyamiya, na ebe aiteya hauga ainai wasa namwanamwana ana yemidi vehabana vitai bo aleha hilobai mata hibe'u mwayamwayau. 22 Na patuwowa haihaili talitalina aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na hesi yadi nuwatuwu bale'u vehabana, na hinage wasawasa ana hamwawo aidiyena wasa namwanamwana hiyemwalowoi, ainaena nigele howahowana na hi'aino. 23 Na patuwa toputopu namwanamwadi aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na ana nuwatuwu aidiyai imiyamiya ta ainodi namwanamwadi imwauwidi. Tupwadi ainodi bagibagili alilidi, na tupwadi ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.'

Walovegevegedi patu na awahi vehabadi

24 Na walovegevegedi ehebo hinage Yeisu imohedi, iwalo, 'Yaubada yana Abaloina bada dova ehebo towaho patu namwanamwadi yana tanoviyai ivehuludi. 25 Na boniyaiyena hi'eno i'iwahi'o na ana aleha ehebo ilaoma tanoviyai na awahi ana ita ehebo dova patu hinage ivevehuludine patu mohiliwa holadiyai, na mulitai ilalaune. 26 Na maudoidi hi'ini ta hi'aino na taubadane yana taupaihowao awahiwone hi'ita lobaidi.

27 'Eena taupaihowaowa hilaoma ta hiwalo auline, "Taubada, patu namwanamwana yam tanovi holanai mwalona tavehuludi, na vedova ta awahi baidadiyao hi'ini ovi'ovine?"

28 'Na tanovi taniwagana iwalo, "Nuwana agu aleha ehebo ivevehuludine".

'Na yana taupaihowao hiwalo, "Vedova? Howahowana ebe awahine adavaidi?"

29 'Na taubadane iwalo, "Badagi! Ammwauwi ta hi'ini ehebo, wuwuna ebe amtowoi na awahi amdavaidi, mata tupwana patu hinage baidadi amdavai eheboidi. 30 Na hauganane laulau'eli hesi ainai taupaihowa yaloinaedi ta awahi hitano'ahai mugaiyedi ta hi'uinidi na higabuvehuludi, abo patu hitano'ahaidi ta yagu vadavada holanai hihiwahinidi." '

Patu iu'iuna yo aba'abiye seseha adi walovegevegedi
(Maki 4:30-32; Luke 13:18-21)

31 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, 'Yaubada yana Abaloina bada dova magimagi patuna ehebo towaho ivai na tanovi

holanai i'u'umaine. 32 Magimagi patuna iu'iuna ta'i na yana ini tuluhanai
ive'aiwa yo ainaena lowolowo hilaoma na lagalagana aidiyai yadi noi
hi'abidi.' 33 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, 'Yaubada yana
Abaloina dova pwalawa ana aba'abiye seseha. Iu'iuna ta'i waihiu ivai na
pwalawa mwala'ina baidana ivivilaine, na maudoina isesehane.'

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna
(Maki 4:33-34)

34 Yeisu yana aubabada teina maudoina walovegevegedi aidiyena
tomowa ive'itadi, wuwuna ibom hauga maudoina walovegevegediyena
ive'ive'ita tomowa aidiyai. 35 Teina ainaena tauwalo mahalava yana
waloyemidi imahalava, neta mwalona iwalo mahalava mugai, iwalo:

'Walo vegevegediyena ya'aubabada, na hava Yaubada imwau
dawanidi bale'u ana paihowa vegai ainaena yawalowei'.

Awahi yana paihowa ana hanapu.

36 Na Yeisu boda itauvehuludi ta iluwu vadai, na ana taumulitao
hilaoma na ainai hiwalo, 'Walovegevegedi awahi tanovi ainai ana hanapu
ulivahi ta anuwamaselei'.

37 Na Yeisu iwalo, 'Patune ana tau'uma neta yau Tomowa Moihagu, 38 na
tanovine neta bale'u maudoina, na patu namwanamwadi neta hiya Yaubada
yana Abaloina ana taumulitao, na awahi neta hiya yababana ana taupaihowao,
39 na awahi ana tauvehulu budebudeyana neta ada alehane, iya Tomodulele, na
hauga laulau'eli neta hauga yana aba'ovi, na taulau'eliwo hiya tausagenawasa,
40 na hauga ana aba'ovi ainai tauyababao hiya dova awahi hitano'ahaidi
ta higabu vehuludi. 41 Na yau Tomowa Moihagu yagu tausagenawasao
yavetamaledi ta yababana ana tauve'itao yo ana taupaihowao hitano'ahaidima
ta yagu abaloina ainaena, 42 higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai,
neta tupwane ainai tomowao hidou na saladi hivetau'alahedi muya mwala'ina
ainaena. 43 Yo mulitai taudumwadumwaluwo Tamadi yana abaloina holanai
himasele, dova mahana ihinahinali. Ebe yaiya matalinana ibenalei.

Walovegevegedi tonuga hinage

44 'Yaubada yana Abaloina bada dova wasawasa tobwatobwa
mwala'ina, toputopu holanai. Na ehebo towaho ilobai, na idawaniuyoi.
Ainaena mayana yaliyaya ilau ta yana tobwatobwa maudoina
igimwalaedi, na adi maiha ivai na toputopunane igigimwalaine.

45 'Yaubada yana Abaloina dova giniuba mehena namwanamwana
imiyamiya na tomowa ehebo yana venuwa ebe bada ta'i ilobai. 46 Eeta
yana tobwatobwa igabaedi ta aivelahena giniuba mehena namwanamwa
alilina ivai.

47 'Na Yaubada yana Abaloina bada dova vinaya tomowa hiyahuwei
ni'uwai, vali yama yo vali yama hi'onadi, 48 na vinayanane imwau

yabayababa moiha ta hiniulihini magumaguwai, na himiya, na
yama maudoina hive'ahadi, ta yama namwanamwadi gaeba aidiyai
himwauwidi na yama yababadi higabaedi. 49 Dova hinage, hauga yana
aba'ovi ainai, tausagenawasao hilaoma ta tauyababao hive'ahadi na
hiwaheidi taunamwanamwa aidiyena, 50 ta higabae mahalavaedi aiwa
ala'alahina holanai, na ainai hidoudou na saladi hivetau'alahedi muya
ainaena.'

Tobwatobwa wasawasa vauvaudi na miyamiyadi

51 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, 'Vedova, walovegevegedi teina
bagibagilidi amhanapuidi'o?'

Na hitalam, hiwalo, 'Ehe!'

52 Na aidiyai iwalo, 'Teina ta'i amhanapui ebeha loina ana tauve'itao
ebe Yaubada yana Abaloina himulitaei, hiya dova ehebo henala
taniwagana yana tobwatobwa miyamiyadi na vauvaudi imwau hinidi
yana vada ainaena'.

Nasaletiwone Yeisu hita'wata'wataei
(Maki 6:1-6; Luke 4:16-30)

53 Yeisu yana walovegevegedi teina ive'ovidi, na tupwa tenem
ilauvehulu, 54 ta iwuwuyone yana dalavai, na yadi vada tapwalolo
ainai iluwu ta ive'ive'ita, na tomowa nuwadi ipwanopwano na hiwalo,
'Towaho teina havaena yana hanapu yo yana paihowa wahiwahiyaladi
ivavaidine?' 55 Na hinage hiwalo, 'Towaho teina iya taulaulau'abi natuna?
Na hinana Meli, na tahinao Yemesa yo Yosepa yo Saimoni yo Yudasa,
56 na hinage nuhunao baidadao tamiyamiya. Na vedova ta towaho teina
ihahanapu aliline?'

57 Ainaena hisosomanaei, na Yeisu iwalo aulidine, iwalo, 'Tauwalo
mahalava adi ve'ahihi hilobai vali dalavao aidiyai. Na yana dalavai yo
yana huhuwo nigele hiyave'ahihiyei.'

58 Ainaena Yeisu nemai yana paihowa wahiwahiyaladi nigele
bagibagilidi iyapaihowaidi, wuwuna nigele hiyayemidiyei.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi
(Maki 6:14-29; Luke 9:7-9)

14 1 Hauga tenem ainai Helodi iya Galili ana Tauwasawasa, Yeisu
yana paihowa wasana ibenalei, 2 na yana taupaihowao iwalo
aulidi, iwalo, 'Nuwana towahone iya Yoni tau'abiye bapitaiso bada ebeha
mwalowoiyena itowolouyo ta wahiyala teina ipaipaihowaine'.

3 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini na ipai ta vada abapai
ainai imwamwauwine. Na Yoni ana abimomohi ehebo waihiu yehana
Helodiyasa neta Helodi tahina Pilipi asolena, 4 na Helodi ihaloi ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

itatawaholaine, na Yoni Helodi iwalo auline, iwalo, ‘Neta nigele mumuga namwanmawana wuwuna tahim mwanena utatawaholaine’. 5 Neta wuwuna Helodi nuwanuwana Yoni i'oiye mwalowoi, na hesi tomowa bagibagilidi Yoni hi'awa tauwalo mahalavaei, eeta Helodi imeheuhi ta nigele Yoni iya'oiye mwalowoi.

6 Mulitai Helodi yana ahubena abalabahina ana abanuwatuwu avivini guyauna ainai tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, na Helodiyasa natuna waihiuna boda mehediyai iselo na Helodi i'abiye yaliyaya. 7 Na Helodi vahalane ainai iwalovelau yo ebeha hava nuwanuwana imohei ta'i, na hinage i'awa tamada. 8 Eeta hinanane iwalo vahalawa ainai ta ainaena vahalawa Helodi iwalo auline, iwalo, ‘Nuwanuwagu Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna gaeba ainai umwauwi na umohegau’. 9 Eeta Helodi nuwana iyababa mwala'ina. Na hesi yana awatamadawa vehabana inuwatuwu avivini, na boda bada yana walo hibenalena'o, eeta italam, 10 na yana taupaihowao ivetamaledi vada abapaiyai, ta Yoni gadona hitotomne, 11 na ulu'uluna gaebai hido'oi ta hilawenama, na vahalawa himomoheine. Na vahalawa ivai ta ilalaweine hinanane ainai. 12 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yoni tauna hivai ta himamagaiyeine, na mulitai hilau Yeisu ainai na ginauli teina hiwalo mahalavaei.

Boda mwala'ina Yeisu ive'aidi
(Maki 6:30-44; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

13 Na Yeisu ginauli teina ibenaledi, ainaena imahalava ta wagai igelu ta ilalaune balabala awawai. Na bodaone Yeisu yana lau wasana hibenalei, eeta yadi dalava aidiyena himahalava ta amwahaena hilalaune Yeisu ainai.

14 Na hauganane Yeisu wagaena i'aitulu maguwai boda mwala'ina i'i'itadine, na atemuyamuyaena tau'asi'asiyebwao i'abiye namwanamwadi.

15 Na lavilaviyena ana taumulitaone Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Taubada, tupwa teina balabala awawa na mata iguguyou. Na boda teina uvetamaledi ta hilau, na adi higimwala dalava vahalidiyai.’

16 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hilaulau, omiu hesi ai'ai ammohedi ta hi'ai’.

17 Eena hiwalo, ‘Ya! Amaine nigele bahuna, neta bada beledi nima ehe'ehebo na yama bwau.’

18 Na Yeisu iwalo, ‘Beledine yo yamane ammohegau’.

19 Na bodaowa iloinaedi ta awahine ainai himimiyane na beledi nima ehe'ehebo yo yama bwau ivaidi, na i'ita hae galewai, ta ai'aiwone vehabadi i'awa yauwedo, na mulitai itomwahidi, na ana taumulitao imohedi ta hiya tomowa aidiyai higuguyauwedine. 20 Eena maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi moiha, na ai'ai hi'ai yetupwa hitano ahaidi, neta boha 12 hi'oiye mwaudi. 21 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili 5,000 dova, na waiwaihiu yo hedaheda maudoidi nigele hiyavahilidi.

Yeisu ni'u ewanaena ilau
(Maki 6:45-52; Yoni 6:15-21)

22 Tenem ainaena ana taumulitao iloinaedi ta wagaena higelu yo ebeha
himugai vali tupwai. Na iya ebeha tomowa maudoidi ivetamaledi hiwuyo
yadi dalavai. 23 Eeta higelu, na Yeisu boda ivetamaledi, na mulitai ibom
oyai ihae habi awanoi Yaubada ainai. Ta bada iboni'o, na Yeisu ibom
imiyamiya.
24 Na ana taumulitaowowa yadi wagane hiwohedobiyei ni'u awawai, na
bagodu mwala'ina hilobai ta yadi wagawa igohagoha buibuiyei na hinage
yaumai mehediyena ilaolaoma. 25 Na ahubena yana tupwa ainai Yeisu
ni'u ewanaena ilaolaoma ana taumulitao vahalidiyai. 26 Tenem ainai ana
taumulitaowa Yeisu hi'i'itane ni'u ewanaena ilaolaoma, ta himeheuhi
mwala'ina, eeta hiloma'aya'aya, yadi nuwatuwu ebeha alawai hi'i'itane.
27 Na Yeisu iwalo, 'Havena ammehemeheuhi! Yau ta'i, bada yami
Taubada.'
28 Na Pita i'aubabada, iwalo, 'Taubada, uwalo auligau ta ni'u ewanaena
yalaowa alimwai'.
29 Na Yeisu iwalo, 'Ulaoma!' Eeta Pita wagaena i'aitulu na ni'u
ewanaena ilaulau Yeisu ainai. 30 Hauganane ilaulau yaumai mala'ina i'ita,
na imeheuhi, ta ni'uwai ihahanenene, na iwui, 'Taubada, uyayovigau!'.
31 Na Yeisu ilomwayamwayau ta Pita i'abi avivini na iwalo, 'Yam yemidi
iu'iuna, hava vehabana unuwanuwatuwu bwaubwau?'
32 Eena hitau bwauwowa higegelune wagai, na yaumai idaumwali.
33 Na hiya wagane ana taumiyaone hipwagogo Yeisu ainai, na hiwalo,
'Moiha ta'i, owa Yaubada Natuna'.

Tau'asiyebwao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Maki 6:55-56)

34 Ainaena higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai ta hi'a'aitulune le'awai.
35 Na tupwane ana taumiyaone Yeisu hi'ataiya'o, eeta wasa hivetamaledi
dalavaone maudoidi aidiyai ta yadi taulovalovalao maudoidi hilawedi
Yeisu ainai, 36 na hi'awanoiyei, hiwalo, 'Taubada, howahowana na
taulovalovalaone teina am ale'o papali a'avana hi'abitowoi?' Na Yeisu
italam, ta yaiyadiwo hiya ana ale'o hi'abitowoine hinanamwanamwane.

Yudeya tubudiyao mumugadi
(Maki 7:1-23)

15 1 Mulitai Palisiwone na loina ana tauve'itao Yelusalemaena
hilaoma Yeisu ainai, na hiwalo auli, hiwalo, 2 'Hava wuwuna am
taumulitaone ebe ai i'ovi nigele nimadi hiyauwadine, neta tubudao yadi
loina hiho'eho'e?'

3 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu hinage Yaubada yana loina amho'eho'e,
wuwuna tubumiyaone mumugadi ammulimulitaedi. 4 Yaubada yana loina
bwau teina, ehebo iwalo, “Tamam yo hinam uve'ahihiyedi”, na bwauna
hinage iwalo, “Ebe yaiya tamana nuwana hinana i'awa yabayababaei,
ilowoinanei na am'oiye mwalowoi”. 5 Na omiu yami ve'ita oya'oyama,
amwalo, “Ebe yaiya hinana yo tamana iwalo aulidi, iwalo, ‘Yagu
tobwatobwa bada yatalamwedi'o Yaubada ainai, nigele howahowana
na yahaguigomiu’.” 6 Eeta neta towahone yana hagu yo yana ve'ahihi
tamana na hinana aidiyai i'ovi'o. Tubumiyao yadi loina teina ainaena
Yaubada yana walo amveginauli awa'awawaena'o.

7 ‘Moiha omiu tau'oya'oyama! Mugai tauwalo mahalava Aisaya
vehabamiu ilele mugayei, haugana Yaubada yana walo iwalo mahalavaei,
iwalo:

8 “Tomowao teina awadiyena hive'ahihiyegau na atediyena nigele,
9 na hinage aliguwai hitapwalolo awa'awawa,
wuwuna yadi ve'itao yau nigele aliguwena,
na hesi tomowa yadi nuwatuwuwena”.’

10 Eena tomowa iyogaedi na iwalo, ‘Walo teina ambenalei ta
amhanapui 11 ebeha ai'aiwone awadaena hiluwuluwu nigele howahowana
na hi'abiye bi'igita na hesi walo awadaena himahamahalavane hiya hesi
hi'abi'abiye bi'igita’.

12 Na ana taumulitaowowa Yeisu ainai hilaoma na hiwalo, ‘Taubada, bada
ubenalena'o ebeha Palisiwowa yam walo teina vehabana hihinimaya?’

13 Na Yeisu iwalo, ‘Aiwaowa Tamagu nigele iya'umaidi, mata idavai
vehuludi. 14 Na Palisiwone havena himiyamiya ana higa hibe'u, wuwuna
ebe taumugaiwo mehegibugibudi, na adi geluwo mehegibugibudi
himugaiyedi, mata maudoidi gudai hibe'u.’

15 Na Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Walo vegevegedi ana nuwamasele
vehabana ulivahi alimaiyai’.

16 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Nuwana omiu hinage howola nigele nuwamiu
iyamasele, 17 ainaena nigele amyahanapui hava awadaena iluwuluwu
diyadai, na mulitai ilaulau mohomoho ainai. 18 Na hesi hava tomowa
awadiyena himahamahalava neta atediyena hilaolaoma na hi'abi'abiye
bi'idi, 19 neta nuwatuwu bi'ibi'idi yo lauwunu yo pwanoli yo mehe'ayo
yo aivavali yo walo'oya'oyama yo vehinahinali. 20 Ginauli teina aidiyena
tomowa i'abi'abiye bi'idi, na ebe nimada nigele tayauwadi hauga ai ainai
neta alu'aluwada mata nigele iya'abiye bi'idi.’

Kenani waihiuna yana yemidi
(Maki 7:24-30)

21 Tenem ainaena Yeisu Isileli tupwanane ilauvehulu na ilalaune Taya
yo Saidoni tupwadiyaone aidiyai. 22 Na tupwanane ainai Kenani waihiuna

ehebo imahalava ta Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Taubada owa Deivida yana huhu, u'atemuyamuyaegau, wuwuna natugu waihiuna bada alu'aluwa yababana i'abiye yauyauleya'o’. 23 Na Yeisu waihiunane yana yoga nigele iyayemaiha, na ana taumulitaone hilaoma ta Yeisu hi'awanoiyei, hiwalo, ‘Waihiune usosomanaei ta ilau, wuwuna ivetalinagudaguda’.

24 Na Yeisu iwalo, ‘Yau yalaoma sipi 'wada'wadaleledi Isileli a'ava yana abaloina holanai vehabadi’.

25 Na hesi waihiunane ilaoma Yeisu mehenai italupwagogo, na iwalo, ‘Taubada uhaguigau’.

26 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele iyadumwalu na hedaheda adi tamohedi edewa aidiyai’.

27 Na waihiuwa iwalo, ‘Taubada, neta walo moiha. Na edewa hedaheda adi mugumugudi hilemlemhidi.’

28 Eeta Yeisu waihiu alinana iyemaiha, iwalo, ‘Waihiu, owa tauyemidi moiha. Ainaena teina hauga yam yemidi ainona imahalava’. Na hauga tenem ainai waihiunane natuna inanamwanamwauyone.

Tau'asiyebwao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi

29 Na hinage Yeisu tupwanane ilauvehulu na ivasane Galili le'awanaena, ta oyai ihae, na nemai imimiyane. 30 Na boda mwala'ina yadi tau'asiyebwao hihaeyedi Yeisu ainai, hiya daladaladi, yo hiya mehedi gibugibudi yo aedi tapitapiyadi yo buwabuwadi yo vali tau'asiyebwao hinage hiya hilaoma Yeisu aenai himwauwidi ta i'abiye namwanamwadine. 31 Na bodaowa hi'itadi buwabuwadiyaowa hi'au'aubabada yo aedi tapitapiyadi hiwahiyalauyo yo daladaladi hilaulau dumwadumwalu, yo taumehegibugibu mehedi hi'itanedi. Ainaena bodaowa hiteibaba na Isileli yadi Yaubada hino'owei.

Yeisu boda ive'aidi
(Maki 8:1-10)

32 Na Yeisu ana taumulitao iyogaedima na iwawalo aulidine, ‘Boda teina ya'atemuyamuyaedi wuwuna hiya ahubena tonuga teinai baidaguwao amiyamiya ta nigele adi, na nigele nuwagu mavahalidi yavetamaledi yo hiwuyo, mata amwahai himwalowoi’.

33 Na ana taumulitaone hiwalo auline, hiwalo, ‘Tupwa teina balabala awawa, na boda mwala'ina teina adine mata vedova talobaine?’

34 Na Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha ami beledine himiyamiyane?’

Na hiwalo, ‘Beledi 7 na yama tupwadi iu'iudi’.

35 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane. 36 Na beledi 7 yo yamaowa ivaidi ta vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, na i'abitomwahidine na imohedi ana taumulitao ta bodaone aidiyai higuguyauwedine.

37 Na maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi na mulitai uleya hitano'ahaidi ta
boha 7 hi'oiye mwaudine. 38 Tau'aiwo towatowaho adi bagibagili dova
4,000, na waiwaihiu yo hedaheda bagibagilidi nigele hiyavahilidi.
39 Mulitai bodaowa ivetamaledi hilalau gwaipilene, na Yeisu wagaena
igelu, ta Megadani tupwanai ilalaune.

Ve'ive'ilala vehabadi
(Madiu 12:38-41; Maki 8:11-13; Luke 12:54-56)

16 1 Ehebo hauga ainai tupwadi Palisi yo Sadusi hilaoma na Yeisu
hipanivilaei, habi towoina, hiwalo, 'Howahowana ehebo ve'ive'ilala
upaihowai na a'awa moiha ebeha yam wahiyalane Yaubada ainaena ilaoma?'
2 Na Yeisu iwalo, 'Omiu ebe mahana am'ita ilulululuvi na galewai
yaloyalovi hihawahawawali, ainaena amhanapui ebeha i'ahubena
mahavai namwanamwana. 3 Na ebe malatomtomwai galewa
hawahawawalina na guguyou am'ita, neta amwalo ebeha 'wesu ana
ve'ive'ilala. Omiu hauga ana oleya vedova na mata galewa am'ita, na
amwalo yemidiyedi. Na hesi vedova ta teina haugane Yaubada yana
paihowa ainona nigele howahowamiu amwalowei. 4 Yaso teina omiu
yababamiu yo mehemehe'ayomiu, neta wuwuna ve'ive'ilala ambehabeha
ta ebeha aidiyena amhanapuigau moiha ebeha Yaubada ainaena
yalalaomane, na nigele Yona vehabana amyanuwatuwu avivini, iya ta'i
ve'ive'ilala vehabamiu.' Ainaena Yeisu ilauvehuludi na ilalaune.

Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha pwalawa vehabana
(Maki 8:14-21)

5 Eeta vali tupwai higeyogeyo'awa, na ana taumulitaone nigele adi
tamahina amwaha vehabana hiyavai, wuwuna hinuwapwanopwanowedi.
6 Na Yeisu iwalo lau iwalo, 'Palisiwone yo Sadusiwone adi pwalawa ana
aba'abiye seseha ainaena am'ita avivinigomiu'.
7 Eeta ana taumulitaone hibom aidiyai hiwalo, 'Nuwana Yeisu yana
walo teina wuwuna wau ada tamahinane tanuwapwanopwanoweine'.
8 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o, ta iwawalo aulidine,
'Hava wuwuna am'au'aubabadane na amwalo, "Nigele ada tamahina"?
Nigele ami tamahina vehabana yayawalowalo. Nuwana nigele
amyayemidiyegau, awa? 9 Nigele amyanuwamasele hauganane beledi
nima ehe'ehebo aidiyena tomowa 5,000 yaveve'aidine, na ai'ai ana
tupwa maudoina amtano'ahaidi, na boha ana bagibagili 12 am'o'oiye
mwauwidine? 10 Tomowa hinage 4,000, beledi 7 aidiyena yaveve'aidine
na ana tupwa maudoina amtano'ahaidi na boha ana bagibagili 7 hinage
am'o'oiye mwauwidine? 11 Na hava wuwuna ta nigele amyanuwamaselene
ebeha nigele ai'ai vehabana yayawalo? Na hesi yawalo vegevegedi
Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha ainaena am'ita avivinigomiu.'

12 Tenem ainai nuwadi imasele ebeha nigele beledi moiha ana
aba'abiye seseha vehabana iya au'aubabada, na hesi ebeha Palisiwone yo
Sadusiwone yadi ve'itao aidiyena hi'ita avivinidi.

Pita yana walomahalava Yeisu vehabana
(Maki 8:27-30; Luke 9:18-21)

13 Na Yeisu ilaoma Sisaliya Pilipai tupwanane ainai na ipanivila ana
taumulitao aidiyai, iwalo, 'Vedova tomowa yadi walo ebeha yau Tomowa
Moihagu yaiya?'
14 Ta hiwalo, 'Tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Yoni tau'abiye
bapitaiso, na tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi
hiwalo owa Yelemaiya bo nuwana tauwalo mahalava mugamugaina ehebo'.
15 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, 'Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha
yau yaiya?'
16 Eeta Saimoni Pita iyemaiha na iwalo, 'Owa Besinana towahona
Yaubada Mayawahina Natuna'.
17 Na Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, 'Saimoni, Yona natuna, owa moiha
tauyaliyaya ehebo, wuwuna yam nuwamasele teina nigele tomowa
aidiyena, na hesi Tamagu galewai yana hanapu imomohegone. 18 Eeta
yawalo alimwai owa yeham Pita, ana bui gaima, ta mata gaima teina
ewanai yagu boda yavetowolodi ta ebe nigele howahowana mwalowoi
yana wahiyala i'abi'abitowoidi. 19 Na hinage abaloina galewai ana abaho'e
yamohego, ta ebe hava bale'uwai ugudui, galewai hinage higudui, na
hinage ebe hava bale'uwai uho'e, galewai hinage hiho'e.'
20 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao venuwamwau wahiwahiyalana
aidiyai imwauwi, iwalo, 'Havena teya yaiya ainai amwalowalo
mahalavaegau ebeha yau Besinana towahona'.

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava
(Maki 8:31–9:1; Luke 9:22-27)

21 Hauga tenem ainai Yeisu ivetuwuni na ana taumulitao aidiyai ive'ita,
iwalo, 'Ilowoinanei ebe yalau Yelusalem na nemai muya maudoina
yalobaidi, tauloinao yo taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao
aidiyena, na nemai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai
Yaubada i'abiye towolouyoigau'.
22 Na Pita Yeisu ilauvai, ilawei, ta iwawaloweine iwalo, 'Taubada,
ginauli teina havena alimwai imahamahalava!'.
23 Na Yeisu itowolo gwaipile ta Pita ainai iwalo, 'Tomodulele, teina ta'i
ulauvehulugau! Havena utautau'auhigau! Yam nuwatuwune dova tomowa
mohili yadi nuwatuwu, na nigele Yaubada yana nuwatuwu'.
24 Eeta Yeisu ana taumulitao i'aubabada aidiyai, iwalo, 'Yaiya
ebe nuwanuwana imulitaegau, ilowoinanei ebe iya yana nuwatuwu

ita'wata'wataedi, na ibom ana aiwa lagalagana i'avalai, na imwalowoi, neta dova agu mulitane ana amwaha.

25 'Na ebe yaiya yawahina inuwavi, howola abo yawahinane ivesawali. Na ebe yaiya yawahina vehabagu italamwei na imwalowoi, iya mata yawahina namwanamwana ilobai.

26 'Ebe yaiya yana tobwatobwa bagibagilidi na Yaubada yana amwaha inuwapwanopwanowei, neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli mwala'ina neta yawahi namwanamwana. Wuwuna ebe yawahi namwanamwana tavesawali, mata nigele teya hinage maihana iyamiyamiya.

27 'Howola abo yau Tomowa Moihagu yawuyouyoma, Tamagu yana wasawasa pigapigabuna ainaena yalaoma, na hinage tausagenawasao baidaguwao, ta tomowa yadi paihowa ana maiha yamohedi. 28 Yawalo moiha alimiyai ebeha tomowa tupwamiu mata nigele amyamwalowoi ana higa yau Tomowa Moihagu yagu loina wasawasa ainaena am itauyoigau.'

Yeisu iyemanibuibui
(Maki 9:2-13; Luke 9:28-36)

17 1 Ahubena 6 tuluhanai Yeisu ana taumulitao tonuga ilauvaidi, na baidanao hihahaene ehebo oya daodaona ainai. Taumulitaone hiya Pita na Yemesa matahina Yoni. 2 Hauganane hibom himiyamiya oyai Yeisu manina hi'i'itane pigapigabuna dova mahana ana ita, na ana ale'o hewahewana dova masele i'alahi taohani. 3 Na tenem ainai Elaitiya yo Mosese himahalavama na Yeisu baidadi hi'au'aubabada.

4 Na Pita i'apuhini na Yeisu iwalo auline, iwalo, 'Taubada teina dova yada miyane inamwanamwa, ainaena howahowana ebe utalam gwau tonuga ta'abidi, ehebo owa vehabam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya vehabana'.

5 Pita yana aubabada howola nigele iyave'ovi na hogahoga maselena itauhamuidine, na hogahogane ainaena alina ehebo hibenalei, iwalo, 'Teina Natugu yavelauwei, iya vehabana yayaliyaya mwala'ina, ainaena yana walo ambenaledi'.

6 Na taumulitaowa hitau tonuga alinawa hibenalei ta mayadi meheuhi hitalupwagogo, 7 na Yeisu ilaoma i'abitowoidi, iwalo, 'Amtowolo. Havena ammehemeheuhi'. 8 Eena hilauta'ai ta Yeisu ibom itowotowolo hi'i'itane.

9 Eeta oyaena hi'aitulu na Yeisu iloinaedi, iwalo, 'Ginauliwowa wau am'i'itadine havena tomowa aidiyai amwalowalo mahalavaedi ana higa yau Tomowa Moihagu mwalowoiyena yatowolouyoma'. 10 Na Yeisu ana taumulitao ainai hipanivila, hiwalo, 'Hava wuwuna loina ana tauve'itao hiwalo ebeha Elaitiya imugaima na mulitai abo Besinana towahona imahalava?'

11 Na Yeisu iwalo, 'Ehewa, Elaitiya ebeha ilaumugaima ta ebe ginauli maudoina i'abiye dumwaludi. 12 Na hesi Elaitiyanane bada ilaoma'o, na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tomowa nigele hiya'atai na hesi himumuga yababaei hava yadi nuwatuwu dova, mata hinage yau Tomowa Moihagu aliguwai mumugadine dova.'
13 Ainaena taumulitaone tenem ainai hinuwatuwui ebeha Yeisu Yoni tau'abiye bapitaiso vehabana i'au'aubabadane.

Ehebo gama Yeisu i'abiye namwanamwa
(Maki 9:14-29; Luke 9:37-43)

14 Hauganane Yeisu mayana taumulitao hi'aitulu boda aidiyai, ehebo towaho ilaoma italupwagogo Yeisu mehenai, 15 na iwalo, 'Taubada, natugu u'atemuyamuyaei na u'abiye namwanamwa, wuwuna hauga maudoina manihubu bwadana ivaivai na abi'abivelolo, na tauna himuyamuya mwala'ina, na tupwana hauga aidiyai aiwa ala'alahina aidiyai ibe'ube'u, na tupwana hauga bwahi ni'uni'una aidiyai ihanehanene. 16 Na am taumulitao aidiyai yalawenama, na nigele howahowadi hi'abiye namwanamwa.'
17 Na Yeisu iwalo, 'Omiu teina yasone vedova? Ainaena ulu'ulumiune yaiyaidi. Nuwana nigele amyayemidiyegau awa? Viha hauga mata yamiya vahaligomiu na yanuwanuwatuwu vehabamiu. Hola gamanane amvaiyama ta ya'ita?' 18 Eeta Yeisu alu'aluwa yababanane iloinaei ta manihubu bwadanawa gamane ainaena imamahalavane ta inamwanamwauyone.
19 Mulitai Yeisu ana taumulitao hilaoma na hibom Yeisu baidadi, na hiwalo auli, hiwalo, 'Taubada, vedova ta ai nigele howahowamai alu'aluwa yababanane agabae mahalavaei'.
20 Na Yeisu iwalo, 'Wuwuna yami yemidine hitapiya. Yawalo moiha ebe yami yemidi ana wahiyala dova haiyala patuna, howola oyane tenem ainai amwalo, "Teina ainaena umiyadobi", 21 mata i'awa abi. Dova hinage ginauli maudoina howahowamiu na ampaihowaidi.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalouyo
(Maki 9:30-32; Luke 9:43-45)

22 Galili ainai himiyamiya, na Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, 'Yau Tomowa Moihagu, howola abo agu tauhuhula i'aiyauyanegau tomowa nimadiyai, 23 na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau'. Yeisu yana walomahalava teina vehabana hinuwayababa mwala'ina.

Yadi takesi vada Ve'ahihi vehabana

24 Mulitai hilau Kapeneum ainai, na takesi vada tapwalolo vehabana ana tautanowo hilaoma ta Pita ainai hiwalo, 'Vedova, howahowana na yami tauve'itane itakesi, bo?'
25 Na Pita iwalo, 'Ehe, mata yana takesi imwauwi'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hauganane Pita iwuyo vadai, Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, ‘Saimoni, hava yam nuwatuwu tauloinaone bale'uwai vehabadi? Yaiyadiwo aidiyena takesi hivaivaine? Hibom natudiyao aidiyena, bo vali tomowa aidiyena?’
26 Na Pita iwalo, ‘Vali tomowa aidiyena’. Na Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Neta moiha! Na hesi hiya natudiyaone nigele teya adi vitai. 27 Na havena tata'wata'wata, mata dova alidai hinuwayababa. Ainaena teina ta'i pisilaeni uvai na udobi le'awai ta yama i'aimugai u'atuni, na awanane u'abiye yanali ta holanai mane uvaiyama ta umohedi, neta owa na yau yada takesi, howahowadai.’

Yaiya tomowa mwala'ina Yaubada mehenai
(Maki 9:33-48; Luke 9:46-48; 17:1-2)

18 1 Hauga tenem ainai Yeisu ana taumulitao hilaoma hiwalo auline, hiwalo, ‘Taubada, yaiya alimaiyena yehana imwala'i Yaubada yana Abaloina holanai?’
2 Na Yeisu gama ehebo iyogaenama, na gamanane ahi'ahipudiyai ivetowolo, 3 na iwalo aulidine, ‘Ebe nigele amyanuwabui na mumugamiu hedaheda iu'iudi dova, mata nigele amyaluwu yana abaloinane ainai.
4 Yawalo moiha yaiyadiwo omiu ebe amnuwadobi gama teina dova, omiu taumiya ewa Yaubada yana Abaloina holanai. 5 Ainaena ebe ehebo tomowa gama teina dova ilauvai vehabagu, iya hinage yau ilauvaigau.
6 Na hesi ebe yaiya agu tauyemidiwo gamane dova teina ehebo i'abiye be'u, ilowoinanei na gaima mwala'ina gadonai hilauhipwai na magaimana higabae aituluwei ni'uwai ta ihanene. 7 Omiu taumiya bale'u atemuyamuyamiu wuwuna ababe'u bagibagilidi tomowa ammohemohedi. Moiha, ababe'uwo mata hilaoma, na hesi ebe yaiya ana geluwo i'abiye be'udi howola abo tomowanane ive'atemuyamuya moiha.
8 ‘Na ebe nimam bo aem i'abiye be'ugo ilowoinanei na utomvehulu. Neta nigele ana yababa ebe nimam tomtomna, nuwana aem tomtomna mata yawahi namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa alili alimwai ebe manima bwaubwaum yo ma'ae bwaubwaum na higabae aituluwego aiwa ala'alahi vateyaina ainai. 9 Mehem hinage dova ebe i'abiye be'ugo uma'i vehulu ta'i, wuwuna nigele hinage hava ana yababa, ebe mamehe ehe'ehebom mata yawahi namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa ali'alili alimwai ebe mamehe bwaubwaum higabae aituluwego dalava ala'alahina ainai.

Hedaheda havena amsosomanaedi
(Luke 15:3-7)

10 ‘Hedaheda teina dova havena teya aidiyena amsosososomanaedi.
11 Moiha, hedahedawone adi tau'ita aviviniwo neta tausagenawasao hauga maudoina galewai Tamagu mehenai himiyamiya na hivinuvinunuidi.

12 ‘Na vedova ebe towaho yana sipiwo adi bagibagili analedi ehebo,
na ehebo ilaupwanopwano na i'wadalele, mata 99 oyai imwauwidi
na 'wada'wadalelenane ibehaei, awa? 13 Na ebe ilobauyoi, yawalo
moiha alimiyai mata yana yaliyaya mwala'i alilina. Na hesi hitau 99
namwanamwadine nigele vehabadi iyayaliyaya moiha. 14 Ainaena teina
ta'i amhanapui ebeha Tamagu galewai nigele nuwana ebe yaiya teya
gama yababa ive'alo na ilauyabayababa.

Tahida yana pwanoli vehabana
(Luke 17:3)

15 ‘Na ebe tahim yababana ipaihowai alimwai, utowoi na yana paihowa
yababanane am'abiye dumwalu, na ebe alinam ibenalei, ausala, neta
bada amve'au'augelu'o. 16 Na ebe nigele nuwanuwana alinam ibenalei,
tomowa ehebo bo bwau hinage ulauvaidi ta baidamwao tahimne ainai
amwalo na yana pwanoli i'ita ili'ilimani. 17 Na ebe bada nigele nuwana
na ibenalegomiu, amwalo mahalava Yaubada yana bodao aidiyai, na ebe
hinage nigele nuwanuwana Yaubada yana bodaone yadi walo ibenalei,
amta'wata'wataei na imiya mahalava dova takesi ana tautanowo.
18 ‘Yawalo moiha hava ebe bale'uwai ampaidi, ginaulidine galewai
mata hinage hipaidi, na hinage ebe hava bale'uwai amlivahidi mata
ginaulidine galewai hilivahidi.
19 ‘Teina ta'i yawalo alimiyai, neta ebe yaiyadiwo hitau bwau alimiyena
bale'uwai hitalam ehebo ginauli vehabana na vehabana hi'awanoi
Tamagu galewai ainai, ipaihowai ta'i. 20 Wuwuna ebe ehebo tupwa ainai
bwau nuwana tonuga tomowa yehaguwena himiyatoyawa, yau hinage
ahi'ahipudiyai yamiyamiya.’

Nuwahamu vehabana

21 Ta Pita ilaoma Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Taubada, ebe tahigu hauga
bagibagilina aliguwai yababana ipaipaihowai, maiviha howahowana na
yana yababaone yanuwahamuidi, mai 7 bo maiviha?’
22 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele mai 7 a'ava, na hesi 7 ana bagibagili 70’.
23 ‘Wuwuna Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo, iya
nuwanuwana ebe yana taupaihowao adi buki hiyemaiha ainai. 24 Ainaena
ivetuwuni ta towaho ehebo hilawenama ana buki 10 tausani kina, 25 na
nigele howahowana iyemaiha, eeta tauwasawasane iloina ta ebeha towahowa
mwanena yo natunao yo yadi tobwatobwao maudoidi higimwalaedi, na adi
maihane tauwasawasane ivai taupaihowawa ana buki vehabana.
26 ‘Na taupaihowawa mayana nuwavitai ipwagogo na i'awanoi ainai,
iwalo, “Taubada, u'atemuyamuyaegau na howola abo agu buki maudoina
yayemaiha”. 27 Eeta tauwasawasane i'atemuyamuyaei na ana buki
maudoina inuwahamuidi, na taupaihowawa imamahalavane.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 ‘Imahalava na ana gelu ehebo ilobai, na ana gelune ana buki toea 10
a'ava ainai, na ana geluwa gadona i'abi avivini na i'i'i'ine, iwalo, “Teina
ta'i am buki aliguwai uyemaiha!”
29 ‘Na ana geluwa italupwagogo na ainai i'awanoi, iwalo,
“U'atemuyamuyaegau na howola abo yayemaiha alimwai”. 30 Na ana
gelune nigele alinana iyabenalei na vada abapaiyai imwamwauwine ta
ebe nemai imiyamiya ana higa ana buki maudoina iyemaiha.
31 ‘Na taupaihowaowa adi gelune mumuganawa hi'i'itane, ainaena
hinuwayababa mwala'ina, na hilau tauwasawasane ainai hiwalo
mahalavaei. 32 Na tauwasawasane yana taupaihowawa iyogaenama na
iwalo auline, iwalo, “Owa taupaihowa yababam, wuwuna u'awanoi
aliguwai na am buki maudoina yanuwahamuidi, 33 eeta owa hinage
howahowana am gelu u'atemuyamuyaei na ana buki unuwahamui”.
34 ‘Ainaena tauwasawasane imodi'ini moiha ta vada abapai ana tau'ita
aviviniwo iloinaedi ta taupaihowawa vada abapaiyai himwamwauwine ta
ebe nemai imiyamiya ana higa ana buki maudoina iyemaiha ve'ovidi.’
35 Na Yeisu yana walo ive'ovi, iwalo, ‘Tamagu galewai hinage mata
dova alimiyai ipaihowai, ebe tahimiyao nigele amya'atemuyamuyaedi na
yadi yababao amyanuwahamuidi mata nigele iyanuwahamiugomiu’.

Vinawahe vehabana
(Maki 10:1-12)

19 1 Yeisu yana ve'itao ive'ovidi na tupwa Galili ilauvehulu na
Yudeya tupwanai ilalaune, neta bwahi Yolidani vali tupwanai.
2 Na boda hinage mwala'ina Yeisu himulitaei na nemai yadi taulovalao
i'abiye namwanamwadi.
3 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi Yeisu hitowoi, ainaena ainai
hipanivila, hiwalo, ‘Taubada, ebe towaho mwanena yana paihowa
vehabana nigele iyayaliyaya, howahowana na ivinawaheyei?’
4 Na Yeisu iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai lelelewa bada amhanapuiya'o
ebeha hauga ana abavetuwuni ainai Yaubada tomowa bwau
iyemaseledine, towaho na waihiu. 5 Na lele teya iwalo, “Teina wuwuna ta
towaho tamana na hinana ilauvehuludi na asolena baidana himiya bwau,
na hitau bwauwone taudi ehebo ta'i”. 6 Teina ainaena bada hive'ehebo'o
na nigele hiyamiyawahi. Eeta Yaubada bada iyemiya bwauwedi'o ainaena
havena teya tomowa mata iyayemiya wahiyedi.’
7 Eena hipanivila, hiwalo, ‘Hava wuwuna Mosese iloina ebeha towaho
howahowana na vinawahe peipana ilele na mwanena imohei abo mulitai
ivinawaheyei?’
8 Na Yeisu iwalo, ‘Neta ulu'ulumiu yaiyaidi vehabana Mosese itatalamne
alimiyai ta mwanemiyao ebe dova amvinawaheyedi, na hesi hauga
abavetuwuni ainai nigele hinage talam vinawahe vehabana iyamiyamiya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Na yawalo alimiyai neta ebe towaho mwanena nigele iyapwanoli na bada
ivinawaheyei na itawahola wahi vali waihiu ainai, neta imehemehe'ayo.'
10 Na ana taumulitao hiwalo auli, hiwalo, 'Ebe towaho na waihiu adi
loina teina dova, howahowana havena hitawatawahola'.
11 Na Yeisu iwalo, 'Nuwatuwu teina nigele tomowa maudoidi vehabadi,
na hesi yaiyadiwo Yaubada nuwatuwu imohemohedi hiya hibom,
12 wuwuna tupwadi towatowaho yadi hauga tubui ainaena nigele
tawahola ana nuwatuwu aidiyai iyamiyamiya. Na tupwadi towatowaho
uvidi hihapihapidi ainaena nigele howahowana na hitawahola. Na
hinage tupwana towatowaho Yaubada yana Abaloina vehabana hibom
hive'ahihiuyowedi eeta nigele hiyatawatawahola. Ebe yaiya amwahane
howahowana ilowoinanei na imulitaei.'

Yeisu hedaheda iwalovelauwedi
(Maki 10:13-16; Luke 18:15-17)

13 Tupwadi tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta ebe
i'abitowoidi na vehabadi i'awanoi Yaubada ainai. Na ana taumulitaone
hesi hedahedaone hilaugagayowedi. 14 Na Yeisu iwalo, 'Havena hedaheda
amlaulaugagayowedi na hesi amtalamwedi ta aliguwai hilaoma, wuwuna
hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi moiha'. 15 Eena
Yeisu hedahedaone i'abitowoidi na mulitai ilalauvehuludine.

Wasawasa vehabana
(Maki 10:17-31; Luke 18:18-30)

16 Mulitai ehebo hevali Yeisu ainai ilaoma na iwalo, 'Tauve'ita, aiteya
paihowa namwanamwana yapaihowai na ainaena ebe yawahi miyamiya
vateyaina yalobai?'
17 Na Yeisu iwalo, 'Hava wuwuna upanivila aliguwai paihowa
namwanamwana vehabana? Wuwuna taunamwanamwa ehebo
mohimohili imiyamiya, ainaena ebe nuwanuwam yawahi miyamiya
vateyaina ulobai ilowoinanego na ibom yana loinao umulitaedi.'
18 Na towahowa ipanivila, iwalo, 'Aiteya loina?'
Na Yeisu iwalo, 'Havena yemwalowoi; havena mehe'ayo; havena
aivavali; havena ve'ewa awa'awawa; 19 na tamam yo hinam uve'ahihiyedi;
yo hinage am geluwo uvelauwedi dova ubom uvelavelauwegone'.
20 Na towahowa iwalo, 'Loina teina maudoina yamulita ili'ilimanidi'o,
na hava hinage yapaihowai?'
21 Na Yeisu iwalo, 'Ebe nuwanuwam mumugam maudoina
namwanamwadi, ulau gwaipile yam dalavai na yam tobwatobwa
maudoina uvegimwalaedi na adi maihane u'aiyauyanedi tauwewelohe
aidiyai, na mulitai ulaoma umulitaegau ta ebe ainaena howola abo yam
wasawasa galewai ulobai'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Hevaliwa Yeisu yana walo teina ibenalei na mayana nuwavitai
iwuwuyone. Wuwuna yana tobwatobwao ibagibagili alili.
23 Eeta ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, ‘Neta moiha, tomowa
wasawasadi yadi luwu Yaubada yana Abaloina holanai i'ololo. 24 Na
hinage yawalo auligomiu ebeha lagulagu mwala'ina kameli nigele
howahowana na nidili gudana ainai iluwu, na hesi tomowa wasawasadi
yadi luwu Yaubada yana Abaloina holanai i'ololo ali'alili.’
25 Yeisu ana taumulitao yana walo teina hibenalei na nuwadi
ipwanopwano mwala'ina, na hiwalo, ‘Ebe teina dova, yaiya yede
howahowana na awanamwanamwane ilobai?’
26 Ainaena Yeisu ivinuvinunuidi na iwalo, ‘Ginauli teina ivitai ali'alili
tomowa aidiyai, na hesi Yaubada ainai ginauli maudoina malamalaidi’.
27 Na Pita iwalo, ‘Ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwa maudoina
atauvehuludi na amumulitaegone.’
28 Na Yeisu iwalo, ‘Moiha ta'i, howola abo bale'u ana abiye vauvau ainai yau
Tomowa Moihagu yagu vatavata wasawasa ainai yamiya, na hinage omiu agu
taumulitao am tau 12 yami vatavata 12 aidiyai hinage ammiya na Isileli yadi
huhuwo 12 amloinaedi. 29 Na ebe yaiyadiwo omiu yami vadao yo tahimiyao
yo nuhumiyao yo tamamiyao yo hinamiyao yo natumiyao yo yami oyao
amtauvehuludi'o, howola abo ginaulidine adi maihao ma'adi lauhepoi analedi
amlobaidi, yawahimiu miyamiya vateyaina baidana. 30 Na teina hauga taumugai
bagibagilidi howola abo himulita, na hiya himulimulitane howola abo himugai.

Tanovi ana taupaihowao walo vegevegedidi

20 1 ‘Yaubada yana Abaloina dova towaho ehebo mayana tanovi.
Towahonane malatomtomwai itowolo na ilau ta yana taupaihowa
iyogaedi ta ebe hipaihowa yana tanoviyai. 2 Na loina imwauwi neta
ebeha ahubena ehebo paihowa ana maiha kina ehebo, ta hitalam. Eena
ivetamaledi ta hilalaune yana tanoviyai habi paihowa.
3 ‘Na mahana ihaehaei na towahonane ilau gwaipile abagimwala ainai,
na tomowa tupwadi ilobaidi himiyamiya awawa. 4 Eena iyogaedi na
iwalo, “Omiu hinage amlau yagu tanoviyai ampaihowa, na yami paihowa
ana maiha dumwaluna yamohegomiu”. 5 Eeta hilalaune tanoviyai.
‘Na mahana ala'alapwahiyai na lavilaviyena hinage ilau gwaipileuyo na
tupwadi hinage ilobaidi na iyogaedi ta ivetamaledine hilalaune tanoviyai.
6 Na mahana ilulululuvi na imahalavauyo ta ilau dalavai na tomowa
tupwadi hinage ilobaidi, eena ipanivilaedi, iwalo, “Hava vehabana
ahubena maudoina ammiyamiya awawane?”
7 ‘Na hiwalo, “Wuwuna nigele teya iyayogaegai habi paihowa”. Na
towahowa iwalo, “Omiu hinage amlau tanoviyai ampaihowa”.
8 ‘Na bada i'imwa'imwa'auhi ta tanovi taniwaganawa yana paihowa
ana taumugai iwalo auli, iwalo. “Taupaihowao maudoidi uyogaedima na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adi maiha umohedi, hiya taulau mulimulita aidiyena uvetuwuni ana higa hiya ahubena maudoina hipapaihowane ainai ulaumwau".

9 'Eeta hiya mahana ilulululuvi ainai hipapaihowane hilaoma na adi maiha kina ehebo ehebo hi'a'avalane dova hinage tomowa maudoidi mata kina ehebo ehebo hi'avala. 10 Mulitai maudoidi taupaihowaowa hilaoma na maihadi kina ehebo ehebo hivavaidine. Na taupaihowa mugamugaidi, hiya ahubena maudoina ainai hipapaihowane hilaoma na hinuwanuwatuwu ebeha mata maiha ma'ana lauhepoi hivai, na hesi nigele, hibom hinage kina ehebo ehebo a'ava hivavaidine. 11 Ainaena yadi kina hivaidi na tanovi taniwagana ainai hi'ulu'ulumiyai, 12 na hiwalo, "Tomowaone abomohili yadi paihowa hauga ahu'ahubalina, na ai ahubena maudoina mahana holanai apaihowa, na adi maiha dova maudoimai apaihowa ovi'ovine".

13 'Na tauloinawa iwalo aulidi, iwalo, "Augeluwo, nigele yagu loina iyayababa alimiyai, eeta kina ehebo ehebo amtalamwei ta neta badagi. 14 Yami kina teina amvai ta amlau. Na yau yaloina ebeha tomowa taulau mulimulita adi maiha yamohedi omiu dova ami maihane. 15 Maiha teina yau yagu abaloina. Nigele omiu amyaloina. Havena yagu velau tomowa aidiyai vehabana amve'alo'alomagigili."

16 'Eeta hiya himulimulitane howola abo himugai na hiya himugamugaine howola abo himulita.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalavauyo
(Maki 10:32-34; Luke 18:31-34)

17 Yeisu mayana taumulitao hitau 12 ilauvaidi ta howola Yelusalem vehabana hihaehae na amwaha papalinai hibom, na iwalo aulidi, 18 iwalo, 'Teina ta'i tahae Yelusalem. Yau Tomowa Moihagu agu tauhuhulawa mata ihuhulaegau taupwaoli mwala'idi yo loina adi tauve'itao aidiyai na yagu mwalowoi vehabana hiloina, 19 na mulitai hi'aiyauyanegau hiya ganamuli aidiyai na hitalawahiyegau yo balavaena hisapigau, na aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau.'

Yemesa yo Yoni hinadi yana awanoi Yeisu ainai
(Maki 10:35-45)

20 Sebedi mwanena manatunao hilaoma na hinadine Yeisu aenai ipwagogo na ainai i'awanoi Yemesa na Yoni vehabadi. 21 Na Yeisu iwalo, 'Hava nuwanuwam?'

Na waihiuwa iwalo, 'Nuwanuwagu na natuguwone aidiyai utalam na ebe hauganane uvetauloina, howahowana na vahalimwai himiya, ehebo nima tautuwamwena na ehebo nima eha'ehamwena'.

22 Eeta Yeisu towatowahowa aidiyai iwalo, 'Omiu yami awanoine ana masele nigele amyahanapui. Vedova, muya vedina ainaena mata yanumanumane howahowana omiu hinage ainaena amnuma?'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Na hiwalo, ‘Howahowamai’.
23 Na Yeisu iwalo, ‘Neta moiha. Vedine ainaena yanumanumane omiu
hinage ainaena mata amnuma. Na hesi nigele howahowagu yaloina
yaiyadiwo howola abo yagu abaloina ainai nima tautuwaguwena bo nima
eha'ehaguwena himiya, wuwuna teina Tamagu ibom ta'i yana abaloina
ta ibom iloina.’ 24 Na vali taumulitaone hitau nimabwaubwau Yemesa na
Yoni yadi awanoi hibenalei, ta hi'waunihanihaedi.
25 Eeta Yeisu maudoidi iyoga ahaidi, na aidiyai iwalo, ‘Omiu
amhanapuiya'o neta tauloinao bale'uwai yadi bodao hiloiloina wahiyala
adiyai, 26 na omiu havena hinage dova amveve'ao'aonaedi. Eeta ebe yaiya
owa nuwanuwam na alimiyena uvetauloina am lowoinana yo am geluwo
vehabadi uvetaupaihowa. 27 Na hinage ebe yaiya owa nuwanuwam
na alimiyena ivetaumugai ilowainanego yo am geluwo vehabadi
uvetaupaihowa mohili. 28 Dova hinage yau Tomowa Moihagu yalaoma
bale'uwai nigele ebeha tomowa vehabagu hipaihowa, na yau hesi
yavetaupaihowa tomowa vehabadi, na hinage yatalamwegau mwalowoi
ainai tomowa bagibagilimiu ami livahi vehabana.’

Mehegibugibudi hitau bwau Yeisu i'abiye namwanamwadi
(Maki 10:46-52; Luke 18:35-43)

29 Eeta Yeliko hilaugabaei, na boda mwala'ina Yeisu himulitaei. 30 Na
mehegibugibudi hitau bwau amwaha papalinai himiyamiya Yeisu
yana ta'i'ili wasana hibenalei, ta Yeisu ainai hiyoga, hiwalo, ‘Deivida
tubuna yo, u'atemuyamuyaegai’. 31 Na bodaone hitau bwauwa alinadine
hibenalei, ta hilaugagayowedi, hiwalo, ‘Amnobu! Badagi yogane!’. Na hesi
hitau bwauwowa hiyoga wahiwahiyala, hiwalo, ‘Taubada, owa Deivida
tubuna, u'atemuyamuyaegai’.
32 Eeta Yeisu itowolo na iyogaedi, iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu
yapaihowai?’
33 Na hiwalo, ‘Taubada, howahowana mehemai u'abiye maseledi?’
34 Na Yeisu i'atemuyamuyaedi ta mehedi i'abitowoidi na
hinanamwanamwane, ta Yeisu hinage himumulitaeine.

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Maki 11:1-11; Luke 19:28-38; Yoni 12:12-19)

21 1 Hihaehae Yelusalem vehabana ta Bedipegi vahalinai
himahamahalava, neta oya Olibe ainai. Eeta Yeisu ana taumulitao
bwau ivetamale mugaiyedi, 2 iwalo, ‘Amlau dalavane mehedaenane ainai
lagulagu doniki am'ita, aiwa ainai hilauhipwaiya'o, natuna towahona
baidana himiyamiya, amlivahidi na amlawedima aliguwai. 3 Ebe
yaiya ipanivilaegomiu yami paihowane vehabana, amwalo, “Taubada
nuwanuwana, na iyepaihowa” ta ebe italamwei alimiyai.’

4 Ginauli teina himahalava wuwuna mwalona tauwalo mahalava iwalo
mahalavaei, iwalo:
5 ‘Saiyoni tomowanao amwalo aulidi, amwalo:
Am'ita yami wasawasa mwala'ina ilalaoma alimiyai.
Iya taunuwadobi moiha, na doniki ainai igelu.
Na donikinane towahona na yauyaubona.’
6 Eeta Yeisu yana walowa ana taumulitao hibenalei ta himulitaei
hilalaune, 7 na doniki manatuna hilobaidi ta hilawedima, na tupwadi
ale'o ase tuluhanai hivehedi na Yeisu igelu taohani ewanai. 8 Na
bodaone adi ale'owo amwahai hivehedi, na tupwadi aiwa lagalagadi
malugudi higuladi amwaha ana pasa vehabana. 9 Na tupwadi boda
Yeisu nuwanuwanaena, na tupwadi boda tuluhanaena himulimulita, na
maudoidi hino'ono'owei na hiyeliyeli hiwalo:
‘Awalo vetuvehaeyego Deivida tubuna.
Owa Yaubada yehanaena ulaoma i'awa namwanamwaego.
Hosana iya ewa aliliyai.’
10 Na hauganane Yeisu iluwu Yelusalem tomowa maudoidi hibatutuli na
hiwalo, ‘Yaiya teina?’
11 Na ana 'wayabuwowa yadi walo hiyemaiha, hiwalo, ‘Teina tauwalo
mahalava Nasaleti towahona, yehana Yeisu, na Galili yana abaloina
ainaena ilalaomane’.

Vada tapwalolo Yeisu i'abiye masele
(Maki 11:15-19; Luke 9:45-48; Yoni 2:13-22)

12 Na Yeisu iluwu Yaubada yana vada tapwalolo mwala'ina ainai
na taugimwalao yo tauvegimwalao maudoidi ihiwa mahalavaedi, na
mane ana tauvesaugelasi yadi gwalatau i'oibuiyedi na gabubu adi
tauvegimwalao yadi abamiya hinage i'oibuiyedi, 13 na iwalo aulidi,
iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hileleya'o, iwalo, “Yagu
vada yehana himwauwi vada aba'awanoi”, na omiu am'abibui ta ebeha
tau'aivavali yadi aba'aidawani.’
14 Na taumehegibugibu yo daladaladi Yeisu ainai hilaoma vada
tapwalolo holanai na maudoidi i'abiye namwanamwadi. 15 Na
taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu yana paihowa
wahiwahiyaladi hi'itadi, na hinage hedaheda hibenaledi vada tapwalolo
holanai, hiwuiwui, hiwalo, ‘Deivida tubuna tano'owei’.
16 Ainaena tauloinaone Yeisu himodi'iniyei hiwalo, ‘Hedaheda teina
yadi walo ubenalena'o?’
Na Yeisu iwalo, ‘Ehe, bada yabenalena'o. Na yede Buki Ve'ahihi ainai
amvahiliya'o, iwalo: “Hedaheda iu'iudi awadiyena am no'o moiha ulobai”.’
17 Eeta Yeisu itauvehuludi na Yelusalemaena imahalava na Betani ainai
iluwu ta nemai i'e'enone.

Yeisu ehebo aiwa i'walotutunei
(Maki 11:12-14, 20-24)

18 Malatomtomwai Yeisu i'enotowolo ta ilalau gwaipilene Yelusalem,
ma'ana vahali, 19 na amwahai aiwa ana ita dova damaya i'ita lobaine ta
iwutulau vahalinai na nigele teya ainona iya'ita, bada lugulugu a'avana.
Ainaena Yeisu aiwanane i'walotutunei, iwalo, 'Howola mata nigele
hinage uya'ainouyo'. Eena aiwanane iwewelai mwayamwayaune.
20 Na Yeisu ana taumulitao hi'itaya'o na nuwadi ipwanopwano na
hiwalo, 'Vedova ta aiwanane iwewelai mwayamwayaune?'
21 Na Yeisu iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, ebe mayami yemidi
na nigele mayami nuwatuwu bwaubwau, ginauli teina aiwane ainai
yapapaihowaine omiu hinage dova mata ampaihowai, na ebe oya tenem
amloinaei, amwalo, "Udobi ni'uwai", ipaihowai dova. 22 Yo ebe mayami
yemidi Yaubada ainai am'awanoi mata amlobai.'

Yeisu ana loina vehabana
(Maki 11:27-33; Luke 20:1-8)

23 Yeisu ilau gwaipileuyoma na vada tapwalolo ainai iluwu ta
ive'ive'ita, na taupwaoliwo mwala'idi yo tautaubadao hilaoma ta
Yeisu hipapanivilaeine, hiwalo, 'Yaiya yana loinaena ta teina dova
upaipaihowaine?'
24 Ta Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, 'Hola yapanivila mugaiyegomiu,
na ebe amyemaiha, yau hinage yawalo alimiyai yagu loina vehabana.
25 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena Yoni tau'abiye bapitaiso
ipaipaihowane? Yaubada bo teya tomowa?'
Ta hibom aidiyai hive'awa pa'ipa'i'i, hiwalo, 'Yana walo vedova mata
tayemaihane? Wuwuna ebe tawalo, "Yaubada ainaena", mata iwalouyo
na iwalo, "Hava yede vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyeine?".
26 Na hinage nigele howahowana tawalo, "Tomowa aidiyena", mata
dova ta boda himanini alidai wuwuna maudoidi Yoni hi'awa tauwalo
mahalavaena'o.' 27 Ainaena Yeisu yana panivila nigele hiyayemaiha
ili'ilimani, na hesi hiwalo, 'Nigele ayahanapui'.
Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Yau hinage mata nigele yayawalo
mahalava alimiyai, yaiya yana loinaena ta teina dova yapaipaihowane'.

Towaho natuna bwau

28 Yeisu iwalo, 'Vedova yam nuwatuwu? Towaho natunao
towatowahodi bwau na tamadine tautuwanane ainai iwalo, "Natugu,
mata ulau oyai upaihowa", 29 na ita'wata'wata, na mulitai inuwabui ta
ilau ipapaihowane. 30 Towahone natunane iu'iunane hinage dova iwalo
auli, iwalo, "Natugu mata ulau oyai upaihowa", na natunane iwalo,

“Ehe, inamwanamwa, mata yalau”, na hesi nigele iyalau. 31 Ainaena
hitau bwauwone aidiyena yaiya tamana yana walo imumulitaeine?’ Na
taupwaoliwo yo tautaubadao hiwalo, ‘Tautuwanane’. Eeta Yeisu iwalo
aulidi, iwalo, ‘Ehe, moiha ta'i tauyababao hiya dova takesi ana tauvaiwo
yo taumehe'ayowo mata hiluwu mugai Yaubada yana Abaloina ainai,
na omiu mulitai. 32 Wuwuna mwalona Yoni amwaha dumwadumwaluna
ive'itagomiu na omiu nigele amyayemidiyei, na hesi takesi ana tauvaiwo
yo taumehe'ayowo hiyemidiyei. Ta mehemiyena hinage am'itadi'o
hinuwabui na omiu ta'i nigele amyanuwabui bo amyayemidiyei, awa?’

Walovegevegedi tanovi ana tau'ita avivini vehabana
(Maki 12:1-12; Luke 20:9-19)

33 Na Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Ehebo walovegevegedi hinage
ambenalei, tanovi ana taupaihowa vehabana. Taupaihowane gileipa a'ava
i'umaidi yana tanoviyai na abwalu ipaihowai ta itata'i'iline na gileipa ana
abatam hinage ipaihowai, na vada abavinunu tanovi holanai i'a'abine,
na yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau amwaha
daodaowai.

34 ‘Na laulau'eli ana haugai taubadawa yana hevahevaliwo tupwadi
ivetamaledi yana tanoviyai gileipa ainona habi vaidi tanovi ana
tau'ita aviviniwo aidiyena. 35 Na hauganane hilau tau'ita aviviniwone
hevahevaliwowa hi'abi avivinidi ta ehebo hisasapine na bwaunane hi'oiye
mwalowoi na tonuganane gaimaena hi'oiye'i'iwahi. 36 Mulitai oyawa
taniwaganawa tupwadi hinage yana hevahevaliwo bodadi ivetamaledi,
na hiya hinage dova hipaihowai ehebonane aidiyai. 37 Na yana aba'ovi
ainai natuna towahona ivetamalei aidiyai na iwalo, “Ibom natugu moiha,
ainaena mata hive'ahihiyei”.

38 ‘Na natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwowa hibom
aidiyai hiwalo, “Augeluwo, towaho teina howola abo oyane iloinaei,
ainaena mata ta'oiye mwalowoi na ita tanovine taloinaei”. 39 Eeta
hi'abi avivini na higabaei mahalavaei tanovine tuluhanai na hi'oiye
mwalowoine.’

40 Na Yeisu ipanivila iwalo, ‘Hauganane tanovi taniwagana ilau
gwaipilema, hava mata yana tau'ita aviviniwone aidiyai ipaihowai?’

41 Na hiwalo, ‘Tau'oiye mwalowoiwone mata i'abiye yababadi moiha
na tanovine italamwei tau'ita avivini namwanamwadi aidiyai, ta ebe
tanovine ainona tupwana tanovi taniwagana himohei’.

42 Eena Yeisu hinage Buki Ve'ahihi ainaena iwalo mahalavaei, iwalo,
‘Nuwana Buki Ve'ahihi yana walomahalava nigele amyanuwatuwu
avivini, iwalo:

> “Logidiwa mwalona tau'abi vada hitata'wataeiwa teina hauga bada
> hivetowoloya'o na ivelogidi mugai, ta logidi maudoidi iloinaedi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Neta Yaubada yana paihowa, mehedai abanuwapwanopwano alidai."

43 'Ainaena yawalo auligomiu ebeha Yaubada yana Abaloina alimiyena
mata ivaivehulu, na imohedi vali boda aidiyai, ta ebe hiya aidiyena
ainona namwanamwana imahalava. 44 Ebe yaiya ibe'u teina logidine
ainai mata hilihiliyana igodudi, na ebe logidinane ibe'u teya yaiya
ewanai mata tauna ilotamutumutu dova gawala.'
45 Yeisu yana walovegevegedi teina taupwaoliwo mwala'idi yo
Palisiwone hibenalei ta hihanapuiya'o ebeha hiya vehabadi iwalowalo
vegevegedine. 46 Eeta tupwadi amwa'amwaha hibehabeha ta ebeha Yeisu
hi'abi avivini, na hesi nigele howahowana hi'abi avivini, wuwuna boda
aidiyai himeheuhi, na bodaone Yeisu hi'awa tauwalo mahalavaena'o.

Walovegevegedi tawahola guyauna vehabana
(Luke 14:15-24)

22 1 Ehebo hinage walovegevegedi Yeisu imohedi, iwalo, 2 'Yaubada
yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo guyau ipaihowai
natuna towahona yana tawahola vehabana. 3 Ainaena yana taupaihowao
ivetamaledi yo yaiyadiwo hiya ivenuwamwauwedi'o hiyogaedima
guyaune ainai, eeta hilau habi yogaedima na tomowadine hita'wata'wata.
4 'Ainaena tupwadi hinage yana taupaihowao ivetamaledi ta tomowa
hiwalo aulidi ebeha yana guyau bada i'atububuniya'o. Yana bulumakau
mwala'idi yo bulumakau yauyaubodi bada iwunuidi'o na ai'ai maudoina
i'atububuniya'o. Amlaoma na talau natuna yana tawahola guyauna am'ai.
5 Na hiya nigele hiyalaoma, eeta hitaudawani ta vali tupwa yo vali tupwa
aidiyai hilalaune. Ehebo towaho yana oyai ilalaune, ehebo yana paihowa
ainai ilalaune. 6 Na tomowa tupwadi tauwasawasane yana taupaihowao
hi'abi avivinidi na hi'abiye hinimayadi na hi'oiye mwalowoidi.
7 'Ainaena tauwasawasane ana modi'i'ini moiha na yana tau'alehao
ivetamaledi na tau'oiye mwalowoiwowa hilamani ye'wahadi na yadi
dalavao higagabudine.
8 'Na tauwasawasane yana taupaihowao aidiyai iwalo, "Tawahola
guyauna bada atu'atububunina na hesi hiya yavenuwamwauwedi'o nigele
hiyalaoma wuwuna hiya tauyababao. 9 Ainaena amwaha aidiyai amta'i'ili
ta yaiyadiwo amlobaidi amlauvaidima ta tawahola guyauna hi'ai." 10 Eeta
himahalava amwahai ta tomowa bagibagilidi hitano'ahaidi, tupwadi
yabayababadi na tupwadi namwanamwadi eeta tawahola ana vadawa
hi'oiye mwaune.
11 'Hauganane tauwasawasa ilaoma taumanao habi itadi na towaho
ehebo i'ita lobai, iya nigele tawahola ale'ona iyali'wa, 12 ainaena
ipanivilaei, iwalo, "Augelu, vedova ta tawahola ale'ona nigele uyali'wa,
na havanaena ululuwumane?". Towahonane nigele howahowana yo

panivilane teina iyemaiha. 13 Na tauwasawasane yana taupaihowao
iwalo aulidi, “Towaho tenem am'abi avivini na aena yo nimana ampaidi
na amgabae mahalavaei tupwa guguyou ainai, na tenem ainai tomowa
hidoudou na awadi hivetau'alahedi muya aidiyena”.
14 ‘Ainaena tomowa bagibagilidi Yaubada yana venuwamwau
hilobaiya'o, na hesi vihavihadi ivesinuwaedi.’

Takesi Sisa vehabana
(Maki 12:13-17; Luke 20:20-26)

15 Palisiwo hibom hitau'ahai ta hiloina vedova ebe panivilaena
Yeisu hi'oyamaei na yana lauhapuli hilobai. 16 Ta loina hilobaiya'o,
na adi taumulitao yo Helodi yana bodao baidadiyao hivetamaledi
Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, bada ahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita
moiha ta Yaubada yana nuwatuwu uve'itai na hinage tomowa yadi
wahiyala vehabana nigele uyameheuhi, na walomoiha uwalo mahalava
tomowa maudoidi aidiyai. 17 Ainaena teina ta'i uwalo alimaiyai, vedova
howahowana na Sisa vehabana takesi mane tamwauwi, bo nigele?’
18 Yeisu yadi nuwatuwu yababana bada ihanapuiya'o ainaena
i'aubabada, iwalo, ‘Omiu tau'oyama! Hava wuwuna amtowotowoigau?
19 Hola manewa takesi vehabana amve'itagau.’ Eeta mane ehebo
himomoheine. 20 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Amwalo auligau, mane
teina yaiya alu'aluwana na yehana?’
21 Na hiwalo, ‘Sisa’.
Ainaena Yeisu iwalo, ‘Ehe, dova. Ebe Sisa yana paula Sisa ammohei, na
ebe Yaubada yana paula Yaubada ammohei.’
22 Yeisu yana walo moiha hibenalei ta hi'aluwagavai moiha, ainaena
hitauvehulu na hilalaune.

Taumwalowoi yadi towolouyo
(Maki 12:18-27; Luke 20:27-40)

23 Tenem ahubenanane ainai tupwadi Sadusiwone, hiya nigele hiyayemidi
taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, hilaoma Yeisu ainai hipanivila,
24 hiwalo, ‘Tauve'ita, Mosese yana loina iwalo, “Ebe towaho itawahola na
mwanenane nigele natudi na towahone imwalowoi, towahonane tahina
hiwapenane baidana hitawahola, ta ebe waihiune ilabalaba natunaone neta
taumwalowoiwa ainaena”. 25 Ehebo towaho tahinao 6 baidanao himiyamiya,
na towahonane itawahola na imwalowoi, na nigele natuna, ta taumwalowoiwa
tahina vahalinaena hiwapenane baidana hitawahola, 26 na hinage tahinawa
imwalowoi, na iya hinage nigele natuna. Na dova hinage bada tahinaone
maudoidi hiwapene hitatawaholaine, 27 na tuluhadiyai wahiunane hinage
imwalowoi. 28 Ainaena towolouyo ana hauga ainai, waihiunane yaiya mata
mwanena moiha? Wuwuna maudoidi bada hitawaholaiya'o.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Eeta Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo, ‘Teina yami lauhapuli,
wuwuna Buki Ve'ahihi nigele amyahanapui, na hinage Yaubada yana
wahiyala nigele amyahanapui. 30 Towolouyo ana hauga ainai tomowa
nigele mata hiyatawahola yo mata nigele hiyavetawahola na hesi yadi
miya tausagenawasa galewai dova. 31 Na Yaubada yana walo towolouyo
vehabana Buki Ve'ahihi ainai iwalo, 32 “Yau Abelaham yana Yaubada na
Aisake yana Yaubada na Yakobo yana Yaubada”. Yaubada nigele tomowa
mwalomwalowoidi yadi Yaubada, na hesi tomowa mayawahidi yadi
Yaubada, ainaena tautaubadaowa mayawahidi teina ta'i himiyamiya.’
33 Yeisu yana walo teina boda hibenalei na hi'aluwagavai yana ve'ita
wahiwahiyalana vehabana.

Loina mwala'ina
(Maki 12:28-34; Luke 10:25-28)

34 Ainaena Palisiwone bada hibenalena'o ebeha Yeisu Sadusiwone
yadi panivila iyemaihaya'o ta nigele teya hinage yadi abawalo, eeta
Palisiwone Yeisu ainai hilaoma, 35 na aidiyena ehebo loina ana tauhanapu
Yeisu ainai ipanivila habi towoina, iwalo, 36 ‘Tauve'ita, loina maudoina
aidiyena aiteya loina imwala'i alili?’
37 Na Yeisu iwalo, ‘ “Bada yam Yaubada uvelauwei atem yo
alu'aluwam yo yam nuwatuwu maudoina aidiyena”. 38 Teina loina
mugamugaina na mwala'ina. 39 Na bwauna hinage loina mwala'ina teina
dova iwalo, “Tomowa taumiya vahalimwai uvelauwedi, dova ubom
uvelavelauwegone”. 40 Loinao bwau teina loina maudoidi yo tauwalo
mahalavao yadi walo maudoina adi wuwu.’

Besinana towahona
(Maki 12:35-37; Luke 20:41-44)

41 Haugana Palisiwone hilau ahaiyama, na Yeisu iwalo aulidi, iwalo,
42 ‘Vedova Besinana towahona, yaiya natuna?’
Na hiwalo, ‘Deivida’.
43 Na Yeisu iwalo, ‘Vedova ta mwalona Alu'aluwa Ve'ahihi Deivida
i'abiye hanapu ta Deivida Besinana towahona i'awa Taubadaeine,
iwalo:
44 “Yaubada i'aubabada yagu Taubada ainai iwalo,
‘Nimatautuwaguwai umiya ana higa am alehao yamwau
aituluwedi aem elauhanai’.”
45 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna
ainaena mulitai abo Besinana ilaoma?’
46 Yeisu yana panivila teina nigele teya yaiya howahowana na
iyemaiha, na hauganane tenem ainai nigele yaiya iya'atepatu ta
iyapanivilauyo Yeisu ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Loina ana tauve'ita yo Palisiwone Yeisu iwalowedi
(Maki 12:38-40; Luke 11:37-52; 20:45-47)

23 1 Eeta Yeisu boda yo ana taumulitao aidiyai iwalo,
2 ‘Mwalona Isileliwo Mosese iloiloinaedi na wau loina ana
tauve'itao yo Palisiwo dova hinage hiloiloinaegomiu. 3 Ainaena
hava dova hive'itagomiu ammulitaedi, na hesi yadi paihowao
havena amveve'ao'aonaedi, wuwuna hiya hive'ita a'ava na nigele
hiyapaipaihowaidi. 4 Hiya ava'avala vitaidi tomowa himohemohedi na
nigele habuluna hiya'aipate ta ava'avaladine aidiyena hiyahaguidi.
5 ‘Yadi paihowa maudoina hipaipaihowaidi ta ebeha tomowa hi'itadi na
hino'owedi, na walowone Buki Ve'ahihi ainaena lelelediedi manidiyai yo
nimadiyai hi'abiye patudi, na adi ale'o daodaodi hili'wali'wadi, 6 na guyau
adi haugai nuwanuwadi vatavatai himiya yo hinage vada tapwalolo aidiyai
abamiya namwanamwadi nuwanuwadi, 7 na ebe abagimwala aidiyai
hilau nuwanuwadi na tomowa bagibagilidi hiwalo velauwedi, yo hi'awa
tauve'itaedi. 8 Na omiu nigele tomowa hiya'awa tauve'itaegomiu, wuwuna
yami tauve'itane ehebo mohimohili, na maudoimiu amvetoyatoyawa.
9 ‘Hinage havena teya yaiya bale'u ainai am'awa'awa “Tamaguwei”,
wuwuna Tamamiu ehebo mohimohili galewai imiyamiya. 10 Havena
hinage tomowa hi'awa'awa taubadaegomiu, wuwuna Besinana towahona
yau yabom yami Taubada. 11 Na ebe yaiya alimiyena ivetaumugai
howahowana ivetaupaihowa alimiyai; 12 wuwuna ebe alimiyena
i'abihiniuyoi mata imiya'aitulu, na hesi ebe yaiya imwau aituluweuyoi
mata ihae.
13 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuyamuyamiu, wuwuna
yami oyamaena tomowa am'au'auhidi ta Yaubada yana Abaloina
ainai nigele hiyaluwu. 14 Omiu havena amluwuluwu wuwuna tomowa
yaiyadiwo nuwanuwadi ebeha hiluwu am'au'auhidi.
15 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuyamuyamiu, wuwuna
ehebo teina yami pwanoli. Am'ada'adau ta'i'ili dalava bagibagilina
aidiyai na ebeha ami taumulita ehebo amlobai, na mulitai tomowanane
amve'ita ta dova omiu hava ampaipaihowaine iya dova ipaihowai, ta
yana yababa imwala'i i'alili eeta ilowoinanei ta iya na omiu dalava
ala'alahina am ve'alo.
16 ‘Taumugaiwone atemuyamuyamiu, wuwuna omiu mehegibugibumiu,
amwalo, “Ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena i'awa tamada neta nigele
teya hava, na hesi ebe yaiya goulaone vada tapwalolo holanai aidiyena
i'awa tamada neta ginauli mwala'ina, ta ilowoinanei na ginaulidine
ipaihowaidi”. 17 Moiha, omiu yauyaulemiu na mehegibugibumiu! Hava
ihae alili moiha? Vada tapwalolo ana goula, bo vada tapwalolo? Wuwuna
vada tapwalolo ainaena goula i'a'abiye tabune.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 ‘Na hinage amwalo ebeha, “Ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa
tamada, neta nigele teya hava, na hesi ebe i'awa tamada velaunane
abapwaoli ainai neta ginauli mwala'ina, na ebe hava iwalo yemidiyena'o
howahowana ipaihowai”. 19 Omiu yauyaulemiu! Hava mwala'ina?
Velaune, bo abapwaoli? Abapwaoline ainaena velaune i'a'abiye tabune.
20 ‘Ainaena ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa tamada, iya hinage
abapwaoli yana tobwatobwao maudoidi aidiyena i'awa tamada'o. 21 Na
hinage ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena i'awa tamada, iya hinage
vada tapwalolo ana tobwatobwao yehanaena i'awa tamada'o. 22 Na ebe
yaiya galewa yehanaena i'awa tamada, iya Yaubada na hinage yana
abamiya yehanaena i'awa tamada'o.
23 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu, wuwuna
omiu tau'oya'oyama. Moiha yami velau Yaubada ainai namwanamwana,
wuwuna yami velauwone yami ginauli maudoidi aidiyena, tobwatobwa
mwala'idi yo hinage ginauli iu'iudi dova vali yaba yo vali yaba aidiyena.
Na hesi loina tonuga mwala'idi, amnuwapwanopwanowedi'o, neta
mumuga dumwadumwaluna yo atemuyamuya na yemidi. Howahowana
ginauli teina mwala'idine ampaihowaidi, na hinage havena ginauli
iu'iuna amnuwanuwapwanopwanowedi. 24 Omiu taumugaiwone
mehegibugibumiu, ami li'u ainaena nabugala amvaivai vehuludi na hesi
lagulagu mwala'idi kameli dova, amtonotonolidi.
25 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu moiha,
wuwuna yami oyamaena ami vedi yo gaeba papali'a'avadi am'abi'abiye
maseledi na hesi holadine bi'ibi'idi, neta aivavali yo mumuga yababadi
hi'oiye mwaudi'o. 26 Omiu Palisiwone mehegibugibumiu, ami vedi yo
ami gaeba holadi am'abiye masele mugaiyedi, eeta ebe papalidine hinage
himasele.
27 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu wuwuna
omiu tau'oya'oyama, dova magai hewahewadi na masemaselena, ewanai
adi ita namwanamwa gaugauna, na hesi holadiyai tomowa hilihiliyadi na
ginauli bi'ibi'idi himiyamiya. 28 Omiu ami ita tomowa mehediyai ebeha
taumugai namwanamwamiu, na holamiyai oyama na yababa maudoina
himiyamiya.
29 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu na
tau'oya'oyama, wuwuna tauwalo mahalavao mugamugaidi adi magai
aidiyai, abanuwatuwu avivini am'abi'abidi na hinage taudumwaluwo
mugai adi abanuwatuwu avivini am'atu'atububunidi, 30 na amwalo,
ebe mwalona tamiyamiya tubudao yadi haugai, havena tahaguhaguidi
tauwalo mahalava adi oiyemwalowoi vehabana.’ 31 Yami walo teina
ainaena amwalo mahalava ebeha tauwalo mahalava adi tau'oiye
mwalowoiwone tubudiyao omiu. 32 Ainaena hiya yadi paihowaone mata
amve'ovidi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 ‘Omiu weso natunao, eeta nigele howahowana na dalava aiwa
ala'alahina ainaena amdena. 34 Ainaena tauwalo mahalavao yo
tauhanapuwo yo loina ana tauve'itao yavetamalediwa na mata tupwadi
am'oiye mwalowoidi, nuwana aiwa lagalagana ainai amtutuye patudi,
yo tupwadi yami vada tapwalolo aidiyai balavaiyena amsapidi, na
dalava ehebo ehebo aidiyena amheusilidi. 35 Eeta yana aba'ovi ainai,
taudumwalu adi oiyemwalowoi ana maiha maudoina omiu mata amlobai.
Towaho Abeli iya dumwadumwaluna hi'oiye mwalowoiya'o na ainaena
ivetuwuni ta ana higa wau Balakaya natuna Sekalaya hinage hi'oiye
mwalowoi vada tapwalolo na abapwaoli ahi'ahipudiyai. 36 Moiha ta'i,
oiyemwalowoi maudoidi adi maiha yaso teina mata amlobai.

Yeisu idou Yelusalem vehabana (Luke 13:34-35)

37 ‘Aee Yelusalem! Yelusalem vedova ta tauwalo mahalavao u'o'oiye
mwalowoidine na hinage Yaubada yana tauyewasao gaimaena u'o'oiye
mwalowoidine. Hauga maudoina nuwanuwagu na yam tomowao
yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na hesi
hita'wata'wataegau. 38 Ainaena Yaubada mata ilauvehulugo na umiya
awawa. 39 Na yawalo auligo ebeha mata nigele uya'itauyoigau ana higa
yam tomowaone aliguwai hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilaoma
tano'owei”.’

Hauga vitaina howola abo imahalava
(Maki 13:1-13; Luke 21:5-19)

24 1 Yeisu vada tapwalolo mwala'ina habi lauvehuluna na ana
taumulitaone hilaoma ta vada tapwalolo ana ita vehabana Yeisu
hiveve'itane. 2 Na Yeisu iwalo, ‘Vadaone, maudoidi am'ita'itadine, yawalo
moiha howola abo maudoidi hilo'evehuludi na havena hinage teya gaima
iyawenai imiyamiyauyo’.

3 Mulitai ilau Olibe oyana ainai, na ana taumulitao ainai hilaoma ta
hibom himiyamiya na hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, uwalo auligai
aiteya hauga ainai vada tapwalolone hilo'evehulu, yo yam hauga
wuyoma, yo hauga yana aba'ovi vehabana adi ve'ive'ilala uve'itagai ta
ebe ahanapui’.

4 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu mata dova
ta tomowa tupwadi hi'oyamaegomiu. 5 Wuwuna howola abo tomowa
bagibagilidi yehaguwena hilaoma ta ebeha himugai pwanoliyegomiu na
ehebo ehebo iwalo, “Yau Besinana towahona”, na tomowa bagibagilidi
himulitaedi. 6 Hinage wasa howola abo ambenaledi alehao vahalimiyai
na amwaha daodaowai vehabadi, na havena am'ate'atehawawali,
wuwuna ginauli teina mata himahalava mugaima na hesi bale'u yana
aba'ovi howola. 7 Howola abo vali boda na vali boda aidiyai hilo'aleha,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na hinage vali abaloina na vali abaloina aidiyai hilo'aleha, na vahali mwala'ina yo mwani'ini'i himahalava tupwa bagibagilidi aidiyai. 8 Na ginauli teina hauga vitaidi adi abavetuwuni ta'i.

9 ‘Omiu mata tomowa hi'abi avivinigomiu na hi'abiye muyamuyaegomiu nuwana hi'oiye mwalowoigomiu na tupwa maudoina tomowanao hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu tauyemidiwo. 10 Hauga vitai ainai howola abo bagibagilidi yadi yemidi itapiya na adi geluwo hihuhulaedi bo nuwana hi'alehaidi. 11 Hinage tauwalo mahalava oya'oyamao mata himahalava na tupwadi himugai pwanoliyegomiu. 12 Yo hinage mumuga yababana yana mwala'i ainaena tomowa bagibagilidi yadi velau atediyena itapiya. 13 Na ebe yaiya i'alama'i'ita na itowolo wahiyala ana higa bale'u yana aba'ovi ainai yaliyaya miyamiya vateyaina mata ilobai.

14 ‘Eena Yaubada yana Abaloina wasana namwanamwana higuguya mugaiyei tupwa vehopali aidiyai, abo mulitai hauga yana aba'ovi imahalava.

Vitai mwala'ina
(Maki 13:14-23; Luke 21:20-24)

15 ‘Howola abo ve'ive'ilalawa tauwalo mahalava Daniyela mugai iwawalo mahalavaeiwa imahalava, neta ginauli yababa alilina na didigana tupwa ve'ave'ahihina ainai itowolo. (Ebe yaiya walo teina ivahili howahowana inuwamasele.) 16 Hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyao ilowoinanedi ta oya aidiyai hidena. 17 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya idena mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo yana vadai yana tobwatobwa habi avala. 18 Na ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa havena ilaulau gwaipile ana ale'o vali tupwai imwamwauwine vehabana.

19 ‘Na hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo hive'atemuyamuya. 20 Ainaena am'awa'awanoi ta hauga namwanamwana Yaubada imohegomiu hauga dena ainai, na havena gwaugwau ana haugai, bo Tapwalolo ana ahubena ainai.

21 ‘Moiha, hauganane ivitai ali'alili, wuwuna bale'u yana abavetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage vitai dova, na mulitai vitaine mata nigele iyamahalavauyo. 22 Vitaine ana hauga ebe Yaubada nigele iya'abiye ahubali, mata tomowa maudoidi himwalowoi, na hesi Yaubada haugane i'abiye ahubaliya'o, neta yana tomowa ita'itasipwadi vehabadi.

23 ‘Ainaena ebe yaiya iwalo auligomiu iwalo, “Besinana teina”, bo “Besinana tenem”, havena amyemiyemidiyei. 24 Wuwuna Besinana oya'oyama yo tauwalo mahalava oya'oyama mata himahalava na ve'ive'ilala wahiwahiyaladi aidiyai hive'itaedi na aidiyena ebe howahowadi Yaubada yana tomowao vesivesinuwadi hinage ebeha hi'oyamaedi. 25 Na omiu ginauli teina vehabana bada yawalo mahalavaena'o alimiyai.

26 ‘Eeta ebe hiwalo auligomiu, hiwalo, “Besinana balabala awawai
imiyamiya”. Havena balabala awawai amlaulau. Na ebe hiwalo,
“Besinana vada holanai moiha imiyamiya”, havena amyemiyemidiyedi.
27 Yau Tomowa Moihagu, na yagu laugwaipilema ana ita dova pigabu
mwala'ina bomatuwena ilohawawali na ana higa bwauli.
28 ‘Aiteya tupwa lagulagu mwalomwalowoina i'eno'eno ainai neta ainai
ao'ao hitautau'ahaiyama.

Yeisu yana laugwaipilema
(Maki 13:24-27; Luke 21:25-28)

29 ‘Na hauga vitainane i'ovi na mulitai mahana yana wahiyala mata
itapiya na iguguyou, yo hinage wai'ena yana masele iboho, na utui
galewaena hibe'u, yo ginauli maudoina galewai himiyamiya yadi
wahiyala hitapiya. 30 Yau Tomowa Moihagu, na hauga tenem ainai
yagu ve'ive'ilala galewaena imahalavama, na boda maudoidi bale'uwai
hi'itagau yaloyalovi ewanaena mayagu wahiyala na mayagu wasawasa
mwala'ina yalaolaoma, na hidoudou ta'eta'e. 31 Hinage yoguli hiyuvi
yo yagu tausagenawasao yavetamaledi na yagu boda vesivesinuwadi
hitano'ahaidima bale'u maudoina ainai na yaumai tupwa vehopali
aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Maki 13:28-31; Luke 21:29-33)

32 ‘Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu neta ebe hapelo luguna
vauvaudi imwamwauwidi amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga
imamahalava. 33 Na hinage ebe ve'ive'ilalaone hava yawawalo
auligomiuwa am'ita lobaidi bada amhanapuiya'o ebeha yagu hauga
laugwaipilema bada ilautebitebiniya'o na mata imahalava wuwuna
awa'edai yatowotowolo. 34 Moiha ta'i, yaso teina mata nigele amya'ovi
ana higa ginaulidine maudoina himahalava mugai. 35 Howola abo galewa
na bale'u hisawali, na yagu walo mata nigele hiyasawali.

Hauga tenem nigele teya yaiya iyahanapui
(Maki 13:32-37; Luke 17:26-30, 34-36)

36 ‘Hauga tenem ainai nigele teya yaiya iyahanapui aiteya ahubena bo
mahana dova hinage tausagenawasa galewai nigele hiyahanapui. Yau
Yaubada Natuna hinage nigele yayahanapui na Tamagu ibom mohimohili
ihanapuiya'o. 37 Yau Tomowa Moihagu yagu hauga laoma dova Nowa yana
haugai. 38 Wuwuna Nowa yana haugai tomowa hi'ai'ai na hinumanuma na
hivevetawahola na hinage hitawatawahola, na ana higa Nowa yana wagai
igegelune; 39 na abaita idobi ta ive'aluwagavaidine, ainaena tomowa
maudoidi hihanene; eeta yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma dova.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 ‘Hauga tenem ainai ebe towatowaho hitau bwau hipaipaihowa tanovi
holanai, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya. 41 Hinage ebe waiwaihiu
hitau bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya. 42 Ainaena
am'ita avivini ili'ilimani, wuwuna yau yami Taubada yagu wuyoma
ana hauga nigele amyahanapui. 43 Na amnuwatuwu avivini neta ebe
vada taniwagana masigiliyena tau'aivavali yana laoma ana mahana
ihanapui mata, i'atububu moiha na ihilahilawa ta ebe havena yana vadai
i'ai'aivavali. 44 Ainaena omiu hinage am'atububu ili'ilimani na yagu
wuyoma vehabana amha'waigau, wuwuna yau Tomowa Moihagu yagu
wuyoma ana mahana nigele amyahanapui.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi
(Luke 12:41-48)

45 ‘Taupaihowa namwanamwadi na hanahanapudi mumugadi teina
dova: ebe yaiya iya yana taubada i'ita sipwai ta vada i'ita avivini na
taupaihowa tupwadi adi imohemohe ahubena ehebo ehebo, 46 howola
abo taubadane ilau gwaipilema na yana taupaihowane ilobai ipaipaihowa
dumwadumwalu mata vehabana iyaliyaya na ainai iwalo, 47 “Yam
paihowa namwanamwana vehabadi yayaliyaya, ainaena ginauli
maudoina adi loina yamohego ta uloina”.
48 ‘Na hesi ebe taupaihowane imumuga yababa mata ibom ainai iwalo,
“Yagu Taubadane yana laugwaipilema ibwedabweda”, 49 na ivetuwuni
ta taupaihowaowa tupwadi i'aitutuwedi yo i'ai'ala'alabili nuwana
inumanuma yauyaule. 50 Eeta yana badawa ive'aluwagavaiyama na
yana paihowa yababana i'ita lobai, wuwuna taubadane yana laoma
mahanana nigele iyahanapui. 51 Ta elepa daodaona ainaena igohamutu
na tau'oya'oyamao baidanao imwau eheboidi ma'adi muya hidoudou na
awadi hivetau'alahedi.’

Walo vegevegedi vavahala nimabwaubwau vehabadi

25 1 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina teina
dova: Vavahala nimabwaubwau yadi lampa hivaidi na hilalaune
tautawahola towahona ebeha baidadi hivelaulobaloba yana tawahola
guyauna ainai. 2 Aidiyena hitau nima ehe'ehebo yauyauledi na nima
ehe'ehebo hanahanapudi. 3 Na yauyaulediwa yadi lampa ana bwahi ana
lauhepoi nigele hiyavaidi, 4 na hesi hiya hanahanapudiwa yadi bwahi ana
lauhepoi hivaidi'o yadi lampao baidadiyao.
5 ‘Na tautawahola towahonawa ibwedabweda, eeta maudoidi
hiha'waha'wa ta hi'e'eno'i iwahine. 6 Na bada boniyai holana ta ehebo
tomowa iwui, iwalo, “Tautawahola towahonawa bada teina ilalaoma.
Amtowolo na tayaliyayai.” 7 Ta vavahalaowa maudoidi hitowolo yadi
lampawowa hi'atu'atububuni. 8 Na vavahalaowa yauyaulediwowa adi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

geluwone aidiyai hi'awanoi, hiwalo, “Ama geluwo, lampa ana bwahi tupwana ammohegai, wuwuna yama lampa bada habi bohodi”.

9 ‘Na tauhanapuwowa hiwalo, “Nuwana nigele howahowana yama bwahi tupwana amohegomiu, bada omiu amlau tauvegimwalao aidiyai na yami lampa adi bwahi amgimwalaidi”.

10 ‘Eeta hilaulau habi gimwala, na tautawahola towahonawa imahalava ta hiya bada hi'atububu'o baidanao hiluluwune tawahola guyauna vehabana, na awa'eda higuguduine. 11 Mulitai adi geluwowa gimwalaena hiwuyoma ta hiwalo, “Taubada gudu uho'e ta aluwuwa”.

12 ‘Na yadi walo iyemaiha, iwalo, “Omiu vali boda, nigele yayahanapuigomiu”.

13 ‘Ainaena am'ita avivinigomiu, wuwuna yagu hauga laugwaipilema ahubenana nuwana mahanana nigele amyahanapui.

Taubada yana aiyauya yana taupaihowao aidiyai
(Luke 19:11-27)

14 ‘Yaubada yana loina hinage dova ehebo taubada mata ilalau vali tupwa, na yana taupaihowao iyogaedima ta iloinaedi ebeha yana abaloina hi'ita avivini. 15 Eeta ehebo yana manene yana taupaihowawa imohei ana bagibagili 5,000 kina na towaho bwauna 2,000 kina, na towaho tonugana 1,000 kina, eeta yana aiyauyane aidiyai hiya ehebo ehebo yana hanapu dova, na mulitai taubadanane ilaugabaidi ilalaune amwaha daodaowai.

16 ‘Ainaena towahowa iya mayana 5,000 kina yana taubada yana manewa ivaidi ta aidiyena iyepaihowadi ta adi lauhepoi 5,000 kina hinage ilolobaine. 17 Towaho bwauna hinage dova yana 2,000 kinawa iyepaihowa ta ainaena yana taubada yana mane ana lauhepoi 2,000 kina ilolobaine. 18 Na towaho tonugana, iya mayana 1,000 kina, ivai ta toputopu i'eli na yana taubada yana manewa idadawanine toputopu holanai.

19 ‘Na hauga daodaona tuluhanai yadi taubadawa ilau gwaipilema na ipanivilaedi yadi paihowawa ainona vehabana. 20 Ainaena towaho iya mayana 5,000 kina ilaoma ma'ana lauhepoi 5,000 kina hinage ilawenama ta imomoheine na iwalo, “Taubada 5,000 kina umomohegaune na 5,000 kina hinage yalolobaine, ta teina manenaede”.

21 ‘Na yana taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupaihowa namwanamwana na dumwadumwaluna moiha. Bada upaihowa wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena, ainaena am loina ginauli mwala'idi vehabadi yamohego, na hinage yagu abayaliyaya teina ainai umiyamiya”.

22 ‘Mulitai towaho bwauna mayana 2,000 kina imahalava na iwalo, “Taubada, 2,000 kina umomohegaune na ana lauhepoi hinage 2,000 kina yalolobaine, ta teina”.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 ‘Na taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupaihowa namwanamwana na
dumwadumwaluna. Bada upaihowa wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena,
ainaena am loina ginauli mwala'idi vehabadi yamohego na owa hinage
yagu abayaliyaya teina ainai umiyamiya.”
24 ‘Eena towaho tonugana yana 1,000 kina ilawenama na iwalo,
“Taubada yahanapuigo'o owa towaho yaiyaim na yam wasawasa
uvaivaine vali tomowa yadi paihowa aidiyena, 25 ainaena yameheuhi ta
1,000 kinawa toputopu holanai yadadawanine, na yam manewa teina”.
26 ‘Na taubadawa iwalowei, “Owa taupaihowa yababam na
tau'abitau'wata ehebo, uhanapuigau'o neta yagu wasawasa yavaivaine
vali tomowa yadi paihowa aidiyena, 27 eeta howahowana yagu manene
banika ainai umwauwi, ta haugana yawuyoma ma'ana lauhepoi yalobai”.
28 Ta yana hevahevaliwo aidiyai iwalo, “Yagu 1,000 kina ainaena amvai
ta towahowa iya 10,000 kina ilolobaine ammohei”. 29 Wuwuna ebe
yaiya ana ava'avala iyepaihowa mata, ana lauhepoi hinage ilobai, ta
imwala'i i'alili, na ebe yaiya nigele ana ava'avala iyapaihowai, hava
ainai imiyamiyane howola abo ainaena hivaivehulu. 30 Ainaena yana
hevahevaliwo iloinaedi ta taupaihowa yababawa higabae mahalavaei
maseleyai tupwa guguyou ainai, tenem ainai tomowa ma'adi muya
hidoudou na awadi hivetau'alahedi baidanao.

Yeisu taumiya bale'u maudoidi howola abo ilauvetalaedi

31 ‘Yau Tomowa Moihagu, howola abo mayagu wasawasa pigapigabuna
na mayagu tausagenawasao alaoma na yagu vatavata wasawasa ainai
yamiya, 32 na abaloina bale'uwai maudoina meheguwai hitano'ahaidima
na yave'ahadi dova sipi adi tau'ita avivini ive'ahadi gouti aidiyena, 33 na
sipi yamwauwahiyedi nimatautuwaguwena na gouti nima'eha'ehaguwena.
34 Na yau yadi tauwasawasa howola mata hiya nimatautuwaguwena
aidiyai yawalo, “Omiu Tamagu yana velauwena amyaliyaya, amlaoma na
yami abaloinawa bale'u ana abavetuwuni ainai i'atububuniwa vehabamiu
amvai. 35 Wuwuna mwalona yavahali na ai'ai ammohegau, na hinage
gadogu imaguni na bwahi ammohegau, na hinage yavetaumana yami
dalavai na amyogaegau yami vadai, 36 na hinage nigele agu ale'o na ale'o
ammohegau ta yalili'wane, na hinage yalovala na am'ita avivinigau, na
hinage vada abapaiyai yamiyamiya na amtautaubo'eyegau.”
37 ‘Na taudumwaluwowa aliguwai hiwalo, “Taubada, aiteya hauga yede
a'i'itagone ma'am vahali na ai'aine aveve'aigone? Bo gadom imagu na
bwahi amomohegone? 38 Bo uvetaumana yama dalavai na ayoyogaegone
yama vadai? Bo nigele am ale'o na aveveli'wagone? 39 bo nuwana ulovala
bo vada paipaiyai umiyamiya na atataubo'eyegone?”
40 Eena yawalo aidiyai, “Ehe! Neta moiha, ebe yaiya owa augeluwo
iu'iudi ehebo aidiyena uhagui, neta ainai yau hinage uhahaguigaune”.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41 'Na hiya nima'eha'ehaguwena himiyamiyane yawalo aulidi, yawalo,
"Omiu yababamiu amlauvehulugau amlau aiwa ala'alahi miyamiya
vateyaina ainai, neta Yaubada i'atububuniya'o Tomodulele mayana
bodao vehabadi, 42 Wuwuna mwalona mavahaligu na nigele ai'ai
amyamohegau, hinage gadogu imaguni na nigele bwahi amyamohegau,
43 na yavetaumana yami dalavai na nigele amyayogaegau yami vadai, yo
nigele agu ale'o na nigele amyaveli'wagau, yo yalovala na vada abapaiyai
yamiyamiya na nigele amyataubo'eyegau."
44 'Mulitai hiya walo teina hiyemaiha hiwalo, "Taubada, aiteya
hauga a'i'itagone ma'amvahali, nuwana gadom imaguni, bo nuwana
uvetaumana alimayai, nuwana nigele am ale'o, bo ulovala, bo vada
abapaiyai umiyamiya na nigele ayahaguigo?"
45 'Na yawalo, "Moiha ta'i haugadine aidiyai ebe tomowa iu'iudi teina
dova nigele amyahagui, neta ainai nigele amyahaguigau". 46 Eeta hiya
abo hilau muya miyamiya vateyaina ainai, na Taudumwalu hesi hiya
yawahi miyamiya vateyaina hilobai.'

Tautaubadao nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Maki 14:2; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)

26 1 Yeisu yana aubabadao ive'ovidi, na ana taumulitao iwalo aulidi,
2 iwalo, 'Amhanapuiya'o ahubena bwau, na Buidi'wa guyauna
tapaihowai, na ebe agu tauhuhulane ihuhulaegau agu alehao aidiyai, na
aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau yau Tomowa Moihagu'.
3 Na taupwaoli mwala'idi yo Isileli yadi babadao hitau'ahai Kayapasi
yana vada mwala'ina ainai, iya taupwaoli yadi taubada mwala'ina. 4 Na
babadaowa hibom hiloina ta ebeha oyamaena Yeisu hi'abi avivini na
hi'oiye mwalowoi, 5 na hiwalo, 'Havena Buidi'wa guyauna holanai Yeisu
ta'abi'abi avivini, mata dova ta tomowa himodi'iniyegita na hi'alehaegita'.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai
(Maki 14:3-9; Yoni 12:1-8)

6 Haugana Yeisu Betani ainai imiyamiya, Saimoni yana vadai, iya
mwalona taulepelo teya. 7 Na ehebo waihiu mayana woloi ilalaomane, na
woloinane ana maiha mwala'ina na gaimapatu namwanamwagaugauna
ainai. Yeisu howola vadai i'ai'ai, na waihiunane ilaoma ta woloiwa Yeisu
vahunai ihihiwaine.
8 Na Yeisu ana taumulitaowowa hi'ita ta waihiuwa hi'ulumiyanei
hiwalo, 'Hava wuwuna woloi iyepaipaihei? 9 Ilowoinanei ebe woloinane
hivegimwalaei na ana maiha mwala'ina hivai ta tauwewelohe himohedi.'
10 Na Yeisu yadi walo teina ibenalena'o, ta iwalo, 'Havena
waihiu teina am'ulu'ulumiyaei, wuwuna yana velau teina aliguwai
inamwanamwa moiha. 11 Tauwewelohewo amwalowalowedine

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hauga maudoina vahalimiyai himiyamiya, na yau hesi mata nigele hauga daodaona baidamiu tayamiyamiya. 12 Waihiu teina bada iyewoloigau'o taugu ana mwau magaiyai vehabana. 13 Na moiha, howola abo wasagu ana guguya tomowa hibenalei bale'u maudoina ainai, na waihiu teina yana paihowa aliguwai ana abanuwatuwu avivini au'aubabadana hiyewasaei hinage.'

Yudasa italam ebeha Yeisu ihuhulaei
(Maki 14:10-11; Luke 22:3-6)

14 Na Yeisu ana taumulita ehebo yehana Yudasa Isakaliyota ilau taupwaoli mwala'idi aidiyai, 15 na iwalo, 'Viha agu maiha mata ammohegaune ebe Yeisu alimiyai yahuhulaei?' Eeta mane siliba ana bagibagili 30 himomoheine. 16 Eena Yudasa yana hawahawaga iha'waha'wai ta ebe Yeisu aidiyai ihuhulaei.

Buidi'wa guyauna hipaihowai
(Maki 14:12-21; Luke 22:7-14, 21-23; Yoni 13:21-30)

17 Buidi'wa guyauna hipaihowai beledi a'avana nigele ana abiye seseha hauga ainai. Na Buidi'wa ana ahubena mugamugaina ainai Yeisu tupwadi ana taumulitao hilaoma ainai na hiwalo, 'Aiteya vada ainai nuwanuwam ebe guyau vehabam a'atububuni?'

18 Na Yeisu iwalo, 'Amlau Yelusalem na yagu awanoi ehebo towaho ainai amwalowei, amwalo, "Taubada yana walo teina dova: Yagu hauga bada ilautebitebiniyao ta nuwanuwagu yam vadai Buidi'wa guyauna ma agu taumulitao a'ai".' 19 Na ana taumulitaowowa Yeisu yana walo himulitaei ta towahowa yana vadai Buidi'wa guyauna hi'a'atububunine.

20 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao hitau 12 hiluwu ta guyaune hi'a'aine. 21 Na haugana hi'ai'ai Yeisu iwalo, 'Augeluwo, yawalo moiha mata ehebo alimiyena ihuhulaegau'.

22 Na Yeisu yana walo teina vehabana hinuwayababa moiha, ainaena ehebo ehebo Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, 'Taubada, yaiya neta? Nuwana yau?'

23 Na Yeisu iwalo, 'Towahonane iya baidagu gaeba ehebo ainaena a'ai'aine, iya mata ihuhulaegau. 24 Yau Tomowa Moihagu mata yamwalowoi dova mwalona Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava mugaiyei vehabagu, na hesi agu tauhuhulane ive'atemuyamuya, bada ebe mwalona hinanane havena ilabalabahi mata inamwanamwa alili.'

25 Ainaena ana tauhuhulane Yudasa iwalo, 'Taubada, aiteya towaho yede? Nuwana yau?'

Na Yeisu iwalo, 'Bada neta uwalowego'o'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Taubada yana ai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

26 Howola hi'ai'ai na Yeisu ai'ai ivai ta vehabana iwalovelau na
i'abitomwahi ta ana taumulitao imohedi, iwalo, ‘Teina taugu amvai ta
am'ai’.
27 Na waini mavedina hinage ivai ta vehabana iwalovelau Yaubada
ainai na imohedi, na iwalo, ‘Maudoimiu amnuma. 28 Teina 'wahinagu,
Yaubada yana ulewahi loina vehabana, isagesagena tomowa bagibagilidi
yadi yababao ana abanuwahamu. 29 Na yawalo auligomiu hauga teina na
tuluhanai waini teina havena ainaena yanumanumauyo na ana higa omiu
baidaguwao waini vauvauna tanuma Tamagu yana abaloina ainai.’
30 Eena wali ehebo hiwaliwaliyei na himahalava ta hihahaene oya Olibe.

Yeisu iwalo mahalava ebeha Pita mata iuvalaei
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

31 Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Mata boniyaiyena maudoimiu amdena
vehulugau dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo: “Sipi adi tau'ita
avivini ya'oiye i'iwahi na sipi maudoina hitaubudebudeyanaei”.
32 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai yamugai na omiu
tuluhaguwena amlaowa’.
33 Na Pita yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Mata maudoidi hidena gabaego
na yabom baidam’.
34 Na Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yawalo moiha boniyai teina mata, mulitai
abo am'am idou, owa mata mai tonuga uuvalaegau’.
35 Na Pita iwalo, ‘Taubada, nigele howahowana yauvalaego! Ebe hi'oiye
mwalowoigo yau hinage baidam hi'oiye mwalowoigita’. Taumulitaowa
maudoidi hinage dova hiwawalone.

Tanovi Getesemani ainai Yeisu i'awanoi Tamana ainai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

36 Eena Yeisu mayana taumulitao baidanao hilau tanovi ehebo
yehanaede Getesemani ainai, na iwawalo aulidine, iwalo, ‘Teinai
ammiyamiya, na yau yawutuhae, na ya'awanoi Yaubada ainai’. 37 Na
hitau tonuga ilauvaidi Pita yo Sebedi natunao bwau. Na Yeisu mayana
atemuyamuya na mayana nuwayababa iwalo aulidine, 38 iwalo, ‘Ategu
imuyamuya mwala'ina, nuwana muhamuhana na mata yamwalowoi,
ainaena teinai ammiyamiya na am'ita'ita avivini baidaguwao’.
39 Na Yeisu ihae tupwana na ibe'u aitulu bale'uwai, na i'awanoi, iwalo,
‘Tamagu ee, ebe howahowana muya vedina teina aliguwai uvaivehulu,
na havena ainaena yanumanuma, na owa hesi yam nuwatuwuwena
upaihowai, na nigele yau yagu nuwatuwuwena’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 I'ovi na ilau gwaipileuyo ta ana taumulitaowowa hitau tonuga bada
hi'eno'o, na Pita ivanoi na iwalo, 'Pita, nigele howahowana na mahana
hawahawaga ehebo ta'ita'ita'auhi?' 41 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai,
iwalo, 'Amhilahilawa na am'awa'awanoi yo ebe havena towoi amve'ave'alo.
Moiha ta'i, alu'aluwamiu nuwanuwana na hesi taumiu hitapiya'.
42 Na Yeisu iheuyo na i'awa'awanoi, iwalo, 'Tamagu, muya vedina
teina nigele nuwanuwagu ainaena yanuma na hesi ebe yam nuwatuwu,
yamulitaei'.
43 Na Yeisu ilau gwaipileuyo ana taumulitao aidiyai, na ilobaidi
hinage hi'eno i'iwahi'o, wuwuna mehedi i'eno'eno alili. 44 Na hinage ilau
vehuludi yo ilau yana awanoi itonugai dova yana awanoi bwauwone.
45 Na ilau gwaipilema ana taumulitao ivanoidi, iwalo, 'Howola
am'eno'eno yo am'ai'aiyawasi? Na am'ita Tomowa Moihagu yau
yagu hauga bada imahalava'o na hihuhulaegau tauyababao aidiyai.
46 Amtowolo talau, wuwuna agu tauhuhulawa teina bada imahalava'o.'

Yeisu hi'abi avivini

(Maki 14:43-50; Luke 22:47-53; Yoni 18:3-12)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo ana taumulitawa yehana
Yudasa tau'alehawone baidanao himamahalavamane. Taupwaoli
mwala'idi yo Isileliwone yadi babadao, tau'alehawone hivetamaledine
Yudasa baidadi, na bodaone mayadi elepa ale'aleha yo wepasi Yeisu
habi abi'avivinina. 48 Yudasa ve'ive'ilala bada iwalowena'o na aidiyai
iwalo, 'Ebe yaiya yanihoi neta iya Yeisunane, na am'abi avivini'. 49 Eeta
idumwalu Yeisu ainai, inihoi na ivelauwei, na iwalo, 'Yauwedo Taubada'.
50 Na Yeisu iwalo, 'Augelu hava vehabana ulalaomane?' Eena bodaone
himahalava ta Yeisu hi'abi avivinine.
51 Na Yeisu ana bodao aidiyena ehebo yana elepa iwunihiyama ta
Taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talinana itom vehulune. 52 Na
Yeisu towahone iwawalo auline, iwalo, 'Badagi! Elepa ale'alehane
umwauyoi yana abamwauwai. Wuwuna tau'alehawone aleha yadi
abamwalowoi. 53 Uhanapui ebeha ebe nuwanuwagu Tamagu ainai
ya'awanoi agu hagu vehabana, bada mata tausagenawasa bahu'alilidi
ivetamaledima. 54 Na nigele! Wuwuna teina amwahane ainaena Buki
Ve'ahihi yana walomugai vehabagu mata adi moiha himahalava.'
55 Tenem ainai Yeisu bodaone iwalo aulidi, iwalo, 'Ebeha yau
tau'aivavali ta ainaena mayami elepa ale'aleha yo wepasi amlaoma habi
abi'avivinigau! Na hava wuwuna ahubena maudoidi vada tapwalolo
mwala'ina ainai yamiyamiya na yave'ive'ita tomowa aidiyai, na nigele
amya'abi avivinigau? 56 Na ginauli teina himahalava yo ebe tauwalo
mahalavao yadi walomugai Buki Ve'ahihi holanai himahalava.' Na Yeisu
ana taumulitaone maudoidi hidedena vehulune.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu yana lauvetala babadao mehediyai
(Maki 14:53-65; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni 18:12-14, 19-24)

57 Bodaone bada Yeisu hi'abi aviviniya'o na hilauvaiyama taupwaloliwone
yadi taubada mwala'ina yehana Kayapasi ainai. Na Kayapasi yana vadai loina
ana tauve'itao yo babadao bada hihulu'ahaima'o ta himiyamiya.
58 Na Pita amwaha daodaowena Yeisu imulitaeine, ta ilaoma Taupwaoli
mwala'ina yana vada ana abwalu ainai iluwu, na tau'ita aviviniwone
baidanao himiyamiya yo ebe Pitanane Yeisu ana loina ibenalei.
59 Na Taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo nuwanuwadi Yeisu
ana ve'ewa oya'oyama hilobai na yadi ve'ewa oya'oyama ainaena ebe
Yeisu hi'oiye mwalowoi. 60 Ainaena tauve'ewa oya'oyamawa hilaoma,
na hesi yadi ve'ewa nigele dumwaludi. Na mulitai towatowaho bwau
hiwutumahalava, 61 na hiwalo, 'Mwalona Yeisu iwalo, "Howahowagu
Yaubada yana vada yalo'e vehulu na ahubena tonuga aidiyai ya'abiuyoi".'
62 Eena taupwaoliwo yadi tauloina mwala'ina itowolo, na iwalo, 'Nigele
yam yemaiha, awa? Tomowa yadi ve'ewa alimwai ubenaledi'o?'
63 Na Yeisu bada inobu, na Taupwaoli mwala'ina Yeisu iwalo auline,
'Uwalo moiha Yaubada Mayawahina mehenai, owa ainaede Besinana
towahona, Yaubada Natuna, bo nigele?'
64 Na Yeisu iwalo, 'Neta bada uwalowena'o, na hinage yawalo alimwai howola
abo yau Tomowa Moihagu am'itagau Tauwahiyala moiha nima tautuwanai
yamiyamiya yo hinage galewa yaloyalovinao ewadiyena yalaolaoma'.
65 Ainaena Taupwaoli mwala'ina imodi'ini moiha ta ibom ana ale'o
ipulihi, na iwalo, 'Yana walo yababadi ambenaledi'o? Moiha, towaho
teina Yaubada ihinali. Badagi! Havena hinage tauve'ewa hiwalowalo yana
pwanoliwone vehabadi. 66 Vedova yami nuwatuwu Yeisu vehabana?'
Na hiya hiwalo, 'Iloweinanei ebe imwalowoi'.
67 Ainaena maninane hihowai yo higoha navanavai, yo hinage hisapi,
68 na hipanivilaei hiwalo, 'Ebe owa Besinana towahona, uwalo mahalava
alimaiyai yaiya isasapigone?'

Pita Yeisu iuvalaei
(Maki 14:66-72; Luke 22:56-62; Yoni 18:15-18, 25-27)

69 Na Pita howola abwalu alonai imiyamiya, na taupaihowa
vahavahalana ehebo imamahalavamane ta ipanivilaeine, iwalo,
'Mwalona towahowa Galiliyenawa Yeisu iya baidam ammiyamiya, awa?'
70 Na tomowa bagibagilidi mehediyai Pita iuvala, iwalo, 'Ginauli hava
uwalowaloweine nigele yayahanapui'.
71 Na Pita iwutu mahalava tupwana abwalu awa'edanai. Na ehebo
vahala Pita i'ita, na taumiyaone aidiyai iwalo, 'Towaho tenem mwalona
Yeisu towaho Nasaleti baidana himayamiya'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

72 Na Pita iuvalauyo na iwuluma, iwalo, ‘Yaubada ihanapui ebeha
towahone yau nigele yayahanapui’.
73 Hauga iu'iuna ainai tauvinunuwone Pita ainai hilaoma, na hiwalo,
‘Moiha u'oyama! Owa Yeisu yana boda ehebo, wuwuna alinamne dova
Galili alinadi.’
74 Eena Pita ivuluma na walo yababana ainaena iwalo, ‘Tamada!
Towaho neta nigele yayahanapui’.
Na hauga tenem ainai am'am idou. 75 Ainaena Pita Yeisu yana walowa
inuwatuwui ebeha, ‘Mulitai abo am'am idou, na owa mai tonuga
uuvalaegau’. Ainaena Pita nuwana iyababa mwala'ina, na imahalava
maseleyai idodoune.

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Maki 15:1; Luke 23:1-2; Yoni 18:28-32)

27 1 Malatomtomwena Taupwaoli mwala'idi yo babadaone maudoidi
hiloiloina ebeha Yeisu hi'oiye mwalowoi. 2 Ainaena Yeisu nimana
hipaidi na hilawei Loma yadi tauloina mwala'ina Pailato ainai yo ebeha
Pailato iloinaei.

Yudasa yana mwalowoi
(Paihowa 1:18-19)

3 Na Yeisu ana tauhuhulane, Yudasa ihanapuiya'o ebeha mata Yeisu
hi'oiye mwalowoi, ta inuwabui na yana mane 30 siliba iwuyowedi
taupwaoliwo mwala'idi yo babadao aidiyai, 4 na iwalo, ‘Bada
lauhapuli yapaihowaiya'o wuwuna towaho namwanamwana alimiyai
yahuhulaena'o’.
Na hiwalo, ‘Neta nigele teya hava alimaiyai, na owa hesi vehabana
unuwatuwu’.
5 Ainaena manewone 30 ivehulu aituluwedi vada tapwalolo mwala'ina
holanai, na imahalava ta ilau, na balavaiyena gadona ibom ihipwa'i'iuyoi
na imwamwalowoine.
6 Na taupwaoliwone mane hitanogogoidi, na hiwalo, ‘Nigele
howahowana ebe Yaubada ana velau ainai tamwauwi, wuwuna mane
teina tomowa ana oiyemwalowoi maihana’. 7 Ainaena hibom hiloina na
manenane ainaena ehebo tau'abi walata yana toputopu higimwalai yo
ebe toputopunane taumanao adi magai. 8 Eena toputopunane yehana
himwauwi Wahina Toputopuna, na yehanane howola teina imiyamiya.
9 Tenem ainaena tauwalo mahalava Yelemaiya yana waloyemidi
imahalava, wuwuna mwalona Buki Ve'ahihi ainai yana walo hileleya'o
neta:

‘Isileliwone ana maiha hiyogai ana bagibagili 30 siliba, na manedine
hivaidi,

10 ta ainaena tau'abi walata yana toputopu hiyemaihane dova yada
Taubada ivenuwamwauwegau'.

Pailato Yeisu ipanivilaei
(Maki 15:2-5; Luke 23:3-5; Yoni 18:33-38)

11 Na Yeisu Pailato mehenai hivetowolo, ibom tauloina mwala'ina, na
Pailatonane Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Uwalo mahalava owa Yudeyaone
yadi tauwasawasa awa?'
Na Yeisu iwalo, 'Bada neta uwalo'o'.
12 Eena taupwaoli mwala'idi yo babadao Yeisu hive'ewai Pailato
mehenai, na Yeisu nigele teya yana yemaiha. 13 Na Pailato iwalo, 'Vedova
walomahalava teina am ve'ewane vehabana ubenaledi'o?'
14 Na Yeisu nigele hinage iyayemaiha na bada ta'i inobu. Ainaena
Pailato nuwanane ipwanopwano mwala'ina.

Pailato iloina na Yeisu ebe hi'oiye mwalowoi
(Maki 15:6-15; Luke 23:13-25; Yoni 18:39–19:16)

15 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Buidi'wa guyauna ainai Lomaone yadi mumuga
neta vada abapaiyena ehebo towaho ilivahi na imahalava, ebe yaiya boda
nuwanuwadi. 16 Na hauga tenem ainai ehebo towaho vada abapaiyai imiyamiya
yehana Balabasi, tomowa maudoidi hihanapuya'o ebeha iya tauyababa mwala'ina.
17 Ainaena tomowa himiya ahaiyama Pailato ainai, na Pailato iwalo
aulidi, iwalo, 'Aiteya towaho nuwanuwamiu yalivahi? Balabasi bo Yeisu
iya hiveyehaei Besinana towahona?' 18 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o
ebeha alomagigiliyena hihuhulaei habi oiyemwalowoina.
19 Na hinage hauganane howola Pailato lauvetala ipaipaihowai na
mwanena wasa ivetamalenama, na iwalo, 'Havena teya hava hinage
uloiloinaei towaho teina dumwadumwaluna vehabana, wuwuna wau
ya'eno niviniviyeine ta abameheuhi mwala'ina aliguwai'.
20 Na hesi Taupwaoliwo mwala'idi yo babadao tomowa hiwalo
huluhuluidi ta ebe hi'awanoi Pailato ainai na Balabasi ilivahi aidiyai,
na Yeisu hi'oiye mwalowoi. 21 Ainaena Pailato ipanivilauyowedi, iwalo,
'Hitaubwau aidiyena yaiya nuwanuwamiu na vehabamiu yalivahi?'
Na hiwalo, 'Balabasi'.
22 Na Pailato iwalo aidiyai, 'Vedova mata yaloinaeine Yeisu iya
hiveyehaei Besinana towahona?'
Na maudoidi hiwalo, 'Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu'.
23 Na Pailato iwalo, 'Hava yede yana lauhapuli na ainaena ebeha aiwa
lagalagana ainai tatutuye patu?'
Na hiwui mwalamwala'i, hiwalo, 'Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu'.
24 Ainaena Pailato ihanapuiya'o ebeha nigele yana wahiyala teya na
boda hihamahamadudu, ana ita dova mata hivetuwuni na hi'aleha. Na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bwahiyena nimanane iuwadi tomowa mehediyai, na iwalo, ‘Havena hinage hava teya yaloiloinaei towaho namwanamwana teina yana mwalowoi vehabana, na omiu ta'i ambom amloina’.

25 Na boda maudoidi hiwalo, ‘Inamwanamwa. Abom aloinaei, na yana mwalowoi maihana ai yo natumaiyao aidiyai.’

26 Eena Pailato yadi walo bada ibenalena'o, ta Balabasi ilivahi, na hinage yana tau'alehao iloinaedi ta Yeisu balavaiyena hisapi na mulitai abo hitutuye patu aiwa lagalagana ainai.

Tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei
(Maki 15:16-20; Yoni 19:2-3)

27 Ainaena Pailato yana tau'alehao Yeisu hisasapine na hiluwuwei vada mwala'ina holanai, na tau'aleha maudoidi hitau'ahaidima Yeisu ainai.

28 Na ana ale'o hiwuludi na ale'o hawahawawalina wasawasana ainaena hiveli'wa habi abitalawahiyeina. 29 Na ana pwaopwaomi haihaili womawomalina ainaena hipaihowai ta vahunai himwamwauwine, na digona nimanai himwauwi, na hinage mehenai hitalupwagogo ta hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!’

30 Na hihowahowai yo hinage yana digona hivai ta vahunai higogohane, 31 eena yadi abitalawahi i'ovi, na ale'o wasawasa ainaena hiwulu, ta ibom ana ale'owena hiveli'wauyoi, na hilauvai habi tutuye patuna aiwa lagalagana ainai.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai
(Maki 15:21-32; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)

32 Na Yeisu himahalavaei ta hilalaweine, na amwahai ehebo Sailini towahona yehana Saimoni hilobai, ta hiloinaei ta ebe Yeisu ana aiwa lagalagana i'avalai. 33 Na Saimoni i'avalai ana higa himahalava dalava Goligota ainai. (Goligota ana bui neta Ulu'ulu Dalavana.)

34 Na waini yo we'aha abe'abelena baidana hiyebweli ta himohei yo ebe havena muya ilaulautowoi mwala'ina. Na Yeisu waininane ilautowoi ta ita'wata'wataeine.

35 Yeisu aiwa lagalagana ainai hitutuye patune, ta hivetowolo, na mulitai tau'alehaowowa Yeisu ana ale'owowa hivaidi na higuguyauwedine hibom aidiyai, na yadi aiyauya dova kati ana yepaipaihi, ta yaiya ebe imugai iya ana ale'o ivai.

36 Na mulitai himiya ta hi'ita'ita avivini. 37 Hinage ana aiwa lagalagana vahunai hilele:

YEISU TEINA YUDEYA YADI TAUWASAWASA
Neta yana mwalowoi wuwuna.

38 Na hinage tau'aivavaliwowa hitau bwau hive'abahigogoidi, ehebo Yeisu nima tautuwanaena na ehebo nima eha'ehanaena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Na taulowolowouhi ulu'uludi hilaulau'wadiyedi na himaluwei,
40 hiwalo, ‘Atemuyamuyam! Uwalo ebeha howahowam vada tapwalolo
ulo'e na ahubena tonuga holadiyai u'abiyoi. Hola ubom uhaguiyoigo na
aiwa lagalaganaena u'aituluma, ebe owa Yaubada Natuna.’
41 Hinage dova Taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao
yo babadao Yeisu hi'abitalawahiyei, na hiwalo: 42 ‘Vali tomowa
ihaguhaguidi, na ibom nigele iyahauguyowei, ebe iya Isileli ana
tauwasawasa, aiwa lagalaganaena i'aituluma ta tayemidiyei. 43 Iya
Yaubada Natuna na Yaubada iyemidiyei ta iwalo, “Yau Yaubada Natuna”.
Hola teina ta'i Yaubada ihagui na ta'ita!’
44 Tau'aivavaliwone Yeisu baidanao hive'abahidi hiya hinage Yeisu
hihinali.

Yeisu yana mwalowoi
(Maki 15:33-41; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)

45 Mahana ala'alapwahiyai ana higa lavilaviyena dalava maudoina
iguguyou.
46 Lavilaviyai neta Yeisu alinana mwala'inaena iyoga na iwalo, ‘Eli, Eli,
lama sabakitani?’ Na ana bui neta, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, hava
vehabana ulalaugabaigaune?’
47 Tupwana tomowa vahalinai hitowotowolo yana yoga hibenalei, na
hiwalo, ‘Ambenalei towaho teina Elaitiya iyogayogaei’.
48 Eena ehebo aidiyena isagena ta balou ivai yo waini abe'abelena
ainaena iveda'wa na ehebo aipwala mehenai iwomalei, na iveleleihini
Yeisu awanai, ta ebeha imala'u'ui. 49 Na towahonane ana geluwo hiwalo,
‘Hola ulaumwau na taha'waha'wa, nuwana mata Elaitiya ilaoma na
ihagui’.
50 Na Yeisu alinana mwala'inaena iyogauyo, na yawahina i'o'ovine.
51 Na ale'o mwala'ina vada tapwalolo mwala'ina ana biliwutuhi
ilotapulihi ewaena, ta i'aitulu duyai, na mwani'ini'i isagena, na gaima
mwala'idi hilotatomwahi.
52 Yo hinage magai awadi hilotaho'e, na tauyemidiwo bagibagilidi
mwalona himwamwalowoiwa hitowolouyo, 53 Yeisu yana towolouyo
tuluhanai hiya hinage magai aidiyena himahalavama na Yelusalem ainai
hiluwu, na tomowa bagibagilidi aidiyai himamahalavane.
54 Na tau'alehaone mayadi taumugai howola Yeisu hi'ita'ita avivini,
na mwani'ini'i yo ginauli maudoidi himahalava hi'itadi, na himeheuhi
mwala'ina, na hiwalo, ‘Moiha, towaho teina iya Yaubada Natuna’.
55 Tupwadi waiwaihiu hinage lovaena hi'itayama. Hiya mwalona
Galiliyena Yeisu himulitaenama yo hinage ana hipaipaihowai. 56 Ehebo
yehana Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yemesa yo Yosepa
hinadi, na hinage Sebedi natunao bwau hinadi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Maki 15:40-47; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)

57 Lavilaviyena ehebo Alimatiya towahona ilau Pailato ainai, iya
wasawasa towahona na hinage Yeisu ana taumulita teya, yehana Yosepa.
58 Na Pailato ainai Yeisu tauna i'awanoiyei, ta Pailato italam na ebe ivai.
59 Ainaena Yosepa Yeisu tauna hivai, na ale'o masemaselena ainaena
hihuma. 60 Yosepanane ana magai vauvauna ainai himwauwi na
magainane hiyayatuine dova duluva gaima holanai, na gaima mwala'ina
na po'upo'uwana ainaena magai awana hive'eno auhi, na mulitai Yosepa
ilalaune. 61 Meli Magidalaena mayana waligeha magaine vahalinai
himiyamiya na hi'ita'ita sipwaidi.

Magai hi'ita avivini

62 Yeisu hive'abahi neta Yudeyaone yadi ahubena atububu ainai, na
i'ahubena neta yadi Tapwalolo ana ahubena, na Taupwaoli mwala'idi
yo Palisiwo baidadiyao hilau Pailato ainai, 63 na hiwalo, 'Taubada,
tau'oyamawa mwalona mayawahina imiyamiya yana walo anuwatuwu
avivini, iwalo, "Ahubena tonugana ainai mwalowoiyena yatowolouyoma".
64 Ainaena ebe howahowana uloina na magai ana tau'ita aviviniwo hi'ita
avivini ili'ilimani ana higa ahubena tonuga, mata dova ta ana taumulitao
hilaoma na Yeisu tauna hivai hilawei, na tomowa hi'oyamayedi ebeha
Yeisu mwalowoiyena bada itowolouyo'o; yo ainaena oyama mulimulitana
mata oyama mugamugaina imwala'i gabaei.'
65 Na Pailato iwalo aulidi, iwalo, 'Yami tau'ita aviviniwo tau'alehao
amlawedi, na magai hi'ita avivini ili'ilimani'.
66 Ainaena hilau aibadi hivai, na magai awana ana gudu gaimane
hinage hi'aibadini ili'ilimani na ana tau'ita aviviniwo hivevetowolodine.

Yeisu mwalowoiyena itowolouyo
(Maki 16:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)

28 1 Tapwalolo dagelanai neta malatomtomwai hawahawaga
vauvauna ana ahubena mugamugaina ainai Meli Magidalaena
mayana waligeha hilaoma magayai habi taubo'eyei. 2 Na mwani'ini'i
mwala'ina isagena, neta Yaubada yana tausagenawasa ehebo galewaena
i'aituluma, na gaima magai awanaena ive'i wahiyei na ainai imimiyane.
3 Tausagenawasanane ana ita pigabu dova, na ana ale'o hewahewana moiha.
4 Na magai ana tau'ita aviviniwo tausagenawasanane hi'i'itane na
himeheuhi mwala'ina na hibatubatutuli, na hibe'u bale'uwai dova
taumwalomwalowoi.
5 Na tausagenawasanane waiwaihiuwone iwalo aulidi, iwalo,
'Havena ammehemeheuhi. Yahanapuiya'o omiu Yeisu iya bada hi'oiye

mwalowoiya'o ambehabehaei. 6 Iya nigele teinai, wuwuna mwalowoiyena
bada itowolouyo'o, dova mwalona iwalo alimiyai. Amlaoma ta
yana aba'eno ova'ova'a'avana am'ita. 7 Na amlau mwayamwayayau
ana taumulitao amwalo aidiyai ebeha Yeisu mwalowoiyena bada
itowolouyo'o, na mata imugai Galili ainai, na omiu abo ammulitaei
tenemai na am'ita. Teina yami wasa bada yawalo auligomiu'o.'
8 Na waiwaihiuwone mayadi meheuhi na hinage mayadi yaliyaya
magai hilau vehulu na hisagena mwayamwayau ta ebe Yeisu ana
taumulitaone aidiyai ginauli teina hiwalo mahalavaedi.
9 Na Yeisu amwahai ilobaidi na ivelauwedi, na hilaoma aena
hi'abitowoidi, na hiwalovetuvehaeyei. 10 Eena Yeisu iwalo aulidi,
iwalo, 'Havena ammehemeheuhi, na hesi amlau augeluwo nuwadiyai
ammwauwi na hilau Galili ainai, ta nemai hi'itagau'.

Magai ana tau'ita aviviniwo yadi walomahalava

11 Waiwaihiudiyaone howola amwahai hilaulau, na magai ana tau'ita
aviviniwone tupwadi hilau dalava Yelusalem ainai, na hava dova
imamahalavane hiwalo mahalavaedi Taupwaoli mwala'idi aidiyai.
12 Ainaena Taupwaoliwone yo babadao baidadiyao himiya ahaidima,
na hiloina, ta mane mwala'ina tau'ita aviviniwone himohedi. 13 Ta ebe
tomowa aidiyai hivetala'aubabadaei, na hiwalo, 'Masigiliyena a'eno'eno
na Yeisu ana taumulitaone hilaoma, na taunane hivavaine'. 14 Yo hinage
hiwalo aulidi, hiwalo, 'Ebe Loma tauloina mwala'ina wasa teina ibenalei,
mata a'oyamaei, na ebe havena alimiyai imanimanini'.
15 Ainaena yadi mane hivaidi, na Taupwaoliwo yo babadao yadi
nuwatuwuwone himumulitaedine. Na yadi oyamawa idabalala Yudeyaone
aidiyai, ta wau hinage dova hiwalowalo.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Maki 16:14-18; Luke 24:36-39; Yoni 20:19-23)

16 Ainaena Yeisu ana taumulitao hitau 11 hilau Galili, ta hihae oyawa
Yeisu iwalo mahalavaeiwa ainai. 17 Na Yeisu hi'i'itane, na ainai hitalu
pwagogo, na tupwadi aidiyena howola mayadi nuwatuwu bwaubwau.
18 Yeisu ilaoma aidiyai na iwalo aulidi, iwalo, 'Tamagu bada loina
wahiwahiyalana maudoina imohegau'o galewai yo bale'uwai. 19 Na amlau
tupwa maudoidi aidiyai amguguya na ainaena tomowa himulitaegau,
yo hinage am'abiye bapitaisowedi Tamagu yehanaena, yo Natuna yau
yehaguwena, yo Alu'aluwa Ve'ahihi yehanaena. 20 Na ve'ita maudoina
bada yamohegomiu'o amve'itadi na hiya hinage himulitaedi. Na moiha,
yau baidamiu tamiyamiya hauga maudoina wau yo ana higa bale'u yana
aba'ovi ainai.'

MAKI

Yoni tau'abiye bapitaiso yana guguya
(Madiu 3:1-12; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

1 1 Teina wasa namwanamwana Besinana Yeisu vehabana, iya Yaubada
Natuna, wasana ana abavetuwuni. 2 Mwalona tauwalo mahalava
Aisaya Yeisu wasana vehabana ileleya'o, neta Yaubada yana walo iwalo
mahalavaena'o, iwalo:

‘Teina yagu tausagenawasa yavetamale mugaiyei na vehabam yam
amwaha isepa, 3 na balabala awawai alinana mwala'ina ainaena
iwalo mahalava na iwalowalo,
“Yada Bada yana amwaha amsepa yo am'abiye dumwalu”.’

4 Yoni tau'abiye bapitaiso imahalava balabala awawai ta iguguya
tomowa aidiyai, iwalo, ‘Yami mumuga yababadi aidiyena amnuwabui na
ambapitaiso ta ebe Yaubada yami mumugaone inuwahamuidi’.

5 Na tomowa maudoidi tupwa Yudeya ainaena yo hinage dalava
Yelusalem ainaena hiho'eyama Yoni yana guguya habi benaleina, ta yadi
mumuga yababadi hiwalo mahalavaedi ta i'abiye bapitaisowedi bwahi
Yolidani ainai. 6 Yoni ana ale'one lagulagu kameli wiyawiyana na ana
tulituline kameli 'wapina, na anane bilolo yo mwagagau bada.

7 Na Yoni iguguya ta iwalo, ‘Iya dagelaguwena ilalaoma imwala'i
gabaegau, na nigele howahowana aenai yapwagogo na aena ana huma
yalivahi. 8 Yau we'ahaena teina ya'abiye bapitaisogomiu, na iya Alu'aluwa
Ve'ahihiyena howola abo i'abiye bapitaisogomiu.’

Yeisu ana abiye bapitaiso
(Madiu 3:13-17; Luke 3:21-22)

9 Hauga tenem ainai Yeisu dalava Nasaleti ilaugabaei, neta tupwa
Galili ainaena, ta ilalaomane bwahi Yolidani ainai, ta Yoni Yeisu
i'abiye bapitaiso. 10 Na Yeisu bada bwahiyena igayogayo taohanima na
i'itamayahi ta galewa i'ita ilotaho'e na Alu'aluwa Ve'ahihi ana ita dova
gabubu i'aituluma ainai. 11 Na hinage ehebo alina galewaena iwalo, ‘Owa
natugu moiha vehabam yayaliyaya mwala'ina’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tomodulele Yeisu itowoi
(Madiu 4:1-11; Luke 4:1-13)

12 Ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu ivetamalei ta ilau balabala
awawai, 13 ta ahubena 40 tenem ainai imiyamiya, na hauganane aidiyai
Tomodulele itowotowoi, nuwanuwana Yeisu i'abiye be'u, na tupwanane
ainai lagulagu manimaninidi hinage himiyamiya, na tausagenawasao
Yeisu hi'ita'ita avivini.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi
(Madiu 4:12-22; Luke 4:14-15; 5:1-11)

14 Hauganane ainai Wasawasa Helodi iloina ta Yoni vada paipaiyai
himwauluwei. Himwau i'ovi na mulitai Yeisu imahalava Galili ta wasa
namwanamwana Yaubada ainaena iguguyaei, 15 iwalo, 'Hauga bada
imahalavama'o ta Yaubada ebe ivetauloina alidai. Ainaena yami paihowa
yababadi aidiyena amnuwabui na wasa namwanamwana amyemidiyei.'
16 Ehebo hauga Yeisu Galili le'awanai ivasavasane ta tauyamao
hitau bwau matahina i'itadi Galili ni'uwai yadi vinaya hiyahuyahuwei,
hiya Saimoni yo Andulu. 17 Ta Yeisu iyogaedima iwalo, 'Amulitaegau
na tomowa am'onadi'. 18 Eeta yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu
himumulitaeine. 19 Ivasanelau tupwana ta Yemesa yo Yoni hiya Sebedi
natunao i'itadi, yadi vinaya hi'abi'abinonovaidi, 20 ta iyogaedima
eena tamadiwa mayana taupaihowao hilaugabaidi wagai na Yeisu
himumulitaeine.

Yeisu ehebo towaho ainaena alu'aluwa yababana ivai vehulu
(Luke 4:31-37)

21 Mulitai hilaoma dalava yehana Kapeneum ainai, ta Tapwalolowai
Yeisu vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ita. 22 Na tomowa maudoidi
nuwadi ipwanopwano yana ve'ita vehabana, ta hiwalo, 'Ve'ita teina
moihana na wahiwahiyalana, ita hesi yada loina ana tauve'itao yadi
ve'ita itapiya.'
23 Na vada tapwalolone ainai ehebo tomowa imiyamiya na towahonane
holanai alu'aluwa yababana imiyamiya, eeta towahonane Yeisu ainai
ilohagali, 24 iwalo, 'Yeisu, owa towaho Nasaleti hava wuwuna ulalaomane
alimaiyai? Nuwanuwam ta ebeha umutugai awa? Na owa hesi bada
yahanapuigo'o owa ta'i Yaubada Natuna.'
25 Ta Yeisu iloinaei iwalo, 'Ulaumwau, na towahone neta ainaena
umahalava'.
26 Eeta alu'aluwa yababanawa towahone i'abiye tai ta ibatubatutuli na
ilohagali mwala'ina, na mulitai towahowa ainaena imamahalavane.

27 Na tomowa maudoidi hinuwapwanopwano, na hibom
hipanivilauyowedi hiwalo, ‘Ve'ita vauvauna teina vedova? Teina
towahone howahowana alu'aluwa yababadi iloinaedi na hi'awa abiyei.’
28 Hauganane ainai Yeisu wasana hiyewasaei Galili tupwanao maudoidi
aidiyai.

Yeisu taulovala bahudi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 8:14-17; Luke 4:38-41)

29 I'ovi na Yeisu vada tapwalolo ainaena imahalava, ta Yemesa na
Yoni baidanao hilalaune Saimoni yo Andulu yadi vadai. 30 Na Saimoni
lawana ilovala, tauna hi'ala'alawowoli, eeta Yeisu hiwalo auli taulovalane
vehabana. 31 Ta Yeisu iluwu ainai, nimanai i'abi ta i'abiye towolo, eena
ana lovala itatalune. Na waihiunane imahalava ta adi i'a'atububuine.
32 Lavilaviyena mahana bada ihuhugu ta tomowaone yadi taulovalao yo
hiya alu'aluwa yababadi aidiyena hilolovalane maudoidi hilauvaidima
Yeisu ainai, 33 yo hinage dalava ana taumiyao maudoidi hilaugogoima
ta vadanane mehenaena hitowotowolo. 34 Na taulovalao bahudi yo
hiya alu'aluwa yababadi i'abiye yauyauledi maudoidi Yeisu i'abiye
namwanamwadi, na ebe alu'aluwa yababadi iheusilidi himahalava
mata i'auhidi na havena hiwalowalo mahalavaei, wuwuna iya bada
hihanapuiya'o.

Yeisu Galili tupwanane ainai iguguya
(Luke 4:42-44)

35 Malatomtom iu'iuna Yeisu itowolo ta vadaena imahalava ta ibom ilau
balabala awawai, ta i'awa'awanoi Yaubada ainai.
36 Na Saimoni ma'ana geluwo hinage himahalava ta Yeisu
hibehabehaei, 37 ta hilobai na ainai hiwalo, ‘Bodaowa nuwanuwadi owa’.
38 Ta Yeisu iwalo, ‘Talau tupwana hinage dalava aidiyai yo yaguguya.
Teina vehabana yalalaomane.’
39 Eeta Galili tupwana maudoina hita'i'iliyei ta yadi vada tapwalolo
aidiyai iguguya na hinage alu'aluwa yababadi tomowao aidiyena iheusili
mahalavaedi.

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa

40 Taulepelo ehebo Yeisu ainai ilaoma, ta ipwagogo na i'awanoi iwalo,
‘Ebe yam nuwatuwu dova howahowana yo u'abiye namwanamwagau’.
41 Eeta Yeisu i'atemuyamuyaei, ta nimanaena towahonane 'wapinai i'abi
ta iwalo, ‘Ehe ausala, unamwanamwa!’ 42 Ta towahonane ana lepelo
isawali mwayamwayau, ta inamwanamwauyone.
43 Na Yeisu towahonane walo yaiyaina imohei, 44 iwalo, ‘Ee, ulau, na
havena yaiya ainai uwalowalo mahalavaegau, na hesi udumwalu ulau

taupwaoli ainai yo i'itago, ta ebe yam velau umwauwi Yaubada ainai, hava dova ada loina Mosese ainaena, eeta tomowa hihanapuigo ebeha bada uvauvauyo'o'.

45 Ta taulepelowa nigele Yeisu yana loina iyamulitaei, na hesi tomowa bagibagilidi aidiyai iwalo mahamahalava, na boda mwala'ina hilaoma. Teina vehabana Yeisu nigele howahowana imahalava dalavanane ainai, eeta ilau balabala awawai ta nemai imiyamiya, na tomowa dalava bagibagilidi aidiyena hilalaune ainai.

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-8; Luke 5:17-26)

2 1 Ahubena tupwadi hi'ovi'o na Yeisu iwuwuyone Kapaneum ainai, na wasana hibenalena'o ebeha Yeisu bada iwuyoma'o. 2 Ta boda mwala'ina vada holanai yo hinage maseleyai himiya ahaiyama, ta Yeisu iguguya aidiyai. 3 Na towaho peupeuna ehebo hilawenama na ana tau'avalaone hitau vehopali hipageiyama, 4 na hitowoi yo ebeha peupeunane iluwuwei Yeisu ainai na nigele howahowadi, wuwuna boda imwala'i alili, eeta hi'avalaihini vada ewanai na ana atovi hivai vehuludi ta ainaena peupeunawa ma'aba'enona hivehoni aituluwei Yeisu mehenai himwamwauwine.

5 Himwauwi na Yeisu bada towatowahowone yadi yemidi ihanapuiya'o ta peupeunawa iwalo ainai, 'Natugu, yam mumuga yababadi adi nuwahamu bada ulobaiya'o'.

6 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu vahalinai himiyamiya yana walo hibenalei ta hibom atediyai hinuwanuwatuwu, 7 'Yeisu teina vedova ta Yaubada ainai iwalo hinahinali? Wuwuna nigele teya howahowana yo tomowa yadi mumuga yababadi inuwahamuidi, na hesi Yaubada ibom howahowana.'

8 Na hesi Yeisu holanai bada yadi nuwatuwu ihanapuiya'o, ta iwalo, 'Hava vehabana neta dova amnuwanuwatuwune? 9 Mata vedova teina peupeunane vehabana yawalone, "Yam mumuga yababadi bada yanuwahamuidi'o", bo yawalo, "Utowolo na yam aba'eno u'avalai ta ulau?" 10 Na mata amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai na tomowa yadi mumuga yababadi yanuwanuwahamuidi.' 11 Eeta peupeunane ainai iwalo, 'Yau teina yawalowalone, utowolo, yam aba'eno u'avalai ta ulau yam dalavai'.

12 Eeta itowolo yo yana aba'eno i'avalai ta bodaowa mehediyena imamahalavane. Tenem ainai boda maudoidi nuwadi ipwanopwano na Yaubada hino'owei, hiwalo, 'Paihowa teina abanuwapwanopwano. Wau mai ehebo ta'i'itane.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu Livai iyogaei
(Madiu 9:9-13; Luke 5:27-32)

13 Mulitai Yeisu imahalavauyo Galili le'awai, ta hinage boda hitau'ahaiyama
ta iveve'itane aidiyai. 14 Na yana ve'ita ive'ovi ta ilaulau na ehebo takesi ana
tauvai i'i'itane takesi abapaihowa vadana ainai imiyamiya. Towahonane
yehana Livai, na tamanane Alipiyosi. Ta Yeisu iwalo, 'Livai, umulitaegau!'
Eeta Livaiwa itowolo na Yeisu imumulitaeine. 15 Eena Yeisu mayana
taumulitao hilaoma Livai yana vadai habi ai, na boda Yeisu himulitaei,
hiya tauyababa dova takesi ana tauvaiwo, yo tupwadi tauyababa hinage, na
maudoidi Yeisu mayana taumulitao baidadiyao himiyamiya.
16 Haugana himiyamiya Palisi yadi loina adi tauve'itao hi'i'itane, ta
Yeisu ana taumulitaone aidiyai hipanivila, hiwalo, 'Hava vehabana yami
tauve'itane takesi adi tauvai yo hinage yabayababadi tupwadi baidanao
hi'ai'ai toyawane?'
17 Na Yeisu walone teina ibenaledi ta iwawalone, 'Hiya ausaladi
taulaumulamula nigele nuwadi, na taulovala hesi nuwanuwadi
taulaumulamula. Yau yalaoma nigele ebeha taunamwanamwa a'ava
vehabadi, na hesi tauyababao yahaguidi.'

Yeisu yana walo ai'ai ana ve'ahihi vehabana
(Madiu 9:14-17; Luke 5:33-39)

18 Ta Yoni tau'abiye bapitaiso ana taumulitao yo hinage Palisiwo ai'ai
ainaena hive'ahihi yadi tapwalolo vehabana, eeta tupwadi tomowa Yeisu
ainai hilaoma na hiwalo, 'Yoni ana taumulitao yo hinage Palisiwo adi
taumulitao hive'ahihi ai'ai aidiyena, na vedova ta am taumulitaone nigele
hiyave'ahihine?'
19 Eeta Yeisu walo vegevegediyena aidiyai iwalo, 'Vedova, ilowoinanei yo
tawahola ana tauvinunuwo hive'ahihi ebe tautawahola towahona baidadi
himiyamiya? Nigele ta'i! Wuwuna iya baidadi ta maudoidi hiyaliyaliyaya.
20 Na hesi amnuwatuwu avivini ebeha hauga ilalaoma yo tautawahola ana
alehao hivaivehulu mata hinuwayababa yo hive'ahihi ai'ai aidiyena.'
21 Ta ehebo hinage walo vegevegedi imohedi, iwalo, 'Nigele howahowana
yo ale'o vauvauna tupwatupwana luwuluwu miyamiyana ta'aibadi'auhi mata
dova ta itavapulipulihi mwala'ina. 22 Na hinage nigele howahowana waini
vauvauna tahiwai 'wapi abahiwa miyamiyana aidiyai, mata dova ilotapulihi yo
waini na abahiwa tayepaipaihedi, na hesi tahiwai abahiwa vauvaudi aidiyai.'

Yeisu Tapwalolo ana tauloina
(Madiu 12:1-8; Luke 6:1-5)

23 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao tanovi holanaena hilaulau
ta ana taumulitaone witi patuna hipupudi ta hi'ai'aidi. 24 Na Palisiwone

hi'i'itadine ta Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, vedova ta am taumulitao Tapwalolo ana loina hiho'eho'ene?’

25 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai hilelelene Deivida vehabana na ebe amvahili amhanapui ebeha iya ma'ana geluwo hivahali mwala'ina. 26 Ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ahihi ivai ta hi'a'aine. Beledinane ana loina ebeha taupwaoli a'ava adi talam ta hi'ai. Na bada ta'i hivahali alili, eeta taupwaoli mwala'ina yehana Abayada italamwei ta hi'a'aine.’

27 Yeisu hinage iwawalo aulidine, iwalo, ‘Yaubada Tapwalolo imohegita yada namwanamwa vehabana, nigele ebeha ita ipaihowagita Tapwalolo vehabana. 28 Eeta yau Tomowa Moihagu, Tapwalolo ana tauloina.’

Towaho nima giyogiyona
(Madiu 12:9-14; Luke 6:6-11)

3 1 Mulitai Yeisu iwuyoma vada tapwalolo ainai ta nemai ehebo towaho nimana giyogiyona ilolobaine. 2 Na Palisiwone Yeisu hi'ita'ita sipwai na ebe towahonane i'abiye namwanamwa Tapwalolowai mata hive'ewai. 3 Ta Yeisu towahonane ainai iwalo, ‘Utowolo ta uhaema’. Na towahonane itowolo ta ihahaene.

4 Na Yeisu babadaone iwalo aulidine iwalo, ‘Teina yagu panivila alimiyai, aiteya paihowa namwanamwana alidai? Tapwalolo ainai tomowa tahaguidi bo ta'abiye yababadi? Tahaguidi bo tayemwalowoidi?’ Ta yana walone nigele hiyayemaiha. 5 Ta Yeisu mayana modo'ini ivinunu gwaigwaipile aidiyai, yo mayana nuwayababa yadi ulu'uluyaiyai vehabana, ta towahonane ainai iwalo, ‘Nimam utuwu’, ta towahone nimana ituwu ta inanamwanamwane.

6 Ainaena Palisiwone himahalava ta Helodi yana bodao baidadiyao hi'ulewahi vedova na ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.

Boda Galili le'awanai

7 Ainaena Yeisu itauvehuludi ta mayana taumulitao hidobi Galili le'awanai, na boda mwala'ina himumulitaeine. 8 Bodawone teina Yeisu wasanane hibenalei ta Galiliyena yo Yudeyaena yo Yelusalemaena yo Idumeya tupwanaena yo Yolidani hali tupwanaena na tupwadi dalavaone Taya yo Saidoni vahalidiyena hitatau'ahaiyamane.

9-10 Ta Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi, na hesi taulovalao bagibagilidi hinoinoini habi abisawahina, eeta Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Waga vehabagu amvaiyama ta ebe tomowaone besiwa hinoinoinigaune yagelu wagai’.

11 Na tomowaone aidiyai alu'aluwa yababadi hiluwu'o, ebe Yeisu hi'ita, hibe'u pwagogo mehenai na hiwuiwui, hiwalo, ‘Owa Yaubada Natuna’.

12 Na Yeisu ilaugagayowedi, iwalo, ‘Havena amwalowalo mahalava ebeha yau Yaubada Natuna’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu hitau 12 ivesinuwaidi
(Madiu 10:1-4; Luke 6:12-16)

13 Mulitai malapo'ewana ainai ihae ta ana taumulitaone ivesinuwaidi
iyogaedi ta hihahaene ainai. 14 Ta aidiyai iwalo, 'Omiu am tau12
yavesinuwaigomiu na baidaguwao tamiyamiya, yo mulitai abo
yavetamalegomiu tupwana dalava aidiyai, amguguya, 15 na wahiyalaena
alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena amheusili mahalavaedi'.
16 Na yehadiyao teina: Saimoni (iya hinage hiyogayogaei Pita); 17 na
hinage Yemesa matahina Yoni, hiya Sebedi natunao, na Yeisu iyogaedi
yehadi Tutu natunao; 18 na hinage Andulu yo Pilipi yo Batolomiu yo
Madiu yo Tomasi yo vali Yemesa, iya Alipiyosi natuna, yo Tadiusa yo vali
Saimoni, iya tau'awa pa'ipa'i'i mwala'ina Isileli yana miyawahi Loma
ainaena vehabana, 19 na hinage Yudasa Isakaliyota, iya howola mata
Yeisu ihuhulaei.

Yeisu na Tomodulele
(Madiu 12:22-32; Luke 11:14-23; 12:10)

20 Mulitai Yeisu iwuyo yana dalavai, na boda imwala'i alili
hitau'ahaiyama, ta nigele howahowana Yeisu mayana taumulitao
hi'aiyawasi yo hi'ai. 21 Na yana huhuwone hibenalena'o ebeha
Yeisu nigele iya'aiyawasi towoi, ta hilau habi lauvaiyama, wuwuna
hinuwatuwui hiwalo, 'Bada iyauyaule'o'.
22 Na loina ana tauve'itao tupwadi bada Yelusalemaena hidobima ta
Yeisu yana paihowa mwala'ina hi'itaya'o ta hiwalo, 'Towaho teina yana
paihowa ana ita dova alawaiwone yadi taubada, neta Tomodulele yana
wahiyalaena alu'aluwa yababadi iheuheusilidi'.
23 Na Yeisu tomowaone iyogaedima ta aba'ita aidiyena ive'ita aidiyai,
ipanivila, iwalo, 'Nigele howahowana Tomodulele ebeha iya ana bodao
aidiyai ive'aleha'. 24 Na hinage iwalo, 'Ebe teya abaloina ainai tomowaone
hiwahei na hibom hilo'alehauyowedi mata abaloinane itapiya yo ibe'u.
25 Hinage dova ebe huhu ehebo na hiwahei yo hibom hilo'alehauyowedi
mata hitapiya yo yadi miya iyababa. 26 Tomodulele hinage dova ebe
mayana bodao hibom hilo'alehauyowedi mata yana abaloinane ibe'u yo
i'ovi ta'i.
27 'Aba'ita hinage towaho wahiwahiyalana, neta Tomodulele yana
vada, nigele howahowana ehebo yaiya iluwu tauwahiyalane yana vadai
yo yana tobwatobwa i'aluhewaidi. Na hesi ebe ehebo towaho gulawa
ainaena tauwahiyalane nimanane yo aenane ipai mugaiyedi na mulitai
howahowana iluwu yana vadai yo yana tobwatobwa i'aluhewaidi.
28 'Eeta teina yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tomowa yadi pwanoliwo
yo yadi walo yababana maudoina Yaubada mata inuwahamuidi, 29 na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hesi ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yababaei, Yaubada nigele howahowana inuwahamui, na mumuga yababanane ainai mata imiya vateyai'.

30 Teina Yeisu yana walo wuwuna tomowa hiwalowalo ebeha ana tauhaguwede neta Tomodulele.

Yeisu hinana yo tahinao ainai hilalaune
(Madiu 12:46-50; Luke 8:19-21)

31 Yeisu hinana na tahinao hilaoma ta maseleyai hitowolo, na walo a'ava hivetamalei vadai ta ebeha Yeisu imahalavama aidiyai. 32 Na tomowaone Yeisu vahalinai himimiyane hiwalo auli, 'Taubada, hinam yo tahimwao maseleyai na ebeha nuwanuwadi owa'.

33 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Yaiyadiwo yede hiya tahiguwao yo hinagune?' 34 Na hiya vahalinai himimiyane ivinuvinunuidi na iwalo, 'Teina hiya hinagu yo tahiguwao. 35 Ebe yaiyadiwo Yaubada yana nuwatuwu himulimulitaei hiya tahiguwao yo nuhuguwao yo hinage hinaguwao.'

Walovegevegedi patu vehabana
(Madiu 13:1-9; Luke 8:4-8)

4 1 Mulitai hinage Yeisu iwuyoma Galili le'awanai habi guguya na boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, eeta ehebo waga i'ava'avai ainai igelu ta imimiyane na bodaone le'awai hitowotowolo. 2 Na Yeisu walovegevegedi bahudi aidiyena ive'ita tomowa aidiyai na iwalo, 3 'Ambenalei! Taupaihowa ehebo yana tanoviyai ilau ta holanai patu ivevehuludine, 4 na tupwana patuwone amwahai hibe'u, eeta lowolowo hi'itadi ta hi'aitulu hi'a'aidine. 5 Tupwadi hibe'u toputopu malagaigaimana ainai ta hi'ini mwayamwayau, wuwuna toputopu habuluna bada, 6 na mahana i'alahidi ta hiwelai wuwuna patune lamlamdine nigele toputopune gwagwamanane hiyalobai. 7 Na tupwana haihaili womawomalidi aidiyai hibe'u ta hi'ini mwalomwalowoi, ta nigele howahowana yo hi'aino, wuwuna haihaili womawomalidi hiwahiyala ta hipaiye mwalowoidine. 8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibebe'une, na hi'ini na himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi ainodi hibagibagili alili, na tupwadi ahipuwai, na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.'

9 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Ebe matalinamiu walo teina ambenalei'.

Hava vehabana Yeisu iwalo vegevegedine

10 Mulitai bodaone hilo'uhagwali na Yeisu ibom imiyamiya, ta tupwadi tomowa na ana taumulitaowowa hitau tuwelo wone baidadiyao hilaoma

ta Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, ‘Yam walovegevegediwone hava adi masele?’

11 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu bada Yaubada hanapu imohegomiu'o yo yana
loina holadi amhanahanapuidi, na hesi tomowa bagibagilidi nigele. 12 Hiya
walovegevegedi hibenalei na ana nuwamasele nigele hiyahanapui, na hinage
ana hanapu hibehabeha na nigele howahowadi hilobai. Eeta hinage nigele
howahowana yadi pwanoliwone aidiyena hinuwabui na Yaubada inuwahamuidi.’

Walovegevegedi patu vehabana ana livahi
(Madiu 13:18-23; Luke 8:11-15)

13 Ta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Vedova yagu walovegevegedi teina nigele
amyanuwamasele awa? Yede vedova mata tupwana walovegevegedi teina
dova amnuwamaseleine?

14 ‘Taupaihowane Yaubada yana walo ivehulu budebudeyanaei.
15 Tupwadi patuwa hibe'u amwahai dova tomowa hiya Yaubada yana
walo hibenalei na Tomodulele ilaoma aidiyena ivaivehuludi.

16 ‘Hinage dova patuwone malagaigaima ainai hibe'ube'u, ebeha
tomowadine Yaubada yana walo hibenalei mayadi yaliyaya hitatalamne,
17 na nigele lamdine iyayaiyai yo iya'abidobi, eeta hauga habuluna ainai
himiyamiya, yo ebe aiteya hauga ainai Yaubada yana walo ana yemidi
vehabana vitai nuwana alehao hilobai mata hibe'u mwayamwayau.

18 ‘Na patuwa haihaili womawomalidi aidiyai hibebe'uwa dova
tomowaowa hiya Yaubada yana walo hibenalei, 19 na wasawasa
yo bale'u yana paulao adi nuwatuwu aidiyena Yaubada yana walo
hinuwapwanopwanowei eeta nigele howahowana hi'aino.

20 ‘Na patuwa toputopu namwanamwana ainai hibebe'uwa dova
tomowaowa hiya mayadi atetalam Yaubada yana walo hibenalei, ta
ainodi namwanamwadi. Tupwadi ainodi bagibagili alilidi, na tupwadi
ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.’

Walovegevegedi lampa vehabana
(Luke 8:16-18)

21 Yeisu hinage alidiyai iwalo, ‘Havena lampa ala'alahina walata yo
halabi ainaena ta'oi'oihamui, na hesi maseleyai tamwauwi ta imasele.
22 Ta ebe ginauliwo dawadawanidi abo mata maselenane i'abiye
mahalavaedi yo ta'itadi. 23 Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.’

24 Na hinage, ‘Amnuwatuwu avivini yo walo ambenali ili'ilimanidi,
wuwuna ebe omiu hava am'aiyauya mata dova ana maiha amvai na hesi
ma'ana yemutulai. 25 Wuwuna ebe yaiya ainai Yaubada yana tobwatobwa,
mata tobwatobwanane ilauhepoiyei. Na ebe yaiya ainai nigele Yaubada
yana tobwatobwa, mata hava namwanamwana ainai imiyamiya Yaubada
ainaena ivaivehuludi.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Walovegevegedi venuvenu vehabana

26 Yeisu hinage iwalo, ‘Yaubada yana paihowa nuwana yana loina
tomowa aidiyai dova hinage venuvenu towaho yana tanoviyai i'umaidi,
27 na towahonane boniyai ehebo ehebo i'eno na i'ahubena itowolo, na
venuvenuwone hi'ini'ini yo hihaihaili, na hesi yadi ini wuwuna nigele
iyahanapui. 28 Wuwuna toputopu iya iloina yadi ini yo yadi aino
vehabana, 29 na mulitai abo ainona ihuna tau'abi tanoviwa ivetuwuni yo
ilau'eli.’

Walovegevegedi patu habuluna vehabana

30 Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Vedova Yaubada yana Abaloina
walovegevegediyena ya'abiye masele alimiyai? 31 Nuwana teina dova
ehebo aiwa patuna ainai yawalo yepatu neta magimagi vehabana.
Magimagi patuna habuluna, 32 na ebe ta'umai na i'ini yo ive'aiwa
mwala'i, mata lagalaganao mwala'idi imwauwidi, ta lagalaganao
logulogudiyai lowolowo yadi abatowa.’

Yeisu yana walovegevegedi bagibagilidi
(Madiu 13:31-34)

33 Yeisu yana guguya aidiyai walovegevegedi bagibagilidi aidiyena
ive'ive'ita, yo ebe tomowa aidiyena howahowana hihanapui. 34 Iya
hauga bagibagilidi walovegevegediyena iguguya bodao aidiyai, na yana
hevahevaliwone hibom aidiyai walovegevegediwone ilivalivahidi.

Yeisu yaumai yo bagodu iloinaedi
(Madiu 8:23-27; Luke 8:22-25)

35 Lavilaviyai Yeisu yana guguya wagaena ive'ovi ta ana taumulitaone
aidiyai iwalo, ‘Amgeluma yo ta geyo'awa vali tupwai’.
36 Higelu na boda le'awai hilaugabaidi, na tupwana waga hinage
baidadiyao, 37 na 'wavilivili mwala'ina itowama, ta bagodu wagai
ihiwado'odo'owei ta muhamuhana hihanene. 38 Na Yeisu waga aiyiuwai
ana uludai bada imwauwiya'o ta i'eno i'iwahi'o, na ana taumulitaone
hivavanoine ta hiwalo, ‘Taubada, utowolo ta uhaguigita mata dova ta
tamwalowoi’.
39 Eeta Yeisu itowolo ta yaumai yo bagodu iloinaedi, iwalo, ‘Badagi
ulaumwau yo udaumwali!’ Eeta yaumai itowalaumwau, na ni'u maudoina
idadaumwaline. 40 Na ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Hava vehabana
ammemeheuhine? Vedova nigele amyayemidiyegau?’
41 Na nuwadi hipwanopwano na himeheuhi, ta hibom aidiyai hiwalo,
‘Towaho havahava teina ta yaumai yo bagodu alinana hibenalei yo
himumulitaeine?’

Yeisu alu'aluwa yababadi iheusili mahalavaedi
(Madiu 8:28-34; Luke 8:26-39)

5 1 Haugana higeyo'awa ta hiluwu Gelasinewone yadi gadowai, 2 ta
wagaena Yeisu i'aitulu magumaguwai, na towaho ehebo ilolobaine
alu'aluwa yababana ainai imiyamiya, yana abamiya guda ainaena
imahalava, na gudanane tomowa adi magai.
3-4 Na towaho teina mwalona tomowa hitowoi ebeha hipai gulawa
pwawapwawati ainaena, na nigele howahowadi, wuwuna hauga
maudoina gulawaone iwutuwutuhidi nimanaena yo aenaena, na nigele
yaiya howahowana yo i'abi avivini, na ilauvehuludi ta ilau nu'ulai, 5 na
ana boniyai yo ana ahubena magaiyai yo oya aidiyai ilohalohagali, na
hauga maudoina gaima ainaena italatalauyoi.
6 Na towahonane Yeisu bada amwaha daodaowena i'itaya'o, eeta
isagena ta Yeisu mehenai ipwagogo, 7 na ilohagali iwalo, 'Yeisu yo, owa
Yaubada Tauwahiyala Natuna, hava utowotowoi ta mata upaihowai
aliguwai? Badagi! Yaubada yehanaena ya'awanoi alimwai ta havena
u'abi'abiye muyagau.'
8 Walo teina i'a'ataine wuwuna Yeisu bada ainai iwalo'o, 'Alu'aluwa
yababam, towaho teina ainaena umahalava'. 9 Na Yeisu hinage ipanivila
alu'aluwane ainai iwalo, 'Vedova yehamne?'
Ta iya iwalo, 'Yehaguwede Bagibagilimai, wuwuna amaboda towaho
teina holanai amiyamiya'. 10 Na i'awa'awanoi wahiwahiyala Yeisu
ainai iwalo, ebeha havena abamiyane tenem ainaena ivetavetamale
mahalavaedi. 11 Na tupwanane ainai maheya bagibagilidi hidumudumuli
oyai. 12 Ta alu'aluwa yababadine hi'awanoi Yeisu ainai hiwalo,
'Uvetamalegai yo aluwu maheya tenem holadiyai'. 13 Na Yeisu italamwedi
ta alu'aluwaowa towahone ainaena himahalava ta maheyaowowa aidiyai
hiluluwune, eeta maheyaowowa hiyauyaule ta maudoidi hisagena
budebudeyana ta tapatapa ainai higavai ta ni'uwai hihahanene. Na
maheyaowa adi bagibagili dova 2000.
14 Maheyaone adi tau'ita aviviniwone yadi meheuhiyena hidena ta
hilalaune dalavai, ta ginauliwowa hi'i'itadiwa maudoina hiwalo mahalavaedi
dalava mwala'idi yo dalava habuludi tomowadiyao aidiyai. Na dalavaowa
taniwagadiyao hilaoma yo ebeha hiya mehediyena moihana hi'ita.
15 Na Yeisu ainai hilaoma ta towahowa hi'i'itane, mugai alu'aluwa
yababadi holanai himiyamiyawa bada inamwanamwa'o ta ale'o ili'waya'o
na imiyamiya. Tenem ainai maudoidi himeheuhi.
16 Hi'ita i'ovi, na tauvinunuwone tomowa aidiyai hi'aubabadaei vedova
towahonane inamwanamwane, na vedova maheyaone yadi mwalowoi.
17 Na dalava taniwagadiyao hivetuwuni tenem ainaena ta Yeisu
hisosomanaei ebeha yadi dalava ilaugabaei. 18 Eeta Yeisu idobidobi wagai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

habi gelu, na towahowa wau i'a'abiye namwanamwawa Yeisu ainai i'awanoi iwalo, ‘Taubada, howahowana yamulitaego?’
19 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele howahowana, na hesi uwuyo yo ulau yam huhu aidiyai na Yaubada yana atemuyamuyaena i'a'abiye namwanamwagone u'aubabada ta hibenalei’.
20 Na towahonane ilau abaloina Dekapolisi ana dalava 10 aidiyai, ta Yeisu yana paihowa wahiwahiyaladi vehabadi iyeyewasane, na tomowa maudoidi hibebenaleine ta nuwadi ipwanopwano.

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Madiu 9:18-26; Luke 8:40-56)

21 Yeisu mayana taumulitao higeyo'awauyo ta boda mwala'ina hitau'ahaiyama le'awai.
22 Eena ehebo towaho yehana Yailo iya vada tapwalolo ana tau'ita avivini ilaoma ta Yeisu ilobai na mehenai ipwapwagogone, 23 ta i'awanoi wahiwahiyala, iwalo, ‘Taubada, natugu waihiuna ana lovala ivitai moiha, na iya bada gamahine, na nuwanuwagu ulaoma na u'abisawahi ta inamwanamwa, na havena imwalomwalowoi’.
24 Eeta Yeisu baidana hilaulau, na boda mwala'ina himulimulitaedi na hi'uha'uhauyoidi amwahai. 25 Na bodaone holadiyai ehebo waihiu ma'ana lovala. Lovalanane neta 'wahina isagesagenaei bolimai 12. 26 Mwalona tau'abiye namwanamwao bagibagilidi aidiyai yana mane maudoina ive'ovidi, na hesi ana lovalane imwalamwala'i.
27-28 Waihiunane Yeisu imumulitaeine wuwuna mwalona wasana ibenalena'o, ta atenai inuwanuwatuwu iwalo, ‘Ebe bada Yeisu ana ale'o a'ava ya'abitowoi mata yanamwanamwa’. Eeta itauvahali ta ana ale'o i'a'abitowoine. 29 Na 'wahinana yana sagena ilaumwau ta'i, ta ibom tauna holanai ilautowoi ebeha bada inamwanamwa'o.
30 Yeisu bada ilautowoiya'o ebeha wahiyala ainaena imahalava'o ta i'ita gwaipile ta boda ipanivilaedi iwalo, ‘Yaiya agu ale'o i'a'abitowoine?’
31 Ta ana taumulitaone hiwalo auline, ‘Taubada, bada u'itaya'o boda hinoinoihamuigo na hi'uha'uhauhi na owa upanivila, “Yaiya i'abitowoigaune?” ’
32 Na Yeisu i'ita'ita behabeha tomowa ahipudiyai yo ebe i'ita yaiya ainai yana wahiyala igegeyo'awane. 33 Na waihiunane ibom yana namwanamwa wau ilolobaine ihanapuiya'o, ta ilaoma mayana batutuli yo mayana meheuhi na ipwagogo mehenai, ta iwalo mahalava moiha ebeha iya ipapaihowaine.
34 Na Yeisu iwalo, ‘Natugu, yam yemidi ainaena unamwanamwa'o. Utowolo na mayam yaliyaya ulau. Yam lovala maudoina bada i'ovi'o.’
35 Haugana Yeisu i'au'aubabada waihiune ainai, tupwadi tomowa Yailo yana vadaena wasa hilawenama ta hiwalo, ‘Natumwa bada yawahina i'ovi'o, na havena hinage tauve'itane yana hauga ugabagabaei’.

36 Na Yeisu wasane ibenalei ta Yailo ainai iwalo, ‘Havena u'alu'alugavai
na hesi uyemidiyegau’.
37 Eeta Yeisu boda maudoidi i'auhidi havena himulimulitaei na bada
ana taumulitao hitau tonuga baidanao, neta Pita yo Yemesa matahina
Yoni. 38 Hilau ta Yailo yana vadai himahamahalava, na woe yo dou
mwala'ina holanai hibebenaleine.
39 Na Yeisu iluwu ta iwalo aulidine, ‘Hava vehabana amdoudoune na
amwoewoene? Gamahinene nigele iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o.’
Ta himaluwei, 40 na hesi Yeisu iheusilidi ta himahalava na gamahine
tamana yo hinana yo ana taumulitaowa hitau tonugawa Yeisu baidadi
hiluwu gamahinewa yana aba'eno ainai. 41 Ta Yeisu gamahinene nimanai
i'abi na iwalo, ‘Talita kumi’. Na ana bui, ‘Gamahine utowoloma’.
42 Na itowolo mwayamwayau ta ilowolowouhi, wuwuna iya ana
bolimai 12 ilobaiya'o. Na maudoidi nuwadi ipwanopwano moiha. 43 Eena
Yeisu i'auhidi iwalo, ‘Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalava
yagu paihowa teina vehabana, na hesi gamahinene ana am'atububuni ta
i'ai’.

Nasaletiwone Yeisu hisosomanaei
(Madiu 13:53-58; Luke 4:16-30)

6 1 Na Yeisu iwuyo yana dalavai, na ana taumulitaone
himumulitaeine. 2 Ta Tapwalololowai yadi vada tapwalolo ainai
iluwu, ta ivetuwuni ive'ive'ita, na tomowa hibenalei, ta maudoidi nuwadi
ipwanopwano yana hanapu, yo yana paihowa vehabadi, na hiwalo,
‘Towaho teina havaena yana hanapune ilolobaine? Na hinage paihowaone
wahiwahiyaladine nimanaena ipaipaihowaidine havaena yana wahiyala
ilolobaine?’ 3 Na hinage hiwalo, ‘Towaho teina iya kapentawa awa? Na
hinana Meli yo tahinao Yemesa yo Yosepa, yo Yudasi, yo Saimoni, yo
hinage nuhunao baidadao tamiyamiya awa?’ Vehabana tomowa Yeisu
hisosomanaei.
4 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tauwalo mahalavao adi ve'ahihi hilobalobai
vali dalava aidiyai. Na hiya yadi dalavai nigele adi ve'ahihi, wuwuna
hiya yadi bodao yo yadi huhuwo hisosomanaedi.’ 5-6 Na Yeisu nuwana
ipwanopwano wuwuna tomowa nigele hiyayemidiyei, eeta nigele
howahowana na paihowa wahiwahiyaladi ipaihowaidi. Ta bada
taulovalao bwaubwaudi i'abisawahidi ta hinanamwanamwane.

Yeisu ana taumulitaone ivetamaledi habi paihowa
(Madiu 10:1, 5-15; Luke 9:1-6)

Yeisu ita'i'ili dalava aidiyai, ive'ive'ita. 7 Na ana taumulitao hitau 12
iyogaedima ta iloinaedi yo ebeha bwaubwau hita'i'ili dalava aidiyai, na
hinage loina yo wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi, 8 ta yana guguya ainai iloinaedi,
iwalo, ‘Havena ehebo hava amvaivai. Havena ai'ai nuwana peha nuwana
mane tamahina vehabana. Neta bada yami digona nimamiyai, 9 yo aemi
adi huma amli'wadi na hesi havena ami ale'o bwauna amvaivai.’
10 Na hinage iwalo aulidine, ‘Ebe aiteya vada ainai hiyogaegomiu
yo ainai amluwu, vadanane ainai amvetaumana ana higa dalavanane
amlaugabaei. 11 Na ebe hinage dalava tupwana aidiyai ammahalava,
na tomowadine nigele hiyayogaegomiu, yo hinage nigele yami guguya
hiyabenaledi, dalavadine gawaladine aemiyena am'oiyeholudi na
amlaugabaidi, yo ainaena amve'itadi ebeha mata vitai aidiyai imahalava.’
12 Eeta ana taumulitaone hita'i'ili dalava bagibagilidi aidiyai, ta
higuguya ebeha tomowa yadi mumuga yababadi hita'wata'wataedi na
hinuwabui, 13 yo hinage alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusilidi,
yo taulovalao maudoidi woloiyena hihaudi ta hinanamwanamwane.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi
(Madiu 14:1-12; Luke 9:7-9)

14 Yeisu wasana tomowa hivetala au'aubabadaei tupwa maudoina
aidiyai, ta wasawasa Helodi ibebenaleine tupwadi tomowa hiwalowalo
ebeha ‘Yoni tau'abiye bapitaiso mwalowoiyena bada itowolouyo'o ta
mayana wahiyala ipaipaihowa’. 15 Na tupwadi hiwalo, ‘Iya Elaitiya’. Na
tupwadi hinage hiwalo, ‘Iya tauwalo mahalava ehebo dova tauwalo
mahalavao mugamugaidi’.
16 Helodi hinage Yeisu wasana bada ibenalena'o ta iwalo, ‘Nuwana
iya Yoni tau'abiye bapitaisowa, mwalona ya'o'oiye mwalowoiwa na bada
itowolouyo'o’.
17 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini ta vada paipaiyai
imwauwi, na Yoni ana abi'avivini wuwuna neta ehebo waihiu yehana
Helodiyasa, Helodi tahina Pilipi asolena na Helodi ihaloi, 18 na Yoni
Helodi iwalo auline ebeha, ‘Tenem nigele mumuga namwanamwana,
wuwuna tahim asolena uhaloi’.
19 Na Yoni yana guguya teina vehabana waihiuwa Helodiyasa
inuwayababa moiha ta nuwanuwana na Yoni i'oiye mwalowoi, na nigele
howahowana 20 wuwuna Helodi inuwavi ebeha Yoni towaho dumwaluna
na Yaubada yana taupaihowa ehebo, eeta Helodiwa Yoni ive'ahihiyei, na
hauga bagibagilina Helodi nuwanuwana na Yoni yana walo ibenabenalei
ta vehabadi i'aluwagavai.
21 Mulitai Helodiwa yana ahubena labahina imahalava ta Helodiyasa
bada amwaha inuwatuwu lobaiya'o Yoni ana oiyemwalowoi vehabana.
Ahubena labahinane ana abanuwatuwu avivini mahulina hipapaihowai,
ta tupwana taumanao hiyogaedima habi ai. Taumanaone neta gabemani
adi tauloinao, yo tau'alehao adi taumugaiwo yo tupwadi Galili

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dalavanaone adi babadao. 22 Hauganane Helodi ma'ana taumanao hi'ai'ai,
Helodiyasa natuna waihiuna iluwuma ta selowena i'abiye yaliyayadi.
Eeta Helodi vahalawa ainai iwalo yemidi, iwalo, 'Ebe aiteya ginauli
nuwanuwam u'awanoiyegau mata yatalamwei alimwai'. 23 Na hinage
iwalo hae i'awa tamada, iwalo, 'Moiha yawalo yemidi hava nuwanuwam
yamohego, ebe yagu abaloina vehabana u'awanoi mata tupwana
yamohego.'
24 Eeta vahalanane imahalava ta ilau hinana ainai ipanivila, iwalo,
'Hinagu, hava yam nuwatuwu ta wasawasa ainai ya'awanoi?'
Na hinana iwalo, 'Wasawasa uwalo auli uwalo, "Nuwanuwagu Yoni
tau'abiye bapitaiso ulu'uluna"'.
25 Vahalawa ilau mwayamwayau ta iwuyo wasawasa ainai, na iwalo,
'Nuwanuwagu teina ta'i Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna gaeba ainai
umwauwi, na umohegau'.
26 Ta Helodi inuwayababa moiha, na nigele howahowana yo
ita'wata'wata, wuwuna wau bada iwalo yemidi'o taumanaone mehediyai.
27 Eeta vada paipai ana tau'ita'ita avivini ehebo iloinaei ta ilau Yoni
gadona habitomna. Ainaena tau'ita aviviniwa vada paipaiyai ilau ta Yoni
gadona itotomne, 28 eena ulu'ulunawa gaeba ainai ido'oi ta ilawenama,
vahalawa imohei, ta ivai ilalaune hinana ainai.
29 Na Yoni ana taumulitao yana mwalowoi wasana hibenalei ta hilaoma
Yoni taunane hivai himamagaiyeine.

Yeisu bodao iveve'aidine
(Madiu 14:13-21; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

30 Yeisu yana tauyewasao hitau 12 bada hiwuyoma'o na Yeisu ainai
yadi paihowa yo yadi ve'itao maudoina hi'aubabadaedi. 31 Na tomowa
bagibagilidi hilaolaoma yo hiwuyowuyo, ta nigele howahowana na Yeisu
mayana taumulitao hi'aiyawasi yo hi'ai, eeta aidiyai iwalo, 'Tupwa teina
talauvehulu na talau ehebo tupwa balabala awawai yo tenem ainai
tupwana am'aiyawasi'. 32 Eena waga ainai higelu ta hilau ehebo balabala
awawa ainai.
33 Na bodaone Yeisu mayana taumulitao yadi gelu hi'itaya'o ta
hihanapuiya'o tupwa yehana ainai hilalaune, eeta hiya yo dalava bahudi
tomowadi hinage baidadiyao amwahaena hisagena ta himahalava mugai
tupwanane ainai.
34 Na mulitai abo waga iduna, Yeisu i'aitulu maguwai, ta boda
mwala'ina namonamowai i'i'itadine, na i'atemuyamuyaedi wuwuna hiya
bada dova sipiwo nigele adi tau'ita aviviniwo, eeta ivetuwuni na hanapu
bahuna aidiyena iveve'itane aidiyai.
35 Na lavilaviyai ana taumulitaone hilaoma ta Yeisu ainai hiwalo,
'Taubada, tupwa teina balabala awawa na bada mahana ihugu'o, 36 boda

teina uvetamaledi hilau adi higimwala dalavao yo vadao vahalidiyai aidiyena'.

37 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Vedova? Omiu mata nigele amyave'aidi awa?'
Na ana taumulitao hiwalo, 'Taubada, nigele howahowamai, wuwuna maudoidi adi ana maiha nuwana 2000 kina dova'.

38 Yeisu ipanivilaedi iwalo, 'Viha beledi alimiyai? Amlau ambeha.'
Eeta bada hilobaiya'o, ta Yeisu hiwalo auline hiwalo, 'Beledi nima'ehe'ehebo na yama bwau alobaidi'o'.

39 Eeta Yeisu ana taumulitao iloinaedi yo bodao hiyemiyadi boda yo boda awahiyai. 40 Hiwaheidi ta himimiyane, boda tupwadi tomowa 100, yo boda tupwadi tomowa 50.

41 Ta beledi nima'ehe'ehebo yo yama bwau ivaidi ta Tamana ainai itamayahi na i'awa yauwedo ai'aiwone vehabadi, na i'abitomwahidi ta ana taumulitao imohedi ta hi'aiyauyanedi. Na hinage yama bwauwa dova i'abitomwahidi. 42 Maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi. 43 Na beledi yo yama uleyadi hitau'ahaiyama ta boha 12 hi'oiye mwaudine. 44 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili 5000 dova.

Yeisu ni'u ewanaena ilalaune
(Madiu 14:22-23; Yoni 6:15-21)

45 Mulitai ana taumulitao iloinaedi ta wagai higelu, na Yeisu iwalo, 'Amgelu ammugai Bedesaida hali tupwai na yabom teinai bodaone yawalo hiwuyo yadi dalavai'.

46 Ta higelu na Yeisu bodaowa ivetamaledi i'ovi, na ihae oyai habi awanoi Yaubada ainai.

47 Bada iboni'o na ana taumulitao ni'u awawai hiwohewohe, na hesi Yeisu ibom magumaguwai 48 i'itadi yadi wohe ainaena hitapiya'o, wuwuna wau yaumai mehediyena ilaolaoma. Muhamuhana na i'ahubena Yeisu ni'une ewanaena ilaolaoma, ta ebe vahalidiyena ilau.

49 Tenem ainai Yeisu ana taumulitaone maudoidi Yeisu hi'ita ni'une ewanaena ilaolaoma na hinuwanuwatuwu ebeha iya alawai, 50 ta himeheuhi mwala'ina. Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Havena ammehemeheuhi. Yau ta'i, am'atepatu.'

51 Ta wagai igelu baidanao na ni'u idadaumwaline. Na nuwadi ipwanopwano, 52 haugana boda iveve'aidine nigele hiyanuwamasele wuwuna atedi mehedi igibu.

Taulovalao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Madiu 14:34-36)

53 Higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai ta le'awanai hiluwu, na yadi waga tenem ainai hilowom ta hihahaene. 54 Hihae na dalava taniwagadiyaone Yeisu hi'atai, 55 eeta hisagesagena ta hilau dalava

maudoidi aidiyai, ta taulovalao hipageidima mayadi halabi Yeisu ainai, aiteya tupwa ainai hibenalena'o ilalau na boda himulimulitaei.
56 Ta Yeisu ita'i'ili tupwa bagibagilidi aidiyai, tupwana dalava mwala'idi yo dalava habuludi yo oyao aidiyai, na tomowa bahudi yadi tau'asiyebwao hilawedima ta abamaketi aidiyai hiha'waha'wa ta hi'awanoiyeine hiwalo, 'Taubada howahowana yo yama tau'asiyebwaone am ale'o papalinane hi'abitowoi?' Na Yeisu aidiyai italam, ta ana ale'o hi'abisawahi na hinanamwanamwane.

Yudeyaone tubudiyao yadi mumuga
(Madiu 15:1-9)

7 1 Palisiwone yo loina ana tauve'itao tupwadi hinage Yelusalemaena hilaoma ta Yeisu ainai hitau'ahai, 2 ta hi'ita lobaidi Yeisu ana taumulitao tupwadi hi'ai'ai, na nigele nimadi hiyauwadi, eeta hi'ulumiyaedi. 3 Wuwuna Palisiwone yo hinage Yudeyaone maudoidi yadi mumuga tubudiyao aidiyena neta dova: Mugai nimadi hiuwa ili'ilimanidi na abo mulitai hi'ai. 4 Na hinage ebe maketi ainaena hilaoma nimadi hiuwa mugaiyedi, mulitai hi'ai. Na hinage loina bahudi tubudiyaone aidiyena gaeba yo vedi yo walata adi uwa vehabadi himulitaedi.
5 Eeta teina Palisiwone yo loina ana tauve'itaone Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, 'Hava vehabana am taumulitaone tubudao yadi loina nigele hiyave'ahihiyedi, na manima bi'ibi'idi hi'ai'ai?'
6 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Tau'oyama omiu! Mwalona Aisaya tauwalo mahalava vehabamiu iwalo mahalava, na Yaubada yana walone hilelelene teina dova:

"Tomowaone teina hopadiyena hive'ahihiyegau, na atediyena nigele.
7 Na hinage aliguwai hitapwatapwalolo oyama, wuwuna yadi ve'itao
yau nigele aliguwena, na hesi tomowa bada yadi nuwatuwuwena."
'

8 Ta Yeisu iwalo aulidi hinage, iwalo, 'Moiha ta'i, yami mumuga yababadi aidiyena Yaubada yana loina ammwaudawanidi, na tubumiyao hesi yadi mumuga ammulimulitaedi'.
9 Na hinage iwalo, 'Amhanapu moiha ta yami paihowa ainaena; Yaubada yana loina amta'wata'wataedi na hesi tubumiyaone yadi mumuga am'abi avivinidi. 10 Mugai Mosese Yaubada yana loina iwalo mahalavaena'o, iwalo, "Tamam yo hinam uve'ahihiyedi". Na hinage iwalo, "Ebe yaiya tamana nuwana hinana i'awa yababaedi, ilowoinane yo am'oiye mwalowoi". 11 Na omiu yami ve'ita oya'oyama teina dova, "Ebe ehebo yaiya tamana yo hinana iwalo aulidi iwalo, 'Yagu tobwatobwa bada yatalamwena'o Yaubada ainai ta ve'ave'ahihina, ainaena nigele howahowana yo yahaguigomiu'." 12 Teina yami loina ainaena tomowa yadi hagu tamadiyao yo hinadiyao aidiyai am'au'auhidi. 13 Tubumiyaone

yadi loina teina ainaena, yo yami ve'ita bagibagilidi dova aidiyena,
Yaubada yana loina amyepaipaihiyei.'

Tomowa adi abiyeyababa
(Madiu 15:10-20)

14 Bodaone iyogauyowedima na iwalo aulidine, 'Yagu walo teina
maudoimiu ambenaledi na amnuwamasele: 15-16 Nigele teya hava
iyamiyamiya ebe ta'ai na hi'abiye bi'igita, na hesi nuwatuwuwo atedaena
hilaolaoma hiya howahowana hi'abi'abiye bi'igita.'
17 Eeta Yeisu mayana taumulitao bodaone hilauvehuludi ta vadai
hiluluwune, na ana taumulitaone hipanivilaeine hiwalo, 'Howahowana
yam walo vegevegedine tomowa aidiyai ebe ulivahi alimaiyai?'
18 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Nuwana omiu hinage yami nuwatuwu
nigele iyamasele awa? Ainaede nigele amyahanapui ebeha hava ta'ai
na iluwu holadai mata nigele iya'abiye bi'igita, 19 wuwuna nigele atedai
iyalau na hesi diyada a'ava ainai iluwu, na mulitai abo ilau mohomoho
ainai.' (Yeisu yana ve'ita teina ana hanapu, ebeha nigele teya ai'ai
laulaugagayona, na hesi maudoina howahowana ta'ai.)
20 Yeisu hinage iwalo, 'Hava tomowa atediyena imahamahalava
howahowana i'abiye bi'idi, 21 dova mehe'ayo, aivavali, yemwalowoi,
pwanoli, 22 aiduma, nuwatuwu bi'ibi'idi, oyama, abimaitawahola,
alomagigili, vetalapili, nuwahaehae, na talinatui. 23 Teina nuwatuwu
yababadine tomowa holadiyena himahamahalava na hi'abi'abiye bi'idi.'

Ehebo waihiu yana yemidi Yeisu ainai
(Madiu 15:21-28)

24 Tenem ainaena Yeisu itowolo na ilalaune Taya yo Saidoni
tupwadiyaone aidiyai, ta ehebo vada ainai iluwu, wuwuna nigele nuwana
yo tomowa hihanapui yana laoma vehabana. Na hesi nigele howahowana
yo imiya aidawani, 25-26 wuwuna ehebo waihiu Yeisu yana laoma wasana
ibenalena'o. Na waihiunane nigele Yudeya tomowana na hesi iya Pinisiya
waihiuna tupwa Siliya holanaena, na natuna waihiuna bada alu'aluwa
yababana i'abiye yababaya'o, eeta hinana ilaoma ta Yeisu ainai ipwagogo
aitulu, ta i'awanoiyeine yo ebe alu'aluwa yababanawa natuna ainaena
iheusili mahalavaei.
27 Na Yeisu iwalo, 'Ilowoinanei ta hedaheda adi yamohe mugaiyedi, na
nigele howahowana hedaheda adi yavai ta edewa yamohedi'.
28 Na waihiune iwalo, 'Ehewa Taubada, na hesi edewa vatavata
elauhanaena hedaheda adi mugumuguna ainaena hi'ai'ai'.
29 Na Yeisu iwalo, 'Neta walo moiha. Utowolo na uwuyo yam
vadai, alu'aluwa yababana natum ainaena imahalava'o ta bada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inamwanamwa'o.' 30 Eeta itowolo ta ilalaune yana vadai, na natunane
ilobai yana aba'eno ainai, bada inamwanamwa'o.

Yeisu tautalina 'wabali i'abiye namwanamwa

31 Yeisu Taya ilaugabaei na ilalaune Saidoni, na hinage ibuidi'wa
Dekapolisi tupwanaone aidiyena ta imahalava Galili ni'una ainai. 32 Na
ehebo towaho hilauvaiyamane Yeisu ainai iya talinana 'waba'wabalina,
na hinage guguguna. Yeisu hi'awanoiyei yo ebeha i'abitowoi na
inamwanamwa.
33 Na Yeisu towahonane ilauvai ta bodaone aidiyena hitatauwahine
hibom, na Yeisu nimana towahowa talinanai imwauluwuwedi, na mulitai
ibom nimana ihowai, na towahone memenana i'a'abitowoine. 34 Ta Yeisu
i'ita hae galewai na atemuyamuyaena iwalo auli iwalo, 'Epapata', neta
ana bui 'Ulotaho'e'. 35 Eeta towahonane talinana hilotaho'e, na hinage
memenana bada inamwanamwa'o, yo howahowana i'aubabada na ibenali
ili'ilimani.
36 Yeisu tomowa i'auhidi ta ebeha havena yana paihowawa hiwalowalo
mahalavaei. Na laugagayone nigele hiya'ita avivini, na hesi hiyewasaei
tomowa aidiyai. 37 Ta hiya bada hibenalena'o nuwadi ipwanopwano
mwala'ina na hiwalo, 'Yana paihowa maudoina namwanamwana na
abanuwapwanopwano, wuwuna talina 'wabali i'abiye maseledi, na
gugugudi i'abiye dumwaludi ta hi'au'aubabada'.

Yeisu boda 4,000 iveve'aidine
(Madiu 15:32-39)

8 1 Hauga tenem ainai boda mwala'ina hinage hitau'ahaiyama Yeisu
ainai, na nigele adi. Ta ana taumulitao iyogaedima na aidiyai
iwalo, 2 'Tomowa teina ya'atemuyamuyaedi, wuwuna bada ahubena
tonuga teinai baidaguwao amiyamiya, na nigele adi. 3 Ebe mavahalidi
yavetamaleuyoidi mata amwahai hitai, wuwuna tupwadi amwaha
daodaowena hilalaomane.'
4 Eena Yeisu ana taumulitaone ainai hiwalo, 'Vedova balabala awawa
teina, na mata vedova tomowaone adi talobaine?'
5 Ta Yeisu ipanivilaedi iwalo, 'Viha ami belediwone?'
Na hiwalo, 'Beledi 7'.
6 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane, na beledi 7 ivaidi,
na vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, ta i'abitomwahidi, na ana
taumulitao imohedi, yo tomowa aidiyai higuyauwei ta hi'a'aine.
7 Tupwana yama habuludi hinage himiyamiya, ta Yeisu vehabadi i'awa
yauwedo ta ana taumulitao iloinaedi hinage higuyauwedi tomowa aidiyai.
8 Eeta maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi na mulitai uleya hitano'ahaiyama
ta boha 7 hi'oiye mwaudine. 9 Na bodaone adi bagibagili 4000 dova.

10 Tenem ainai ivetamaleuyoidi, na mayana taumulitao
himwayamwayau ta yadi wagai higelu, ta Dalimanuta tupwanaena
hilalaune.

Palisiwone nuwanuwadi ve'ive'ilala hi'ita

11 Palisiwone hilaoma, ta Yeisu ainai hi'awa pa'ipa'i'i, ta hitowoi yo
ebeha ve'ive'ilala ehebo ipaihowai vehabadi na hi'awa moiha ebeha yana
wahiyala Yaubada ainaena ilaoma. 12 Na Yeisu mayana nuwayababa
aidiyai iwalo, 'Vedova ta yaso teina omiu nuwanuwamiu ve'ive'ilala, na
hesi mata nigele ve'ive'ilala amya'ita'. 13 I'ovi na itauvehuludi na wagai
igeluyo ta higegeyo'awane hali tupwai.

Helodi yo Palisiwone yadi ve'ita dova beledi ana aba'abiyeseseha
(Madiu 16:5-12)

14 Adi tamahina nigele hiyavai wuwuna hinuwapwanopwanowedi,
na beledi ehebo ta'i wagai itutupwane. 15 Ta Yeisu ivenuwamwauwedi
iwalo, 'Palisiwone yo Helodi adi beledi ana abiyeseseha ainaena am'ita
avivinigomiu'.

16 Eeta taumulitaone hibom aidiyai hiwalo, 'Nuwana Yeisu yana walo
wuwuna ada tamahina tanuwapwanopwanowei'.

17 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o ta iwalo, 'Hava
vehabana amwalowalo ebeha nigele ami tamahina? Neta nigele
vehabana yayawalo. Nuwana howola manuwapwanopwanomiu, ta nigele
howahowana yo yagu walo amhanapuidi. 18 Mamehemiu na hesi nigele
amya'ita, na hinage matalinamiu, na hesi nigele amyabenaledi, ainaede
nigele howahowana amnuwatuwu avivinidi yagu paihowa bodaone
adi ve'ai vehabana awa? 19 Hauganane beledi nima ehe'ehebo ainaena
tomowa 5000 yaveve'aidine, na tupwa viha boha amtatano'ahaidine?'

Ta hiwalo, 'Boha 12'.

20 Na Yeisu ipanivila hinage, iwalo, 'Na hauganane beledi 7 ainaena
tomowa 4000 yaveve'aidine, na tupwa viha boha amtatano'ahaidine?'

Na hiwalo, 'Boha 7'.

21 Eeta Yeisu iwalo, 'Omiu besiwa yami nuwatuwu nigele hiyamasele'.

Yeisu taumehe gibugibu i'abiye namwanamwa

22 Mulitai Bedesaida ainai hilaoma, ta towaho taumehe gibugibu
tomowa hilauvaiyama Yeisu ainai, ta hi'awanoiyei yo ebe i'abitowoi na
inamwanamwa. 23 Na Yeisu taumehe gibugibuwa nimanai i'abi ta ilauvai,
na dalavanane ainaena himahalava. Ta Yeisu towahonane mehena
iwulaidi na nimanaena mehena i'abitowoidi na iwalo, 'Howahowana hava
u'itadi?'

24 Na towahonane ivinuvinunu ta iwalo, ‘Tomowa ya'itadi na adi ita
dova aiwa hilowolowouhi’.
25 Na Yeisu hinage towahonane mehena i'abitowoiuyoi, ta ivinunuyo,
mehena himasele moiha, na ginauli maudoidi i'itadine. 26 I'ovi na Yeisu
ivetamalei, iwalo, ‘Havena uwuyowuyo dalava mwala'ina ainai, na hesi
ulau yam vadai’.

Pita iwalo mahalava Yeisu vehabana
(Madiu 16:13-20; Luke 9:18-31)

27 Tenem ainai Yeisu mayana taumulitao hilalau Sisaliya Pilipai
dalavanao vehabadi, na amwahai ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Vedova
tomowa yadi walo vehabagu ebeha yau yaiya?’
28 Na ana taumulitaone hiwalo, ‘Tomowa tupwadi hiwalo ebeha owa
Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi hiwalo ebeha owa Elaitiya, na
tupwadi hiwalo ebeha owa tauwalo mahalava mugamugaina teya’.
29 Eena hinage ipanivilauyowedine, ‘Na omiu vedova yami nuwatuwu
ebeha yau yaiya?’
Na Pita iyemaiha iwalo, ‘Owa Besinana towahona’.
30 Na Yeisu ivenuwamwauwedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai amwalowalo
mahalavaegau’.

Yeisu iwalo mahalava yana mwalowoi vehabana
(Madiu 16:21-28; Luke 9:22-27)

31 Hinage ivetuwuni yo hava howola abo ilobai ive'itaei aidiyai,
iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu howola abo muya mwala'ina yalobai.
Wuwuna babadaone yo taupwaoliwone mwala'idi yo loina ana tauve'itao
mata hisosomanegau, yo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga
dagelanai abo yatowolouyoma.’ 32 Yeisu yana walo teina ainaena imwau
mahalavaena'o yana mwalowoi vehabana. Na Pita Yeisu ilauvai ta
baidana hilau lovai, ta iwalo tomtom ebe havena ginauliwone teina
himahamahalava Yeisu ainai.
33 Na Yeisu i'ita gwaipile ta ana taumulitao ivinuvinunuidi, ta Pita
iwalo yagai, iwalo, ‘Owa Tomodulele, teina ta'i ulaugabaigau, wuwuna
yam nuwatuwu tomowa yadi nuwatuwu na nigele Yaubada yana
nuwatuwu dova’.
34 Eeta Yeisu boda maudoidi yo ana taumulitao baidadiyao iyogaedima
ta aidiyai iwalo, ‘Yaiya ebe nuwanuwam na umulitaegau, ilowoinanego
na yam nuwatuwu uta'wata'wataedi yo hinage am aiwa lagalagana
u'avalai ta umwalowoi, neta dova agu mulita ana amwaha. 35 Na ebe
yaiya yawahina inuwavi, mata yawahinane ivetau'wadalele. Na ebe yaiya
vehabagu yo wasa namwanamwana vehabana yawahina italamwei na
imwalowoi, iya mata yawahina moiha ilobai. 36 Ebe yada wasawasao

mwala'idi bale'uwai talobaidi neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli
mwala'ina neta yawahida moiha. 37 Wuwuna ebe yawahida moiha
tavetau'wadalele, nigele hinage teya ana miyalae iyamiyamiya. 38 Yau
Tomowa Moihagu, na ebe yaiya owa vehabagu uhinimaya na uuvalaegau,
yaso teina yababadi na pwanopwanolidi mehediyai, howola abo
yauvalaego, hauganane Tamagu yana wasawasa pigapigabuna ainaena
yawuyoma yana tausagenawasaone baidaguwao.

9 1 'Na hinage yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tupwadi alimiyena
havena ammwalomwalowoi ana higa Yaubada yana loina
wahiwahiyalana imahalava yo am'ita'.

Yeisu ana ita udoina
(Madiu 17:1-13; Luke 9:28-36)

2 Ahubena 6 hi'ovi, na Yeisu ana taumulitao tonuga ilauvaidi, hiya
Pita yo Yemesa yo Yoni, ta baidanao hihahaene oya ehebo ewanai ta
hibom himiyamiya, na hi'i'itane Yeisu ana oleya pigapigabuna, 3 na ana
ale'owone hihewahewa moiha, ana ita nigele ehebo yaiya bale'uwai
howahowana yo ale'o i'abiye masele yo ana hewa dova. 4 Na hinage
Elaitiya yo Mosese himahalava ta Yeisu baidadi hi'au'aubabada.

5 Ta Pita Yeisu iwalo auline, iwalo, 'Taubada, yada miya teina
namwanamwana, eeta yami gwau tonuga a'abidi, ehebo owa, ehebo
Mosese, na ehebo Elaitiya'. 6 Neta Pita bada iwalowalo awa'awawa
wuwuna ma'ana geluwone himeheuhi'o.

7 I'ovi na yaloyalovi hinage i'aituluma ta i'oihamuidine, na yaloyalovine
ainaena ehebo alinana hibebenaleine, iwalo, 'Teina Natugu moihana.
Yana walowo ambenaledi.'

8 Ta himwayamwayau hi'ita'ita'auhi, na Yeisu bada ibom na nigele teya
hava hiya'ita.

9 Eeta oyaena hi'ai'aitulu, na Yeisu ilaugagayowedi, iwalo, 'Ginauliwone
wau am'i'itadine, havena tomowa aidiyai amwalowalo mahalavaedi ana
higa yau Tomowa Moihagu mwalowoiyena yatowolouyoma'.

10 Ta laugagayowa hinobuwei, na hibom hi'au'aubabada hiwalo, 'Yana
walowone towolouyo vehabana vedova ana hanapu?'

11 Na Yeisu ainai hipanivilane hinage, hiwalo, 'Hava vehabana loina
ana tauve'itao hiwalo, ebeha Elaitiya ilaumugaima mulitai abo Besinana
ilaoma?'

12-13 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, Elaitiya iya ebeha ilaumugaima yo ainaena
ginauli maudoidi i'abiye dumwadumwaludi. Na hesi Elaitiyawa
bada ilaoma'o, na hesi tomowa hipaihowa yababana ainai hava yadi
nuwatuwu, dova Buki Ve'ahihi iwalo mahalavaena'o. Na hinage yau
Tomowa Moihagu, Buki Ve'ahihi iwalo mahalavaegau ebeha muya
mwala'ina yalobaidi yo hinage tomowa hisosomanaegau?'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ehebo gama ana lovala
(Madiu 17:14-20; Luke 9:37-43)

14 Mulitai oyaena hi'aituluma ta ana taumulitao maudoidi hilobauyoidi
yo boda bagibagilidi baidadiyao, na hinage loina ana tauve'itao baidadiyao
hiveve'awa pa'ipa'i'i. 15 Na hauganane bodaone Yeisu hi'ita, nuwadi
hipwanopwano mwala'ina, ta ainai hisagena mwayamwayau habi velauwei.
16 Na Yeisu yadi ve'awapa'ipa'i'i vehabana ipanivila, iwalo, 'Hava
vehabana am'au'aubabadane?'
17 Na ehebo towaho bodaone aidiyena Yeisu ainai iwalo, 'Taubada yadi
ve'awapa'ipa'i'i wuwuna natugu, alu'aluwa yababana ainai ta nigele
howahowana yo i'aubabada, na hesi am taumulitao nigele howahowadi
yo hi'abiye namwanamwa. 18 Na ana lovalane tupwana hauga alu'aluwa
yababana yana paihowaena itai na awanaena gwalagwalabuho
himahamahalava, yo ivesalatau'i'i eena ibatubatutuli. Na am
taumulitaone bada ya'awanoiyedi'o yo ebeha alu'aluwa yababana gama
ainaena higabae mahalavaei, na nigele howahowadi.'
19 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu yede vedova? Ta nuwamiu
hipwanopwano aliline! Bada yami nuwapwano ainaena ya'abitau'wata'o.
Hola gamanane amlauvaiyama, ya'ita.'
20 Eeta gamanane hilawei ainai, na alu'aluwa yababana Yeisu i'i'itane,
eeta i'abilauwi ta gamawa itai, na bale'uwai ibe'u, na ibatubatutuli na
awanaena gwalagwalabuho imahamahalava.
21 Na Yeisu gama tamana ainai iwalo, 'Aiteya hauga ainai yana lovala
ivevetuwunine?'
Na tamana iwalo, 'Yana hauga heda ainaena. 22 Ebe itai hauga tupwana
ainai igebeuyoi aiwa ala'alahidi aidiyai, na tupwana hauga we'aha
ni'uni'udi aidiyai igebeuyoi yo muhamuhana i'oiye mwalowoiuyo.'
23 Na Yeisu towahonane iwalo auline, 'Bada uwalo ebe howahowana,
awa? Na hesi unuwatuwu avivini ebe tayemidi, ginauli maudoina
malamalaidi alidai.'
24 Tenem ainai towahonane iwalo mwala'i, iwalo, 'Bada yayemidi'o, na
nigele yemidi moiha. Nuwanuwagu yo yagu yemidi u'abiye wahiyala.'
25 Na Yeisu boda maudoidi hisagesagenama i'itadine, eeta alu'aluwa
yababana iwaloweine, iwalo, 'Owa alu'aluwa yababam yam paihowaena
gama iyauyaule, yaloinaego yo utauvehulu ta'i, yo havena hinage ehebo
hauga uluwuluwuyo ainai'.
26 Eeta alu'aluwawa iwuiwui ta gama i'abiye tai, ta ibatubatutuli
mwala'ina, na alu'aluwa yababana ainaena imahalava ta ilalaune. Na
bodaone gama hi'i'itane ana ita dova imwalowoi, na himeheuhi ta
hiwalo, 'Bada imwalowoi'o'. 27 Na Yeisu gama nimanai i'abi ta i'abiye
towolone, bada inamwanamwa'o.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hiluwu vadai, ta nemai hibom.
Eena ana taumulitaone Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, vedova ai ta nigele
howahowamai yo alu'aluwa yababana aheusili mahalavaei?’
29 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele teya hava ainaena alu'aluwa yababadi
taheusilidi. Neta ta'i awanoiyena Yaubada ainai.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana i'au'aubabada
(Madiu 17:22-23; Luke 9:43-45)

30 Yeisu mayana taumulitaone dalavanane hitauvehulu. Ta Yeisu nigele
nuwanuwana boda hihanapui aiteya ainai hilalau, ainaede Galili ana
amwahanaena hilalaune, 31 ta ana taumulitao ive'itadine yana mwalowoi
vehabana, iwalo, ‘Howola yau Tomowa Moihagu agu tauhuhulawa abo
ihuhulaegau agu alehao aidiyai yo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena
tonuga tuluhanai abo yatowolouyo’. 32 Na yana aubabadane vehabana
nigele hiyahanapui, na hesi nigele ainai hiyapanivila, wuwuna himeheuhi.

Tauloina iya taumulita
(Madiu 18:1-5; Luke 9:46-48)

33 Bada dalava Kapeneum ainai himahalava ta vadai hiluluwune,
ta nemai Yeisu ipanivila ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Aiteya ginauli
vehabana am'awa'awa pa'ipa'i'i amwahai?’ 34 Na hihinimaya ta nigele
hiyayemaiha, wuwuna yadi awapa'ipa'i'i neta ebeha yaiya aidiyena
ivetaumugai.
35 Eeta Yeisu imiya na hitau 12 iyogaedima na ive'ita aidiyai, iwalo,
‘Ebe yaiya owa nuwanuwam ta alimiyena uvetauloina ilowoinanego na
ubom umwau aituluyowego yo uvetaupaihowa am geluwo vehabadi’.
36 Ta ehebo gama ilauvaiyama ta ahipudiyai ivetowolo na i'atuhapwali ta
iwalo aulidine, 37 iwalo, ‘Ebe yaiya owa gama teina dova u'awa taumanaei
yau vehabagu, neta yau hinage ya'awa taumanaego, na nigele ebeha yabom
aliguwai, na hinage agu tauvetamale Yaubada baidagu u'awa taumanaegai’.

Ebe yaiya iya nigele iya'ale'alehaegita iya ihaguhaguigita
(Luke 9:49-50)

38 Yoni ivetuwuni na iwalo, ‘Taubada, ehebo towaho a'i'itane
yehamwena alu'aluwa yababadi iheuheusilidi, eeta alaugagayowei,
wuwuna towahonane nigele yada boda’.
39 Na Yeisu hesi iwalo, ‘Havena amlaulaugagayo. Wuwuna ebe ehebo
yaiya ginauli wahiwahiyaladi yehaguwena ipaipaihowaidi, nigele mata
iyahinaligau. 40 Ebe yaiyadiwo nigele hiyave'alehaegita hiya ada haguwo.
41 ‘Na hinage amnuwatuwu avivini neta ebe gadomiu imagumaguni na
yaiya bwahi ivenumagomiu wuwuna omiu Besinana yana bodao, iya ana
maiha namwanamwana howola abo ilobai.

Hava i'abiye yababagita
(Madiu 18:6-9; Luke 17:1-2)

42 ‘Ebe yaiya itowoi na agu tauyemidi teya heda teina dova na i'abiye
be'u, towahonane nuwana waihiunane ilowoinanei na gaima mwala'ina
gadonai hihipwai ta magaimana hivehanene ni'uwai.
43-44 ‘Hinage ebe nimam i'abiye be'ugo ilowoinanego yo utom
vehulu. Neta nigele ana yababa ebe manima tomtomna mata yawahim
namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa alili alimwai ebe manima
bwaubwaum na higabae aituluwego dalava ala'alahina ainai, tupwanane
ainai aiwa nigele yana ababoho.
45-46 ‘Yo hinage ebe aem i'abiye be'ugo ilowoinanei utomvehulu.
Neta nigele ana yababa teya ebe ae ehe'ehebom mata yawahim
namwanamwana ulobai. Na hesi yababa'alili alimwai ebe ma'ae
bwaubwaum na higabae aituluwego dalava ala'alahina ainai.
47 ‘Mehem hinage dova, ebe i'abiye be'ugo uwunihivehulu ta'i, wuwuna
nigele ehebo hinage ana yababa ebe mamehe ehe'ehebom mata Yaubada
yana Abaloina ulobai. Na hesi yababa alilina alimwai ebe mamehe
bwaubwaum higabae aituluwego dalava ala'alahina ainai. 48 Tupwanane
ainai wesoweso hi'ai'aidi na nigele yadi aba'ovi, na aiwa ala'alahina
nigele yana ababoho.
49 ‘Ainaena tomowa maudoidi aiwa ala'alahina i'abiye namwanamwadi
dova yagahu ai'ai i'abi'abiye namwanamwa.
50 ‘Yagahu ginauli namwanamwana na ebe ana lautowoi isawali nigele
howahowana yo inamwanamwauyo. Ta ilowoinanegomiu yo yami mumuga
ambom amlautowoidi adi amna dova amvelauwegomiu ehebo ehebo ainai.’

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:1-12)

10 1 Yeisu tupwanane itauvehulu, ta Yudeya yana tupwaena ilalaune,
ta igegeyo'awane bwahi Yolidani hali tupwanaena, ta boda
mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, na hinage mumuganawa dova ive'ita
aidiyai.
2 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi yo Yeisu hitowoi, eeta ainai
hipanivila hiwalo, ‘Taubada vedova yada loina vinawahe vehabana?
Howahowana yo towaho mwanena ivinawaheyei?’
3 Na Yeisu iwalo, ‘Vedova Mosese loina imomohegomiune?’
4 Na Palisiwone hiwalo, ‘Mosese italam yo ebe towaho nuwanuwana
ivinawahe, mugai pepa ainai yana ta'wata'wata iwalo mahalava, eena
mwanena imohei ta ebe ivinawaheyei’.
5 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Mosese loina neta ilelelene omiu yami
nuwapwanopwano vehabana. 6 Na hesi amnuwatuwu avivini Yaubada

yana yemasele mugai ainaena tomowa bwau iyemaseledine towahona
na waihiuna. 7Teina wuwuna towaho tamana yo hinana ilauvehuludi
na asolena baidana himiyabwau, 8yo hitau bwauwone taudi ehebo ta'i.
Mwalona hitau bwau himiya wahiwahi na teina hauga bada hive'ehebo'o.
9Yaubada bada imwaubwauwedi'o, eeta nigele howahowana yaiya teya
iyemiya wahiyedi.'
10Na mulitai Yeisu mayana taumulitao hiwuyoma vadai ta
taumulitaone hipanivilauyowei vinawahe vehabana. 11Na Yeisu
iwalo aulidine, 'Ebe yaiya towaho asolena ivinawaheyei na itawahola
geyo'awa vali waihiu ainai, towaho teina mwanena mugamugaina ainai
ipaihowai yababana, wuwuna ipwanoli. 12Na hinage ebe waihiu asolena
ivinawaheyei na itawahola geyo'awa vali towaho ainai, waihiunane
ipwanoli'o.'

Yeisu hedaheda iwalo velauwedi
(Madiu 19:13-15; Luke 18:15-17)

13Tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta ebe i'abi aidiyai.
Na hesi ana taumulitaone hedahedaone hi'auhidi. 14Na Yeisu ana
taumulitao i'itadi ta ihinahinabodaidi iwalo, 'Havena hedaheda
amlaulaugagayowedi, na hesi amtalamwedi yo aliguwai hilaoma,
wuwuna hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi
moiha. 15Moiha ta'i ebe yaiyadiwo nigele dova teina hedahedaone yadi
yemidine, nigele mata Yaubada yana Abaloina ainai hiyaluwu.'
16Eeta Yeisu hedahedaone i'avalaidi ta nimana imwau aidiyai, na iwalo
velauwedine.

Wasawasa vehabana
(Madiu 19:16-30; Luke 18:18-30)

17Yeisu itowolo ta ebeha ilau, na ehebo towaho isagenama ta ipwagogo
Yeisu mehenai na iwalo, 'Taubada, yahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita
namwanamwana, eeta hava mata yapaihowai ta ebe yawahi miyamiya
vateyaina yalobai?'
18Na Yeisu towahonane iwalo auli iwalo, 'Vedova ta u'awa
namwanamwaegaune? Nigele teya yaiya namwanamwana; neta bada
Yaubada ibom. 19Na Yaubada yana loinao bada uhanapuidi'o, neta ebeha:
Havena yemwalowoi, havena pwanoli, havena aivavali, havena ve'ewa
oya'oyama, havena oyamaena tomowa yadi tobwatobwa uvaivaidi. Na
hinage tamam yo hinam uve'ahihiyedi.'
20Na towahonane iwalo, 'Taubada, yagu hauga heda ainaena na teina
wau loinaone teina yamulitaedi moiha'.
21Eeta Yeisu mayana yaliyaya towahonane ivinunui, na iwalo, 'Neta ta'i
ehebo ginauli i'abiye be'ugone. Uwuyo yam dalavai, yo yam tobwatobwa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maudoina uvegimwalaedi, yo adi maiha u'aiyauyanei wewelohe aidiyai,
na ulaoma umulitaegau, ta mulitai yam wasawasa galewai ulobai.'
22 Walo teina towahonane ibenalei na yana wasawasa mwala'ina
inuwavi, ainaena nuwana iyababa moiha, ta iwuwuyone na Yeisu yana
walo nigele iyamulitaei.
23 Eeta Yeisu i'ita gwaipile ta ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Ebe
yaiyadiwo hiya mayadi wasawasa mwala'ina yadi luwu Yaubada yana
Abaloina holanai ivitai'.
24 Na ana taumulitao nuwadi ipwanopwano yana walo teina vehabana.
Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Natuguwao, Yaubada yana Abaloina ana luwu
ivitai alili. 25 Moiha ta'i kameli iya lagulagu mwala'ina, eeta tupwana
vitaina yo kameli nidili gudana holanaena iluwu, na hesi wasawasao yadi
luwu Yaubada yana Abaloina ainai ivitai ali'alili.'
26 Yeisu yana walo teina vehabana, ana taumulitao
hinuwapwanopwano moiha ta hiwalo auline, 'Ebe dova, yaiya yede
howahowana na awanamwanamwane ilobai?'
27 Eeta Yeisu ivinunuidi na iwalo, 'Ginauli teina vitai ali'alilina tomowa
aidiyai, na hesi nigele iyavitai Yaubada ainai, wuwuna Yaubada ainai
ginauli maudoina malamalaina'.
28 Na Pita iwalo, 'Taubada, ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwao
maudoidi bada atauvehuluidi'o na amumulitaegone.'
29 Na Yeisu iwalo, 'Moiha, ebe yaiyadiwo omiu yami vadao, yo
tahimiyao yo nuhumiyao yo hinamiyao yo tamamiyao yo natumiyao yo
yami toputopu amtauvehuluidi, na hinage muya amlobai vehabagu na
wasa namwanamwana ana walomahalava vehabana, 30 ami maiha teina
ta'i amlobai dova 100 vadao yo tahimiyao yo nuhumiyao yo hinamiyao
yo natumiyao yo yami toputopuwo, yo hinage howola abo galewai
yawahimiu miyamiya vateyaina amlobai. 31 Na teina ta'i taumugaiwone
bagibagilidi howola abo himulita, na hiya taumulita howola abo
himugai.'

Yeisu yana mwalowoi ana walomahalava tonugana
(Madiu 20:17-19; Luke 18:31-34)

32 Howola amwahai hihaehae Yelusalem vehabana, na Yeisu
imugamugai, na ana taumulitao himulimulita, na mayadi
nuwapwanopwano, na tupwana tomowa hinage mayadi meheuhi
amwahai himulimulitaedi. Eeta ana taumulitaone hitau 12
iyoga'ahauyowedi, na ivetamaledi hava mata imahalava ainai, 33 iwalo,
'Teina ta'i tahahae Yelusalem. Yau Tomowa Moihagu na agu tauhuhulane
ihuhulaegau taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao aidiyai,
yo yagu mwalowoi vehabana hiloina, yo mulitai abo himohegeyo
awaegau nigele Yudeya aidiyai, 34 yo hitalawahiyegau na hihowaigau

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ta balavaiyena hisapigau, yo mulitai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga abo yatowolouyoma.'

Yemesa yo Yoni yadi awanoi Yeisu ainai
(Madiu 20:20-28)

35 Yemesa yo Yoni, hiya Sebedi natunao, Yeisu ainai hilaoma yo ainai hiwalo, 'Taubada, alaoma habi awanoi alimwai'.
36 Na Yeisu iwalo, 'Hava nuwanuwamiu yo yapaihowai vehabamiu?'
37 Na hiwalo, 'Nuwanuwamai na yam abaloina ainai vahalimwai amiya, ehebo nima tautuwamwena na ehebo nima eha'ehamwena'.
38 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu yami awanoi teina vehabana nigele amyahanapui. Muya vedina ainaena mata yanuma, omiu howahowana amnuma? Na hinage mwalowoi ana bapitaiso vitainane abo yalobai, omiu hinage howahowamiu yo ambapitaiso?'
39 Na hiwalo, 'Howahowamai'.
Yeisu iwalo, 'Moiha, vedinane ainaena mata yanumane, omiu hinage ainaena mata amnuma, yo hinage bapitaisonane ainaena abo yabapitaiso omiu hinage dova ambapitaiso, 40 na hesi nigele howahowagu yavesinuwa yaiyadiwo howola abo yagu vetauloina ainai nima tautuwaguwena yo nima eha'ehaguwena himiya, wuwuna Yaubada iya yana abaloina na ivesinuwa?'
41 Taumulitao hitau nima bwaubwau Yemesa yo Yoni yadi awanoi vehabana hibenalei ta adi modi'iniyedi. 42 Ta Yeisu maudoidi iyoga ahaidima na iwalo aulidine, 'Omiu amhanapuiya'o hiya bale'uwai hiyogaedi ebeha babadao yadi tomowao hiloiloina yaiyaiyedi. 43 Na omiu hesi havena hinage dova hiya ampaipaihowai. Na hesi ebe yaiya owa ebe nuwanuwam yo alimiyena uvetauloina ilowoinanego yo am geluwo vehabadi uvetaupaihowa. 44 Yaiya hinage ebe owa nuwanuwam yo alimiyena uvetaumugai ilowoinanego yo am geluwo maudoidi vehabadi uvetaupaihowa.
45 'Na yau Tomowa Moihagu yalaoma bale'uwai nigele ebeha tomowa vehabagu hipaihowa, na hesi habi paihowa tomowa vehabadi, na hinage yatalamwegau yo yamwalowoi tomowa bagibagilidi adi livahi vehabana.'

Batimiyo mehena inamwanamwa
(Madiu 20:29-34; Luke 18:35-43)

46 Mulitai hilalau Yeliko ainai, na hauganane Yeisu mayana taumulitao Yeliko hilauvehulu, boda mwala'ina hinage himulitaedi, ta taumehe gibugibu yehana Batimiyo hilolobaine, iya Timiyo natuna, na hauga maudoina amwaha papalinai imiyamiya ta i'awa'awanoi mane yo tobwatobwa vehabadi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

47 Na Batimiyo wasa ibenalei ebeha Yeisu towaho Nasaleti ilalau,
eeta Yeisu ainai iyoga, iwalo, ‘Ae Yeisu, owa Deivida tubuna,
u'atemuyamuyaegau!’
48 Eeta tomowa maudoidi Batimiyo hi'auhi, hiwalo, ‘Ulaumwau!
Havena wui!’
Na bada iwui mwalamwala'i, iwalo, ‘Owa Deivida tubuna,
u'atemuyamuyaegau’.
49 Eena Yeisu itowolo ta iwalo, ‘Amyogaenama’.
Na boda hinage hiwalo, ‘Ausala, Yeisu iyogayogaego’.
50 Eeta ana abobo ivaivehuludi, na itowolo mwayamwayau ta Yeisu
ainai ilalaune.
51 Ta Yeisu ainai iwalo, ‘Hava nuwanuwam yo vehabam yapaihowai?’
Na taumehegibugibuwa iwalo, ‘Taubada, howahowana yo mehegu
u'abiye maseledi?’
52 Ta Yeisu iwalo, ‘Ausala! Teina ta'i yam yemidiyena bada mehem
hinamwanamwa'o.’ Tenem ainai mehena himaseleuyo, ta amwahai Yeisu
imumulitaeine.

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Madiu 21:1-11; Luke 19:28-40; Yoni 12:12-19)

11 1 Haugana hihaehae Yelusalem vehabana na dalavao habuludi
Betani na Bedipegi vahalidiyai himahamahalava, neta oya Olibe
elauhanai, na Yelusalem mehediyai tupwana amwaha daodaona. Eeta Yeisu
ana taumulitao bwau ivetamalemugaiyedi dalavaowa habuludi aidiyai, 2 na
aidiyai iwalo, ‘Amlau dalava tenem mehedaine ainai, na ebe ammahalava
dalavanane ainai, lagulagu ehebo am'ita lobai aiwa ainai hilauhipwaiya'o,
neta doniki vauvauna, iya nigele tomowa ainai hiyagelugelu, lagulagunane
amlivahi yo amlawenama. 3 Na ebe yaiya ipanivila alimiyai na iwalo,
“Hava vehabana neta lagulagune amlivalivahine?” Towahonane amwalo
auli amwalo, “Taubada nuwanuwana, na hauga ahu'ahubalina ta'i abo
mulitai ivetamaleuyowenama”.’
4 Eeta hitau bwauwa hilau dalavanane ainai ta lagulagu doniki hilobai
vada mehe'awanaena, na aiwa ainai hilauhipwaine, eeta hivetuwuni yo
hilivahi. 5 Hilivalivahi na tupwana tomowa hitowotowolo vahalidiyai
hiwalo, ‘Hava vehabana neta lagulagune amlivalivahine?’
6 Hitaubwauwa hiwalo, ‘Taubada nuwanuwana, yo hauga ahu'ahubalina
ta'i abo ivetamaleuyowenama’. Ta aidiyai hitalamweine. 7 Ta
lagulagunane hilauvai ta hilalaweine Yeisu ainai, na adi 'wamaena
dagelana hivevehene, eeta Yeisu igelu taohani, ta ilalaune.
8 Na boda bagibagilidi hinage adi ale'owo amwahai hivehedi, na
tupwadi aiwa lagalagadi malugulugudi higuladi amwaha ana yepasa
vehabana.

9 Na tupwana boda adi mugai na tupwana boda adi mulita,
na maudoidi Yeisu hino'ono'owei na hiwuiwui, hiwalo, 'Awalo
vetuvehaeyego Taubada, Yaubada yehanaena ulaoma habi haguigai.
10 Abaloina tubumaiyao Deivida ainaena imahalavauyoma. Teina
vehabana Yaubada ewa'aliliyai ano'ono'owei.'
11 Ta Yeisu bada Yelusalem ainai imahalava'o ta vada tapwalolo
mwala'ina ainai iluwu, ta ginauli bahudi vada tapwalolo holanai
i'i'itadine, na bada ilavilavi'o, eeta mayana taumulitao hitau 12 baidanao
hiwuyo Betani ta nemai hi'e'enone.

Yeisu aiwa iwalo yagai
(Madiu 21:18-19)

12 I'ahubena na hitowolo ta Betaniyena hiwuyouyo Yelusalem
vehabana, ta Yeisu ivahali, 13 na amwaha daodaowena aiwa ana ita
dova damaya maluguna i'i'itane, eeta ilau vahalinai yo nuwanuwana
ebeha ainona i'ai, na hesi i'itayawa lugu a'avana, wuwuna aiwa ai'aino
howola yadi hauga. 14 Eeta Yeisu aiwanane iwalo yagai, iwalo, 'Havena
hinage u'ai'ainouyo yo tomowa alimwena hi'ai'ai'. Ta yana walo teina ana
taumulitao hibebenaleine.

Yeisu taugimwala iheusilidi vada tapwalolo holanaena
(Madiu 21:12-17; Luke 19:45-48; Yoni 2:13-22)

15 Haugana Yelusalem ainai hilaoma, na vada tapwalolo mwala'ina
holanai iluwu, na tauvegimwalao yo taugimwalao holanaena iheusili
mahalavaedi, na mane ana tausenisiwo yadi tebeli i'oibuiyedi, na gabubu
adi tauvegimwala yadi abamiya hinage i'oibuiyedi. 16 Na hinage vada
holana ilaugagayowei yo havena tomowa mayadi maketi hilaulau vada
holanaena. 17 Na ive'itadi iwalo, 'Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana
walo hilelelene amhanapuiya'o, iwalo, "Yagu vada mata hiyogaei vada
aba'awanoi tomowa maudoidi vehabadi", na omiu am'abigwaipile yami
aba'aivavali'.
18 Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu yana
paihowa teina wasana hibenalei, na himodi'iniyei, ta hinuwanuwatuwu
vedova na hi'oiye mwalowoi, na hesi nigele howahowadi wuwuna
himeheuhei na hinage Yeisu yana ve'ita tomowa maudoidi nuwadi ivai.
19 Na bada imasigili'o, ta Yeisu mayana taumulitao Yelusalem
hilaugabaei, ta Betani ainai hilalaune.

Aiwawa Yeisu iwawalo yagaiwa iwelai
(Madiu 21:20-22)

20 I'ahubena na hitowolo habi wuyo Yelusalem, ta amwahai hilaulau,
na Yeisu aiwawa iwawalo yagaiwa hi'itaya'o bada iwelai'o. 21 Eeta Pita

Yeisu yana walo yagaiwa inuwatuwui ta iwalo, ‘Taubada u'ita aiwawa uwawalo yagaiwa bada iwelai'o’.

22 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe yami yemidi ammwauwi Yaubada ainai, omiu hinage paihowa wahiwahiyaladi ampaihowaidi. 23 Hinage yawalo moiha alimiyai ebe yaiya owa nigele uyavenuwabwau na hesi uyemiyemidi yo hava uwalowei mata imahalava ta'i, ebe oya tenem uloinaei yo uwalo, “Umiyadobi uhanene ni'uwai,” yam walone i'awa abiye ta'i.

24 ‘Eeta yawalo alimiyai ebe hava am'awanoiyei Yaubada ainai amyemidi ta'i, ta howola abo amlobai. 25-26 Hinage ebe am'awanoi Yaubada ainai ami geluwo yadi pwanoliwo amnuwahamuidi ebe hava yadi mumuga alimiyai, yo teina ainaena Tamada galewai omiu hinage yami pwanoliwo inuwahamuidi.’

Yeisu yana loina vehabana
(Madiu 21:23-27; Luke 20:1-8)

27 Hinage hiwuyoma Yelusalem, ta Yeisu vada tapwalolo mwala'ina holanai ilowolowouhi, ta taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao yo hinage babadao hilaoma, 28 ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Towaho, yaiya yana loinaena ta teina dova upaipaihowaine?’

29 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Mugai yapanivila alimiyai na ebe amyemaiha, yau hinage yawalo auligomiu yagu loina vehabana. 30 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena ta Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane? Yaubada? bo nuwana ehebo tomowa?’

31 Na hibom aidiyai hi'awa pa'ipa'i'iuyowedi, hiwalo, ‘Yana walo vedova mata tayemaihane? Ebe tawalo, “Yaubada ainaena”, mata iwalouyoma yo iwalo, “Abo! Hava yede vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyei?” 32 Na ebe tawalo, “Tomowa ainaena”, mata boda hi'waunihanihaegita.’ Wuwuna tomowa bagibagilidi Yoni hiyemidiyei ebeha iya tauwalo mahalava moiha.

33 Eeta Yeisu yana walo hiyemaiha hiwalo, ‘Nigele ayahanapui’.

Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yau havena hinage alimiyai yawalowalo mahalava yaiya yana loinaena ta teina dova yapaipaihowaine’.

Taubada yana tanovi ana taupaihowao
(Madiu 21:33-46; Luke 20:9-19)

12 1 Yeisu iwalo vegevegediyedi, iwalo, ‘Ehebo towaho yana tanovi i'umai gileipa a'ava na abwalu ipaihowai, ta gileipa yana abatam ipaihowai, na vada tanovi holanai i'a'abine, eena yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau'o hali tupwai.

2 ‘Na bada ai'aino ana hauga, ta taubadanane yana hevali ehebo ivetamalei ta ebeha gileipa ainona tanovi ana tau'ita aviviniwo aidiyena

ivaidima. 3 Ilaulau ta nigele hiyamohei, na hesi hi'abi avivini ta
hi'aitutuwei, na nimanima a'avana hivetamalei ta iwuwuyone.
4 'Taubadanane yana hevali bwauna hinage ivetamalei, ta hinage ilau
aidiyai, ta hitalai vahunai, na mayana hinimaya ilalau gwaipilene.
5 'Hinage tonugana ivetamalei aidiyai ta hi'oiye mwalowoi. Na hinage
bagibagilidi ivetamaleidi aidiyai, ta tupwadi hitalaidi na tupwadi hi'oiye
mwalowoidi, na hinage dova bagidagilidi hi'abiye yababadi.
6 'Tenem ainai ehebo ta'i imiyamiya, iya natuna moiha, dova hinage
ivetamalei aidiyai, yana nuwatuwu iwalo, "Iya ta'i natugu, mata
hive'ahihiyei".
7 'Ta natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwo hibom aidiyai
hiwalo, "Taubada teina natuna ilalaoma, na ebe ta'oiye mwalowoi, mata
tanovi teina maudoina taloina". 8 Eeta hi'abi avivini ta hi'oiye mwalowoi,
na tanovi ainaena higabae mahalavae.'
9 Yeisu i'aubabada i'ovi, na ipanivila aidiyai iwalo, 'Hava mata
taubadanane ipaihowai? Moiha taubadanane mata ilaoma yo
taupaihowaowa i'oiye mwalowoidi, eena tanoviwa tau'ita avivini vagadi
imohedi.'
10 Yeisu hinage walo vegevegedi Buki Ve'ahihi ainaena iwalo mahalavaei
iwalo, 'Amnuwatuwu avivini Buki Ve'ahihi iwalo mahalava teina dova:

> "Logidiwa mwalona tau'abi vada hita'wata'wataeiwa, na teina
> hauga bada hivetowoloya'o yo ivelogidi mugai, na logidi maudoidi
> inamwanamwa gabaedi.
> 11 Teina Yaubada yana paihowa abanuwapwanopwano alidai." '

12 Yeisu yana walo vegevegedi teina taupwaoliwone mwala'idi yo
Palisiwone hibenalena'o ta hihanapuiya'o ebeha hiya ta'i vehabadi
i'au'aubabadane, ainaede tupwana amwa'amwaha hibehebeha yo ebeha
hi'abi avivini, na hesi nigele hiya'abi avivini wuwuna himeheuhi boda
aidiyai. Ta hilauvehulu ta hilalaune.

Sisa yana takesi
(Madiu 22:15-22; Luke 20:20-26)

13 Eeta tautaubadaone tupwadi Palisiwone yo hinage Helodi yana
bodao hivetamaledi Yeisu ainai yo ebeha panivilaena hi'oyamaei ta yana
lauhapuli hilobai.
14 Hilaoma Yeisu ainai ta hiwalo, 'Taubada, bada ahanapuiya'o
ebeha owa tauve'ita moiha, na tomowa yadi wahiyala vehabana nigele
uyameheuhi, na hesi walomoiha uwalo mahalava ehebo ehebo tomowa
maudoidi aidiyai, neta Yaubada yana amwaha uve'ita moiha. 15 Vedova,
howahowana yo Wasawasa Sisa vehabana takesi tamwauwi, bo havena?
Na Yeisu yadi oyama bada ihanapuiya'o, ta iwalo, 'Hava vehabana
amtowotowoigaune? Abo hola manenane amvaiyama yo ya'ita.'

16 Eeta mane siliba ehebo himomoheine. Na Yeisu iwalo, ‘Mane teina
ainai yaiya 'alu'aluwana yo yehana?’
Na hiwalo, ‘Wasawasa Sisa’.
17 Eeta Yeisu iwalo, ‘Ehe dova neta ebe Sisa yana paula ammohe sisa
ainai, na ebe Yaubada yana paula Yaubada ammohei’.
Na Yeisu yana walo teina vehabana nuwadi ipwanopwano mwala'ina.

Taumwalowoi yadi towolouyo
(Madiu 22:23-33; Luke 20:27-40)

18 Hinage Sadusiwone hilaoma Yeisu ainai, hibom nigele hiyayemidi
taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, ta hipanivila hiwalo,
19 ‘Taubada, ada loina teina dova Mosese ileleya'o, iwalo, “Ebe ehebo
towaho itawahola na nigele natuna na imwalowoi, towahonane tahina
hiwapenane baidana hitawahola, na ebe waihiunane natunao ilabahidi
taumwalowoiwa aivelahenao”.’
20 Na aba'ita himohei hiwalo, ‘Ehebo towaho matahinao himiyamiya
adi bagibagili hitau 7, na adi tautuwane itawahola, na mulitai mwanenane
nigele iyalabalaba na towahonane imwamwalowoine. 21 Eena hinage tahina
vahalinaena hiwapenawa itawaholai, ta hinage dova nigele iyalabalaba na
imwalowoi. Hinage tahina vahalinaena hiwapenane itawaholai ta dova nigele
iyalabalaba na imwalowoi. 22 Dova bada tahinao maudoidi hiwapenane
hitatawaholaine na himwamwalowoine, na nigele hinage natudiyao; na mulitai
hiwapewa imwamwalowoine. 23 Eeta towolouyo ana haugai waihiunane mata
aiteya towaho mwanena moiha? Wuwuna maudoidi bada hitawaholaiya'o.’
24 Na Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo, ‘Neta yami pwanoli,
wuwuna Buki Ve'ahihi nigele amyahanapui, na hinage Yaubada yana
wahiyala nigele amyahanapui. 25 Towolouyo tuluhanai tomowa nigele
hiyatawatawahola, na hesi yadi miya tausagenawasaone galewai dova.
26 Mwalona Yaubada iwalo Mosese ainai towolouyo vehabana, ebe Buki
Ve'ahihi amvahili am'ita lobai, hauganane Mosese balabala awawai
ilaulau na Yaubada aiwa lohawahawawalina ainaena Mosese ainai iwalo,
“Yau Abelaham yana Yaubada, na Aisake yana Yaubada, na Yakobo yana
Yaubada”. 27 Ainaena Yaubada nigele tomowa mwalomwalowoidi yadi
Yaubada, na hesi tomowa mayawahidi yadi Yaubada, na omiu hava yami
ve'itaone ginauli teina vehabana nigele moihana.’

Loinao mwala'idi
(Madiu 22:34-40; Luke 10:25-28)

28 Hinage loina ana tauve'ita ehebo ilaoma, ta hiya yadi aubabada Yeisu
baidadi ibenalena'o, ta yadi panivila adi maiha Yeisu ainaena ibenaledi'o
hinamwanamwa alili, eeta iya hinage Yeisu ainai ipanivila, iwalo,
‘Taubada, loina maudoidi aidiyena aiteya loina mwala'ina?’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Ta Yeisu iwalo, ‘Loina mwala'ina teina: “Omiu Isileliwone yagu
walo teina ambenalei neta Yaubada yada Bada ehebo ta'i, 30 ainaena ada
Tauloina Yaubada uvelauwei atem maudoina ainaena na alu'aluwam
maudoina ainaena na yam nuwatuwu maudoina na hinage yam wahiyala
maudoina aidiyena”.’
31 ‘Na ehebo hinage loina mwala'ina teina, “Am geluwo uvelau aidiyai
dova ubom uvelavelauyoigone”.
‘Loina bwauwone teina loina maudoidi himwala'i gabaedi.’
32 Loina ana tauve'itawa Yeisu yana walo ibenalena'o, ta iwalo,
‘Taubada, yam walo neta walo moiha, ebeha iya ta'i Yaubada, nigele teya
Yaubada iyamiyamiya. 33 Howahowana tavelavelau ainai ateda maudoina
ainaena, na yada nuwatuwu maudoina ainaena, na yada wahiyala
maudoina ainaena, na hinage ada geluwo tavelavelau aidiyai dova ita
tavelavelauyoigita. Loina bwauwone mwala'idi, na hesi lagulagu bo ai'ai
tapwaopwaoliyedi Yaubada ainai, hiya nigele loina mwala'ina, awa?’
34 Na Yeisu towahonane yana walo ibenalena'o bada moiha, ta aidiyai
iwalo, ‘Neta walo moiha, na owa Yaubada yana Abaloina vahalinai
umamahalava’. I'ovi na tomowaowa Yeisu higagadaei, ta nigele teya
iyapanivilauyo ainai.

Besinana iya Deivida yana huhu
(Madiu 22:41-46; Luke 20:41-44)

35 Mulitai Yeisu vada tapwalolo mwala'ina holanai ive'ive'ita tomowa
aidiyai ta iwalo, ‘Vedova ta tupwana loina ana tauve'itao hiwalo ebeha
Deivida tubunao ainaena Besinana towahona ilalaoma. 36 Mwalona
vehabana Alu'aluwa Ve'ahihi Deivida ive'ita, eeta Deivida Besinana i'awa
Bada ainai, iwalo:

> “Yaubada iwalo yagu Bada ainai,
> ‘Nima tautuwaguwena umiya ana higa am alehao yamwau
> aituluwedi aem elauhanai’”.

37 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna
ainaena mulitai abo Besinana ilaoma?’ Na boda maudoidi Yeisu yana
ve'ita nuwadi ivai.

Yeisu loina ana tauve'itao i'awa yababaedi
(Madiu 23:1-36; Luke 20:45-47)

38 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Havena loina ana tauve'itao yadi
mumuga ammulimulitaei, wuwuna hiya yadi laulau ta'i nuwanuwadi
yo adi ale'owo daodaodi hili'wali'wadi na tomowa ahi'ahipudiyai
hita'ita'i'ili ta ebe hiwalo vetuvehaedi. 39 Na hinage nuwanuwadi abamiya
namwanamwadi vada tapwalolo aidiyai yo hinage guyau adi hauga
aidiyai nuwanuwadi yo vatavatai himiyamiya. 40 Na hinage tomowa

mehediyai Yaubada ainai yadi awanoi daodaodi, na hesi yadi awanoine nigele namwanamwana, wuwuna atediyai hinuwanuwatuwu vedova mata hiwahiwapewo hi'oyamaedi, yo yadi tobwatobwa hivaidi. Ainaena howola abo Yaubada maiha yababana imohedi.'

Hiwape yana velau
(Luke 21:1-4)

41 Mulitai Yeisu velau ana abamwau vahalinai imiyamiya, na
wasawasao bagibagilidi yadi velau mwala'idi i'ita'itadi. 42 Na hinage
hiwape wewelohena i'i'itane yana velau toea bwau a'ava imwamwauwine.
43 Eeta Yeisu ana taumulitao iyoga ahaidima, ta aidiyai iwalo,
'Tenem, hiwapene yana velau maudoidi yadi velauwo imwala'i gabaedi.
44 Wuwuna hibom yadi tupwao mwala'ina himiyamiya, na hesi hiwape
tenem wewelohenane yana mane maudoina imwauwiya'o, ta nigele
hinage teya yana tupwa iyamiyamiya ebe ainaena ana igimwala.'

Hauga vitaina howola abo imahalava
(Madiu 24:1-14; Luke 21:5-19)

13 1 Yeisu mayana taumulitao vada tapwalolo mwala'ina ainaena
himalava, na ana taumulita ehebo ipanivila, iwalo, 'Taubada,
u'ita vadao teina adi paihowa namwanamwa alili, gaima mwala'idi
aidiyena hi'a'abidine'.
2 Na Yeisu iwalo, 'Vadaone mwala'idi u'i'itadine mata maudoidi
hilo'elo'edi na nigele teya tupwa uya'itauyoi'.
3 Mulitai Yeisu ilau Olibe oyana ainai na italumiyahiwa, na ainaena
vada tapwalolo Yelusalem ainai ivinuvinunui, na Pita, Yemesa, Yoni
yo Andulu hilaoma ta hibom Yeisu baidadi, hiwalo auli hiwalo,
4 'Taubada, uwalo auligai aiteya hauga ainai vada tapwalolo mwala'ina
hilo'e na aiteya ve'ive'ilala aidiyena ahanapui ebeha ginauliwone mata
himahalava?'
5 Eeta Yeisu i'apuhini, yo aidiyai iwalo mahalava ta iwalo, 'Am'ita
avivinigomiu, havena tomowa tupwadi hi'oya'oyamaegomiu. 6 Wuwuna
howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena hilalaoma na ebeha
oyamaena himugaiyegomiu, ta ehebo ehebo aidiyena hiwalo, "Yau
Besinananane", na tomowa bagibagilidi himulitaedi. 7 Hinage wasa
abo ambenaledi alehao vahalimiyai na amwaha daodaowai hibom
hi'ale'alehauyoidi, havena am'alu'aluvagavaiyedi. Ginauliwone teina
moiha ta'i mata himahalava mugai, na hesi bale'u yana aba'ovi ana hauga
howola alili. 8 Howola abo vali boda yo vali boda hi'aleha, na hinage vali
abaloina yo vali abaloina hi'aleha, na hinage mwani'ini'i hisagena tupwa
bagibagilidi aidiyai, yo hinage vahali mwala'ina himahalavama. Na
ginauliwo teina hauga vitaina ana abavetuwuni ta'i.

9 ‘Na omiu hesi am'ita avivinigomiu, mata tomowa hi'abi avivinigomiu,
yo hilawegomiu lauvetala vehabana, yo vada tapwalolo aidiyai abo
hisapigomiu, na hinage mata tauloinao yo tauwasawasawo mehediyai
hilawegomiu yo amtowolo na hilauvetalaegomiu. Wuwuna omiu ebeha
yagu bodao, yo hinage wasagu aidiyai amwalo mahalavaei. 10 Mata wasa
namwanamwana hiwalo mahalava mugaiyei tupwa maudoina aidiyai, na
mulitai abo hauga yana aba'ovi.
11 ‘Na ebe tauloinao mehediyai hivetowologomiu habi lauvetala havena
am'alu'aluwagavai vedova mata am'aubabadane, na hesi mayami atepatu
am'aubabada ta'i, wuwuna nigele ebeha omiu yami walo am'aubabadaei,
na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi hauga tenem ainai walo imohegomiu, yo
am'aubabada.
12 ‘Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa yadi huhu holanai aleha
himahalava vehabagu, neta towaho tahina ihuhulaei yo hiyemwalowoi.
Yo hinage dova tama natuna ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Yo hinage
hedaheda hinadiyao yo tamadiyao hihuhulaedi yo hiyemwalowoidi.
13 Yo tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu
tauyemidiwo. Na hesi yaiyadiwo omiu vehabagu am'alama'i'ita ana higa
hauga yana aba'ovi ainai, mata omiu ta'i awanamwanamwa amlobai.

Vitai mwala'ina
(Madiu 24:15-28; Luke 21:20-24)

14 ‘Howola abo omiu am'ita tomowa vagadiyao ginauli yababana na
didigana moiha hivetowolodi tupwa ve'ave'ahihina ainai (ebe yaiya
walo teina ivahili ihanapui), hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyaone
howahowana ebe hidena oyai. 15 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya,
howahowana idena mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo yana vadai
yana tobwatobwa habi avalaidi. 16 Yo ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa,
havena iwuyowuyo ana ale'owa ilaugabaeiwa vehabana.
17 ‘Hauga tenem ainai tauhiumao yo tauvehuhuwo mata
hive'atemuyamuya. 18 Eeta maudoimiu am'awa'awanoi yo hauga
namwanamwana Yaubada imohegomiu yami hauga dena ainai, na
havena gwaugwau ana haugai.
19 ‘Ehe, hauga tenem ivitai ali'alili, wuwuna hauganane Yaubada
bale'u ivetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage vitai tenem dova
iyamahalava, na hauga hilalaoma aidiyai mata nigele teya vitai teina
dova hiyamahalavauyo. 20 Vitai tenem ana ahubenao ebe nigele Yaubada
iya'abiye ahubalidi, mata tomowa maudoidi himwalowoi, na hesi Yaubada
ahubenadine i'abiye ahubalidiya'o, neta iya yana tomowa ve'ave'ahadi
vehabadi.
21 ‘Tenem haugana ainai ebe yaiya alimiyai iwalo, “Besinana teina”,
na “tenem”, havena amyemiyemidiyei. 22 Wuwuna Besinana oya'oyama

yo tauwalo mahalava oya'oyama mata himahalava yo ve'ive'ilala wahiwahiyaladi tomowa aidiyai hive'itaedi, yo aidiyena ebe howahowana Yaubada yana bodao ve'ave'ahadi hi'oyamaedi. 23 Na omiu hesi am'ita avivinigomiu, wuwuna ginauliwone teina vehabadi bada yawalo mahalava mugaiyedi'o alimiyai.

Yeisu yana wuyoma
(Madiu 24:29-31; Luke 21:25-28)

24 'Hauga vitaiwa i'ovi na mulitai mahana iguguyou, yo hinage wai'ena yana masele iboho, 25 na utui galewaena hibe'uma yo ginauli maudoidi galewai himiyamiya yadi wahiyala hitapiya.
26 'Hauga tenem ainai taumiya bale'uwone maudoidi yau Tomowa Moihagu hi'itagau yaloyalovi aidiyena ya'ai'aituluma mayagu loina wahiwahiyalana yo mayagu wasawasa pigapigabuna, 27 eeta yagu tausagenawasaone yavetamaledi yo yagu boda ve'ave'ahadi hitau'ahaidima bale'u yo galewa yo yaumai maudoidi yadi abalaoma aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Madiu 24:32-35; Luke 21:29-33)

28 'Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu. Ebe hapelo lugudi vauvaudi imwaumwauwidi amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga vahalinai.
29 Ta hinage ve'ive'ilalaowa alimiyai bada yawalo mahalavaedi'o, ebe aiteya hauga amlobaidi amhanapuiya'o ebeha yagu hauga wuyoma imamahalava. 30 Yawalo moiha alimiyai, yaso teina mata nigele amya'ovi ana higa ginauliwone maudoidi himahalava.
31 'Howola abo galewa yo bale'u hisawali, na yagu walowone nigele howahowana hisawali.

Yana laoma ana hauga nigele tauhanapuina
(Madiu 24:36-44)

32 'Nigele teya yaiya iyahanapui aiteya hauga nuwana ahubena ainai yawuyouyoma, na hinage tausagenawasaone galewai nigele hiyahanapui. Yau hinage nigele yayahanapui. Na hesi Tamagu ibom ta'i ihanahanapui.
33 Eeta am'ita avivini wuwuna yagu hauga wuyouyoma nigele amyahanapui.'
34 Aba'ita hinage Yeisu imohedi iwalo, 'Ebe ehebo taubada yana vada habi laugabaina yo ilalau vali tupwai. Mulitai abo ilau, yana taupaihowao ehebo ehebo yadi paihowa imohedi, na iloinaedi yo ebeha yana vada hi'ita avivini, na hinage vada ana awa'eda ana tau'ita avivini ainai iwalo, "Havena u'eno'eno, na hesi u'ita'ita avivini ili'ilimani". 35 Eeta howahowana am'ita'ita avivini yo amha'waha'waigau, wuwuna dova

vada taniwagana yana laoma ana hauga nigele amyahanapui, nuwana lavilaviyai, nuwana boniyaiyena, nuwana i'ahu'ahubena, nuwana malatomtomwena. 36 Havena am'eno'eno, mata dova ta yamahalavama na yave'aluwa gavaigomiu.

37 'Yagu loina teina omiu alimiyai na tomowa maudoina aidiyai, am'ita avivini ili'ilimani.'

Babadao nuwanuwadi yo Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Madiu 26:1-5; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)

14 1 Buidi'wa guyauna ana abanuwatuwu avivini ebe imahalava, ahubena bwau tuluhadiyai. Guyaunane ainai pwalawa a'ava, nigele ana abiye seseha hi'ai'ai. Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao hinuwanuwatuwu behabeha vedova Yeisu ebe hi'oyamaei yo ebeha hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi, 2 na hiwalo, 'Havena guyaune holanai Yeisu ta'abi'abi avivini, mata dova ta tomowa himanini alidai na hi'alehaegita'.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai
(Madiu 26:6-13; Yoni 12:1-8)

3 Yeisu howola Betani ainai imiyamiya Saimoni yana vadai, iya mwalona taulepelo ehebo. Na hauganane ainai Saimoni yana vadai i'ai'ai, eena waihiu ehebo mayana woloi iluwu, ta woloinane yehana nadi, ana maiha mwala'ina, na ana gaimapatu namwanamwana moiha, na waihiunane gaimapatu awana i'oiwowoli na woloinane Yeisu vahunai ihihiwaine.

4 Na tupwana tomowa hi'i'itane, ta waihiune hi'ulumiyanei, hiwalo, 'Hava vehabana woloine iyepaipaiheine? 5 Howahowana ebe woloinane ivegimwalaei na ana maiha 300 kina dova ivai, na imohedi wewelohe aidiyai.' Eeta waihiunane hiwawaloweine.

6 Na Yeisu iwalo aidiyai, iwalo, 'Badagi, amlaumwau. Havena waihiune am'abi'abiye dou, wuwuna yana hagu aliguwai inamwanamwa alili. 7 Wewelohewone amwalowalowedine hauga maudoina vahalimiyai himiyamiyane, yo ebe nuwanuwamiu aiteya hauga na amhaguidi, amhaguidi ta'i. Na yau hesi nigele mata hauga daodaona baidamiu tayamiyamiya. 8 Na waihiu teina hava dova ipapaihowaine aliguwai, neta taugu ivewoloi mugaiyei habi atububunigau agu mwau magaiyai vehabana. 9 Na yawalo moiha, howola abo wasagu ana guguya tomowa hibenalei bale'u maudoina ainai, na hinage waihiu teina yana paihowa aliguwai wasana hi'aubabadaei.'

Yudasa yana talam Yeisu ana huhula vehabana
(Madiu 26:14-16; Luke 22:3-6)

10 Yeisu ana taumulita ehebo hitau 12 aidiyena iya Yudasa Isakaliyota, ilau taupwaoli mwala'idi aidiyai na nuwanuwana na Yeisu aidiyai

ihuhulaei. 11 Na Yudasa yana walo hibenalena'o, ta hiyaliyaya na
ainai hiwalo yemidi yo ebe ana maiha himohei. Eeta Yudasa hauga
namwanamwana iha'waha'wai, ta ebe Yeisu ihuhulaei aidiyai na hi'abi
avivini.

Yeisu mayana taumulitao hi'ai'ai
(Madiu 26:17-25; Luke 22:7-14; Yoni 13:21-30)

12 Buidi'wa guyauna holanai pwalawa a'avana nigele ana aba'abiye
seseha hi'ai'ai, na guyaunane ana ahubena mugamugaina ainai,
lamiwo hiwunuidi, Buidi'wa ana abanuwatuwu abivini vehabana.
Na ahubenanane ainai Yeisu ana taumulitao hiwalo auline, hiwalo,
'Taubada, havaidova ainai nuwanuwam yo Buidi'wa guyauna vehabana
a'atububuni?'
13 Eeta ana taumulitao bwau ivetamaledi na iwalo aidiyai, 'Amlau
Yelusalem yo ebe towaho ehebo mayana abagoi we'aha i'ava'avalai
amlobai towahonane tuluhanaena amlau, 14 yo baidamiu amluwu vadai,
na vada taniwagana amwalo ainai, amwalo, "Yama tauve'ita teina dova
iwawalone: Aiteya tupwa utalamwei yo ainai ma'agu taumulitao Buidi'wa
ai'aina a'ai?" 15 Ta mata tupwa atu'atububunina ewai ive'itagomiu, na
tenem ainai Buidi'wa ai'aina am'atububuni vehabada.'
16 Eeta taumulitaone hilau dalava Yelusalem ainai, na hava Yeisu dova
ginauli iwawalowediwa maudoidi hilobaidi, na vadanane ainai Buidi'wa
ai'aina hi'a'atububunine vehabadi.
17 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao hilaoma, 18 na hitau 12
himiya habi ai, na yadi aine holanai Yeisu iwalo aidiyai, 'Augeluwo,
yawalo moiha neta ehebo towaho, teina ta'i baidada ta'ai'aine, mata iya
muhamuhana ihuhulaegau'.
19 Na Yeisu yana walo teina vehabana hinuwavitai na ehebo ehebo
Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada yaiya neta? Nuwana yau?'
20 Na Yeisu iwalo, 'Agu tauhuhulane omiu amtau 12 alimiyena, na iya
baidagu gaeba ehebo ainaena a'ai'ai. 21 Yau Tomowa Moihagu, howola
abo yalau amwahanane mugai Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaina'o,
na hesi agu tauhuhulane ive'atemuyamuya ta'i, inamwanamwa ebe
mwalona hinana havena ilabalabahi, wuwuna yana tubui ainaena
ive'atemuyamuya yana paihowa yababana vehabana.'

Yeisu yana ai
(Madiu 26:26-30; Luke 22:15-20; 1 Kolinita 11:23-25)

22 Howola hi'ai'ai, na Yeisu ai'ai ivai, na vehabana i'awa yauwedo, ta
itomwahi na imomohedine, iwalo, 'Teina taugu amvai na am'ai'.
23 Na hinage waini mavedina ivai, ta vehabana i'awa yauwedo Yaubada
ainai, na hinage imomohedine, ta maudoidi hinunumane. 24 Na hinage

iwalo aidiyai, ‘Teina 'wahinagu isagesagena tomowa bagibagilidi vehabadi, neta waloyemidi vauvauna. 25 Na yawalo alimiyai hauga teina yo tuluhanai waini teina havena ainaena yanumanumauyo na ana higa waini vauvauna yanuma Yaubada yana tupwai.’

26 Eeta wali ehebo hiwaliyei i'ovi na himahalava ta hihae oya Olive ainai.

Yeisu iwalo mahalava Pita yana uvala vehabana
(Madiu 26:31-35; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

27 Yeisu iwalo aidiyai, ‘Mata maudoimiu amdena vehulugau, dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo, “Tau'ita'ita sipi ya'oiye mwalowoi, na sipiwone hitaubudebudeyanaedi”. 28 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai yalau, na omiu tuluhaguwena abo amlaowa.’

29 Na Pita iwalo, ‘Mata maudoidi hitauvehulugo, na yabom baidam’.

30 Na Yeisu Pita iwalo ainai, ‘Yawalo moiha, mata masigiliyena mulitai abo am'am idou mai bwau, owa mata uuvalaegau mai tonuga’.

31 Na Pita mayana walo wahiyala iwalo, ‘Taubada, mata nigele yayauvalaego. Ebe hi'oiye mwalowoigo yau hinage baidam hi'oiye mwalowoigita’. Taumulitao maudoidi dova hiwawalone.

Yeisu Getesemani ainai i'awa'awanoi
(Madiu 26:36-46; Luke 22:39-46)

32 Mulitai hilalaune ehebo tupwa ainai, yehana Getesemani, na ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Teina ainai ammiyamiya, na yau ya'awanoi Yaubada ainai’. 33 Na hitau tonuga baidanao ilalauvaidine, hiya Pita yo Yemesa yo Yoni, na Yeisu mayana atehawawali na mayana nuwavitai, 34 iwalo aulidi iwalo, ‘Ategu imuyamuya mwala'ina, nuwana mata yamwalowoi, eeta teinai amha'waha'wa na am'ita'ita auhi.’

35 Na Yeisu iwutuhae tupwana, na ibe'u aitulu ta i'awa'awanoi ebe howahowana muya teina Yaubada ivaivehulu, 36 iwalo, ‘Tamagu, paihowa maudoina howahowam, nuwanuwagu yo muya vedina teina aliguwena uvaivehulu, na havena yau yagu nuwatuwuwena, na owa hesi yam nuwatuwuwena upaihowai’.

37 Hauganane ilau gwaipile hitau tonugaowa ilobaidi bada hi'eno i'iwahi'o, na Pita ainai iwalo, ‘Saimoni, vedova ta u'eno'enone. Nigele howahowana na hauga ahu'ahubalina ainai u'ita'ita auhi awa?’

38 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai, ‘Howahowana ebe mehemiu hihilahilawa na am'awa'awanoi, ta ebe havena Tomodulele itowotowoigomiu. Moiha ta'i, alu'aluwamiu nuwanuwana, na hesi taumiu hitapiya’.

39 Na Yeisu iheuyo ta yana awanoiwa ibwabwauwine.

40 Haugana Yeisu ilau gwaipile ana taumulitao aidiyai, hinage ilobaidi hi'eno i'iwahi'o, wuwuna mehedi bada i'eno'eno alili, eeta ivanoidi, ta hitowolo mayadi hinimaya, na nigele hava hiyawalowei.

41 Na Yeisu hinage iheuyo ta i'awanoi, na yana wuyoma tonugana ainai
ilobaidi hi'eno i'iwahi'o ta iwalo aulidi, ‘Vedova howola am'eno'eno na
am'ai'aiyawasi, awa? Na am'ita yau Tomowa Moihagu yagu hauga huhula
tauyababao aidiyai bada imahalava'o. 42 Amtowolo na talau, wuwuna agu
tauhuhulawa bada teina ilalaoma.’

Yeisu ana abi'avivini
(Madiu 26:47-56; Luke 22:47-53; Yoni 18:2-12)

43 Yeisu howola i'au'aubabada na Yudasa imamahalavane, (iya Yeisu
ehebo ana taumulita hitau 12 aidiyena). Na taupwaoliwo mwala'idi yo
loina ana tauve'itao yo babadao tau'alehao hivetamaledi Yudasa baidadi
ta ebe Yeisu hi'abi avivini, na tau'alehaone mayadi elepa ale'aleha yo
wepwasiwo hilalaomane.
44 Na Yudasa bada ve'ive'ilala imohedi'o, iwalo, ‘Ebe yaiya
ya'atuhapwali neta Yeisu, na am'abi avivini na am'ita avivini yo talawei’.
45 Eeta Yudasa ilaoma Yeisu ainai na iwalo, ‘Bada’, na i'a'atuhapwaline.
46 Ta tau'alehauwa hilaoma na Yeisu hi'a'abi avivinine.
47 Na ehebo aidiyena Yeisu vahalinai itowotowolo yana elepa ale'aleha
iniuli wunihi, ta taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talinana itom
vehulune.
48 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedova yau yami tau'aivavali,
ta mayami elepa ale'aleha yo mayami wepasi amlalaomane habi
abimomohigau? 49 Hava wuwuna ta nigele amya'abi avivinigaune
ahubena maudoina ahi'ahipumiyai yamiyamiya vada tapwalolo ainai
yave'ive'ita tomowa aidiyai? Eeta ginauli teina himahalava'o na ebe Buki
Ve'ahihi yana walomahalava iyemala moiha.’
50 Hauganane ainai Yeisu ana taumulitao maudoidi hidena vehulu.
51 Na ehebo towaho hevahevalina ma'ana ale'o daodaona ibom
Yeisu imumulitaeine, na tau'alehao nuwanuwadi hi'abi avivini, 52 na
hi'abihapuli ta ana luwuluwu a'ava hivai na mabugebugewana idedenane.

Yeisu hilawei tauloinao aidiyai
(Madiu 26:57-68; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni 18:13-14)

53 Yeisu hilauvai ta hilawei taupwaoliwo yadi tauloina yana vadai,
vadanane ainai taupwaoli mwala'idi yo babadao, yo loina ana tauve'itao
hitautau'ahaiyama. 54 Hinage Pita amwaha daodaowena Yeisu
imumulitaeine, ta ilaoma taupwaoli mwala'inawa yana dalavai. Ta Pita
tau'ita aviviniwowa baidanao himiyamiya aiwa ainai himwaimwaibwa.
55 Na taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo nuwanuwadi Yeisu ana
tauve'ewao hibehaedi ta yadi ve'ewa ainaena Yeisu hi'oiye mwalowoi,
na nigele teya hiyalobai. 56 Wuwuna tauve'ewa bagibagilidi hiwalowalo
mahalava na hesi yadi walomahalavane nigele hiyatoyatoyawa. Hiya

maudoidi bada tau'oyamao. 57 Na tupwadi hitowolo ta Yeisu hive'ewa
oya'oyamaei, hiwalo, 58 'Yeisu yana walo ehebo abebenaleine iwalo,
"Vada tapwalolo teina tomowa hi'a'abine, howola mata yalo'evehulu na
ahubena tonuga aidiyai ya'abiuyoi, na hesi nigele tomowa nimadiyena".'
59 Na yadi ve'ewao ginauli teina vehabana, nigele hiyatoyatoyawa.

60 Teina ainaena taupwaoli mwala'ina itowolo mehediyai, na Yeisu
ipanivilaei iwalo, 'Nigele teya yam maiha awa? tomowa tenem yadi
ve'ewao alimwai bada ubenaledi'o?' 61 Na Yeisu bada inobu, nigele
iyawalo. Na hinage taupwaoli mwala'inawa Yeisu ainai ipanivilauyo,
iwalo, 'Vedova, owa Yaubada Natuna yo Besinana towahona, bo nigele?'

62 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, yau Tomowa Moihagu, na howola abo
am'itagau Tauwahiyala moiha nima tautuwanai yamiyamiya, na hinage
galewa yaloyalovinao ewadiyena yalaolaoma'.

63-64 Eeta taupwaoli mwala'inawa imodi'ini moiha, ta ibom ana ale'o
ipupulihine, na iwalo, 'Yana walo yababana ambenalena'o? Moiha
towaho teina Yaubada ihinali. Badagi, havena ana tauve'ewao hinage
hiwalowalo yana lauhapuliwo vehabadi. Na vedova yami nuwatuwu
Yeisu vehabana?' Maudoidi hiwalo, 'Ilowoinanei na imwalowoi'.

65 Tenem ainai tupwadi tomowa Yeisu hihowai, na mehena ale'owena
hihuma na hisapi mayadi talawahi, hiwalo, 'Uwalo yaiya itatalaigone?'
Na tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini ta hitalatalai na hilawelawei.

66 Na Pita howola gelegeleyai imiyamiya, na taupwaoli mwala'ina
yana taupaihowa vahavahalana ehebo imamahalavane, 67 ta Pita i'ita
imwaimwaibwa, eeta waihiune Pita ivinuvinunui ta iwalo, 'Yeisu towaho
Nasaleti, owa baidam ammiyamiya, awa?'

68 Na Pita iuvala iwalo, 'Ginauline uwawaloweine nigele yayahanapui'.
Na Pita idena ta tupwana imahalava.

69 Na vahalawa Pita i'ainimaveleleyei taumiyaone aidiyai, iwalo,
'Towahone tenem iya Yeisu yana boda ehebo'.

70 Na Pita ibenalei ta iuvalauyo iwalo, 'Yau nigele'.

Hauga ubwa'ubwana tuluhanai tauvinunuwone Pita hiwawalo auline, hiwalo,
'Moiha ta'i u'oyama, owa Yeisu yana boda ehebo, wuwuna owa towaho Galili'.

71 Na Pita i'awa tamada, na walo yababana ainaena iyogahae iwalo, 'Yeisu iya
vehabana amwalowalo, yau nigele yayahanapui, Tamada!' 72 Na hauga tenem
ainai am'am idou bwauna, na Pita inuwatuwu avivini Yeisu yana walowa ebeha,
'Mulitai abo am'am idou mai bwau, owa mata uuvalaegau mai tonuga'. Na
hinage Pita yana oyama yababanawa inuwatuwui, ta mehelinona hisagena.

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai

(Madiu 27:1-2, 11-14; Luke 23:1-5; Yoni 18:28-38)

15 1 I'ahu'ahubena na taupwaoliwo mwala'idi yo tau'ulewahiwo yo
loina adi tauve'itao yo tauloinao maudoidi hitau'ahaiyama ta

hiloiloina Yeisu vehabana, na nimana hipaidi ta hilalaweine tauloinane Pailato ainai, ta ebeha Pailato iya iloina.

2 Na Pailato Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Uwalo mahalava owa Yudeya yadi tauwasawasa?’

Na Yeisu iwalo ‘Neta bada uwalo'o’.

3 Ta taupwaoli mwala'idiwa ginauli bagibagilidi vehabadi Yeisu hiveve'ewaine. 4 Eeta Pailato Yeisu ipanivilauyoi, iwalo, ‘Vedova ta nigele yam maihane? Walo mahalava teina, am ve'ewa vehabana ubenalena'o?’

5 Na Yeisu nigele teya hinage yana walo. Ainaena Pailato nuwana ipwanopwano mwala'ina.

Hiloina ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Madiu 27:15-26; Luke 23:13-25; Yoni 18:38–19:16)

6 Bolimai ehebo ehebo, Buidi'wa guyauna ana hauga ainai, loina himwauwi neta vada paipaiyena ehebo tomowa ilivahi vehabadi na imahalava, ebe iya boda hivesinuwaei. 7 Hauga tenem ainai tupwadi Loma adi tau'alehao vada paipaiyai himiyamiya, wuwuna nigele nuwadi Loma yadi loina, ta hi'alehaidi, na ehebo yehana Balabasi alehane holanai tomowa i'oiye mwalowoidi. Eeta Lomaone Balabasi ma'ana geluwo hi'abi avivinidi ta vada paipaiyai himwamwauwidine.

8 Ta boda hitau'ahaiyama, na hi'awanoi Pailato ainai, hiwalo, ‘Howahowana yo ehebo towaho ulivahi vahabamai, dova yama awanoi upaipaihowai bolimai ehebo ehebo aidiyai?’

9 Na Pailato iwalo aulidi, ‘Nuwanuwamiu ebe Yudeyaone yami tauwasawasa yalivahi vehabamiu, awa?’ 10 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o ebeha taupwaoli mwala'idi yadi alomagigiliyena Yeisu hilauvaiyama habi oiyemwalowoina.

11 Na hesi taupwaoli mwala'idi bada tomowa nuwatuwu yababadi hivenuwamwauwedi'o aidiyai, ainaena Yeisu hita'wata'wataei na Balabasi hesi yehana hi'ata'atai na ebe ilivahi vehabadi.

12 Na Pailato iwalo aulidi iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu ebeha omiu Yudeya yami tauwasawasa ainai yapaihowai?’

13 Na hilohagali, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu!’

14 Na Pailato iwalo, ‘Hava yede yana pwanoli ta ebe mwalowo ilobai?’

Na hiyoga mwalamwala'i, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu’.

15 Eeta Pailato nuwanuwana yo boda i'abiye yaliyayadi ta Balabasi ilivahi, na yana tau'alehao iloinaedi yo Yeisu balavaiyena hisapi na mulitai abo hitutuye patu aiwa lagalagana ainai.

Tau'aleha Yeisu hi'abitalawahiyei
(Madiu 27:27-31; Yoni 19:2-3)

16 Pailato yana tau'alehao Yeisu hisapi na hilauvai ta yana vadai hiluluwuweine, neta tau'alehao yadi tupwa mwala'ina vada holanai, na

tau'alehao yadi boda maudoidi hiyoga ahaidima. 17Na wasawasao adi ale'o hawahawawalina ainaena Yeisu hiveveli'wane na ana pwaopwaomi talitali ainaena hi'abilawei ta ulu'ulunai himwamwauwine. 18Na hi'abi'abitalawahiyei hiwalo, 'Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!'

19Na hinage digona ainaena Yeisu vahunai higoha, na hihowahowai, na talawahiyena mehenai hipwagogo. 20Na yadi talawahi i'ovi, ta ale'o wasawasa ainaena hilivahi, na ibom ana ale'owa hiveli'wauyoi, na himahalavaei habi tutuye patuna.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai
(Madiu 27:32-44; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)

21Dalava mwala'ina ainaena himahalava, ta ehebo Sailini towahona nu'ulaena ilaolaoma hilobai, ta hiloinaei na Yeisu ana aiwa lagalagana i'avalai, towahonane yehana Saimoni, na iya Alekisana yo Luposi tamadi.

22Yeisu hilalaweine tupwa Goligota ainai (Goligota ana hanapu neta Ulu'ulu dalavana). 23Na mulamula himomoheine, neta waini mulo baidana yo ebe havena muya ilaulautowoi mwala'ina, na Yeisu ita'wata'wataei. 24Eeta aiwa lagalagana bale'uwai himwauwi na Yeisu ainai hitutuye patune, na ma'ana aiwa lagalagana hivetowolone. Mulitai tau'alehaowa Yeisu ana ale'o hivaidi, ta hiveguyauwedi hibom aidiyai, na yadi veguyau dova kati ana ai'opi'opi ainaena, ta ebe yaiya imugai ana ale'o ehebo ivai.

25Haugana Yeisu hitutuye patu neta malatomtom ana ahi'ahipu ainai. 26Na ana aiwa lagalagana ainai hilelelene, 'Yudeya yadi tauwasawasa'. Neta yana mwalowoi wuwuna.

27-28Na hinage tau'aivavali bwau hitutuye patudi adi aiwa lagalagao aidiyai ehebo Yeisu nimatautuwanaena na ehebo nima'eha'ehanaena.

29Na tomowa tupwadi amwahaena Yeisu aiwa lagalagana ainai hi'abitalawahiyei, na himalumaluwei hiwalo, 'Aha! Uwalo ebeha howahowam vada tapwalolo ulo'e, na ahubena tonuga aidiyai u'abiuyoi. 30Hola uhaguiyoigo na aiwa lagalaganaena u'aituluma.'

31Na hinage taupwaoli mwala'idi yo loina ana tauve'itao hibom aidiyai hiwalowalo gagasa, na Yeisu hitalawahiyei hiwalo, 'Vali tomowa ihaguidi, na iya nigele! 32Ibom ebeha Besinana na Isileli ana tauwasawasa, hola aiwa lagalagaena i'aituluma na ta'ita yo tayemidiyei.'

Na tau'aivavaliwowa Yeisu baidadi hitutuye patudiwa hinage yadi aiwa lagalagaena hiyogalau na Yeisu hiwalo yagai.

Yeisu imwalowoi
(Madiu 27:45-56; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)

33Mahana ala'alapwahiyai, tupwa maudoina iguguyou ta ana higa lavilaviyai. 34Na lavilaviyai Yeisu alinana mwala'ina ainaena iyoga, na

iwalo, ‘Eloi, eloi lama sabakitani’, na ana bui neta, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, hava vehabana ulaugabaigaune?’

35 Na tupwadi tomowa vahalinai hitowotowolo yana yoga hibenalei, ta hiwalo, ‘Ambenalei Elaitiya iyogayogaeine’.

36 Eena ehebo aidiyena isagena, ta balou ivai, na waini abe'abelena ainai iveda'wa, na ehebo aiwa mehenai iwomali, ta iveleleihini Yeisu awanai, ta imala'u'uine. Na towahonane iwalo, ‘Hola taha'waha'wa, nuwana mata Elaitiya ilaoma na aiwa lagalagaena ihagui’.

37 Na Yeisu iyoga mwala'ina, ta yawahina i'o'ovine.

38 Na ale'owa vada tapwalolo ana biliwutuhi ilotapulihi bwau, ewanaena ta idobi duyanai.

39 Na tau'aleha adi taumugai aiwa lagalagana mehenai itowotowolo Yeisu yana mwalowoi ana ita teina dova i'i'itane, ta iwalo, ‘Moiha towaho teina Yaubada Natuna’.

40 Tupwadi waiwaihiu amwaha daodaowena hivinuvinunu, neta Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yosa yo tahina alomauna Yemesa hinadi, yo Salome hinage. 41 Hiya mwalona Yeisu himulitaei na ana hipapaihowaine yana ta'i'ili Galili ainai, na tupwadi waiwaihiu hinage Galiliyena Yeisu baidanao hihaema Yelusalem ainai, maudoidi hivinuvinunui.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Madiu 27:57-61; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)

42 Bada lavilavi'o na hi'atububuni vali ahubena vehabana, neta Yudeyao yadi Tapwalolo. 43 Eeta ehebo towaho Alimatiyaena, yehana Yosepa ilaoma, iya ehebo Yudeyaone yadi taumugai mayana yemidi, na iha'waha'wa aiteya hauga Yaubada bale'uwai ivetauloina. Yosepawa ilaoma na mayana atepatu iluwu Pailato mehenai, na Yeisu tauna mwalomwalowoina i'awanoiyei yo ebe imwauwi magaiyai.

44 Pailato i'aluwagavai, iwalo, ‘Ae! Yeisu bada imwalowoi'o?’

45 Na towahonane iwalo, ‘Oo, bada imwalowoi'o’. Eeta Pailato italam yo Yosepa Yeisu tauna mwalomwalowoina ivavaine.

46 Na Yosepa ale'o hewahewana igimwalai, na ivai, ta mayana taumulitao Yeisu tauna mwalomwalowoina aiwa lagalagana ainaena hivai'aituluwenama, na ale'onane ainaena hihuhumane, na mulitai abo magai ainai himwamwauwine. Na magainane dova duluva gaima holana yatuyatu nonovaina, na gaima mwala'ina na po'upo'uwana ainaena magai awana himwau'auhine.

47 Na Meli Magidalaena yo mayana waligeha, iya Yosa hinana, baidana hi'ita'ita sipwaidi, na magaine ainai tauna mwalomwalowoina himwauwine hi'i'itane.

Yeisu yana towolouyo
(Madiu 28:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)

16 1 Yudeya yadi Tapwalolo ana ahubena i'ovi, ta Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yemesa hinana, yo Salome baidadi woloi namwanamwana higimwalai ta ebe Yeisu tauna hiyewoloi.

2 Eeta malatomtomwai, neta wiki ana ahubena mugamugaina ainai, na mahana yana hinali taohani ainai, waiwaihiuwone mayadi woloi hilaoma Yeisu ana magai ainai. 3 Na hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, 'Yaiya mata gaimane magai awanaena hive'i wahiyei vehabada?' Wuwuna gaimanane ivitai alili. 4 Na hi'ita hae magaiwa ana gudu gaimawa bada awanaena hive'i wahiyena'o.

5 Waiwaihiuwone magaiyai hiluwu, na nimatautuwadiyena hevali ehebo hi'i'itane, ana ale'o hewahewana imiyamiya, ta hi'aluwagavai.

6 Na hevaliwa aidiyai iwalo, 'Havena am'alu'aluwagavai, Yeisu towaho Nasaleti iya hitutuye patuwa ambehabehaei, iya nigele teinai, wuwuna bada mwalowoiyena itowolouyo'o, yana aba'eno a'ava teina am'ita. 7 Na omiu amlau gwaipile yo Yeisu ana taumulitao aidiyai amwalo mahalava na hinage Pita ainai amwalo mahalava, amwalo, "Yeisu ilau mugai'o Galili na omiu ammulitaei yo tenem ainai am'ita. Dova mwalona yana walomahalava alimiyai." '

8 Eeta waiwaihiuwowa magaiyena himahalava mwayamwayau na hidedenane, wuwuna nuwadi ipwanopwano moiha, na hinage hibatubatutuli mayadi meheuhi, na nigele yaiya ainai hiyawalo mahalava.

Yeisu yana mahalava Meli Magidalaena ainai
(Madiu 28:9-10; Yoni 20:11-18)

9 Wiki ana ahubena mugamugaina malatomtomwai, Yeisu yana towolouyo ainai imahalava mugai Meli Magidalaena ainai, iya ainaena mwalona alu'aluwa yababadi hitau 7 Yeisu ivai vehuludi. 10 Eeta Meliwa ilau na Yeisu ana taumulitao ivenuwamwauwedi, na hiya howola mayadi nuwayababa hidoudou Yeisu vehabana. 11 Ta Meli wasa imohedi iwalo, 'Yeisu mayawahina imiyamiya, bada ya'itaya'o'. Na hiya hi'awa oya'oyamaei.

Yeisu yana velaulobaloba ana taumulitao bwau aidiyai
(Luke 24:13-35)

12 Mulitai Yeisu ana taumulitao hitau bwau Yelusalemaena himahalava na vali dalava vehabana hilaulau, na Yeisu i'abiye mahalavauyoi vali ita ainaena. 13 Mulitai hitau bwauwa Yelusalem ainai hiwuyo na adi geluwo hivenuwamwauwedi, na hesi nigele hiyayemidiyedi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Madiu 28:16-20; Luke 24:36-49; Yoni 20:19-23; Paihowa 1:6-8)

14 Mulitai Yeisu ana taumulitao hitau 11 hi'ai'ai na Yeisu mehediyai
imahalava, na iwalowedi yadi nuwatupatupa vehabana, iwalo, ‘Ada
geluwo hiya yagu towolouyo tuluhanai hi'itagau na alimiyai hiwalo
mahalava'o, na vedova ta nigele amyayemidiyedi?’
15 Na loina imohedi iwalo, ‘Amlau tupwa maudoina aidiyai,
wasagu tomowa maudoidi aidiyai amguguyaei. 16 Ta ebe yaiyadiwo
hiyemidiyegau am'abiye bapitaisowedi na livahi hilobai, na ebe
yaiyadiwo nigele hiyayemidi howola abo loina yababana hilobai.
17 Na agu tauyemidiwone ve'ive'ilala wahiwahiyaladi hipaihowaidi,
neta yehaguwena alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusili
mahalavaedi, na hinage alina vagavagadi aidiyena hi'au'aubabada, 18 yo
ebe weso hi'abihinidi na hiwomalidi, mata nigele hiyamwalowoi, yo
ebe bwahi newanewalidi hinuma mata nigele hiyamwalowoi, na ebe
taulovalao hi'abisawahidi, hinamwanamwa ta'i.’

Yeisu ihae galewai
(Luke 24:50-53; Paihowa 1:9-11)

19 Yada Bada Yeisu yana venuwamwau aidiyai bada i'ovi'o ta
ihahaene galewai, na Yaubada nima tautuwanai imimiyane. 20 Na ana
taumulitaowa hilau tupwa maudoidi aidiyai na Yeisu wasana higuguyaei,
na hesi yadi Bada ta'i baidadi hipaipaihowa, na yana wahiyalaena
paihowao abanuwapwanopwano hipaihowaidi, neta ainaena tomowa
wasanane hiyeyemidiyeine.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

LUKE

Wasa ana abavegai

1 1 Aee taubada Tiyopilo. Tomowa bagibagilidi hi'aipate ebeha
hilele dobiyei hava alidai ivevetuwunine. 2 Yeisu wasana hileledi'o
hava dova hiya mehediyena hi'i'itamugaiyei, eeta higuguyanei na
hi'au'aubabadanei alimaiyai. 3 Ainaena ginaulidine maudoidi hauga
mugai ainaena ta wau yahanapui moiha, eeta nuwanuwagu na ebe
ginaulidine ya'aubabada ili'ilimanidi alimwai, owa Tiyopilo tauloina
namwanamwam vehabam. 4 Ta ebe ginaulidine bada ubenaledi'o wuwudi
uhanapuidi na hinage u'awa moihaedi.

Elisabeti yana hiuma

5 Yagu aubabada ana abavetuwuni teina dova: Hauganane Helodi
ivetauwasawasa Yudeya ainai, ehebo taupwaoli yehana Sekalaya
imiyamiya. Na mwanena yehana Elisabeti. Hitaubwaune yadi huhuwone
taupwaoliwo, na hesi Sekalaya yana boda taupwauliwo yehana Abaya.
6 Na hitau bwauwone Yaubada mehenai himumuga dumwalu ta Yaubada
yana loina maudoina hi'awa abi ili'ilimanidi. 7 Na hesi nigele natudi,
wuwuna Elisabeti iya iyaipoi na iyemala ai'aihale'o yo hinage mwanena
bada iyemala tautaubada'o.

8 Ehebo hauga ainai Sekalaya yana boda yadi ahubena na pwaoli
hipaihowai, Yaubada mehenai. 9 Wuwuna dova yadi mumuga, ta ana
geluwone aidiyena Sekalaya vesinuwa ilobai, ainaena Bada yana
vada tapwalolo mwala'ina holanai iluwu na ebe gado'a panena igabu
abapwaoline ainai. 10 Na panene ana hauga gabu ainai boda mwala'ina
maseleyai hi'awa'awanoi Yaubada ainai.

11 Na Yaubada yana tausagenawasa ehebo imahalava Sekalaya
mehenai, na itowotowolo gado'a panena ana abagabu nima
tautuwanaena. 12 Tenem ainai Sekalaya i'ita na i'aluwagavai, na hinage
mayana meheuhi. 13 Na tausagenawasane iwalo, ‘Sekalaya, havena
umehemeheuhi na hesi uyaliyaya, wuwuna Yaubada yam awanoi bada
ibenalena'o, ta mwanem Elisabeti mata natum towahona ilabahi na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yehana uyogaei Yoni. 14 Eeta uyaliyaya na hinage tomowa maudoidi
hiyaliyaya gamanane ana labahi vehabana. 15 Wuwuna gamanane
mata yehana imwala'i Yaubada mehenai. Havena waini yo bwahi
wahiwahiyaladi inumanuwadi, na hinage hauga labahina ainaena mata
Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau. 16 Eena iya mata Isileliwo bagibagilidi
ilauvaiyoidima yadi Badane Yaubada ainai. 17 Iya mata Bada mehenai
imugai ta yana nuwatuwu yo yana ala'alawowoli dova tauwalo mahalava
Elaitiya yana wahiyalane, na yana guguya ainaena tamadiyao nuwadi
ibuidi ta natudiyao hinuwatuwu avivini, yo hinage hiya loina adi
taulo'ewo nuwadi ibuidima amwaha dumwaluna ainai, na Bada vehabana
tomowa i'atububunidi.'

18 Na Sekalaya tausagenawasane iwalo auline, iwalo, 'Walo teina
vedova ana awamoiha, wuwuna yau bada yatautaubada'o na mwanegune
hinage bada iyemala ai'aihale'o'.

19 Na tausagenawasane iwalo, 'Yau Gabeliyela, na hauga maudoina
Yaubada mehenai yatowotowolo, na wau ivetamalegau wasa teina
namwanamwana ya'aubabadaei alimwai. 20 Na hesi yagu walone
alimwai nigele uya'awa moihaei, ainaena mata memenam ivitai ta nigele
howahowana u'aubabada ana higa yagu walone ana moiha imahalava,
abo mulitai u'aubabadauyo.'

21 Na tomowa maudoidi howola maseleyai hiha'waha'wa, na
hinuwanuwatuwu hava vehabana Sekalaya ibwedabwedane vada
tapwalolo mwala'ina holanai. 22 Mulitai Sekalaya imahalava, ta
nigele howahowana i'aubabada aidiyai, wuwuna memenanane ivitai.
Eeta hihanapui ebeha vada tapwalolo mwala'ina holanai ve'ive'ilala
i'itaya'o. Ainaena nigele howahowana i'aubabada aidiyai, ta nimanaena
i'au'aubabada.

23 Na Sekalaya yana pwaoli ana ahubenao i'ovi ta ilalau gwaipilene
yana dalavai. 24 Na hauga mulitai, mwanena Elisabeti ihiuma, ta wai'ena
nima ehe'ehebo holadiyai nigele iyalowolowowouhi na hesi vadai
imiyamiya. 25 Na iwalo, 'Teina agu hagu Bada ainaena. Mugai yayaipoi ta
yahinimaya na hesi teina ta'i agu hinimayawa i'ovi'o.'

Yeisu yana tubui aubabadana

26 Elisabeti ihiuma na imiyamiya wai'ena ana bagibagili 6 na Yaubada
tausagenawasa Gabeliyela ivetamalei Galili, ehebo dalava yehana Nasaleti
ainai. 27 Na ehebo waihiu nuwanuwapuyona ainai imahalava, yehana
Meli. Vahalanane iya Yosepa ainai hiwalo abi'abiyei, na towahonane
Deivida yana huhu ainaena. 28 Na tausagenawasane ilau iwalo auli, iwalo,
'Yauwedo Meli, Bada yana velau mwala'ina alimwai, na iya baidam'.

29 Ta Meli nuwana ipwanopwano na inuwanuwatuwu behabeha
walone hava ana masele. 30 Na tausagenawasanane iwalo, 'Meli, havena

umehemeheuhi. Yaubada yana velau alimwai mwala'i alili imiyamiya,
31 na mata uhiuma ta natum towahona ulabahi na yehana umwauwi
Yeisu. 32 Iya howola mata tauwahiyala moiha, na tomowa mata hiwalo
vetuvehaeyei na hiwalo, Yaubada Haehae alilina Natuna, na Yaubada
mata wahiyala imohei, dova tauwasawasa Deivida yana wasawasa,
33 eena Yakobo yana huhuwone alonai ivewasawasa hauga maudoina
ilaulau yo nigele ana higa na yana abaloina mata nigele yana aba'ovi.'
34 Eeta Meli tausagenawasane ainai iwalo, 'Vedova mata teina?
Wuwuna yau nigele mwanegu.'
35 Na tausagenawasa iwalo, 'Alu'aluwa Ve'ahihi mata alimwai
i'aituluma na Yaubada i'abiye wahiyalago na natum ulabahi gama
ve'ave'ahihina iya mata hiyogaei Yaubada Natuna. 36 Na uhanapui ebeha
yam huhuwena waihiu yehana Elisabeti i'ai'aihale'o na yaiyaipoina, na
hesi bada ihiuma'o, ta teina yana wai'ena 6. 37 Wuwuna ginauli maudoina
Yaubada howahowana ipaihowaidi.'
38 Ainaena Meli iwalo, 'Yau Yaubada yana taupaihowa. Hava dova yam
walo aliguwai imahalava ta'i.' Eeta tausagenawasanane Meli ilaugabaei
na ilalaune.

Meli yana taubo'e Elisabeti ainai

39 Na teina tuluhanai Meli itowolo ta Yudeya oyana ibuidi'waidi ta
Elisabeti yana dalava ainai imamahalavane. 40 Imahalava ta Sekalaya
yana vadai iluwu na Elisabeti iwawalo velauweine. 41 Na hauganane
Elisabeti alinana ibenalei, gamawa diyanai iwutugavaine, na hinage
Alu'aluwa Ve'ahihi Elisabetinane i'oiye mwau, 42 eeta alinana mwala'ina
iwalo, 'Yaubada ivelauwego'o, nigele teya hinage waihiu dova owa. Na
natumne mata ulabahine namwanamwa gaugauna moiha. 43 Vedova
ta owa yagu Bada hinana ulaoma, ubobo'eyegaune? 44 Hola u'ita, yam
walovelau yabenaledi, na gama yana yaliyaya ainaena diyaguwai
iwutugavai. 45 Na owa Yaubada yana walo ana tauyemidi, ainaena
uyaliyaya, wuwuna mata ana moiha imahalava alimwai.'

Meli Bada ino'owei

46 Na Meli iwalo:
'Bada yano'o'owei,
47 na ategune iwalo vetuvehaeyei wuwuna Yaubada iya agu
Taulivahi.
48 Yau yana taupaihowa wewelohegu ta'i, na hesi i'ita dobima aliguwai
na ebe hauga mulitai hilalaoma aidiyai yaso vauvaudi
hino'owegau.
49 Wuwuna Yaubada iya Tauwahiyala moiha paihowa
wahiwahiyalana ipaipaihowai vehabagu,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na iya yehana Ve'ave'ahihina.
50 Hiya ana tauve'ahihiwo yaso ehebo ehebo aidiyena
i'atemuyamuyaedi.
51 Na hesi hiya taugagasao yo taunuwahaehaewo nimana
wahiwahiyalana ainaena i'oi'oipeiyedi.
52 Na hinage tauwasawasao imwau aituluwedi yadi abamiya wasawasa
aidiyena
eena tauwewelohe i'abihinidi.
53 Na hinage tauvahaliwo ive'aidi ta hi'ai i'iwahi
na tauwasawasao ivetamaledi nimanima a'avadi.
54 Ibom yana waloyemidine tubudao aidiyai inuwatuwu avivini
ainaena ita Isileli i'atemuyamuyaegita na ihaguigita,
55 dova yana waloyemidi tubudane Abelaham matubunaone
aidiyai ebeha i'atemuyamuya vateyaiyedi.'
56 Eeta Meli Elisabeti baidana himiyamiya dova wai'ena tonuga, abo
mulitai ilalau gwaipilene yana dalavai.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana tubui

57 Elisabeti imiyamiya ta ilabalaba, gama towahona ilabahi. 58 Na
yana bodao yo ana geluwo Bada yana velau ainai hibenalei ta maudoidi
baidanao hiyaliyaya.
59 Na gamanane yana tubui neta ahubena eitina ainai yana bodao
hitau'ahaiyama gamanane yana ve'ive'ilala neta tauna hihapi yo ebeha
tamana ainai hiyewaligehaei. 60 Eena hinana i'auhi iwalo, 'Havena! Na
hesi yehana ammwauwi Yoni.'
61 Ana geluwone hiwalo, 'Neta yehane omiu nigele yehamiu'.
62 Eeta nimidiyena tamana hipanivilaei ta ebe vedova yehana
hiyogaei. 63 Ta Sekalaya abalaulele i'awanoiyei ta gamanane yehana
ilele, iwalo, 'Yehanaede Yoni'. Na boda maudoidi hi'ita ta hi'aluwagavai.
64 Na hauganane tenem ainai Sekalaya memenana imalamalaiuyo, ta
i'aubabadauyone na Yaubada ino'owei. 65 Na hesi ana geluwo himeheuhi,
na wasanane ita'i'ili Yudeya oyanao na tupwanane maudoidi aidiyai.
66 Na tomowaowa yaiyadiwo hibebenaleine hinuwatuwu behabeha,
na hibom hipanivilauyoidi hiwalo, 'Gama teina vedova mata yana
paipaihowa?' Wuwuna hi'itaya'o Yaubada yana wahiyala ainai
imiyamiya.

Sekalaya yana walomahalava

67 Sekalaya Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau ta iwalo mahalava iwalo:
68 'Bada tano'owei, iya Isileli tomowadi yadi Yaubada,
wuwuna bada iloma'o habi haguigita yo miya vitai ainaena
ilivahigita.

69 Ainaena yana hevali Deivida yana huhuwena
ada Tauvaivehulu i'abiye mahalavaya'o alidai
70 mwalona tauwalo mahalavao ve'ave'ahihidi mugamugaidi Yaubada
yana walo teina dova hiwalo mahalava mugaiyei hiwalo.
71 Taulivahi mata ivetamalei ta ihaguigita ada alehao aidiyena,
yo hinage hiya ada tausosomanao aidiyena,
72 na hinage mwalona iwalo yemidi ebeha tubudao mugamugaidi mata
i'atemuyamuyaedi,
na yana waloyemidine ve'ave'ahihina nigele
iyanuwanuwapwanopwanowei.
73 Waloyemidi teina tubuda Abelaham vehabana Yaubada ainaena
74 neta mata ilivahigita ada alehao aidiyena
ta ebe mayada atepatu ainai tapaihowa.
75 Yo hinage mata yada mumuga masemaselena yo
dumwadumwaluna ahubena ehebo ehebo iya mehenai.
76 Na owa natugu, mata hiyogaego Tauwahiyala moiha yana tauwalo
mahalava,
wuwuna owa mata umugai na Bada yana amwaha u'atububuni,
77 yo hinage yana bodao uvenuwamwauwedi neta yadi mumugao
yababadi mata inuwahamuidi na livahi hilobai.
78 Wuwuna Yaubada yana atemuyamuya alidai imwala'i i'alili
na howola abo ada livahi galewaena dova masele i'abiye mahalava
alidai,
79 eeta hiya guguyou yo mwalowoi tupwanao aidiyai himiyamiya
hinage i'abiye maseledi,
na maudoida imugaiyegita miya daumwali ana amwaha ainai.'
80 Ta gamane imwala'i yo yana nuwatuwuwo hinage hiwahiyala,
na hesi ibom balabala awawai imiyamiya ana higa Isileliwone aidiyai
imahalava, na iguguya.

Yeisu yana tubui
(Madiu 1:15-25)

2 1 Yoni yana hauga heda ainai ehebo tauwasawasa mwala'ina yehana
Sisa Ogusito imiyamiya, na yana loina imwauwi ta ebe dalava ehebo
ehebo tomowanao yehadi hileledi. 2 Loina teina ivetuwuni haugana
Kwiliniyo yana hauga vetauloina Siliya ainai. 3 Ainaena tomowa maudoidi
hilau dalava tamadiyai na yehadi nemai hileledi.
4 Yosepa hinage Nasaletiyena itowolo neta Galili holanaena ta ilau
Yudeya, Deivida yana dalava yehana Betelehem ainai wuwuna Yosepa
iya Deivida yana huhu. 5 Eena iya Meli ainai Yosepa hiwalo abi'abiyei
baidana hilau ta ebe nemai yehadi hileledi, na Meli bada ihiuma'o.
6 Haugana Betelehem ainai himiyamiya yana ahubena ilobaiya ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ilalabalabane. 7Na ilabalaba ta yana tautuwa towaho i'avalai na ale'o ainaena ihuma ta lagulagu yadi aba'ai ainai imwamwauwine. Wuwuna vada taumana bada imwau'o, na nigele teya hinage tupwa vehabadi ta ainai hi'eno.

Sipi adi tau'ita aviviniwo Yeisu hibo'eyei

8Na tupwanane ainai Sipi adi tau'ita aviviniwo masigiliyena hihilahilawa na yadi sipiwone hi'ita'ita avivinidi, 9na Bada yana tausagenawasa ive'aluwagavaidima na masele pigapigabuna ainaena maudoidi himeheuhi. 10Eeta tausagenawasane iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi, na hesi amyaliyaya, wuwuna wasa namwanamwana yavaiyama alimiyai na ainaena mata tomowa maudoina yadi abayaliyaya. 11Wasanane teina, wau masigiline Deivida yana dalavai Taulivahiwa bada itubui'o iya Bada Yaubada yana Besinana towahona. 12Na ana aba'ataiyede teina, iya gamanane ale'o ainaena hihuma na lagulagu yadi aba'ai ainai i'eno'eno mata amlobai.’

13Mai'ehebo na tausagenawasa bagibagilidi himahalava, tausagenawasanane baidadi Yaubada hino'ono'owei, 14hiwalo, ‘Yaubada ewa aliliyai ta no'owei, na bale'uwai ana tauyemidiwo himiya daumwali’.

15I'ovi na tausagenawasaowa hilau gwaipile galewai, na sipi adi tau'ita aviviniwone hibom aidiyai hiwalo, ‘Betelehem ainai talau ta ginauliwa i'aubabadaeiwa hola ta'ita’.

16Eeta himwayamwayau hilalaune, na Meli yo Yosepa na gamane lagulagu yadi aba'ai ainai i'eno'eno hilolobaidine. 17Hi'ita i'ovi na gamane tamana yo hinana hiwalo aulidi hava dova tausagenawasa yana walo aidiyai gamane vehabana. 18Eena tupwadi tomowa wasanane hibenalei ta hi'aluwagavai moiha tau'ita'ita sipiwone yadi aubabada vehabana. 19Na Meli walo maudoina inuwatuwu avivinidi ta vehabadi inuwanuwatuwu behabeha. 20Na tau'ita'ita sipiwone hilau gwaipile na yadi walo vetuvehae ainaena Yaubada yehana hi'abiye mwala'i, wuwuna tausagenawasane yana walomahalava aidiyai ana moiha hi'itaya'o.

Yeisu hilawei vada tapwaloloyai

21Wiki ehebo i'ovi, ta gamane yana ve'ive'ilala neta tauna hihapi na yehana himwauwi Yeisu, iya mwalona tausagenawasa Meli imomoheine haugana howola nigele iyahiuma.

22Na mulitai Meli ana abiye masele ana ahubena ainai natunane ilawei Yelusalem habi moheina Bada ainai dova Mosese yana loina. 23Yaubada yana loina teina dova hilele, iwalo, ‘Hedaheda tautuwa towatowahodi amtalamwedi Bada ainai’. 24Na hinage yadi pwaoli Yaubada ainai hilawedi, dova yana loina imwauwi iwalo, ‘Yami pwaoli gabubu bwau bo natunatudi bwau’.

Simiyoni yana walo

25 Hauganane Yelusalem ainai ehebo taubada yehana Simiyoni
imiyamiya. Ibom towaho namwanamwana, na hinage Yaubada
ive'ahihiyei mwala'ina na iha'waha'wa Isileliwone adi livahi vehabana.
Towahonane Alu'aluwa Ve'ahihi ainai imiyamiya. 26 Na Alu'aluwa
Ve'ahihi ive'ita ebeha mata nigele iyamwalowoi ana higa Bada yana
Besinana towahona i'ita mugaiyei na abo imwalowoi. 27 Na Alu'aluwa
Ve'ahihi ivenuwamwauwei, ta Simiyoni iluluwune vada tapwalolo
mwala'ina ainai, na Yosepa yo Meli gamane Yeisu hi'avalaiyama vada
tapwalolo mwala'ina ainai, ta hava dova Mosese yana loina hi'awa abiyei.
28 Simiyoni gamawa i'avalai ta Yaubada ainai i'a'awa yauwedo, iwalo:

29 'Yaubada yam waloyemidi aliguwai bada yalobaiya'o, eeta teina ta'i
utalam ta mayagu yaliyaya yamwalowoi.
30 Wuwuna yam livahine tomowa maudoidi vehabadi u'abinonovaiya'o,
31 teina ainaena umwamwau mahalavaeine bada meheguwena
ya'itaya'o
32 ta hiya ganamuli yadi masele, na ai yam bodao Isileliwone yama
wasawasa vehabana.'

33 Na tamana yo hinana hi'aluwagavai mwala'ina yana walowone
natudine vehabana. 34 I'ovi na Simiyoni iwalo velauwedi, na iwalo Meli
ainai, iwalo, 'U'ita gamane teina, Yaubada ivesinuwaei mata howola abo
Isileliwo bagibagilidi i'abiye be'udi na bagibagilidi i'abiye towolodi na
iya mata hinage iyemala ve'ive'ilala tomowa aidiyai, na tupwadi hi'awa
oya'oyamaei, 35 eeta yadi nuwatuwu dawadawanidi imwau mahalavaedi.
Na owa Meli mata yam nuwayababane dova elepa ale'aleha atem
iwomali.'

Ana yana walo

36 Tenem ainai ehebo tauwalo mahalava waihiuna imiyamiya, yehana
Ana, iya Panuweli natuna, na hinage Ase yana huhu ehebo. Waihiunane
bada ive'ai'aihale'o, na mugai itawahola ta mwamwanena himiyamiya
dova bolimai 7. 37 Eena bada ihiwape'o na imiyamiya bolimai 84 na hesi
vada tapwalolo mwala'ina nigele iyalaulaugabai ahubena yo boniyai
aidiyai, Yaubada ive'ahihiyei na i'awa'awanoi yo ihudihudi. 38 Hauga
tenem ainai waihiunane ilaoma na Yaubada ainai i'awa yauwedo, na
gamanane vehabana i'aubabada, iwalo, 'Gamane teina Yelusalem ada
Taulivahiwa taha'waha'waine'.

Yadi wuyo Nasaleti ainai

39 Eeta paihowa maudoina hive'ovidi hava dova Yaubada yana loina,
na hilalau gwaipilene Galili, wuwuna hiya Nasaleti yadi dalava. 40 Na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gamane imwala'i mayana wahiyala, na mayana hanapu, wuwuna Yaubada gamanane ivelauwei mwala'ina.

Gama Yeisu tauve'itao baidanao hi'au'aubabada

41 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Yeisu hinana yo tamana hihaehae Yelusalem, Buidi'wa guyauna vehabana. 42 Na haugana Yeisu ana bolimai 12 ilobai baidadi hihahaene guyaunane ainai. 43 Eeta guyaune i'ovi na maudoidi hilaulau gwaipile yadi dalavai, na gamawa Yeisu Yelusalem ainai imiyamiya. Na tamana yo hinana nigele hiyahanapui, 44 na yadi nuwatuwu ebeha iya bodaone holadiyai. Ainaena hilaulau ta imasigili, na Yeisu hibehabehaei yadi bodaone yo adi geluwo aidiyai, 45 na nigele hiyalobai, ta hiwuyo Yelusalem hibehabehaei, 46 na hesi nigele hiyalobai ana higa ahubena tonuga hi'ovi, abo hilolobaine vada tapwalolo mwala'ina holanai, Yudeya yadi tauve'ita baidanao ibenabenali aidiyai yo ipanipanivilaedi. 47 Na yana maihao namwanamwadi yo dumwaludi hibenaledi, ainaena maudoidi hi'aluwagavai. 48 Na haugana tamana yo hinana hi'ita, hi'aluwagavai mwala'ina eeta hinanane iwalo, ‘Natugu, hava vehabana teina dova upapaihowaine, ta mayama nuwayababa tamamne baidagu abehabehaego?’

49 Eeta Yeisu iwalo, ‘Hava vehabana ambehabehaegaune? Nigele amyahanapui neta Tamagu yana vadai yamiyamiya?’ 50 Na tamanane yo hinanane nigele nuwadine iyamasele yana walone vehabana.

51 I'ovi na baidanao hilau gwaipile Nasaleti, ta nemai yadi walowo imulitaedi. Na hesi hinanane ginauli teina vehabana inuwanuwatuwu mwala'ina. 52 Na Yeisu imwalamwala'i mayana hanapu na Yaubada iyaliyaya mwala'ina yo tomowa hinage dova hiyaliyaya ainai.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana guguya
(Madiu 3:1-12; Maki 1:1-18; Yoni 1:19-28)

3 1 Tauwasawasa mwala'ina Sisa, iya yehana Taibiliya iloiloina bolimai 15, na elauhanai Ponitiyo Pailato Yudeya iloiloinaei, eena Helodi neta Galili tupwanane iloiloinaei, na tahinane Pilipi neta tupwa Ituliya yo Tilakiniti iloiloinaedi, na Lisaniyasi tupwa Abiline iloiloinaei. 2 Na Anasa yo Kayapasi hiya taupwaoliwo adi tauloinao. Hauga tenem ainai Yaubada yana walo ilaoma Sekalaya natunane Yoni ainai, iya balabala awawai imiyamiya. 3 Tenem ainai Yoni itowolo ta Yolidani maudoina ainai ilalaune na tomowa aidiyai igugugugugya, iwalo, ‘Yami paihowa yababadi amta'wata'wataedi na ya'abiye bapitaisogomiu ta ebe Yaubada yami pwanoliwo inuwahamuidi’. 4 Dova Yaubada yana Buki ainai tauwalo mahalava Aisaya iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:

‘Towaho ehebo nu'ula awawai alinana mwala'ina iyogayoga iwalo:
“Bada yana amwaha amsepa,

na am'abiye dumwadumwalu.
5 Oyao maudoina am'elidi ta hiyemala 'wabu,
na alo'alodi amhamuidi.
Yo hinage amwaha giyogiyodi maudoina am'abiye dumwaludi
na da'wada'wadi amtala'wa'walidi.
6 Na ebe tomowa maudoida Yaubada yana livahi ta'ita." '
7 Ainaena tomowa bagibagilidi hilau Yoni ainai ta i'abiye bapitaisodi, na Yoni iwalo aulidine, iwalo, 'Tau'oyama omiu, dova weso! Yami nuwatuwu ebeha mata Yaubada yana modi'ini ainaena amdena, awa? 8 Ilowoinanegomiu ta yami nuwabui moiha amve'itaedi yami paihowa namwanamwadi aidiyena. Na havena amwalo, "Ai Abelaham tubunao ainaena Yaubada mata i'atemuyamuyaegai." Nigele ta'i! Am'ita, Yaubada howahowana gaima teina aidiyena Abelaham tubunao i'abilawedi. 9 Teina haugane Yaubada ilam i'abinonovaiya'o ta ebe aiwa lamlamdi igohaidi. Wuwuna aiwa maudoina nigele hiya'ai'aino mata higoha vehuludi na aiwa ala'alahina ainai higabudi.'
10 I'ovi na bodaowa Yoni hipanivilaei, hiwalo, 'Hava yede ilowoinanegai ta apaihowai?'
11 Na Yoni iwalo, 'Ebe yaiyadiwo omiu ami ale'o bwau na ami geluwo hiya nigele adi ale'o, ehebo ammohedi. Na hinage ebe amiu mwala'ina, tupwana tauvahaliwo aidiyai am'aiyauyanedi.'
12 Na tupwadi takesi ana tauvaiwo hilaoma yadi bapitaiso vehabana, na Yoni ainai hipanivila, hiwalo, 'Tauve'ita! Hava mata apaihowaine?'
13 Na Yoni iwalo, 'Takesi ana mwala'iyena amvaivai, na havena lauhepoi ammwaumwauwi'.
14 Na tupwadi hinage tau'alehao hipanivilaei, hiwalo, 'Na ai, mata hava apaihowaine?'
Eeta Yoni iwalo, 'Tomowa yadi tobwatobwa havena amhalohaloidi bo oyamaena amvaivaidi. Na hesi yami paihowa maihadi vehabadi amyaliyaya.'
15 Na tomowa maudoidi mayadi yemidi hiha'waha'wa Besinana towahona yana laoma vehabana, ta Yoni hi'ita na maudoidi hivenuwatuwu bwaubwau hiwalo, 'Iya Besinana towahona, bo nigele?'.
16 Eeta Yoni maudoidi aidiyai iwalo mahalava iwalo, 'Yau nigele. Yau bwahiyena ya'abiye bapitaisogomiu, na hesi ehebo towaho tuluhaguwena ilalaoma mata Alu'aluwa Ve'ahihi na aiwa ala'alahawawalina ainaena i'abiye bapitaisogomiu. Iya imwala'i gabaegau, na nigele iyalowoinanegau na ana ae humahuma yalivahi. 17 Na towahonane yana digonaena mata witi itapidi ta ainona hiholu na mulitai abo ainona namwanamwadi ihiwaihinidi yana vadavadai na mohomohonane aiwa ala'alahawawali vateyaina ainai igabudi.'
18 Na guguya hinage bagibagilidi aidiyena wasa namwanamwana Yoni iguguyaei tomowa aidiyai, 19 na hinage Yoni tauwasawasa yehana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Helodi i'awa yababaei, iwalo, ‘Helodi, bada ilauhapuli'o. Helodiyasa iya tahina mwanena, na itatawaholaine.’ Na tupwadi hinage Helodi yana pwanoliwo Yoni iwalo mahalavaedi. 20 Ainaena Helodi vada abapaiyai imwauluwuweine. Tenem ainaena Helodi yana pwanoli imwala'i moiha.

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso
(Madiu 3:13-17; Maki 1:9-11)

21 Na Yoni boda maudoidi bada i'abiye bapitaisodi'o, abo mulitai Yeisu hinage i'abiye bapitaiso, ta Yeisu Yaubada ainai i'awa'awanoi, na galewa ilotaho'e, 22 na Alu'aluwa Ve'ahihi iyemala gabubu, ta i'aituluma Yeisu ainai, eena ehebo alina galewaena hibenalei, iwalo, ‘Owa natugu yavelauwego na vehabam yayaliyaya mwala'ina’.

Yeisu tubunao
(Madiu 1:1-7)

23 Hauganane Yeisu ana bolimai dova 30 ilobai, yana paihowa tomowa aidiyai ivetuwuni. Na tomowa hinuwatuwui ebeha iya tamana Yosepa na Yosepa tamana Heli, 24 na Heli tamana Madati, na Madati tamana Livai na Livai tamana Meliki, na Meliki tamana Yanai, na Yanai tamana Yosepa, 25 na Yosepa tamana Matadaya, na Matadaya tamana Emosi, na Emosi tamana Nahum, na Nahum tamana Esili, na Esili tamana Nagai, 26 na Nagai tamana Madi, na Madi tamana Matadaya, na Matadaya tamana Semini, na Semini tamana Yoseki, na Yoseki tamana Yoda, 27 na Yoda tamana Yaonani, na Yaonani tamana Lesa, na Lesa tamana Selubabela, na Selubabela tamana Selatiyeli, na Selatiyeli tamana Neli, 28 na Neli tamana Meliki, na Meliki tamana Adi, na Adi tamana Kosam, na Kosam tamana Elimadam, na Elimadam tamana Eli, 29 na Eli tamana Yosuwa, na Yosuwa tamana Eliyesa, na Eliyesa tamana Yolim, na Yolim tamana Madati, na Madati tamana Livai, 30 na Livai tamana Simiyoni, na Simiyoni tamana Yuda, na Yuda tamana Yosepa, na Yosepa tamana Yonam, na Yonam tamana Elayakim, 31 na Elayakim tamana Meleya, na Meleya tamana Mena, na Mena tamana Matada, na Matada tamana Natani, na Natani tamana Deivida, 32 na Deivida tamana Yesi, na Yesi tamana Obedi, na Obedi tamana Boasa, na Boasa tamana Salimoni, na Salimoni tamana Nasoni, 33 na Nasoni tamana Aminadaba, na Aminadaba tamana Adimana na Adimana tamana Anai, na Anai tamana Hesiloni, na Hesiloni tamana Pelesi, na Pelesi tamana Yuda, 34 na Yuda tamana Yakobo, na Yakobo tamana Aisake, na Aisake tamana Abelaham, na Abelaham tamana Tela, na Tela tamana Neho, 35 na Neho tamana Seluge, na Seluge tamana Leu, na Leu tamana Pelegi, na Pelegi tamana Ebe, na Ebe tamana Sala, 36 na Sala tamana Keinana, na Keinana tamana Apakisadi, na Apakisadi tamana Sem, na Sem tamana Nowa, na Nowa

tamana Lameki, 37 na Lameki tamana Metusela, na Metusela tamana Inoke, na Inoke tamana Yeledi, na Yeledi tamana Mahalili, na Mahalili tamana Keinana, 38 na Keinana tamana Inosi, na Inosi tamana Seti, na Seti tamana Adam, na Adam tamana Yaubada.

Tomodulele Yeisu itowoi
(Madiu 4:1-11; Maki 1:12-13)

4 1 Alu'aluwa Ve'ahihi Yeisu i'oiye mwau na Yolidaniyena ilaulau gwaipile ta Alu'aluwa Ve'ahihi ilalaweine balabala awawai. 2 Eena ahubena 40 aidiyai Tomodulele itowotowoi yo ebeha Yeisu i'abiye be'u, na ahubenadine aidiyai Yeisu nigele iya'ai, ta ivahali mwala'ina.

3 Na Tomodulele Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Ebe owa Yaubada Natuna, gaima teina uloinaedi na hiyemala ai'ai vehabam’.

4 Eena Yeisu iwalo, ‘Yaubada yana Buki holanai loina imiyamiya ebeha: “Tomowa yawahidi nigele ai'ai a'ava ainaena hiyalobalobai”.’

5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ihaeyei ewai na bale'u yana abaloinao maudoidi ive'ita mwayamwayauwei, na iwalo, 6-7 ‘Teina abaloinao maudoidi yamohego ebe aliguwai upwagogo. Wuwuna maudoidi bada yagu abaloina. Na ebe yaiya nuwanuwagu na yamohei, yamohei ta'i.’

8 Na Yeisu iwalo, ‘Yaubada yana Buki holanai loina imiyamiya iwalo:

“Yam Yaubada ibom ainai upwagogo na ibom yana walo umulitaedi”.’

9 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ilalaweine Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina ewa alilinai imwamwalaeyeine na ainai iwalo, ‘Ebe owa Yaubada Natuna, teina ainaena ugavai na havena usilasilahe, 10 wuwuna Yaubada yana Buki bada iwalo mahalava'o, iwalo:

“Yaubada yana tausagenawasao mata iloinaedi ta hi'ita avivinigo”.

11 Na hinage ehebo yana walo, iwalo mahalava:

“Mata yana tausagenawasa hi'avalaigo ta havena aem hisilasilahe gaima aidiyai”.’

12 Ta Yeisu walonane iyemaiha iwalo, ‘Yaubada yana Buki ainai ehebo walo imiyamiya iwalo, “Havena Bada yam Yaubada utowotowoi”.’

13 Eeta Tomodulele yana towoiwowa maudoina bada Yeisu ainai ive'ovidi'o, na ilalauvehulune hauga ahu'ahubalina a'ava vehabana.

Yeisu yana paihowa Galili ainai ivetuwuni
(Madiu 4:12-17; 13:53-58; Maki 1:14-15; 6:1-6)

14 Yeisu Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena ilau gwaipile Galili. Na tenem ainai Yeisu wasana hi'au'aubabadaei Galili tupwanao aidiyai. 15 Na Galili yadi vada tapwalolowo aidiyai iguguya, na maudoidi hi'awa namwanamwaei.

16 Na mulitai Yeisu ilaoma Nasaleti, iya yana dalava moiha. Na ehebo Tapwalolo ainai Yeisu iluwu vada tapwalolowai, mumugana dova. Eeta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

itowolo Yaubada yana Buki habi vahilina, 17 tauwalo mahalava Aisaya
yana lele ainaena, eena i'ala ta ivahili, iwalo:
18 'Bada Alu'aluwana aliguwai imiyamiya.
Ibom ivesinuwaegau ta tauwewelohe aidiyai wasa
namwanamwana yaguguyaei.
Yo paipaidi hinage aidiyai ivetamalegau ta adi livahi vehabana
aidiyai yawalo mahalava.
Yo mehedigibugibudi hinage hivinunuyo.
Na hinage ivetamalegau taumiya vitai ya'abiye yaliyayadi.
19 Na aiteya bolimai mata Bada ihaguigomiune vehabana yawalo mahalavaei.'
20 Ta Yeisu Bukine ivahili i'ovi na iyou, ta buki ana tau'ita avivini imoheuyoi, na
imimiyane. Na hesi taubenaliwo maudoidi bada nuwadi ivaiya'o, ta himiyamiya
na hivinuvinunui. 21 Eeta iwalo aulidi iwalo, 'Aubabadane yavavahiline
ambenalena'o, mwalona hi'aubabada mugaiyei, na wao bada himahalava'o'.
22 Na hiya nuwadi ipwanopwano moiha, ainaena yana aubabadao
maudoina vehabadi hino'owei mwala'ina, hiwalo, 'Towaho teina Yosepa
natuna, awa? Na hesi vedova?'
23 Eena iwalo aulidi, iwalo, 'Bada yahanapuigomiu'o mata walo vegevegediyena
amwalo auligau amwalo, "Owa tau'abiye namwanamwa ta'i, ainaena ubom
u'abiye namwanamwago". Na hinage mata yami walo teya ainaena amwalo
auligau amwalo, "Paihowaowa wahiwahiyaladi dalava Kapeneum ainai
upapaihowaidiwa, dova hinage upaihowaidi teina yada dalavane ainai".
24 'Na hesi yawalo ili'ilimani alimiyai neta nigele teya tauwalo mahalava
yana bodao aidiyena ana ve'ahihi iyalobalobai. 25-26 Na amnuwatuwu avivini
neta mwalona tauyewasa Elaitiya yana haugai hiwahiwape bagibagilidi Isileli
ainai himiyamiya, na Yaubada nigele teya Isileli waihiuna iyavesinuwaei ta
iya'ita avivini hauga vahali ainai, neta bolimai tonuga na tupwana aidiyai nigele
dohi, na hesi hiwape Salepati ivesinuwaei Elaitiya ta i'ita avivinine iya Saidoni
tupwanaena. 27 Na hinage tauwalo mahalava Elaisa yana haugai taulepelo
bagibagilidi Isileli ainai himiyamiya, na nigele teya yaiya aidiyena iya'abiye
namwanamwa, na hesi ehebo mohimohili towaho Siliya i'abiye namwanamwane,
yehana Nemani.'
28 Yeisu yana aubabadaone teina aidiyena hiya vada tapwalolowo holanai
i'abiye modi'inidi, 29 hitowolo ta Yeisu hi'abi avivini na dalavaena hilauvai
himahalavaei ta hihahaeyeine yadi dalavane oyana ainai, ta oya ewanai
himwauwi ebeha hi'oipeiyei tapatapai. 30 Na iya bodaone iwaheidi ta ilalaune.

Yeisu ehebo towaho i'abiye namwanamwa vi'avi'a ainaena
(Maki 1:21-28)

31 Mulitai idobi Kapaneum, neta Galili tupwanai ta nemai Tapwalolowai
tomowa ive'itadi. 32 Na tomowa maudoidi nuwadi ipwanopwano wuwuna
yana ve'ita maudoina wahiwahiyalana.

33 Na vada tapwalolone ainai ehebo towaho imiyamiya, na towahonane
alonai vi'avi'a imiyamiya, na alinana mwala'ina iwui, iwalo, 34 'Ya! Owa
towaho Nasaleti, hava wuwuna ulalaomane alimaiyai? Nuwanuwam na
ebeha umutugai awa? Na owa bada yahanapuigo'o, owa Yaubada ainaena
Ve'ave'ahihim.'
35 Eena Yeisu iloinaei, iwalo, 'Ulaumwau na towahone ainaena
umahalava'. Eeta boda mehediyai vi'avi'awa towahowa igabaei bale'uwai
na ainaena imahalava, na nigele teya havana tomowanane iya'abiye
yababa.
36 Ainaena maudoidi hi'aluwagavai ta hibom hipanivila, hiwalo,
'Vedova teina? Ta walo yana wahiyala ainaena vi'avi'a iloinaedi ta
himahamahalava.' 37 Tenem ainaena Yeisu wasana hivetala au'aubabadaei
Galili dalavanao aidiyai.

Yeisu taulovala bagibagilidi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 8:14-17; Maki 1:29-34)

38 Yeisu vada tapwalolo ainaena imahalava ta Saimoni yana vadai
iluwu. Eena Saimoni lawana ilovala tau'ala'alawowoli ainaena, na
Yeisu hi'awanoiyei ebe i'abiye namwanamwa. 39 Eeta Yeisu iluwu
yana aba'eno vahalinai itowolo, na tau'ala'alawowoline iwalowei na
tau'ala'awawowoline i'o'ovine, na wahiuwa itowolo ta adi ipapaihowaine.
40 Na bada mahana ihugu'o na taumiya dalavao taniwagadi yadi
taulovalao adi lovala vagadi vagadi hilauvaidima Yeisu ainai, ta maudoidi,
i'abitowoidi ta hinanamwanamwane. 41 Na hinage bagibagilidi aidiyena
vi'avi'a himahalava ta hitautau wuiwui, hiwalo, 'Moiha ta'i owa Yaubada
Natuna!'. Na hesi Yeisu ilaugagayowedi havena dova hi'au'aubabada,
wuwuna bada hihanapuiya'o ebeha iya Besinana towahona.

Yeisu iguguya ta'i'ili
(Maki 1:35-39)

42 Bada mala itomtom ta Yeisu dalavanane ilauvehulu na ibom ilau
balabala awawai. Na tomowa bagibagilidi hivetuwuni Yeisu hibehabehaei,
na hauganane hilobai hiwalo auli, hiwalo, 'Havena ulaulau. Teinai
tamiyamiya.' 43 Na iwalo aulidi, iwalo, 'Tupwadi hinage dalava aidiyai yalau
ta Yaubada yana Abaloina wasana yaguguyaei. Teina wasane vehabana
Yaubada ivetamalegaune.' 44 Eeta imahalava ilalaune Yudeya dalavanao
maudoidi aidiyai, na yadi vada tapwalolo holadiyai iguguya ta'i'ili.

Yeisu ana taumulitao iyogaedi
(Madiu 4:18-22; Maki 1:16-20)

5 1 Ehebo hauga Yeisu itowotowolo le'awa Genesaleta papalinai na
boda hilaoma ta hitowolo tutuniyama ebeha Yaubada yana walo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu ainaena hibenalei. 2 Tenem ainai tauyamayamao yadi waga bwau
i'i'itadine vahalinai hiniulidi magumaguwai, na tauyamaone bada
hi'aitulu'o ta yadi vinaya hiuwauwadi. 3 Eena Yeisu waga ehebo ainai
igelu, neta Saimoni yana waga, eeta Saimoni iwalo auli ta ebe tupwana
i'oidobi, ainaena i'oidobi ni'uwai ta wagane ainai imiya na ive'ita boda
aidiyai.

4 Na yana ve'ita i'ovi ta Saimoni iwawalo auline, iwalo, 'Saimoni
tupwana u'oidobi ni'uwai na yami vinayane amyahuwei'.

5 Na Saimoni iwalo, 'Taubada, boniyena ta'i ayama ahubena na nigele
teya yama aya'ona. Na yam walo vehabana mata ayahuwei.'

6 Hiyahuwei ta yama ibagibagili alili hi'onadi ta vinayawa
muhamuhana ilotapulihi. 7 Eeta adi geluwone vali wagaena hiyogaedi
ebeha hilaoma hihaguidi, ta hiya yadi wagaena hilaoma na waga bwau
hi'oiye mwaudi eeta muhamuhana hihanene. 8 Tenem ainai Saimoni
Pita i'ita'ita ta Yeisu ainai ipwagogo, ta iwalo, 'Taubada ulaugabaigau,
wuwuna yau tauyababa'.

9 Walo teina i'atai wuwuna ma'ana geluwo nuwadi ipwanopwano alili
yamaone hi'o'onadine vehabadi, 10 na Saimoni ana tauhaguwo Yemesa
yo Yoni, hiya Sebedi natunao hinage hi'aluwagavai moiha. Na Yeisu Pita
iwalo auli, iwalo, 'Havena umehemeheuhi. Mata ivetuwuni na ilaulau
owa mata tomowa u'onadi.'

11 Na wagaone hiniulihaedi le'awai na ginauli maudoina hitauvehuludi
na Yeisu himumulitaeine.

Yeisu ehebo taulepelo i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-18; Maki 2:1-12)

12 Hauga teya ainai Yeisu hinage ehebo dalava ainai imiyamiya.
Tupwanane ainai ehebo towaho tauna maudoina lepelo ivai. Eena
towahonane Yeisu i'ita lobai ta ainai italupwagogo na i'awanoiyei,
iwalo, 'Taubada, ebe dova yam nuwatuwu, howahowana u'abiye
namwanamwagau'.

13 Na Yeisu nimanaena towahowa taunane i'abitowoi na iwalo, 'Ehe,
nuwanuwagu. Badagi na unamwanamwa.' Eeta towahowa ana lepelowa
i'ovi.

14 Na Yeisu towahonane ivenuwamwauwei iwalo, 'Ulau na havena
yaiya teya ainai uwalowalo mahalavaegau na hesi udumwalu taupwaoli
ainai ta i'itago, na upwaoli Yaubada ainai, hava dova ada loina Mosese
ainaena, ta ebe tomowa hihanapuigo ebeha bada uyawahaiuyo'o'.

15 Na hesi tenem ainai Yeisu wasana imwala'i moiha ta boda
bagibagilidi hilaoma ebeha Yeisu yana aubabada hibenalei, na hinage adi
lovala ebeha i'abiye namwanamwadi, 16 na hesi hauga maudoina boda
aidiyena itautauwahi na ibom i'awa'awanoi Yaubada ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu ehebo taupeu i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-8; Maki 2:1-12)

17 Ehebo ahubena ainai Yeisu boda ive'ive'itadi, na tupwadi Palisiwo
yo loina ana tauve'itao hiya Galili dalavanao maudoidi yo Yudeya
na Yelusalem aidiyena hilaoma na boda baidadiyao himiyamiya na
hi'au'aubabada. Hauga tenem ainai Yaubada yana wahiyalaena Yeisu
taulovalao i'abiye namwanamwadi. 18 Ainaena bodaone aidiyena ehebo
taupeu mahalabina hi'avalaiyama na hitowotowoi ebeha hiluwuwei vadai
ta Yeisu mehenai himwauwi. 19 Na hesi nigele howahowadi, wuwuna
bodane imwala'i alili. Eeta taupeuwa hi'avala mwalaeyei vadane ewanai
na ana atovine hivaivehulu ta ainaena taupeuwa ma'ana aba'avala
hivelele dobiyei bodaowa ahipudiyai, ta Yeisu mehenai himwamwauwine.
20 Eena Yeisu tomowaowa yadi yemidi ihanapuiya'o ta towahonane
iwalo auli, iwalo, 'Augelu, mumugam yababa adi nuwahamu bada
ulobaiya'o'.
21 Na hesi loina ana tauve'itao yo Palisiwowa Yeisu yana aubabadane
hibenalena'o ta hibom aidiyai hi'au'aubabada hiwalo, 'Towaho teina
vedova ta Yaubada i'abi'abitalawahiyeine wuwuna nigele teya yaiya
howahowana tomowa yadi mumuga yababao inuwahamuidi, bada
Yaubada ibom howahowana'.
22 Yadi nuwatuwu Yeisu bada ihanapuiya'o eeta iwalo, 'Hava vehabana
neta dova amnuwanuwatuwune? 23 Na hava amnuwatuwui ebe towaho
teina ainai yawalowei, "Yam mumuga yababao bada yanuwahamuidi'o",
bo yawalo, "Utowolo ulau"? 24 Mata amhanapui yau Tomowa Moihagu
mayagu loina bale'uwai ebeha tomowa yadi mumuga yababao mata
yanuwahamuidi.' Eeta taupeuwa iwalo auli, iwalo, 'Yau teina yawalo
auligo, utowolo yam halabi u'avalai na ulau yam dalavai!'.
25 Na itautowolo ta boda mehediyena yana halabi i'avalai ilalaune
yana dalavai mayana yaliyaya Yaubada ino'ono'owei. 26 Tenem ainai
boda maudoidi nuwadi ipwanopwano mwala'ina, eeta mayadi ve'ahihi
Yaubada hiwalo vetuvehaeyei, hiwalo, 'Wau ehebo abanuwapwanopwano
ta'itaya'o'.

Yeisu Livai iyogaei
(Madiu 9:9-18; Maki 2:13-17)

27 Mulitai Yeisu imahalava ta ehebo takesi ana tauvai yehana Livai
i'ita lobai yana vada abapaihowa ainai imiyamiya na iwalo auline,
iwalo, 'Livai umulitaegau'. 28 Ainaena Livai itowolo ta ginauli maudoina
itauvehuludi eena Yeisu imumulitaeine.
29 Na Livaiwa ai'ai mwala'ina ipaihowai Yeisu vehabana, eeta boda
mwala'ina hilaoma Livai yana vadai ai'aine vehabana, na takesi ana

tauvaiwo bodadi hinage baidanao. 30 Tenem ainai Palisiwo yo loina
ana tauve'itao hi'ulu'ulumiyai Yeisu ana taumulitao aidiyai, hiwalo,
'Hava wuwuna ta takesi ana tauvaiwo yo hinage tauyababao tupwadi
baidamiyao am'ai'ai toyawane?'
31 Na yadi walowone Yeisu iyemaihadi iwalo, 'Hiya namwanamwadi
taulaumulamula nigele nuwadi, na hesi lovalovaladi nuwanuwadi
taulaumulamula. 32 Yau yalaoma nigele ebeha taunamwanamwa
vehabadi, na hesi taupwanoliwo habi haguidi, ta ebe hinuwabui.'

Yeisu yana walo ai'ai ana ve'ahihi vehabana
(Madiu 9:14-17; Maki 2:18-22)

33 Militai hinage tupwadi tomowa Yeisu hiwalo auli hiwalo, 'Yoni ana
taumulitao hauga maudoina mavahalidi hi'awa'awanoi Yaubada ainai,
dova Palisiwone adi taumulitaone yadi paihowa, na vedova ta owa am
taumulitaone nigele hiyahudihudine, na hi'ai'ai yo hinumanuma'.
34 Eeta Yeisu iwalo vegevegedi iwalo, 'Vedova, howahowana na
tautawahola towahona ana taumanao hive'ahihi ai yo numa ainaena
ebe tautawahola towahona baidadi hiyaliyaya? Nigele awa? 35 Na
amnuwatuwu avivini ebeha hauga ilalaoma ebe tautawaholawa
ilaugabaidi abo hesi hinuwayababa na hive'ahihi, ai'ai yo numa ainaena.'
36 Na hinage ehebo walo vegevegedi i'aubabadaei aidiyai, iwalo,
'Nigele howahowana luwuluwu vauvauna tupwana ta vai na luwuluwu
miyamiyana ta bwalui. Nigele! Na ebe dova, neta luwuluwu vauvaunane
bada i'abiye yababa'o na hinage vauvaunawa tupwatupwanane luwuluwu
miyamiyanane nigele iyalowoinanei. 37 Na hinage nigele teya yaiya
bwahi wahiwahiyalana dova waini vauvauna iyahiwahiwai abahiwa
'wapi miyamiyana aidiyai, mata dova ta ilotapulihi ta bwahi yo abahiwa
hiyepaipaihedi. 38 Na hesi tahiwai 'wapi abahiwa vauvau a'avadi aidiyai.
39 Na ebe yaiya waini miyamiyana inuma, mata iwalo ebeha nigele
nuwanuwana vauvauna, wuwuna waini miyamiyana hesi inamwanamwa
alili.'

Ahubena Tapwalolo au'aubabadana
(Madiu 12:1-8; Maki 2:23-28)

6 1 Tapwalolo ehebo ainai Yeisu mayana taumulitao baidanao tanovi
holanaena hilaulau, na ana taumulitaone witi ainona higigidi ta
hi'ai'aidi. 2 Na tupwadi Palisiwone hiwalo, 'Yada loina iwalo mahalava
ebeha havena tapwalolo ainai tapaipaihowa na omiu vedova ta teina
dova ampaipaihowaine?'
3 Eeta Yeisu Palisiwone yadi walo iyemaiha iwalo, 'Yaubada yana Buki
ainai hilele Deivida vehabana ebe amvahili amhanapui neta iya ma'ana
geluwo hivahali ta 4 Yaubada yana vadai iluwu na beledi ve'ave'ahihina

ivai ta hi'a'aine. Beledinane ma'ana loina ebeha taupwaoli a'ava adi talam yo hi'ai. Na hivahali alili ta bada hi'a'aine.' 5 Na Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, 'Yau Tomowa Moihagu Tapwalolo ana tauloina'.

6 Ehebo hinage Tapwalolo ainai Yeisu iluwu vada tapwalolo ainai ta ive'ive'ita. Vadanane ainai ehebo towaho imiyamiya nima tautuwana peupeuna. 7 Na hinage tupwadi loina ana tauve'itao yo Palisiwo himiyamiya, Yeisu hi'ita'ita sipwai mata dova ta towahonane i'abiye namwanamwa Tapwalolo ainai eeta ebe ainaena hive'ewai tauloina mehenai.

8 Na hesi yadi nuwatuwune ihanapuiya'o, ainaena towahonane iwalo auli, iwalo, 'Utowolo na uhaema'. Eeta towahowa itowolo ta ihahaene. 9 Ta Yeisu iwalo aidiyai na iwalo, 'Hola yapanivilaegomiu. Hava yada loinane itatalamweine Tapwalolo ainai. Tomowa ta'abiye namwanamwadi bo ta'abiye yababadi, bo tomowa tahaguidi bo ta'abiye muyadi?'

10 Tenem ainai maudoidi ivinunu'abi'abidi na towahowa iwalo auli iwalo, 'Nimam utautuwudi'. Eeta towahowa nimana itautuwudi ta inanamwanamwane. 11 Na hesi tauloinaone modi'ini i'oiye mwaudi na hivetuwuni hibommo hi'au'aubabada hava mata Yeisu ainai hipaihowaine.

Yeisu ana mulitao ivesinuwaedi
(Madiu 10:1-4; Maki 3:13-19)

12 Hauga tenem ainai Yeisu ihae oyai na nemai masigili maudoina Yaubada ainai i'awa'awanoi. 13 I'ahubenama ta ana taumulitao aidiyena hitau 12 ivesinuwaedi ta iyogaedi yana tauyewasao.

14 Tauyewasaone yehadi teina: Saimoni, iya iyogaei Pita na tahina Andulu na hinage Yemesa yo Yoni na Pilipi yo Batolomiu. 15 Madiu yo Tomasi yo vali Yemesa iya Alipiyosi natuna, na hinage vali Saimoni iya tauhamadudu mwala'ina abaloina vehabana, 16 yo Yudasa iya Yemesa natuna, na hinage Yudasa Isakaliyota, iya howola abo Yeisu ihuhulaei.

Yeisu taulovalao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 4:23-25)

17 Yana tauyewasaone yo hinage ana taumulitao maudoidi baidanao oyaena hi'aituluma ta 'wabuwai hitowolo, na 'wabunane ainai boda mwala'ina himiyamiya, hiya hilaoma Yudeya yo Yelusalem na hinage Taya na Saidoni tupwa le'awadine aidiyena.

18 Ta hilaoma Yeisu yana aubabada habi benaleina yo hinage ebeha adi lovala i'abiye namwanamwadi. Na hinage hiya alu'aluwa yababadi aidiyai hiluwu nuwanuwadi na i'abiye namwanamwadi. 19 Bodaone maudoidi hitowoi ta ebeha Yeisu hi'abisawahi wuwuna wahiyala imahamahalava ainaena na tomowa maudoidi i'abi'abiye namwanamwadi.

Nuwavitai na yaliyaya
(Madiu 5:1-12)

20 Yeisu ana taumulitaowowa ivinuvinunuidi na iwalo aulidi, iwalo,
‘Ebe omiu amwewelohe, amyaliyaya wuwuna Yaubada nimanai
ammiyamiya. 21 Na omiu ebe amvahali amyaliyaya, wuwuna howola
abo diyamiu himwau. Na hinage omiu amdoudou amyaliyaya wuwuna
howola abo ammalu.
22 Amyaliyaya ebe yau Tomowa Moihagu vehabagu tomowa
hive'alehaegomiu, bo hita'wata'wataegomiu, bo hisosomanaegomiu bo
hi'awa yababaegomiu. 23 Hauga tenem ainai ebe vitaiwone himahalava
vehabadi amyaliyaya na amtowolo amselo, wuwuna ami maiha
namwanamwana galewai imiyamiya. Na amnuwatuwui ebeha tau'awa
yababaone tubudiyao mwalona tauwalo mahalavao hi'awa yababaedi,
dova teina haugane ainai.
24 ‘Na hinage ebe omiu amvewasawasa, nuwayabayababamiu, wuwuna
yami wasawasa bada amlobaiya'o ta mulitai mata nigele. 25 Na yaiyadiwo
omiu teina ta'i bada am'ai'i'iwahi moiha, amnuwayababa wuwuna
muhamuhana vahali mwala'ina amlobai. Na hinage ebe teina ta'i
ammalumalu, howola abo mayami nuwayababa amdou.
26 ‘Na haugadine aidiyai ebe tomowa bagibagilidi hi'awa
namwanamwaegomiu, amnuwatuwu gwaipile na amnuwayababa,
wuwuna mwalona hiya tubudiyaone hinage dova tauwalo mahalava
oya'oyama hi'awa namwanamwaedi.’

Ami alehao amvelauwedi
(Madiu 5:38-48; 7:12)

27 ‘Yagu ve'ita teina ambenalei, ami alehao amvelauwedi, na hiya
hita'wata'wataegomiu amhaguidi, 28 na hinage hiya hi'awa yababaegomiu
am'awa namwanamwaedi, na hiya hi'ale'alehaegomiu vehabadi
am'awa'awanoi ta Yaubada ihaguidi. 29 Na ebe yaiya navanavam isapi,
havena nimana uveuveuyo, na hesi vali navanavamne hinage umohei ta
isapi. Ebe yaiya yam gwaugwau luwuluwuna ivai, amluwuluwu mohili
hinage utalamwei ainai. 30 Na hinage ebe yaiya alimwai i'awanoi ehebo
ginauli vehabana, ginaulinane umohei. Na ebe yaiya yam tobwatobwa
ivai na ainai imiyamiya havena vehabana uwalowalouyo.
31 ‘Na ebe hava nuwanuwamiu tomowa alimiyai hipaihowai, omiu
hinage dova aidiyai ampaihowai.
32 ‘Na ebe tomowa tauvelauwego hiya hibom uvelavelauwedi, hava
vehabana mata awanamwanamwa uvai? Wuwuna tauyababao adi
tauvelauwo, hinage hivelavelauwedi. 33 Na ebe tau'abi ili'ilimanigo
hibom u'abi ili'ilimanidi, hava vehabana mata awanamwanamwa uvai,

wuwuna tauyababao hinage neta paihowane hipaipaihowai. 34 Na ebe
yaiyaidiwo uhanapuidi ebeha yam tobwatobwa umomohediwa mata
hiyemaihauyoi, hava ana namwanamwa alimiwai? Wuwuna hiya
tauyababao hi'ai'aiyauya adi geluwo aidiyai mata yadi ginauliwone
adi mwala'i hivedumwaluyoidi. 35 Na hesi ami alehao amvelauwedi na
am'abi ili'ilimanidi, na havena yemaiha vehabana amnuwanuwatuwu.
Ainaena ami maiha mata mwala'ina amlobai, ta omiu Yaubada
Ewa'aliliyai natunao. Wuwuna hiya tauyababao yo tau'aidumao aidiyai
inamwanamwa. 36 Ainaena omiu hinage am'atemuyamuya, dova
Tamamiune i'ate'atemuyamuyane.

Havena ami geluwo am'awa'awa yababaedi
(Madiu 7:1-15)

37 'Hinage havena tomowa am'awa'awa yababaedi, mata dova ta
Yaubada hinage i'awa yababaegomiu. Na hinage havena ami geluwo
amve'eve'ewaidi, ta ebe omiu havena ve'ewa amlobalobai Yaubada
ainaena, na hesi ami geluwo yadi mumuga amnuwahamuidi, ta ebe
Yaubada yami mumuga hinage inuwahamuidi. 38 Na ebe am'aiyauya mata
Yaubada i'aiyauya alimiyai. Hava mwaumwauna yo ma'ana lauhepoi
mata alimiyai i'atuhiwai. Wuwuna ginauliwone ana mwala'i hava mata
u'a'aiyauyaneine mata ulobauyoi.'
39 Ainaena walo vegevegedi teina imohedi, iwalo, 'Vedova?
Howahowana taumehegibugibu ana gelu mehegibugibuna imugaiyei?
Mata nigele, awa? Ebe dova ipaihowai hitau bwauwone guda ainai
hibe'u. 40 Dova hinage taubenali, nigele howahowana na yana tauve'ita
ihae gabaei. Na hesi bada ebe yana hanapune imwala'i ta ebe hitau
bwauwone yadi hanapu itoyatoyawa.
41 'Nigele iyalowoinanego na tahim vehabana uwalo ebeha mehenai
aiwa mu'amu'alina imiyamiya, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa
imiyamiya na nigele uya'ita. 42 Ainaena havena tahim ainai uwalowalo,
uwalo, "Tahigu, ilowoinanegau ebe aiwa mu'amu'alina mehemwena yavai
vehulu", wuwuna owa hinage etupwa mwala'ina mehemwai imiyamiya,
nigele uya'ita. Moiha, owa ehebo tau'oyama, awa? Na hesi etupwane
mehemwai uvai mugaiyei, ta ebe u'ita ili'ilimani na mulitai tahimne
mehenaena aiwa mu'amu'alinane uvaivehulu.

Tomowa yadi mumuga dova aiwa ainona
(Madiu 7:16-20; 12:33-35)

43 'Aiwa namwanamwana nigele howahowana na ainona newanewalina
imwauwi. Hinage dova aiwa newanewalina nigele howahowana
na ainona namwanamwa imwauwi. 44 Ainaena aiwa ehebo ehebo
ainodi aidiyena tahanahanapuidi ebeha aiwadine namwanamwadi bo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

newanewalidi. Moiha neta, nigele howahowana na haihaili aidiyena
damaya ainona talobai, dova hinage nigele howahowana na vilolo
ainaena sibweya ainona talobai. 45 Dova towaho yana mumuga,
ebe towaho yana nuwatuwu ausalana yana mumuga maudoina
namwanamwana. Na ebe yana nuwatuwu yababadi mumugana maudoina
yababadi. Wuwuna nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya
hauga maudoina awamiyena himahamahalava.

Tau'abi vada hitau bwau
(Madiu 7:24-27)

46 ‘Ainaena hava vehabana am'awa'awa Badaegaune, na yagu walo
nigele amyamulimulitaedi. 47 Na ebe yaiya owa ulaoma na yagu walo
ubenaledi na upaihowaidi, owa yam mumuga dova ehebo tau'abi vada
yave'itaei alimiyai. 48 Iya dova tau'abi vada yana wahuwahu yaiyaina
ilobai, gaima a'avana ainai, ta yana vadane ainai i'a'abine. Na haugana
'wesu mwala'ina i'aituluma na aba'ita isagena, ta vadanane iguhui na
nigele iya'abiye yababa, wuwuna wahuwahu namwanamwana ainai
i'a'abine.
49 ‘Na hesi ebe yaiya owa yagu walo ubenaledi na nigele uyamulitaedi,
owa bada dova tau'abi vada namonamo a'avana ainai yana vada i'a'abine.
Eeta haugana aba'ita imahalava vadanane iguhui ta ibe'u mwayamwayau
na maudoina ilo'evehulune.’

Yeisu tau'alehao adi tauloina yana hevali ehebo i'abiye namwanamwa
(Madiu 8:5-13)

7 1 Yeisu yana walo tomowa aidiyai i'ovi'o, ta imahalava na ilau
Kapaneum. 2 Dalavanane ainai tau'alehao hiya Loma adi taumugai
ehebo mayana hevali himiyamiya. Na yana hevaline ivelauwei ili'ilimani.
Na hauga tenem ainai ilovala mwala'ina ta habi imwalowoina. 3 Na
tauloinanane Yeisu yana laoma wasana ibenalei, eeta Yudeya yadi
babadao tupwadi ivetamaledi Yeisu ainai habi awanoiyei ebe Yeisu
ilaoma na yana hevaline i'abiye namwanamwa. 4 Ta babadaowa hilau
Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo, ‘Bada, nuwanuwamai ebe talau teina
towahone awalowaloweiwa ana dumwalu ebeha uhagui. 5 Wuwuna iya
towaho namwanamwana, na Yudeya maudoida ivelauwegita, ta yada
vada tapwalolo i'a'abine.’
6 Eeta Yeisu baidadi hilalaune. Hilau ta dalavanane ainai
himahamahalava, eena tauloinawa ana geluwo tupwadi hinage
ivetamaledi Yeisu habi auhina. Na hilau Yeisu ainai ta hiwalo, ‘Bada,
yama taumugai iwalo ebeha owa towaho mwala'ina ainaena nigele
iyalowoinanego ebe uluwu yana vadai. 7 Na hinage nigele iyalowoinanego
na baidam amwahai amvelobaloba. Na hesi nuwanuwana ebe uwalo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mohili na yana hevaline inamwanamwa. 8 Na hinage alinana teina dova
iwalo, “Yau loina yahanahanapui na agu tauloina yadi walo ana tau'awa
abi, na hinage yagu tau'alehao yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo,
‘Ulau’ bada ilau ta'i; na ebe ehebo ainai yawalo, ‘Ulaoma’ bada ta'i
ilaoma, na ebe yagu taupaihowa ehebo ainai yawalo, ‘Teina upaihowai’,
bada ipaihowai”.’
9 Teina walowone Yeisu ibenaledi na i'aluwagavai moiha na i'ita
gwaipile ta bodaowa himulimulitaeine iwalo aulidi, iwalo, ‘Moiha ta'i
nigele teya yaiya Isileli alimiyena yayalobai yana yemidi dova teina
towahone’. 10 Eena tauloinawa yana hevahevaliwone hilau gwaipile yana
vadai, ta nemai yana hevaliwa hilobai bada inamwanamwa'o.

Hiwape ehebo natuna towahona Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolo

11 Nigele hauga daodaona tuluhanai Yeisu ilau ehebo dalava
ainai, yehana Naini. Na ana taumulitao yo hinage boda mwala'ina
hi'wa'wayabuine. 12 Ilaoma dalavanane ainai ta taumwalowoi
himahamahalavaenama dalavanane ainaena. Na taumwalowoine neta
hiwape ehebo natuna, bada ehebo mohimohili, ainaena hiwapenane boda
mwala'ina baidana hilaulau habi mwauwina magaiyai.
13 Tenem ainai Yeisu hiwapene i'i'itane na i'atemuyamuyaei ta iwalo,
‘Havena udoudou’. 14 Na iwutu lau ta mwalowoiwa ana huma i'abitowoi
eena tau'avalaowa hitowotowolo.
Na Yeisu iwalo, ‘Hevali, utowolo’. 15 Ta hevaliwa imiya towolo ta
i'au'aubabada, na Yeisu hevaliwa ilauvai ta hinanawa imomoheine.
16 Ainaena tomowaowa himeheuhi na Yaubada hiwalo vetuvehae,
hiwalo, ‘Tauwalo mahalava mwala'ina bada imahalavama'o. Teina
Yaubada yana taubo'e ita yana tomowao alidai.’ 17 Eeta Yeisu wasana
hiyewasaei Yudeya maudoina, na hinage dalavao vahalinai aidiyai.

Yoni taubapitaiso yana panivila Yeisu vehabana
(Madiu 11:2-6)

18 Na mulitai Yoni ana taumulitao wasa teina hiwalo mahalavaei
ainai. 19 Ainaena ana taumulitao hitau bwau iyogaedima na iwalo
aulidine, iwalo, ‘Amlau na ampanivilaei, ebe iya Besinanawa vehabana
ya'au'aubabadane, bo vali towaho hinage taha'wai?’
20 Na hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Yoni taubapitaiso
ivetamalegai alaoma habi panivilaego ebe owa Besinanawa, bo vali
towaho aha'waha'wai?’
21 Hauga tenem ainai Yeisu howola taulovalao adi lovala yo adi
muya yo vi'avi'a aidiyena i'abi'abiye namwanamwadi yo hinage
taumehegibugibu mehedi i'abiye maseledi. 22 Eeta i'ovi na mulitai
yadi panivilawa iyemaiha, iwalo, ‘Amwuyo ta Yoni ainai am'aubabada

ginauliwone aliguwena hava bada am'itadi'o yo ambenaledi'o,
neta: taumehegibugibu mehedi bada himasele'o, taupeu bada
hinamwanamwa'o ta hilaulau, taulepelo taudi hinamwanamwauyo'o,
tautalina tui bada talinadi hinamwanamwa'o, taumwalowoi hitowolouyo
na hinage tauwewelohe bada wasa namwanamwana hibenalena'o.
23 Eeta amlau na Yoni amwalo auli havena vehabagu inuwanuwatuwu
bwaubwau, wuwuna ebe yaiya yana yemidi aliguwai nigele iyatapitapiya,
mata iyaliyaya.'

Yeisu yana walomahalava Yoni vehabana
(Madiu 11:17-19)

24 Haugana Yoni ana taumulitaowowa hilaulau gwaipile, na Yeisu
ivetuwuni boda aidiyai Yoni vehabana iwalo mahalava, iwalo, 'Mwalona
maudoimiu tupwa balabala awawai amlau Yoni habi benaleina, na hava
nuwanuwamiu ebeha am'ita? Bo ebeha ehebo awahi mwala'ina yaumai
iguhuguhui am'ita? 25 Bo ehebo towaho ana ale'o wasawasa habi itana?
Nigele, awa? Wuwuna hiya adi ale'o namwanamwadi moiha tauloina
mwala'idi yadi tupwai himiyamiya na hiyaliyaliyaya.
26 'Na hava yede vehabana amlalaune balabala awawai? Bo yami
nuwatuwu ebeha ehebo tauwalo mahalava am'ita, awa? Moiha ta'i
towahonane am'i'itane tauwalo mahalavao imwala'i gabaedi. 27 Yoni
vehabana mwalona Yaubada yana Buki ainai teina dova iwalo mahalava
mugaiyei iwalo:

"Teina yagu tausagenawasa yavetamale mugaiyei na yam amwaha
isepa".'

28 Na Yeisu hinage iwalo, 'Yoni iya taumiya bale'u maudoina imwala'i
gabaedi, na hesi maudoidi hiya Yaubada yana Abaloina holanai Yoni
himwala'i gabaei'.
29 Eena bodaone yo takesi adi tauvaiwo Yeisu yana aubabada teina
hibenaledi ta Yaubada hiwalo vetuvehaeyei, wuwuna hiya mwalona Yoni
i'abiye bapitaisodi. 30 Na hesi Palisiwone yo loina ana tauve'itao Yaubada
yana nuwatuwu hita'wata'wataei, ainaena nigele nuwadi na Yoni i'abiye
bapitaisodi.
31 Eeta Yeisu iwalo, 'Omiu yaso teina vedova ebe yayepategomiu? 32 Nuwana
yawalo, omiu bada dova hedaheda abagimwala holanai hi'ai'ai'opi'opi na adi
geluwo aidiyai hiyogayoga, hiwalo, "Ama geluwo vedova ta a'abi'abi sinaha
na nigele amyasobune, na hinage ayebwayebwasa na nigele amyadoune".
33 Waloyepatu teina ana hanapu neta, Yoni tau'abiye bapitaiso ilaoma ta
ihudihudi yo waini nigele iyanumanuma, ainaena amwalo ebeha alu'aluwa
yababana Yoni i'abiye yauyauleya'o? 34 Yau Tomowa Moihagu yalaoma ya'ai'ai
na yanumanuma na hinage vehabagu am'ulu'ulumiya, amwalo, "Towaho
teina taunuma yo tau'ai'ala'alabili, na hinage takesi ana tauvaiwo yo tupwadi

yabayababadi ive'au'augeluwedi". 35 Na hesi hiya tauhanapu moiha mata yadi paihowa namwanamwadi aidiyena hanapu moiha imahamahalava.'

Tauyababa ehebo Yeisu aena iyewoloi

36 Ehebo hauga Palisi ehebo yehana Saimoni Yeisu iyogaei ta baidana habi ai. Eeta Yeisu iluwu vadai ta imiya habi ai. 37 Na dalavanane ainai wahiu ehebo tauyababa imiyamiya. Iya bada ihanapuiya'o ebeha Palisine yana vadai Yeisu i'ai'ai. Ainaena woloi namwanamwana ma'ana abahiwa namwanamwana ivaiyama, 38 ta Yeisu vahalinai itowolo na idoudou na mehelinonaena Yeisu aena iyebuta, na waihiunane vahuna daodaona ta vahunaena aena iba'ilidi, yo hinage Yeisu aena inihoidi yo woloiwa ihiwai Yeisu aenai.

39 Eena Palisiwa ibom inuwanuwatuwu iwalo, 'Towaho teina, ebe iya tauwalo mahalava, ihanapui waihiune teina tauyababa, ta havena ainai i'abi'abi'.

40 Na Yeisu i'apuhini iwalo, 'Saimoni, nuwanuwagu ehebo ginauli yawalo mahalavaei alimwai'.

Eeta Saimoni iwalo, 'Ehewa, aiteya ginauli? Uwalowei aliguwai'.

41 Ta Yeisu iwalo, 'Ehebo tauwasawasa na tomowa bwau adi vagavaga imwauwi, ehebo ana vagavaga dova 50 kina, na ehebo dova 5 kina. 42 Na hitau bwauwone nigele howahowadi na hiyemaihadi. Ainaena tauwasawasawa hitau bwauwowa adi vagavaga inuwahamuidi. Na yapanivilaego. Hitaubwauwone aidiyena yaiya yadi taubadane ivelauwei mwala'ina?'

43 Ta Saimoni Yeisu alinana iyemaiha, iwalo, 'Towahone iya ana vagavaga mwala'inane ivelauwei mwala'ina'.

Eena Yeisu iwalo, 'Ehe, moiha'.

44 Na i'ita gwaipile waihiuwa ainai, na iwalo, 'Saimoni, waihiune teina yana paihowa vehabagu u'itaya'o, nigele dova owa. Wuwuna yam vadai yaluwuma na bwahi aegu anauwa vehabana nigele uyamohegau na hesi waihiune teina mehelinonaena aegu iuwadi na vahunaena iba'ilidi. 45 Na owa yagu mahalava ana niho nigele uyapaihowai aliguwai, na hesi iya yagu mahalava vauvauwai aegu inihoidi. 46 Nigele hinage woloiyena vahugu uyayewoloi, na iya hesi yana woloiyena aegu iyewoloidi. 47 Iya yana pwanoliwo bagibagilidi bada yanuwahamuidi'o, ainaena ivelauwegau mwala'ina, na hesi ebe yaiya yana pwanoliwo habuludi na yanuwahamuidi, yana velau aliguwai hinage habuluna.'

48 I'ovi na Yeisu waihiuwa iwalo auli, iwalo, 'Yam pwanoliwo bada yanuwahamuidi'o'.

49 Na tomowaowa Yeisu baidanao hi'ai'aine, Yeisu yana walo hibenalei ta hibom aidiyai hi'ulu'ulumiyaei, hiwalo, 'Yaiya yede teina ta ebeha pwanoliwo inuwahamuidi?'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

50 Eena Yeisu waihiuwa ainai iwalo, ‘Yam yemidi ainaena bada livahi
ulobaiya'o, ta mayam yaliyaya ulau’.

Waiwaihiu Yeisu hi'wayabui

8 1 Mulitai Yeisu itowolo na ilau dalava mwala'idi yo habuludi aidiyai
Yaubada yana Abaloina wasa namwanamwana iguguyaei, na
ana taumulitaowa hitau 12 baidanao. 2 Na hinage tupwadi waiwaihiu
baidanao, neta hiya mwalona lovala yo alu'aluwa yababadi aidiyena
Yeisu abiye namwanamwadi. Waiwaihiuwone neta Meli Magidalaena
iya mwalona ainaena alu'aluwa yababadi maudoina 7 Yeisu iheusili
mahalavaedi, 3 na hinage Yoana iya Kusa mwanena, Kusanane Helodi
yana taupaihowa, na hinage Susana yo tupwadi waiwaihiu baidadiyao.
Waiwaihiuwone hiya yadi tobwatobwaena Yeisu ma'ana geluwo hi'i'ita
avivinidi.

Patu ana walovegevegedi
(Madiu 13:1-9; Maki 4:1-9)

4 Tomowa maudoidi dalava bagibagilidi aidiyena hitaugogoiyama
Yeisu ainai, eena Yeisu walo vegevegediyena ive'itadi, iwalo, 5 ‘Tau'uma
ehebo ilau yana oyai patu ivehulubudebudeyanaedi. Tupwadi patu
amwahai hibe'u ta tomowa aediyena hiwutu'alatedi yo lowolowo
hi'itadi ta hi'aitulu hi'a'aidine. 6 Na tupwadi patu malagaigaimana
ainai hibe'u ta hi'ini na mulitai hiwewelaine, wuwuna toputopunane
nigele gwagwamana. 7 Na tupwadi patu haihaili aidiyai hibe'u ta hi'ini
mwalomwalowoi wuwuna haihailine iwahiyala ta i'oiye mwalowoidi. 8 Na
hesi tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibe'u ta himwala'i na
hi'aino, ta aidiyena aino namwanamwana ilobai.’

I'ovi na Yeisu bodaone ivenuwamwauwedi, iwalo ‘Ebe matalinamiu
walo teina ambenaledi’.

Patu walo vegevegedina ana livahi
(Madiu 13:10-23; Maki 4:10-20)

9 Mulitai ana taumulitaowowa Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Yam walo
vegevegedine hava ana hanapu?’ 10 Na iya iwalo, ‘Omiu Yaubada alimiyai
italam ta yana loina holana moiha ana tauhanapuwo, na hesi bagibagilidi
walo vegevegedi a'ava hibenalei.

“Na adi nuwamasele nigele hiyahanapui,
yo hinage ana hanapu hibehabehaei na hesi nigele hiyalobai.”

11 ‘Na walo vegevegedinane ana livahi teina dova: Patune neta
Yaubada yana walo. 12 Na patuwowa amwahai hibebe'une hiya
neta tomowa walo hibenali mohilei, na hesi Tomodulele ilaoma ta
atediyena walowa ivaivehulune, ta nigele howahowana hiyemidi ebeha

Yaubada howahowana ihaguidi. 13 Na patuwowa hibebe'une toputopu
malagaigaimana aidiyai neta tomowaowa hiya Yaubada yana walo
vehabana hiyaliyaya, na hesi nigele lamlamdi hiyayaiyai wuwuna yadi
yemidi nigele mwala'ina, ta ebe abatowoi aidiyai himahalava mata
hibe'u. 14 Na patuwowa haihaili aidiyai hibebe'une neta tomowaowa
hiya walowa hibenalei, na yadi nuwatuwu maudoina hilaulau nuwatuwu
bagibagili yo wasawasa yo bale'u yaliyayanao aidiyai. Ainaena Yaubada
yana walo aidiyai nigele ainona iyamahalava. 15 Na patuwowa toputopu
namwanamwana aidiyai hibebe'une neta hiya tomowao mayadi atetalam
Yaubada yana walo hibenaledi, yo mayadi alama'i'ita ainaena Yaubada
yana walo aidiyai i'aino moiha.'

Masele ana walo vegevegedi
(Maki 4:21-25)

16 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Nigele teya yaiya lampa iyagabu na
gaeba ainaena iya'oihamui bo aba'eno elauhanai iyamwauwi na hesi
abamwau ewanai imwauwi ta ebe tomowa maselene hi'ita haugana
hiluwuluwu. 17 Hava dawadawanina mata imiya mahalava ta tomowa
hibenalei. Na hava oi'oihamuina mata hilobai na hivaiyama maseleyai ta
tomowa hi'ita. 18 'Eeta am'ita avivini yami benabenali aidiyena. Wuwuna
yaiya ainai hava namwanamwana imiyamiya mata Yaubada ilauhepoiyei
iya ainai. Na hesi ebe yaiya ainai nigele na yana nuwatuwu ebeha hava
habuluna ainai imiyamiya, mata Yaubada ivaivehulu.'

Yeisu hinana yo tahinao
(Madiu 12:46-50; Maki 3:31-35)

19 Mulitai Yeisu hinana yo tahinao hilaoma habi itana na hesi boda
imwala'i alili, eeta nigele howahowana hiluwu Yeisu ainai. 20 Ta walo
a'ava hivetamalei, hiwalo, 'Taubada, hinam yo tahimwowa tenem
maseleyai hitowotowolo, ebeha nuwanuwadi owa'.
21 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Nigele hibom, na hesi ebe yaiyadiwo
Yaubada yana walo hibenalei na hi'awa abiyedi hiya neta hinaguwao yo
tahiguwao'.

Yeisu wowoli i'abiye daumwali
(Madiu 8:23-27; Maki 4:35-41)

22 Ehebo hauga Yeisu mayana taumulitao higelu na aidiyai iwalo,
'Ta'u'e tageyo'awa vali tupwai'. Eeta hi'u'e, 23 hisagesagena na Yeisu
i'eno'eno ta i'eno i'iwahine. Na yaumai mwala'ina itowa ta bagodu
mwala'ina ihiwahiwadi'wa wagai na muhamuhana hihanene.
24 Eeta ana taumulitaowa Yeisu hivanoi hiwalo, 'Taubada, Taubada,
utowolo, mata tahanene!'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Eeta Yeisu itowolo ta yaumai yo bagodune i'ahonedi, iwalo,
'Amlaumwau!' Eeta hilaumwau na idadaumwaline. 25 Ainaena Yeisu
ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, 'Vedova? Nuwana nigele
amyayemidiyegau awa?'
Na hiya mayadi meheuhi hi'aluwagavai na hibom aidiyai hiwalo,
'Towaho yehana teina? Ta yaumai yo bagodu alinana hi'a'awa abiyeine.'

Ehebo towaho alu'aluwa yababadi bagibagilidi holanaena himahalava
(Madiu 8:28-34; Maki 5:1-20)

26 Galili vali tupwanai higeyo'awa'o ta hiluwu Gelasiwone yadi gadowai.
27 Eena Yeisu i'aitulu le'awai na ehebo taumiya dalava imahalavama ainai.
Towahonane alu'aluwa yababadi hiluwu holanai ta ainai himiyamiya. Na
towahonane hauga daodaona ale'o nigele iyali'wali'wa, na vada aidiyai
nigele iyamiyamiya na hesi magai gudadi aidiyai imiyamiyane.
28 Ta towahowa Yeisu i'ita, na ilohagali ta ibe'u ainai na iwui
mwalamwala'i, iwalo 'Yeisu yo, owa Yaubada Ewa aliliyai Natuna,
hava ebeha upaihowai? Badagi! Havena u'abi'abiye muyagau.' 29 Walo
teina i'a'ataine wuwuna Yeisu bada iwalo auliya'o, ta ebeha alu'aluwa
yababana towahone i'aitulu gabaei. Towahonane hauga bagibagilina
alu'aluwane i'abiye yeyauyaule eeta hi'abi'abi avivini na nimana yo
aena hipaipaidi pwawati aidiyena, na hesi pwawatine iwutuwutuhidi na
towahonane ilawelawei nu'ula awawai.
30 Eeta Yeisu towahonane ipanivilaei, iwalo, 'Vedova yeham?'
Na towahowa iwalo, 'Yehaguwede Bagibagilimai', wuwuna alu'aluwa
bagibagilidi holanai himiyamiya.
31 Na alu'aluwaowa Yeisu ainai hi'awa'awanoi, hiwalo, 'Havena
ugabagabae aituluwegai guda abasilahe ainai.
32 Na hesi uvetamalegai ta aluwu maheyaone bagibagilidine tenem
hidumudumuline oyane aidiyai. Eeta Yeisu italam. 33 Ta towahowa
ainaena himahalava ta maheyaowa aidiyai hiluluwune. Tenem ainai
maheyaowa maudoidi hiyauyaule ta hisagena tapatapana ainai hibe'u ta
ni'uwai hihahanenene.
34 Na maheyaowa adi tau'ita aviviniwowa hi'ita na hidena ta hilalaune
hiyewasa hava dova hi'i'itane, dalava mwala'idi yo dalava habuludi
tomowadiyaone aidiyai. 35 Eeta tomowa bagibagilidi hilaoma ta ebe
hiya mehediyena hi'ita hava imamahalavane. Ta Yeisu ainai hilaoma
ta towahowa hi'ita mwalona alu'aluwa yababadi holanai himiyamiya
bada inamwanamwa'o ta ale'o ili'wa na Yeisu vahalinai imiyamiya.
Tenem ainai maudoidi himeheuhi. 36 Eena tauyewasaowa tomowa
aidiyai hi'aubabada vedova towahonane yana namwanamwa. 37 Eeta
Gelasinewowa maudoidi himeheuhi mwala'ina ta Yeisu hisosomanaei ebe
ilaugabaidi. Ainaena Yeisu wagai idodobi habi gelu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38 Ta towahowa i'abiye namwanamwawa iwalo atemuyamuya Yeisu
ainai iwalo, ‘Uwalo ta owa na yau talau?’
Na Yeisu iwalo, 39 ‘Nigele. Hesi ulau gwaipile dalavai ta hava Yaubada
alimwai ipaihowaiya'o u'aubabadaei.’ Eeta towahowa ilau dalavai na
Yeisu yana paihowa i'aubabadaei taumiya dalava maudoidi aidiyai.

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Madiu 9:18-26; Maki 5:21-43)

40 Yeisu mayana taumulitao higeyo'awauyo na boda mwala'ina mayadi
yaliyaya hivevedunane. Wuwuna iya vehabana hiha'waha'wane. 41 Eena
ehebo towaho iluwu mahalava, yehana Yailo, iya yadi vada tapwalolo
ana tau'ita avivini. Ilaoma ta Yeisu ainai italupwagogo na iwalo, ‘Taubada
talau yagu vadai, 42 ta natugu ilovala mwala'ina u'abiye namwanamwa.
Iya bada ehebo mohimohili natugune, ana bolimai 12 na vadai i'e'eno na
hauga habuluna na imwalowoi.’ Eeta baidana hilalaune.
Hilaulau amwahai na boda mwala'ina himulimulitaedi, ta
hiveveduidui. 43 Na bodaone holadiyai ehebo wahiu baidadi, ma'ana
lovala. Lovalanane neta 'wahina isagesagenaei bolimai 12 hi'ovi'o, na
besiwa isagesagena. Hauga bagibagilina taulaumulamula hitowotowoi
ebeha hi'abiye namwanamwa na hesi nigele howahowadi. 44 Eena
wahiunane Yeisu tuluhanaena ilaoma ta ana ale'o papalinane
i'abitowoine na wahinawa yana sagena ilalaumwaune. 45 Ainaena Yeisu
itautowolo, ta iwalo, ‘Eei! Yaiya i'a'abitowoigaune?’
Na maudoidi hiuvala. Na hesi Pita iwalo auli, iwalo, ‘Bada, nuwana
bodaone hiveveduidui ta hitatautupane alimwai’.
46 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele. Teya yaiya agu ale'o i'abitowoine, wuwuna
yalautowoi aliguwena wahiyala imahalava'o na tau'abitowoigaune ainai
igeyo'awa'o.’
47 Na waihiuwa ilautowoiya'o ebeha Yeisu bada yana paihowane
ihanapuiya'o, ainaena ilaoma na mayana batutuli ibe'u aitulu Yeisu
aenai, na boda mehediyai yana paihowawa wuwuna iwalo mahalavaei,
iwalo, ‘Taubada, nuwanuwagu na yanamwanamwa, ainaena am'ale'one
ya'a'abitowoine, ta yananamwanamwane’.
48 Eeta Yeisu waihiunane iwalo auli, iwalo, ‘Natugu, yam yemidi
ainaena unamwanamwa'o. Utowolo na mayam yaliyaya ulau.’
49 Hauganane Yeisu iwalowalo waihiuwa ainai Yailo yana vadaena yana
taupaihowa ehebo wasa ilawenama Yailo ainai, iwalo, ‘Taubada, natum
bada imwalowoi'o na havena tauve'itane yana hauga igabagabaei.’
50 Wasa teina Yeisu ibenalei ta Yailo iwalo auli, iwalo, ‘Havena
umehemeheuhi na hesi uyemidiyegau ebeha natum mata inamwanamwa’.
51 Ainaena hilau ta dalavai himahalava, eena Yeisu boda maudoidi
i'auhidi ta ebe vadanane ainai havena hiluwuluwu, bada nuwanuwana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pita na Yoni yo Yemesa na hinage gamahinewa hinana yo tamana baidanao hiluwu.

52 Na boda vadai howola hidoudou na hinage hiwoewoe gamahinewa vehabana. Ainaena Yeisu i'auhidi iwalo, 'Badagi! Dou amlaumwau, wuwuna gamahinene nigele iyamwalowoi, na hesi i'eno'eno mohili.'

53 Na maudoidi Yeisu himaluwei wuwuna hihanapuiya'o gamahinene bada imwalowoi'o. 54 Eena Yeisu hedawa nimanai i'abi na iwalo auli, iwalo, 'Gamahine utowolo'. 55 Na gamahinewa yawahina iwuyoma ta itotowolone. Eena Yeisu gamahinewa hinana yo tamana aidiyai iwalo, 'Ai'ai ammohei na i'ai'. 56 Tenem ainai tamana yo hinana nuwadi ipwanopwano moiha. Na Yeisu hinage ivenuwamwauwedi iwalo, 'Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalava yagu paihowa teina vehabana'.

Yeisu ana taumulitao ivetamaledi habi paihowa
(Madiu 10:5-15; Maki 6:7-13)

9 1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyoga ahaidi na adi loina yo wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi, yo hinage adi lovalao hi'abiye namwanamwadi. 2 Eeta ivetamaledi ebeha Yaubada yana Abaloina tomowa aidiyai higuguyaei, yo hinage taulovalao hi'abiye namwanamwadi. 3 Na hinage yana aubabada ainai iloinaedi iwalo, 'Havena teya hava amvaivai. Havena digona nuwana boha nuwana ai'ai nuwana mane, nuwana ami ale'o bwauna. 4 Na ebe aiteya vada ainai hiyogaegomiu na amluwu, vadanane ainai amvetaumana ana higa tupwanane amlaugabaei. 5 Na ebe aiteya dalava ainai nigele hiyalauvaigomiu yadi vadai, dalavanane gawalanane aemiyena am'oiyeholudi na amlaugabaidi, eena ainaena amve'itadi ebeha mata vitai aidiyai imahalava.'

6 Eeta ana taumulitaone hilau ta tupwa maudoina aidiyai hita'i'ili na wasa namwanamwana higuguyaei, na hinage taulovala tupwa ehebo ehebo aidiyai hi'abiye namwanamwadi.

Helodi nuwana ipwanopwano Yeisu vehabana
(Madiu 14:1-12; Maki 6:14-29)

7 Helodi iya Galili ana tau'ita avivini, ginauli teina himahamahalava wasadi ibenaledi na nuwana ipwanopwano mwala'ina wuwuna tupwadi tomowa hiwalo, 'Yoni taubapitaiso ebeha mwalowoiyena itowolouyo'o'. 8 Na tupwadi hiwalo, 'Nigele, Elaitiya imahalava'o', na hinage tupwadi hiwalo, ebeha 'Ibom ehebo tauwalo mahalava mwalona imwalowoi na teina hauga itowolouyo'o'.

9 Ainaena Helodi iwalo, 'Yoni yau yagu loinaena ta gadona hitotomne. Na aiteya yede towaho teina hiwalowaloweine.' Tenem ainai Helodi i'ai'aipate mwala'ina ebe Yeisu i'ita.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu tomowa bagibagilidi ive'aidi
(Madiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Yoni 6:1-14)

10 Yeisu yana tauyewasao yadi ta'i'iliyena hiwuyo ta yadi paihowa
maudoina hi'aubabadaei Yeisu ainai. Mulitai yadi taubadane ilauvaidi
ta baidanao hilau ehebo dalava yehana Bedesaida ainai, ta ebe hibom
nemai himiyamiya. 11 Na nigele howahowadi, wuwuna boda wasa
hibenalena'o ta Yeisu himulitaei hilaoma ainai. Eena Yeisu iyaliyayaidi
ta aidiyai Yaubada yana Abaloina vehabana ive'ita, na hinage adi lovalao
i'abiye namwanamwadi.
12 Himiyamiya ee mahana ihugu, na hitau 12 hilaoma Yeisu hiwawalo
auline, hiwalo, 'Taubada, boda teina uvetamaledi ta hiwuyo dalavao
vahalidai aidiyai, ta nemai ai'ai yo aba'eno hibeha, yo hi'aiyawasi.
Wuwuna teina bada balabala awawa.'
13 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu ai'ai ammohedi ta hi'ai?'
Na hiya hiwalo, 'Vedova mata teina ave'aidine? Wuwuna amaine
nigele mwala'ina. Beledi nima ehe'ehebo na yama bwau hitutupwane.
Nuwanuwam ebeha alau na bodaone adi agimwala, awa?'
14 Na bodaone aidiyena towatowaho a'ava adi bagibagili dova
5,000. Ainaena Yeisu ana taumulitao iwalo aulidi, iwalo, 'Tomowaone
amwaheidi na yadi boda aidiyai ammwauwidi, dova 50 boda
ehebo ehebo aidiyai, himiya'. 15 Eeta yana loinaone maudoina dova
hipaihowaidi, ta yadi boda aidiyai himimiyane.
16 Eena Yeisu beledi nima ehe'ehebo na hinage yama bwauwa ivaidi,
na galewai i'ita hae na ai'aiwone vahabadi i'awa yauwedo. Abo mulitai
i'abitomwahidi na ana taumulitao imohedi na hiveguyau tomowa aidiyai.
17 Na maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi, na ai'ai tupwatupwadi hitano'ahaidi,
neta boha 12 hi'oiye mwaudine.

Pita yana walomahalava ebeha Yeisu iya Besinana towahona
(Madiu 16:13-19; Maki 8:27-29)

18 Yeisu ana taumulitaone hilao'o hilowolowouhi na Yeisu ibom
imiyamiya, Yaubada ainai i'awa'awanoi. I'awanoi i'ovi na ana
taumulitaowa hilaoma ta ipanivilaedi iwalo, 'Vedova tomowa yadi walo
vehabagu, ebeha yau yaiya?'
19 Na ana taumulitaowa hiwalo, 'Tomowa tupwadi hiwalo, ebeha
owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi hiwalo ebeha owa Elaitiya,
na tupwadi hiwalo ebeha owa tauwalo mahalava mugamugaina
mwalowoiyena itowolouyoma'.
20 Hinage ipanivilaedi iwalo, 'Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha
yau yaiya?'
Eeta Pita iwalo, 'Owa Besinana towahona, Yaubada ainaena'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao ivenuwamwauwedi ebeha havena
hiwalowalo mahalavaei tomowa aidiyai. 22 Yo hinage iwalo aulidi, iwalo,
'Yau Tomowa Moihagu howola abo muya mwala'ina yalobai. Wuwuna
babadao yo taupwaoli mwala'idi yo hinage loina ana tauve'itao mata
hisosomanaegau na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai
Yaubada i'abiye towolouyoigau.'

Yeisu ana mulita vehabana
(Madiu 16:20-28; Maki 8:30; 9:1)

23 Mulitai maudoidi aidiyai iwalo, 'Ebe yaiya owa nuwanuwam
umulitaegau, havena ubom vehabam unuwanuwatuwu. Na hesi ubom
yam aiwa lagalagana u'avalai ahubena ehebo ehebo, na umulitaegau.
24 Ebe yaiya yawahina inuvavi howola abo yawahinane ive'wadalele.
Na ebe yaiya yawahina vehabagu italamwei na imwalowoi, ibom
mata yawahi namwanamwana ilobai. 25 Ebe yaiya yana tobwatobwa
mwala'ina, mata Yaubada yana mumuga inuwapwanopwanowei, eeta
hava mata namwanamwana ilobaine?
26 'Ebe yaiya tomowa vehabagu ihinimaya na yagu ve'ita vahabadi
ihinimaya mata yau Tomowa Moihagu yagu hauga laoma ainai
mata yahinimayaei. Haugana yalaolaoma yagu wasawasa ainaena
na Tamagu yo yana tausagenawasao ve'ave'ahihidi yadi wasawasa
namanamalinaena. 27 Yawalo moiha alimiyai tomowa tupwamiu teina
mata nigele amyamwalowoi ana higa Yaubada yana Abaloina am'ita.

Yeisu ana ita igwaipile
(Madiu 17:1-8; Maki 9:2-8)

28 Walowone teina hi'ovi na dova wiki ehebo tuluhanai, Pita yo Yoni yo
Yemesa Yeisu ilauvaidi ta baidanao hihae ehebo oya ainai habi awanoi
Yaubada ainai. 29 Eeta howola Yeisu i'awa'awanoi na maninane ana oleya
maudoina igwaipile yo hinage ana ale'one iwadaheya moiha dova namali.
30 Eena towatowaho bwau himahalava, ta Yeisu baidadi hi'au'aubabada,
hiya neta Mosese na Elaitiya. 31 Hiya hinage aidiyena masele ihinahinadi,
na Yeisu baidadi hi'au'aubabada vedova mata Yeisu yana mwalowoi
Yelusalem ainai Yaubada yana nuwatuwu ana yemala moiha vehabana.
32 Na Pita ma'ana geluwo bada hi'eno i'iwahi'o, na mulitai hi'eno towolo,
ta masele mwala'ina hi'ita Yeisu ma'ana geluwo aidiyai. 33 Na mulitai
hitau bwauwowa Yeisu hilaugabaei, na Pita i'apuhini iwalo, 'Taubada,
inamwanamwa baidadao teinai tamiyamiya na yami gwau tonuga
a'abidi, ehebo owa vehabam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya
vehabana'. Pita bada iwalowalo awawa.
34 Pita yana aubabadane howola nigele iyave'ovi, na ewadiyena
hogahoga i'aituluma i'oihamuidi, ainaena taumulitaowa himeheuhi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Na hogahogane ainaena ehebo alina hibenalei, iwalo, ‘Teina Natugu.
Iya yavesinuwai na am'awa abiyei.’ 36 Ta alinawa i'ovi, na Yeisu ibom
hi'i'itane itowotowolo. Hauga tenem ainai hava dova mehediyena
hi'i'itane nigele teya yaiya ainai hiyawalo mahalavaei.

Yeisu gama i'abiye namwanamwa
(Madiu 17:14-18; Maki 9:14-27)

37 I'ahubena ta Yeisu mayana taumulitao oyaena hi'aitulu dalavai
na boda mwala'ina baidadiyao hivelaulobaloba. 38 Na ehebo towaho
bodaone aidiyena Yeisu i'ita na iyoga, iwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwagu
natugu u'abiye namwanamwa, natugune ehebo mohimohili. 39 Na hauga
bagibagilina ebe alu'aluwa yababana gamanane i'abi avivini, iwuiwui
mwala'ina na awanaena gwalagwalabuho himahamahalava. Hauga
bagibagilina dova i'abi'abiye muya. 40 Na amtaumulitaone ya'awanoiyedi
ebeha alu'aluwa yababanane higabae mahalavaei, na hesi nigele
howahowadi.’
41 Ainaena Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Omiu teina yasone nigele yami
yemidi ta tomowa yababamiu? Hauga daodaona maiviha mata yamiya
vahaligomiu yo yanuwatuwuigomiu?’ Ainaena towahonane ainai iwalo,
‘Natumne ulawenama aliguwai’. 42 Na gamawa ilaoma Yeisu ainai, ta
alu'aluwa yababanawa gamawa ibuiyei bale'uwai ta itataine. Eena Yeisu
iloina ta alu'aluwawa imahalava na gama inamwanamwane. Abo mulitai
Yeisu gamanane ilawei tamanawa ainai.

Yeisu i'aubabadauyo yana mwalowoi vehabana
(Madiu 17:22-23; Maki 9:30-32)

43 Hauga tenem ainai tomowa maudoidi Yaubada yana wahiyala bada
hi'itaya'o, ainaena nuwadi ipwanopwano mwala'ina.
Na tomowadine howola mayadi nuwanuwapwanopwano, na Yeisu
ana taumulitao iwalo aulidi, 44 iwalo, ‘Yagu walone teina mata yawalo
mahalavaeine alimiyai amnuwatuwu avivini, neta Tomowa Moihagu
mata hihuhulaegau na agu alehao aidiyai himwaugeyo'awahegau’.
45 Tenem ainai i'abiye nuwapwanopwanodi, ainaena nigele howahowadi
yo ginauli teina vehabadi nuwadi imasele, ta Yeisu ainai nigele
hiyapanivila na ebe i'abiye masele aidiyai, wuwuna himeheuhi.

Taumugai himulita
(Madiu 18:1-5; Maki 9:33-37)

46 Mulitai ana taumulitaowa hive'awa pa'ipa'i'i yaiya aidiyena adi
taumugai.
47 Na Yeisu hesi bada yadi nuwatuwu ihanapuiya'o. Ainaena ehebo
gama ilauvaiyama ta vahalidiyai ivetowolo, na iwalo aulidi iwalo,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48 ‘Gama teina am'ita. Ebe yaiya gama teina yehaguwena ivelauwei, neta
bada ivelauwegau'o, na hinage agu tauvetamalene bada ivelauwena'o.
Eena ebe yaiya alimiyena idobi alili iya mata ihae alili.’

Ebe yaiya iya nigele iya'ale'alehaegita iya ihaguhaguigita
(Maki 9:38-40)

49 Yoni i'apuhini iwalo, ‘Taubada, ehebo towaho a'itaya'o yehamwena
alu'aluwa yababadi igabagabae mahalavaedi. Ainaena alaugagayowei,
wuwuna towahonane nigele yada boda holanai.’
50 Na Yeisu iwalo, ‘Havena am'au'auhi! Wuwuna ebe yaiya iya nigele
iyave'ave'alehaegomiu iya ami tauhagu.’

Sameliya tupwadi Yeisu hita'wata'wataei

51 Bada ahubena ilautebitebi'o na Yeisu ilau gwaipile galewai, ainaena
yana nuwatuwu imwauwi ebeha ilau Yelusalem. Eeta itowolo na mayana
taumulitao hilalaune. 52 Hilaulau ta Yeisu ana taumulitao tupwadi
ivetamalemugaiyedi, Sameliya yadi dalavai ta ebe yana aba'aiyawasi
vehabana hi'atububuni. 53 Na taumiya dalavaone nigele hiyatalam,
wuwuna hihanapuya'o Yeisu ilalau Yelusalem. 54 Na Yemesa yo Yoni walo
teina hibenalei, ta Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, vedova? Nuwanuwam
aiwa ala'alahina galewaena ayogaei ta i'aituluma na i'alayesawalidi?’
55 Na Yeisu iwalowedi, ‘Havena neta dova’. 56 Eeta vali dalavai
hilalaune.

Tomowa hitau tonuga nuwanuwadi ebe Yeisu himulitaei
(Madiu 8:19-22)

57 Hilaulau, na ehebo towaho ilaoma ta Yeisu ainai iwalo, ‘Yau
nuwanuwagu yamulitaego. Aiteya tupwa ainai ulalau yau yamulitaego.’
58 Ainaena Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Lagulagu nu'ula
mayadi guda yo hinage lowolowo mayadi noi, na hesi yau Tomowa
Moihagu nigele yagu aba'eno’.
59 Eena bwauna hinage ilaoma ta Yeisu towahonane ainai iwalo,
‘Umulitaegau’.
Na iya iwalo, ‘Taubada, utalamwegau ta mugai yawuyo tamagu
yaha'waha'wai yana mwalowoi vehabana na yamwaumagaiyei abo
mulitai yamulitaego’.
60 Na Yeisu iwalo, ‘Badagi tamamne. Hiya taumwalomwalowoi
yadi taumwalowowo himagaiyedi. Na owa hesi yam paihowa ebeha
uvetauwalo mahalava Yaubada yana Abaloina vehabana.’
61 Na tonugana hinage ilaoma, iwalo, ‘Taubada, inamwanamwa
yamulitaego, na hesi utalam mugaiyegau ta yawuyo yagu bodao aidiyai,
ya'awa yauwedo na mulitai abo yamulitaego’.

62 Ainaena Yeisu hinage iwalo auline, iwalo, ‘Ebe yaiya owa
nuwanuwam upaihowa na hesi mayam nuwatuwu bwau, nigele
iyalowoinanego ta Yaubada yana Abaloina vehabana upaihowa’.

Taumulitao bodadi ivetamaledi

10 1 Teina tuluhanai, Yeisu tupwadi hinage ana taumulitao
ivesinuwaidi, 72 adi bagibagili, na bwau bwau ivetamale
mugaiyedi tupwadi dalava aidiyai na taumiya dalava hi'atububunidi
Yeisu yana lowouhi aidiyai vehabana. 2 Na aidiyai iwalo, ‘Lau'eli
namwanamwana na hesi taulau'eliwone omiu nigele bagibagilimiu,
ainaena tanovi ana Bada ainai am'awanoi ta taupaihowao ivetamaledi
na yana alowai hilau'eli. 3 Am lau. Yau yavetamalegomiu omiu dova sipi
manamanahamiu amlalau edewa manimaninidi holadiyai. 4 ‘Havena
mane amvaivai, nuwana boha, nuwana ami aehumahuma amvaivaidi. Na
ebe amlaulau havena amwahai yaiya am velavelauwei.
5 ‘Na ebe ehebo vada ainai amluwu, mugai amwalo, “Nuwadaumwali
alimiyai”. 6 Na ebe nuwadaumwali ana taupaihowao himiyamiya yami
velau aidiyai imiya'alili. Na ebe nigele, velaunane ilau gwaipilewa
alimiyai. 7 ‘Na ebe vadanane ainai ammiyamiya, na hava amiu bo we'aha
mehemiya himwauwi, am'ai, wuwuna taupaihowao ilowoinanedi ebe adi
maiha hilobai. Na havena amlaulau vali vada aidiyai, na hesi vadawa
ainai amluluwu mugaiwa ainai ammiyamiya.
8 ‘Na ebe aiteya dalava ainai mayadi yaliyaya hilauvaigomiu na aidiyai
amluwu, na hava mehemiyai himwau mahalavayei am'ai bada. 9 Na
hinage dalavanane ainai ammiyamiyane yadi tau'asiyebwao am'abiye
namwanamwadi, na dalava tanitaniwagadiyao aidiyai, amwalo,
“Yaubada yana Abaloina muhamuhana na imahalava alimiyai”. 10 Na
ebe aiteya dalava ainai ammahalava, na hisosomanaegomiu, amlau
papaliyai na amwalo aidiyai, 11 am'ita, yami dalava namonamona
aemaiyena agoha yehoyeholuya'o, na amhanapui ebeha bada Yaubada
yana Abaloina vahalimiya imiyamiya!’ 12 Yawalo moiha alimiyai, howola
Yaubada yana loina ana ahubena, mwala'ina ainai, hiya dalavaowa
hitata'wata'wataegomiuwa mata muya mwala'i alilina hilobai, na abo
Sodoma adi muya.’

Tupwana tupwa aidiyai Yeisu nigele hiyayemidiyei

13 Dalava ana taumiyao iwalo aidiyai, iwalo, ‘Omiu Kolasini yo omiu
Bedesaida nuwayababamiu wuwuna abanuwapwanopwano bada
yapaihowadi'o mehemiyai na hesi nigele amyanuwabui. Na ebe Taya yo
Saidoni aidiyai yapaihowai nuwana mwalona bada hinuwabui'o, ta ebe
hilaunohi'o yo higiba'o ta ebe hive'itauyoidi ebeha yadi mumuga yababana
aidiyena bada hinuwabui'o. 14 Na hesi omiu nigele ali'alili, ainaena Yaubada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yana ahubena lauvetala mwala'ina ana hauga ainai, mata Yaubada hiya Taya
na Saidoni i'atemuyamuyaedi na omiu nigele. 15 Na Kapaneum omiu vedova,
ebeha am'abihinigomiu galewai, awa? Mata nigele! Na hesi mata Yaubada
igabae aituluwegomiu bwebweso ainai.'
16 'Ebe yaiya yami walo ibenaledi neta yau yagu walo ibenalena'o. Na
ebe yaiya ita'wata'wataegomiu yau hinage ita'wata'wataegau'o, na hinage
agu tauvetamalene ita'wata'wataeina'o.

Taumulitao 72 yadi paihowa ainaena hilau gwaipile

17 Eeta ana taumulitao hitau 72 yadi paihowaena hilau gwaipilema na
mayadi yaliyaya Yeisu ainai hi'aubabada, hiwalo, 'Bada, awalo mahalava
alimwai neta alu'aluwa yababadi hinage yehamwena aloinaedi na himahalava'.
18 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Tomodulele ya'itaya'o galewaena ibe'ube'uma
dova namali. 19 Eeta ambenalei, bada ala'alawowoli yamohegomiu'o ta
howahowana weso womawomalidi ewadiyena amlau yo alivai amwutu alatedi
yo Tomodulele yana ala'alawowoli maudoidi amdi'waidi na mata nigele muya
amyave'alodi.' 20 Na hinage yawalo auligomiu, 'Havena amyaliyaliyaya, yami
paihowa alu'aluwa yababadi aidiyai wahiwahiyalana vehabana, na hesi
amyaliyaya wuwuna yehamiu bada galewai hileledi'o'.

Yeisu yana yaliyaya
(Madiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Tenem hauganane ainai Alu'aluwa Ve'ahihi Yeisu i'abiye yaliyaya
na iwalo, 'Yauwedo Tamagu, owa galewa yo bale'u adi tauloina,
ve'itane teina udawani tauhanapu yo taunuwamaselewo aidiyai na hesi
taunuwapwanopwanowo aidiyai uve'itaena'o. Na moiha Tamagu, yam
nuwatuwune teina namwanamwana.'
22 Yo hinage iwalo, 'Ginauli maudoina bada Tamagu nimaguwai
imwaudi'o, na Tamagu ibom ihanahanapuigau, na yau hinage yabom
Tamagu yahanahanapui, yo hinage yaiyadiwo nuwanuwagu na Tamagu
yave'itaei aidiyai, hiya hinage hihanahanapui.'
23 Haugana Yeisu ana taumulitao baidanao hi'ulewahi na mulitai
i'ita gwaipile ta aidiyai iwalo, 'Omiu amyaliyaya wuwuna ginauli teina
mehemiyena am'ita'itadi. 24 Yawalo moiha, mwalona tauwalo mahalavao
yo tauloinao bagibagilidi nuwanuwadi na ginauli teina hi'itadi, yo hinage
walowone ambebenaledine, hiya nuwanuwadi ebe hinage hibenaledi, na
hesi nigele hiyalobaidi.'

Walo vegevegedi Sameliya ehebo vehabana

25 Ehebo loina ana taumugai ilaoma Yeisu ainai na panivilaena ebeha
itowoi na iwalo, 'Taubada hava mata yapaihowai na yawahi vateyai
yalobai?'

26 Na Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Loinaone aidiyai Mosese hava ilelelеledine.
Na hava uvavahiline ana nuwamasele.’
27 Na towahowa iwalo, ‘Ehe loinanane teina dova, “Bada yam Yaubada
uvelauwei atem yo alu'aluwam yo yam wahiyala yo yam nuwanuwatuwu
maudoina aidiyena. Na hinage tomowa vahalimwai taumiya uvelauwedi
dova owa ubom amvelaune.”
28 ‘Neta walo moiha. Ainaena dova upaihowai na yawahim vateyai
ulobai.’
29 Na towahone inuwatuwuiyoi ebeha iya taudumwalu, ainaena Yeisu
hinage ipanivilauyoi, iwalo, ‘Yaiya yede vahaliguwai ana taumiyane?’
30 Eena Yeisu walo vegevegediyena towahone ainai iwalo, ‘Ehebo
towaho Yelusalemaena itowolo na ilaulau Yeliko ta amwahai tau'aivavali
ilobaidi ta hi'abi avivini na ana ale'o hipulihi igabaedi na hitalai ta
hiveyababa moiha, muhamuhana imwalowoi, na hilalaugabaeine.
31 I'eno'eno na taupwaoli ehebo imahalava ta tausilahene i'i'itane na ilau
ta amwahane papalinaena ilalaune. 32 Na hinage taupwaoli adi boda Livai
ehebo imamahalavane ta towahowa i'i'itane na hinage ivinunumohilei na
ilalaugabaeine. 33 ‘Na mulitai ehebo Sameliya imahalava na towahowa
i'ita ta i'atemuyamuyaei, 34 ainaena ilau vahalinai ta woloi na waini
imwau mahalavaedi na ana elowone aidiyai ihiwaidi na ipaidi, i'ovi
na yana lagulaguwa ainai ivegelu ta baidana hilalaune ehebo vada
taumana ainai, ta nemai i'ita'ita avivini. 35 Malatomtomwai mane siliba
bwau ivaidi ta vadane ana tau'ita avivinine imomoheine, na ainai iwalo,
“Tausilahe teina u'ita avivini vehabagu, na hinage ebe viha mane ewanai
umwauwi vehabana, mata yalau gwaipilema abo yayemaiha alimwai”.’
36 Ta Yeisu towahone ipanivilaei, iwalo, ‘Hitautonugane aidiyena yaiya
tausilahene ana gelu moiha?’
37 Na towahowa iwalo, ‘Towahone ana tauvelaune’.
Ainaena Yeisu iwalo, ‘Neta walo moiha, ainaena ulau na dova
upaihowai’.

Yeisu yana taubo'e Meli yo Malida aidiyai

38 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hilau ta himahalava ehebo dalava
ainai, na waihiu ehebo yehana Malida ilauvaidi ta hilau yana vadai 39 na
hinage waihiune tahina imiyamiya, yehanaede Meli. Eena Meli ilaoma
ta Yeisu vahalinai imiya, yana walo habi benaleina. 40 Na Malida ai'ai
ipaipaihowai, na yana paihowane bagibagilidi. Ainaena Malida ilaoma
Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada vedova ta tahigune baidam ammiyamiya na
nigele iyahaguigaune. Uwalo ta ilaoma ihaguigau.’
41 Na Yeisu iwalo, ‘Malida, havena ginauli bagibagilidi vehabadi
unuwanuwatuwu. 42 Na hesi ehebo ta'i ginauli mwala'ina vehabana
unuwanuwatuwu, dova tahimne Meli yana vesinuwane. Meli

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nuwanuwana na yagu walo ibenaledi, ainaena havena teya paihowa igudugudui.

Yeisu yana ve'ita awanoi vehabana

11 1 Ehebo hauga ainai Yeisu ibom tupwa ehebo ainai i'awa'awanoi.
Yana awanoi tuluhanai ana taumulita teya ainai hiwalo, ‘Bada
awanoi uve'itagai, dova Yoni ana taumulitao awanoi iveve'itadine’.
2 Ainaena Yeisu aidiyai iwalo, ‘Teina dova am'awanoi amwalo:
“Tamamai yeham ave'ahihiyei, na a'awanoi ta owa uloinaegai.
3 Amai ahubena ehebo ehebo aidiyai umohemohegai.
4 Na mumugamai yababadi unuwahamuidi, dova ai hinage ama
geluwo yadi yababa anuwahamuidi.
Na hesi havena towoi mwala'ina umohemohegai.”
5 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Awanoi ana mumuga teina dova. Ebe
yaiya owa amtaumana masigili holana ilaoma alimwai na nigele teya
hava alimwai ebe umohei tamahina vehabana, ainaena howahowana am
gelu teya ainai ulau na u'awanoi uwalo, “Augelu, howahowana uhaguigau
ebe beledi tonuga umohegau, 6 wuwuna ehebo augelu abomohili amwaha
daodaowena ilaoma, na nigele teya hava aliguwai ta tamahina yamohei.”
7 ‘Na ebe towahone vadane holanaena yam walo iyemaihayama iwalo,
“Augelu, havena uvetavetausosomana wuwuna manatuguwao a'e'eno,
na hinage awa'eda bada yaguduiya'o, ainaena nigele howahowagu na
yahaguigo”. 8 Na ebe i'awa sewa alimwai, bada uhamadudu, ta ebe
i'enotowolo na hava yam awanoi dova imohego.
9 ‘Ainaena nuwamiyai yamwauwi, am'awanoi ta Yaubada imohegomiu.
Na ambeha ta amlobai, na am'aigohagoha ta awa'eda iho'e alimiyai.
10 Moiha ta'i, ebe ta'awanoi Yaubada ainai mata imohe alidai, na ebe
tabeha mata talobai, na ebe ta'aigohagoha mata awa'eda iho'e alidai.
11 ‘Na vedova omiu taulabalaba ebe natumiyao yama vehabana
hi'awanoi, mata weso ammohedi? 12 Bo ebe pou vehabana hi'awanoi,
mata alivai ammohedi? Nigele! 13 Omiu tauyababa, na hesi yami aiyauya
natumiyao aidiyai bada amhanahanapui ebeha ginauli namwanamwa
a'avadi ammohemohedi. Dova hinage tamamiu galewai yana aiyauya
alimiyai inamwanamwa alili, ainaena ebe am'awanoi mata Alu'aluwa
Ve'ahihi imohegomiu.’

Yeisu na Tomodulele

14 Yeisu ehebo towaho ilobai iya alu'aluwa yababana yana wahiyalaena
memenana ivitai ta nigele howahowana i'aubabada ainaena Yeisu
alu'aluwa yababana igabae mahalavaei ta towahonawa inamwanamwa ta
i'au'aubabada. Tenem ainai tomowa hi'ita na nuwadi ipwanopwano. 15 Eeta
tupwadi hiwalo, ‘Alawai yadi badane Tomodulele yana ala'alawowoliyena

Yeisu alu'aluwa yababana igabae mahalavaei'. 16 Na tupwadi hinage Yeisu hitowoi na ebeha ila'ilala ehebo ipaihowai vehabadi, ta ebe ainaena hihanapui ebeha yana ala'alawowoli Yaubada ainaena ilalaomane.

17 Na Yeisu bodaone yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o, ta iwalo aidiyai iwalo, 'Ebe ehebo abaloina ainai tomowa hivewahewahei na hibom hi'ale'alehauyoidi, mata abaloinane itapiya na ibe'u. Na hinage dova ebe ehebo huhu hibom hi'ale'alehauyoidi mata yadi miya iyababa. 18 Tomodulele dova ebe mayana bodao hi'alehauyoidi, mata yana abaloinane ibe'u. Na vedova ta amwalo ebeha Tomodulele yana ala'alawowoliyena alu'aluwa yababadi yagabagabae mahalavaedi, 19 na yaiya yede yana ala'alawowoliyena omiu yami tomowao alu'aluwa yababadi higabagabae mahalavaedine? Tomodulele ainaena bo Yaubada ainaena? Teina vehabana amnuwanuwatuwu na amhanapui ebeha yau yaiya? 20 Na yau hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena alu'aluwa yababadi yagabagabae mahalavaedi ainaena amhanapui ebeha Yaubada yana loina bada imahalava'o alimiyai.

21 'Tomodulele iya dova towaho ehebo wahiwahiyalana na mayana tobwatobwa aleha ainaena yana vada mwala'ina i'ita'ita avivini ta ebe havena teya yaiya yana tobwatobwao i'abi'abiye yababadi. 22 Na ebe ehebo towaho wahiyalana imahalava, mata towahonane ipai na yana tobwatobwa alehaone itanoidi nimanaena ta ana geluwo imohedi.

23 'Ebe yaiyadiwo hiya nigele agu tauhaguwo hiya agu alehao. Na hinage yaiyadiwo nigele baidaguwao ayapaipaihowa toyawa, hiya yagu paihowa hi'abi'abiye yababa.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipile towaho holanai

24 'Ebe alu'aluwa yababana imahalava towaho ehebo ainaena, towahonane mata inamwanamwa, na alu'aluwawa yababanane mata ilau yabayababauhi na yana abamiya ibehabeha. Na ebe nigele iyalobai mata alu'aluwawa ibom ainai iwalo, "Nuwana ana ita yalau gwaipileuyo yagu abamiyane miyamiyanawa ainai. 25 Eeta ilau gwaipile ta ilobai abamiyawa masemaselena na atu'atububuna, 26 ainaena ilau na alu'aluwa 7 yababa alilidi hinage ilauvaidima ta baidanao hiluwu abamiyawa ainai, ta nemai baidanao himiyamiya na towahonane yana miya hi'abiye yababa moiha, na abo mwalona.

Yaliyaya moiha

27 Haugana Yeisu i'au'aubabada na ehebo waihiu bodaowa aidiyena alinana mwala'ina Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Waihiu yehana ilalabahigone na ivevehuhugone iya tauyaliyaya moiha'.

28 Na Yeisu iwalo, 'Hiya hesi Yaubada yana walo hibenalei na walonane hi'awa'awa abiyei, hiya moiha tauyaliyayaede'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yona iya ehebo aba'ita alidai

29 Haugana bodaone Yeisu hitowolo polupoluwei, ainaena ivetuwuni
aidiyai iwalo, ‘Yaso teina yaso yababana! Wuwuna ve'ive'ilala vehabana
hi'awanoi na hesi mata nigele Yaubada iya'abiye mahalava aidiyai na
ve'ive'ilalane ala'alawowolina neta Yona ibom i'a'abiye mahalavane.
30 Wuwuna Yona yana paihowa ainaena Nineva hihahanapuine ebeha
iya Yaubada ainaena ilaoma. Dova hinage yau Tomowa Moihagu yagu
paihowa aidiyena omiu yaso teina amhanapuigau ebeha Yaubada ainaena
yalaoma.
31 ‘Eeta moiha Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Siba
yadi tau'alawata itowolo na omiu yaso teina ive'ewaigomiu wuwuna
waihiunane amwaha daodaowena ilaoma Solomoni yana walo
hanahanapu habi benaleina, na yawalo auligomiu, teina ainai tomowa
teya ihae alili abo Solomoni.
32 ‘Dova hinage Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai hiya Nineva
mata yaso teina hive'ewaigomiu wuwuna Yona aidiyai iguguya ta yadi
mumuga yababadi aidiyena hinuwabui'o, na yawalo auligomiu, teina
ainai tomowa teya ihae alili na abo Yona.

Lampa ana walo vegevegedi

33 ‘Mata nigele teya yaiya lampa iyagabu na iyadawadawani guda
ainai bo gaeba alonai, na hesi imwauhini abamwau ewanai ta vada ana
tauluwuwo i'abiye maseledi. 34 Ainaena mehemne taum ana masele
dova, ta ebe mehem masemaselena taum maudoina masele i'oiye mwau.
Eena ebe mehem iyababa mata taum maudoina iguguyou. 35 Ainaena
u'ita avivini mata dova ta yam maselene iguguyou. 36 Na ebe taum
maudoina masele i'oyemau, na nigele teya guguyou ainai, maudoina mata
masemaselena dova lampa mwala'ina yana masele.

Palisiwo yo loina ana tauve'itau Yeisu iwalowedi

37 Yeisu i'aubabada i'ovi, na ehebo Palisi Yeisu iyogaei na baidana hi'ai
eeta iluwu na imiya aba'ai ainai. 38 Na Palisine nuwana ipwanopwano
wuwuna i'itaya'o Yeisu nimanane nigele iyauwadi na i'ai'ai.
39 Na Yeisu Palisine bada yana nuwatuwu ihanapuiya'o, ta ainai iwalo,
‘Omiu Palisiwone dova vedi na gaeba, wuwuna dagela a'avadi amuwadi,
na hesi holamiune imwau aiduma yo mumuga yababadi aidiyena. 40 Omiu
buwa! Yaubada ginauli maudoidi dageladi ipaihowaidi eeta iya hinage
holadi ipaihowaidi. 41 Na ebe yami atemuyamuyaena tauwewelohe hagu
ammohemohedi neta mata omiu taumasele.
42 ‘Omiu Palisiwone nuwayabayababamiu! Yami ginauli maudoina 10
na alodiyai ehebo. Yaubada ammohemohei, ginauliwone dova haiyala

yo pam yo ai'ai adi abiye namwanamwa maudoidi. Na hesi mumuga dumwaluna na Yaubada ana velau nigele vehabadi amyanuwanuwatuwu. Teina paihowaone neta ginauli mwala'idi ebeha ammulitaedi, na yami aiyauya Yaubada ainai havena amnuwanuwapwanopwanowedi.

43 'Omiu Palisiwone nuwayabayababamiu wuwuna vada tapwalolo aidiyai nuwanuwamiu abamiya namwanamwadi aidiyai ammiyamiya, na hinage nuwanuwamiu ebeha tomowa hivelavelauwegomiu abagimwala aidiyai ve'ahihiyena hive'ahihiyegomiu.

44 'Omiu nuwayabayababamiu, wuwuna ami ita dova magai nigele ila'ilaladi na ewadiyena tomowa hilaulau.'

45 Eena ehebo loina ana tauve'ita iwalo Yeisu ainai, iwalo, 'Tauve'ita yam walowone teina aidiyena ai hinage uhinahinaligai!'

46 Na Yeisu iwalo, 'Omiu loina ana tauve'itao nuwayababamiu, wuwuna tomowa vitai mwala'idi nigele howahowadi na hi'avalaidi na omiu hesi amve'ave'avalaidi. Na omiu nigele habuluna nima gigimiu ehebo amyatuwu ta tenem vitaine amya'abitowoi.

47 'Nuwayabayababamiu, omiu wuwuna tubumiyaowa tauwalo mahalavao higogohaye mwalowoidiwa adi magaiwone am'abi ili'ilimanidi. **48** Eeta paihowanane ainaena tubumiyaowa am'awa'awa namwanamwaedi, ebeha hiya tauwalo mahalavaowa hi'oiye mwalowoidi'o na omiu adi magaiwowa aidiyai adi abanuwatuwu avivini am'abi'abidi. **49** Ginauli teina vehabadi Yaubada yana hanapu imwauwi, iwalo, 'Howola abo tauwalo mahalavao yo yagu tauyewasao yavetamalediwa, na tupwadi am'oiye mwalowoidi na tupwadi am'abiye muyadi'. **50** Ainaena yaso teina mata maiha maudoina amlobai tauwalo mahalavaowa himwamwalowoiwa bale'u yana abavetuwuni ainaena ta wau vehabadi, **51** Neta Abeli hi'oiye mwalowoi na ainaena hi'oi'oiye mwalowoi ana higa Sekalaya hi'oiye mwalowoi vada tapwalolo ana abapwaoli ve'ave'ahihina ahi'ahipudiyai. Ainaena oiye mwalowoi maudoina adi maiha yaso teina mata amlobai.

52 'Na hinage omiu loina ana tauve'itao nuwayabayababamiu wuwuna hanapu ana amwaha amguduiya'o, ta omiu nigele howahowana amluwu, na hinage hiya nuwanuwadi na hiluwu amguduguduidi.'

53 Haugana Yeisu dalavanane ilaugabaei loina ana tauve'itao yo Palisiwo hiwalo dobidobiyei. Na ginauli bagibagilidi vehabadi hipanivilaei, **54** ebeha vedova na yana walohapuli hilobai ta ainaena hive'ewai.

Nuwatuwudawadawanidi vehabana

12 **1** Boda mwala'ina hihuluhulu'ahaiyama ta hitupatupauyoidi, na Yeisu iwalo mugai ana taumulitaowo aidiyai iwalo, 'Am'ita avivinigomiu na havena Palisiwo yadi paihowa oya'oyama

ampaipaihowaidi, wuwuna yadi paihowa dova pwalawa ana abi
yeseseha. Aba'abiye sesehane ebe hava habuluna mata i'abiye mwala'i,
2 na ginauli dawadawanidi howola Yaubada abo i'abiye mahalavaedi,
na hihanapui. 3 Na hinage hava guguyou ainai amwalowalowedi mata
ahubena aidiyai tomowa hibenaledi. Na hava nuwana vehabana amwalo
himhim vada holanai mata tomowa maudoina aidiyai hiwalo mahalavaei.

Yaubada tameheuhei
(Madiu 10:28-31)

4 'Na augeluwo yavenuwamwauwegomiu, hiya taumiu adi tau'oiye
mwalowoi, havena ammehemeheuhedi, wuwuna hiya taumiu ibom
howahowana na hi'oiye mwalowoi na alu'aluwamiu nigele howahowadi.
5 Na hesi Yaubada ammeheuhei, wuwuna iya howahowana dalava
ala'alahina ainai taumiu na alu'aluwamiu iveyababa bwauwedi. Moiha
iya ibom ammeheuhei!
6 'Viha dova lowolowo adi maiha? Nigele mwala'ina, dova toea bwau na
lowolowone adi bagibagili nima ehebo. Na Yaubada nigele lowolowone
ehebo iyanuwapwanopwanowei. 7 Na hinage ulu'ulumiu vahudi maudoidi
Yaubada ivahili ve'ovidi. Ainaena havena ammehemeheuhi, wuwuna
omiu amhae alili na abo lowolowo bodadi.

Yeisu ana yemidi yo ana uvala vehabana
(Madiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 'Teina hinage amhanapu ili'ilimani. Ebe yaiyadiwo vehabagu
tomowa mehediya hiwalo mahalava, yau Tomowa Moihagu mata yawalo
mahalavaei Yaubada yana Tausagenawasao mehediya. 9 Na ebe yaiyadiwo
hiuvalaegau tomowa mehediya, yau hinage howola Yaubada yana
tausagenawasao mehediya yauvalaedi.
10 'Yau Tomowa Moihagu ebe yaiya i'awa yabayababaegau Yaubada
mata inuwahamui. Na ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yabayababaei,
mata nigele Yaubada iyanuwahamui.
11 'Na ebe tomowa hilauvaigomiu vada tapwalolo aidiyai habi
lauvetala babadao yo tauloinao mehediyai havena ammehemeheuhi
nuwana amnuwanuwatuwu vedova mata yadi panivila amyemaihadine,
12 wuwuna hauganane ainai Alu'aluwa Ve'ahihi baidamiu, na iya mata
ive'itagomiu hava mata amwaloweine.'

Walo vegevegedi wasawasao vehabadi

13 Bodaone aidiyena towaho ehebo iwalo, 'Tauve'ita, tahigu ainai uwalo
ta tupwana abaloina imohegau mwalona tamamaiwa iwawaloweine'.
14 Na Yeisu towahone yana walo iyemaiha, iwalo, 'Augelu, yaiya loina
imohegau ta ebeha yavetauloina bo yave'aha alimiyai?' 15 Na hinage yana

walone itubwei ta boda maudoidi aidiyai iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu na havena wasawasa nuwamiu ivaivai, wuwuna nigele mata wasawasa ainaena yawahi namwanamwana amyalobai.

16 Eeta ehebo aba'ita imohedi walo vegevegediyena, iwalo, ‘Ehebo tauwasawasa yana tanovi mwala'idi na bagibagilidi ta ai'ai mwala'ina aidiyena ilobai. **17** Ainaena towahonane ibom inuwanuwatuwu, ta iwalo, “Ai'ai mwala'ina na yagu vadavada nigele howahowana. Ainaena mata hava yapaihowaine? **18** Nuwana vadavada miyamiyadiwa yalo'e vehuludi na vauvaudi yo mwala'idi ya'abidi ta ai'ai yo yagu ginauli maudoina aidiyai yamwauwidi, **19** na mulitai mayagu yaliyaya yawalo, ‘Yau tauwasawasa ehebo bada ya'atububuni vateyai'o na yagu wasawasaone maudoina howahowana bolimai viha hilalaoma vehabadi. Eeta paihowa ainaena ya'aiyawasi na hesi yaliyaya ta'i, wuwuna bada agu yo agu we'aha maudoina howahowagu.’”

20 ‘Na hesi Yaubada towahowa ainai iwalo, “Owa, yauyaulem! Masigili teina ainai yawahim yavaivehulu. Na teina ginauliwone u'abinonovaidine mata yaiya vehabana.” ’

21 Na Yeisu yana walo aba'ovi ainai iwalo, ‘Teina dova mata hiya wasawasa hibom vehabadi hihiwahiwagogoi mata nigele hiyavewasawasa Yaubada mehenai.’

Atehawawali
(Madiu 6:25-34; 6:19-21)

22 Eena ana taumulitaowo aidiyai iwalo, ‘Havena yami miya bale'u vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina, amiu yo ami ale'o vehabana. **23** Wuwuna yawahida ginauli mwala'ina maudoida alidai na ginauli tau vehabadi nigele ginauli mwala'ina.

24 ‘Teina teya aba'ita yamohegomiu ao'ao vehabana hauga maudoina nigele hiyalaulaupeli, nuwana hiyalaulau'eli, na hinage nigele yadi vadavada, na Yaubada hauga maudoina ai'ai imohemohedi; na hesi omiu amhae alili abo 'ao'ao. **25** Yaiya alimiyena yana nuwatuwu ainaena howahowana yana hauga bale'uwai i'abiye daodao? Nigele awa? **26** Ebe nigele howahowamiu na ginauli habuludi ampaihowaidi, hava vehabadi vagadi vehabadi am'ate'atehawawaline?

27 ‘Na hinage teina teya aba'ita, pwalawasi yadi ini vehabana amnuwanuwatuwu. Hauga maudoina nigele hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o hiyapaipaihowadi. Na moiha, Solomoni ana ale'owone yo ana pasaone adi ita namwanamwadi, na hesi pwalawasi adi ita hinamwanamwa alili. **28** Ainaena amnuwanuwatuwu Yaubada yana ita'avivini alimiyai vehabana. Iya nu'ula iyepasadi pwalawasi namwanamwadi aidiyena, mata hitaya na i'ahubena hiwelai na higabudi, na omiu nu'ula pwalawasidi amnamwanamwa gabaei, ainaena

howahowana ami ale'o imohegomiu. Eeta havena yami yemidi Yaubada
ainai ibelubelu. 29 Ainaena havena amnuwanuwatuwu mwala'ina yo
am'ate'atehawawali ai'ai yo we'aha vehabadi. 30 Taumiya bale'u maudoidi
ginauli teina vehabadi hinuwanuwatuwu, na hava yami nuwanuwatuwu
Tamamiu bada ihanapuidi'o. 31 Na ilowoinanegomiu ebe mugai Yaubada
yana loina ambehaei, ta ainaena ginauliwone imohegomiu. 32 Eeta moiha,
omiu Tamamiu yana sipiwo, ta havena ammehemeheuhi, wuwuna bada
ivesinuwagomiu'o ta ebe yana abaloina ainai amluwu.

33 'Na yami tobwatobwao amvegimwalaedi na manedine
am'aiyauyanedi tauwewelohe aidiyai, ta ebe galewai yami wasawasa
imiyavateyai. Wasawasane galewai imiyamiyane nigele yana aba'ovi,
wuwuna nigele teya tau'aivavali tupwanane ainai, yo hinage nigele
hulahula. 34 Eeta amhanahanapui neta aiteya tupwa ainai yami wasawasa
imiyamiyane neta ainai yami nuwatuwu isagena.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi
(Madiu 24:45-51)

35 'Eeta am'abinonovai ili'ilimani ta ami luwuluwu amli'wadi,
na hinage mayami lampa masemaseledi amha'waha'wa, 36 dova
taupaihowao yadi taubada hiha'waha'wai yana laugwaipilema tawahola
mahulina vehabana. Eeta ebe aiteya hauga ainai imahalava na awa'eda
ainai i'aigohagoha, mwayamwayau awa'edane hiho'e ta iluwu. 37 Ainaena
ebe hihilahilawa na hi'atu'atububuni na hiha'waha'wa na ilobaidi,
mata hiyaliyaya mwala'ina. Na yawalo moiha, yadi taubadane mata
luwuluwu abapaihowa ili'wadi ta taupaihowao himiya na iya vehabadi
ivetaupaihowa. 38 Na hinage ebe yana hauga laugwaipile ainai na
ibwedabweda ta masigili holana bo nuwana i'ahu'ahubena na imahalava
na bada dova yadi miyamiyane na ilobaidi, mata hinage hiyaliyaya
mwala'ina.

39 'Hinage ginauli ehebo teina amnuwatuwu avivini ebe vada
taniwagana ihanapui aiteya hauga ainai tau'aivavali iluwuluwune yana
vadai, i'atububuni ili'ilimani na ihilahilawa ta ebe havena yana vadane
ipapapapa. 40 Ainaena omiu hinage am'atububuni ili'ilimani, wuwuna
yau Tomowa Moihagu yagu laugwaipilema ana mahana ainai amwalo
mata nigele yayalaoma neta ainai mata yalaoma.'

41 Eena Pita iwalo, 'Bada, neta ai vehabamai uwalowalone, bo tomowa
maudoidi vehabadi?'

42 Na Yeisu iwalo, 'Taupaihowa namwanamwadi na hanahanapudi yadi
mumuga teina dova, ebe yaiya iya yana taubada ivesinuwaei na vada
i'ita avivini, na ana geluwo ai'ai imohemohedi ahubena ehebo ehebo.
43 Na yana taubadane ilau gwaipilema ta yana taupaihowane ilobai
yana paihowa dumwaluna, mata vehabana iyaliyaya na ainai iwalo,

44 “Yam paihowa namwanamwana vehabana mata ginauli maudoina
adi loina yamohego ta uloina”. 45 Na ebe taupaihowane ibom ainai
iwalo, “Yagu taubadane howola ibwedabweda”, ainaena yabom yagu
nuwatuwu yapaihowaidi. Ainaena ana geluwo towatowaho yo waiwaihiu
italatalaidi, yo nigele ai'ai iyamohedi, na ibom i'ai'ai yo inumanuma
ta inuma yauyaule. 46 Na mulitai abo yana taubadawa ahubena ehebo
ainai mata ilaoma. Na yana laomane neta taupaihowane yana nuwatuwu
ebeha mata nigele iyalaoma ta mahanana havena ihanahanapui. Na mata
iyemaiha ta taupaihowawa awa'awasewanane baidana imwau eheboidi.
47 ‘Ainaena ebe yaiya yana Taubada yana nuwatuwu ihanahanapui
na nigele iyapaihowai mata sapi mwala'ina ive'alo. 48 Na taupaihowa
yaiya yana taubada yana nuwatuwu nigele iyahanapui, na ipaihowa
pwanoli, mata sapi ive'alo, na nigele mwala'ina mata iyavai. Na hava
mwala'ina ilolobaine ebeha mwala'ina italamwei. Na yaiya ainai mwala'i
alilina tomowa himwaumwauwi, hiya mata yadi awanoi mwali'i alilina
hipaihowai.’

Yeisu vehabana wahei imahalava
(Madiu 10:34-36)

49 ‘Yalaoma ebeha aiwa yayuvi bale'uwai ta nuwanuwagu
imwayamwayau na i'ala hawawali. 50 Na hesi hauga muhamuhana na
bapitaiso muyamuyana mata yalobai, ainaena mayagu ate hawawali, ana
higa bapitaisonane aliguwai hipaihowai.
51 ‘Na vedova? Yami nuwatuwu ebeha yagu laoma bale'uwai neta
daumwali amlobai? Nigele ta'i. Na hesi yawalo alimiyai, ebeha mata
aleha yo wahei alimiyai himahalava. 52 Hauga teina aidiyena na hauga
hilalaoma aidiyai, mata huhu aidiyena wahei himahalava. Huhuwone
alodiyai ebe tomowa adi bagibagili dova nima ehebo, mata alodiyena
hitau tonuga himanini hitau bwau aidiyai bo hitau bwau himanini
hitau tonuga aidiyai. 53 Mata hiwahei ta tama natuna towahona
ive'alehaei, na natu towahona tamana ainai ive'aleha. Hinage mata hina
natuna waihiuna ive'alehaei na natu waihiuna hinana ainai ive'aleha.
Aihale mata lawana ive'alehaei na wainiune mata lawanane aihalewa
ive'alehaei.’

Ve'ive'ilala adi hanapu vehabana
(Madiu 16:2-3; 5:25-26)

54 Yeisu hinage tomowaone aidiyai iwalo, ‘Haugana ebe am'ita
bolibolime yalovi gibagibadi hihaehaema, amhanapuiya'o ebeha mata
i'wesu, neta moiha. 55 Na ebe tupwa yalasi ainaena yaumai itowatowama,
neta bada amhanapuiya'o ebeha hauga muhamuha na mahavai
imahalava. 56 Moiha, omiu bale'u adi ila'ilalao amhanahanapuidi na hesi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaubada yana ila'ilalao nigele amyahanapuidi hauga vauvauna mehedai vehabana. Teina yami oyama.

57 'Na hava wuwuna ta nigele amyavesinuwa ili'ilimani ta amwaha dumwaluna ainaena amyalaune? 58 Na ebe am'aleha ilaoma na i'itago ebeha ilauvetalaego, ilauwainanei ebe haugana amlaulau amwahai, utowoi na lauhapuliwa upapaihowaiwa u'abiye dumwalu, ta ebe havena amtaulauvetalane ilawelawego tauloina ainai, mata dova ta tauloinane vada paipai ana tau'ita avivini iloinaei ta vada paipaiyai imwauwigo. 59 Na yawalo moiha mata nigele hiya livahigo vada paipaiyena ana higa am vagavaga maudoina uyemaiha ve'ovi.'

Nuwabui

13 1 Hauganane ainai tupwadi tomowa hilaoma ta Yeisu ainai hi'aubabada, taumiya Galili vehabadi, hiwalo, 'Taubada, taumiya Galili tupwadi hitapwatapwalolo Yaubada ainai na Pailato yana tau'alehao iloinaedi ta tomowadine hi'oiye mwalowoidi'o na 'wahinadi lagulagu 'wahinadi baidana iyeyebweline'.

2 Eena Yeisu iwalo, 'Yami nuwatuwu ebaha hibom tauyababao moiha, ainaena hi'oiye mwalowoidine, awa? Nigele! Taumiya Galili maudoidi yadi yababao bada dova. 3 Na omiu mata ammwalowoi bada dova hibom, ebe yami mumuga yababa aidiyena nigele amyanuwabui. 4 Na vedova yami nuwatuwu Siloamao hitau 18 vehabadi, haugana vada haliyana daodaona iguli ta'i'ohamuidine, ebeha hibom yadi mumuga yababa alilina taumiya Yelusalem maudoidi aidiyena, eeta mwalowoinane hilolobaine? 5 Nigele ta'i! Omiu hinage ebe nigele yami mumugao aidiyena amyanuwabui, mata ammwalowoi hitau 18 dova.'

Aiwa nigele ainona

6 Mulitai ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, 'Ehebo towaho yana oyai aiwa dova mawiho i'umai. Na hauga bagibagilina ilaolaoma aiwanane ainai ta ebe ainona igigi, na hesi nigele teya hauga ainona iyalobai. 7 Ainaena yana oyane ana tau'ita avivinine iwalo auli, iwalo, "Bada uhanapuiya'o ebeha bolimai tonuga yalaolaoma teinai mawiho ainona habi gigina, na hesi nigele teya ainona yayalobai. Teina hauga ugohavehulu wuwuna bale'u namwanamwana ini'ini awawai!"

8 'Na tau'ita aviviniwa yana taubadane iwalo auli, iwalo, "Taubada, badagi! Havena yagohagoha vehulu, na hesi yana yababa yabehaei na gawala ainai yamwauwi na vali bolimaine ainai ta'ita, 9 na ebe i'aino, bada ta'i itowotowolo; na ebe nigele iya'aino, abo tagoha vehulu." '

Tapwalolowai Yeisu waihiu i'abiye namwanamwa

10 Ehebo tapwalolo ainai Yeisu vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ive'ita. 11 Na ehebo waihiu imiyamiya, na bolimai 18 holanai alu'aluwa

yababana ainai imiyamiya, ainaena ilovalovala, na yana lau neta ilaulau pwagopwagogo, na nigele howahowana itowolo ta ilau dumwadumwalu.
12 Ta Yeisu waihiunane i'ita ta iyogaei, iwalo, 'Waihiu, ulaoma'. Ilaoma na iwalo auli, iwalo, 'Aihale, amlovala ainaena yalivahigo'. 13 Mai ehebo na itowolo dumwadumwalu ta Yaubada iwalo vetuvehaeyeine.

14 Teina ainai vada tapwalolo ana tau'ita aviviniwa Yeisu yana paihowane i'ita, na ana modi'i'ini wuwuna tapwalolowai taulovala i'abiye namwanamwa, ainaena towahowa boda aidiyai iwalo mahamahalava iwalo, 'Maudoida, laugagayo tahanahanapui neta ahubena 6 aidiyai yada paihowao tapaipaihowaidi. Teina nigele ana itane iyanamwanamwa ebe tapwalolowai taulovalao hilawedima na adi lovalao habi abiye namwanamwadi.'

15 Eeta yana walo Bada iyemaiha iwalo, 'Omiu ita oya'oyama ampaipaihowai. Nigele teya yaiya yana bulumakau bo yana doniki tapwalolowai iya livahi ta iya numanuma, bo? 16 Na vedova waihiune yami nuwatuwune ta ebeha havena yana miyavitai ainaena yalivalivahi na hagu ilobai dova yami lagulaguwone. Teina waihiune iya Abelaham yana boda ehebo, na hesi Tomodulele bolimai 18 holanai i'abi'abi avivini.'

17 Yeisu yana walo teina ainaena tau'awa ulumwowa ivehinimayadi, na hesi boda ibagibagili alili hiyaliyaya mwala'ina Yeisu yana paihowa wahiwahiyaladi vehabana.

Yeisu iwalo vegevegedi Yaubada yana Abaloina vehabana
(Madiu 13:31-33; Maki 4:30-32)

18 Mulitai bodaone aidiyai hinage iwalo, 'Vedova mata Yaubada yana Abaloina yayemaselene alimiyai. Nuwana tenem dova, ehebo aiwa ainaena yalivahi. 19 Towaho ehebo haiyala patuna ivai ta maseleyai i'umai ta imwala'i, na mulitai lowolowo hilaoma ta yadi noi lagalaganaone aidiyai hi'a'abidine.'

20 I'ovi na iwalo aulidi, iwalo, 'Walo vegevegedi teina vedova mata yayemaselene ta ebe ainaena Yaubada yana Abaloina amhanapui?
21 Nuwana tenem dova: Waihiu ehebo pwalawa ana aba'abiye seseha habuluna ta'i ivai ta pwalawa mwala'ina baidana ivivilaine, ainaena pwalawawa maudoina iseseha.'

Amwaha dinodinona
(Madiu 7:13-14, 21-23)

22 Haugana Yeisu ilaulau Yelusalem na amwahai tupwadi dalava mwala'idi yo habuludi aidiyai imahalava ta aidiyai ive'ive'ita yo igugugugugu ya. 23 Na ehebo towaho Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Taubada, vedova? Nuwana mata tomowa vihavihadi livahi hilobai, awa?'

24 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, dova, na hesi amtowoi wahiyala ta amluwu amwahanane dinodinona ainaena. Wuwuna bagibagilidi hitowotowoi na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ebeha hiluwu ta hi'aipate ahaya. 25 Na mata hinage vadane taniwaganane amwaha igudui na omiu maseleyai amtowotowolo na awa'edai am'aigohagoha, na amdoudou, amwalo, “Taubada, awa'edane uho'e na aluwuwa.”

‘Na mata taubadanane yami walo iyemaiha na alimiyai iwalo, “Havanaena amlalaomane? Nigele yayahanapuigomiu!”

26 ‘Na ebe omiu amyemaiha amwalo, “Ai mugai baidamwao ta'ai'ai, yo tanumanuma toyawa. Na hinage yama dalavai alimaiyai uve'ive'ita”.

27 ‘Eena mata taubadanane iwalo, “Moiha, nigele yayahanapuigomiu. Havanaena amlalaomane? Amlau gwaipile na havena amluwuluwuma wuwuna omiu yababamiu!”

28 ‘Na mulitai mata Abelaham yo Aisake yo Yakobo yo hinage tauwalo mahalavao maudoidi baidadiyao am'itadi Yaubada yana Abaloinai himiyamiya na omiu mayami dou yo mayami sala tau'alahe hauganane ainai mata tulutuluhai ammiyamiya. 29 Na dalava maudoina aidiyena boda hilaoma ta yadi abamiya namwanamwadi hivaidi Yaubada yana Abaloinai. 30 Eeta ebe yaiyadiwo teina ta'i himugamugai howola abo himulita, na yaiyadiwo himulimulita howola abo himugai.’

Yeisu yana nuwayababa Yelusalem vehabana

31 Tenem haugane ainai tupwadi Palisiwo hilaoma na Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Teina ta'i umwayamwayau na udena, mata dova ta Helodi i'oiye mwalowoigo!’.

32 Eena Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlau na taumaninine amwalo auli mata teina ta'i alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena yavehulu mahalavaedi, na taulovalao ya'abiye namwanamwadi, na i'ahubena hinage dova, na i'ahubenauyo yagu paihowa maudoina yave'ovi.

33 ‘Na yau howola yalalau Yelusalem, mata yo i'ahubena yo i'ahubenauyo yamahalava, na nemai yamwalowoi, wuwuna tauwalo mahalavao maudoimai yama abamwalowoi Yelusalem’.

Ainaena Yeisu nuwanane iyababa ta Yelusalem vehabana idodoune, iwalo, 34 ‘Oo kaiyoni Yelusalem, kaiyoni Yelusalem, vedova ta tauwalo mahalavao oiyemwalowoidine, na hinage Yaubada yana tauyewasao ulau gaimaidine? Hauga bagibagilina nuwanuwagu na yam bodao yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na bada hita'wata'wataegau'o! 35 Ainaena mata Yaubada yam vada tapwalolo mwala'ina ilaugabaei, na yawalo auligo mata nigele hinage uya'itauyoigau ana higa yam bodao hitalam aliguwai na hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilalaomane tawalo vetuvehaeyei”.’

Tapwalolo ana loina

14 1 Tapwalolo ehebo ainai Yeisu ilau habi ai Palisi yadi taumugai ehebo yana vadai. Vadanane ainai iluwuluwu na boda

hivinuvinunui, 2 wuwuna tenem ainai ehebo taulovala imiyamiya,
tauna maudoina hiseseha. 3 Eena Yeisu taulovalane vehabana ipanivila
loina ana tauve'itao yo Palisi aidiyai, iwalo, 'Vedova yami nuwatuwu?
Howahowana ebe taulovala ahubena Tapwalolo ainai ta'abiye
namwanamwa bo nigele?' 4 Na yana walone nigele hiyayemaiha
na mulitai Yeisu taulovalane nimanai i'abi na ana lovalawa i'abiye
namwanamwane. Eena ivetamalei ta ilalaune yana dalavai.

5 Ilaulau na Yeisu i'ita gwaipile aidiyai iwalo, 'Yaiya ebe mayana
lagulagu dova hosi bo bulumakau na ebe teya lagulagune ahubena
Tapwalolo ainai ibe'u guda ainai, mata vedova? Howahowana iniulihini
bo nigele? 6 Na hiya bada nigele teya yadi walo.'

Nuwadobi na ve'awa'au'augelu

7 Aine holanai Yeisu tomowa i'itadi nuwanuwadi abamiya
namwanamwana ainai himiyamiya, eeta ehebo walo vegevegedi imohedi,
iwalo, 8 'Ebe yaiya yana dalavai iyogaego tawahola guyauna vehabana
havena abamiya namwanamuwana ainai umiyamiya wuwuna mata
dova ta teya towaho mwala'ina ilaoma, 9 na guyaune taniwaganane
iwalo alimwai na ulau papaliyai na yam abamiyane ainai towahowa
mwala'inawa imiya. Na owa mata mayam hinimaya umiya aitulu.
10 Ainaena ebe hiyogaego na ululuwu aidiyai abamiya papaliyai
uvesinuwaei ta ainai umiya, na ebe haugana guyau taniwagana ilaoma
i'itago mata alimwai iwalo, "Augelu umiyahae ahipuwai, eeta ma'am
walo vetuvehae tomowa mehediyai". 11 Teina ainaena tahanapui ebeha
yaiya i'abihiniuyoi mata howola himwau aituluwei na ebe yaiya imwau
aituluweuyoi mata himwauhini ewai.'

12 Ainaena Yeisu Palisinane iyogaei na ainai iwalo, 'Ebe ai'ai upaihowai,
havena am geluwo yo tahimwao yo yam bodao yo tauwasawasao
uyogayogaedi aine ainai, wuwuna hibom howola abo hiyogaego habi
yemaiha alimwai. 13 Na hesi ebe ai'ai upaihowai hiya wewelohewo yo
yabayababadi yo peupeudi yo hiya taumehegibugibu uyogaedi, 14 ta ebe
awanamwanamwa moiha ulobai, wuwuna hiya nigele howahowadi na
yam velaune hiyemaiha. Na hesi Yaubada ainaena mata ammaiha ulobai,
haugana taunamwanamwa mwalowoiyena i'abiye towolodi.'

Taubada ehebo ai'ai mwala'ina ipaihowai
(Madiu 22:1-10)

15 Eeta baidanao hi'ai'ai na ehebo aidiyena walo teina ibenalei ta
Yeisu iwalo auli iwalo, 'Ehe dova! Ebe yaiyadiwo hiluluwu Yaubada yana
Abaloina ainai na hi'ai mata hiyaliyaya mwala'ina.'

16 Ainaena Yeisu towahonane yana walo iyemaiha iwalo, 'Ehebo
towaho ai'ai mwala'ina ipaihowai na tomowa maudoidi iyogaedi. 17 Na

ai'ai i'atububuni ta yana hevali ivetamalei tomowa aidiyai na iwalo,
“Bada ai'ai hi'atububuya'o ainaena amlaoma talau na ai'ainane am'ai”.
18 ‘Na maudoidi nigele nuwadi, eeta vali walo yo vali walo himohei.
Ehebo iwalo, “Bada tanovi vauvauna yagimwalaiya'o ainaena nuwana
yalalau na yataubo'eyei. Na yauwedo mwala'ina, mata nigele yayalaowa.”
19 ‘Na ehebo hinage iwalo, “Yauwedo mwala'ina, na yau hinage mata
nigele yayalaowa wuwuna bulumakau 10 na hinage abatudai 5 bada
yagimwalaidi'o ainaena yalalau ebeha yayepaihowadi”.
20 ‘Na hinage ehebo iwalo, “Yau vauvaugu yatatawaholane ainaena
nuwana mata nigele yayalaowa”.
21 ‘Ainaena hevaliwa ilau gwaipile yana taubadawa ainai iwalo,
“Maudoidi nigele nuwadi”. Na vadane taniwaganane imodi'ini ta yana
taupaihowane ainai iwalo, “Ulau mwayamwayau dalava mwala'ina adi
amwahao maudoidi aidiyai na viha tomowao ulobaidi wewelohedi yo
tapitapiyadi yo mehegibugibudi yo yabayababadi besiwa ulauvaidima
maudoidi ta hi'ai”.
22 ‘Eeta hevaliwa ipaihowai dova na mulitai ilaoma na iwalo, “Taubada,
tomowaone yayogaedima'o na hesi yam vadane nigele hiya'oiye mwau?”
23 ‘Hinage Taubadawa iwalo, “Amwaha maudoidi aidiyai ulau na
tomowa ulauvaidi ta hilaoma yo yagu vadane hi'oiye mwau. 24 Na hesi
tomowaowa yayoyogamugaiyediwa mata nigele teya aidiyena yagu
ai'aine iya'aisawahi.” ’

Vedova Yeisu ana mulita
(Madiu 10:37-38)

25 Boda mwala'ina baidanao hilaulau ta Yeisu i'ita gwaipile na iwalo,
26 ‘Yaiya ebe nuwanuwana na imulitaegau mugai inuwaleleyegau na
tamana yo hinana yo natunao yo tahinao yo nuhunao na hinage ibom
ita'wata'watauyowei. Na ebe nigele, iya nigele agu taumulita. 27 Na ebe
yaiya yawahina nigele iyatalamwei na imwalowoi aiwa lagalagana ainai,
iya nigele howahowana na imulitaegau.
28 ‘Na yaiya inuwanuwatuwu ebeha vada haliyana daodaona i'abi?
Ginauli mugaimugaina mata imiya na maiha vehabana inuwanuwatuwu:
Ebe mane howahowana mata paihowa ive'ovi bo nigele? 29 Ebe nigele
yana mane mata logidi a'ava ivetowolo, na nigele howahowana ive'ovi.
Tomowa maudoidi hi'ita ta himaluwei, 30 hiwalo, “Towaho teina dova
wahiwahiyalana ta logidi ivetowolodi na nigele vadanane maudoina
iya'abi?”.
31 ‘Hinage dova ebe ehebo tauwasawasa mayana tau'alehao 10,000
hilalau habi aleha teya tauwasawasa mayana bodao 20,000 adi bagibagili
aidiyai, vedova tauwasawasane yana nuwatuwu? Mata mugai imiya na
inuwatuwu howahowana hiwahiyala adi alehao aidiyai bo nigele? 32 Na

ebe nigele, yana tausagenawasao ivetamaledi na hisagena auhidi, ta vali tauwasawasane mayana tau'alehao howola amwaha daodaowai, na baidanao hi'aubabada nuwadaumwali vehabana.'

33 I'ovi na Yeisu iwalo aulidi iwalo, 'Tenem dova agu mulita ana amwaha ebe yaiya owa nuwanuwam na umulitaegau mugai yam tobwatobwa maudoina ulaugabaidi'.

Yagahu walo vegevegedina
(Madiu 5:13; Maki 9:50)

34 'Yagahu ginauli namwanamwana. Na ebe amnana i'ovi, nigele howahowana na i'amnauyo. 35 Nigele hinage ilowoinanei na bale'u i'abiye namwanamwa, na hesi bada tata'wata'wataei. Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.'

Sipi 'wada'wadalelena ana walo vegevegedi
(Madiu 18:12-14)

15 1 Ehebo hauga takesi ana tauvaiwo na hinage tupwadi tauyababao hilaoma Yeisu habi benaleina. 2 Eena Palisiwo yo loina ana tauve'itao hi'ulu'ulumiyai hiwalo, 'Towaho teina tauyababao i'awa heliheliyamwedi yo hinage baidanao hi'ai'ai'.

3 Eeta yadi walone Yeisu iyemaiha walo vegevegediyena iwalo, 4 'Vedova ebe ehebo alimiyena yana sipi adi bagibagili 100 na ehebo i'wadalele, mata 99 nu'ulai ilaugabaidi na sipiwa 'wada'wadalelenane ibehaei ana higa ilobai'. 5 Na ebe ilobai mayana yaliyaya i'avalai nimanai na ilau gwaipile yana dalavai, 6 na ana geluwo iyoga ahaidi na iwalo, "Sipiwa 'wada'wadalelenawa bada yalobaiya'o, ainaena vehabana tayaliyaya". 7 Eeta dova hinage ebe ehebo tauyababa inuwabui mata taumiya galewa vehabana hiyaliyaya mwala'ina na hesi taunamwanamwa hitau 99 vehabadi yadi yaliyaya bada tupwana.

Kina 'wada'wadalelena ana walo vegevegedi

8 'Dova hinage ebe waihiu yana mane ana bagibagili 10 kina na ehebo ive'wadalele mata hava ipaihowai na manenane ilobai? Lampa igabu na vada maudoina ise'ili na ibeha ili'ilimani ana higa ilobai. 9 Na ebe ilobai ana geluwo iyogaedima na aidiyai iwalo, "Yagu kinawa 'wada'wadalelenawa bada yalobaiya'o, ainaena vehabana tayaliyaya". 10 Dova hinage ebe ehebo tauyababa inuwabui, mata Yaubada yana tausagenawasao vehabana hiyaliyaya mwala'ina.'

Taubada natuna 'wada'wadalelena

11 Hinage Yeisu iwalo vegevegediyedi iwalo, 'Ehebo taubada natunao towatowahodi bwau baidanao himiyamiya, 12 na habulune tamana ainai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iwalo, “Tamagu, nuwanuwagu teina hauga agu veguveguyau umohegau”. Ainaena taubadawa ginauli maudoina iwahei natunao aidiyai.

13 ‘Ahubena tupwana hi'ovi na habalunane yana ginauli ivegimwalaedi. Na ana maihaowa ivai, ta ilalaune amwaha daodaowai ta tenemai yaliyaya awa'awawa aidiyai yana manewa iveve'ovine. 14 Yana mane maudoina i'ovi na nima'a'avana imiyamiya, na hauga tenem ainai vahali mwala'ina tupwanane ainai imahalava. 15 Eeta towahowa paihowa ibehabeha ta ehebo dalava ana taubada ilobai, ta ivetamalei yana maheyao i'ita'ita avivinidi. 16 Na towahonane nuwanuwana na maheya adiyena i'ai, wuwuna nigele ana.

17 ‘Eena tenem ainai, nuwana imasele na ibom ainai iwalo, “Moiha, tamagu yana taupaihowaone ma'adi, na yau teinai vahali iwunuwunuigau. 18 Ainaena mata yatowolo na yalau tamagu ainai, yawalo, ‘Tamagu bada yalauhapuli'o Yaubada mehenai, na hinage owa mehemwai. 19 Ainaena nigele agu lowoinane ebe u'awa natuguwegau na hesi ebeha u'awa taupaihowaegau.’”

20 ‘Teina dova inuwanuwatuwu, i'ovi na itowolo ta tamanawa vehabana iwuwuyone, na amwaha daodaowena tamanawa i'itayama ilaolaoma na mayana atemuyamuya isagena i'atuhapwali ta inihoi na baidana hidoudou.

21 ‘Eeta i'ovi na tamanawa iwalo auli, iwalo, “Tamagu bada yalauhapuli'o Yaubada mehenai yo hinage owa mehemwai, ainaena nigele iyalowoinanegau ebe u'awa natuguwegau”.

22 ‘Na hesi tamanawa yana taupaihowao iyogaedi na iwalo, “Mwayamwayau ale'o namwanamwana amvaiyama, na natugu amveli'wa yo hinage nimana ana pasapasa amvaiyama ta nimanai ammwauwi yo hinage aehumahuma aenai ammwauwi, 23 na mulitai amlau bulumakau yauyaubona na tubutubuina amwunuiyama ta ta'ai toyawa na tayaliyaya.” 24 Wuwuna natugune teina mwalona imwalowoi'o, na teina hauga mayawahina talobauyoiya'o, eeta hivetuwuni ai hihagahagani mayadi yaliyaya.

25 ‘Na hesi natunawa mwala'inawa howola oyai ipaipaihowa, na haugana dalavai imahamahalava wali yo selo ibenaledi. 26 Ainaena ehebo yadi taupaihowa iyogaei na ipanivilaei iwalo, “Hava wuwuna hiyaliyaliyayane?”. 27 Na taupaihowawa iwalo, “Tahimwa bada iwuyoma'o eeta tamamne iwalo ta bulumakau yauyaubona tubutubuina hiwunui ta baidamai ayayaliyaya, wuwuna natunane mayana namwanamwa ilobauyoiya'o”.

28 ‘Walo teina ibenalei na imodi'ini mwala'ina eeta nigele nuwanuwana iluwu vadai. Na tamanawa imahalava ta natunane mwala'inawa iwalo auli ebeha baidana hiluwu vadai. 29 Na towahonane ita'wata'wata, wuwuna imodi'ini mwala'ina ainaena tamanawa ainai iwalo, “Tamagu,

viha bolimai hi'ovi'o vehabam yapaipaihowa ta yam ve'abei maudoina yapaipaihowaidi, na nigele teya hauga uyavelauwegau, hinage nigele teya lagulagu uyamohegau na ma'augeluwo aya'ai na ayayaliyaya. Moiha nigele! 30 Na natumne teina yam tobwatobwa maudoina iyepaipaihiyei taumehe'ayo aidiyai, na hava vehabana uvelavelauweine ta bulumakau yauyaubona na tubutubuina uwuwunuine vehabana?”

31 ‘Na taubadawa natunawa ainai iwalo, “Natugu, uhanapuiya'o neta owa hauga maudoina vahaliguwai umiyamiya ta hava yagu abaloinao maudoina nimamwai himiyamiya. 32 Inamwanamwa na ta'ai ovi yo tayaliyaya wuwuna tahimne teina imwalowoi na hesi iyayawahaine, i'wadalele na iwuwuyomane.” ’

Ehebo tau'ita avivini yababana

16 1 Yeisu hinage walo vegevegedi ehebo ana taumulitao imohedi iwalo, ‘Wasawasa ehebo mayana tau'ita avivini yana ginauliwo i'ita avivinidi. Na tomowa wasawasane ainai, hiwalo, “Taubada, yam tau'ita avivinine yam tobwatobwaowa iyeyepaipaihedi”. 2 Ainaena wasawasawa yana tau'ita avivinine iyogaenama na ainai iwalo, “Tupwadi walo yababana vehabam yabenalei, eeta teina hauga yagu tobwatobwa adi peipao umoheuyoigau na aliguwena u'ovi?”.

3 ‘Ainaena tau'ita aviviniwa inuwanuwatuwu, iwalo, “Vedova mata yapaihowane wuwuna bada yagu taubada isosomanegau'o? Eeta nigele howahowagu yatudai, na hinage abahinimaya ebe yalau tomowa aidiyai na ai'ai vehabana ya'awa'awanoi.” 4 Inuwanuwatuwu, eeta ehebo amwaha inuwatuwu lobai, iwalo, “Ehe teina dova yapaihowai na ainaena augeluwo bagibagilidi yalobaidi ebe paihowa teina ainaena yamahalava”.

5 ‘Ainaena tau'ita aviviniwa hiya ma'adi vagavagao maudoidi iyogaedi na ehebo ehebo aidiyai ipanivila. Towaho mugamugaina ainai iwalo, “Viha am vagavaga teinai?”.

6 ‘Na iwalo, “Woloi adi bagibagili 100 agu vagao”.

‘Na tau'ita avivinine iwalo, “Peipane teina ainai amvagavagane ulele 50 a'ava umwau”.

7 ‘Na ehebo hinage iluwu na ipanivilaei iwalo, “Na owa, viha am vagavaga?”

‘Na iwalo, “Ai'ai adi bagibagili 100 yavaidi'o agu vagavagaone”.

‘Na hinage iwalo, “Peipa ainai ulele am vagaone 80 a'ava”.

‘Na maudoidi dova adi vagao himwau aituluwedi.

8 ‘Ainaena yana taubadawa yana paihowa teina wasana ibenalei na ino'owei yana hanapu vehabana. Walo vegevegedi teina ainaena ive'ita moiha neta taumiya bale'u hiwahiyala yadi wasawasa ana paihowa vehabana, na hesi Yaubada yana bodao yadi paihowao masele vehabana nigele hiyawahiyala.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Eena Yeisu iwalo, ‘Bale'u wasawasanao na ebe wasawasaone aidiyena
ami geluwone amvelauwedi mata howola hiya hivedunagomiu abamiya
vateyai ainai, hauganane wasawasaone hi'ovi.
10 ‘Wuwuna ebe yaiya ginauli habuluna ainai i'awa abi, mata hinage
ginauli mwala'idi aidiyai i'awa abi. Na ebe habuludi aidiyai i'oyama
hinage mwala'idi aidiyai i'oyama. 11 Omiu hinage ebe nigele bale'u
wasawasanao vehabadi amyapaihowa ili'ilimani, mata Yaubada nigele
wasawasa moiha iyamohegomiu. 12 Na ebe ami geluwo yadi wasawasa
vehabadi nigele amyapaihowa ili'ilimani, nigele howahowana hinage
Yaubada yami wasawasane imohegomiu.
13 ‘Ainaena taupaihowa nigele howahowana na ivetaupaihowa
tautaubadao bwau aidiyai, ehebo mata ita'wata'wataei na ehebo
vehabana ipaihowa, yo hinage ehebo i'awa namwanamwaei na ehebo
i'awa yababaei, eeta nigele howahowana Yaubada yana paihowa na
wasawasa bale'u ta'abibwauwedi.’

Palisiwo yadi mumuga
(Madiu 11:12-13; 5:31-32; Maki 10:11-12)

14 Palisiwone walone hibenalei ta Yeisu hi'abi talawahiyei, wuwuna
hibom mane nuwanuwadi mwala'ina. 15 Eeta Yeisu Palisiwone aidiyai
iwalo, ‘Omiu amnuwatuwui ebeha mumugamiu namwanamwana
tomowa mehediyai na hesi yababana maudoina atemiyai Yaubada
ihanahanapuidi, wuwuna ginaulidine tomowa nuwadi ivai Yaubada
ainai ginauli awa'awawa. 16 Na moiha Mosese yo tauwalo mahalavao
yadi laulelewo alimiyai imiyamiya ana higa Yoni tau'abiye bapitaiso
ilaoma, na hauga tenem ainaena ta wau, wasa namwanamwana Yaubada
yana Abaloina vehabana howola awalowalo mahalavaedi, na abaloinane
vehabana tomowa bagibagilidi mayadi wahiyala hiluwuluwu. 17 Galewa
na bale'u yadi sawali malamalaina, na hesi Mosese yana loinao bwagana
iu'iuna, mata nigele hiya'ovi.’
18 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiya towaho mwanena
ivinawaheyei, na itawahola geyo'awa vali waihiu ainai, bada ipwanoli'o.
Na hinage ebe waihiu vinavinawahena itawahola vali towaho ainai,
towahonane hinage ipwanoli'o.’

Wasawasa ehebo na Lasalo

19 Hinage Yeisu iwalo, ‘Ehebo hauga wasawasa ehebo na Lasalo
himiyamiya. Wasawasane ana ale'owo namwanamwadi na hinage
anao maudoidi namwanamwadi, ahubena ehebo ehebo aidiyai mayana
yaliyaya imiyamiya. 20 Na Lasalo hesi wewelohena yo bonubonuna,
eeta wasawasawa yana vada awa'edanai imiyamiya, 21 na ebeha
wasawasane ana tupwatupwadi ainaena i'ai. Na Lasalonane hauga

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bagibagilina bonunaone edewa hilemlemhidi. 22 Haugana Lasalo imwalowoi tausagenawasao hilauvai ta Abelaham vahalinai himwau hiya taudumwaluwo yadi tupwai. Na mulitai hinage wasawasawa imwalowoi na hiye magaiyei, 23 na iya mayana muya mwala'ina taumwalomwalowoi yadi tupwa ainai i'ita hae ta Lasalo i'ita Abelaham baidana himiyamiya. 24 Na iyoga mwala'ina iwalo, "Tamagu yo! U'atemuyamuyaegau na Lasalo uvetamalenama ta we'aha gwagwamana nimanaena memenagu i'abiye gwagwama, wuwuna teina hauga yamuyamuya mwala'ina, aiwa ala'ala hawahawawalina ainai."

25 'Na Abelaham iwalo, "Natugu, uhanapuiya'o ebeha mwalona yawahim maudoina yaliyaya a'ava, na hesi Lasalo nigele teya abayaliyaya iyalobai, ainaena teina haugane iya mayana yaliyaya na owa umuyamuya. 26 Na hinage uhanapui ebeha ahi'ahipudai hawahawaga mwala'ina imiyamiya itomgita'o ainaena nigele howahowana teina ainaena ageyo'awawa alimiyai, omiu hinage nigele howahowana amgeyo'awama alimaiyai."

27 'Wasawasawa iwalo, "Oo, yede ya'awanoiyego nuwanuwagu na Lasalo uvetamalei yagu bodao aidiyai, 28 na tahiguwao hitau 5 nuwadiyai imwauwi ta havena hibom hinage hilaolaoma muya teina ainai".

29 Eeta Abelaham wasawasawa iwalo auli iwalo, "Tahimwone adi tauvenuwamwauwo himiyamiya, hibom neta Mosese yo tauwalo mahalavao yadi walowo Buki Ve'ahihi ainai. Walowone holanaine howahowana na tahimwone hibenalei ili'ilimani."

30 Na hesi wasawasawa iwalo, "Tamagu, neta nigele howahowana. Hesi ebe yaiya mwalowoiyena itowolouyo na ilau aidiyai, na iya hi'ita, abo hinuwabui ili'ilimani."

31 Na Abelaham iwalo, "Ebe Mosese yo tauwalo mahalavao yadi walo nigele hiyayemidiyei, nigele howahowana teya yaiya hiyemidiyei, bwagana ebe ehebo mwalowoiyena itowolouyo na ilau alidiyai".'

Yababana ana ve'ita
(Madiu 18:6-7; Maki 9:42)

17 1 Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Tomowa tupwadi mata abatowoi hipaihowaidi alimiyai ebeha hi'abiye be'ugomiu, na ebe yaiya abatowoine ipaihowaidi iya atemuyamuyana! 2 Ilowoinanei na gaima mwala'ina hihipwai gadonai na ni'u didigai higabaei, ta ebe havena tautapitapiya himulimulitaei.'

Nuwahamu vehabana
(Madiu 18:21-22)

3 'Ebe am gelu alimwai ipaihowai yababana, uwalowei yana lauhapuline eeta ebe inuwabui unuwahamui. 4 Ta ebe tahimne

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ahubena ehebo ainai, na mai 7 ipaihowa yababana alimwai, na ehebo ehebo lauhapuline ainai i'awa'awanoi alimwai nuwahamu vehabana howahowana maudoina unuwahamuidi.'

Yemidi vehabana

5 Eeta Bada yana tauyewasao hiwalo auli hiwalo, 'Yama yemidi u'abiye wahiyala'.
6 Na Bada iwalo, 'Ebe yami yemidi ana wahiyala dova haiyala patuna, howahowamiu aiwa teina mwala'ina ainai amwalo, "Uhuluviyoigo na udobi gabwwai umaiuyoigo"; mata yami walone imulitaei.'

Taupaihowa yana paihowa

7 Hinage adiyai iwalo, 'Ebe yaiya owa mayam taupaihowa nuwana tautudai bo lagulagu ana tau'ita avivini, na ebe haugana hevalinane paihowaena imahalava, mata nigele uyaloinaei ta iya'ai mugai, 8 na hesi uwalo, "Agu u'atububuni ta u'ita avivinigau na ya'ai, abo owa mulitai u'ai na unuma". 9 Eeta hevalinane yana paihowa vehabana mata yana taubadane nigele iya'awa yauwedowei, wuwuna iya ta'i yana taupaihowa. 10 Na omiu hinage dova, ebe haugana ginauli maudoina ampaihowaidi hava dova yaloinaei, amwalo, "Ai taupaihowa ta'i hava dova ama loina ta dova apapaihowaine, neta hesi ama lowoinana moiha".'

Yeisu taulepelo 10 i'abiye namwanamwadi

11 Yeisu bada ilalau Yelusalem vehabana, na Sameliya yo Galili ahi'ahipudiyai imahamahalava. 12 Na ehebo dalava ainai ilaoma na taulepelo 10 ilobaidi yana amwahaena hitowotowolo, 13 na hiyogayoga alinadi mwala'ina, na hiwalo, 'Taubada Yeisu, u'atemuyamuyaegai'.
14 Ainaena i'ita gwaipile na iwalo, 'Amlau na taupwaoliwo aidiyai amve'itaegomiu'. Ta hilaulau amwahai na adi lepelo hi'o'ovine,
15 na ehebo towaho aidiyena Sameliya towahona i'ita ebeha bada inamwanamwa'o ta iwuyouyo na alinana mwala'ina Yaubada ino'owei,
16 na Yeisu aenai ibe'u aitulu na ainai i'awa yauwedo.
17 Ainaena Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Wau amtau 10 ya'abiye namwanamwagomiune na havaidova hitau 9? 18 Hava ta nigele hiyawuyoma na Yaubada ainai hiya'awa yauwedone? Na owa taumana nigele Yudeya ainaena, na hesi ulaoma habi awayauwedo. 19 Ainaena yam yemidiyena livahi ulobai. Inamwanamwa utowolo na ulau.'

Yaubada yana Abaloina hauga ilalaoma vehabana
(Madiu 24:23-28, 37-41)

20 Palisiwo tupwadi hilaoma na Yeisu hipanivilae aiteya hauga ainai mata Yaubada yana Abaloina imahalava. Eeta Yeisu yadi panivilane

iyemaiha teina dova iwalo. ‘Nigele howahowana na Yaubada yana Abaloina ve'ive'ilalana ta'ita. 21 Na hinage nigele howahowana na hiwalo, “Am'ita teina”, bo “Tenem”, wuwuna Yaubada yana Abaloina gamwagamwanimiyai imiyamiya.’

22 Ainaena ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Howola abo yalaugabaigomiu, na mulitai nuwanuwamiu mwala'ina na yau Tomowa Moihagu baidamiu tamiyamiya ahubena ehebo ta'i vehabana, na hesi mata nigele amya'itagau. 23 Na ebe tomowa hiwalo, “Besinana tenem”, o nuwana, “Teina”, havena ammulimulitaedi. 24 Wuwuna hauganane ebe yalaoma, galewa ana ita masele a'ava dova namali mwala'ina yana masele.

25 ‘Mulitai na ginaulidine himahalava, mugai yaso teina hita'wata'wataegau na aidiyena muyamuya yalobaidi. 26 Yagu laugwaipilema ana hauga ainai Nowa yana hauga dova. 27 Wuwuna Nowa yana haugai tomowa hi'ai'ai na hinumanuma yo hinage hitawatawahola ana higa Nowa yana wagai igelu na aba'ita imahalava ta ainaena tomowa maudoidi imumutudine. Yau Tomowa Moihagu yagu laugwaipileuyoma dova.

28 ‘Na hinage Lota yana haugai dova, hauganane ainai tomowa maudoidi hi'ai'ai na hinumanuma, yo hinage hipaipaihowa oyai, yo higimwagimwala na hivegivegimwala yo hi'abi'abi vada, 29 ana higa Lota Sodoma ilaugabaei na aiwa ala'ala hawahawawalina yo gaima ala'alawowolidi galawaena hibe'uma dova 'wesu, na tomowa maudoidi i'oiye mwalowoidi. 30 Ginauli hava himamahalavane aidiyai, hinage mata dova tomowa aidiyai himahalava, hauganane yau Tomowa Moihagu yalau gwaipilema ainai.

31 ‘Na ahubenanane ainai ebe yaiya vatavatai imiyamiya mata nigele howahowana iluwu vadai ta ebeha yana ginauli i'avala, hinage ebe yaiya oyai ipaipaihowa, nigele howahowana isagena dalava vehabana. 32 Eena amnuwatuwu avivini hava dova Lota mwanena ainai imamahalavane. 33 Neta ebe yaiya yawahina vehabana ipaipaihowa mata yawahinane ive'wadalele na ebe yaiya yawahina italamwei na ive'wadalele howola abo ilobauyoi. 34 Na yawalo moiha alimiyai boniyainane ainai ebe tomowa bwau aba'eno ehebo ainai hi'eno'eno, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya. 35-36 Dova hinage ebe waiwaihiu bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.’

37 Eeta ana taumulitao hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, havaidova ainai?’

Na Yeisu iwalo, ‘Havaidova ainai mwalowoi imiyamiya neta ainai ao'ao hiyauyaugogoi’.

Hiwape ehebo yana awanoi tauloina ehebo ainai

18 1 Ehebo walo vegevegedi Yeisu imohedi ta ebeha havena awanoi ainaena hitapitapiya. 2 Teina dova iwalo, ‘Ehebo dalava ainai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tauloina ehebo mwala'ina imiyamiya, iya nigele Yaubada iyameheuhei
na hinage tomowa nigele iyave'ahihiyedi. 3 Na tupwanane ainai
hinage ehebo hiwape imiyamiya, hauga bagibagilina hiwapenane
imahamahalava tauloinane ainai na i'awa'awanoi hagu vehabana iwalo,
"Taubada, agu aleha ainaena uvedumwalugau".
4 'Hauga ehebo ehebo dova yana paihowa na hesi tauloinane nigele
nuwana ihagui. Na ehebo hauga ainai tauloinanane tauna isosomana na
iya ibom ainai iwalo, "Badagi, Yaubada nigele yayameheuhei na hinage
tomowa nigele yayave'ahihiyedi, 5 na hesi hiwapene teina yana lau
ala'alabilima aliguwai vehabana yavedumwalu ana aleha ainaena, mata
dova ta agu tausosomana imwauwi".'
6 Ainaena Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, 'Taubada teina yana walo
vehabana am nuwanuwatuwu walo moiha ibom towaho yababana na
hesi hiwape ihagui. 7 Hinage dova Yaubada yana tomowao vesivesinuwadi
ihaguidi hauganane ebe hi'awa'awanoi hamahamadudu ainai ahubena yo
boniyai aidiyai, 8 na yana hagune mata dumwaluna ipaihowa aidiyai.
'Na vedova omiu yami nuwatuwu ebe hauganane Yau Tomowa
Moihagu yalau gwaipilema bale'uwai, viha tomowa mata mayadi yemidi
yalobaidi hitowotowolo wahiyala?'

Palisi na takesi ana tauvai yadi awanoi

9 Tomowa tupwadi hinuwanuwatuwu ebeha hiya taudumwalu na vali
tomowa nigele, eeta Yeisu iwalo vegevegediyedi teina dova, 10 iwalo, 'Ehebo
hauga ainai tomowa hitau bwau hiluwu vada tapwalolo mwala'ina ainai habi
awanoi Yaubada ainai. Ehebo Palisi na ehebo takesi ana tauvai. 11 Palisiwa
ibom itowolololau lovai i'awa'awanoi iwalo, "Yaubada yo, ya'awa yauwedo
alimwai wuwuna yau nigele dova augeluwo mumugadine wuwuna hiya
hi'ai'aivavali, yo hi'oya'oyama yo hipwanopwanoli, na yau nigele dova takesi
ana tauvaine tenem. 12 Yau hesi wiki ehebo ehebo ahubena bwau yahudihudi,
yo hinage yagu tobwatobwao aidiyena tupwadi yamohemohego."
13 'Na hesi takesi ana tauvaine lovaena itowolo na mayana hinimaya
nuwanuwana itutututu na ipwagogo na i'awa'awanoi iwalo, "Yaubada yo,
bada uhanapuigau'o ebeha yau tauyababa ainaena u'atemuyamuyaegau!".'
14 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, 'Moiha, towaho teina yana awanoine
vehabana mata ana awanamwanamwa ilobai Yaubada ainaena, na hesi
Palisine nigele. Wuwuna ebe yaiya i'abihiniuyoi mata hi'abiye talu, na
ebe yaiya i'abiye taluyoi mata Yaubada i'abihini.'

Hedaheda Yeisu iwalo velauwedi
(Madiu 19:13-15; Maki 10:13-16)

15 Tupwadi tomowa natudiyao habuludi hilauvaidima ta ebe Yeisu i'abi
towoidi, na ana taumulitaone hi'a'auhidine.

16 Na Yeisu iwalo lau aidiyai iwalo, ‘Hedaheda amtalamwedi ta
aliguwai hilaoma. Hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina
ilowonanaedi moiha. 17 Wuwuna ebe yaiyadiwo dova teina hedahedaone
yadi yemidine, howahowana Yaubada yana Abaloina ainai hiluwu, na ebe
nigele, mata nigele hiyaluwu.’

Tobwatobwa vehabana
(Madiu 19:16-30; Maki 10:17-31)

18 Yudeya yadi taumugai ehebo ilaoma na Yeisu ipanivilae, iwalo,
‘Taubada yahanahanapui ebeha owa tauve'ita namwanamwana, ainaena
hava yapaihowai ta ebe yawahi vateyai yalobai?’
19 Na Yeisu towahonane iwalo auli iwalo, ‘Vedova ta u'a'awa
namwanamwaegau? Wuwuna nigele teya yaiya iyanamwanamwa, bada
Yaubada ibom. 20 Na Yaubada yana loinao bada uhanapuidi'o, neta ebeha:
Havena pwanoli, havena yemwalowoi, havena aivavali, havena ve'ewa
oya'oyama. Na hinage tamam yo hinam uve'ahihiyedi.’
21 Na towahowa iwalo, ‘Yagu hauga heda ainaena ta wau loinaone teina
yamulita ili'ilimanidi'o’.
22 Yana walo teina dova Yeisu ibenalei, eeta iwalo, ‘Ehebo ginauli
hinage nigele alimwai, neta yam tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi
na adi maihaone tauwewelohe aidiyai u'aiyauyaei, na ulaoma ta
umulitaegau ta ebe howola abo yamtobwatobwa galewai ulobai’.
23 Walone teina towahonane ibenalei ta inuwayababa moiha wuwuna
yana tobwatobwa imwala'i alili.
24 Yana nuwavitaine bada Yeisu ihanapuiya'o, eeta tomowa aidiyai
iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo hiya mayadi tobwatobwa mwala'ina yadi luwu
Yaubada yana Abaloina ainai ivitai alili. 25 Moiha, kameli iya lagulagu
mwala'ina, ta tupwana ivitai na nidili gudana ainaena iluwu, na hesi
wasawasao yadi luwu Yaubada yana Abaloina ainai ivitai alili.’
26 Taumulitaowa Yeisu baidanao himiyamiyawa walonane hibenalei
ta hipanivila hiwalo, ‘Ebe teina dova, yaiya yede howahowana na
awanamwanamwane ilobai?’
27 Eeta aidiyai iwalo, ‘Hava tomowa aidiyai nigele howahowadi, mata
Yaubada ainai ginaulinane malamalaidi’.
28 Ainaena Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, ai mata vedova? Wuwuna
bada yama dalavao alaugabaidi'o na amumulitaegone’.
29 Na Yeisu maudoidi iwalo aulidi iwalo, ‘Yawalo dumwalu alimiyai
ebe yaiyadiwo omiu yami dalava yo mwanemiyao yo tahimiyao yo
tamamiyao yo hinamiyao yo natumiyao amlaugabaidi na Yaubada
yana Abaloina ainai amtalamwegomiu, 30 hauga teina ainai maiha
mwala'ina amlobai, na hinage hauga ilalaoma ainai yawahi vateyai
amvai’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu yana mwalowoi iwalo mahalavaei
(Madiu 20:17-19; Maki 10:32-34)

31 Yeisu hitau 12 iyoga ahaidi ta iyemiya wahiyedi na aidiyai iwalo,
'Teina hauga tahahae Yelusalem na ginauli maudoina tauwalo mahalavao
mwalona hileleya'o yau Tomowa Moihagu vehabagu muhamuhana
himahalava ta am'itadi. 32 Mugai hivaigau nigele Yudeya aidiyai, na hi'abi
talawahiyegau yo hi'abiye hinimayagau na hihowaigau, 33 yo hinage
balavaiyena hipwediligau na abo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena
tonuga ainai mwalowoiyena yatowolouyo.'
34 Na ana taumulitaowa nigele teya yana walone ana nuwamasele
aidiyai iyaluwu.

Yeisu ehebo taumehegibugibu i'abiye namwanamwa
(Madiu 20:29-34; Maki 10:46-52)

35 Yeisu Yeliko ainai imahalava na ehebo taumehegibugibu amwahai
imiyamiya, na i'awa'awanoi mane yo tobwatobwa vehabadi. 36 Towahowa
Yeisu mayana bodao alinadi ibenalei ta isupuna na iwalo, 'Yaiyadiwo
neta?'
37 Na hiwalo, 'Yeisu towaho Nasaleti ilaolaomane'.
38 Na taumehegibugibunawa iyoga mwala'i na iwalo, 'Yeisu yo, owa
Deivida yana huhu, u'atemuyamuyaegau!'.
39 Na tomowaowa himugai ta towahonane hi'auhi hiwalo, 'Ulau mwau
havena uyogayoga!'.
Na iyoga hamahamadudu iwalo, 'Deivida tubuna yo,
u'atemuyamuyaegau'.
40 Yeisu itowolo na iwalo aidiyai ta towahowa hiyogaenama. Na ilaoma
ta ipanivila? iwalo, 41 'Hava nuwanuwam yapaihowai alimwai?'
Na iwalo, 'Bada, nuwanuwagu ebeha mehegu hinamwanamwa?'
42 Na Yeisu iwalo, 'Uvinunuyo wuwuna yam yemidi ilivahigo'o'.
43 Tenem ainai mehena himasele ta i'awa yauwedo Yaubada ainai na
Yeisu imumulitaeine. Na bodaone hi'ita, ta maudoidi Yaubada hino'owei.

Yeisu na Sakiusa

19 1 Yeisu Yeliko ainai iluwu ta dalavane holanaena ilaulau.
2 Dalavane ainai ehebo takesi tauvai adi taumugai imiyamiya,
yehana Sakiusa, ibom wasawasa ehebo. 3 Na haugana Yeisu ilaulau,
Sakiusa nuwanuwana na Yeisu i'ita ebeha iya yaiya, na hesi nigele
howahowana yo i'ita, wuwuna ibom towaho ubwa'ubwana ta'i, na hinage
boda mwala'ina. 4 Ainaena itau mugai ta aiwa ehebo imwalaei, yehana
sikamole, ta ebeha tenem ainaena Yeisu i'ita, haugana ebe vahalinaena
ilaulau.

5 Na haugana Yeisu ilaoma vahalinai, ilau ta'ai ta Sakiusawa i'i'itane,
eeta iwalo auli iwalo, ‘Sakiusa, u'aitulu mwayamwayauma, wuwuna
mata owa na yau yam vadai tamiyamiya’. 6 Sakiusa mwayamwayauwena
i'aitulu na mayana yaliyaya Yeisu baidana hivelobaloba.
7 Tenem ainai tomowa ginauli teina hi'itadi, na hi'ulumiya hiwalo,
‘Vedova ta Yeisu iluluwune tauyababa yana vadai’.
8 Na Sakiusa itowolo ta Bada iwalo ainai iwalo, ‘Bada, wau mata
ainai yagu tobwatobwa maudoina yatom bwauwi ta tupwa ehebo
maudoina tauwewelohewo yamohedi. Yo hinage ebe yaiya ainaena mugai
ya'aivavali yayemaiha ma'ana lauhepoi vehopali dova yamohei.’
9 Ainaena Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Teina vadane ainai livahi wau
imahalava'o, wuwuna towaho teina ibom ehebo Abelaham yana boda.
10 Moiha yau Tomowa Moihagu yalaoma taulaupwanopwano yabehaedi ta
livahidi, towaho teina yalobaiya'o dova.’

Walo vegevegedi mane vehabana
(Madiu 25:14-30)

11 Eeta Yelusalem ainai himahamahalava, na bodaone hinuwanuwatuwu
ebeha Yaubada yana Abaloina muhamuhana ivetuwuni, ainaena walo
vegevegedi teina imohedi, 12 iwalo, ‘Ehebo tauloina bada i'atububuni'o
ta ilalau tupwa amwaha daodao ainai ta ebe nemai ivetauloina, na
mulitai abo ilau gwaipilema, 13 yana taupaihowao iyogaidima na adi
veguveguyai mane ehebo ehebo imohedi na iwalo, “Ami veguveguyai teina
amyepaihowadi ta ana lauhepoi amlobaidi, ana higa yawuyouyoma!”.
14 ‘Na mulitai tauloinawa yana bodao tupwadi hita'wata'wataei, nigele
nuwadi ivetauloina, ainaena wasa hivetamalei, hiwalo, “Towaho neta
nigele nuwanuwamai yo alimaiyai ivetauloina”.
15 ‘Na bada ta'i ivevetauloinane, ta haugana ilau gwaipilema, na yana
taupaihowaowa iyoga ahaidima ta ebeha nuwanuwana na ihanapui viha
adi veguveguyaiwa aidiyena lauhepoi hilobaidi'o. 16 Ta ehebo towaho
imugai ta yana taubada mehenai itowolo na iwalo auline, iwalo, “Yam
mane ehebo mugai umomohegauwa teina ana lauhepoi hinage 10
yalolobaidine”.
17 ‘Eeta taubadawa iwalo, “Ausala owa tau'awa abi moiha, wuwuna
ginauli habuluna na u'abiye mwala'i ainaena am maiha yamohego, neta
dalava 10 aidiyai uvetauloina”.
18 ‘Na towaho bwauna hinage ilaoma ta iwalo, “Taubada, yam manewa
ehebo mugai umomohegauwa teina ana lauhepoi 5 yalolobaidine”.
19 ‘Ainaena ibom hinage iwalo auli, iwalo, “Dalava 5 aidiyai
uvetauloina”.
20 ‘Na tonugadiwa hinage ilaoma ta iwalo, “Taubada, yam manewa
teina, ale'o ainaena yahuma ta yamwau dawani ili'ilimani. 21 Wuwuna

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yamatauhego owa towaho yaiyaim na yam mane uvaivai tomowa vagadi yadi paihowa aidiyena. Ainaena yam manewa teina uvaiuyoi."

22 'Teina taupaihowane ainai iwalo, "Owa taupaihowa yababana. Walo hava awamwena hi'ai'aitulu mata aidiyena yave'ewaigo. Uhanapuiya'o neta yau tomowa abi'abitau'watagu. Hava nigele aliguwena yavaivai yo hava nigele yaya'uma'umai yavaivai 23 Ainaena hava ta yagu mane nigele banikai uyamwauwine? Eeta yagu laugwaipilema haugana ainai yagu mane ma'ana lauhepoi yayavaine!"

24 'Ainaena tupwadi tomowa vahalinai hitowotowolo iwalo aulidi, iwalo, "Yagu manene ainaena amvai na towahone ibom lauhepoi mwala'ina ilolobaine ammohei".

25 "Na hiya hiwalo, "Taubada, havena amohemohei, wuwuna iya bada mane 10 ivaidi'o ta howahowana".

26 'Na taubadawa aidiyai iwalo, "Bada ta'i ammohei wuwuna ebe yaiya ana veguveguyai ilauhepoiyei, tupwana hinage mata ilobai, na hesi ebe yaiya nigele iyalauhepoiyei hava ainai imiyamiya mata ainaena hivai vehulu. 27 Eena teina hauga agu alehaowa hiya hita'wata'wataegau ta ebeha nigele nuwanuwadi aidiyai yavetau loina, amvaidima ta meheguwai am'oiye mwalowoidi." '

Yeisu yana luwu Yelusalem
(Madiu 21:11; Yoni 12:12-19)

28 Yeisu yana walo teina i'ovi na hihaehae Yelusalem vehabana, 29 na yadi lau ainai Bedipegi yo Betani vahalidiyai himahamahalava, neta Olibe oyana elauhanai, eena ana taumulitao bwau ivetamale mugaiyedi dalavadine aidiyai na iloinaedi, 30 iwalo, 'Dalavane tenem mehedaine ainai ammugai ta mata ehebo lagulagu am'ita, neta doniki yauyaubona, iya tomowa nigele hiyagelugelui, lagulagunane amlivahi ta amlawenama. 31 Na ebe yaiya iwalo, "Hava vehabana neta lagulagune amlivalivahine?" towahonane amwalo auli, amwalo, "Taubadane nuwanuwana".'

32 Eeta hilau ta ginauli maudoina hilobaidi dova Yeisu iwawalowediwa. 33 Na haugana donikiwa hilivalivahi, ana taniwagane ipanivilaedi, iwalo, 'Hava ta yagu lagulagune amlivalivahine?'

34 Ta hiwalo, 'Bada nuwanuwana'.

35 Ta lagulaguwa hilauvai na hilalaweine Yeisu ainai, na adi ale'owena dagelana hi'oihamui, ta Yeisu ainai igelu taohani. 36 Ilaulau na tomowa bagibagilidi adi ale'owo amwahai hiveheyedi.

37 Na bada hilaoma'o Yelusalem vahalinai ta hi'a'aitulu Olibe amwahana ainai na ana taumulitaone bodadi mayadi yaliyaya Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei wuwuna bada yana paihowa wahiwahiyaladi hi'itadi'o, 38 hiwalo, 'Owa Tauwasawasa, Bada yehanaena ulaoma Yaubada i'awa namwanamwaego!' 'Nuwadaumwali galewai na walo vetuvehae owa haehae alilim alimwai!'.

39 Ainaena Palisiwo tupwadi bodaone aidiyena Yeisu hiwalo auli,
hiwalo, ‘Taubada am taumulitaone uwalo aidiyai ta hilaumwau’.
40 Na Yeisu iwalo, ‘Havena yalaulaugagayowedi, wuwuna ebe hiya
hinobu mata hinage gaimaone hiwui’.

Yeisu idou Yelusalem vehabana

41 Yeisu imahamahalava Yelusalem vahalinai na dalavane mwala'ina
i'ita na nuwana iyababa ta idou, iwalo, 42 ‘Ebe wau teina nuwadaumwali
amwahana uhanapui, na hesi wau mehemwai bada itau'aidawani'o.
43 Hauga ilalaoma mata am alehao ma'wapeyadi hi'aligwaigwaipileyego
na tupwa maudoina ainai hiwutu'au'auhigo 44 yo higohalo'ego bale'uwai.
Na tomowa alomwai mata hi'abiye yababadi. Vada maudoidi mata hi'ovi,
na mata nigele gaima ehebo yawenai iyamiyamiya, wuwuna nigele
uya'ita lobai haugana Yaubada ilalaowa tauhaguigo.’

Yeisu vada tapwalolowena iheusilidi
(Madiu 21:12-17; Maki 11:15-19; Yoni 2:13-22)

45 Yeisu iluwu vada tapwalolo holanai na tauvegimwalao iheusilidi, na
iwalowedi, 46 iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hileleya'o
iwalo:

> “Yagu Vadane neta aba'awa'awanoi, na hesi omiu ambui ta ebeha
> yami aba'aivavali”.’

47 Na ahubena ehebo ehebo vada tapwalolonane ainai ive'ive'ita, na
taupwaoli mwala'idi yo loina ana tauve'itao yo hinage taumugaiwo
hi'ai'aipate ta ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi, 48 na hesi nigele howahowadi,
wuwuna Yeisu yana ve'itao tomowa bagibagili alilina nuwadi ivaiya'o.

Yeisu ana loina vehabana
(Madiu 21:23-27; Maki 11:27-33)

20 1 Ehebo hauga ainai Yeisu ive'ive'ita vada tapwalolo mwala'ina
ainai, wasa namwanamwana iwalowalo mahalavaei tomowa
aidiyai, na taupwaoliwo yo loina ana tauve'itao yo hinage babadao
hilaoma ta Yeisu hipanivilaei 2 hiwalo, ‘Yaiya towaho yana loinaena ta
teina dova upaipaihowane?’
3 Ainaena Yeisu iwalo aidiyai, iwalo, ‘Mugai yapanivila alimiyai. 4 Yaiya
yana loinaena ta Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane, Yaubada bo teya
tomowa?’
5 Ainaena hibom hinuwanuwatuwu, hiwalo, ‘Yana walone mata vedova
tayemaihane? Wuwuna ebe tawalo, “Yaubada ainaena”, mata iyemaiha
iwalo, “Hava yede vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyeine?” 6 Na ebe
tawalo, “Tomowa aidiyena”, mata bodaone gaimaena hitalaigita, wuwuna
tomowa maudoina Yoni hiyemidiyei ebeha iya ehebo tauwalo mahalava.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Eeta yana panivilawa nigele hiyayemaiha ili'ilimani hiwalo, ‘Nigele
ayahanapui’.
8 Ainaena Yeisu hinage iwalo, ‘Yau hinage havena alimiyai
yawalowalo mahalava yaiya yana loinaena ta teina dova
yapaipaihowane’.

Taubada yana oya ana taupaihowa walo vegevegedina
(Madiu 21:33-46; Maki 12:1-12)

9 Yeisu tomowadine iwalo vegevegediyedi, iwalo, ‘Ehebo towaho yana
oya i'umai gologolowa a'ava, na yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita
avivini, na ibom ilau hali tupwai ta nemai imiya daodao. 10 Na gigina
ana hauga ainai taubadawa yana hevali ehebo ivetamalei ta ebe waini
ainona tupwanawa ana tau'ita aviviniwowa aidiyena ivaidima. Ilaulau
ta nigele hiyamohei, na bada hisapi ta nimanima a'avana hivetamalei
ta ilalau gwaipilene. 11 Eena taubadawa yana hevali bwauna ivetamalei
aidiyai ta hitalai na hinage hi'abiye hinimaya na nimanima'a'avana
hivetamalei ta iwuwuyone. 12 Na hinage tonugana ivetamalei aidiyai yo
hinage hitalai ye'i'iwahi na hiheusili mahalavaei oyaena.
13 ‘Ainaena oyawa taniwagana inuwanuwatuwu ta iwalo, “Hava hinage
mata yapaihowaine? Nuwana yau ta'i natugu moiha yavetamalei eeta ebe
hive'ahihiyei wuwuna ibom natugu.”
14 ‘Na hesi haugana tau'ita aviviniwowa taubadawa natunane hi'ita
ilaolaoma hibom hi'au'aubabada hiwalo, “Augeluwo, towahone tenem
ilaolaomane, ibom taubadawa natu'ehe'ehebona ta'i, ainaena mata
ta'oiye mwalowoi na ita oyane taloinaei”. 15 Eeta hi'abi avivini ta oyaena
higabaei aituluwei maseleyai na nemai higohaye mwalowoine.
‘Hava mata taubadane yana tau'ita aviviniwone aidiyai
ipaihowaine? 16 Walo moiha taubadane mata ilaoma na tau'ita
aviviniwone i'oiye mwalowoidi ta ebe oyane ana tau'ita avivini vagadi
imohedi.’
Ainaena babadaowa Yeisu yana walo teina dova hibenalei ta hiwalo,
‘Mata nigele tenem dova!’
17 Na Yeisu i'itadi ta aidiyai iwalo, ‘Vedova yede teina walone Yaubada
yana Buki ainai hava ana nuwamasele? Na iwalo:

> “Logidiwa iya tauvada abi hita'wata'wataei, teina wau itaugwaipile
> ta inamwanamwa di'wa.”

18 Ebe yaiya ibe'u logidine ainai, mata ilogawowoli ta tupwatupwadi, na
ebe logidinane ibe'u teya ewanai mata tauna i'oipihapihagi.’
19 Tenem ainai taupwaoliwo yo loina ana tauve'itao teya amwa'amwaha
hibehabehaei ta ebe Yeisu hi'abi avivini, wuwuna hihanapuiya'o ebeha
hibom vehabadi iwalowalo vegevegedine, na hesi nigele hiya'abi avivini
wuwuna boda aidiyai himeheuhi.

Sisa yana takesi
(Madiu 22:15-22; Maki 12:13-17)

20 Eeta hauga maudoina Yeisu hi'ita'ita auhi ta ebe hava yana lauhapuli
hilobai, na hiwalo mahalava tauloina ainai ta ilauvetalaei, ainaena
tomowa tupwadi hivetamaledi Yeisu ainai ebeha panivilaena hi'oyamaei
ta yana lauhapuli hilobai. 21 Ainaena tomowadine hilaoma ta Yeisu
hiwalo auli, hiwalo, 'Taubada, moiha owa yam walowo yo yam ve'itao
maudoina dumwadumwaludi, yo hinage ahanapuigo'o ebeha nigele teya
tomowa uyamehemeheuhei, na hesi owa Yaubada yana nuwatuwuwo ana
tauve'ita moiha. 22 Eeta vedova, howahowana Tauwasawasa Sisa ainai
takesi tamwauwi, bo nigele?'

23 Na hesi Yeisu bada yadi oyama ihanapuiya'o, ta aidiyai iwalo,
24 'Yede manene amvaiyama ta ya'ita'. Eeta himohei na iwalo aulidi,
iwalo, 'Amwalo aliguwai yaiya teina alu'aluwana yo yehana manene
ainai?'

Na hiya hiwalo, 'Tauwasawasa Sisa'.

25 Eeta Yeisu iwalo, 'Ehe, ainaena Sisa yana ginauli, ammoheuyoi Sisa
ainai, na Yaubada yana ginauli Yaubada ammohei'.

26 Yeisu yana walo teina boda mehediyai maudoina dumwadumwaluna,
nigele teya walo hapuli ainaena hiyalobai, na hesi mayadi
nuwapwanopwano himiya nobu.

Taumwalowoiwo yadi towolouyo
(Madiu 22:23-33; Maki 12:18-27)

27 Hinage tupwadi Sadusiyao, hiya nigele hiyayemidi taumwalowoi
yadi towolouyo vehabana, hilaoma ta Yeisu ainai hipanivila, hiwalo,
28 'Taubada, ada loina teina dova Mosese ileleya'o, iwalo, "Ebe teya
towaho itawahola na nigele natunao na imwalowoi, towahonane tahina
hiwapenane itawaholai ta ebe waihiune ilabalaba neta natunaone
taumwalowoine miyalaenao".'

29 Eeta aba'ita himohei, hiwalo, 'Ehebo towaho matahinao himiyamiya
adi bagibagili hitau 7, na adi tautuwane itawahola na mulitai mwanena
nigele iyalabalaba, na towahonane imwamwalowoine. 30 Na vahalinaena
waihiune itatawaholaine. 31 Yo hinage tonugadine na maudoidine adi
bagibagili 7 dova hinage. Nigele natudiyao na himwalowoi ovine. 32 Na
bada tomowaone maudoidi himwalowoi'o, na mulitai waihiuwa hinage
imwamwalowoine. 33 Hava unuwatuwui teina tomowaone vehabadi,
aiteya towaho wahiune mwanena moiha, haugana ebe mwalowoiyena
hitowolouyo? Wuwuna hitau 7 bada hitawaholaiya'o.'

34 Eeta Yeisu yadi walo iyemaiha, iwalo, 'Amnuwatuwu avivini neta
hauga teina ainai waihiu na towaho hitawatawahola, 35 na hesi hauga

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ilalaoma ainai ebe waihiu na towaho mwalowoiyena hitowolouyo nigele
mata hiyatawahola. 36 Wuwuna mata hiya dova tausagenawasao na mata
havena hiyamwalomwalowoi, na hesi Yaubada i'awa natunaedi, wuwuna
mwalowoiyena hitowolouyo'o.
37 'Mosese mugai bada ive'ita ili'ilimanigita'o taumwalowoi yadi towolouyo
vehabana. Haugana nu'ula awawai ilaulau na Yaubada aiwa hawahawawalina
ainaena iwalo auli, iwalo, "Yau Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi
Yaubada!". 38 Teina tahanapui ebeha iya nigele taumwalomwalowoi yadi
Yaubada na hesi hiya mayawahidi yadi Yaubada, wuwuna teina babadaone
Yaubada yana tupwai teina hauga mayawahidi himiyamiya.'
39-40 Tenem ainai loina ana tauve'itao himeheuhi, ta tupwadi hiwalo,
'Tauve'ita, yam yemaiha inawanamwa alili', ainaena nigele teya panivila
hiyamohei.

Besinana towahona iya Deivida yana huhu
(Madiu 22:41-46; Maki 12:35-37)

41 Eeta Yeisu hinage ipanivila aidiyai, iwalo, 'Vedova ta tupwadi
tomowa hiwalo Deivida yana huhu ainaena Yaubada yana Besinana mata
imahalava, 42 wuwuna Sam ainai Deivida iwalo:

"Yaubada iwalo yagu Bada ainai, iwalo:
Nima tautuwaguwena umiya, 43 ana higa am'alehao yamwau
aituluwedi aem elauhanai."

44 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna
ainaena mulitai abo Besinana ilaoma?'

Loina ana tauve'itao yadi mumuga
(Madiu 23:1-36; Maki 12:38-40)

45 Boda maudoidi hibenabenali na Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo,
46 'Tahiguwao, havena loina ana tauve'itao yadi mumuga ammulimulitaedi.
Wuwuna hiya mumugadi ta'i dova hauga maudoina nuwanuwadi adi ale'owo
daodaodi hili'wali'wadi na tomowa ahi'ahipudiyai hilaulau gwaipileuhi ta ebe
hive'ahihiyedi. Na hinage nuwanuwadi yadi abamiya namwanamwadi vada
tapwalolo aidiyai yo hinage yemahuli adi haugai nuwanuwadi ebe vatavatai
himiyamiya. 47 Na hinage tomowa maudoidi mehediyai Yaubada ainai yadi
awanoi daodaona, na hesi yadi awanoine nigele namwanamwana, wuwuna
atediyai hinuwanuwatuwu vedova mata hiwahiwapewo hi'oyamaedi ta yadi
tobwatobwao hivaidi. Ainaena Yaubada mata maiha yababana imohedi.'

Hiwape ehebo yana velau
(Madiu 12:41-44)

21 1 Yeisu ivinuvinunu na wasawasao yadi velau mane ana abamwau
ainai himwaumwauwidi. 2 Ivinuvinunu na ehebo hiwape

wewelohena i'ita lobai, ihae ta yana velau mane bwau habuludi dova toea ehebo imwamwauwine. 3 Ainaena Yeisu iwalo, 'Moiha maudoidi aidiyena hiwapene tenem yana velaune imwala'i alili, 4 wuwuna tomowa maudoidi yadi tupwa mwala'idi himiyamiya, na hesi hiwapene tenem wewelohena, na yana mane maudoina imwauwiya'o na nigele teya hinage yana tupwa iyamiyamiya ta ebe ainaena ana igimwala'.

Hauga vitai mata imahalava
(Madiu 24:1-14; Maki 13:1-3)

5 Yeisu ana taumulitao tupwadi vada tapwalolo mwala'ina ana ita namwanamwana hi'itaya'o ta Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada, vada tapwalolo mwala'ina teina ana pasao adi ita hinamwanamwa alili, wuwuna gaima mwala'idi aidiyena hi'a'abine, na hinage tomowa yadi velau tobwatobwa namwanamwadi aidiyena hiyeyepasane'.

Eeta Yeisu aidiyai iwalo, 6 'Vadaone wau am'ita'itadine, mata hauga ilalaoma ainai maudoidi hilo'evehuludi na nigele hinage teya tupwana amya'itauyoi'.

7 Eeta Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, 'Tauve'ita uwalo alimaiyai aiteya hauga ainai vada tapwalolone mwala'inane mata hilo'ene, na aiteya ve'ive'ilala adi oleya aidiyena ahanapui ebeha ginauliwowa uwawalowedine mata himahalava?'

8 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Am'ita avivinigomiu mata dova ta tomowa tupwadi hi'oyamaegomiu, wuwuna howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena hilaoma na himugai pwanoliyegomiu na hiwalo, "Yau Yaubada yana Besinana", ta hiwalo, "Hauga bada imahalava'o". Na hesi havena yadi walo ammulimulitaedi. 9 Na ebe hinage aleha yo manini wasadi ambenaledi, havena am'ate'atehawawali, wuwuna ginauli teina mata himahalava mugai na hesi bale'u yana aba'ovi ana hauga howola.'

10 Na hinage iwalo, 'Mulitai mata teya boda hive'aleha teya boda ainai. Yo hinage teya abaloina ive'aleha vali abaloina ainai. 11 Na hauganane ainai mwani'ini'i dalava bagibagilidi aidiyai, yo vahali mwala'ina, yo dawodawowo mwala'ina, yo hinage mata abanuwapwanopwano na abameheuhi galewaena himahalavama. 12 Na mulitai teina ginauli himahalava, mugai ami alehao hi'abi avivinigomiu na hi'abiye muyagomiu, na hinage vada tapwalolo aidiyai hilauvetalaegomiu na vada paipaiyai hihiwaluwuwegomiu. Na hinage mata tauwasawasao yo tauloinao mwala'idi aidiyai hilawegomiu ta hilauvetalaegomiu wuwuna omiu yagu bodao. 13 Yami lauvetala aidiyai wasagu amwalo mahalavaei aidiyai. 14 Na havena yami nuwatuwu bahudi, ebe haugana amtowoi ta aidiyai am'aubabada. 15 Wuwuna yau mata walo dumwaluna yo hanapu yamohegomiu, ta ebe ami alehao havena hi'awa'awa oya'oyamaegomiu. 16 Haugana ainai mata tamamiyao yo hinamiyao yo tahimiyao yo yami

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

huhuwo yo hinage ami geluwo hihuhulaegomiu, na tupwadi alimiyena
hiyemwalowoidi. 17Mata yehagu vehabana na tomowa maudoidi
hita'wata'wataegomiu. 18Na hesi mata nigele ulu'ulumiyai vahu ehebo
iya'wadalele. 19Yami towolo wahiyala vehabana mata livahi moihana
amlobai.

Yelusalem ana abiye yababa vehabana
(Madiu 24:15-21; Maki 13:14-19)

20'Ebe aiteya hauga ainai Yelusalem am'ita na tau'alehao himiya
gwaigwaipileyei amhanapuiya'o ebeha bada Yelusalem yana hauga
yababana ilalauvahavahali. 21Ainaena Yudeya ana taumiyao howahowana
ebe oya aidiyai hidena. Na hinage Yelusalem ana taumiyao howahowana
ebe dalavaena himahalava. Hinage dova hiya nu'ulai hipaipaihowa havena
dalavai hiwuyowuyouyo. 22Ahubenaone teina aidiyai Yaubada yana
loina mata imahalava tomowa aidiyai, ta ebe Yaubada yana Buki yana
walomahalava mugai ana moiha maudoina imahalava.
23'Hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo mata
hive'atemuyamuya, wuwuna hauga vitaina taumiya bale'u vehabadi,
na tenem ainai mata Yaubada yana modi'iniyena taumiya Yudeya
miyavitai moiha hilobai. 24Neta mata tau'alehao tupwadi tomowa hi'oiye
mwalowoidi na tupwadi hi'abi avivinidi ta dalava vagana vagana aidiyai
hivetamaledi, na alehanane ainai, nigele Yudeya mata hiwahiyala ta
Yelusalem maudoina hiloinaei na ainai hilaulau gwaigwaipile ana higa
yadi hauga ilaumwau.

Yeisu yana laugwaipilema
(Madiu 24:29-31; Maki 13:24-27)

25-26'Hinage mulitai mata ve'ive'ilala himahalavama mahana yo wai'ena
yo utui aidiyena, na taumiya bale'u maudoidi mata yadi meheuhiyena
hitai, wuwuna bagodu woiyawa udoidi mata hilasahaema, na ainaena
mayadi meheuhi mwala'ina hiha'waha'wa ebeha aiteya ginauli yo hinage
aiteya yababa mata bale'uwai imahalava, wuwuna ginauli bagibagilidi
galewai himiyamiya yadi wahiyala mata hitapiya. 27Na hauga tenem ainai
taumiya bale'u maudoidi Towaho Moihagu hi'itagau yaloyalovi aidiyena
ya'ai'aituluma mayagu wahiyala yo mayagu wasawasa mwala'ina. 28Na ebe
ve'ive'ilalaone teina hivetuwuni mayamayauni na am'itadi, howahowana
am'atepatu na am'ita hae, wuwuna ami taulivahi bada ilalaoma.'

Hapelo ana walo vegevegedi
(Madiu 24:32-35; Maki 13:23-31)

29-30Yeisu hinage ehebo walo vegevegedi iwalowei, iwalo,
'Aiwane hapelo yo hinage tupwadi aiwao ebe am'itadi na ainodi

vauvaudi imwaumwauwidi, amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga
ilalauvahavahali. 31 Dova hinage ebe ve'ive'ilalaone am'ita lobaidi,
amhanapuiya'o ebeha iu'iuna na Yaubada yana loina imahalavama.
32 'Moiha yaso teina nigele mata amya'ovi ana higa ginauli teina
himahalava. 33 Galewa yo bale'u mata hisawali na hesi yagu walowo
mata nigele hiyasawali.

Am'ita avivinigomiu na am'abi'abinonovai

34 'Am'ita avivinigomiu ta havena amyemayemahuli yo numanuma
wahiwahiyalana adi numa aidiyai amlaulau ala'alabili, yo hinage havena
yami miyamiya bale'uwai vehabana amnuwanuwatuwu ala'alabili, mata
dova ta ahubenanane ainai Yaubada ive'aluwagavaigomiu ta dova vinaya
ainaena i'onagomiu. 35 Wuwuna ahubenanane ainai mata taumiya bale'u
maudoidi ive'aluwagavaidi loina yana mahalava ainaena. 36 Ainaena
am'atububuni vateyai na hauga maudoina am'awa'awanoi ta ebe mayami
atepatu ginauli teina aidiyena amwahiwahiyala na ebe yau Tomowa
Moihagu meheguwai amtowolo.'
37 Hauga tenem aidiyai Yeisu vada tapwalolo ainai ive'ive'ita, na
lavilaviyena iwuyo Olibe oyana ainai ta i'e'enona, 38 na malatomtom
habuluna tomowa ehebo ehebo hilaulau vada tapwalolo mwala'ina ainai
Yeisu habibenaleina.

Yudasa nuwanuwana Yeisu ihuhulaei
(Madiu 26:1-5, 14-16; Maki 14:1-2, 10-11; Yoni 11:45-53)

22 1 Buidi'wa guyauna ana hauga bada ilauvahavahaliya'o ta
pwalawa a'avana nigele ana abiye seseha hi'ai'ai. 2 Hauganane
ainai taupwaoliwo yadi babadao yo loina ana tauve'itao hinuwanuwatuwu
behabeha vedova na Yeisu hi'abi avivini ana oiyemwalowoi vehabana, na
hesi nigele howahowadi, wuwuna boda himeheuhedi.
3 Tenem ainai Tomodulele Yudasa ainai iluwu, ibom yehana bwauna
Isakaliyota, na hinage Yeisu ana taumulita ehebo hitau 12 aidiyena.
4 Eeta Yudasa ilau taupwaoli yadi babadao yo vada tapwalolo ana tau'ita
ita aviviniwo aidiyai baidadi hi'ulewahi ta ebe vedova na Yeisu ihuhulaei
ta hi'abi avivini. 5 Ainaena Yudasa yana walo vehabana hiyaliyaya na
ainai hiwalo yemidi ta ebe ana maiha himohei. 6 Ta Yudasa aidiyai
italam, ainaena hauga namwanamwana iha'waha'wai ta ebe Yeisu aidiyai
ihuhulaei na hi'abi avivini, na havena tomowa mehediyai.

Buidi'wa guyauna
(Madiu 26:17-25; Maki 14:12-21; Yoni 13:21-30)

7 Buidi'wa guyauna ana ahubena bada ilaoma'o ta pwalawa nigele ana
abiye seseha hi'ai'ai, yo hinage sipi natunatudi hiwunuidi Buidi'wa ana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abanuwatuwu avivini vehabana. 8 Ainaena Yeisu ana taumulitao Yoni na
Pita ivenuwamwauwedi, iwalo, ‘Amlau ta Buidi'wa guyauna vehabada
am'atububuni’.
9 Na hiwalo, ‘Havaidova ainai nuwanuwam ebe a'atububuni?’
10 Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlau Yelusalem ammahalava na ebe towaho
ehebo bwahi abagoi i'ava'avalai amlobai, towahonane ammulitaei, na
ebe vadai iluwu omiu hinage vadanane ainai amluwu. 11 Na vadane
taniwaganane amwalo auli teina dova, amwalo, “Yama tauve'ita teina
dova iwawalone, iwalo, Nuwanuwagu teya tupwa utalamwei ta ma'agu
taumulitao Buidi'wa guyauna a'ai?” 12 Iya mata tupwa mwala'ina ewai
ive'itagomiu, ta ainai Buidi'wa guyauna am'abinonovai vehabada.’
13 Eeta taumulitaowa hilau ta hava dova Yeisu iwawalo mahalavaeiwa
ginauli maudoina hilolobaidine, ta vadanane ainai Buidi'wa guyauna
hi'a'atububunine vehabadi.

Bada yana ai

(Madiu 26:26-30; Maki 14:22-26; 1 Kolinita 11:23-25)

14 Bada ai'ai hi'atububuniya'o ta Yeisu mayana tauyewasao himiya
ahaiyama ta baidanao hi'ai'ai, 15 na yadi ai holanai Yeisu iwalo aulidi,
iwalo, ‘Nuwanuwagu mwala'ina na omiu baidagwao Buidi'wa ai'aina
teina ta'ai na ebe mulitai taugu imuya. 16 Moiha, yagu ai teina yana
aba'ovi, ta havena hinage Buidi'wa guyauna ya'ai'aiuyoi ana higa ana
hanapu moiha imahalava Yaubada yana Abaloina ainai.’
17 Ainaena waini mavedina ivai ta vehabana i'awa yauwedo Yaubada ainai
na mulitai iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedi teina amvai ta ehebo ehebo maudoimiu
amnuma. 18 Na yawalo alimiyai hauga teina na tuluhanai, waini teina
havena mata yanumauyoi ana higa Yaubada yana Abaloina imahalava.’
19 Mulitai ai'ai ivai ta i'awa yauwedo na itomwatomwahi ta
imohemohedi na iwawalone iwalo, ‘Teina taugu, omiu yamomohegomiu
agu abanuwatuwu avivini vehabana teina dova ampaipaihowai.’
20 Dova hinage ai tuluhanai na vedi ivai ta iwalo, ‘Teina 'wahinagu
Yaubada yana waloyemidi vauvauna tomowa maudoimiu vehabamiu
mata isagena’. 21 Aine alonai Yeisu iwalo, ‘Am'ita, tauhuhulaegaune
towahonane iya baidagu teina aba'aine ainai. 22 Tomowa Moihagu mata
Yaubada yana nuwatuwuwena yamwalowoi, na yaiya tauhuhulaegaune
neta iya taunuwayababa!’
23 Ainaena ana taumulitaone hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo,
‘Yaiya yede yana nuwatuwu tenem dova ta ebeha ipaihowai?’

Vetauloina vehabana

24 Yeisu ana taumulitaone aidiyena ve'awapa'ipa'i'i imahalava
ebeha yaiya ihae alili maudoidi aidiyena. 25 Eeta Yeisu iwalo aulidi,

iwalo, ‘Bale'uwai tauwasawasao yadi tomowao aidiyai hiloiloina, ta taupaihowao yadi loinao hi'awa'awa namwanamwaedi, 26 na omiu nigele dova hiya, na hesi yaiya omiu alimiyena ihae howahowana imiya'aitulu dova heda, yo hinage ami taumugaiwo hivetaupaihowa vehabamiu.

27 ‘Yaiya tomowa iya ihae aliline? Tomowane aba'aiyai imiyamiyane bo tomowane ipaipaihowane? Nuwana tomowane aba'aiyai imiyamiyane iya ihae alili, bo? Na yau gamwagamwanimiyai dova taupaihowa.

28 ‘Moiha omiu yagu miya vitai aidiyena amtowolo wahiyala'o ta teina hauga baidaguwo tamiyamiya. 29 Ainaena hava dova Tamagu yagu abaloina imohegau'o omiu hinage dova yamomohegomiu, 30 ta omiu yagu abaloina ainai baidaguwo mata ta'ai yo tanuma, yo hinage vatavata wasawasa aidiyai ammiya na Isileli yadi huhuwo 12 amloinaedi.’

Pita yana uvala Yeisu iwalo mahalavaei
(Madiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Yoni 13:36-38)

31 Hinage Yeisu iwalo, ‘Saimoni, ubenali, Tomodulele bada talam ivaiya'o ebeha maudoimiu itowoigomiu, yo iwaheigomiu dova oya ana taupaihowa yana witiwo iwahewaheidi, 32 na hesi havena towoiwone ainai utapitapiya, wuwuna bada vehabam ya'awanoi'o yamtowolo wahiyala vehabana. Ta ebe aiteya hauga u'ita gwaipile tahimwao hinage u'abiye wahiyaladi.’

33 Na Pita iwalo, ‘Bada, yatalamwegau'o mata owa baidagu talau vada paipaiyai ta tamwalowoi’.

34 Na Yeisu iwalo, ‘Pita yawalo moiha alimwai, mata masigiliyena mulitai abo am'am towahona idou, owa mata mai tonuga uuvalaegau ebeha nigele uyahanapuigau’.

35 Eena Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Haugana yavetamalegomiu na amlaulau havena yami mane ana abado'o amvavai yo havena yami peha yo aehumahuma amvavaidi. Hauganane ainai vitai amlobai, bo nigele?’

Na hibom hiwalo, ‘Nigele teya hinage hava’.

36 Ainaena Yeisu iwalo, ‘Hesi wau yami mane ana abado'o yo yami pehi amvaidi. Na ebe yaiya alimiyena nigele yana elepa ale'aleha ana ale'o ivegimwalaei ta maihanane ainaena yana elepa ale'aleha igimwalai.

37 ‘Yawalo auligomiu ebeha teina wuwuna ta Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Iya taumumuga yababao baidanao hivahili eheboidi, wuwuna hava vehabagu hilelelelene iyeyemala moiha.

38 Yo hinage hiwalo, ‘Bada, u'ita teina elepa ale'alehao bwau’.

Na Yeisu iyemaihadi iwalo, ‘Neta badagi’.

Yeisu i'awa'awanoi Yaubada ainai
(Madiu 26:30-46; Maki 14:32-42)

39 Yeisu dalava mwala'ina ilaugabaei ta mayana taumulitao hilau gwaipile Olibe oyana ainai. Hauga tupwadi teina dova yadi paihowa.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 Dalavanane ainai hilaoma ta Yeisu ana taumulitao iwalo aulidi iwalo,
'Am'awa'awanoi Yaubada ainai ta ebe havena abatowoi amve'ave'alodi'.
41 Na ilaugabaidi ta ilau lovai dova gaima ta gabaei ana daodao na
aetutu tulina i'atuwomalei ta i'awa'awanoi, 42 iwalo, 'Tamagu yo, ebe
nuwanuwam muya vedina teina aliguwena uvaivehulu. Havena yau yagu
nuwatuwu ainaena, na hesi owa yam nuwatuwuwena upaihowai.'
43 Ainaena Yaubada yana tausagenawasa galewaena imahalava ta
Yeisu i'abiye wahiyalane, 44 na hesi nuwanane ivitai moiha, na i'awanoi
hamahamadudu, ta yamuyamumuna dova 'wahina isagesagena
bale'uwai.
45 Yeisu yana awanoi i'ovi na itowolo ta ilau gwaipileuyo, ana
taumulitaowa aidiyai, na ilobaidi nuwayababa ainaena bada hi'eno
i'iwahi'o, 46 eeta iwalo aulidi, iwalo, 'Havena am'eno'eno. Amtowolo na
am'awa'awanoi, ta ebe havena towoi amve'ave'alo.'

Yeisu hi'abi avivini
(Madiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Yoni 18:3-11)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na boda himahalava, Yudasa baidadi,
ibom Yeisu ana taumulita ehebo, na bodaone imumugaiyedine. Yudasa
ilaoma Yeisu vahalinai ta ebeha inihoi, 48 na Yeisu iwalo, 'Yudasa, ebeha
yau Towaho Moihagu nihowena uhuhulaegau, bo?'
49 Na Yeisu ana taumulitaowa hihanapuiya'o hava mata imahalava,
ainaena hiwalo, 'Bada yama elepa ale'alehao ayepaihowadi, bo havedi?'
50 Na ehebo ana taumulita yana elepa ale'aleha ilauhini ta taupwaoli
mwala'ina yana taupaihowa talina tautuwana itomvehulune.
51 Na Yeisu iwalo teina mumugane amlaumwau, 'Havena neta
dova!' Na mulitai Yeisu towahowa talinanawa i'abisawahi ta i'abiye
namwanamwane.
52 Eeta taupwaoli babadadiyao yo vada tapwalolo ana tau'ita aviviniwo
yo Yudeya yadi tauloinao hilalaomane, na Yeisu aidiyai iwalo, 'Hava
ta dova yau tau'aivavali na mayami elepa ale'alehao yo yami wepasi
amlaoma habi abi'avivinigau! 53 Na hava ta nigele amya'abi avivinigaune
ahubena bagibagilidi haugana ahi'ahipumiyai yamiyamiya vada
tapwalolo mwala'ina holanai, na yave'ive'ita tomowa aidiyai. Hesi teina
omiu yami mahana haugana yo guguyou yana wahiyala iloina.'

Pita mai tonuga Yeisu iuvalaei
(Madiu 26:57-58; Maki 14:53-54; Yoni 18:12-18, 25-27)

54 Eeta Yeisu hi'abi avivini ta hilawei taupwaoli yadi tauloina
mwala'ina yana vadai. Na Pita amwaha daodaowena imulimulitaedi.
55 Vadanane ana abwalu holanai taupaihowao aiwa hivatali ta
himwaimwaibwa. Pita i'itadi ta aidiyai hinage iluluwune ta himiyamiya.

56 Eena taupaihowa ehebo waihiuna Pita ivinuvinunui ta iwalo,
'Towahone teina mwalona Yeisu baidana ya'i'itadine'.
57 Na Pita iuvala, iwalo, 'Waihiu, Yeisu nigele yayahanapu towoi'.
58 Mulitai ehebo hinage towaho Pita ivinuvinunui ta ainai iwalo, 'Owa
ehebo ana taumulita'.
Na Pita iwalo, 'Towaho! Yau nigele!'
59 Eena tupwana himiya daodao na towaho ehebo hinage alinana
mwala'ina ana geluwo aidiyai iwalo, 'Moiha teina towahone iya Yeisu ana
taumulita ehebo, wuwuna iya Galili towahona'.
60 Na Pita iwalo, 'Augelu, towahone vehabana uwalowalone nigele
yayahanapui'. Howola i'au'aubabada na bada am'am towahona idodoune.
61 Eena Bada i'ita gwaipile ta Pita ivinuvinunui, na tenem ainai Pita
inuwatuwui haugana Bada yana walo iwalo, 'Mata boniyaine, mulitai abo
am'am idou owa uuvalaegau mai tonuga'. 62 Ainaena Pita nuwana iyababa
mwala'ina ta imahalava maseleyai na idoudou vehuludi.

Yeisu yana lauvetala Yudeya yadi babadao mehediyai
(Madiu 26:54-68; Maki 14:55-65; Yoni 18:19-24)

63 Tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini na hi'abi'abitalawahiyei na
hitalatalai. 64 Yo hinage mehena hihumadi ta ebe havena i'ita'itadi na
hiwalo, 'Uwalo mahalava yaiya itatalaigone?' 65 Na tupwadi hinage walo
yababadi aidiyena hiwalowalodebai.
66 I'ahubena gabaei, ta tau'ulewahiwo yo taupwaoli babadadi yo loina
ana tauve'itao himiya ahaiyama, ta ahi'ahipudiyai Yeisu hivetowolo. 67 Na
hipanivilaei, hiwalo, 'Uwalo dumwalu alimaiyai ebeha owa Besinana
towahona'.
Eeta Yeisu aidiyai iwalo, 'Nigele amyayemidiyegau ainaena havena
yawalowalo mahalava alimiyai, 68 wuwuna ebe panivila yamohegomiu
nigele mata amyayemaihadi. 69 Na amhanapui ebe hauga teina i'ovi
na mulitai yau Towaho Moihagu mata Yaubada Tauwahiyala nima
tautuwanai yamiyamiya.'
70 Ainaena maudoidi hiwalo, 'Yede, owa Yaubada Natuna?'
Eena yadi walo iyemaiha, iwalo, 'Bada amwalo'o neta yau'.
71 Eeta hiwalo, 'Yana walo yababana bada tabenalena'o, ainaena
havena ana tauve'ewao vehabadi tanuwanuwatuwu, wuwuna bada tabom
tabenalena'o hava iwawalowedine'.

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Madiu 27:1-2, 11-14; Maki 14:1-5; Yoni 18:23-38)

23 1 Ainaena maudoidi hitowolo ta Yeisu hilauvai hilawei tauloina
mwala'ina yehana Pailato mehenai. 2 Na hivetuwuni yo hive'ewai
hiwalo, 'Towaho teina yana ve'itao abenaledi'o neta alobai tomowa

ive'ive'ita pwanolidi iwalo havena Sisa ainai ataketakesi, wuwuna, iwalo iya Besinana towahona yo tauwasawasa'.

3 Eeta Pailato Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Uwalo mahalava: owa Yudeya yadi Tauwasawasa, awa?'

Na Yeisu iyemaiha, iwalo 'Bada neta uwalo'o'.

4 Na mulitai Pailato taupwaoliwo babadadi yo bodao iwalo aidiyai, iwalo, 'Towaho teina nigele teya yana pwanoli yayalobai'.

5 Hesi hiya hiwalo hamahamadudu hiwalo, 'Yana ve'itaena tomowa gamwagamwanidiyai manini ivetuvetuwuni, Yudeya tupwana maudoina alonai Galili ainai ivetuwuni ilaoma ta wau teina ainai.'

6 Yadi walo Pailato benaledi na aidiyai iwalo, 'Vedova teina Galili gamana, awa?'

7 Na hiya hiwalo, 'Ehe, neta dova'.

Ainaena Pailato iloinaedi, iwalo, 'Galili neta Helodi yana abaloina, ainaena Yeisu amlawei Helodi ainai ta ibom iloinaei, wuwuna teina hauga Helodi bada Yelusalem ainai ilaoma'o'.

8 Hilawei Helodi ainai, na haugana Helodi Yeisu i'ita, iyaliyaya mwala'ina, wuwuna hauga daodaona Helodi nuwanuwana Yeisu i'ita, na wasana ibenaledi'o ta yana paihowa vedevedede nuwanuwana yo i'itadi. 9 Ainaena Helodi Yeisu ipanivilauhei, na hesi nigele teya yana walowone iyayemaiha.

10 Na taupwaoli babadadi yo loina ana tauve'itao hihae Helodi ainai ta Yeisu hive'ewa hamahamadudui. 11 Eeta Helodi mayana tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei yo hi'awa yababaei. Na mulitai tauwasawasa adi ale'o hiveli'wa na hivetamaleuyoi Pailato ainai. 12 Hauga tenem ainai Helodi yo Pailato yadi abi'waunihaniha hauga daodaona ainai hive'au'augelu.

Yeisu yana mwalowoi vehabana
(Madiu 27:15-26; Maki 15:6-15; Yoni 18)

13 Ainaena Pailato taupwaoli babadadiyao yo babadao tupwadi yo taumiya Yudeya iyogagogoidi, 14 ta iwalo, 'Towaho teina aliguwai amlawenama ta amwalo mahalavaei ebeha tomowa ive'ive'ita pwanolidi, ta bada hinage mehemiyai yalauvetalaena'o na hesi nigele teya yana pwanoli yayalobai yami ve'ewaone aidiyena. 15 Helodi hinage nigele teya lauhapuli iyalobai, eeta aliguwai ivevetamalenamane. Ainaena nigele oiyemwalowoi iyalowoinanei, 16 na hesi sapi a'ava ammohei na yatalam ebeha imahalava.'

17 Buidi'wa abanuwatuwu avivinina ehebo ehebo ainai Pailato taupwanoli ehebo ilivalivahi vada paipaiyena, ebe boda nuwanuwadi.

18 Ainaena bodaone hiwui toyawatoyawa hiwalo, 'Ibom imwalowoi, na hesi Balabasi ulivahiyama vehabamai'. 19 Balabasi iya oiyemwalowoi vehabana vada paipaiyai himwamwauwine, wuwuna dalavanane ainai

mugai Balabasi ma'ana geluwo, taumiya Loma hilo'alehaidi ta tupwadi boda hi'oiye mwalowoidine.

20 Na hesi Pailato nuwanuwana ebeha Yeisu ilivahi, ainaena bodaone
ipanivilaeuyoidi, 21 na hesi hiya ta'i hiyogauyo, hiwalo, 'Uve'abahi,
uve'abahi!'.

22 Pailato yana walo tonugana ainai iloinaedi, iwalo, 'Hava yede yana
pwanoli ta ebeha mwalowoi ilobai? Wuwuna nigele teya lauhapuli
ainaena yayalobai. Na hesi sapi a'ava ilowoinanei na mulitai talivahi.'

23 Na bodaowa howola ta'i hiwuiwui hamahamadudu, hiwalo,
'Aiwa lagalaga ainai ta'oiye mwalowoi!'. Eeta yadi wuine i'awa abiyei,
24 ainaena Pailato aidiyai italam ta ebeha Yeisu hive'abahi. 25 Na
tomowaowa nuwanuwadi ta ebeha Balabasi ilivahi vehabadi, ibom
tau'oiye mwalowoi teya vada paipaiyai himwamwauwine, mugai iya
taumiya Loma adi taumugaiwo i'ale'alehaidi. Eeta Pailato bodaowa
nimadiyai Yeisu imwauwi ta ebe yadi nuwatuwuwa hipaihowai.

Yeisu aiwa lagalaga ainai hitutuye patu
(Madiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Yoni 19:17-27)

26 Yeisu hilauvai hilalawei na amwahai ehebo towaho yehana Saimoni
hilobai, iya Sailini towahona, dalava tulunaena imahalava ta iluluwu
dalava mwala'ina ainai. Ainaena taulo'alehaone Saimoni hi'abiye
meheuhi ta Yeisu ana aiwa lagalaga i'avalai ta imulimulitaei.

27 Na boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei, na hinage waiwaihiu
bagibagilidi himulimulita na hidoudou mayadi nuwayababa Yeisu
vehabana. 28 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waiwaihiwowa aidiyai iwalo,
"Omiu Yelusalem waiwaihiuwo, havena vehabagu amdoudou, na hesi
ambom vehabamiu yo natumiyao vehabadi amdou, 29 wuwuna hauga
ilalaoma ainai vitai mata imahalava na yaiyadiwo omiu yaiyaipoimiu
yo nigele natumiyao yo nigele amyavehuvehuhu, mata namwanamwa
amlobai. 30 Haugadine aidiyai mata tomowa oya aidiyai hiwalo,
'Ambe'uma ewamaiyai!', na oya habuludi aidiyai hiwalo, 'Amhamuigai!'.
31 Wuwuna ebe ginauli teina hipaihowai haugana aiwa ma'idahina, hava
mata imahalavane haugana aiwane ipogi?'

32 Eena towatowaho yababadi bwau hilauvaidi Yeisu baidanao ta ebe
hi'oiye mwalowoidi. 33 Eeta hilau ehebo tupwa ainai himahalava yehana
Ulu'ulu, dalavana ta aiwa lagalaga bale'uwai himwauwi na Yeisu ainai
hitutuye patu na hivetowolone, hinage towatowahowowa yababadiwa
hitau bwauwa adi aiwa lagalaga aidiyai hinage hitutuye patudi,
ehebo Yeisu nima tautuwanaena na ehebo Yeisu nima eha'ehanaena
hivevetowolodine.

34 Na Yeisu iwalo, 'Tamagu yo, yadi paihowa teina unuwahamuidi,
wuwuna nigele hiyahanapui hava hipaipaihowaine'. Na tau'alehaowa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu ana ale'owa hivai ta vehabana hi'ai'ai opi'opi dova kati ta yaiyadiwo himugai ale'odine mata hivaidi.

35 Tenem ainai boda hivinuvinunu, na taumiya Yudeya adi taumugaiwo Yeisu hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, 'Tomowa vagadi ihaguhaguidi, na hola ebe teina ta'i ibom ihaguyoi, ebeha iya Besinana towahona Yaubada ainaena'.

36 Tau'alehaowa hinage Yeisu hi'abitalawahiyei na waini abe'abelena hivaiyama ta hiveleleihinine, 37 na hiwalo, 'Ebe owa Yudeya yadi tauwasawasa ulivahiuyoigo'.

38 Yo hinage ana aiwa lagalaga vahunai yana mwalowoi wuwuna hilele hiwalo: TEINA YUDEYA YADI TAUWASAWASA.

39 Aiwa lagalaga aidiyena ehebo taupwanoliwa Yeisu ainai iwalo yaiyai, iwalo, 'Moiha owa Besinana towahona? Owa yo ai ulivahigita.'

40 Na vehaunawa ana geluwa iwalowei, iwalo, 'Hava ta Yaubada nigele uyamehuheine? Na u'ita maihana ita tavaivaine ehebonane iya hinage ivaivaine, 41 ta loinanane owa na yau ilowoinanegita, wuwuna ita mayada pwanoliwo, na hesi towahone teina nigele teya yana lauhapuli.'

42 Eena Yeisu ainai iwalo, 'Yeisu, Howola abo yam Abaloina ana haugai, howahowana ebe unuwatuwuigau?'

43 Na Yeisu iwalo, 'Yawalo moiha alimwai owa na yau mata Abamiya haehaena ainai tamiya'.

Yeisu yana mwalowoi
(Madiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Yoni 19:28-30)

44 Ahubena ilau'ahi'ahipuwi ainai mahana iguguyou, ta dalava maudoina iguguyou ana higa lavilaviyena dalava imaseleuyo. 45 Na ale'o vada tapwalolo mwali'ina ainaena hivebiliwutuhiyeine hauganane ainai ipupulihi bwauwine. 46 Eena Yeisu alinana mwala'ina iyoga, iwalo, 'Tamagu yo, alu'aluwagu nimamwai yamwamwauwi'. Yana walo teina i'ataidi na yawahina i'o'ovine.

47 Tenem ainai tau'alehao adi taumugai i'ita bada Yeisu yawahina i'ovi'o, ainaena Yaubada iwalo vetuvehae, iwalo, 'Moiha towaho teina towaho dumwadumwaluna'.

48 Na hinage tauvinunu maudoidi hitau'ahaiyama Yeisu hi'itaya'o ebeha bada imwalowoi'o, ainaena mayadi nuwayababa hiwuyo yadi dalavai.

49 Na Yeisu ana geluwo yo hinage waiwaihiuwowa mugai Galiliyena himumulitaenama, hiya amwaha daodaowai hitowotowolo na Yeisu yana mwalowoi hi'ita'itayama.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Madiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Yoni 19:38-42)

50-51 Towaho ehebo yehana Yosepa, Yudeya towahona, yana dalava habuluna Alimatiya, ibom towaho namwanamwana yo hinage mayana

yemidi mwala'ina. Towahonane ibom iha'waha'wa Yaubada yana
Abaloina vehabana. Towahonane ibom ehebo taumiya Yudeya yadi
tau'ulewahi teya na hauganane tau'ulewahiwone nuwanuwadi yo
Yeisu hi'oiye mwalowoi Yosepa nigele nuwanuwana. 52 Towahonane
Pailato ainai ilau ta Yeisu tauna i'awanoiyei ta ebe magaiyai imwauwi.
53 Ainaena Pailato ainai italamwei, ta Yosepa Yeisu tauna aiwa lagalagana
ainaena i'avala aituluwei, ta ihuma ale'o hewahewana ainaena, na
mulitai magaiyai imwamwauwine. Magaine hilapai dova duluva gaima
holanai na nigele teya hauga taumwalowoi ainai hiyamwauwi.
54 Ahubena tenem ainai taumiya Yudeya yadi hauga atububuni yadi
Tapwalolo vehabana. 55 Na waiwaihiuwowa mwalona Galiliyena Yeisu
himumulitaenamawa hiya hilau ta Yeisu magaina hi'itaya'o yo hinage
tauna ana abamwauwina hi'itaya'o. 56 Ainaena hiwuyouyoma dalavai ta
woloi namwanamwana hi'abinonovai Yeisu tauna ana yewoloi vehabana.
Vali ahubena nigele hiyalau na hesi hi'aiyawasi, wuwuna Tapwalolo yana
loina.

Yeisu yana towolouyo
(Madiu 28:1-10; Maki 16:1-8; Yoni 20:1-10)

24 1 Ainaena i'ahubenauyo neta wiki ana ahubena mugamugaina
malatomtomwai waiwaihiuwowa woloiwa hi'a'abinonovaiwa
hivai ta hilalawedi magaiyai. 2 Hilaoma ta hi'itaya'o magaiwa ana gudu
gaimawa bada hive'i wahiyena'o. 3 Eeta magaiwa holanai hiluluwune, na
hesi Yeisu taunawa nigele hiya'ita.
4 Ainaena magaiwa ainai mayadi nuwayababa himiya ta hi'ita'ita
behabehauhi, na hauga habuluna ainai towatowaho bwau adi
ale'o namanamalina na masemaseledi himahalava ta vahalidiyai
hitowotowolo.
5 Waiwaihiuwowa towatowahowowa hi'itadi ta himeheuhi, ainaena
hitalupwagogo bale'uwai, na towatowahowowa hiwalo, ‘Hava vehabana
mwalomwalowoidi yadi tupwai towaho mayawahina ambehabehaeine?
6 Iya nigele teinai, bada itowolouyo'o, na hesi yana walo alimiyai
amnuwa'avivini mugai Galili ainai baidamiu ammiyamiya, haugana
iwalo, 7 “Yau Towaho Moihagu mata tauyababao nimadiyai himwauwigau,
ta aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau, na ahubena tonugana ainai
mwalowoiyena yatowolouyoma”.’
8 Waiwaihiuwowa walo teina hinuwatuwuidi, 9 ainaena magaiwa
hilaugabaei ta hiwuyo Yeisu ana taumulitao hitau 11 ma'adi geluwo
aidiyai, ta hiwalo mahalava hava dova magaiwa ainai imamahalavane.
10 Tau'aubabadao neta Meli Magidalaena yo Yowana yo Meli iya Yemesa
hinana, yo hinage tupwadi waiwaihiu baidadiyao, Yeisu yana towolouyo
vehabana ana taumulitao hiwawalo aulidine, 11-12 na hesi Yeisu ana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taumulitaone waiwaihiuwowa yadi walone nigele hiyayemidiyei, yadi nuwatuwu ebeha bada hi'a'abitalawahi.

Towatowaho hitau bwau yadi velobaloba Yeisu baidadi
(Maki 16:12-13)

13 Ahubena ehebonane ainai Yeisu ana taumulitao bwau hilaulau ehebo dalava ainai, yehana Emeusa. Dalavanane ana daodao Yelusalem ainaena dova mahana hawahawagana bwau ainai tamahalava.
14 Hitaubwauwone hilaulau na yodi hi'au'aubabada ginauliwowa Yeisu ainai himamahalavawa vehabadi. 15 Hi'au'aubabada na hilaulau, eena Yeisu aidiyai iwutu mahalava ta baidadi hilaulau. 16 Yeisu bada hi'itaya'o, na hesi nigele hiya'atai.

17 Ainaena hitau bwauwa ipanivilaedi, iwalo, 'Ginauli yehana vehabana amlaulau au'aubabadane?'

Na hiya aluwagavaiyena mayadi nuwayababa hitowolo benali. 18 Ta ana geluwa yehana Kaliyopasa iwalo Yeisu ainai, iwalo, 'Nuwana owa taumana teya Yelusalem holanai ta nigele uyahanapui hava imamahalavane ahubena tonuga hi'ovi'o ainai, awa?'

19 Yeisu ipanivilaedi iwalo, 'Ginauli yehana?'

Na hiya hiwalo, 'Ginauliwone Yeisu Nasaleti towahona ainai imamahalavane vehabadi. Towahone teina ibom tauwalo mahalava, yo Yaubada na tomowa mehediyai yana walowo yo hinage yana paihowao wahiwahiyaladi. 20 Na yama taupwaoli babadadiyao yo yama taumugaiwo towahonane hiloinaei yana mwalowoi vehabana na mulitai tau'alehao hitutuye patune aiwa lagalaga ainai, 21 na ayemidiyei ebeha ibom mata ai Isileli ilivahigai. Ginauli teina ahubena bwau hi'ovi'o aidiyai himahalava na wau ahubena tonugana. 22 Na tupwadi waiwaihiu alimaiyena nuwamai hi'abiye pwanopwano, wuwuna wau malatomtom habuluna hilau magaiyai, 23 ta Yeisu tauna nigele hiya'ita, na hilau gwaipile ta hava dova Yaubada yana tausagenawasao yadi walo hiwalo mahalava alimaiyai ebeha bada itowolouyo'o. 24 Hinage dova tupwadi alimaiyena hilau magaiyai ta hi'ita dova waiwaihiuwowa yadi walomahalavawa na hesi Yeisu nigele hiya'ita.'

25 Ainaena Yeisu aidiyai iwalo, 'Yauyaulemiu, wuwuna nigele mugai tauwalo mahalavao yadi walowo amyayemidiyedi. 26 Na am hanapui ebeha Besinana towahona teina muyaone ilobaidi ta ainaena abo yana wasawasa ainai iluwu.' 27 Abo ivetuwuni ta aidiyai ilivalivahi hava dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iya vehabana. Mosese yo tauwalo mahalavao yadi Bukiwo aidiyena ivetuwuni na Buki Ve'ahihi maudoina ive'ovi, ta ebe ainaena hanapu hilobai.

28 Eena dalava ainai hilaulauwa bada vahalinai himamahalava ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Ammiyamiya na yalalau'. 29 Ta hiya hiwalo, 'Nigele!

Havena ulaulau, teinai ta'eno, wuwuna bada iboni'o.' Ainaena italam ta iluwu yadi vadai.

30 Yadi hauga ai ainai Yeisu beledi ivai, ta vehabana i'awanoi yo i'awa yauwedo Yaubada ainai, na mulitai i'abitomwahi ta imomohedine.
31 Tenem ainai mehedi imasele ta Yeisu abo hi'a'ataine, na hesi aidiyena isasawaline. 32 Ainaena hitau bwauwa hi'aubabada, hiwalo, 'Moiha haugana talaolaoma na i'au'aubabada yo Buki Ve'ahihi ilivalivahi alidai ada lausawahiwone vagadi dova aiwa atedai i'ala'alahi'.

33 Eeta hitowolo mwayamwayau hilau Yelusalem, na nemai adi geluwowa hitau 11 hilobaidi yo tupwadi adi geluwo baidadiyao himiyamiya, 34 na Yeisu vehabana hi'au'aubabada, hiwalo, 'Saimoni bada Badane i'itaya'o, mwalowoiyena itowolouyo'o'. 35 Eena hitau bwauwa hinage hi'aubabadaei hava dova amwahai aidiyai imamahalavane, yo hinage haugana Yeisu beledi i'abi tomwahi na imohedi ta ainaena abo hi'a'ataine.

Yeisu imahalava ana taumulitao aidiyai

(Madiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Yoni 20:19-23; Paihowa 1:6-8)

36-37 Howola adi geluwowa aidiyai hi'au'aubabada na Yeisu imahalava ta ahi'ahipudiyai itowotowolo, na hi'ita ta himeheuhi, yadi nuwatuwu ehebo alu'aluwa. Ainaena Yeisu iwalo, aulidi, iwalo, 'Nuwadaumwali alimiyai! 38 Hava wuwuna amnuwavitai na amnuwanuwatuwu bwaune.
39 Nimagu yo aegu hola am'itadi yo am'abi sawahidi, wuwuna alu'aluwa nigele bunumana yo nigele hilihiliyanao dova yau am'itagaune.'
40 Ainaena nimanawa yo aenawa ive'itadi.

41 Tenem ainai hiyaliyaya mwala'ina, na hesi tupwana mayadi matauhi wuwuna nigele hiyayemidi moiha, ainaena iwalo, 'Viha ai'ai, ammohegau ta ya'ai?' 42 Eeta yama tupwana ligaligana himohei, 43 ta mehediyai i'a'aine.

44 Ainaena iwalo aulidi iwalo, 'Teina ginauliwone bada ya'aubabadaedi'o alimiyai haugana yau baidamiu, neta hava maudoina vehabagu hileledi'o Mosese yana Buki ainai yo tauwalo mahalavao yadi Buki aidiyai yo hinage wali Sam aidiyai, eeta yagu walowowa ana hanapu moiha imahalava'o'.
45 Tenem ainai nuwadi i'abiye masele ta Buki Ve'ahihi hihahanapuine.

46 Na aidiyai iwalo, 'Teina dova hileleya'o, iwalo: Besinana towahona mata muya yo mwalowoi ilobaidi, na ahubena tonugana ainai mwalowoiyena itowolouyo, 47 na mulitai yehanaena wasa namwanamwana, yo nuwabui yo pwanoli adi nuwahamu vehabadi higuguyaei. Yadi guguyane mata hivetuwuni Yelusalem ainai na ilau ta'i'ili bale'u maudoina.

48 'Ginauli teina ainodi omiu ana tauwalo moiha. 49 Na hesi yau mata Tamagu yana waloyemidiwa, neta Alu'aluwana yavetamalenama ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ala'alawowoli ewaena i'atuluma alimiyai, ainaena mata Yelusalem ainai amha'waha'wa vehabana.'

Yeisu yana hae galewai
(Maki 16:19-20; Paihowa 1:9-11)

50 Yeisu yana walo iwalowedi na mulitai ana taumulitaowa ilauvaidi hilau Betani, ta nemai nimana i'abihini na iwalo velauwedi. **51** Yana walovelaune ainai itowolo ta ihahaene galewai. **52** Hiya yana abahaewa ainai hitalupwagogo yo hino'ono'owei na mulitai mayadi yaliyaya mwala'ina hiwuwuyone Yelusalem. **53** Hiwuyo ta vada tapwalolo holanai hauga ehebo ehebo Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

YONI

Walo iyemala tomowa bale'uwai

1 1 Hauga yana abavetuwuni mayamayauni ainai Walo imiyamiya. Na
Walonane iya Besinana Yaubada baidana yo iya ta'i Yaubadanane.
2 Abavetuwuni ainai Walone iya Yaubada baidana himiyamiya, 3 na
Walonane iya Besinana Yaubada baidana galewa yo bale'u yo ginauli
maudoidi hiyeyemaseledine na nigele teya tauyemasele. 4 Na Walonane
iya yawahi moiha. Na yawahi moiha ainaena masele ivaivaiyama tomowa
maudoida alidai. 5 Na masele ihinali guguyou badobadona ainai na
guguyou badobadona nigele howahowana na maselene ihuma.

6 Yaubada yana tauyewasa ivetamalenama, towaho yehana Yoni iya
tau'abiye bapitaiso. 7 Iya ilaoma na tomowa nuwadiyai habi mwauwina
maselene vehabana na ebe tomowa maudoidi hibenalei ta maselene ainai
hiyemidi. 8 Iya Yoni nigele maselene, na hesi ilaoma na ebeha maselene
iwalo mahalavaei. 9 Teina maselene masele moiha, na taumiya bale'u
maudoida ihinayayahigita.

10 Walowa ilaoma'o bale'uwai, na iya bale'u ana tauyemasele, na
hesi taumiya bale'u nigele hiyahanapui. 11 Ilaoma ibom yana tomowa
aidiyai na hiya hita'wata'wataei. 12 Tomowa tupwadi hiyemidiyei ebeha
iya taulivahi na italam yo hiya Yaubada natunao. 13 Eeta tomowa teina
tawalowedi ebeha hiya bada hitubuiuyo'o tubuiuyone nigele dova
tomowa 'wahinadiyena yo yadi nuwatuwuwena na hesi tubuiuyo Yaubada
ainaena.

14 Walonane bada ilaoma'o ta iyemala tomowa alidai yo hinage baidada
tamiyamiya teina haugane ainai. Na ta'itaya'o yana wasawasa wuwuna
iya Yaubada Natuna moiha, na hinage iya tauvelau yo mumugana
dumwadumwaluna.

15 Mugai Yoni Yeisu iwalo mahalavaei alinana mwala'ina ainaena
iwalo, ‘Teina iya towahowa yawalowaloweine vehabana hauganane
yawalo mahalava neta ehebo towaho tuluhaguwena ilalaoma iya
imwala'i gabaegau, wuwuna mulitai abo hilalabahigaune iya mugai
imiyamiya’. 16 Iya tau'aiyauya namwanamwana yo yana ve'i'ila ainaena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

i'oiye mwaugita. 17Mosese yana aiyauya namwanamwana, neta loinadine
Buki Ve'ahihi ainai, na hesi Yeisu Besinana yana aiyauya inamwanamwa
alili, wuwuna ve'i'ila yo mumuga namwanamwana imohegita'o.
18Nigele teya hauga tomowa Yaubada ana oleya hiya'ita, na hesi Natuna
moihanane iya vahalinai imiyamiya ta Tamanane iya ana ita bada
ive'itagita'o.

Yoni Yeisu vehabana iyewasa

19Hauganane tenem ainai Yudeyaone yadi taumugaiwo Yelusalem ainai
himiyamiya, ta tupwadi taupwaoliwone yo tupwadi Livai yana huhuwo
hivetamaledi Yoni ainai, habi panivilaeina ebeha iya yaiya. 20Na Yoni
nigele iyauvala yadi panivilane vehabana na hesi yemaiha masemaselena
yo namwanamwana imohedi iwalo, 'Yau nigele Besinana towahona'.
21Eena hinage hipanivilauyo, hiwalo, 'Yaiya yede owa? Owa ebeha
Elaitiya awa?'
Na Yoni iwalo, 'Yau nigele'.
Na hinage hipanivilauyoi, 'Nuwana owa tauwalo mahalavanaede
Mosese vehabana iwalowalowa?'
Yo hinage Yoni iyemaiha iwalo, 'Yau nigele'.
22Na hiya hinage hiwalo, 'Owa yede yaiya? Hava yam walo vehabam,
ta ebe awuyo na ama tauvetamalewone aidiyai awalowei.'
23Na Yoni yadi panivilane iyemaiha ta iwalo mahalava iwalo,
'Mwalona tauwalo mahalava Aisaya yana buki ainai vehabagu iwalo
mahalava tenem dova, Tomowa ehebo nu'ula awawai tupwanane ainai
ibwaleni ta iyogayoga yo iwalowalo, "Bada yana amwaha amsepa yo
am'abiye dumwadumwalu".'
24-25Na Palisiwone yadi tauyewasaone Yoni hipanivilaei hiwalo, 'Ebe
owa nigele Besinana towahona, bo nigele Elaitiya, bo nigele teya vali
tauwalo mahalava, hava wuwuna tomowa u'abi'abiye bapitaisowedine?'
26Na Yoni iwawalone aidiyai iwalo, 'Yau we'ahaena tomowa
ya'abi'abiye bapitaisowedi, na ehebo towaho nigele amyahanapui
ahipumiyai teina ta'i itotowolo, 27iya tuluhaguwena ilalaoma, ta yau
nigele iyalowoinanaegau na aenane ana huma yalivahi, wuwuna iya
imwala'i gabaegau'.
28Teina ginauliwone maudoidi neta Betani ainai himamahalavane,
Yoni yana aba'abiye bapitaiso tupwanane ainai, we'aha Yolidani vali
geyo'awai.

Yaubada yana pwaoli

29I'ahubenama na Yoni Yeisu i'ita ilaolaoma ainai, ta Yoni tomowaone
aidiyai iwawalone, 'Tenem towahone iya Yaubada yana Lami taumiya
bale'u maudoida vehabada mata imwalowoi na mumugada yababadi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iho'evehuludi. 30 Mwalona teina towahone vehabana yawalowalone,
hauganane yawalo alimiyai neta towaho tuluhaguwena ilalaoma na iya
imwala'i gabaegau, wuwuna mulitai abo yau yalaoma na hesi iya bada
mwalona imiyamiya. 31 Mwalona nigele yayahanapui ebeha yaiya iya,
na yau we'ahaena ya'abiye bapitaisogomiu, ta ebe omiu Isileliwone yadi
Yaubada yana Besinana amhanapui.'

32 Walone teina Yoni iwalo mahalava Yeisu vehabana, ta aidiyai iwalo,
'Alu'aluwa Ve'ahihi ya'i'itane ana itane dova gabubu galewaena i'aituluma
ta Yeisu ainai itotowone. 33 Mwalona nigele yayahanapui iya yaiya, na
Yaubada iya ivetamalegauma ta bapitaiso we'ahaena yapaihowaidi, na
aliguwai iwalo mahalavaeine, iwalo, "Howola abo Alu'aluwagu u'ita mata
i'aituluma ta towaho ainai itowa, iya mata Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena
i'abiye bapitaiso tomowa aidiyai".' 34 Na hinage Yoni aidiyai iwalo, 'Yau
towahonane meheguwena bada ya'itaya'o, ainaena teina yawalowalo
mahalavane ebeha iya Yaubada Natuna moiha'.

Yeisu ana taumulitao mugamugaidi

35 I'ahubenama, ta Yoni yo ana taumulitao hitau bwau baidanao
hitowotowolo, 36 na Yeisu hi'i'itane vahalidiyena ilaulau. Ainaena Yoni
ana taumulitaone aidiyai iwalo, 'Tenem towahone iya Yaubada yana
Lami'.

37 Tenem ainai hitau bwauwone Yoni yana walo hibenalei ta Yeisu
himumulitaeine. 38 Na Yeisu tuluhanaena hilaulau na i'ita gwaipile ta
i'i'itadine. Ta ipanivilaedine iwalo, 'Hava nuwanuwamiu?'

Na hiya hiwalo, 'Labai, haidova umiyamiyane?' (Labai ana bui neta
tauve'ita.)

39 Na Yeisu aidiyai iwawalone iwalo, 'Ammulitaegau na yagu
abamiyane yave'itagomiu'.

Ta lavilaviyena hibwabwalenine tupwanane ainai na nemai himimiya
yebonine.

40 Taumulitaone hitau bwaune aidiyena ehebo yehanaede Andulu,
iya Saimoni Pita tahina. 41 Andulu, imwayamwayau ta tuwanane ilobai
na iwawalone iwalo, 'Saimoni, Yaubada yana Besinana towahona bada
alobaiya'o'. (Besinana towahona ana bui neta Keliso.) 42 Na Saimoni
ilauvai ta Yeisu ainai ilauvaiyamane.

Tenem ainai Yeisu Saimoni i'i'itane na iwalo auli iwalo, 'Owa yeham
Saimoni, Yoni natuna, na yeham vauvauna yamwauwi Pita, ana bui
Gaima'.

43 Ainaena i'ahubenama Yeisu nuwanuwana ilau Galili, eeta ilau ta
nemai Pilipi ilolobaine, na iwawalone ainai iwalo, 'Umulitaegau'.

44 Pilipi iya yana dalava Bedesaida, neta Andulu yo Pita yadi dalava
hinage. 45 Na Pilipi Nataniyela ilobai na iwawalone ainai, iwalo, 'Bada

Besinana towahonawa alobaiya'o, iya mwalona Mosese yana Buki loinao aidiyai yo hinage tauwalo mahalavaone yadi laulelewone aidiyai hiwalo mahalavaewa, iya Nasaleti towahona, Yosepa natuna, yehanaede Yeisu'.

46 Na Nataniyela Pilipi ainai iwalo, 'Moiha mata Nasaleti hava namwanamwana ainaena ibwalenine?'

Eeta Pilipi iwalo, 'Ulaoma na towahonane u'ita'. Ta Yeisu ainai hilalaomane.

47 Hauganane Yeisu Nataniyela i'ita ta tomowaone aidiyai iwawalone Nataniyela vehabana, iwalo, 'Tenem towahone iya Isileli towahona moiha na nigele teya lauhapuli ainai'.

48 Na Nataniyela ipanivila Yeisu ainai iwalo, 'Vedova ta uhahanapuigaune?'

Na Yeisu iwalo, 'Mulitai abo Pilipi iyoyogaegone yau bada ya'ita mugaiyego'o damaya wuwunai umiyamiya'.

49 Tenem hauganane ainai Nataniyela aluwana igavai ta Yeisu ainai iwalo, 'Bada moiha ta'i owa Yaubada Natuna, na owa Isileli yama Tauwasawasa'.

50 Na Yeisu iwawalone ainai iwalo, 'Uyemidiyegau wuwuna alimwai yawalo owa damayane wuwunai ya'i'itagone, awa? Teina bada aba'ita iu'iuna na howola abo ginauli mwala'idi u'itadi.' **51** Na Yeisu hinage iwalo, 'Yawalo moiha alimwai howola abo galewa ilotaho'e na Yaubada yana tausagenawasao mata am'itadi hihaehae yo hi'ai'aitulu yau Tomowa Moihagu aliguwena'.

Tawahola guyauna Kena dalavanane ainai

2 **1** Ahubena bwau hi'ovi ta tawahola guyauna hipaihowai Kena dalavanai, Galili tupwanane ainai. Na Yeisu hinanane guyaune holanai. **2** Yeisu hinage mayana taumulitao guyaunane ainai hiyogaedi ta baidadiyao hiluwu ta hi'a'aine. **3** Hauganane yadi aine holanai adi waini hinuma ve'ovidi, ta Yeisu hinana iwalo, 'Natugu, wainine maudoina bada i'ovi'o'.

4 Na Yeisu iwalo, 'Hinagu, hava vehabana ebeha uyepaihowagau? Howola nigele yayavetuwuni.'

5 Eena Yeisu hinanane taupaihowaone aidiyai iwawalone, 'Ebe hava nuwanuwana na ampaihowaidi, ampaihowaidi ta'i'.

6 Hauganane ainai Yudeyaone mumugadi neta, we'aha abahiwa hipaihowaidi gaima ainaena aba'uwa vehabana. Na tenem guyaune hauganane ainai abahiwa 6 himiyamiya, ova'ova'a'avadi na mwala'idi, howahowana we'aha mwala'i alilina aidiyai hihiwai. **7** Ainaena Yeisu iwalo taupaihowaone aidiyai ta abahiwaone hi'o'oiye mwaudine we'ahaena. **8** Na Yeisu aidiyai iwalo ta we'ahane iu'iuna higoini abahiwaone holadiyena ta hilalaweine guyaune taniwaganane ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Ta guyaune taniwaganane we'ahawa ilautowoi ta ana lautowoine vagana,
nigele dova we'aha na hesi dova waini ana lautowoi namwanamwana. Na
guyaunane taniwaganane nigele iyahanapui havaena waininane hivavaine,
na hesi taupaihowaone hibom hihahanapuine. Eeta guyaune taniwaganane
tautawaholane towahonane iyogaei, 10 ta ainai iwawalone, iwalo, 'Ita
mumugada neta waini namwanamwana tomowa tamohe mugaiyedi abo
mulitai waini yababana tamohedi. Na owa hava wuwuna ta wainine
namwanamwa alilinane umwau dawani ta uvemulitaeine?'
11 Teina ainai Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana yo mugamugaina
ana ve'ive'ilala i'abiye mahalavaeine Kena dalavanai, Galili tupwanane
ainai, na yana wahiyalane ive'itaei tomowaone aidiyai ta ana
taumulitaone hiyemidiyeine.
12 Guyaune i'ovi ta Yeisu hinanane yo tahinaone yo hinage ana
taumulitaone baidanao hidodobine Kapaneum, ta tenem ainai ahubena
tupwadi aidiyai himiyamiya.

Yeisu taugimwala iheusilidi vada tapwalolo ainaena

13 Hauga bada ilautebitebiniya'o na Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna.
Hauganane ainai Yeisu ihahaene Yelusalem. 14 Ta iluwu vada tapwalolo
mwala'ina holanai na taugimwalaone i'i'itadine hiya bulumakau yo sipi
yo gabubu adi tauvegimwalao, na hinage mane ana tauvesaugelasi vada
tapwalolo holanai hidabadabalala. 15 Ainaena balavai veiveina ivai ta
tomowaone yo lagulaguwone vada tapwalolo ainaena iheheusilidine,
na hinage mane ana tauvesaugelasiwo yadi vatavata i'oipeiyedi ta yadi
manewone ibudeyanaedi, 16 na tauvegimwalao gabubuwone aidiyai
iwalo, 'Yami lowolowo maudoidi teinaena amhiwa bwalenedi na havena
Tamagu yana Vadane amyebiyebi'i yo ebeha yami abavegimwala'.
17 Na ana taumulitaone walowa Buki Ve'ahihi holanai hinuwatuwu
avivinine iwalo, 'Aee Yaubada, yam vadane inamwanamwa alili ainaena
nuwagune ivai'.
18 Eena Yudeyaone adi taumugaiwone hilaoma ta Yeisu hipanivilaei,
hiwalo, 'Teya ve'ive'ilala uve'itagai ta ebe ahanapui yaiya yana loinaena
teina ginauliwone upaipaihowaidine?'
19 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Teina Yaubada yana vadane ebe amlo'e,
ahubena tonuga ainai mata yavetowolouyoi'.
20 Na hiya hinage hiwalo, 'Ebeha teina, vadane ahubena tonuga ainai
u'abiuyoi? Na unuwatuwu avivini ebeha vadane teina, bolimai 46 holanai
hi'abi'abi abo hiveve'ovine.' 21 Na Yeisu nigele vadanane vehabana iya
walowalo na hesi yana mwalowoi yo yana towolouyo vehabana. 22 Eena
hauganane Yeisu mwalowoiyena itowolouyo ta ana taumulitaone Buki
Ve'ahihi yana walo yo hinage Yeisu yana walo aidiyena hinuwatuwu
avivini ta hiyemidi moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu tomowa maudoidi yadi nuwatuwu ihanapuidi'o

23 Yeisu haugana Buidi'wa guyaunane holanai imiyamiya tomowa
maudoidi yana paihowa wahiwahiyaladi hi'i'itadine, eeta yehana
hiyemidiyei. 24 Na Yeisu nigele iya'awa moihaedi, wuwuna maudoidi
yadi nuwatuwu ihanapu mugaiyedi'o. 25 Nigele howahowana na
tomowa tupwadi hi'aubabadaneuyowedi Yeisu ainai, wuwuna hava yadi
nuwatuwu atediyai bada ihanapu ili'ilimanidi'o.

Yeisu yana aubabada tubuiuyo vehabana Nikodimo ainai

3 1 Ehebo towaho yehana Nikodimo, iya teya Palisi yo hinage
Yudeyaone adi taumugai, 2 na boniyaiyena ilaoma Yeisu ainai ta
iwawalone, iwalo, ‘Bada yahanapuigo'o ebeha owa tauve'ita Yaubada
ainaena, wuwuna nigele teya yaiya yana paihowa wahiwahiyalana dova
owa ebe Yaubada nigele baidana’.

3 Na Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Yawalo moiha alimwai, ebe nigele
uyatubuiuyo, nigele howahowana Yaubada yana Abaloina u'ita’.

4 Ta Nikodimo Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Vedova ta yau towaho
mwala'igu na ebeha yatubuiuyo? Moiha nigele howahowana na hinagu
diyanaena yaluwuyo na yatubuiuyo.’

5 Na Yeisu iwawalouyone, ‘Yawalo moiha alimwai ebe nigele we'ahaena
yo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena uyatubuiuyo, nigele howahowana Yaubada
yana Abaloina ainai uluwu. 6 Hinadaone aidiyena tatubuima tomowa
mohili. Na Alu'aluwa yana tubuiuyo Yaubada Alu'aluwana ainaena. 7 Havena
unuwanuwapwanopwano wuwuna yawalo alimwai ebeha utubuiuyo.
8 Dova bada yaumai yana towa tupwa vagana yo vagana ainai daguguna
tabenabenalei, na nigele tayahanapui havaena yaumai ilaolaomane yo
havaidova ilalau. Dova hinage hiya Alu'aluwa ainaena hitubuiuyo.’

9 Na Nikodimo Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Teina yam walone vedova ana
nuwamaselene?’

10 Na Yeisu iwalo, ‘Owa Isileli yadi tauve'ita mwala'ina, na teina yagu
walone vehabana nigele uyanuwamasele. 11 Yawalo moiha alimwai
neta ginauliwone bada ya'itadi'o yo yahanapuidi'o ainaena yawalowalo
mahalavaedine alimwai, na nigele yagu walowone uyayemidiyedi.
12 Ebe bale'u ginaulidi alimiyai vehabadi yawalowalo mahalavaedi na
nigele amyayemidiyedi, vedova mata ginauliwone galewa vehabana
yave'itaei amhanapuine. 13 Wuwuna nigele teya iyahae galewai, na
hesi yau Tomowa Moihagu, wuwuna yau galewaena ya'a'aitulumane.
14 Dova mwalona hauganane Isileliwone hilaulau balabala awawai, ta
Mosese weso pwawati ainaena ipaihowai ta aiwa ainai i'abiye patu na
i'a'abihinine, dova yau mata hi'abihinigau. 15 Ta ebe yaiyadiwo hiyemidi
aliguwai, yawahidi miyamiya vateyaina hilobai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 ‘Yaubada tomowa maudoidi bale'uwai ivelauwedi ta Natuna ibom
italamwei ta ebe yaiyadiwo hiyemidiyei mata nigele hiyamwalowoi
na hesi yawahidi miyamiya vateyaina hilobai. 17 Na Yaubada
Natunane bale'uwai ivetamalenama nigele ebeha omiu taumiya bale'u
iyave'ewaigomiu na hesi habi lauyeyawahaigomiu. 18 Ebe yaiya Yaubada
Natuna iyemidiyei nigele howahowana lauvetala ilobai, na ebe yaiya
nigele iyayemidiyei, iya bada lauvetala ainai iluwu'o. Wuwuna nigele
Yaubada Natuna moiha ainai iyayemidi. 19 Tomowa yadi lauvetala
wuwuna teina maselene bada bale'uwai ilaoma'o na yadi paihowa
yababadi imiya mahalava na hesi tomowaone guguyoune nuwanuwadi,
ta maselene hita'wata'wataei wuwuna mumugadine hiyababa.
20 Ainaena yaiyadiwo ebe mumugadi yababadi, tomowadine maselene
hita'wata'wataei ta nigele ainai hiyalaoma, ta mata maselene i'abiye
mahalavaedi ebeha hiya mumugadi yababadi. 21 Na ebe yaiyadiwo
hiya mumugadi dumwadumwaludi howahowana maselene ainai
hibwaleni ta ebe maselene i'abiye mahalavadi ebeha hiya yadi paihowa
namwanamwana Yaubada ainaena.’

Yoni yana walomahalava Yeisu vehabana

22 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hilau dalava mwala'ina Yudeya
ainai, ta nemai tupwana ahubena himiyamiya, na Yeisu tomowa
i'abi'abiye bapitaisowedi. 23 Yoni hinage tomowaone i'abi'abiye
bapitaisowedi Ainoni tupwanane ainai neta Salim vahalinai, wuwuna
tupwanane ainai we'aha mwala'ina. Ainaena tomowa maudoidi
hilaulau ainai na i'abi'abiye bapitaisowedi. 24 Tenem hauganane ainai
Yoni nigele vada abapaiyai hiyamwauwi. 25 Na Yoni ana taumulitaone
yo ehebo Yudeya towahona baidadi walowena hi'awa pa'ipa'i'i abiye
bapitaiso vehabana, ebeha yaiya yana abiye bapitaiso namwanamwana
ta tomowaone i'abiye maseledi. 26 Eeta tau'awa pa'ipa'i'iwone hilau
ta Yoni ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Taubada, unuwatuwu avivini
towahowa mwalona Yolidani vali geyo'wanai baidam, eena alimaiyai
uwawalo mahalavane towahonane vehabana, iya bada teina haugane
tomowa i'abi'abiye bapitaisowedi, na maudoidi yana abiye bapitaisone
nuwanuwadi, ta ainai hilaulau’.
27 Ta Yoni aidiyai iwawalone, iwalo, ‘Nigele teya yaiya howahowana
iyemala towaho mwala'ina, ebe nigele Yaubada ainai iyatalam, wuwuna
ginauli maudoina Yaubada ibom ainaena hilalaomane. 28 Omiu bada
alimiyai yawalo'o ta ambenalena'o ebeha yau nigele Yaubada yana
Besinana towahona, na hesi yau Yaubada ivetamale mugaiyegauma
abo Besinana towahona imulitama. 29 Yeisu bada iya dova tautawahola
towahona na ita ana geluwo, ainaena wasanane yabenalei ta mayagu
yaliyaya mwala'ina. Dova bada tautawaholane towahonane mwanena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ilobai, yo ebe tautawaholane alinana teya ana gelune ibenalei, ana gelune vehabana iyaliyaya. 30 Ainaena Yeisu mata imwala'i na yau mata ya'iu'iu.'

Iya galewaena ilalaomane

31 Towahonane galewaena ilaoma, tomowa maudoida imwala'i gabaegita, na hesi yaiya iya bale'uwena ilaoma iya bale'u tomowana, yo bale'u ginaulinao vehabadi i'au'aubabada. Na towahonane galewaena i'a'aitulumane tomowa maudoida imwala'i gabaegita. 32 Ginaulidine bada i'itadi'o, vehabadi iwalowalo mahalava na nigele teya yaiya iyabenaledi na iyayemidiyei yana walomahalavaone vehabadi. 33 Na ebe yaiyadiwo yana walomahalavane hiyemidiyei tenem ainai hi'awa moiha ebeha Yaubada iya taudumwalu. 34 Towahonane iya Yaubada ivetamalenama iya Yaubada yana walo iwalowalo mahalavaei, wuwuna Yaubada Alu'aluwana i'oiye mwau moiha. 35 Badane Natunane ivelauwei eeta ginauli maudoina nimanai imwamwauwine, 36 ta ebe yaiya iya iyemidiyei yawahina miyamiya vateyaina ilobai, na ebe yaiya iya ita'wata'wataei mata nigele yawahina miyamiya vateyaina iyalobai, na hesi Yaubada yana modi'ini ainai mata nigele iya'ovi.'

Yeisu yo Sameliya waihiuna yadi velaulobaloba

4 1 Yeisu yana abiye bapitaisowena ana taumulitao bagibagilidi ilolobaidine na Yoni ana taumulitaone nigele bagibagilidi. 2 Na Yeisu nigele iya'abi'abiye bapitaiso, na ana taumulitaone hibom hipaipaihowaine. 3 Eeta Yeisu bada ihanapuiya'o ebeha Palisiwone bada Yeisu yana paihowaone wasana hibenalena'o, ta Yudeya ilaugabaei habi wuyouyo Galili ainai.

4 Na yana hauga wuyouyo ainai, Sameliya dalavanaone ahi'ahipudiyena ilalaune, 5 ta Sameliya dalavana ehebo yehanaede Saika ainai ibwabwalenine. Saika ainaena bale'uwa mwalona Yakobo natuna Yosepa imomoheiwa nigele amwaha daodao. 6 Dalavane ainai ehebo we'aha eli imiyamiya, iya Yakobo ana eli'eli, na Yeisu ilau ta mahana ala'alapwahiyai ibwabwalenine tupwanane ainai, na amnanane hiyababa ta imiya gabaei habi aiyawasi.

7 Hauga muhamuhana ainai na ehebo Sameliya waihiuna ibwabwalenine habi we'aha goi na Yeisu waihiunane i'ita ta ainai i'a'awanoine iwalo, 'Waihiu we'aha umohegau ta yanuma'. 8 Tenem hauganane ainai Yeisu ibom imiyamiya wuwuna ana taumulitaone bada hilao'o dalava mwala'ina ainai adi tamahina habi gimwala.

9 Tenem ainai waihiune iwawalone Yeisu ainai, iwalo, 'U'ita, owa Yudeya towahona na yau Sameliya waihiuna na hava wuwuna ta u'a'awa we'ahane aliguwai?' (Wuwuna Yudeya na Sameliya nigele hiya'awa heliheliyam.)

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Eeta Yeisu iwawalone waihiune Sameliyaenane ainai iwalo, ‘Ebe uhanapui
Yaubada yana velaune alimwai yo hinage ebe uhanapuiya'o ebeha yau yaiya
ilowoinanego na u'awanoiyegau ta we'aha yawahim vehabana yamohego’.
11 Ainaena waihinane iwalo, ‘Taubada nigele yam vedigolo na hinage
we'aha eline idobi alili. Na havaena mata we'ahane umohegaune yawahi
vehabana? 12 Moiha owa tubudane Yakobo umwala'i gabaei? Yakobo
iya we'aha eline teina ipapaihowaine ta mwalona natunaone yo yadi
lagulaguwone we'ahanane yadi abanuma.’
13 Na Yeisu iwawalone waihiune ainai iwalo, ‘Ebe yaiya teina we'ahane
ainaena inuma mata gadona imaguniuyo, 14 na ebe yaiya teina we'ahane
aliguwena inuma nigele howahowana mata gadonane iyamaguniuyo.
Wuwuna ebe we'ahanane yamohei iya atenai ivebidala ta ebe yawahi
miyamiya vateyaina ilobai ainaena.’
15 Na waihiune Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, we'ahanane umohegau,
ta ebe havena gadogune imagumaguni yo havena yawuyouyoma teina
we'ahane ainai habi goiuyo’.
16 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau, mwanemne ulauvaiyama’.
17 Na waihiune iwalo, ‘Yau nigele teya mwanegu’.
Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Neta walo moiha ebeha nigele teya
mwanem, 18 na hesi owa mwanemwone adi bagibagili 5, na towahone
utatawaholaine ta baidam ammiyamiyane dalavai nigele mwanem
moiha. Na hava uwawaloweine neta walo moiha.’
19 Tenem ainai waihiune Yeisu yana walo iyemaiha ta iwalo, ‘Taubada
bada yahanapuigo'o owa teya tauwalo mahalava. 20 Eeta uwalo moiha
aliguwai aiteya tupwa ainai Yaubada ana walovetuvehae ilowoinaneine?
Wuwuna ai tubumaiyaone aidiyena ta wau teina, Sameliya oyanane
ainai atapwatapwalolone, na omiu Yudeyaone amwalo ebeha Yelusalem
abatapwalolo moiha.’
21 Eeta Yeisu waihiune yana walone iyemaiha iwalo, ‘Waihiu, yagu walone
uyemidiyei wuwuna hauga ilalaoma ainai mata tomowao nigele howahowana
Yaubada ainai hitapwalolo teina Sameliya oyanane ainai bo Yelusalem ainai.
22 Howahowana uhanapui ebeha omiu Sameliyaone nigele amyahanapui yaiya
ainai amtapwatapwalolone, na ai Yudeyaone hesi ahanahanapui yaiya ainai
atapwatapwalolone wuwuna Taulivahine alimaiyena ibwabwalenimane. 23 Na
hauga teina bada ibwalenima'o ta hiya Tamadane ana tautapwalolo moihadi
ainai hitapwalolo ta yadi tapwalolone alu'aluwadi maudoina ainaena yo hinage
walomoiha ainaena. Yaubada tomowa teina dova ibehabehaedi. 24 Yaubada
iya alu'aluwa na yaiyadiwo hiya ainai hitapwalolo, alu'aluwadi maudoina yo
hinage walomoiha ainaena hitapwalolo.’
25 Na waihiune Yeisu ainai iwalo, ‘Bada yahanapuiya'o ebeha howola
mata Besinana towahona ilaoma, iya hiyoyogaeine Keliso, na ebe ilaoma
iya hanapu maudoina mata iwalo mahalavae alidai’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Na Yeisu waihiune ainai iwalo, ‘Yau Besinanaede teina
yawalowalowane’.
27 Tenem hauganane ainai Yeisu ana taumulitaone hiwuyoma ta
yadi taubadane hi'i'itane waihiu baidana hi'au'aubabada, ta aluwadine
igagavaine, na hesi nigele teya yaiya iyawalo, ‘Hava nuwanuwam?’ bo
‘Hava wuwuna waihiune baidam am'au'aubabadane?’
28 Eeta waihiunane yana abagoi ilaugabai ta ilau dalavai ta tomowaone
aidiyai iwawalone, 29 iwalo, ‘Amlaoma na towahonane am'ita, iya
mumugagune maudoina vehabana aliguwai iwalo mahalavedi'o. Eeta
teina iya Besinana towahona.’ 30 Ta tomowaone dalava mwala'ina ainaena
hibwalenima ta Yeisu ainai ilalaomane. 31 Hauganane ainai Yeisu ana
taumulitaone hiveve'i'imanei hiwalo, ‘Tauve'ita, teina ai'aine u'ai’.
32 Ta yadi walone iyemaiha na iwalo, ‘Agune nigele amyahanapui.’
33 Ta ana taumulitaone hibom hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Nuwana yaiya
ana ilawenama'o?’,
34 Na Yeisu aidiyai iwalouyo na iwalo, ‘Agu wede neta agu
tauvetamalene yana nuwatuwu ya'abigabaedi’. 35 Na hinage aidiyai
iwalo, ‘Yami walo ehebo imiyamiya ebeha wai'ena vehopali hi'ovi na
abo laulau eli, na yawalo moiha alimiyai am'ita gwaipile na tanovine
ana itane am'ita bada ai'aine ihuna'o ta ana lowoinane laulau eli ana
hauga. 36 Yaiyadiwo hiya hilaulau'eli adi maiha hilobai, na laulau'eline
tomowa yawahidi miyamiya vateyaina vehabana. Eeta yaiyadiwo hiya
hilalaupeliwa na yaiyadiwo hiya hilalau'eline hiyaliyaya ovi'ovi. 37 Teina
walone walo moiha ebeha towaho ehebo taulaupeli na towaho ehebo
taulau'eli. 38 Yau yavetamalegomiu laulau'eli vehabana ta tomowa
amtanoidi. Tomowa tupwadi mwalona hilaupeli na hi'abiye masele na
omiu amlau'eli.’
39 Tenem dalavanane ainai Sameliyaone bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei
wuwuna waihiunane aidiyai iwalo mahalava iwalo, ‘Mumugagu
maudoina iwalo mahalavaedi’. 40 Eeta Sameliyaone hilaoma Yeisu ainai
ta hi'awanoiyei ebeha baidadi himiyamiya ta Yeisu nemai ahubena bwau
aidiyai imiyamiya. 41 Na hinage tomowa bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei
yana walone vehabana.
42 Na waihiunane ainai hiwalo, ‘Yam walone ainaena a'awa moiha'o,
nigele ebeha yam walo a'ava vehabadi na hesi ai ibom yana walone
abenalena'o na ainaena ahanapui ili'ilimaniya'o ebeha iya Taulivahinaede
taumiya bale'u maudoida vehabada’.

Yeisu ehebo tauloina natuna i'abiye namwanamwa

43 Ahubena bwau hi'ovi ta Yeisu tenem tupwane ilaugabaei ta
ilalaune Galili. 44 Ta Yeisu yana aubabada tenem dova iwalo, ‘Tauwalo
mahalavaone nigele teya adi ve'ahihi ebe hibom yadi tupwai

higugugugugуya'. 45 Hauganane ibwaleni Galili ainai, Galiliwone hiyaliyaya yana bwalenine vehabana, wuwuna Buidi'wa guyauna Yelusalem ainai hilau ta Yeisu yana paihowa bada hi'itaya'o guyaune holanai ipapaihowaidine.

46 Ta ainaena Yeisu iwuwuyone Kena dalavanane holanai neta Galili tupwanane ainai. Mwalona tupwanane ainai we'aha mohili ipaihowai ta iyemala wainine. Tenem ainai ehebo tauloina mwala'ina natuna towahona ilovala Kapaneum ainai. 47 Hauganane ibenalei ebeha Yeisu tupwa Yudeyaena ilaoma ta Galili ainai imiyamiya, tauloinanane ilau na Yeisu ainai i'awanoi iwalo, 'Howahowana talau Kapaneum na natugu ilovala u'abiye namwanamwa, wuwuna muhamuhana na yana hauga i'ovi'.

48 Na Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Omiu alimiyena nigele teya towaho iya yemidiyegau na ebe yagu paihowa wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala am'ita, abo amyemidiyegau'.

49 Na tauloinane Yeisu ainai iwalo 'Bada, umwayamwayau ta talau mata dova ta natugune imwalowoi'.

50 Na Yeisu iwalo, 'Uwuyouyo yam vadai ta natumne u'ita bada inamwanamwa'o'.

Na towahonane Yeisu yana walone iyemidiyei ta ilau gwaipileuyone. 51 Hauganane yana laugwaipilene ainai yana taupaihowaone ilobaidi ta wasa himomoheine, hiwalo, 'Natumwa bada ana lovala i'ovi'o'. 52 Ta aidiyai ipapanivilane mahana viha ainai natunane ana lovalane i'o'ovine. Na hiya hiwalo, 'Lavi mahana ala'alapwahiyai ana ala'alawowoline isasawaline'.

53 Ta tauloinawa inuwatuwui tenem hauganane ainai Yeisu iwalo, 'Natumne bada inamwanamwa'o'. Eeta towahonane yana huhuwone baidanao Yeisu hiyeyemidiyeine.

54 Teina Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala bwauna hauganane Yudeyaena ilaoma ta Galili ainai ipaipaihowa.

Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi

5 1 Hauga teina tuluhanai Yudeyaone ehebo abanuwatuwu avivini hipaihowai Yelusalem ainai, eeta Yeisu ihahaene Yelusalem guyaune vehabana. 2 Na Yelusalem ainai neta sipiwone yadi awa'edane ainai ehebo we'aha ni'uni'una imiyamiya. We'ahanane Yudeyaone alinadiyena hiwalo Bedesaida. Na tupwanane ainai vada aba'aiyawasi 5 hi'abidi ta himiyamiya we'ahane papalinai. 3 Na vadaone aidiyai taulovala bagibagilidi himiyamiya, taumehe gibugibu yo daladaladi yo tapitapiyadi na hiha'waha'wa we'ahane yana mwahali vehabana. 4 Wuwuna hauga maudoina Yaubada yana tausagenawasa ilaolaoma na we'ahanane inu'unu'uvi na ebe yaiya taulovala teya imwayamwayau na idalahugu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mugai mata ana lovalane i'ovi ainaena. 5 Na taulovalaone aidiyena ehebo
towaho ilovalovala neta bolimai 38. 6 Na Yeisu ibwaleni ta towahonane
i'i'itane na hinage ihanapuiya'o ebeha bolimai bagibagilidi lovala ainai
imiyamiya, eeta Yeisu towahonane ipanivilaei, iwalo, 'Nuwanuwam
unamwanamwa?'

7 Na taulovalane iwalo, 'Taubada, nigele teya agu tauhagu ta teina
we'ahane ainai imwau aituluwegau ebe we'ahane yana hauga mwahali.
Hauga maudoina yatowoi ebeha yabom ya'aitulu na nigele howahowagu,
vali taulovalao hilaoma ta hi'aitulu ta hinamwanamwa na yau bada agu
itaede.'

8 Na Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Utowolo na yam halabine u'avalai
ta ulau'. 9 Tenem ainai towahone inamwanamwa ta yana halabine i'avalai
ta ilalaune.

Tenem hauganane ainai tapwalolo ana ahubena. 10 Na Yudeyaone adi
taumugaiwone towahonane hi'ita ta ainai hiwawalone, hiwalo, 'Hava
wuwuna tapwalolo udi'wai na yam halabine u'ava'avalauheine?'

11 Na yadi walone iyemaiha iwalo, 'Towahone agu tau'abiye
namwanamwane aliguwai iwalo, "Yam halabine u'avalai ta ulau" '.

12 Na hinage hipanivilaei hiwalo, 'Aiteya towaho neta dova alimwai
iwawalone?'

13 Eeta towahowa lovalaena inamwanamwawa nigele iyahanapui yaiya
towaho. Wuwuna Yeisu bada ilao'o tomowa alodiyai ta nigele iya'ita
lobai.

14 Hauga mulitai Yeisu towahonane ilolobaine vada tapwalolo
mwala'ina holanai, ta ainai iwawalone iwalo, 'U'ita bada
unamwanamwa'o, na havena hinage yababana upaipaihowai, mata
dova ta ginauli yababa alilina ibwaleni alimwai'. 15 Na towahonane
ilau ta Yudeyaone aidiyai iwalo mahalavane ebeha ana tau'abiye
namwanamwane iya Yeisu.

16 Teina ainaena Yudeyaone Yeisu hive'alehaeine wuwuna paihowanane
ahubena tapwalolo ainai ipapaihowaine. 17 Tenem ainai Yeisu Yudeyaone
aidiyai iwawalone iwalo, 'Tamagu ahubena maudoidi aidiyai ipaipaihowa
ainaena yau hinage dova'. 18 Yudeyaone yana walone hibenalei ta
hitowotowoi vedova na hi'oiye mwalowoi. Wuwuna tapwalolo ana loina
idi'wai yo hinage iwalo ebeha iya Yaubada Tamana moihana, yo ebeha
Yaubada baidana hivetoyatoyawa.

Yaubada Natuna yana loina

19 Yeisu tomowaone aidiyai iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, yau
nigele howahowagu yabom paihowa hava yapaihowai. Na Tamagu
yana paihowa, ya'itadi ta dova hinage yapaipaihowaidine. 20 Tamagu
ivelauwegau mwala'ina ainaena yana paihowa maudoidi ipaipaihowaidi

ive'itagau, ta yana paihowa yapaihowaidi. Na mata aluwamiu higavai
wuwuna paihowa mwala'i alilidi ive'ive'itagau. 21 Dova Tamagu
taumwalowoiwone i'abiye towolodi ta yawahidine imohemohedine,
yau hinage dova yawahi vauvauna yamohe tomowa aidiyai, yaiyadiwo
hiya ivesinuwaidi'o. 22 Nigele hinage teya Tamagu yana loina tomowa
adi lauvetala vehabana, wuwuna lauvetala ana loina maudoina bada
imohegau'o ta yabom yapaihowaidi. 23 Eeta maudoimiu amve'ahihiyegau
bada dova Tamagu amve'ave'ahihiyeine. Na yaiyadiwo hiya nigele
hiyave'ahihiyegau, hiya hinage Tamagu tauvetamalegaumane nigele
hiyave'ahihiyei.

24 'Yawalo moiha alimiyai ebe yaiyadiwo yagu walowone hibenaledi na
iya ivetamalegaumane hiyemidiyei yawahi miyamiyavateyaina hilobai. Na
ebe lauvetala ana hauga ainai omiu mata nigele loina amyalobai, wuwuna
bada mwalowoi yana tupwa amlaugabaina'o ta amgeyo'awa'o yawahi
vauvauna ainai. 25 Na hinage yawalo moiha alimiyai ebeha hauga ilalaoma
na bada teina ilaoma'o ta ebe taumwalowoiwo Yaubada Natuna alinana
hibenalei, neta yau alinagu. Na ebe yaiyadiwo alinagu hibenalena'o
yawahidi vauvauna hilobai. 26 Tamagu iya yawahi moiha wuwuna,
italam'o aliguwai na yau hinage yawahi wuwuna. 27 Na hinage lauvetala
ana loina imohegau'o ta yau yapaihowaidi wuwuna yau Tomowa Moihagu.

28 'Eena havena am'alu'aluwagavai teina ginauliwone vehabadi. Hauga
ilalaoma ainai taumwalowoi maudoidi alinagune mata hibenalei, 29 na
magaiyena hibwalenima, ta hiya mumugadi namwanamwadi yawahi
namwanamwana hilobai, na hiya mumugadi yababadi lauvetala hilobai.
30 Yau nigele howahowagu yabom paihowa yapaihowaidi, wuwuna
yagu loina lauvetala vehabana Yaubada ive'itagau'o, ainaena yagu loina
dumwaluna. Wuwuna yau nigele yatowotowoi na yagu nuwatuwu yabom
yapaihowaidi, na hava dova iya ivetamalegaumane yana nuwatuwu
yapaihowaidi.'

Yeisu ana tauwalo mahalavao

31 'Ebe yabom vehabagu yawalo mahalava neta nigele walomahalava
moiha. 32 Na hesi vali tomowa iya vehabagu bada iwalo mahalava'o ta
yahanapuiya'o hava dova yana walomahalavane vehabagu neta walo
moiha. 33 Mwalona omiu tauyewasa tupwadi amvetamaledi towahonane
Yoni ainai, ta iya walomoiha ainaena vehabagu iwawalone, ta alimiyai
hiwalo mahalavane.'

34 Hinage Yeisu aidiyai iwalo, 'Yau nigele tomowa yadi walomahalava
vehabana yayanuwanuwatuwu, na vehabamiu yawalowalo mahalava
Yoni yana aubabada vehabana, ta ebeha amnuwamasele ta livahi
amlobai. 35 Yoni dova lampa masemaselena, ta omiu mwalona hauga
iu'iuna ainai nuwanuwamiu, ta yana maselene ainaena amyaliyaliyaya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 ‘Yoni yana walomahalavane vehabagu neta ginauli mwala'ina, na
hesi ehebo ginauli mwala'i alilina imiyamiya, neta aba'itao teina Tamagu
ainaena yapaipaihowaidine. Ebe paihowadine vehabadi amnuwatuwu
ili'ilimani mata amnuwamasele ebeha Tamagu iya ivetamalegaumane.
37 Na Tamagu hinage iya iwalo mahalavaegau, na omiu nigele teya
hauga alinanane amyabenalei bo maninane amya'ita. 38 Na hinage
yana walowone alimiyai nigele atemiyai hiyamiya. Wuwuna nigele
amyayemidiyegau ebeha yau Yaubada ainaena yalalaomane. 39 Hauga
maudoina Buki Ve'ahihi amvahivahili na yami nuwatuwu ebeha howola
mata yawahi miyamiya vateyaina amlobai, na nigele amyanuwamasele
ebeha Buki Ve'ahihine iwalowalo mahalavaegau. 40 Ainaena nigele
nuwanuwamiu yawahi miyamiya vateyaina vehabana amlaoma aliguwai.
41 ‘Yau nigele yayanuwanuwatuwu yabom agu walo vetuvehae
vehabana tomowa aidiyena. 42 Na omiu bada yahanapuiya'o ebeha nigele
teya Yaubada ana velau atemiyai iyamiyamiya. 43 Am ita yau Tamagu
yehanaena yalalaomane na nigele vehabagu amyayaliyaya, na ebe yaiya
ibom yehanaena na ilaoma alimiyai, iya vehabana mata amyaliyaya.
44 Omiu nuwanuwamiu tomowa aidiyena walo vetuvehae ambenalei, na
hesi ami walo vetuvehae Yaubada ainaena nigele nuwanuwamiu. Eeta
neta wuwuna nigele amyayemidi.
45 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau mata yave'ewaigomiu Tamagu
mehenai. Hesi Mosese mata howola abo ive'ewaigomiu. Yami nuwatuwu
ebeha Mosese yana laugagayo ihaguigomiu, mata nigele. 46 Na ebe omiu
Mosese amyemidiyei moiha, yau hinage amyemidiyegau, wuwuna iya
mwalona Buki Ve'ahihi ainai vehabagu iwalo mahalava ta ilelelene. 47 Na
yana walomahalavane nigele amyayemidiyei ainaena nigele howahowana
yagu walone amyemidiyei.’

Yeisu boda mwala'ina iveve'aidine

6 1 Yeisu Galili le'awanane imiyamiya, na le'awanane yehana bwauna
neta Taibiliya. Ta Yeisu igelu na igegeyo'awane vali geyo'awai. 2 Na
hinage boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei, wuwuna bada yana paihowa
wahiwahiyalana taulovala aidiyai hi'itaya'o. 3 Eeta Yeisu ana taumulitaone
baidanao hihae oyai ta hitalumiyahiwa. 4 Hauganane ainai bada hauga
ilautebitebiniya'o ta Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna hipaihowai.
5 Eeta Yeisu i'ita gwaipile ta boda mwala'ina i'i'itadine hilaolaoma ainai.
Ta Yeisu Pilipi ainai iwalo, ‘Pilipi havaena mata ai'ai tagimwala ta teina
tomowaone tave'aidine?’ 6 Teina panivilane ainaena Yeisu Pilipi itotowoine,
na bada ihanapuiya'o hava mata ipaihowai tomowaone vehabadi.
7 Eeta Pilipi Yeisu ainai iwawalone iwalo, ‘Teina boda imwala'i alili,
na ebe 200 kina ainaena beledi tagimwalai na taguyauwei aidiyai, mata
nigele howahowana maudoidi hilautowo’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Na hinage teya Yeisu ana taumulita Andulu, iya Saimoni Pita tahina
ainai iwawalone, 9 iwalo, ‘Ehebo gama teina yalobaiya'o ma'ana beledi nima
ehe'ehebo na yama bwau ainai, na nuwana teina bodane nigele howahowadi’.
10 Ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Tomowaone maudoidi
aidiyai amwalo ta awahine ainai himiya’. Wuwuna tupwanane
tenem i'awahi ta tomowa himimiyane ainai. Na towatowaho hibom
hivavahilidine ta adi bagibagili dova tausani 5. 11 Na Yeisu belediwa
ivaidi ta vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, na mulitai tomowaone
himimiyane aidiyai higuguyauweine. Na hinage yamaone bwau dova
aidiyai hipapaihowaine, ta maudoidi hi'ai ta howahowadi?
12 Hi'ai i'ovi na Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Beledi
tupwatupwadine amtano'ahai. Havena teya tupwa amgabagabaei.’
13 Eeta beledi 5 ainaena tomowaone hi'a'aine, na taumulitaone tupwawa
hitano'ahaidi ta boha 12 hi'oiye mwaudine.
14 Tenem hauganane ainai tomowaone Yeisu yana paihowa
wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala hi'ita ta hiwalo, “Moiha teina tauwalo
mahalavanaede hiwalo yemidiyeiwa ebeha bale'uwai mata ilaoma”. 15 Ta
tenem ainai Yeisu tomowaone ihanapuidi ebeha muhamuhana na hi'abi
avivini ta aidiyai ivetauwasawasa. Na Yeisu ibom nigele nuwanuwana
eeta ibom ilau ta ihahaene oyai.

Yeisu yana lau ni'u ewanaena

16 I'imwa'imwa'auhi na ana taumulitaone hidodobine Galili le'awanane
ainai, 17 na yadi wagane ainai higelu ta ebeha higeyo'awauyo Kapeneum
tupwanane ainai. Gabwai hiwohewohe ta iguguyou'o na Yeisu nigele
aidiyai iyalaoma. 18 Hauganane ainai yaumai yo bagodu mwala'ina
hilolobaine. 19 Na bada hiwohe ta muhamuhana amwaha daodaowai,
na Yeisu ni'une ewanaena ilaolaoma yadi wagane vahalinai hi'i'itane ta
maudoidi himeheuhi. 20 Eeta aidiyai iwalo, “Havena ammehemeheuhi.
Yau ta'i.” 21 Eena taumulitaone hiwalo ta Yeisu igegelune wagai. Na
wagane itaumwayaumwayau ta hidunahaene Kapeneum le'awanai.

Yeisu iya ai'ai moiha mayawahina

22 I'ahubenama ta vali geyo'awai Galili le'awanai ana taumiyao
hihanapuiya'o hiya Yeisu ana taumulitao hibom waga higelui ta
hilalaune, Yeisu nigele baidadi. 23 Ahubenanane ainai Taibiliyaena
waga tupwadi hilaoma ta tupwanane ainai Yeisu bodaowa belediyena
iveve'aidiwa vahalinai hiluluwune. 24 Ta tenem ainai tomowa maudoidi
Yeisu mayana taumulitao hibeha ahayaidi, eeta higelu ta higegeyo'awane
Kapeneum wagaena Yeisu habi behaeina.
25 Higeyo'awa ta hilobai na ainai hipanivila hiwalo, ‘Bada, maivihana
ulalaomane?’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Na tomowaone aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai omiu nigele amyabehabehaegau yagu paihowa wahiwahiyaladi adi ve'ive'ilala vehabadi, na hesi yami beha wuwuna neta belediwone am'aidi ta am'ai'i'i'wahine vehabana. **27** Omiu havena ai'ai ovi'ovina vehabana ampaipaihowa na hesi ai'ai yawahi miyamiya vateyaina vehabana ampaihowa. Yau Tomowa Moihagu teina ai'ainane yamohemohegomiu, wuwuna Yaubada Tamagu iya ivesinuwaigau teina yana paihowane vehabana.’

28 Na hiya ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Hava mata aidiyena Yaubada yana paihowane apaihowaine?’

29 Na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, ‘Yaubada yana paihowa teina, ebeha amyemidiyegau yau Tomowa Moihagu ivetamalegaumane’.

30 Ta ainai hiwalo, ‘Yede ve'ive'ilala upaihowai ta ebe ayemidiyego. **31** Mwalona dova tubumaiyaone nu'ulu awawai na ai'ainane hi'ai'ai, yehanaede mana, dova Buki Ve'ahihi yana walo, ai'ai galewaena imohedi ta hi'a'aine. Eeta owa havaidova hinage yam ve'ive'ilala upaihowai, na a'ita.

32 Na Yeisu tomowaone aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai neta Mosese iya nigele ai'ai galewaena iyamohegomiu, na hesi Tamagu iya ai'ai moiha galewaena imohemohegomiu. **33** Na ai'ainane neta Yaubada ainaena iya bada ilaoma'o bale'uwai ta tomowa yawahidi imohemohedi.’

34 Na hiya hinage Yeisu ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Taubada teina ai'aine umohegai hauga maudoina’.

35 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yau ai'ai yawahi vehabana ta ebe yaiya ilaoma aliguwai, mata nigele iyavahali, na hinage ebe yaiya iyemidiyegau mata nigele gadonane iyamaguni. **36** Bada yawalo'o alimiyai ebeha am'itagau'o na hesi nigele amyayemidiyegau. **37** Tomowaone hiya Tamagu imomohegaune mata hilaoma aliguwai na nigele mata yayasosomanedi. **38** Wuwuna yau galewaena yalaoma nigele yabom yagu nuwatuwu habi paihowaina, na hesi iya ivetamalegaumane yana nuwatuwuwena. **39** Agu tauvetamalene yagu tomowa imohegau'o, na teina yana nuwatuwu ta ebeha havena teya aidiyena yavesavesawali, na hesi hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi. **40** Teina Tamagu yana nuwatuwu dova, ebe yaiyadiwo hiya, yau natunane hi'itagau yo hinage hiyemidiyegau yawahi miyamiya vateyaina hilobai, na hauga yana aba'ovi ainai yau mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi.’

41 Tenem ainai Yudeyaone yana walone hibenalei ta hi'u'ulumiyaneine, wuwuna yana walone ainai iwalo, ‘Yau ai'ainaede galewaena ya'a'aitulumane’. **42** Na hinage hiya hiwalo, ‘Teina towahone Yosepa natuna, iya Yeisu, awa? Na tamanane yo hinanane tahanahanapuidi, na vedova ta iwalo ebeha iya galewaena i'a'aitulumane?’

43 Na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, ‘Havena abom alimiyai am'ulu'ulumiyai vehabagu. **44** Nigele howahowana yaiya ibom nuwanaena

ilaoma aliguwai na hesi ebe yaiyadiwo hiya Tamagu iniulidi na aliguwai hilaoma, hiya hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi. 45 Teina walone bada mwalona tauwalo mahalavao hileleya'o Buki Ve'ahihi ainai, hiwalo, 'Tomowa bagibagilidi adi ve'ita hilobai Yaubada ainaena, na ebe yaiyadiwo hiya Tamagu yana ve'ita hibenalei yo hihanapui hiya mata aliguwai hilaoma. 46 Na omiu nigele teya alimiyena Tamadane iya'ita, bada yabom, wuwuna yau ainaena yalalaomane. 47 Yawalo moiha alimiyai ebeha yaiyadiwo hiya hiyemidiyegau yawahi miyamiya vateyaina hilobai. 48 Wuwuna yau yawahimiune ana. 49 Mwalona nu'ula awawai tubumiyaone ai'ai yehanaede mana hi'ai'ai na hesi nigele yawahi miyamiya vateyaina ainaena hiyalobai na bada himwamwalowoine. 50 Ta teina ai'aine galewaena i'a'aitulumane ebe yaiya i'ai mata nigele iyamwalowoi. 51 Yau yawahimiune ana galewaena ya'a'aitulumane ta ebe yaiya ai'ainane i'ai yawahina miyamiya vateyaina ilobai, na ai'ainane yamohegomiu neta yau taugu, wuwuna taugune yatalamwei taumiya bale'u bagibagilimiu yawahimiu vehabana.'

52 Ta tenem ainaena Yudeyaone hivetuwuni na hibom hiveta'eta'e, hiwalo, 'Vedova ta teina towahone ebeha taunane imohegita ta'ai?'

53 Eeta Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, yau Tomowa Moihagu, na ebe taugu nigele amya'ai yo hinage 'wahinagune nigele amyanuma, mata nigele yawahimiu amyalobai. 54 Na ebe yaiya taugune i'ai yo 'wahinagune inuma, yawahi miyamiya vateyaina ilobai, na hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowei. 55 Na amnuwatuwu avivini ebeha taugune ai'ai moiha, na 'wahinagune abanuma moiha. 56 Ainaena ebe yaiya iya taugune i'ai yo 'wahinagune inuma iya aliguwai imiyamiya na yau hinage ainai yamiyamiya. 57 Tamagu iya mayawahina ivetamalegauma ta iya hauga maudoina ainaena yawahigune yavaivaine. Yau hinage dova, ebe yaiya i'aigau mata yawahina aliguwena ilobai. 58 Teina ai'aine galewaena ilalaomane nigele dova ai'aiwa tubumiyaone hi'a'aiwa, balabala awawai wuwuna mwalona ai'aiwa hi'a'aine nigele ainaena yawahidi miyamiya vateyaina hiyalobai, na bada himwamwalowoine. Eeta teina ai'aine aliguwena ebe yaiya i'ai yawahi miyamiya vateyaina mata ilobai.' 59 Teina ginauliwone maudoina iwalo mahalavaedi hauganane ive'ive'ita vada tapwalolo holanai tupwa Kapaneum ainai.

Yawahida miyamiya vateyaina aubabadana vehabana

60 Ana taumulitaone bagibagilidi Yeisu yana walone teina hibenalei ta hibom aidiyai hiwalo, 'Teina walone ana benaline ivitai. Yaiya mata ibenaleine?'

61 Na Yeisu iya ihanapu mugaiyena'o ebeha teina walone vehabadi hi'ulu'ulumiyaine, ta aidiyai iwalo, 'Teina walone vehabana nuwamiune

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iyababa. 62 Yau Tomowa Moihagu mwalona galewaena yadobima na
howola abo yawuyo. Na ebe yagu wuyone am'ita, mata amyemidiyegau?
63 Na Yaubada Alu'aluwana iya yawahimiu ana taumohe ta nigele
howahowana na tomowa hibom yadi wahiyalaena. Yagu walo teina bada
yamohegomiu'o, na aidiyena Yaubada Alu'aluwana ainaena yawahimiu
imohegomiu. 64 Hesi tupwamiu nigele amyayemidiyegau.' Yeisu teina
walowone iwalowedine, wuwuna ihanapu mugaiyena'o, yaiyadiwo hiya
nigele hiyayemidiyei na hinage ihanapuiya'o yaiya ana tauhuhulane.
65 Na hinage aidiyai iwawalone, iwalo, 'Teina vehabana mwalona
yawawalo mugaine alimiyai, ebeha nigele howahowana na yaiya ibom
ilaoma aliguwai na hesi yaiyadiwo hiya Tamagu aidiyai italam'.

66 Teina ainaena Yeisu ana taumulitaone bagibagilidi hita'wata'wataei
ta hilalaugabaeine.

67 Na hitau 12 a'ava hitutupwane, na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo,
'Omiu hinage nuwanuwamiu na amlau, awa?'

68 Eena Saimoni Pita iwawalone Yeisu ainai, iwalo, 'Bada, yaiya ainai
mata alaune? Wuwuna owa ubom yawahi miyamiya vateyaina ana walo
alimwai imiyamiya. 69 Na ai bada ayemidiyego'o yo ahanapuigo'o ebeha
owa Besinana Ve'ave'ahihina Yaubada ainaena.'

70 Na Yeisu iwalo, 'Moiha, amtau 12 yavesinuwaigomiu, na hesi ehebo
alimiyena iya Tomodulele yana boda'. 71 (Yeisu teina iwalowalone Yudasa
vehabana, iya Saimoni Isakaliyota natuna. Na Yudasanane iya teya Yeisu
ana taumulita na hesi howola abo iya ihuhulaei.)

Yeisu tahinao nigele hiyayemidi

7 1 Mulita Yeisu Galili maudoina ainai itata'i'iline. Na hesi nigele
nuwanuwana na Yudeya tupwanane ainai ita'i'ili, wuwuna
Yudeyaone yadi tauloinao nuwanuwadi ebeha hi'oiye mwalowoi. 2 Hauga
tenem ainai Yudeyaone yadi Gwau guyauna ana hauga ilau tebitebiniya'o.
3 Eeta Yeisu tahinaone ainai hiwawalone, hiwalo, 'Teina tupwane
ulaugabaei na Yudeya ainai ulau ta ebe nemai amtau mulitaone yam
paihowa hi'ita'. 4 Yo hinage ainai, hiwalo, 'Uhanapui neta ebeha nigele
teya yaiya paihowa dawaniyena ainaena yehana iyamwalamwala'i,
na ebe nuwanuwam na tomowaone maudoidi hihanapuigo, ubom
uve'itauyowego tomowaone aidiyai'. 5 Tahinaone teina walone
hiwawaloweine ainai wuwuna nigele hiyayemidiyei.

6 Ta tenem ainai iwawalone aidiyai, iwalo, 'Yagu hauga moihana
nigele iyabwaleni na tenem tupwanane ainai yalau, na omiu hesi
ilowoinanegomiu ta ainai amlau, ebe aiteya hauga nuwanuwamiu.
7 Wuwuna omiu nigele howahowana taumiya bale'uwone
hive'alehaegomiu, na yau hesi hive'alehaegau wuwuna mumugadi
yababadiyaone yawalowalo mahalavaedi. 8 Inamwanamwa omiu ambom

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amlau guyaune ainai. Yau mata nigele yayalaowa ainai, wuwuna nigele yagu hauga moiha iyabwaleni.' 9 Teina walone imohedi ta hilalaune na iya Galili ainai bada imiyamiya.

Yeisu yana paihowa Gwau guyauna ainai

10 Yeisu tahinaone hilaugabaei ta hilao'o guyaune ainai, na Yeisu tuluhadiyena ilaudawadawani ta tupwanane ainai ibwabwalehine, na nigele teya yaiya iyahanapui. 11 Hauganane ainai Yudeyaone yadi tauloinao Yeisu hibehabehaei guyaune holanai na hi'au'aubabada, 'Haidova teina towahonane?'

12 Ta tenem ainai tomowa bagibagilidi hibom aidiyai hi'ulu'ulumiya Yeisu vehabana, ta tupwadi hiwalo, 'Iya towaho namwanamwana'.

Na tupwadi hiwalo, 'Nigele! Iya towaho oya'oyamana.' 13 Na tomowa bagibagilidi Yudeyaone yadi tauloinao himeheuhedi ta nigele yaiya teya iya'awa namwanamwa Yeisu vehabana.

14 Na bada guyau gamwagamwana ta Yeisu iluwu vada tapwalolo holanai ta yana ve'ita ivevetuwunine. 15 Eena Yudeyaone tenem ainai nuwadine ipwanopwano mwala'ina na hiwalo, 'Havanaena teina towahone yana hanapune ilolobaine? Iya nigele abase'ulu teya ainai iyaluwu.'

16 Na Yeisu iwawalone aidiyai, iwalo, 'Yau nigele yabom yagu nuwatuwuwena na hesi agu tauvetamalene yana nuwatuwu ainaena yave'ive'itane. 17 Omiu hinage ebe nuwanuwamiu na Yaubada yana nuwatuwu ampaihowai, yagu ve'itane amhanapui ebeha Yaubada ainaena, na nigele yabom yagu nuwatuwu ainaena. 18 Hesi amnuwatuwu avivini ebe yaiya ibom yana nuwatuwuwena ive'ive'ita iya ibom yehana vehabana ipaipaihowane. Na yau hesi nigele dova omiu, wuwuna yau nuwanuwagu na agu tauvetamalene yehanane ya'abiye mwala'i, eeta yana walone hidumwalu na hinamwanamwa. 19 Mosese yana loina imohemohegomiu maudoimiu amta'wata'wataei eeta nuwanuwamiu ebeha am'oiye mwalowoigau.'

20 Ainaena tomowaone yana walone hiyemaiha na hiwalo, 'Vedova alu'aluwa yababana ulu'ulum i'abiye yauyaule, eeta neta dova uwalowalone? Na yaiya nuwanuwana ebeha i'oiye mwalowoigo?'

21 Eena Yeisu yadi walone iyemaiha na aidiyai iwalo, 'Nuwamiune ipwanopwano wuwuna ahubena Tapwalolo ainai towaho ya'abiye namwanamwa. 22 Na vedova omiu yami paihowa ahubena Tapwalolo ainai? Wuwuna Mosese yana loinaena natumiyaone towatowahodine taudiyai ve'ive'ilala amhapihapidi. (Na teina loinane nigele Mosese ainaena na hesi mwalona tubudaone mumugadiyaone aidiyena ilalaomane.) 23 Na amwa'amwahane towatowahodi aidiyai ampaipaihowai ahubena Tapwalolo ainai. Hava wuwuna ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amve'alehaegaune hauganane ahubena Tapwalolo ainai towahone ya'abiye namwanamwane? 24 Havena walo vesivesinuwaena amve'ewa oya'oyamaegau na hesi mumugagu yo yagu walo amvinunu ili'ilimanidi.

Teina towahone ebeha Besinana towahona?

25 Tenem ainai tupwadi Yelusalemaone hiwalo, 'Nuwana teina towahone iya nuwanuwadi na hi'oiye mwalowoi, awa? 26 Na am'ita tomowaone ahi'ahipudiyai itowotowolo na i'au'aubabadane aidiyai, na nigele teya alinanane iyayemaiha. Nuwana ada taumugaiwone hi'awa moihae ebeha iya Besinana towahona, awa? 27 Na tupwadi hiwalo, 'Maudoida bada tahanapuiya'o havaena ilalaomane. Na ebeha Besinana towahona mata yana abalaoma nigele teya yaiya iyahanapui.'

28 Hauganane Yeisu howola ive'ive'ita vada tapwalolo holanai alinana mwala'ina ainaena iwawalone, 'Moiha amhanapuigau'o ebeha yau havaena yalalaomane? Na amnuwatuwu avivini iya ivetamalegaumane ta yana loinaena yalalaomane. Nigele yau yagu loina ainaena na dalava teina ainai yalaoma, na agu tauvetamalene mumuganane inamwanamwa yo idumwalu, na omiu hesi nigele amyahanapui iya yaiya. 29 Na yau yahanapuiya'o, wuwuna iya ivetamalegauma ta ainaena yalalaomane.'

30 Tenem ainai tomowaone hitowoi ta ebeha hi'abi avivini, na hesi nigele teya yaiya iya'abitowoi, wuwuna iya nigele yana hauga iyabwaleni na imwalowoi. 31 Na hesi tomowa bagibagilidi hiyemidiyei ta hiwalo, 'Moiha teina Besinana towahona, nigele howahowana na besinana teya ilaoma na yana paihowa wahiwahiyalana imugaiyei'

Yudeyaone yadi tauloinao nuwanuwadi na ebeha Yeisu hi'abi avivini

32 Tenem ainai tomowaone yadi walo himhim Palisiwone hibenalei, ta hiya yo taupwaoliwone mwalamwala'idi yadi tau'alehao hivetamaledi na Yeisu ebeha hi'abi avivini.

33 Eena Yeisu iwawalone, iwalo, 'Yau bada hauga ubwa'ubwana ainai baidamiu na hinage yawuyouyo agu tauvetamalene ainai. 34 Na howola mata ambehaegau na nigele mata amyalobaigau, na tupwanane ainai yamiyamiyane omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa.'

35 Eeta Yudeyaone hibom aidiyai hiwalo, 'Havaidova ainai ebeha ilalau ta mata nigele tayalobai? Ebeha ilalau hiya Yudeyaone himiyamiya taumiya ganamuli yadi tupwa ainai ta ive'itadi, awa? 36 Teina yana walone vedova ana nuwamasele? Wuwuna iwalo, "Howola abo ambehaegau na mata nigele amyalobaigau", na hinage iwalo, "Tupwanane ainai yamiyamiyane omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa".'

We'aha mayawahina

37 Guyau ana ahubena mwala'ina yana aba'ovi ainai, Yeisu ahi'ahipudiyai itowolo na alinana mwala'ina ainaena iyogayoga, iwalo,

‘Yaiya owa gadom imaguni ulaoma aliguwai ta unuma. 38 Wuwuna
Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaenao, iwalo, “Agu tauyemidiwone
atediyena dova we'aha mayawahina isagesagena”.’ 39 Yeisu yana walone
neta Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana i'au'aubabadane wuwuna, Alu'aluwa
Ve'ahihi mata tauyemidiwo atedi i'oiye mwaudi. Na hauga tenem ainai
Alu'aluwa Ve'ahihi nigele iyaluwu tomowaone aidiyai, wuwuna Yeisu
howola nigele iyayemala wasawasa.

Tomowa holadiyai wahei ibwaleni

40 Yeisu yana walo tomowa bagibagilidi hibenalei, ta tupwadi hiwalo,
‘Moiha, teina towahone iya tauwalo mahalavanaede hiwalowaloweine’.
41 Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Iya Besinana towahona’.
Na hinage tupwadi aidiyena hiwalo, ‘Ebeha Besinana moiha Galiliyena
ilalaomane? 42 Nigele howahowana, wuwuna Buki Ve'ahihi bada ainai
iwalo mahalava'o ebeha Besinana Deivida yana huhu ainaena ilalaoma ta
Deivida yana dalavane Betelehem ainai mata Besinana itubui.’ 43 Tenem
ainai na waheine ibwabwalenine tomowaone ahi'ahipudiyai. 44 Ta tupwadi
nuwanuwadi na Yeisu hi'abi avivini, na nigele teya yaiya iya'abitowoi.

Yudeyaone yadi tauloinaone nigele Yeisu hiyayemidiyei

45 Eeta tau'alehao hiwuyo taupwaoli mwalamwala'idi yo Palisiwone
aidiyai, na hipanivilaedi hiwalo, ‘Hava wuwuna nigele amya'abi avivinine?’
46 Na tau'alehaone yadi babadaone aidiyai hiwawalone hiwalo, ‘Tenem
towahone yana walone inamwanamwa alili. Nigele teya hinage yaiya dova.’
47 Ta Palisiwone hiwalo, ‘Mwali nuwamiune ivai, awa? 48 Na amhanapui
ebeha nigele teya yaiya tauloina nuwana Palisiwone alimaiyena Yeisu
ayayemidiyei. 49 Na hesi tomowa maudoidi Yeisu hiyemidiyei, wuwuna
tomowaone nigele Mosese yana loinane ainai hiyanuwamasele, eeta
Yaubada adi maiha yababana mata imohedi.’
50 Ehebo hinage aidiyena tauloina yehanaede Nikodimo, iya mwalona
boniyaiyena ilau ta Yeisu baidana hi'aubabadane, ana geluwone aidiyai
iwawalone, 51 iwalo, ‘Ita yada loina tenem dova, ebeha havena taloiloina
awa'awawa na hesi mugai towaho tapanivilaei na yana yababa hava abo
ana loina tamohei’.
52 Na babadaone Nikodimo hiwalo yagai, hiwalo, ‘Nuwana owa hinage
gama Galiliyena awa? Na Buki Ve'ahihi uvahili ta uhanapui ebeha nigele
hinage teya tauwalo mahalava Galiliyena iyalaoma.’
[53 Eeta maudoidi bada hilo'uhagwali na hiwuyo yadi dalavai.

Ehebo waihiu hilobai ipwanoli

8 1 Yeisu Olive oyanane ainai ihae. 2 Na malatomtomwai Yeisu ilau
gwaipileuyoma vada tapwalolo mwala'ina holanai na tomowa

maudoidi himiya gwaigwaipileyei na iya hinage italumiyahiwa ta iveve'itadine. 3 Na loina ana tauve'itao yo hinage Palisiwo waihiu ehebo hilauvaiyama, wuwuna iya hilobai ipwanoli eeta waihiunane tomowa ahi'ahipudiyai hivetowolo, 4 na Yeisu hiwalo auline, hiwalo, 'Tauve'ita, waihiu teina bada alobaiya'o ipwanoli. 5 Na ita yada loina Mosese ainaena ebe waihiu teina dova talobai, gaimaena tagohaye'i'iwahi ta imwalowoi. Na owa vedova yam nuwatuwu waihiu teina vehabana?' 6 Walo teina hi'a'ataine ebeha Yeisu yana walo pwano hilobai na hive'ewai.

Eeta Yeisu nigele teya yadi walone iyayemaiha na hesi imiyanobu na ipwagogo ta nimagiginaena namonamowai ilaulaulele, 7 na hibom bada howola hipanipanivilaei. Eeta Yeisu itowolo ta iwalo aulidine iwalo, 'Ehe, ausala, ebe alimiyena nigele teya yaiya yana yababa, mata iya gaima utuwu mugaiyei waihiune tenem ainai'. 8 Eena hinage ipwagogo ta namonamowai ilaulauleleuyo.

9 Tenem ainai Yeisu yana walo hibenalei ta yadi pwanoliwo hinuwatuwuidi eeta ehebo ehebo ilaulau. Hiya Tautaubadao hilau mugai na maudoidi tuluhadiyena ta hitau bwau hitutupwane Yeisu na waihiuwa ibom itowotowolo. 10 Yeisu itowolo ta waihiuwa iwalo auli, iwalo, 'Towatowahowa havaidova hilao'o? Nigele teya iyatupwa ta iyave'ewaigo?'

11 Na waihiuwa iwalo, 'Taubada, nigele teya yaiya'.

Eena Yeisu iwalo, 'Ehe, yau hinage mata nigele yayave'ewaigo. Ausala, ulau, na hesi havena upwanopwanoliuyo.']

Yeisu iya tomowa yadi masele

12 Yeisu aidiyai iwalouyo, iwalo, 'Yau tomowa yadi masele, na ebe yaiya iya imulitaegau maselegu yawahina ainai ihinali, na mata nigele hinage guguyou ainai iyalaulau'.

13 Na Palisiwone Yeisu hiwalo auli hiwalo, 'Owa ubom vehabam uwalowalo, ainaena nigele ayayemidiyego'.

14 Na Yeisu hinage iwalouyo aidiyai iwalo, 'Moiha yabom vehabagu ya'au'aubabada na hesi hava dova yagu walomahalava, neta walo moiha, wuwuna tupwanane ainaena yalalaomane yo hinage mulitai abo ainai yawuyo yahanapuiya'o. Na hesi omiu tupwanane ainaena yalalaomane na hinage howola mata ainai yalau gwaipile nigele amyahanapui. 15 Na omiu yami ve'ewa, taumiya bale'u yadi nuwatuwuwena amve'eve'ewaigau na yau nigele teya yaiya yayave'eve'ewai. 16 Ebe tomowa yave'ewaidi, teina loina dumwadumwaluna, wuwuna loina teina nigele yau yagu loina na hesi Tamagu iya'ivetamalegaumane baidagu yama loina. 17 Na hinage yada loinaone leleledi ainai hiwalo mahalava ebeha tauwalo mahalava hitau bwau yadi walo ehe'ehebona, neta walomahalava moiha. 18 Neta dova yau vehabagu yawalowalo na hinage Tamagu iya ivetamalegauma vehabagu iwawalo mahalavamane.'

19 Eena hipanivilaei, hiwalo, ‘Haidova tamamne?’
Na Yeisu iwalo, ‘Nigele amyahanapuigau ainaena Tamagu hinage nigele amyahanapui. Na omiu ebe amhanapuigau neta Tamagu amhanapui.’
20 Yeisu yana ve'itao teina vada tapwalolo mwala'ina holanai ive'ive'itadi neta velau dedewaganane vahalinai na tenem ainai nigele teya yaiya Yeisu iya'abi avivini wuwuna yana hauga nigele iyalobai.

Tupwanane ainai yalalau omiu mata nigele ainai amyalaowa

21 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Mata yalauvehulugomiu na omiu ambeha ahayaigau ta mayami mumuga yababa ammwalowoi. Wuwuna tupwanane ainai yalalau omiu nigele howahowamiu amyalaowa.’
22 Eena Yudeyaone hibom aidiyai hiwalo, ‘Yana walone hola ambenalei haugana iwalo, “Tupwanane ainai yalalau omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa”. Yana walo teina ana nuwamasele ebeha ibom i'oiye mwalowoiuyo, awa?’
23 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Omiu duyaena amlalaomane na yau ewaena yalalaomane. Ana nuwamasele ebeha omiu bale'uwena na yau hesi nigele bale'uwena yayalaoma. 24 Eena yawalo auligomiu ebeha mumuga yababadi aidiyena mata ammwalowoi ebe nigele amyayemidiyegau, neta ainaena yawalo alimiyai ebeha ammwalowoi mayami mumuga yababa.’
25 Eena hipanivilaei, ‘Yaiya owa?’
Na hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Teina dova mwalona yawalo mahalava alimiyai'. 26 Ginauli bagibagilidi vehabamiu howahowana na yave'ewaigomiu, na hesi mata nigele wuwuna iya ivetamalegaune yana mumuga dumwaluna, eeta hava dova ainaena yabebenalediwa teina vehabadi taumiya bale'u alimiyai yawalo mahalavaedi.’
27 Na yana walo Tamana vehabana nigele hiyanuwamasele. 28 Ta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Howola mata yau Tomowa Moihagu am'abihinigau abo neta ainai amhanapuigau yaiya yau, ta amhanapui ebeha yau nigele yagu nuwatuwuwena yayapaihowa na hesi hava dova Tamagu ive'itagaune aidiyena ya'au'aubabadaedine. 29 Na tauvetamalegaune nigele iyalaulaugabaigau na hesi baidagu apaipaihowa ta hauga maudoina yagu paihowa ainaena ya'abi'abiye yaliyaya.’ 30 Tenem ainai tomowa maudoidi Yeisu yana walo hibenaledi na ainai hiyemidi moiha.

Abelaham yana huhuwo

31 Yudeyaowa Yeisu hiyemidiyeiwa iwalo aulidi, iwalo, ‘Ebe yagu ve'ita ammulitaedi omiu agu taumulitao moiha. 32 Na ainaena hanapu moiha amlobai, na hanapunane ainaena livahi amlobai.’
33 Na hibom Yeisu hiwalo auli hiwalo, ‘Ai Abelaham yana huhu, ainaena nigele teya yaiya yana loina ainaena iyatau'auhigai. Na hava yam walo ana nuwamasele haugana uwalo, “Livahi amlobai”?’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Yeisu iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiyadiwo mumugadi
yababana, hibom yababanane ipaipaidi, yo yababa yana tupwa ainai
himiyamiya. 35 Wuwuna yana taupaihowa mohili mamaihana nigele
yana huhuwone aidiyai iyamiya vateyai, na hesi towaho natuna huhu
holanai imiya vateyai. 36 Omiu hinage dova ebe Yaubada Natunane
ilivahigomiu, mata teina ta'i ilivahigomiu moiha. 37 Yahanapuigomiu'o
ebeha omiu Abelaham yana huhuwo, na hesi amtowotowoi ebeha am'oiye
mwalowoigau, wuwuna nigele yagu ve'ita atemiyai amyamwauwidi.
38 Yau hava dova Tamagu ive'itagau teina alimiyai yawalowalowedine,
na omiu hesi hava dova tamamiu ainaena ambebenalediwa hinage
ampaipaihowaidine.’

39 Ta Yeisu yana walo hiyemaiha hiwalo, ‘Ai tubumai Abelaham’.

Na hinage Yeisu iwalo, ‘Ebe omiu Abelaham tubunao moiha,
mumuganane ammulitaedi. 40 Na hesi omiu yami nuwatuwu vagadi
ainaena ebeha amtowotowoi ta am'oiye mwalowoigau, yau Yaubada
yana walo moihadi adi tauwalo mahalava. Na am'ita Abelaham
mumugana nigele teya tenem dova. 41 Omiu tamamiu yana paihowa
ammulimulitaedi.’

Na hibom hinage hiwalo, ‘Aee, ai nigele tama budabuda. Ai tamamai
ehebo bada, Yaubada.’

42 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Ebe Yaubada ibom tamamiu moiha
amvelauwegau wuwuna yau Yaubada ivetamalegauma ta tupwa teina
ainai yalalaomane, yau nigele yabom yagu nuwatuwuwena yayalaoma
na hesi iya ivevetamalegaumane yana nuwatuwu ainaena. 43 Hava
wuwuna yagu walo alimiyai nigele hiyamasele? Yahanapuiya'o wuwuna
nigele yagu walomahalava amyabenale ili'ilimani. 44 Yahanapuigomiu
omiu Tomodulele natunao, ainaena nuwanuwamiu na tamamiu yana
nuwatuwu ampaihowaidi. Wuwuna hauga yana abavetuwuni ilau ana
higa wau ibom tau'oiye mwalowoi na nigele teya amwaha dumwaluna
ainai iyamiyamiya. Hauga maudoina oyamaena i'au'aubabada ta iya yana
amwaha moihana eeta iya tau'oyamao tamadi. 45 Na yau hesi walo moiha
alimiyai yawalowalo mahalavaedi, na nigele amyemidiyegau. 46 Vedova,
howahowamiu alimiyena ehebo yaiya mumugagu yababadi iwalo
mahalavaedi? Nuwana nigele howahowamiu awa? Na ebe walo moihaena
ya'au'aubabada alimiyai, hava vehabana nigele amyayemidiyegaune?
47 Wuwuna ebe yaiya iya Yaubada ainaena ilaoma, iya Yaubada yana
walo ana taubenali ili'ilimani. Na omiu nuwana nigele Yaubada
ainaena amyalaoma, neta wuwuna nigele Yaubada yana walowone
amyabenaledine.’

48 Tenem ainai Yudeyao yadi tautaubadaone Yeisu ainai hiwalo, ‘Yama
walo mugai ainona moiha bada imahalava'o, wuwuna awalo, owa ehebo
tomowa Sameliya, na vi'avi'a alimwai imiyamiya’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49 Na Yeisu tautaubadaone iwalo aulidi iwalo, ‘Yau yabom nigele teya
vi'avi'a aliguwai, wuwuna Tamagu yave'ahihiyei moiha, na omiu hesi
nigele amyave'ahihiyegau. 50 Yau nigele yabom yehagu yaya'abi'abihini,
na hesi ehebo Tauloina iya yehagu ana tau'abihini iya i'awa moihaegau.
51 Yawalo moiha alimiyai ebe yaiya yagu walo imulitaedi moiha iya mata
nigele iyamwalowoi.’
52 Ta Yudeyaone Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Ahanapuigo'o moiha ebeha
vi'avi'a alimwai imiyamiya, wuwuna Abelaham ahanapuiya'o ebeha iya
bada imwalowoi'o, na hinage tauwalo mahalava ahanapuidi ebeha bada
himwalowoi'o, na uwalo ebe yaiya yam walo imulitaedi moiha mata
nigele iyamwalowoi. 53 Yaiya towaho yede owa? Tubumai Abelaham bada
imwalowoi'o, ainaena havena utowotowoi ta ebeha umwala'i gabaei. Na
hinage tauwalo mahalavao bada himwalowoi'o, na yam nuwatuwu ebeha
umwala'i gabaedi awa?’
54 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe yau yabom yawalo vetuvehaegau, agu
walovetuvehaene neta ginauli awa'awawa, na Tamagu iya iwalowalo
vetuvehaegaune, iya amwalo ebeha yami Yaubada. 55 Omiu nigele
Yaubada amyahanapui, na hesi yau yahanapuiya'o, ebe yawalo, “Nigele,
yayahanapui”, mata ya'oyama, dova omiu yami oyamaone. Na hesi
yahanapuiya'o ta yana walo ya'awa abiyei. 56 Na tubumiune Abelaham
yana yaliyayane ebeha yagu hauga i'ita ta bada i'itaya'o ainaena iyaliyaya
mwala'ina.’
57 Na Yudeyaone ainai hiwalo, ‘Owa howola nigele ambolimai 50
uyalobai, na uwalo ebeha Abelaham u'itaya'o’.
58 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, ebeha mulitai
abo Abelaham itubui na yau bada yamiyamiya’. 59 Eeta Yudeyaone gaima
hivaidi ebeha hi'oiye mwalowoi, na Yeisu aidiyena i'aidawanedi na vada
tapwaloloyena imamahalavane.

Yeisu ehebo mehena gibugibuna i'abiye namwanamwa

9 1 Teya hauga ainai Yeisu ilaulau amwahai na towaho ehebo ilobai
mamehegibugibuna na hilalabahine. 2 Na ana taumulitaone hi'ita ta
Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Tauve'ita, yaiya yana yababa ainaena towaho
teina mamehegibugibuna na hilalabahine, iya yana yababa bo tamana na
hinana yadi yababa?’
3 Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Nigele iya yana yababayena, nuwana
tamana na hinana, na hesi mamehegibugibuna hilabahi ta ainaena
Yaubada yana paihowa wahiwahiyalana tomowa maudoidi hi'ita
towahone ainai. 4 Iya ivetamalegauma yana paihowa tapaihowaidi
ahubenaena wuwuna ebe masigili ilaoma nigele teya yaiya howahowana
na ipaihowa. 5 Eena yau hauganane bale'uwai yamiyamiya, yau bale'u
ana masele.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Walo teina iwalowedi i'ovi na bale'u ihowai na tobatoba
ipapaihowaine, eena tobatobane ivai ta towahonane mehenane
i'a'abidine, 7 na iwalo auli iwalo, 'Ulau ta Sailowam bwahinane ainai
mehemne uuwa'. (Sailowam ana bui Vetamale.) Eeta ilau ta ihuhugune,
na mehenane i'itanedine, ta ilau gwaipileuyone.
8 Na towahonane ana geluwo hi'ita na hiwalo, 'Teina nuwana iya
tau'awa'awanoiwa?'
9 Na tupwadi hiwalo, 'Iya ainaede ta'i'.
Na tupwadi hiwalo, 'Nigele, teya towaho. Na hesi ana oleya bada dova'.
Na towahonane iwalo, 'Yau ainaede'.
10 Eeta hiwalo, 'Vedova yede ta mehemwone u'i'itanedine?'
11 Na iwalo aulidi iwalo, 'Ehebo towaho yehanaede Yeisu, tobatoba
ipaihowai na mehegu i'abidi, na aliguwai iwalo, "Ulau Sailowam
bwahinane ainai mehem uuwa". Ainaena yalau ta mehegune yauwadi ta
ya'i'itanedine.'
12 Eena hipanivilaei, hiwalo, 'Haidova ainaede?'
Na towahonane iwalo, 'Nigele yayahanapui'.

Palisiwone nuwanuwadi ginauli teina hihanapui

13-14 Yeisu ahubena tapwalolo ainai towahonane mehena
tobatobaena i'a'abiye namwanamwadine, neta wuwuna towahonane
hilauvaiyama Palisiwone aidiyai. 15 Na Palisiwone taumehegibugibuwa
hipanivilauyowei, hiwalo, 'Vedova ta mehemne u'i'itanedine?'
Eena iwalo aulidi iwalo, 'Yeisu tobatoba ipaihowaidi ta meheguwai
i'abi'abiyedi na we'aha ainaena yauuwane, ta meheguwone ya'i'itanedine'.
16 Na tupwadi Palisiwone hiwalo, 'Iya taupaihowainane nigele Yaubada
ainaena, wuwuna ahubena tapwalolo yana loina nigele iyamulitaei'.
Na tupwadi hinage hiwalo, 'Vedova ta tauyababa ve'ive'ilala
wahiwahiyalana teina dova ipapaihowaidine? Nuwana nigele
howahowana awa?' Tenem ainai wahei imahalava aidiyai.
17 Na hinage Palisiwone mehegibuginane hipanivilauyowei hiwalo, 'Na
owa vedova yam nuwatuwu iya mehemne i'abiye maseledine vehabana?'
Na iwalo, 'Iya tauwalo mahalava ehebo'.
18 Na Yudeya babadaone nigele hiyayemidi ebeha towahonane
mamehegibugibuna itutubuine na teina ta'i mehena i'itanedine. Eeta
tamanawa yo hinanawa hiyogaedima, 19 ta hipanivilaedi hiwalo, 'Ebeha
heda teina mehegibugibuna amlalabahine? Na vedova yede ta mehenaone
i'itanedine?'
20 Eena towahonane tamanawa yo hinawa Palisiwone aidiyai hiwalo,
'Ahanapuiya'o iya moiha natumai na hinage mehegibugibuna alalabahine,
21 na hesi nigele ayahanapui vedova ta mehenane i'itanedine, na hinage yaiya
i'abiye namwanamwadine nigele ayahanapui. Ta hola ampanivilaei na ibom

vehabana i'aubabada, wuwuna bada imwala'i'o.' 22 Tamana yo hinana walo teina hi'ataidi wuwuna yadi tautaubadaone aidiyai himeheuhi. Wuwuna tautaubadaone yadi loina himwauwidi ta ebe yaiya Yeisu i'awa Besinanaei iya vada tapwalolowena hisosomanaei. 23 Teina wuwuna towahonane tamana yo hinana hiwalo, 'Ibom ampanivilaei wau bada imwala'i'o'.

24 Eeta taumehegibugibuwa hiyogaeuyowei na hiwalo auli hiwalo, 'Havena Yeisu uno'ono'owei na Yaubada uno'owei wuwuna iya ililivahigone na neta towahone ahanapuiya'o iya towaho yababana.'

25 Na iwalo, 'Nigele yayahanapui nuwana iya tauyababa bo nigele. Na neta bada yahahanapuine ebeha meheguwone higibu na i'abiye namwanamwadine.'

26 Na ainai hiwalo, 'Hava ipapaihowaine ta mehemwone u'i'itanedine?'

27 Na iwalo, 'Bada yawalo auligomiu'o na nigele alinagu amyabenalei. Hava wuwuna nuwanuwamiu ebeha ambenaliuyoi, nuwana omiu ana taumulitao awa?'

28 Tenem ainai hinahinabodai na hiwalo, 'Owa bada ana taumulitaede na ai Mosese ana taumulitao, 29 wuwuna bada ahanapuiya'o ebeha Yaubada i'au'aubabada Mosese ainai, na towahone Yeisu nigele ayahanapui havaena ilalaomane'.

30 Na towahowa aidiyai iwalo, 'Teina ginauli palipalina wuwuna towahonane mehegu i'abiye namwanamwadi na nigele amyahanapui ebeha havaena ilalaomane. 31 Na bada tahanapuiya'o Yaubada nigele tauyababa alinadi iyamulimulitaedi, na hesi ebe yaiya Yaubada ive'ahihiyei yo yana nuwatuwu ipaihowaidi, mata Yaubada towahonane alinana imulitaei. 32 Na bada tahanapuiya'o mugai ta wau nigele teya yaiya tayabenalei ebeha taumehegibugibu iya'abiye namwanamwadi. 33 Ebe towaho teina nigele Yaubada ainaena, mata nigele howahowana ve'ive'ilala teina dova iyapaihowaidi.'

34 Ta Palisiwone taumehegibugibune hiwawalo auline hiwalo, 'Owa tauyababa yam hauga heda ainaena ta wau. Ta ebeha uve'itagai yaiya owa?' Eeta vada tapwalolowena hiheusili ta i'aitulu gabaedine.

35 Na Yeisu towahowa wasana ibenalei ebeha vada tapwalolowena hiheusiliya'o, ta ibehaei na haugana ilobai iwalo auli iwalo, 'Yaubada yana Besinana towahona uyemidiyei awa?'

36 Na towahowa iwalo, 'Taubada, yaiya iya ta ainai yayemidi?'

37 Na Yeisu iwalo, 'Towahonane teina ta'i uvinuvinunuine na baidam am'au'aubabadane'.

38 Ta towahowa iwalo, 'Bada yayemidiyego'o', na italumiyahiwa ta ainai ipwapwagogone.

39 Na Yeisu iwalo, 'Yau bale'uwai bada yalaoma'o ta yaloinaegomiu, ta ebe yaiyadiwo mamehegibugibudi mata hi'itanedi, na yaiyadiwo mehedi hi'ita'itanedi mata higibu'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 Ta Palisiwone Yeisu yana walo hibenaledi na hiwalo, ‘Vedova, ebeha
ai hinage mehegibugibumai, awa?’
41 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Ebe omiu mamehegibugibumiu mata
nigele mumuga yababadi alimiyai hiyamiyamiya, na omiu amwalo,
ai mehemai a'itanedi'o, ainaena mata yami mumuga yababadi himiya
vateyai’.

Sipi adi abwalu walo vegevegedina

10 1 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiya
sipi adi abwalu amwahanaena nigele iyaluwu na vali tupwaena
imwalaedi'wa, iya neta tau'aivavali na taulauwunu. 2 Na ebe yaiya
sipi yadi amwahaena iluwu iya adi tau'ita avivini moiha, 3 wuwuna
yadi amwahane ana tau'ita avivini amwahanane mata iho'e ta sipi ana
tau'ita avivinine iluwu na yana sipiwone yehadiyena iyogaedi ta alinana
hibenalei na himulitaei ta himahalava maseleyai. 4 Maudoidi himahalava
na adi tau'ita avivinine imugai na himulitaei wuwuna alinana
hihanapuiya'o na himanahamwei. 5 Na sipiwone nigele howahowana
na vali towaho himulitaei, na hesi mata ainaena hidena, wuwuna
alinanane nigele hiyahanapui na hinage nigele hiyamanahamwei.’
6 Walo vegevegedi teina Yeisu iwalo mahalavaei aidiyai, na ginaulinane
vehabana iwalo aulidi nigele iyamasele hibom aidiyai.

Yeisu iya tau'ita avivini sipi namwanamwana

7 Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, yau sipi
yadi awa'eda. 8 Na mugamugaidi tau'ita aviviniwone hilaoma, hiya
tau'aivavali na taulauwunu eeta sipiwone nigele alinadi hiyabenaledi.
9 Yau hesi sipiwone yadi awa'eda na ebe yaiya iya aliguwena iluwuma
iya mata namwanamwa ilobai, wuwuna hauga bagibagilina hiluwuluwu
yo himahamahalava na awahi namwanamwana hilobalobaidi, 10 na
tau'aivavali yadi paihowa neta hilaoma hi'aivavali yo hi'oiye mwalowoidi
yo hinage hi'abiye yababadi, na yau yalaoma tomowa yawahidi
namwanamwana mwaumwauna aliguwena hilobai.
11 ‘Na hinage aidiyai iwalo, 'Yau sipi adi tau'ita avivini namwanamwana
wuwuna yawahigu yatalamwei ta yagu sipiwone vehabadi yamwalowoi.
12 Na ebe yaiya nigele yana sipiwo na maiha vehabana i'ita'ita avivini,
na ebe edewa manimaninina i'ita ilaolaoma sipiwone ilauvehuludi na
idena. Na edewanane sipi tupwadi i'oiye mwalowoidi, yo meheuhiyena
sipi maudoidi hitaubudebudeyanaedi. 13 Towahonane yana dena wuwuna
wau maiha vehabana ipaipaihowa, na sipiwone iya nigele ainaena, eeta
vehabadi nigele iyanuwanuwatuwu.
14 ‘Yau sipi adi tau'ita avivini namwanamwana, wuwuna yagu sipiwone
yahanapuidi na hiya hinage hihanapuigau. 15 Dova hinage Tamagu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ihanapuigau na yau yahanapuiya'o. Ta yau yawahigu bada yatalamwena'o
ta yagu sipiwone vehabadi yamwalowoi. 16 Tupwadi yagu sipiwone
himiyamiya, neta hiya teina ta'i nigele yagu abwaluwai hiyamiyamiya,
hiya sipiwone aliguwai yalauvaidima ta ebe alinagu hibenalei na hilaoma
aliguwai, na ma'adi geluwo hiyeboda ehebo, na ebe adi tau'ita avivini
ehebo ta'i. 17 Tamagu ivelauwegau moiha wuwuna yawahigu yatalamwei
ta ebe yamwalowoi, na mulitai yawahigu yalobuyoi. 18 Nigele mata yaiya
iyaloinaegau ta yamwalowoi. Yau ta'i yatalamwegau ta yamwalowoi, eena
howahowagu yawahigu yavaiuyoi. Wuwuna teina dova Tamagu yana
nuwatuwu na hinage yana loina aliguwai.'

19 Yeisu yana walo teina vehabadi Yudeyaone hibom aidiyai hiveta'eta'e
mwala'ina, ta wahei aidiyai imahalava. 20 Na tomowa bagibagilidi
hiwalo, 'Iya vi'avi'a ainai imiyamiya ainaena i'abiye buwane. Havena
yana walo ambenabenaledi.'

21 Na tupwadi hiwalo, 'Teina nigele dova vi'avi'a yana walo, wuwuna
vi'avi'a nigele howahowana towaho mehegibugibuna mehena i'abiye
maseledi!'.

Yudeyaone Yeisu hita'wata'wataei

22 Bolibolimai haugana ainai na Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina
abiyemaselena hipaihowai. 23 Eena Yeisu vada tapwalolo holanai
ilowolowouhi, ehebo biliutuhi ainai neta tauwasawasa Solomoni yana
biliutuhi. 24 Tenem ainai Yudeyaone Yeisu hitowolo gwaigwaipileyei na
hiwalo auline, 'Owa hauga maudoina nuwamai u'oi'oiye pwanopwano
na aiteya hauga ainai abo alimaiyai uwalo mahalava moiha ebeha owa
Besinana towahona?'

25 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Bada alimiyai yawalo mahalava'o na hesi
nigele amyayemidiyegau. Na hinage paihowadine Tamagu yehanaena
yapapaihowaidine aidiyena bada hive'itagau'o, 26 na bada ta'i nigele
amyayemidiyegau, wuwuna omiu nigele yagu sipiwo. 27 Na yau yagu
sipiwone alinagu hibenabenalei, na hiya hinage yahanapuidi'o ta
ainaena himulimulitaegau. 28 Na yawahi miyamiya ateyaina yamohedi
ta nigele mata hiyamwalowoi, eeta nigele mata yaiya nimaguwena
iya'waya'wayaidi. 29 Hiya sipiwone Tamagu imohegau, ainaena nigele
teya howahowana na Tamagu nimanaena i'wayai, wuwuna iya ginauli
maudoina imwala'i gabaedi. 30 Yau na Tamagu ehebo ta'i.'

31 Eeta Yudeyaone hinage gaima hivaidi na ebeha Yeisu hitalai. 32 Na
Yeisu i'itadi ta aidiyai iwalo, 'Paihowa bagibagilidi na namwanamwadi
Tamagu ainaena bada yapaihowaidi'o alimiyai, na vedova ta am'awa
yabayababaegaune, ta ebeha gaimaena amtalaigau'.

33 Na Yudeyaone Yeisu yana walowa hiyamaiha, hiwalo, 'Nigele ebeha
yam paihowa namwanamwadi vehabadi atalaigo, na hesi yam walo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yaiyai vehabadi atalaigo, wuwuna owa towaho mohili na uwalo ebeha owa Yaubada'.

34 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Loina lelelelena yami Buki Ve'ahihi holanai iwalo, "Bada yawalo'o Ebeha omiu yaubadao". 35 Na tahanapuiya'o ebeha yana walomahalava maudoina nigele oyama, na Buki Ve'ahihi tenemdova yana walomahalava ebeha hiya Yaubada yana walo imohedi'o i'awa yaubadaedi. 36 Eeta hava wuwuna haugana yawalo, ebeha yau Yaubada Natuna, na yagu walone vehabana amnuwatuwu ebeha walo awawa. Na yau ihanapuigau ta ivetamalegauma bale'uwai yalaoma na yana paihowa yapaihowaidi. 37 Eeta am nuwatuwui ebe yau Tamagu yana paihowa nigele yayapaihowaidi havena amyemiyemidiyegau. 38 Na hesi ebe amnuwatuwui paihowadine yapaipaihowaidi na nigele amyayemidiyegau, bada yede paihowadiyaone amyemidiyedi na tenem ainaena hi'abiye gwaipilegomiu na amhanapuigau ebeha yau Tamagu aliguwai imiyamiya na yau hinage ainai yamiyamiya.' 39 Tenem ainai Yudeyaone hitowoi na ebeha hi'abi avivini ta nigele howahowadi, eeta Yeisu ilalaugabaidine.

40 Ilau Yolidani bwahi igeyo'awauyoi, neta Yoni yana aba'abiye bapitaiso mugai tupwanane ainai na tenemai imimiyane, 41 na tenem ainai tomowa bagibagilidi ainai hilaoma na hibom hiwalo, 'Yoni nigele teya paihowa wahiwahiyalana iyapaihowaidi, na hesi Yoni yana walomahalava towaho teina vehabana moihana imahalava'o'. 42 Eeta tupwanane ainai tomowa bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei.

Lasalo mwalowoiyena itowolouyo

11 1 Ehebo towaho lovalovalana yehanaede Lasalo. Lasalo iya Betani towahona na hinage nuhunao bwau, neta Meli na Malida baidana himiyamiya. 2 Na Melinane iya howola mata Yeisu aena iyewoloidi yo vahunaena iba'ilidi. 3 Na haugana nuhudine Lasalo ilovala, na nuhunaone wasa hivetamalei Yeisu ainai hiwalo, 'Bada, am geluwo Lasalo ilovala'.

4 Ta Yeisu wasane ibenalei na iwalo, 'Lovala teina ainona ebeha Lasolo mata nigele yana hauga mwalowoi na hesi Yaubada yana wahiyala tomowa maudoidi hi'ita na Yaubada hiwalo vetuvehaeyei na hinage Natuna hiwalo vetuvehaeyegau'. 5 Na Yeisu Malida yo tahinane na hinage nuhudine Lasalo ivelauwedi mwala'ina. 6 Ta hauganane wasa ibenalei ebeha Lasalo ilovala, eeta tupwanane ainai ahubena bwau imimiyauyone.

7 Ahubena bwau hi'ovi na ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Teina ta'i tawuyo Yudeya'.

8 Na ana taumulitaone Yeisu ainai hiwalo, 'Bada, havena talaulau tupwanane ainai, wuwuna Yudeyaone howola ta'i nuwanuwadi ebeha gaimaena hitalaigo'.

9 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Ahubena maudoina ainai neta malatomtomwena ana higa ilavilavi, na ebe yaiya ahubenaena ilau mata

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nigele iyalautupatupa wuwuna bale'u ana masele imiyamiya, 10 na hesi ebe masigili ainai ilau neta mata ibe'u, wuwuna nigele masele ainai iyamiyamiya.'

11 Yana nuwatuwu teina iwalowedi i'ovi na iwalouyo iwalo, 'Ada gelune Lasalo bada i'eno i'iwahi'o ainaena talau na yavanoi'.

12 Na ana taumulitaone hiwalo, 'Bada, unuwatuwui ebeha i'eno i'iwahi neta mata inamwanamwa'. 13 Na Yeisu yana walo ainona ebeha Lasalo bada imwalowoi'o, na hesi ana taumulitaone yadi nuwatuwu ebeha moiha i'eno i'iwahi'o vehabana iwalowalone.

14 Eeta Yeisu aidiyai iwalo mahalava moiha, iwalo, 'Lasalo bada imwalowoi'o, 15 na yayaliyaya wuwuna yana mwalowoine nigele ainai yayamiyamiya na ainaena yagu paihowa am'ita na amyemidiyegau. Inamwanamwa bada talau na ta'ita.'

16 Na Tomasi iya yehana himwauwi patubwau, i'apuhini na ana geluwo aidiyai iwalo, 'Badagi yada tauve'ita baidada talau na ebe imwalowoi ita hinage tamwalowoi'.

17 Haugana Yeisu ilaoma Betani vahalinai wasa ibenalei ebeha ahubena vehopali i'ovi'o aidiyai Lasalo himwauwiya'o magaiyai. 18 Betani na Yelusalem nigele amwaha daodao, 19 eeta Yudeyaone bagibagilidi mayadi atemuyamuya hilaoma ebeha Malida na Meli nuwadi tupwana hi'abiye namwanamwadi nuhudine vehabana. 20 Na Malida wasa ibenalei ebeha Yeisu ilalaoma, eeta imahalava Yeisu habi lawenama, na tahinane Meli vadai imiyamiya.

21 Malida Yeisu ilobai na ainai iwalo, 'Bada, ebe owa mwalona teinai umiyamiya, nigele mata nuhugune iyamwalowoi. 22 Na yahanapuiya'o ebeha hauga teina ebe hava vehabana Yaubada ainai u'awanoi mata imohego ta'i.'

23 Eeta Yeisu Malida ainai iwalo, 'Nuhumne mwalowoiyena mata itowolouyo'.

24 Na waihiune iwalo, 'Ehe, yahanapuiya'o ebeha mulitai hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena abo itowolouyo'.

25 Na Yeisu iwalo, 'Yau towolouyo wuwuna yo hinage yawahi moiha. Ainaena ebe yaiya iyemidiyegau, na haugana imwalowoi mata yawahi miyamiya vateyaina ilobai. 26 Na ebe yaiyadiwo hiya mayawahidi hiyemidiyegau mata nigele hiyamwalowoi. Na owa vedova? Yagu walo teina vehabana uyemidiyegau bo nigele?'

27 Na Malida iwalo, 'Bada, yayemidiyego ebeha owa Besibesinanam, Yaubada Natuna bale'uwai ulaoma'.

28 Malida yana walo tuluhanai ilau gwaipile vadai na tahina Meli ainai iwalo dawani, iwalo, 'Tauve'itawa bada ilaoma'o na ipanipanivilaego'. 29 Haugana Meli ibenalei, itowolo mwayamwayau ta imamahalavane habi itana. 30 Na Yeisu howola nigele iyalaoma dalavai, na hesi tupwanane

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai Malida ilolobaiwa imiyamiya. 31 Na Yudeyaone hiya Meli baidanao
vadai hidoudou, Meli yana lau hi'ita na yadi nuwatuwu ebeha ilalau
magaiyai habi dou, ta tuluhanaena hilalaune.
32 Meli tupwanane ainai imahalava ta Yeisu i'ita, na mehenai ipwagogo
aitulu na ainai iwalo, 'Bada, ebe owa teinai umiyamiya mata nigele
nuhugune iyamwalowoi'.
33 Na tenem ainai Yeisu Meli yana dou i'ita na hinage Yudeyaone hiya
baidanao hilaoma yadi dou hinage i'itadi na atena imuya, na nuwana
iyababa mwala'ina. 34 Na aidiyai ipanivila iwalo, 'Havaidova ainai ana
magaine?'
Na hiwalo, 'Bada, ulaoma ta ave'itago'.
35 Na Yeisu hinage idou.
36 Na Yudeyaone Yeisu yana dou hi'ita, eeta hiwalo, 'Moiha ana gelune
ivelauwei mwala'ina'.
37 Na tupwadi aidiyena hiwalo, 'Yeisu iya tauwahiyala, na howahowana
mehegibugibudi mehedi i'abiye maseledi awa? Na vedova ta nigele
iyalaoma lavinai na ana gelune iyalauyeyawahaine ta havena
imwalomwalowoi.'
38 Yeisu mayana nuwayababa na ihae magai ainai, na magaine bada
duluva ta ana awa'edane gaima mwala'ina ainaena hive'eno'auhine.
39 Eena Yeisu boda aidiyai iwalo, 'Gaimane amvaivehulu'.
Na Malida iya taumwalowoiwa nuhunane iwalo, 'Bada, bada ibova'o,
wuwuna ahubena vehopali bada hi'ovi'o ainai himwamwauwine'.
40 Na Yeisu Malida ainai iwalo, 'Wau yawalo mahalava alimwai ebeha
ebe uyemidiyegau mata Yaubada yana wahiyala abo u'ita'.
41 Eeta gaimane hivaivehulu na Yeisu i'ita hae na i'awanoi,
iwalo, 'Tamagu yauwedo mwala'ina, wuwuna hauga maudoina
alinagu ubenabenaledi. 42 Na teina ya'awa'awanoine tomowa teina
vehabadi ta ebe yam wahiyala hi'ita na hiyemidi moiha ebeha owa
uvetamalegaumane.'
43 Eeta yana awanoi tuluhanai alinana mwala'ina iyoga iwalo, 'Lasalo,
umahalavama!' 44 Na taumwalowoiwa ma'ana huma imamahalavamane,
wuwuna nimana yo aena na hinage maninane ale'owena hihuma, eena
boda iwalo aulidi, iwalo, 'Amlivahi vehulu na am'abigabaei ta ilau'.

Yudeyaone nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi

45 Tenem ainai Yudeyaone Meli ana taubo'ewone Yeisu yana paihowa
hi'ita, na bagibagilidi hiyemidiyei moiha, 46 na hesi tupwadi nigele
hiyayemidiyei, ta hilau gwaipile Palisiwone aidiyai hiwalo mahalava
hava dova hi'itaya'o Yeisu ipapaihowaine.
47 Ta Palisiwone na taupwaoliwo mayadi babadao maudoidi himiya
ahaidi na hiwalo, 'Towahone hava ainai mata tapaihowai? Wuwuna

paihowa wahiwahiyaladi ipaipaihowaidi. 48 Na ebe nigele hava ainai
tayapaihowai mata tomowa maudoidi ainai hiyemidi na Lomaone yadi
loina imahalava ta yada vada tapwalolo na hinage yada boda maudoidi
hi'abiye yababadi.'
49 Na ehebo aidiyena yehanaede Kayapasi iya bolimai tenem ainai
taupwaoli yadi taubada mwala'ina, ana geluwone iwalo aulidi iwalo,
'Omiu ta'i nuwapwanopwanomiu! 50 Ainaena nigele amyanuwamasele
ebeha ginauli namwanamwana alidai imahalava neta ehebo
towaho imwalowoi tomowa maudoida vehabada. Na nigele ana ita
namwanamwana ebe ita Yudeyaone yada boda hi'abiye yababa.'
51 Na Kayapasi walo teina i'a'ataidine nigele iya yana nuwatuwuwena,
na hesi bolimai tenem ainai iya taupwaoli yadi taubada mwala'ina.
Ainaena hauga tenem ainai iwalo mahalava howola abo Yeisu mata
imwalowoi Yudeyaone bodadi vehabadi. 52 Na nigele ebeha Yudeyaone
hiya vehabadi na hesi tupwa maudoidi aidiyai Yaubada yana tomowao
ilaugogoidima ta hiveboda ehebo. 53 Ahubenanane tenem ainai
tauloinaone yadi loina himwau na ebeha Yeisu hi'oiye mwalowoi.
54 Tenem ainai Yeisu nigele Yudeyaone mehediyai iyalowolowouhi,
eeta ilaugabaidi ta ilau nu'ula papalinai ehebo dalava yehanaede Ipileim
ainai, na tenemai ma'ana taumulitao himiyamiya.
55 Na hauganane ainai Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna ana hauga
muhamuhana ta tomowa bagibagilidi yadi dalavaena hihae Yelusalem
habi abiye maseledi abo mulitai Buidi'wa hipaihowai. 56 Tenem
ainai Yeisu hibehaei, na yadi behane ainai vada tapwalolo vahalinai
hitowotowolo na hibom aidiyai hiwalo auliyoidi hiwalo, 'Vedova yami
nuwatuwu? Moiha towahonane nigele mata iyalaoma guyau teina
ainai awa?' 57 Taupwaoliwo yadi babadao na hinage Palisiwone tomowa
aidiyai hiloina neta ebe teya tupwa ainai Yeisu hilobai hiwalo mahalava
mwayamwayau babadaone aidiyai ta Yeisu hi'abi avivini.

Yeisu ana yewoloi vehabana

12 1 Ahubena 6 hiha'waha'wana na Buidi'wa guyauna hipaihowai,
na Yeisu ilau Betani Lasalo yana dalavai, iya mwalona
mwalowoiyena Yeisu i'abiye towolouyoine. 2 Na nemai ai'ai hilauliga
Yeisu vehabana, na Malida ilauhuwa, ta Lasalo yo Yeisu mayana
bodao himiyagogoi ta hi'ai'ai. 3 Na Meli woloi dova oiwaga, ana maiha
mwala'ina, ivai ta Yeisu aenai ihihiwaine. Mulitai abo Meli ipwagogo
ta vahunaena Yeisu aena ibaba'ilidine. Na woloiwa panena mwala'ina
ainaena vadane ilau'auhi.
4 Eena Yudasa Isakaliyota, ibom ehebo Yeisu ana taumulita yo hinage
iya mata mulitai Yeisu i'alomagigiyei inuwanuwatuwu ta iwalo, 5 'Hava
vehabana ta woloine nigele iyagimwalaei ta ana maiha dova 300 kina

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iyavai ta tauwewelohe iyahaguidine?' 6 Yudasa yana walo nigele teina
walo moiha ebeha tauwewelohe vehabadi, na hesi ibom vehabana,
wuwuna iya tau'aivavali ehebo, na hinage Yeisu mayana taumulitao yadi
mane ana tau'ita avivini, na manenane ainaena i'ai'aivavali.
7 Eeta Yeisu iwalolau Yudasa ainai iwalo, 'Badagi, havena waihiu teina
u'ulu'ulumiyanei. Wuwuna hava teina aliguwai ipapaihowaine neta
agu mwau magai vehabana. 8 Na tauwewelohe uwawalowedine hauga
maudoina vahalimiwai mata himiyamiya, na yau hesi nigele hauga
daodaona mata baidamiu tayamiyamiya.'
9 Ta Yudeya bodadi Yeisu wasana hibenalei ebeha Betani ainai imiyamiya,
ta dalavanane ainai hilalaune. Yadi lau wuwuna ebeha nuwanuwadi Yeisu
hi'ita, yo hinage Lasalo hi'ita, ibom mwalowoiyena Yeisu yana walowena
i'abiye towolone. 10-11 Tenem ainai Lasalo hi'i'itane na Yudeya bagibagilidi yadi
taumugaiwo yadi loina hita'wata'wataedi na Yeisu ibom hiyemidiyei, eeta
taupwaoli mwalamwala'idi hiloina toyawa ta ebeha Lasalo hi'oiye mwalowoi.

Yeisu yana luwu Yelusalem

12 I'ahubena na boda mwala'ina hilaoma Buidi'wa guyauna ainai ta Yeisu
wasana hibenalei ebeha ilalaoma Yelusalem. 13 Eeta luwuluwu hivaidi ta
himahalava habi lauvaina na hiwuiwui alinadi mwala'ina hiwalo:

'Hosana!
Ano'owego Bada!
Yaubada yehanaena ulaoma
uvetauloina mwala'ina Isileli alimaiyai.'

14 Na Yeisu lagulagu yehana ase ainai igelu ta ilaulau, dova mwalo Buki
Ve'ahihi ainai iwalo mahalava iwalo:

15 'Saiyoni dalava didigana tomowamiu havena ammehemeheuhi.
Teina hauga yami tauwasawasa bada iluluwuwa alimiyai,
lagulagu ase yauyaubona ainai igelu.'

16 Hauganane tenem ainai ana taumulitao nigele walone vehabana
hiyanuwamasele, na hesi Yeisu yana towolouyo wasawasana abo
nuwadiyena ihae neta Buki Ve'ahihi hilelelelewa ainona imamahalavane.
17 Eena tupwadi mwalona mehediyai Yeisu Lasalo magaiyena iyogaei na
mwalowoiyena itowolouyo, bada hilao'o adi geluwo aidiyai, ta wasanane
hiwalo mahalavaei amwaha daodaowai. 18 Tenem ainai Yudeya bagibagilidi
Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana wasana hibenalei, Eeta hilaoma habi
itana. 19 Eeta Palisiwone hibom aidiyai hiwalo, 'Am'ita, yada wahiyala bada
i'ovi'o, wuwuna tomowa maudoidi Yeisu yana boda aidiyai hilaulau'.

Tupwadi Gilisi nuwanuwadi na Yeisu hi'ita

20 Guyaune ainai tupwadi Gilisiwone ahi'ahipudiyai himiyamiya na
hiya habi tapwalolo ta hihae Yelusalem Buidi'wane guyauna ainai. 21 Na

taumiya Gilisi mayadi panivila hilau Pilipi ainai. Na Pilipi iya Bedesaida towahona, neta Galili tupwanai. Eeta hilau hipanivilaei ebe Yeisu hi'ita.
22 Na Pilipi ilau ta Andulu ainai iwalo mahalava ta hitau bwau Yeisu ainai hilaoma ta taumiya Gilisi yadi nuwatuwu hiwawalo mahalavaeine.

23 Ta Yeisu Gilisiwone yadi walo iyemaiha iwalo, 'Hauga bada imahalava'o na Tomowa Moihagu yagu wasawasa yalobai. 24 Yawalo moiha alimiyai, ebe patu bale'u ainai ta'umai, mulitai bale'u holanai ipwaha, na holanaena mata i'ini yo i'aino namwanamwa yo mwala'idi. 25 Omiu dova hinage patu ebe yawahimiu amnuwavidi mata amvetaudawanidi na ebe yawahimiu amtalamwedi, hauga ilalaoma ainai yawahi miyamiya vateyaina mata amlobai. 26 Ainaena ebe yaiya nuwanuwana na aliguwai ivetaupaihowa, mugai imulitaegau, yo hinage ebe yaiya vehabagu ivetau paihowa Tamagu i'awa namwanamwaei.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava

27 'Hauga teina ainai nuwagu ivitai mwala'ina, ta vedova mata yagu awa'awanoine? Ta vitai teina ainai Tamagu ivaivehulugau. Nuwana havena tenem dova ya'awa'awanoi, wuwuna vitai teina iya vehabana yalalaomane. 28 Na hesi ya'awanoi na Tamagu ainai yawalo, 'Tamagu, yeham u'abihini!'.

Eena ehebo alina galewaena hibenalei, iwalo, 'Yehagu bada ya'abihiniya'o na mulitai abo ya'abihiniyoi'. 29 Na bodaone tenem ainai hitowotowolo, alinane hibenalei ta hiwalo, 'Tutu idagudagugune'.

Tupwadi hiwalo, 'Nigele, tausagenawasa hesi ainai i'au'aubabadane'.

30 Mulitai Yeisu aidiyai iwalo, 'Alinane ambebenaleine nigele yau vehabagu na hesi omiu vehabamiu. 31 Hauga teina bada imahalava'o yo tauyababa bale'uwai himiyamiya Yaubada iloinaedi, yo hinage bale'u teina ana tauloina Tomodulele mata igabaei aituluwei. 32 Na yau bale'uwena hi'abihinigau aiwa ainai, ta tomowa maudoidi yaniulidima aliguwai.' 33 Eeta tenem dova Yeisu ive'itadi, vedova yana mwalowoi.

34 Bodaone yana walo hibenalei ta hiyemaiha, hiwalo, 'Yama Buki Ve'ahihi iwalo mahalava ebeha Yaubada yana Besinana miyamiya vateyaina, na vedova ta uwalo mata Towahonane hi'abihini? Yaiya teina Towaho?'

35 Yeisu iwalo, 'Hauga ubwa'ubwana ainai masele alimiyai imiyamiya ta teina hauga maselene ainai amlau. Wuwuna ebe yaiya guguyou ainai ilau mata nigele amwaha iya'ita lobai. 36 Teina haugane masele alimiyai imiyamiya, ta maselene amyemidiyei, omiu masele natunao.' Yeisu yana walo teina i'ataidi na ilaugabaidi ta aidiyena i'a'aidawanine.

37 Yeisu bada ve'ive'ilala bahudi ive'itadi'o na bada ta'i nigele hiyayemidi. 38 Ainaena dova tauwalo mahalava Aisaya mwalona Buki Ve'ahihi ainai iwawaloweiwa, iyemala moiha'o, haugana iwalo:

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Bada, wasanane awalo mahalavaena'o, na nigele teya yaiya
iyayemidiyedi? Yam wahiyala bada hi'itaya'o na nigele
hiyayemidi."
39 Na hibom nigele hiyayemidi wuwuna Aisaya hinage Buki Ve'ahihi
ainai iwalo mahalava, iwalo:
40 'Yaubada bada mehedi i'abiye gibudi'o,
yo hinage yadi nuwatuwu i'abi auhidi'o,
Eeta nigele howahowana ta mehediyena hi'itadi,
na nigele howahowadi yadi nuwatuwu ainaena hanapu hivai,
na nigele howahowadi hi'ita gwaipilema aliguwai
ta ebe ya'abiye namwanamwadi.'
41 Aisaya walo i'ataidi wuwuna Besinana yana wasawasa i'ita
mugaiyedi'o, eeta vehabana iwalo mahalavaedi.
42 Tenem ainai Yudeyaone adi taumugaiwo tupwana bagibagilidi
Yeisu hiyemidiyei, na nigele hiyawalo mahalava, wuwuna Palisiwone
himeheuhedi, mata dova vada tapwalolowena hivaivehuludi. 43 Hiya
nuwanuwadi hino'owedi ainaena Yaubada nigele nuwadi.
44 Yeisu boda aidiyai iwalo mahalava iwalo, 'Ebe yaiyadiwo omiu
amyemidiyegau, agu tauvetamale hinage amyemidiyei. 45 Na yaiyadiwo
omiu am'itagau'o, agu tauvetamalene bada am'itaya'o. 46 Yau maseleyede
teina yalaoma bale'uwai ta ebe yaiyadiwo amyemidiyegau nigele hinage
guguyou ainai amyamiyamiya.
47 'Na ebe yaiya alinagu ibenalei na nigele iyamulitaedi, nigele
mata yababa vehabana yayalauvetalaei. Wuwuna yau yalaoma nigele
habi lauvetala na hesi tomowa habi livahidi. 48 Eeta ebe yaiya owa
uta'wata'wataegau yo hinage yagu walo uta'wata'wataedi, hauga yana
aba'ovi ainai loina ulobai, nigele aliguwena na hesi yagu walowo
aidiyena mata ulobai. 49 Wuwuna walowone nigele yagu nuwatuwuwena,
na hesi agu tauvetamalene hava dova ivenuwamwauwegauwa yawalo
mahalava alimiyai. 50 Na yana venuwamwau yahanapuiya'o yawahi
miyamiya vateyaina ainai imiyamiya. Ainaena hava Tamagu yana
venuwamwau aliguwai teina dova yawalowalowedine.'

Yeisu ana taumulitao aedi iuwadi

13 1 Bada hauga iu'iuna na Buidi'wa guyauna ana ahubena ebe
hipaihowai, ta Yeisu ihanapuiya'o bada yana hauga imamahalava
na bale'u teina ilaugabaei na iwuyo Tamana ainai. Hesi Yeisu yana bodao
i'atemuyamuyaedi mwala'ina, hauga yana abavetuwuni ta ilaoma yana
aba'ovi.
2 Na Tomodulele bada Yudasa ainai iluwu'o ta ivenuwamwauwena'o
ebeha Yeisu ihuhulaei. Yudasa iya Saimoni Isakaliyota natuna. Eeta yadi ai
ainai 3 Yeisu bada ihanapuiya'o ebeha Yaubada ginauli maudoidi imohena'o

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ta ibom iloina, yo hinage ihanapuiya'o iya Yaubada ainaena ilaoma yo hinage mata Yaubada ainai ilau gwaipile. 4 Ainaena yadi aba'aiyena Yeisu itowolo ta ana luwuluwu ivai vehuludi na tawelo ivai ta ilau tulituliyei. 5 Na bwahi ihiwai gaeba mwala'ina ainai na ivetuwuni ta ana taumulitao aedi iuwadi na mulitai tawelowa ilalau tulituliyeiwa ainaena aedi iba'ilidi.

6 Na haugana Yeisu ilaoma Saimoni Pita ainai, Pita iwalo, 'Bada, havena aegu uwuwawuwadi'.

7 Na Yeisu iwalo, 'Nigele uyahanapui hava wau yapaipaihowaidi alimwai na hesi howola abo uhanapuidi'.

8 Na Pita Yeisu ainai iwalo, 'Havena hinage teya hauga aegu uuwauwadi.'

Eena Yeisu Pita yana walo iyemaiha, iwalo, 'Ebe nigele aem yayauwadi owa nigele augelu'.

9 Eeta Saimoni Pita italam, iwalo, 'Bada, ausala. Na hesi havena ae'a'avagu, na nimagu yo vahugu uwuwadi'.

10 Na Yeisu iwalo, 'Ebe yaiyadiwo omiu bada amhugu'o, howahowana ae'a'avamiu am'uwadi na ainaena taumiu maudoina imasele. Bada omiu ammasele'o, na hesi nigele maudoimiu.' 11 Yeisu bada ihanapu mugaiyena'o yaiya iya howola abo ihuhulaei, eeta iwalo, 'Nigele maudoimiu amyamasele'.

12 Eeta aedi iuuwadi'o ta ana luwuluwu ili'wauyoi ta imiyauyo na aidiyai i'aubabada, iwalo, 'Amhanapuiya'o hava yapaipaihowaine alimiyai? 13 Omiu amyogaigau'o ebeha yau Tauve'ita, na hinage yami Bada, ta neta walo moiha. 14 Yau yami Bada yo hinage Tauve'ita na bada aemi yauwadi'o, ainaena omiu amve'ao'aonaegau ta hinage ami geluwo aedi amuwadi, 15 dova hava teina yave'ive'itaedi alimiyai amve'ao'aonaedi ta ampaihowaidi ami geluwo aidiyai. 16 Na yawalo moiha alimiyai mata nigele teya taupaihowa yana taubada iyadi'wai, yo nigele mata teya tauyewasa ana tauvetamale iyataudi'wai. 17 Ainaena ve'itao teina amhanahanapuidi na ebe ampaipaihowaidi mata awanamwanamwa amlobaidi.

18 'Ginauli teina nigele ebeha maudoimiu vehabamiu yayawalowalo, na hesi hiya yavesinuwaedi'o vehabadi yawalowalone, na Buki Ve'ahihi yana walomahalava teya towaho vehabana iwalo:

"Towaho teina iya ai'ai yamohei, itaugwaipile ta ive'alehaegau."

19 'Ginaulidine teina alimiyai yawalo mahalavaedi'o mulitai abo himahalava, ta ebe haugana himahalava amyemidiyegau ta'i. 20 'Moiha, mulitai abo yavetamalegomiu boda aidiyai na ebe yaiya i'abiye yaliyayagomiu, neta yau i'abiye yaliyayagau na ebe yaiya i'abiye yaliyayagau agu tauvetamalene i'abiye yaliyaya.'

Yeisu ana huhula vehabana iwalo mahalava

21 Yeisu ginauliwone teina iwalowedi'o ta nuwana ivitai mwala'ina, eeta ana taumulitao aidiyai iwalo mahalava iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ehebo alimiyena mata ihuhulaegau'. 22 Na ana taumulitao maudoidi
hibom hivinuvinunuyoidi, ta nuwadi ipwanopwano mwala'ina. Wuwuna
yana walo ana maselene nigele hiyahanapui. 23 Na ehebo ana taumulita,
ibom Yeisu ana gelu moiha iduivahali Yeisu ainai, 24 na Saimoni Pita
nimanaena iwalo, 'Upanivilaei yaiya vehabana iwalowalone'.
25 Eeta iduivahali ili'ilimani Yeisu ainai na talinanai iwalohimhim,
iwalo, 'Bada, yaiya vehabana uwalowalone?'
26 Ta Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Mata beledi yatomwahi ta yayebuta
na yamohei, iya neta towahonaede'. Eeta Yeisu beledine iu'iuna ivai ta
iyebuta ta Yudasa imomoheine, Yudasa iya Saimoni Isakaliyota natuna.
27 Hauganane Yudasa beledi ivai Tomodulele iluwu ainai.
Ta Yeisu Yudasa iwalo auli, 'Umwayamwayau ta yam nuwatuwu
upaihowai.' 28 Na hiya Yeisu baidanao hi'a'aine nigele teya yaiya
aidiyena iyahanapui hava Yeisu vehabana iwalowalone. 29 Yudasa iya
yadi mane ana tau'ita'ita avivini, eeta yadi nuwatuwu ebeha Yeisu
iwalo auli ta Yudasa ilalau yadi guyau pwalawana iyemaihadi, bo ilalau
tupwana mane tauwewelohe imohedi. 30 Eeta Yudasa belediwa i'ai, na
mwayamwayauwena imahalava maseleyai. Neta bada imasigili'o.

Loina vauvauna Yeisu ainaena

31 Yudasa bada ilaugabaidi'o, na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Yagu
hauga bada imahalava'o na mata yau Tomowa Moihagu yagu wasawasa
imahalava yo Yaubada yana wasawasa hinage yayemahalava. 32 Na
ebe aliguwena Yaubada yana wasawasa i'abiye mahalava, yau hinage
Natuna mata i'abiye wasawasaegau ta yagu wasawasane i'abiye mahalava
mwayamwayauwei.
33 'Natuguwao, hauga iu'iu alilina ainai yau baidamiu, na mulitai
ambehaegau, dova mwalona Yudeyaone aidiyai yawalo mahalava'o,
yawalo, tupwanane ainai yalaulaune omiu nigele howahowamiu na ainai
amlaowa.
34 'Ainaena omiu hinage teina hauga loina vauvauna yamohegomiu, neta
atemiyena amvelau ehebo ehebo ainai, dova yau yavevelauwegomiune, 35 ta
yami velau ainaena tomowa bodadi hihanapui ebeha omiu agu taumulitao.'

Pita yana uvala Yeisu iwalo mahalavaei

36 Ainaena Saimoni Pita Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Bada, havaidova mata
ulalau?'
Ta Yeisu iwalo, 'Nigele howahowam na hauga teina ainai umulitaegau,
na hesi howola abo umulitaegau tupwanane ainai'.
37 Eena Pita Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Bada, hava wuwuna teina hauga
havena yamulimulitaego? Bada yatalam'o ta vehabam howahowana
yamwalowoi.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38 Ta Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yam walo aliguwai nigele yaya'awa
moihayei, na yawalo moiha alimiwai ebeha mata masigili teina ainai
uuvalaegau mai tonuga, na mulitai am'am idou’.

Yeisu iya yada amwaha Tamada ainai

14 1 Yeisu iguguyeidi iwalo, ‘Havena am'alu'aluwagavai, na hesi
Yaubada amyemidiyei, yo hinage yau amyemidiyegau. 2 Na
Tamagu yana tupwa ainai aba'aiyawasi bahudi. Ainaena yalalau ta yami
abamiya ya'atububuni. Ebe teina nigele walo moiha, mata nigele teina
dova yayawalo mahalava alimiyai. 3 Na ebe yalau na yami abamiya
ya'atububuni, howola abo yawuyoma na yalauvaigomiu ta tupwanae
ainai yamiyamiyane omiu hinage ainai ammiyamiya. 4 Na amwahanane
ainai yalaulaune bada amhanapuiya'o.’
5 Eeta Tomasi iwalo, ‘Bada, aiteya amwaha ainaena ulaulaune? Vedova
ebe amwahanane ahanapui?’
6 Na Yeisu Tomasi ainai iwalo, ‘Yau amwahaede, na yau walomoiha
yo yau yawahimiu wuwudi. Ebe yaiya nuwanuwana na ilau Tamagu
ainai, nigele teya amwaha iyamiyamiya, neta bada yau ta'i.’ 7 Na Yeisu
hinage aidiyai iwalo, ‘Yau bada amhanapuigau'o, ainaena Tamagu
amhanapuiya'o. Moiha, Tamagu bada amhanapuiya'o, yo hinage
am'itaya'o.’
8 Na Pilipi Yeisu ainai iwalo, ‘Bada, nuwanuwamai na Tamamne
uve'itagai neta bada ainaede’.
9 Eeta Yeisu Pilipi ainai iwalo, ‘Hauga daodaona alimiyai yamiyamiya
na nigele amyahanapuigau? Na yaiyadiwo omiu bada am'itagau'o, omiu
hinage Tamagu bada am'itaya'o yo amhanapuiya'o. Eeta hava vehabana
uwalo “Tamamne uve'itagai”? 10 Nuwana nigele uyayemidiyegau ebeha
yau Tamagu ainai yamiyamiya, na hinage Tamagu ibom aliguwai
imiyamiya, awa? Walowone bada yawalowedi'o alimiyai nigele yau
yagu walo na hesi Tamagu ainaena, wuwuna ibom aliguwai imiyamiya,
yo hinage aliguwena yana paihowa ipaipaihowaidi. 11 Teina hauga
amyemidiyegau neta yau Tamagu ainai yamiyamiya, na Tamagu hinage
iya aliguwai imiyamiya. Na ebe yagu walowone nigele amyayemidiyedi,
yede yagu paihowaone wahiwahiyaladine amnuwatuwu avivinidi, ta
ainaena ebe amyemidiyegau. 12 Na yawalo moiha alimiyai, ebe yaiyadiwo
omiu amyemidiyegau, mata paihowa wahiwahiyaladi yapaipaihowaidiwa
omiu hinage dova mata ampaihowaidi, yo hinage howola abo paihowa
wahiwahiyala alilidi am'abiye mahalavadi, wuwuna yau yalalau Tamagu
ainai. 13 Ebe hava dova nuwanuwamiu na yehaguwena am'awanoi,
yamohegomiu ta'i, na neta ainaena Tamagu yana wasawasa ilobai yagu
paihowa ainaena. 14 Ebe teya ginauli vehabana yehaguwena am'awanoi
mata yapaihowai ta'i.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu yana waloyemidi Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana

15 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe amvelauwegau, yagu loina
am'awa abiyedi, 16 na howola abo Tamagu ainai ya'awanoi ta ami
Tauhagu ehebo imohegomiu. Iya Tauhagune, Alu'aluwa moiha yo
dumwadumwaluna, ta iya alimiyai imiya vateyai. 17 Na hiya taumiya
bale'u nigele howahowadi ta Alu'aluwane hilauvai, wuwuna ana
oleya nigele hiya'ita yo nigele hiyahanapui. Na hesi Tauhagune
amhanapuiya'o iya hauga maudoina atemiyai imiyamiya. 18 Mata nigele
yayalaugabaigomiu, ta dova sinasinagehemiu, wuwuna mata yalau
gwaipileuyoma. 19 Na hauga muhamuhana ainai mata yalaugabaigomiu,
ta nigele mata taumiya bale'u hiya'itauyoigau, na omiu howola abo
am'itagau mayawahigu yamiyamiya, ainaena omiu hinage dova
mayawahimiu ammiyamiya. 20 Na hauganane tenem ainai amhanapuigau
ebeha yau Tamagu ainai yamiyamiya, na omiu aliguwai ammiyamiya
na yau alimiyai yamiyamiya. 21 Ebe yaiya owa yagu loina uhanapuidi
yo uyemidiyedi, owa bada uvelauwegau'o. Eena Tamagu hinage
ivelauwego'o yo yau hinage yavelauwego na yave'itauyowegau alimwai.’
22 Ehebo Yudasa (iya nigele Yudasa Isakaliyota) Yeisu ainai iwalo,
‘Bada, vedova ta abom alimaiyai mata umahalavauyo na nigele taumiya
bale'u aidiyai?’
23 Na Yeisu ainai iwalo, ‘Ebe owa yaiya uvelauwegau yagu walo
umulitaedi, eeta Tamagu mata ivelauwego, yo ainaena Tamagu baidagu
alaowa alimwai, ta owa baidamai tamiya toyawa. 24 Na ebe owa yaiya
nigele uyavelauwegau, owa yagu walo nigele uyamulitaedi, na yagu walo
nigele uyayemidiyedi. Na walone neta ambebenaledine nigele aliguwena,
na hesi iya agu tauvetamale Yaubada ainaena.
25 ‘Ginauli teina yawalo auligomiu'o haugana yau baidamiu
tamiyamiya, 26 na howola Tauhagune, yehaguwena Yaubada
ivetamalenama iya Alu'aluwa Ve'ahihi, ibom mata ginauli bahudi
ive'itagomiu, yo hinage walowone maudoidi yawalowalowedine
ivenuwamwauwegomiu. 27 Teina na yalau vehulugomiu, ainaena
yagu nuwadaumwali yamwauwi, na nuwadaumwalinane nigele dova
taumiya bale'u yadi nuwadaumwali. Eeta havena am'alu'aluwagavai bo
ammehemeheuhi.
28 ‘Yagu walo bada ambenalena'o ebeha howola mata yalau na mulitai
abo yawuyoma alimiyai. Na ebe omiu amvelauwegau, yagu laune
Tamadane ainai vehabana amyaliyaya, wuwuna Tamadane iya imwala'i
gabaegau. 29 Hauga teina ainai ginaulidine yawalo mahalavaedi alimiyai,
ta ebe hauga ilalaoma ainai himahalava, neta yagu walone am'awa
moihaedi. 30 Mata nigele hauga daodaona ya'au'aubabada alimiyai,
wuwuna bale'u ana tauloina, Tomodulele, ilalaoma, na iya nigele teya

yana wahiyala aliguwai, 31 na agu loina hesi Tamagu ainaena hauga
maudoina yapaipaihowaidi, ta teina ainaena taumiya bale'u hihanapui
ebeha Tamagu yavelauwei.
'Badagi! Amtowolo, talau.'

Yeisu iya aiwa ainona moiha

15 1 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Yau aiwa ainona moiha,
waini aiwana dova, na Tamagu iya taupaihowa. 2 Na
ebe lagalagaguwone nigele hiya'aino, mata itom vehuludi; na ebe
lagalagaguwone ainodi imwauwidi, igula yawahidi ta ebe hi'aino
ili'ilimani. 3 Na omiu dova yagu walo ainaena bada yagulayawahigomiu'o.
4 Eeta omiu aliguwai ammiyamiya, yau hinage alimiyai yamiyamiya.
Wuwuna ebe omiu nigele aliguwai amyamiyamiya, mata nigele
amya'aino ili'ilimani. Dova ebe aiwa lagalagana nigele aiwana ainai
iyamiyamiya, mata nigele iya'aino.
5 'Yau aiwa'ahipuna na omiu lagalagaguwao, eeta ebe yaiya aliguwai
imiyamiya, i'aino ili'ilimani. Wuwuna ebe yau nigele, mata nigele
hava teya namwanamwana amyapaihowai. 6 Na ebe yaiya iya nigele
aliguwai iyamiyamiya, mata hitom vehulu ta iwelai, ta lagalaga tomtom
vehuludi hitanoidi ta aiwa ala'alahina ainai higabudi. 7 Na ebe aliguwai
ammiyamiya na hinage yagu walo alimiyai imiyamiya, na ebe hava
nuwanuwamiu am'awanoi mata amlobaidi. 8 Ebe ammulitaegau moiha,
ainomiu hinamwanamwa, na ainaena Tamagu yana wasawasa tomowa
hi'ita.
9 'Tamagu ivelauwegau, dova yau hinage yavelauwegomiu, ta yagu
velaune ainai ammiyamiya. 10 Ebe yagu loina ammulita moiha, yagu
velau ainai ammiyamiya. Dova yau Tamagu yana loina yamulitaedi,
ta yau yana velau ainai yamiyamiya. 11 Bada dova yawalo auligomiu'o
na teina ta'i yagu yaliyayaena amyaliyaya, ta nuwamiu maudoina
hiyaliyaya moiha. 12 Na teina yagu loina alimiyai ebeha amvelauyoigomiu
dova yau yagu velau alimiyai. 13 Na ebe yaiya ana geluwo vehabadi
imwalowoi, neta velau mwala'i alilina. 14 Omiu hinage dova ebe yagu
loina am'awa abiyedi, omiu augeluwo. 15 Nigele howahowana ta ya'awa
taupaihowaegomiu, wuwuna taupaihowao yadi taubada yana nuwatuwu
nigele hiyahanapui. Na hesi ya'awa augeluwoegomiu, wuwuna hava
dova Tamagu ainaena yabebenalediwa bada yawalo mahalavaedi'o.
16 Omiu nigele amyavesinuwaegau na hesi yau yavesinuwaigomiu ta
ebeha yavetamalegomiu ta ampaihowa, na yami paihowane ainaena
ainomiu namwanamwadi himahalava, na ainomiune himiya vateyai. Na
hinage ebe hava yehaguwena am'awanoiyei, Tamagu ta'i imohegomiu.
17 Neta bada yagu loinaede alimiyai yawalo mahalavaena'o, ebeha
amvelauyoigomiu.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Taumiya bale'u Yeisu yana bodao hita'wata'wataedi

18 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Ebe taumiya bale'u
hita'wata'wataegomiu, amnuwatuwu avivini ebeha yau hinage mwalona
hita'wata'wataegaune. 19 Na ebe omiu mumugamiu dova taumiya bale'u
mata taumiya bale'u hivelau alimiyai, wuwuna omiu adi geluwo. Na
hesi bale'u teina ainaena omiu bada yavai mahalavaegomiu'o, ainaena
nigele taumiya bale'u yadi boda ainai amyamiyamiya. Neta wuwuna
ta mata taumiya bale'u hita'wata'wataegomiu. 20 Amnuwatuwu
avivini walo mugai yamohegomiu neta nigele teya taupaihowa yana
taubada iyataudi'wai. Yau mugai hive'alehaegau, ainaena omiu hinage
dova mata hive'alehaegomiu. Na ebe mugai yagu walo hiyemidiyedi
omiu hinage yami walo hiyemidiyedi. 21 Ginauliwone yababadi teina
hipaipaihowaidi alimiyai wuwuna omiu yagu bodao, yo hinage agu
tauvetamalene nigele hiyahanapui. 22 Ebe mugai nigele yayalaoma ta
aidiyai yayawalo mahalava, nigele yadi pwanoli iyamiyamiya. Na hesi
bada yalaoma'o ta aidiyai yavenuwamwau'o, ainaena nigele howahowana
na yadi pwanoli vehabana hiwalogeyo'awa. 23 Na ebe yaiya iya
ita'wata'wataegau, iya hinage Tamagu ita'wata'wataei. 24 Mugai paihowa
abanuwapwanopwano mehediyai yapaipaihowaidi, neta nigele teya yaiya
howahowana na ipaihowaidi. Paihowa abanuwapwanopwano hi'itadi'o
ta hita'wata'wataegau na Tamagu hita'wata'wataei na mata ive'ewaidi ta
nigele teya yadi abauvala. 25 Na yadi paihowane yababadine imahalava
moiha wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo yemidi mugai, iwalo: ‘Yadi
ta'wata'wata vehabagu nigele wuwuna.’
26 Na hesi howola ami Tauhagune Tamagu ainaena ivetamalenama,
ta iya iwalo mahalavaegau, 27 na omiu hinage amwalo mahalava
vehabagu, wuwuna yagu paihowa ana abavetuwuni ainaena ta wau omiu
baidaguwao.’

16 1 Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Bada ginauli teina yawalo
mahalavaedi'o alimiyai ainaena nigele mata aidiyena amyabe'u.
2 Wuwuna howola vada tapwalolowena hiheusiligomiu yo hinage howola
hauga ilalaoma ta ebe yaiya i'oiye mwalowoigomiu, iya yana nuwatuwu
ebeha teina Yaubada yana awanamwanamwa. 3 Yadi paihowa teina
yababadi mata alimiyai hipaihowaidi, wuwuna Tamagu yo yau nigele
hiyahanapuigai. 4 Ginauliwone tenem dova bada yawalo mahalavaedi'o
alimiyai eeta haugana ebe himahalava amnuwatuwu avivinidi.’

Alu'aluwa Ve'ahihi yana mahalava

Yo hinage aidiyai iwalo, ‘Ginauliwone teina dova nigele mugai
yayawalo mahalavaedi alimiyai, wuwuna yau baidamiu. 5 Muhamuhana
na yalau iya ivetamalegaumawa ainai, ainaena mata yalaugabaigomiu

na nigele teya yaiya alimiyena iyapanivilaegau yo iya walo, “Havaidova ulalau?”. 6 Yagu walo vehabadi nuwamiu hiyababa mwala'ina. 7 Na hesi yawalo moiha alimiyai neta inamwanamwa alili ebe yalaugabaigomiu, wuwuna ebe nigele yayalaugabaigomiu Tauhagune mata nigele iyalaoma. Na ebe yalaugabaigomiu na yalau mata Tauhagune yavetamalenama alimiyai. 8 Ebe ilaoma, bale'uwai mata yadi paihowa yababana i'abiye mahalavadi na Yaubada yana paihowa namwanamwana yo yana lauvetala i'abiye mahalavadi. 9 Paihowa yababadi i'abiye mahalavadi wuwuna tomawa nigele hiyayemidiyegau. 10 Paihowa dumwadumwaluna i'abiye mahalavadi wuwuna yau bada yalalau Tamagu ainai na nigele mata amya'ita'itauyoigau. 11 Na lauvetala i'abiye mahalavadi wuwuna Yaubada Tomodulele bale'u loinana bada ilauvetalaena'o ta yana yababa maihana ive'aloya'o.

12 ‘Na ve'ita bahudi himiyamiya, na hesi nigele mata maudoina hauga teina yawalo mahalavaedi alimiyai, wuwuna nigele howahowamiu amhanapuidi. 13 Howola mata Alu'aluwa Ve'ahihi ilaoma abo iya imugaiyegomiu ginauli dumwadumwaludi maudoidi aidiyai. Na iya mata nigele yana nuwatuwuwena iyawalowalo, na hesi hava ibebenalediwa, iwalowedi, yo hinage iwalowalo ginauli mehemiyai vehabadi. 14 Eena yagu hanapuwena alimiyai ive'ita ta ainaena yagu wasawasa i'abiye mahalava. 15 Hinage hava Tamagu yana ginauli maudoina yau aliguwena mata i'abiye mahalava. Neta vehabana yawalo auligomiu yawalo Alu'aluwana mata ive'itagomiu yau vehabagu.’

Nuwayababa tuluhanai yayaliyaya

16 Yeisu iwalouyo, iwalo, ‘Hauga muhamuhana ainai mata nigele amya'itagau, na hinage hauga muhamuhana ainai abo am'itagau’.

17 Na tupwadi ana taumulitaowa adi geluwo aidiyai hiwalo, ‘Hava yana walo teina ana hanapu? Wuwuna alidai iwalo, “Hauga muhamuhana ainai nigele mata amya'itagau, na hauga muhamuhana ainai abo am'itauyoigau. Wuwuna yalalau Tamagu ainai”, 18 eeta hava “Hauga muhamuhana ana hanapu”?’ Na hiwalo, ‘Ta'i'ita! Nigele tayahanapui hava vehabana iwalowalone’.

19 Na Yeisu ana taumulitaowa yadi nuwatuwu bada ihanapuidi'o ebeha ainai hipanivila, eeta aidiyai iwalo, ‘Hava vehabana ambom ampanipanivilauyowegomiune?’ Eena iwalo, ‘Hauga muhamuhana mata nigele amya'itagau, na hauga muhamuhana mulitai abo am'itauyoigau, awa? 20 Yawalo moiha alimiyai mata howola mayami nuwayababa amdoudou, na hesi taumiya bale'u maudoidi hiyaliyaya. Na omiu howola abo yami nuwayababane ibui ta yaliyaya. 21 Dova haugana ebe waihiu yana hauga labalaba ainai mata muya ilobai, na yana labalaba tuluhanai, muya maudoina inuwavehuludi, wuwuna gama bada i'avalaiya'o ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayana yaliyaya. 22 Omiu dova hinage, wuwuna nuwayababa alimiyai,
hauga teina, na howola yalau gwaipilema na am'itagau, na vehabagu
amyaliyaya moiha. Na yaliyayane mata nigele teya yaiya alimiyena
iyavai vehulu. 23 Ta ebe hauganane ilaoma, omiu havena hava aliguwai
vehabana ampanipanivila. Na yawalo moiha alimiyai ebe yehaguwena
Tamagu ainai hava vehabana am'awanoi, imohegomiu ta'i. 24 Mwalona
ta wau nigele teya hava vehabana yehaguwena amya'awa'awanoi.
Ainaena teina hauga ebe hava nuwanuwamiu vehabana am'awanoi mata
imohegomiu, na ainaena amyaliyaya moiha.

25 'Bada walo vegevegediyena ginauli teina yawalo mahalavaedi'o
alimiyai. Na howola hauga ilalaoma mata nigele walo vegevegediyena
yayawalo auligomiu, na hesi Tamagu vehabana yawalo mahalava moiha
alimiyai. 26 Hauga howola ainai omiu yehaguwena am'awanoi Yaubada
ainai, na mata nigele yau vehabamiu yaya'awa'awanoi, 27 wuwuna
Tamagu iya bada ivelauwegomiu'o. Na yana velauwegomiune wuwuna
omiu amveluwegau, yo hinage amyemidiyegau ebeha Yaubada ainaena
yalalaomane. 28 Yau Tamagu ainaena yalaoma ta bale'uwai yamiyamiya,
ainaena teina hauga bale'u yalalaugabaei ta yawuwuyo Tamagu ainai.'

29 Eena ana taumulitao hibenalei ta hiwalo auli, hiwalo, 'Bada,
teina hauga bada uwalo mahalava'o moiha alimaiyai, na havena
walo vegevegediyena. 30 Teina ainaena ebe ahanapu ili'ilimanigo
neta owa ginauli bagibagilidi uhanahanapuidi. Ainaena nigele
mata ayapanivilaego, wuwuna bada yama nuwatuwu maudoidi
uhanahanapuidi. Na bada ayemidiyego'o ebeha owa Yaubada ainaena
ulalaomane.'

31 Eeta Yeisu iwalo aulidi iwalo, 'Bada amyemidiyegau'o, awa?
32 Na howola abo hauga imahalava, nuwana tawalo, bada hauga
imahalavama'o, na maudoimiu amtaubudebudeyanaei yami dalava
aidiyai, na yau yabom yamiyamiya. Ta nigele ebeha yau yabom, na hesi
Tamagu baidagu.

33 'Walo teina yawalo mahalavaedi'o alimiyai ta ebe mayami
nuwadaumwali ammiyamiya, wuwuna yau baidamiu. Hinage howola
abo bale'u ainai vitai amlobai na hesi am'atepatu, wuwuna yau bale'u
maudoina ana loina yawahiyala gabaena'o.'

Yeisu tauyemidiwo vehabadi i'awanoi

17 1 Ginauli teina Yeisu bada i'ata'idi'o ta galewa ainai itamayahi,
ta i'awa'awanoi, iwalo, 'Tamagu, yagu hauga bada ibwalenima'o.
Ainaena yau natum mata yam wasawasa umohegau ta yam wasawasa
ya'abiye mahalava. 2 Dova owa loina umohegau tomowa maudoidi
vehabadi, na ainaena yau yawahi miyamiya vateyaina tomowaowa
yamohe geyo'awaei aidiyai. 3 Neta yawahi miyamiya vateyaina

mata tomowa hihanapuigo ebeha owa ubom Yaubada moiha, yo yau
Besibesinanagu hihanapuigau ebeha owa uvevetamalegaumane. 4 Bale'u
teina ainai yam wasawasa ya'abiye mahalavaya'o, wuwuna yagu
paihowao umomohegauwa bada yave'ovidi'o. 5 Tamagu ee, owa, teina
hauga mehemwai u'abiye wasawasaegau, dova mugai owa na yau yada
wasawasawa ainai tamiyamiya, na mulitai bale'u ta'a'atububunine.
6 'Ta mumugam maudoina bada yave'itaena'o hiya taumiya bale'u
umomohegaune aidiyai, wuwuna owa yam bodao na umomohegaune,
ta yam walo maudoina himulitaedi, 7 yo hinage ginauli maudoina
umomohegaune hihanapuidi'o ebeha owa alimwena hilalaomane. 8 Eeta
walowa umomohegaune bada yave'itadi'o ta atediyai himwaudi'o,
ainaena hihanapu ili'ilimanigau ebeha owa alimwena yalalaomane,
yo hinage hiyemidiyegau ebeha owa uvetamalegaumane. 9 Ainaena
teina hauga vehabadi ya'awa'awanoi alimwai. Nigele ebeha taumiya
bale'u vehabadi, na hesi bodaone umomohegaune vehabadi, wuwuna
hiya yam bodao. 10 Na yam bodaone yau yagu bodao dova hinage yagu
bodaone owa yam bodao. Eeta yada bodaone yadi yemidi ainaena
yavewasawasa'o. 11 Na yau hauga teina bale'u yalaugabaei na alimwai
yalaowa, na hiya bale'uwai himiyamiya, vehabadi ya'awa'awanoi.
Tamagu tauwahiyala yeham ala'alawowolina ainaena u'ita avivinidi
na yeham umomohegauwa, ainaena hiyeboda ehebo, dova owa na yau
tave'ehebone. 12 Haugana yau baidadi yam wahiyalane umohegau'o
ainaena ya'i'ita avivinidine, ta nigele teya yayagabaei, na ehebo a'ava
yababa ainaena mugai Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o ta ebe
i'wadalele.
13 'Ta yau bada teina na yalalaowa alimwai, na yagu walo teina
bale'uwai yagu bodao yawalowalowedine aidiyai ebe yagu yaliyaya
ainaena hiyaliyaya mwala'ina. 14 Ta tomowadine yam walo bada
yamohedi'o, na hesi taumiya bale'u hive'alehaedi, wuwuna hiya nigele
taumiya bale'u yadi boda aidiyai hiyamiyamiya, dova hinage yau nigele
yadi boda ainai yayamiyamiya. 15 Nigele yaya'awanoi vehabadi ta ebeha
bale'uwena uvai mahalavaedi, na hesi ya'awa'awanoi vehabadi ta ebe
havena Tomodulele i'abi'abitowoidi. 16 Ainaena teina hauga hiya nigele
taumiya bale'u yadi boda ainai hiyamiyamiya, wuwuna hiya dova yau.
17 Ya'awanoi alimwai ta yam walo moihaena u'abiye ve'ahihiyedi ta ebe
yam bodao masemaseledi. 18 Dova owa uvetamalegauma taumiya bale'u
aidiyai yau hinage teina yavetamaledi taumiya bale'u aidiyai. 19 Yagu
bodao vehabadi yatalamwegau alimwai ta ebe hauga ilalaoma ainai hiya
hinage hitalam moiha alimwai.
20 'Tamagu yo, nigele ebeha hibom vehabadi yaya'awanoi, na
hesi hiya hinage mulitai yadi walowena hiyemidiyegau vehabadi.
21 Ya'awanoi alimwai ta ebe maudoidi hive'ehebo alidai, dova owa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na yau ehebo ta'i, na ainaena taumiya bale'u hiyemidiyegau ebeha
owa uvevetamalegaumane. 22 Mugai yam wasawasa umomohegauwa
bada bodadine yamohedi'o, ta ainaena hive'ehebo'o, dova tabom
yada ve'ehebone. 23 Ta yau aidiyai yamiyamiya, owa hinage aliguwai
umiyamiya, ta teina ainaena hive'ehebo moiha. Ta teina ainaena taumiya
bale'u hihanapuigau ebeha owa uvetamalegauma, yo hinage hihanapuigo
ebeha owa hiya uvelauwedi, dova yau uvelauwegau.
24 'Tamagu yo, hiya bada umohedi'o aliguwai nuwanuwagu na
baidaguwao amiyamiya. Ta tenem ainaena yagu wasawasawa
umomohegauwa hi'ita, wuwuna mulitai abo bale'u upaihowai owa uvelau
mugaiyegau.
25 'Tamagu yo, owa taudumwalu, na taumiya bale'u nigele
hiyahanapuigo, na hesi yau yahanapuigo'o. Na hinage teina bodaone
bada hihanapuigo'o ebeha owa uvetamalegaumane. 26 Eeta mumugam
yave'itaena'o aidiyai, na howola abo yave'itauyoidi ta hihanapu
ili'ilimanigo, na ainaena yam velaune ateguwai imiyamiya, hiya hinage
atediyai imiyamiya, na yau hinage atediyai yamiyamiya.'

Yeisu ana abimomohi

18 1 Yeisu yana awanoi ive'oviya'o, ta ana taumulitaone baidanao
hilau ta ehebo we'aha yehanaede Kidiloni higeyo'awai, ta hilau
Olibe oyana ainai hiluluwune.
2 Yudasa iya tauhuhulane dalavanane ihanahanapui, wuwuna hauga
maudoina Yeisu mayana taumulitao tupwanane ainai hilaulau. 3 Eeta
Yudasa tau'alehaone baidanao hilalaune tupwanane ainai, mayadi
wodam yo lampa yo hinage mayadi gogo'aleha, wuwuna tau'alehaone
hiya taupwaoliwo yo Palisiwo hivetamaledi Yudasa baidadi.
4 Na Yeisu bada ihanapuiya'o hava mata imahalavane ainai, eeta ilau ta
tau'alehaone ipapanivilaedine, iwalo, 'Yaiya ambehabehaeine?'
5 Na hiya hiwalo, 'Ehebo Nasaleti towahona, yehanaede Yeisu.'
Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Yau teina.' Yudasa na tau'alehawone baidanao
hitowotowolo.
6 Na hauganane Yeisu iwalo, 'Yau teina,' maudoidi hitowolo si'isi'i ta
hibebe'une bale'uwai.
7 Tau'alehaone hitowolouyoma bale'uwena na hinage Yeisu
ipanivilauyone, iwalo, 'Yaiya yede ambehabehaeine?'
Na hiwalo, 'Ehebo Nasaleti towahona, yehanaede Yeisu.'
8 Na hinage aidiyai iwalouyo, iwalo, 'Bada alimiyai yawalo'o ebeha
yau teina, na ebe yau am'abi avivinigau agu taumulitaone amtalamwedi
ta hilau yadi dalavai'. 9 Yeisu walone teina dova i'a'ataine wuwuna yana
awanoiwa ebe imahalava ili'ilimani, haugana iwalo: 'Tamagu tomowaowa
umomohegauwa nigele teya yayagabaei.'

10 Na Saimoni Pita vahalinai itowotowolo yana aleha elepana
iwunihiyama ta ehebo taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talina
tautuwana itotomvehulune, yehanaede Maki.
11 Na Yeisu iwalo Pita ainai, 'Yam elepane umwauyoi abamwauwinane
ainai, nigele howahowana agu muya vedinane ulaugagayowei. Wuwuna
vedi teina Tamagu imohegau ta ebeha yanuma.'

Yeisu hivetowolo Anase mehenai na Pita iuvala

12 Tau'alehaone mayadi taumugaiwo yo Yudeyaone mayadi
taupaihowao Yeisu hi'abi avivini ta nimanane hipaidi. 13 I'ovi na
hilalaweine Anase yana vadai, Anase iya Kayapasi bwahiyana, bolimai
tenem ainai Kayapasi iya taupwaoli adi taumugai mwala'ina. 14 Na hinage
iya Kayapasi mwalona Yudeyaone aidiyai iwalo. 'Howahowana teya
towaho imwalowoi tomowa maudoidi vehabadi'.
15 Na Yeisu hilauvai yo ana taumulitaone hitau bwau Saimoni Pita na
ehebo hinage Yeisu ana taumulita iya taupwaoline mwala'inane ana gelu
ta bodaone baidadiyao hiluluwune taupwaoline mwala'inane yana vadai.
16 Pita nigele iyaluwu na hesi awa'edane vahalinai itowotowolo, eena
taumulitawa iya taupwaoli mwala'ina ana geluwa imahalavauyoma ta
awa'edane ana tau'ita avivini ehebo waihiu ainai iwalo ebeha Pita hinage
iluwu, eeta waihiuwa italam ta Pita iluluwune.
17 Na waihiuwa Pita ipanivilaei iwalo, 'Owa nuwana ehebo Yeisu ana
taumulita, awa?'
Na Pita iuvala iwalo, 'Yau nigele'.
18 Na hauganane gwaugwau ana hauga, ta taupaihowaone yo
tau'alehaone aiwa hiyuvi na himwaimwaibwa, eena Pita iluwu aidiyai ta
baidanao himwaimwaibwa.
19 Na taupwaoline mwala'inane Yeisu ipanivilaei, 'Yaiyadiwo
amtaumulitaone yo hinage vedova yam ve'ita aidiyai'.
20 Na Yeisu iwalo, 'Yau yagu ve'itane maseleyai yo vada tapwalolo
holadiyai, yo hinage Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina holanai,
eena hiya Yudeyaone maudoidi hauganane ainai hiluwuluwu ta bada
yagu ve'ita hibenaledi'o, wuwuna nigele aidiyena yayave'ita dawani.
21 Na hava wuwuna ta nigele hiya aidiyai uyapanivilane, wuwuna hiya
yagu walo maudoina bada hibenaledi'o na hava yagu walo aidiyai bada
hihanapuiya'o.'
22 Hauganane Yeisu yana walo tenem dova iwalo mahalavaei, ehebo
tau'aleha vahalinai itowotowolo nimanaena Yeisu i'o'oinavanavavaine na
iwalo, 'Hava vehabana taupwaoli mwala'ina uwalowalo mehei'.
23 Towahonane yana walo Yeisu iyemaiha iwalo, 'Ebe hava yagu
walopwano, uwalo mahalava tomowa aidiyai, na ebe yagu walo
dumwaluna hava vehabana utatalaigaune?' 24 Na Anase Yeisu ivetamalei,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ta ma'ana pai tau'alehaone hilalaweine taupwaoli mwala'ina Kayapasi ainai.

25 Na Pita besiwa baidadi hitowotowolo na himwaimwaibwa, ta hipanivilaei, hiwalo, ‘Owa teina towahone ana taumulita teya, bo?’

Na Pita hinage iuvala iwalo, ‘Yau nigele’.

26 Na taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa teya mwalona Pita talinanane itotomvehulune ana gelu ehebo Pita hinage ipanivilauyoi iwalo, ‘Owa hinage Yeisu baidam alowai ya'i'itagom'une awa?’ 27 Na Pita hinage iuvala, na tenem hauganane ainai am'amne idodoune.

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai

28 Eeta Yeisu Kayapasi yana vadaena hilauvai ta hilalaweine tauloina mwala'ina, Pailato yana vadai, na bada malane itomya'o, eeta nigele howahowana Yudeyaone hiluwu Pailato yana vadai, wuwuna hauganane ebe Buidi'wa guyauna hi'ai nigele howahowana Loma tomowana yana vadai hiluwu, neta yadi ve'ahihi mwala'ina. 29 Ainaena Pailato ibwalenima yana vadaena ta ipapanivilaedine, iwalo, ‘Hava yami ve'ewa teina towahone vehabana?’

30 Na Yudeyaone hiwalo, ‘Ebe teina towahone nigele taupwanoli, mata nigele ayalauvaiyama alimwai’.

31 Na hinage Pailato aidiyai iwalo, ‘Ausala, yede ambom amlauvai amlawei na yami loinaena amlauvetalaei.’

Na Yudeyaone hiwalo, ‘Ai nigele ama talam ebeha towaho teya yana mwalowoi vehabana aloina’. 32 Na Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai vehabana mwalona bada ibom iwalowedi'o ta teina haugane ainai walowone hibwabwaleni ili'ilimani.

33 Ta Pailato iluwuyo yana vadai, na Yeisu iyogaei ta hinage iluluwune ainai, ta ipapanivilaeine, iwalo, ‘Owa Yudeyaone yadi tauwasawasa?’

34 Na Yeisu iwalo, ‘Teina owa yam nuwatuwu ebeha yau Yudeya yadi tauwasawasa, bo nuwana tomowa yadi walo?’

35 Na Pailato iwalo, ‘Yau nigele Yudeya towahona, owa hesi yam tomowao yo yam taupwaoliwo hilalauvaigomane aliguwai, hava yede yam pwanoline?’

36 Na Yeisu iwalo, ‘Yagu abaloina nigele teina bale'uwai, wuwuna ebe yagu abaloina moiha teina bale'uwai mata yagu hevahevaliwo hi'aleha vehabagu na nigele howahowana Yudeyaone hi'abi avivinigau, na hesi yagu abaloina hali tupwai’.

37 Hinage Pailato ipanivilaei iwalo, ‘Moiha owa tauwasawasa?’

Yeisu iwalo, ‘Ehe, neta dova yau tauwasawasa. Yalaoma bale'uwai hilabahigau ebeha yavetauwasawasa na mumuga dumwadumwaluna yawalo mahalavaei. Ebe yaiyadiwo nuwadi himasele mata walomoiha hi'awa abiyei.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38 Na hinage Pailato ipanivila, ‘walomoiha hava?’ Pailato
ibwaleniuyoma na Yudeyaone aidiyai iwalo, ‘Nigele teya pwanoli
yayalobai ainai’.

Pailato iloina Yeisu yana mwalowoi vehabana

39 Pailato iwalo Yudeyaone aidiyai, ‘Omiu mumugamiu neta ebe
Buidi'wa guyauna ana hauga ainai mata teya taupwanoli yalivahi
vehabamiu, ainaena vedova, nuwanuwamiu Yudeya yami tauwasawasa
yalivahi vehabamiu?’
40 Maudoidi hiwuiwui mwala'ina na hiwalowalo, ‘Havena iya na hesi
Balabasi ulivahi’. Na Balabasi iya tau'aivavali mwala'ina.
19 1 Pailato Yeisu ilauvai ta yana tau'alehaone imomohedine,
ta balavai ainaena hipwepwediline. 2 Hinage haihaili
womawomalina hivai ta ana pwaopwaomi hipai ta ulu'ulunai
himwamwauwine yo hinage luwuluwu hawahawawalina hivai ta
hiveveluwuine, 3 mulitai hilaoma vahalinai na hi'abi'abitalawahiyei
hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!’. Na hinage
nimadiyena higohagohanavanavai.
4 Pailato ibwalenima ta bodaone aidiyai iwalo, ‘Am'ita towahowa
teina yamahalavaenama'o ta ebe amhanapui neta nigele teya pwanoli
yayalobai ainai’. 5 Na mulitai Yeisu ulu'uluna ma'ana pwaopwaomi
yo ma'ana luwuluwu hawahawawalina hibwaleniyenama, na Pailato
bodaone aidiyai iwalo, ‘Towahowa teina am'ita’.
6 Na taupwaoliwo yadi babadao mayadi taupaihowao Yeisu hi'ita ta
hiwuiwui hiwalo, ‘Amtutu yepatu’.
Na Pailato aidiyai iwalo, ‘Ambom amlauvai ta amtutuye patu, wuwuna
yau nigele teya yana pwanoli yayalobai’.
7 Ta Yudeyaone hiwalouyo, hiwalo, ‘Yama loina neta iya bada mata
imwalowoi, wuwuna i'oyama ebeha iya Yaubada Natuna’.
8 Tenem ainai Pailato walone ibenaledi ta imeheuhi mwala'ina
Yudeyaone aidiyai. 9 Na hinage Yeisu ilauvaiyoi ta hiluluwune yana vadai
na ipanivilaei, iwalo, ‘Owa havaena ulalaomane?’ Na Yeisu nigele hava
teya iyawalowei; bada inobu. 10 Ta Pailato iwawalouyone, ‘Nigele yagu
panivilane uyayemaiha awa? Na uhanapuiya'o ebeha mayagu loina ta
hilivahigo na mayagu loina ta umwalowoi.’
11 Yeisu iwalo, ‘Nigele teya yam loina aliguwai imiyamiya ebe Yaubada
nigele iyatalamwegau alimwai, na hesi uhanapui neta towahone iya
itatalamwegaune yam loina ainai, iya ana ve'ewa mwala'ina, na abo owa’.
12 Pailato walone tenem ibenalei ta nuwanuwana mwala'ina ebeha Yeisu
ilivahi. Na Yudeyaone hiwuiwui mwala'ina hiwalo, ‘Ebe neta towahone
ulivahi, owa nigele Sisa ana gelu. Wuwuna neta towahone iwalo ebeha iya
tauwasawasa, ainaena tahanapuiya'o ebeha iya Sisa ana aleha.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Ta Pailato yadi walone ibenalei eeta Yeisu ilauvai ibwaleniyenama
ta Pailato imiyatalu yana abamiya talitalini ainai, Yudeyaone yadi yeha
neta Gabata. 14 Na bada mahana ala'alapwahi ainai mulitai abo vali
ahubena, na Buidi'wa guyauna hi'ai.

Ta Pailato iwalo, 'Am'ita yami tauwasawasa teina'. 15 Na hiya hiwuiwui
hiwalo, 'Amtutuye patu'.

Hinage Pailato ipanivilauyo, 'Vedova ta yami tauwasawasa na ebeha
hi'oiye mwalowoi?'

Na taupwaoli mwala'idi yana walone hiyemaiha hiwalo, 'Yama
tauwasawasa Sisa ibom'.

16 Eeta Pailato italam ta ebe Yeisu hi'oiye patu.

Yeisu ana tutuye patu

Tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini ta hilalaweine. 17 Ibom ana aiwa
lagalagana i'avalai ta hilalaune tupwa ehebo ainai yehanaede ulu'ulu
dalavana (na alina Yudeyaena hiwalo Goligota). 18 Ta tenem ainai hi'oiye
patu na hinage towatowaho bwau hi'oiye patudi ta hivetowolodine
vahalinai, ehebo nima tautuwanaena na ehebo nima eha'ehanaena na
Yeisu ahipuwai.

19 Pailato ilaulele ta hi'o'oiye patune Yeisu ana aiwa lagalaganane
ainai, iwalo:

'Yeisu towaho Nasaleti iya Yudeya yadi Tauwasawasa'

20 Na tupwanane ainai Yeisu hi'oiye patune nigele amwaha daodao
Yelusalem ainaena, eeta laulelene Yeisu vahunai himwamwauwiwa
Yudeyaone maudoidi hivavahiline, wuwuna alina tonuga ainaena,
hilelelene, alina Yudeya alina Loma na alina Gilisi. 21 Na Yudeya yadi
taupwaoli babadadiyao hilaoma ta Pailato ainai hiwalo, 'Taubada, hava
wuwuna ulele uwalo, Yudeya yama Tauwasawasa? Na hesi ebe ulele
uwalo teina towahone iwalo ebeha iya Yudeya yadi Tauwasawasa.'

22 Na Pailato aidiyai iwalo, 'Hava yalelelelene imiyamiya lelelelena'.

23-24 Na tau'aleha hitau vehopali Yeisu hi'o'oiye patune, ana ale'owa
hivaidi ta higuyauwei hibom aidiyai na ana luwuluwu hivai ta hibom
hiwalo havena tapulipulihi, wuwuna luwuluwu mwala'ina na tabatabana
na nigele ana dahe, eeta ehebo ai'opi'opi hipaihowai dova kati, ta ebe
yaiya imugai abo luwuluwunane ivai.

Nuwatuwunane dova hipapaihowaine ta ebeha hava Yaubada yana
Buki Ve'ahihi ainai iwawaloweiwa ana moiha imahalava haugana iwalo:

'Agu ale'o higuyauwedi',
na agu luwuluwu hi'ai'opi'opiyedi.

25 Na Yeisu ana aiwa lagalagana vahalinai waiwaihiu hitau vehopali
hitowotowolo, hiya Yeisu hinana matahina yo vali Meli iya Kilopasi
mwanena, na hinage Meli Magidalaena. 26 Tenem ainai Yeisu i'itadobi ta

hinananane waiwaihiuwone baidanao hitowotowolo i'i'itadine na hinage taumulitawa iya ivelauwei moiha i'i'itane, na hinananane ainai iwalo, ‘Hinagu, natum u'ita’.

27 Na hinage ana taumulitane ainai iwalo, ‘Augelu, hinam u'ita’. Tenem ainai Yeisu yana mwalowoi tulahanai taumulitawa Yeisu hinananane ilauvai hilau yana vadai ta i'ita avivinine.

Yeisu yana mwalowoi

28 Tenem hauganane ainai Yeisu ihanapuiya'o ebeha ginauli maudoina bada hi'ovi'o ta iwalo, ‘Gadogune imaguni’. Ta teina walone ainaena Buki Ve'ahihi yana walomahalava ibwaleni ili'ilimani. 29 Tupwanane ainai waini mayumayuyuna mavedina himwauwi ta imiyamiya, na balou hivai ta hiyebuta we'ahane mavedina ainai na teya aiwa yehanaede hisopa hivai ta baloune mabutabutana hi'atuwomalei na hivelele haeyei Yeisu awanai ta imalahuhuine. 30 Mulitai Yeisu iwalo, ‘Bada i'ovi'o’. Eeta ulu'uluna iyagelo na yawahina i'o'ovine.

Yeisu luhuluhuna hiwomali

31 Yeisu yo towatowahowowa hitau bwau hitutuye patudi na Yudeyaone adi taumugaiwone hilau ta Pailato ainai hi'awanoi ebe howahowana italam ta aedine higodudi na ebe himwalowoi mwayamwayau ta ebe hi'avala aituluwuwedi adi aiwa lagalaganane aidiyena, wuwuna bada ahubena mwala'ina ilau tebitebiniya'o, eeta hiya nigele nuwadi ebeha towatowahowone besiwa hi'aba'abahi ahubena tapwalolo ainai. 32 Nigele ta Pailato italam ta tau'aleha tupwadi ivetamaledi hilau towatowahowone hitau bwauwa aedine higogodudine, ta himwamwalowoine. 33 Na haugana hilau Yeisu ainai hilauta'ai, hi'ita bada imwalowoi'o, ta nigele aenane hiyagodudi. 34 Na hesi ehebo tau'aleha, gitaena luhuluhunai iwowomaline ta 'wahina yo we'aha hisasagenane. 35 Yau ana taumulita teya hava meheguwena ya'i'itadine teina vehabana yawalowalo alimiyai ta ebeha walo moihana teina amhanapui yo amyemidiyedi. 36 Teina ginauliwone bada hibwaleni'o, ta ebe Buki Ve'ahihi yana walomahalava ibwaleni ili'ilimani, hauganane iwalo, ‘Nigele mata teya hilihiliyanane hiyagodu’. 37 Na hinage Buki Ve'ahihi yana walomahalava teya iwalo, ‘Towahonane hiwowomaline mata mulitai abo hi'ita’.

Yeisu ana mwau magaiyai

38 Ta bada ginauli maudoina hi'ovi'o na ehebo towaho ilaoma ta Yeisu taunane Pailato ainai i'a'awanoiyeine. Iya Alimatiya towahona, yehanaede Yosepa, na hinage iya Yeisu ana taumulita dawadawanina, wuwuna Yudeyaone adi taumugaiwone aidiyai imeheuhi, na Pailato italam Yosepa ainai ta Yeisu tauna ivavaine. 39 Hinage Nikodimo ilaoma

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yosepa ihagui ta Yeisu taunane hivavaine. Iya Nikodimonane mwalona masigiliyena ilau Yeisu ainai ta baidana hi'a'aubabadane, na Nikodimo woloi teya mwala'ina na vitavitaina ivai ta ilawenama, na woloinane ana vitaine dova towaho ana vitai na aiwa bwau aidiyena hipapaihowaine hiya hiwalo mulo yo aloe. 40 Ta towatowahowone hitau bwau Yeisu taunane hivai ta woloinane ainaena hiyewoloi na ale'o daodaodi, na hewahewadi ainaena hihuma woloine baidana, bada dova Yudeyaone yadi yemagai yo yadi atu'atububuni taumwalomwalowoi vehabadi. 41 Na Yeisu yana abamwalowoi vahalinai, teya tanovi, na ainai magai, na magainane nigele teya taumwalowoi hiya mwauwi ainai. 42 Ta magainane ainai Yeisu taunane himwamwauwine, wuwuna vahalidiyai na hinage bada Yudeyaone yadi tapwalolo ana ahubena ilautebitebiniya'o.

Yeisu yana towolouyo

20 1 Bada wiki ana ahubena mugamugaina ibwaleni'o ta howola maguguyouna, Meli Magidalaena ilau magaiyai ta magaine ana oi'auhi gaima bada hive'iwahiyena'o. 2 Na isagena iwuyo ta Pita na Yeisu ana gelu moihawa aidiyai iwalo, 'Badawa magaiyena bada hivaiya'o ta havaidova himwauya'o'.

3 Eeta taumulitaone Saimoni Pita na Yeisu ana gelu moiha. 4 Hitau bwau hitowolo na hilalaune magaiyai, na yadi laune ainai hisagesagena mohili ta Yeisu ana gelu moihane itauwahiwahiyala ta imumugaine magaiyai, 5 ta ipwagogo na i'italuwu magaine holanai ta huma a'ava i'i'itadine hidabadabalala na nigele iyaluwu. 6 Mulitai abo Saimoni Pita igavaibwaleni ta itau'ali'aliline magaine holanai na hinage humaowone i'i'itadine himiyamiya. 7 Na ulu'ulunane ana pai na taunane ana huma nigele teya iyabudeyanaedi. 8 Mulitai abo towahowa taubwaleni mugaiwa iluluwune magaine holanai Pita ainai, ta hinage ale'owone i'itadi ta i'awa moihane. 9 (Na hesi nigele hiyanuwamasele Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo, 'Iya mata itowolouyo'.)

Yeisu yana mahalava Meli Magidalaena ainai

10 Tenem ainai taumulitaone hiwuwuyone yadi vadai. 11 Na Meli ibom itowolo magaine papalinai i'ai'aimehelino, na mamehelinona ipwagogo ta i'ita luwu magaine holanai. 12 Na tausagenawasa bwau i'i'itadine ehebo Yeisu aba'ulunai na ehebo aba'aenai himiyamiya na adi luwuluwu hewahewadi.

13 Na hitau bwau Meli ainai hiwalo, 'Hava vehabana udoudoune?'

Na aidiyai iwalo, 'Yagu Bada magaiyena hivaiya'o na nigele yayahanapui havaidova himwamwauwine'. 14 Iwalo i'ovi na ebeha i'ita gwaipile ta Yeisu vahalinai itowotowolo, na hesi nigele iyahanapui ebeha iya Yeisu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Eeta Yeisu Meli ainai iwalo, ‘Waihiu, hava vehabana
u'ai'aimehelinone, na yaiya ubehabehaeine?’
Na Meli yana nuwatuwu ebeha tanovi ana taupaihowa teya, eeta iwalo,
‘Taubada ebe owa uvavai mahalavaeine uwalo mahalavaei, havaidova ta
yavai’.
16 Na Yeisu Meli yehanane i'atai, iwalo, ‘Meli!’.
Na Meli i'ita gwaipile iwalo, ‘Labonai’. (Yudeyaone alinadiyena ana bui
neta Tauve'ita.)
17 Yeisu iwalo, ‘Havena aliguwai u'abi'abi. Nigele yayahae Tamagu ainai
na hesi ulau ta tahiguwone nuwadiyai umwauwi, yahahae Tamagu ainai
na omiu hinage Tamamiu, yagu Yaubada na hinage yami Yaubada.’
18 Na Meli ilau taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Badawa ya'itaya'o’. Na hava
Yeisu iwawaloweiwa, iwalowedine taumulitaone aidiyai.

Yeisu yana mahalava ana taumulitaone aidiyai

19 Wiki ana ahubena mugamugaina, lavilavinane ainai taumulitaone
ehebo vada ainai hiluwu ta awa'edane higudui na holanai himiyamiya,
mayadi meheuhi Yudeyaone aidiyai. Na Yeisu ilaoma ahi'ahipudiyai
itowolo ta iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi’. 20 Mulitai nimana yo
luhuluhuna ive'itadi ta hiyaliyaya wuwuna yadi Bada bada hi'itaya'o.
21 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi, na
hesi am'atepatu, wuwuna Tamagu iya ivetamalegauma na yau
yavetamalegomiu’. 22 Iwalo i'ovi na yawahinane iyuvi geyo'awahei aidiyai
iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi amvai’. 23 Na hinage iwalo, ‘Ebe towaho yadi
pwanoli amnuwahamuidi, mata Yaubada inuwahamuidi, na ebe nigele,
mata besiwa imiyamiya aidiyai’.

Tomasi yana awa'oya'oyama

24 Tomasi iya hitau 12 aidiyena na yehana bwauna Patubwau, haugana
Yeisu itaumahalava iya nigele baidadi. 25 Tupwadi hiwalolau Tomasi ainai
hiwalo, ‘Yada Bada a'itaya'o’.
Na iya iwalo, ‘Neta am'o'oyama, yau ebe ana elowone aidiyai nimagune
yamwauwidi yo ya'abisawahidi abo yayemidi’.
26 Wiki ehebo i'ovi na taumulitaone vada ehebonane ainai hiluwu na
higudu auhiyoidi ta holanai himiyamiya, na Tomasi baidadi. Na Yeisu
ibwalenima ta ahi'ahipudiyai itowolo, na iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi’.
27 Na Tomasi ainai iwalo, ‘Nimagigim utautuwuyama nimagu ainai ta u'ita.
Na hinage nimam utautuwuyama luhuluhugu ainai ta umwauwi na havena
unuwanuwatuwu bwaubwau na u'awa'awa oya'oyama.’
28 Na Tomasi iwalo, ‘Owa yagu Bada yo yagu Yaubada’.
29 Na Yeisu ainai iwalo, ‘Tomasi bada u'itagau ta uyemidi'o, awa? Na
hiya nigele hiya'itagau na hesi hiyemidiyegau mata moiha hiyaliyaya.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Buki teina ana lele vehabana

30 Ta Yeisu aba'ita bahudi ipaihowaidi'o ana taumulitaone mehediyai,
na maudoina nigele yayaleledi teina Bukine ainai. 31 Na bada vihavihadi
teina amvahili ta amhanapui yo hinage Yeisu amyemidiyei ebeha iya
Yaubada yana Besinana na Yaubada Natuna ta Yeisu yehanaena yawahi
miyamiya vateyaina amvai.

Yeisu imahalava ana taumulitao aidiyai

21 1 Yeisu i'abiye mahalavauyoi ana taumulitaone aidiyai Taibiliya
ni'unai. 2 Temdova yana mahalava aidiyai. Ana taumulitaone
teina Saimoni Pita yo Tomasi, iya hiwalo Patubwau yo Nataniyela iya
yana dalava Kena, neta Galili holanai, na hinage Sebedi natunaone,
yo hinage bwau taumulitaone baidadiyao. 3 Tenem ainai Saimoni Pita
taumulitaone aidiyai iwalo, 'Augeluwo, nuwana yalalau yayama'.

Na ana geluwone hiwalo, 'Ehe inamwanamwa, talaowa'. Ta maudoidi
higelu wagaena hiwowohene, na tenem boniyainane ainai hiyama
ahubena na nigele teya yama hiya'ona.

4 Na bada malane itomtom ta taumulitaone Yeisu hi'i'itane maguwai
itowotowolo, na hesi nigele hiyahanapui ebeha iya Yeisu. 5 Eeta Yeisu
aidiyai iwalo, 'Tahiguwao viha yamane am'o'onadine?'

Na hiwalo, 'Nigele'.

6 Na hinage aidiyai iwalo, 'Amtaudobi ta vinayane amyahuwei wagane
ateyaniyena na yama am'onadi'. Eeta yadi vinayane hiyahuwei na yama
bahudi hi'o'onadine, ta nigele howahowadi vinayane hiniulihini.

7 Tenem ainai Yeisu ana taumulitawa iya ana gelu moihawa Pita ainai
iwawalone, iwalo, 'Tenem iya yada Badawa'. Hauganane Pita ibenalei
ebeha yadi Badawa, ana luwuluwu ili'wa na idadalahugune ni'uwai.
8 Na Yeisu ana taumulitaone maudoidi hiwohema vinayane mayamadi
hiniulidima ta hidudunane maguwai, wuwuna le'awane nigele amwaha
daodao. 9 Ta taumulitaone maguwai hi'aitulu na yama yo beledi
hi'i'itadine ali'ahuwai Yeisu bada igabudi'o.

10 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, 'Viha hinage ami yama amvaidima na
tagabudi?'

11 Ta Saimoni Pita wagai igeluyo ta vinayawa iniulihini maguwai, na
vinayane imwau moiha ta yama ana bagibagili 153 hi'o'onadine na hesi
vinayane nigele iyalotapulihi. 12 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Amlaoma na
am'ai'. Hihanapuiya'o ebeha iya yadi Badawa, ta nigele teya aidiyena
iyapanivilaei ebeha 'Yaiya owa?' Wuwuna bada hihanapuiya'o. 13 Eena
Yeisu ilau ta belediwa yo yamawa ivaidi ali'ahuwena ta ana taumulitaone
imomohedine. 14 Teina Yeisu yana mahalava tonugana ana taumulitaone
aidiyai yana towolouyo tuluhanai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yeisu na Pita yadi aubabada

15 Hi'ai i'ovi na Yeisu iwawalone Saimoni Pita ainai, iwalo, ‘Saimoni
owa Yoni natuna, yam velau imwala'i alili aliguwai, na hiya teina
tupwana awa?’
Pita iwalo, ‘Bada uhanapuigau'o ebeha yavelauwego mwala'ina’.
Yeisu iwalo, ‘Yagu sipiwone u'ita avivinidi’.
16 Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Saimoni owa Yoni natuna,
uvelauwegau mwala'ina?’
Pita iwalo, ‘Ehe, bada uhanapuigau'o ebeha yavelauwego’.
Ainaena Yeisu iwalo, ‘Yagu sipiwone u'ita avivinidi’.
17 Yeisu hinage yana walo tonugana Pita ainai iwalo, ‘Saimoni, owa
Yoni natuna, uvelauwegau?’
Ta tenem ainai Pita nuwanane iyayababane, wuwuna Yeisu ipanivila mai
tonuga ainai, iwalo, ‘Uvelauwegau?’ Na Pita iwalo ainai iwalo, ‘Bada ginauli
maudoina uhanapuidi'o, ainaena uhanapuigau'o ebeha yavelauwego’.
Ta Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yagu sipiwo u'ita avivinidi. 18 Yawalo moiha
alimwai neta yam hauga heda ainai ubom am luwuluwu uli'wali'wa, na
ebe nuwanuwam teya tupwa ainai ulau, mata bada ulau, na mulitai yam
hauga yemala tautaubada ainai nimamne utau velele na vali tomowa
am luwuluwune hiveli'wago na aiteya tupwa ainai nigele nuwam
ulau, tupwanane ainai mata hilawego.’ 19 Teina walone ainaena Yeisu
ilaulau livahi Pita yana mwalowoi vehabana, ta ebe yana mwalowoine
ainaena Yaubada yehanane i'abiye mwala'i. Na hinage Pita ainai iwalo,
‘Umulitaegau.’
20 Pita i'ita gwaipile ta teya taumulitawa Yeisu ana gelu moihawa i'i'itane
(iya aine hauganane ainai Yeisu vahalinai iduivahali ta ipapanivilaeine,
iwalo, ‘Bada yaiya amtauhuhulane’). 21 Na Pita towahonane i'i'itane,
imulimulitaedi ta iwawalone, ‘Bada, teina towahone vedova ana loina?’
22 Ta Yeisu Pita yana walone iyemaiha iwalo, ‘Ebe nuwanuwagu iya
imiyamiya ana higa yawuyoma, neta nigele teya hava, na owa hesi
umulitaegau’. 23 Ainaena Yeisu ana taumulitaone teina yana walone
hibenalei, eeta hibom aidiyai hi'au'aubabada wuwuna yadi nuwatuwu
ebeha taumulitanane mata nigele iyamwalowoi, na Yeisu nigele tenem
dova iyawalo, na hesi iwalo, ‘Ebe nuwanuwagu iya imiyamiya ana higa
yawuyoma, neta nigele teya hava alimwai’.
24 Taumulitanane iya ginauliwone teina vehabadi iwawalo mahalavane
hinage iya walowone ilelelediné teina aubabadane ainai, bada
tahanapuiya'o hava iwalo mahalavaedine, walo moiha maudoina.
25 Yeisu yana paihowa ibagibagili alili, na ebe ehebo ehebo taleledi,
yanuwatuwui mata buki hibagibagili alili na bale'u tupwa vehopali
hi'oiye mwau.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

PAIHOWA

Yeisu yana waloyemidi Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana

1 1 Tiyopilo, bukine yalele mugaiyei holanai Yeisu yana paihowao
yo yana ve'itao, hauganane yana paihowa ivetuwuni 2 ana higa
Yaubada ilauvai yo ihahaene galewai. Yeisu yana mwalowoi tuluhanai
mayawahina imahalava yana tauyewasao aidiyai, hiya vesivesinuwadi na
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena adi loina imohedi. 3 Ahubena 40
holadiyai imahamahalava aidiyai, na aba'ita maudoina ive'itadi ainaena
yana towolouyo hi'awa moihaei na yana tauyewasao hi'ita na baidanao
hi'aubabada neta Yaubada yana Abaloina vehabana ive'itadi.
4 Howola baidadi himiyamiya na adi loina imohedi iwalo, 'Havena
Yelusalem amlaulaugabaei na hesi Tamadane yana waloyemidine
mwalona yawalowena'o vehabana amha'waha'wai. 5 Amnuwatuwu
avivini ebeha Yoni bwahiyena i'abiye bapitaisogomiu na ahubena nigele
daodaona na Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena bapitaiso amlobai.'

Yeisu ihae galewai

6 Haugana Yeisu yana tauyewasao hihulugogoi na hipanivila ainai
hiwalo, 'Bada, howahowana na teina hauga ita Isileli umugaiyegita na
tabom taloinauyowegita?'
7 Na Yeisu iwalo, 'Tamagu iya ibom iloiloina na nigele howahowana
omiu amhanapui aiteya hauga yana loinane ipaihowaidi. 8 Na omiu hesi
howola abo Alu'aluwa Ve'ahihi ilaoma na i'abiye wahiyalagomiu, na
vehabagu ampaihowa na amwalo mahalava Yelusalem ainai yo Yudeya
yo Sameliya dalavanao maudoina na bale'u maudoina aidiyai.'
9 Haugana walo teina ive'ovidi na hi'ita Yeisu ihaehae galewai, na
yaloyalovi i'auhi na mehediyena itau aidawanine. 10 Ta ilaugabaidi na
hiya howola hivinuvinunu galewai na towatowaho hitau bwau adi ale'o
hewahewadi vahalidiyai hitowotowolo. 11 Na hiwalo, 'Omiu Galiliwone,
hava vehabana am'ita'ita haene, Yaubada bada Yeisu ilauvaiya'o
galewai na howola abo iwuyoma ta ana ita dova hinage yana haene
am'i'itane.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yudasa aivelahena

12 Olibe oyana ainaena hilau gwaipile Yelusalem neta amwahane nigele
iyadaodao wuwuna oyanane neta Yelusalem vahalinai. 13 Na hiluwu yadi
vadai na hihae vada ewanai, na Pita na Yoni yo Yemesa yo Andulu yo Pilipi
yo Tomasi yo Batolomiu yo Madiu yo Yemesa Alipiyosi natuna yo Saimoni
iya mwalona tauhamadudu abaloina vehabana yo Yudasa iya Yemesa
natuna. 14 Maudoidi teina yadi nuwatuwu ehebo hi'awa'awanoi Yaubada
ainai waiwaihiu baidadiyao yo Meli Yeisu hinana na hinage Yeisu tahinao.
15 Bodaone adi bagibagili dova 120 ehebo ahubena ainai Pita iguguya
ahi'ahipudiyai na iwalo, 16 'Tahiguwao mwalona Deivida yana walo
Alu'aluwa Ve'ahihi imohei Yudasa Isakaliyota vehabana, na Buki Ve'ahihi
ainai imiyamiya, 17 na Yudasa mwalona baidada tawalo mahalava Yeisu
vehabana na hesi yada Bada ihuhulaei na imohei ana alehao aidiyai'.
(18 Yudasa bada imwalowoi'o yana paihowa yababana vehabana, na
mulitai abo imwalowoi ana maiha ainaena bale'u igimwalai na bale'une
holanai ibe'u na diyana italupulihine na hinaena maudoina imahalava.
19 Na wasana Yelusalem maudoina hibenalei na alinadiyena bale'une
yehana himwau Akelidama na ana nuwamasele Bale'u Ma'wahina.)
20 'Dova Buki Sam holanai Deivida yana walo Yudasa vehabana iwalo:
"Yana tupwa ova'ova a'avana
nigele teya tomowa iyamiyamiya ainai".
Na hinage iwalo:
"Tomowa vagana mata ive'aivelaheyei".
Ainaena ilowoinanei walo teina ana nuwamasele moiha imahalava.
21 'Eeta howola abo Yudasa aivelahena yaiya tomowa hauga maudoina
imulimulita Bada Yeisu yana hae yo yana dobi aidiyai. 22 Na hinage
Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso hauganane ainai ta ana higa Yeisu yana hae
galewai, teina towahonane iya ilaoma ta Yeisu yana towolouyo vehabana
ayewasaei.' 23 Ainaena towatowaho hitau bwau yehadi hi'abihinidi ehebo
Yosepa yehana bwauna Basabasi iya hinage hiyogaei Yusito, na bwaunane
towaho yehana Madayo. 24 Eeta hi'awa'awanoi Yaubada ainai hiwalo,
'Bada ee, owa tomowa maudoidi yadi nuwatuwu uhanapuidi'o ainaena
yam vesinuwa towatowaho bwau teina aidiyena uve'itaei alimaiyai.
25 Na iya mata ibom ivetaupaihowa yo iyewasa Yeisu vehabana, wuwuna
Yudasa paihowane ilaugabaina'o na ilau ibom yana tupwai.' 26 Na
hitaubwauwone ai'opi'opiyena hivesinuwa ta Madayo vesinuwa ainai
imiya mahalava eeta iya iluwu tauyewasao yadi boda ainai.

Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma

2 1 Mulitai Yudeya yadi guyau yehana Penitikosi ana ahubena ainai
Yeisu ana tauyemidiwo maudoidi himiya ahaidi. 2 Mai'ehebo

na galewaena ehebo dagugu dova yaumai mwala'ina i'aituluma ta
vadane i'oiye mwaune. 3 Na ehebo ginauli hi'i'itane ana ita dova aiwa
alahawahawalina vahudiyai itotowane ehebo ehebo ewadiyai. 4 Ainaena
maudoidi Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaudi na hivetuwuni ta vali alina
yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada neta Alu'aluwa Ve'ahihi yana
wahiyalaena.
5 Ahubena tenem ainai tautapwalolo Yudeya ainai yo vali tupwa
aidiyena bada hilaoma'o na Yelusalem ainai himiyamiya. 6 Haugana
dagugune hibenalei ta boda mwala'ina himiya ahaiyama vadane
vahalinai ta aluwadi igavai wuwuna tomowa ehebo ehebo alinana
ibenali lobai. 7 Yadi aluwagavai yo nuwapwanopwano ainaena ta hiwalo,
'Teina tomowaone tenem dova hi'au'aubabadane neta hiya Galili? 8 Na
vedova ta ita ehebo ehebo yada dalavao alinadi ta benali lobaidine?
9 Alinane neta Padiya, yo Medi yo Elam yo Mesapotemiya ana taumiyao
yo Yudeya yo Kapadosiya yo Ponita yo Esiya yo 10 Piligiya yo Pamipiliya
yo Itipita yo Libiya tupwanao Sailini holadiyai himiyamiya yo Lomaena
hilaoma. 11 Tupwana Yudeya na tupwana nigele Yudeya na hesi yadi
tapwalolo ainai hitalamwedi baidadiyao, na hinage Kiliti yo Alebiya na
maudoida alinada vagadi na vagadi aidiyena hi'au'aubabada Yaubada
yana paihowao wahiwahiyaladi vehabadi.' 12 Ainaena maudoidi mayadi
aluwagavai yo mayadi nuwapwanopwano hibom hipanivilauyowedi
hiwalo, 'Hava wuwuna ta yadi paihowa tenem dova?'
13 Na hesi adi geluwo tupwadi hiwalo, 'Nuwana bwahi wahiwahiyalana
hinuma ta hiyayauyaulene'.

Pita yana walo boda aidiyai

14 Pita ana geluwo hitau 11 baidanao hitowolo na Pita ivetuwuni ta
alinana mwala'ina aidiyai iguguya iwalo, 'Omiu Yudeya yo Yelusalem ana
taumiyao maudoimiu yagu walo ambenalei na amnuwamasele, 15 ebeha
yama paihowa teina nigele we'aha wahiwahiyalana ainaena, wuwuna
howola malatomtom nigele numa yauyaule ana hauga. 16 Na hesi ginauli
teina mwalona tauwalo mahalava Yoeli iwalo mugaiyei, iwalo:

17 "Yaubada iwalo:
Howola hauga yana aba'ovi ainai
Alu'aluwagu ya'atuhiwai tomowa maudoidi aidiyai,
na natumiyao towatowahodi yo waiwaihiudi hiwalo mahalava
yo yami hevahevaliwo hi'eno mehe'ita'ita
na yami babadao hi'eno nivinivi.
18 Walo moiha hauga teina ainai Alu'aluwagu ya'atuhiwai
yagu taupaihowao towatowaho yo waiwaihiu aidiyai
na vehabagu hiwalo mahalava.
19 Na yagu paihowao abanuwapwanopwano yave'itaedi galewai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yo hinage ila'ilala bale'uwai ya'abiye mahalavadi
dova 'wahina yo aiwa alahawahawawalina yo asu badobadona,
20 yo mahana iguguyou
yo wai'ena ana ita iyemala'wahina
na mulitai Bada yana ahubena mwala'ina na namanamalina
imahalava.
21 Na ainaena ebe yaiyadiwo Bada yehanaena hiyogayoga ainai
ilivahidi ta'i." '
22 Pita hinage iwalo, aidiyai, 'Augeluwo omiu Yudeya, teina walowone ambenaledi Yeisu Nasaletiyena, Yaubada yana wahiyala yo yana ala'alawowoli yo yana ve'ive'ilala mehemiyai i'abiye mahalava ta ainaena Yaubada yana vesinuwa iyemala moiha. Ita teina ta hanapuiya'o wuwuna alidai ivetuwuni. 23 Yaubada mwalona Yeisune vehabana iloina na hava bale'uwai mata ilobai Yaubada ihanapu mugaiyei na omiu amhuhulaei, ta yami loinaena tomowa tauyababa aiwa lagalagana ainai hiyemwalowoine. 24 Na Yaubada mwalowoi yana tupwa vitaina ainaena ihahaguine na i'abiye towolouyoi, wuwuna nigele howahowana na mwalowoi yana tupwa ainai imiya vateyai. 25 Teina vehabana mwalona Deivida Yeisu yana walo iwalo mugaiyei, iwalo:
"Bada ya'ita meheguwai imiya vateyai
na nimatautuwaguwai imiyamiya, na i'abiye wahiyalagau na
havena yatapitapiya.
26 Ainaena yayaliyaya mwala'ina na yano'owei
yo yanuwatuwu avivini ebeha havena taugu ipwahapwaha.
27 Yau nigele mata bwebweso ainai alu'aluwagu umwaumwau vateyai
taumwalowoi yadi dalavai nuwana hinage taugu ipwaha.
28 Na hesi yawahi namwanamwana yana amwaha uve'itaei aliguwai.
Ainaena mehemwai u'abiye yaliyaya vateyaigau." '
29 Na Pita iwalo, 'Tahiguwao walo teina nigele tubuda Deivida vehabana, wuwuna Deivida tahanapuiya'o ebeha mwalona bada imwalowoi'o ta himwauya'o magaiyai na teina ta'i ana magaine imiyamiya. 30 Deividanane tauwalo mahalava ehebo na Yaubada yana waloyemidi ainai inuwatuwu avivini ebeha howola Deivida tubuna ehebo Deividanane yana abaloina ivai Yaubada ainaena. 31 Ainaena Besinanane yana towolouyo ihanapu mugaiyei na iwalowei ebeha havena Bwebweso ainai imiyamiya alili na hinage tauna havena ipwahapwaha.
32 'Teina Yeisunane bada mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolouyoiya'o na ai maudoimai a'itaya'o. 33 Ainaena Yaubada i'abihini ta nima tautuwanai imiyamiya na ibom Alu'aluwa Ve'ahihinane Yaubada mwalona iwalo yemidiyei na teina hauga bada imohegai'o ainaena paihowa teina am'ita'itadi yo ambenabenaledi ibom ainaena hilalaomane.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Wuwuna nigele Deivida iya yana hae galewa vehabana iyawalowalo,
na hesi iwalo:
"Yaubada bada iwalo'o yagu Bada ainai,
'Nimatautuwaguwai umiya 35 ana higa am alehao
yamwau'ituluwedi aem ana abamwau ainai'."
36 'Teina wuwuna Isileli maudoimiu amhanapui moiha ebeha Yaubada
Yeisu bada i'awa Badaena'o ibom Besinana towahona na Yeisunane bada
amtutuye patuya'o aiwa lagalagana ainai.'
37 Tomowaone Pita yana walo hibenalei na vehabana hinuwanuwatuwu
mwala'ina, na Pita ma'ana geluwo aidiyai hipanivila, hiwalo,
'Tahimaiyao, bada alauhapuli'o. Vedova yama paipaihowa?'
38 Na Pita iwalo, 'Yami paihowa yababadi aidiyena amnuwabui na
maudoimiu Yeisu Besinana yehanaena avebapitaisogomiu na yami
yababao inuwatuwuhamuidi na Alu'aluwa Ve'ahihi imohegomiu.
39 Wuwuna Yaubada yana waloyemidine ebeha omiu vehabamiu, yo
natumiyao hinage vehabadi, yo hiya amwaha daodaowai himiyamiya
vehabadi yo yaiyadiwo Yaubada iyogaedi ainai.'
40 Pita yana walo yo yana guguya maudoina aidiyena iwalo mahalava
iwalo, 'Augeluwo, yaso teina yababana ainaena amhaguiyoigomiu'.
41 Eeta ahubenanane ainai tupwana tomowa Pita yana walo hibenalei ta
hibapitaiso na adi bagibagili dova tausani tonuga.

Tauyemidiwo aidiyai

42 Tauyewasaone yadi ve'ita yo yadi ve'awa'au'augelu aidiyai
hitalamweuyoidi. Na pwalawa aitomtomna ainai Yeisu abanuwatuwu
avivinina hipaipaihowai na hitapwatapwalolo. 43 Na maudoidi Yaubada
hive'ahihiyei, na tauyewasao yadi paihowao abanuwapwanopwano
na vedevedede maudoidi hipaihowaidi. 44 Tauyemidiwone maudoidi
himiyamiya vahaliuyoidi na hivetobwatobwa ehebo. 45 Na ebe yadi
abaloina dalavai himiyamiya hivegimwalaedi na ginaulidine adi
maihaena hi'aiyauyaedi hiya nigele yadi tobwatobwa aidiyai. 46 Ainaena
ahubena ehebo ehebo aidiyai mayadi atetalam hitapwatapwalolo
Yelusalem yadi vada tapwalolo mwala'ina ainai, na hibom yadi vadai
mayadi yaliyaya hi'ai'aitoyawa. 47 Na Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei
na hinage boda maudoina tauyemidiwone hi'awa'awa namwanamwaedi.
Na ahubena ehebo ehebo aidiyai Yaubada tupwana tomowa hinage
ilivalivahidi, na tauyemidiwo adi boda imwalamwala'i.

Pita na Yoni towaho ae peupeuna hi'abiye namwanamwa

3 1 Teya lavilavi ainai, Pita na Yoni hihaehae Yelusalem vada
tapwalolo mwala'ina ainai habi awanoi wuwuna neta awanoi ana
hauga. 2 Tenem hauganane ainai ehebo towaho ae peupeuna na iya

yana hauga tubui hinana diyanai ma'ae peupeuna eeta ana geluwo ahubena ehebo ehebo aidiyai hi'ava'avalaiyama vada tapwalolone ana awa'eda mwala'ina yehana Awa'eda Ausala ainai himwaumwauwi. Na hagu i'awa'awanoi vada tapwalolo ana tauluwuwo aidiyai. Tenem dova hauga bagibagilina ipaipaihowai. 3 Na ae peupeunane Pita na Yoni i'itadi hiluwuluwu na hagu vehabana i'awanoi aidiyai. 4 Eeta Pita na Yoni hivinuvinunui ta Pita iwalo, 'Uvinunuigai'. 5 Ainaena ae peupeunane ivinuvinunuidi mayana yemidi ebeha hava mata himohei.

6 Na Pita iwalo, 'Nigele yagu mane, na teina velaune yamohego. Besinana Yeisu towaho Nasaleti yehanaena yaloinaego na utowolo ta ulau'. 7 Na nimatautuwanaena i'abiye towolone, na aena yo aetutulina ana tubweuwo maudoina hiwawahiyalane. 8 Na igavai hae yo idobi italutowolo yo ilau. Abo itautau gavagavai na Yaubada ino'ino'owei na Pita na Yoni baidanao hiluwu vada tapwalolo mwala'ina ainai.

9 Na boda hi'ita ae peupeunane ilaulau mayana walo vetuvehae Yaubada ainai, 10 hi'atai ebeha ae peupeunane mwalona vada tapwalolo ana awa'eda ainai imiyamiya na i'awa'awanoi ana hagu vehabana, na nuwadi ipwanopwano yana namwanamwauyo vehabana.

Pita yana guguya

11 Ae peupeunawa Pita na Yoni i'abi avivinidi vada tapwalolo pepenai, himwauwi yehana Solomoni yana tupwa, na bodaone mayadi nuwapwanopwano hisagena ahaiyama aidiyai.

12 Na Pita i'itadi, eeta bodaona iwalo aidiyai. 'Omiu Isileli, hava vehabana nuwamiu ipwanopwano na amvinuvinunugai? Nigele ai yama wahiyalaena bo nuwana yama mumuga dumwaluna ainaena towaho teina a'abiye namwanamwa ta itau gavagavaine. 13 Na hesi Yaubada yana wahiyalaena iya Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi Yaubada na tubudao yadi Yaubada na Yaubada yana taupaihowa yehana Yeisu i'abihini iya mwalona Pailato nuwanuwana ilivahi na omiu amuvalaei na am'awa yabayababaei Pailato mehenai. 14 Walo moiha Yeisu ibom taudumwalu na masemaselena amta'wata'wataei ta tomowa yadi tau'oiye mwalowoi nuwanuwamiu ta vehabana Pailato ainai am'awanoiyei. 15 Neta yawahi namwanamwana ana Tau'aiyauya am'oiye mwalowoine na Yaubada ibom mwalowoiyena i'abiye towolouyoi na maudoimai a'itaya'o. 16 Ainaena towaho teina bada inamwanamwa'o ta am'itaya'o na amhanapuiya'o neta yemidi Besinana yehanaena mehemiyai inamwanamwa moiha na iwahiyala'o.

17 'Tahiguwao yahanapuigomiu'o ebeha yami nuwapwanopwanowena Yeisu am'oiye mwalowoi dova yami babadao. 18 Na amnuwatuwu avivini ebeha Yaubada yana tauwalo mahalava aidiyena hiwalo mahalava mugai ebeha Besinanane yana muyamuya ilobaidi ainaena walonane ana moiha

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bada imahalava'o. 19 Eeta ilowoinanegomiu ebe amnuwabui ta yami
lauhapuliwone ivai gabaedi na lautowoi namwanamwana amlobai Bada
ibom ainaena. 20 Hinage Besinanane ibom ivesinuwa mugaiyei vehabana
ivetamalei alimiyai, neta Yeisu. 21 Iya bada galewai ihae'o na imiyamiya
ana higa ginauli maudoidi i'abiye dumwaludi dova Yaubada yana
tauwalo mahalavao ve'ave'ahihidi mwalona hiwalo mahalava mugaiyei.
22 Mwalona Mosese hinage iwalo yemidi iwalo:

> Mata howola yada Bada Yaubada alimiyena ehebo towaho i'abihini
> na ivetauwalo mahalava vehabamiu dova yau i'abihinigau na yana
> walomahalava maudoina ambenaledi'o.
> 23 Na ebe yaiyadiwo tauwalo mahalavane yana walo hita'wata'wataei
> Yaubada i'abiye yababadi yo ivaigabaedi yana tomowa aidiyena.

24 Tauwalo mahalavao Samwela yana haugai na ivetuwuni ta
ihahaemane neta hava hiwawalowediwa wau hivevetuwuni. 25 Na omiu
tauwalo mahalavaone tubudiyao ainaena Yaubada waloyemidi tubudane
Abelaham imohei iwalo,

> "Owa yam huhu wena howola abo abaloina maudoina bale'uwai
> awanamwanamwa yamohedi".

Ainaena awanamwanamwane omiu hinage vehabamiu. 26 Na Yaubada
yana taupaihowa Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi ta omiu Yudeya
alimiyai ivetamale mugaiyei na ebe yami lauhapuliwone vehabadi
amnuwabui neta yana awanamwanamwa alimiyai.

Pita na Yoni yadi lauvetala

4 1 Pita na Yoni howola hi'au'aubabada boda aidiyai na taupwaoliwo
yo vada tapwalolo ana tuilala mwala'ina, yo hinage Sadusiyao
hilaoma, 2 mayadi modi'ini wuwuna Pita na Yoni boda hive'itadi ebeha
Yeisu mwalowoiyena itowolouyo'o na ainaena mata tomowa maudoida
tatowolouyo. 3 Eeta hi'abi avivinidi ta vada paipaiyai himwauwidi na
ebeha i'ahubena abo yadi lauvetala hipaihowai, wuwuna bada iboni'o.
4 Na hinage yadi guguya bodaone bada hibenalena'o ta tupwana boda
hiyemidi, ainaena tauyemidi maudoidi towatowaho adi vahivahili 5,000.
5 I'ahubena ta Yudeya yadi tauloinao yo yadi babadao yo loina ana
tauve'itao himiya gogoidi Yelusalem. 6 Na hinage Anasa ibom taupwaoli
mwala'ina mayana huhuwo yo yana bodao neta Kayapasi yo Yoni yo
Alekisana baidadiyao himiya gogoidi.
7 Ta Pita na Yoni ahi'ahipudiyai hitowolo na hipanivilaedi, hiwalo,
'Yami paihowa teina yaiya yana wahiyalaena yo hinage yaiya yehanaena
ampaipaihowaine?'
8 Na Pita Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na iwalo aidiyai, 'Yama
tauloinao yo yama babadao, 9 nuwana yamalauvetala wau wuwuna ae
peupeunane ahahaguine yo ebeha vedova ta a'abiye namwanamwane?

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Eeta nuwanuwamai omiu yo Isileli maudoimiu amhanapui ebeha
towaho teina mehemiyai itowotowolone yana namwanamwa Yeisu
Besinana ainaena, ibom towaho Nasaleti, aiwa lagalagana ainai am'oiye
mwalowoi na Yaubada i'abiye towolouyoine. 11 Yaubada yana Buki
iwalowalo Yeisu vehabana iwalo:

"Tau'abi vada omiu logidi teina amta'wata'wataeiwa neta
itaugwaipile ta logidi haehae alilina".

12 Nigele teya yaiya howahowana na ilivahigita. Neta bada Yeisu ibom.
Wuwuna nigele ehebo teya dova yeha bale'uwai iyamiyamiya na ainaena
livahi talobai. 13 Na tauloinaone hi'ita Pita na Yoni yadi atepatu, na
hihanapuiya'o neta hibom bada taumiya dalava na abase'ulu mwala'ina
aidiyai nigele hiyaluwu, ainaena nuwadi ipwanopwano na hinuwatuwu
avivini ebeha mwalona Yeisu baidadi himiyamiya. 14 Na hinage ae
peupeunane bada inamwanamwa'o hi'ita lau vahalidiyai itowotowolo,
ta nigele howahowana ebeha hava hiwalowei. 15 Ainaena Pita na Yoni
hivetamaledi ta hi'aitulu maseleyai na tauloinaowone hibom hi'ulewahi.
16 Na hiwalo, 'Vedova taloina towatowaho teina hitau bwau vehabadi,
wuwuna Yelusalem maudoidi hinanapuidi'o ila'ilala mwala'ina bada
hipaihowaiya'o na nigele howahowana tauvalaei. 17 Na hesi tatowoi na
mumuga teina ta'auhi na havena idabadabalala boda maudoidi aidiyai,
eeta taloina wahiyala aidiyai na havena Yeisu yehanaena tomowa aidiyai
hi'au'aubabada.' 18 Hiyogaedima na hiluwuyo aidiyai na hiloinaedi ta ebe
havena Yeisu yehanaena hi'au'aubabada yo hive'ive'ita tomowa aidiyai.

19 Hesi Pita na Yoni yadi walo hiyemaihadi, hiwalo, 'Omiu ambom
am'ita sipwai aiteya Yaubada mehenai idumwalu, a'awa abiye gomiu,
bo Yaubada a'awa abiyei. 20 Na ai nigele howahowamai na yama walo
ilaumwau ginaulidine a'itadi'o yo abenaledi'o vehabadi.'

21 Tauyewasaone walo auhi wahiwahiyalana himohedi na
hi'abigabaedi ta hilalaune. Nigele howahowana ta hipaidi wuwuna hava
imahamahalavane vehabana tomowa maudoidi Yaubada hino'owei.
22 Wuwuna ae peupeunane ana bolimai 40 na tupwana bada hi'abiye
namwanamwaya'o.

Tauyemidiwo yadi awanoi

23 Pita na Yoni himahalava na hilau adi geluwo aidiyai na taupwaoliwo
mwala'idi yo babadao yadi walo hiwalo mahalavaedi. 24 Na adi
geluwone hibenalei ta maudoidi nuwadi ehebo na hitapwalolo Yaubada
ainai hiwalo, 'Bada, owa Tauwasawasa, galewa na bale'u yo ni'u na
ginauli maudoina holadiyai himiyamiya tauyemaseledi, 25 ainaena yam
taupaihowa neta tubumai Deivida Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena
yam walo iwalo mahalavaei iwalo:

"Hava wuwuna abaloina maudoina Bada ainai hive'aleha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Na hinage hinuwanuwatuwu awawa?
26 Ainaena bale'u yadi tauwasawasao yo yadi tauloinao himiya ahaidi
na hi'atububuni habi aleha Bada yo yana Besinana aidiyai."
27 'Walo moiha dalava teina holanaena hilaoma habi aleha yam
taupaihowa masemaselena yo Besinana ibom Yeisu ainai. Hibom
tau'alehaone neta Helodi yo Ponitiyo Pailato yo Yudeya yo hinage nigele
Yudeya. 28 Na hipapaihowaine hava dova owa yam ala'alawowoli yo
yam nuwatuwu mwalona uloina na hipaihowaidi'o. 29 Bada ee, yadi
walo manimanini yam taupaihowao alimaiyai havena ubenabenaledi
na hesi u'abiye wahiyalagai, na mayama atepatu yam walo ayewasaei.
30 Na hinage yam wahiyalaena tau'asiyebwao uhaguidi, yo u'abiye
namwanamwadi. Yam taupaihowa Yeisu vesivesinuwana yehanaena
ve'ive'ilalao yo vedevedede u'abiye mahalavadi.'
31 Yadi awanoi teina hive'ovidi na vada ainai himiyamiyawa imwahali,
na maudoidi Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena i'oiye mwaudi. Na
Yaubada yana walo hiwalo mahalavaei.

Yadi tobwatobwa hi'aiyauyanedi ehebo ehebo aidiyai

32 Tauyemidi maudoidi yadi nuwatuwu yo yadi velau ehebo. Nigele
teya yaiya iyawalo, 'Yau teina yagu ginauli'. Na hesi yaiya ginauli yehana
itanitaniwagaeine neta maudoidi vehabadi. 33 Na hinage Bada Yeisu
yana tauyewasao hiwahiyala alili yana towolouyo ana walomahalava
vehabana, na maudoidi hivelau toyatoyawa. 34 Na hinage maudoidi
ma'adi yo ma'adi ale'o, wuwuna vewasawasao aidiyena bada yadi bale'u
yo yadi vadao hivegimwalaedi'o. 35 Na adi maiha maudoina hivaiyama na
himohedi Yeisu yana tauyewasao, aidiyai na hibom hi'aiyauya yaiyadiwo
himiya vitai aidiyai. 36 Towaho ehebo Saipilosiyena yehana Yosepa na
yehana vauvauna tauyewasao himohei Banabasi, neta ana nuwamasele,
'Tau'abiye atepatu', iya Livai yana huhu ehebo. 37 Na ibom yana tanovi
ivegimwalaei na manenane ivaiyama na imohedi Yeisu yana tauyewasao
aidiyai.

Ananayasi yo Sapaila

5 1 Towaho ehebo mamwanena yadi tanovi higimwalaei, na manena
hivaiyama. Towahonane yehana Ananayasi na mwanenane Sapaila.
2 Hitaubwaune hiloina ta tupwana mane hidawani, na ana tupwa
Ananayasi ivaiyama tauyewasaone aidiyai, na i'oyama iwalo teina tanovi
manena maudoina.
3 Eeta Pita iwalo auline, 'Ananayasi hava vehabana Tomodulele nuwam
ivai na tanovi ana maiha tupwana umwaudawanine? Neta yam oyama
Alu'aluwa Ve'ahihi ainai. 4 Mwalona nigele uyavegimwalaei, tanovine
owa yam abaloina, hinage hauganane uvegimwalaei manena owa yam

abaloina. Na hava vehabana atemwai unuwanuwatuwu dawani mane vehabana na u'oyama. Na yam oyama teina nigele alimaiyai yo tomowa aidiyai, na hesi Yaubada ainai.'

5 Pita yana walo teina Ananayasi ibenalei na ibe'u ta imwamwalowoine. Ainaena tomowa maudoidi wasane hibenalei na himeheuhi mwala'ina. 6 Na hevahevali hilaoma ta tauna ale'owena hihuma na hi'avala mahalavaei ta magaiyai himwamwauwine.

7 Dova mahana hawahawagana tonuga hi'ovi na mwanenane imahalava ta nigele iyahanapui hava imamahalavane. 8 Na Pita ipanivilaei iwalo, 'Sapaila, yami tanovine amvegimwalaeine, viha ana maiha amvavaine? Dova mwanem iwalo alimwai?'

Na Sapaila iwalo, 'Ehe moiha, neta dova'.

9 Eeta Pita iwalo, 'Vedova ta amtau bwau ebeha Bada Alu'aluwana amtowoi? Ubenalei, mwanemne ana taumagaiwone hiluluwuma na hi'avala mahalavaego hinage yam oyama vehabana.'

10 Mai ehebo na Sapaila ibe'u Pita aenai, ta imwamwalowoine na hevahevaliwone hiluwuma ta hi'ita bada imwalowoi'o, ta hi'avalai na hilau himagaiyai mwanenane vahalinai.

11 Ainaena tauyemidi maudoidi himeheuhi mwala'ina na hinage yaiyadiwo wasanane hibebenaleine hinage himeheuhi.

Ala'alawowoli yo ila'ilala

12 Hinage boda ahi'ahipudiyai Yeisu yana tauyewasao ala'alawowoli na ila'ilala bagibagilidi hi'abiye mahalavadi. Na tauyemidi maudoidi himiya ahaidi vada tapwalolo ainai, Solomoni yana tupwai.

13 Na boda maudoidi himeheuhi ta nigele hiyaluwu tauyemidi baidadiyao, na tomowa maudoidi tauyewasao hive'ahihiyedi na hino'owedi mwala'ina. 14 Na hesi tauyemidiwone yadi boda imwalamwala'i towatowaho yo waiwaihiu yaiyadiwo Bada hiyemidiyei neta hiluwuluwu. 15 Tauyewasao yadi paihowa aidiyena na tau'asiyebwao hilauvaidima ta amwahai gwalatau yo halabi aidiyai hiveve'enodine. Ebe Pita yana lau ainai, na mahana ihinali ta alu'aluwana italu tau'asi'asiyebwaone aidiyai mata hinamwanamwa. 16 Hinage dalavaone Yelusalem vahalinai adi taumiyao himiya ahaidima na yadi tau'asiyebwao yo tupwadi yaiyadiwo alu'aluwa yababadi hi'abiye asiyebwadi hivaidima ta maudoidi hi'abiye namwanamwadi.

Yeisu yana tauyewasao hi'abiye muyadi

17 Taupwaoliwo yadi babadao mwala'idi yo Sadusiyao yadi boda baidadiyao himanini na hi'alomagigiliyedi. 18 Ainaena hitowolo na Yeisu yana tauyewasao hi'abi avivinidi na vada paipaiyai himwamwauwidine.

19 Na boniyaiyena Bada yana tausagenawasa vada paipai ana awa'eda iho'e na ilauvaidi ta himamahalavane. 20 Na iwalo aidiyai, 'Amlau vada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tapwalolo ainai ta nemai amtowolo yo tomowa aidiyai walone yawahi namwanamwadi vehabadi amguguyaedi'.

21 Ainaena tausagenawasa yana walo hibenalei na i'ahubena ta vada tapwalolo ainai hiluwu, na boda hive'ive'itadi.

Taupwaoli mwala'ina yo ma'ana geluwo Isileliwone babadadiyao hiyogaedi yo hiya tau'ulewahi himiya ahai, neta Isileliwone yadi boda mugamugaina. Na maudoidi hiyogaedima ta yadi taupaihowa vada paipaiyai tupwana hivetamaledi ta Yeisu yana tauyewasao hilauvaidima, na hilauvetala mehediyai. 22 Na hilau ta vada paipai a'avana hi'i'itane, na hiwuyoma hiwalo, 23 'Vada paipai gudugudunа a'i'itane, na ana tau'ita aviviniwone hitowotowolo awa'edane ainai, na hauganane awa'edane aho'e alonane nigele teya tomowa aya'ita.'

24 Na vada tapwalolo ana tau'ita avivini mwala'idi yo taupwaoliwo mwala'idi wasa hibenalei ta hi'atehawawali mwala'ina, hava mata imahalavane.

25 Ainaena ehebo towaho aidiyai ilaoma iwalo, 'Tomowaone vada paipaiyai ammwamwauwidiwa, vada tapwalolo ainai hive'ive'ita boda aidiyai'.

26 Eeta vada paipai taniwagana yana hevali baidana hilau ta tauyewasaowa hilauvaidi ta hiwuwuyone. Na hesi nigele hiyatotoyaidi wuwuna himeheuhi hiwalo mata tomowa himodi'ini na tau'ita aviviniwone hive'alagaimaidi. 27 Tauyewasaone hiluwuwedi ta tau'ulewahiwo mehediyai hivetowolodi. Na taupwaoli yadi tauloina ipanivilaedi, iwalo, 28 'Walo'auhi wahiwahiyalana amohegomiu'o, awalo havena Yeisu yehanaena amve'ive'ita boda aidiyai. Na am'itaya'o hava ampapaihowaine? Yami ve'ita amtaluye dabalala ta Yelusalem i'oiye mwau, na teina towahone yana mwalowoi vehabana ebeha amve'ewaigai.'

29 Na Pita yo tauyewasao tupwadi hiwalo, 'Ilowoinanegai na Yaubada yana walo amulitaei na havena tomowa yadi walo. 30 Walo moiha omiu Yeisu aiwa ainai amtutuye patu na ana higa imwalowoi, na tubudao yadi Yaubada Yeisu i'abiye towolouyoine, 31 na i'abihini nimatautuwanai imwamwauwine ta ibom Taumugaiyegita yo Taulivahigita, ta ebeha tanuwabui, na ainaena ita Isileliwone yada yababa inuwahamuidi. 32 Eeta ai ginauli teina vehabadi awalowalo mahalava na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ibom tauwalo mahalava, iya Yaubada yana aiyauya ana tau'awa abiwo alidai.'

Gameliyela yana walo

33 Na tauloinao Yeisu yana tauyewasao yadi walo teina hibenaledi, na adi modi'i'ini moiha, na nuwanuwadi ta hi'oiye mwalowoidi. 34 Na ehebo aidiyena yehana Gameliyela ibom Palisi na loina ana tauve'ita,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na ma'ana ve'ahihi tau'ulewahiwo bodadi aidiyai, itowolo na iloina
ta ebeha Yeisu yana tauyewasao himahalavaedi hauga ubwa'ubwana
ainai. 35 Ainaena mulitai iwalo tauloinao aidiyai, 'Omiu Isileli ee, am'ita
avivinigomiu na havena amloiloina wahiyala teina tomowaone aidiyai.
36 Amnuwatuwu avivini haugana mwalona Tudesi imahalava ebeha ibom
taumugai vagana ehebo, na tomowa adi bagibagili dova 400 hiluwu yana
boda ainai, na hesi Tudesinane hi'oiye mwalowoi, na ana taumulitao
hitaubudebudeyanaedi, na yadi boda i'o'ovine.

37 'Na mulitai tomowa vahilina haugana ainai, ehebo hinage towaho
Galiliyena itowolo mahalava yehana Yudasa na tomowa tupwadi iniulidi
na himumulitaeine. Iya hinage tomowa tupwadi hi'oiye mwalowoi na ana
taumulitaone hilolo'uhagwaline.

38 'Ainaena teina hauga yawalo alimiyai, ebeha havena hava amloiloina
towatowaho tenem vehabadi. Ebe adi loina nuwana yadi paihowa teina
tomowa aidiyena imahalava, howola abo hitapiya. 39 Na hesi ebe yadi
loina Yaubada ainaena imahalava, nigele howahowamiu na am'auhidi,
wuwuna mata dova ta Yaubada amve'alehaei.'

40 Eeta Gameliyeli yana loina himulitaei, na tauyewasao hiyogaedima
aidiyai, na hisapidi, na hiwalo, 'Havena Yeisu yehanaena am'au'aubabada
tomowa aidiyai'.

41 Na tau'ulewahiwo hilaugabaidi, yo hilau hibom yadi boda aidiyai
mayadi yaliyaya, wuwuna howahowana muyamuya hilobaidi Yeisu
yehanaena. 42 Ahubena ehebo ehebo aidiyai himiyamiya ahai vada
tapwalolo mwala'ina holanai na hinage tomowa yadi vada aidiyai Yeisu
ibom Besinana towahona wasana namwanamwana hive'ive'itaei yo
higuguguguyaei.

Tauve'itao hitau 7 hivesinuwaidi

6 1 Haugana tenem ainai Yeisu yana boda imwalamwala'i, ta
Gilisiwone Yudeyaone baidadiyao hiveta'eta'e. Gilisiwone hiwalo
ai'ai ana aiyauya ahubena ehebo ehebo aidiyai yadi hiwahiwapewo
hi'ita'ita di'wadi'waidi.

2 Ainaena Yeisu yana tauyewasao hitau 12 tauyemidiwo maudoidi
hiyogaedima na hiwalo, 'Nigele howahowana Yaubada yana walo
ana guguya alaumwauwi na ebeha ai'ai a'aiyauya. 3 Eeta tahimaiyao,
omiu alimiyena towatowaho hitau 7 amvesinuwaidi, yaiyadiwo ma'adi
ve'ahihi, na hanahanapudi, na hinage ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi
yana wahiyala aidiyai, ta paihowa teina ai'ai ana aiyauya vehabana
tavetowolodi. 4 Na ai a'aipate awanoi vehabana, na hinage Yaubada yana
walo ana ve'ita vehabana.'

5 Boda maudoidi hiyaliyaya yadi loina teina vehabana, eeta hitau 7
hivesinuwadi neta, Sitiveni, ibom yana yemidi mwala'ina Yeisu ainai, na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala ainai, yo Pilipi yo Pilikolasi yo Nikano yo Timoni yo Pamenasi yo hinage Nikolasi, ibom towaho Anitiyoki na bada Yudeya yadi tapwalolo ainai iluwu'o. 6 Ainaena tomowaone teina hi'abihinidi Yeisu yana tauyewasao mehediyai, na hi'abidebaidi na vehabadi hi'awa'awanoi Yaubada ainai, na paihowane hive'avalaidi.

7 Eeta Yaubada yana walo idabalala tomowa aidiyai, na tauyemidi adi boda imwala'i i'alili tupwa Yelusalem ainai, na taupwaoliwo bodadi hinage walone hibenalei, na Yeisu hiyemidiyei.

Sitiveni hi'abi avivini

8 Sitiveni Yaubada yana ala'alawowoli yo yana atemuyamuya i'oiye mwau, na paihowa abanuwapwanopwano yo ve'ive'ilalao ipaihowaidi tomowa ahi'ahipudiyai.

9 Na tupwana tomowa hilaoma na Sitiveni baidadi hi'awa pa'ipa'i hiya tupwana Yudeya yadi tapwalolo yehana himwauwi 'Talatalamdi', na tupwana Sailini ainaena, na tupwana Alekisanidiliya ainaena, na tupwana Silisiya yo Esiya aidiyena. 10 Na nigele howahowana hiwahiyala, wuwuna Sitiveni yana walo hanahanapu Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena.

11 Eeta dawaniyena tomowa hiyemaihadi na hivetowolodi ta hiya hiwalo, 'Abenabenali na Mosese yo Yaubada i'awa'awa yababaedi'. 12 Ta tomowa nuwadiyai himwauwi na Sitiveni hive'alehaei, ainaena maudoidi yo babadao yo tauloinao yo hinage loina ana tauve'itao hilaoma, na hi'abi avivini, na hilauvai tau'ulewahiwo yadi abamiya gogoi ainai. 13 Na tau'awa oya'oyamaone hilauvaidima na hiwalo, 'Towaho teina, hauga maudoina aidiyai, Mosese yana loinao yo vada tapwalolo masemaselena hinage ihinalidi. 14 Na hinage yana walo abenalei iwalo, "Yeisu ibom towaho Nasaleti howola abo vada tapwalolo teina ilo'e vehulu, na yada mumuga Mosese ainaena ivetuwuni na ilalaomawa imwaubuidi, na vagadi imwauwidi".'

15 Tau'ulewahiwone maudoidi Sitiveni maninane hivinuvinunui, ana ita dova Tauwalo mahalava manina.

Sitiveni yana walouyo

7 1 Taupwaoliwo yadi tauloina Sitiveni ipanivilaei, iwalo, 'Teina tomowaone hava hiwalowalowedine neta moihadi?'

2 Na Sitiveni yadi walo iyemaiha iwalo, 'Tahiguwao yo tamaguwao, yagu walo teina ambenalei, Yaubada Didigana mwalona tubudawa Abelaham Mesapotemiya ainai imiyamiya, na howola nigele iyavedalava Halana ainai 3 Na iwalo Abelaham ainai, "Yam dalava yo yam huhuwo teina ulaugabaidi na ulau vali dalavai, tupwanane yave'itago ainai umiya".

4 'Neta ainaena Kalidiya ilaugabaei, na ivedalava Halana ainai. Na Abelaham tamana imwalowoi mulitai abo Yaubada imugaiyei na

ivedalavane tupwa teina ainai tamiyamiya. 5 Ta nigele hinage teya tupwa nuwana bale'u iyamohei Abelaham yana abaloina, na Yaubada iwalo yemidi hauga teina ebeha tupwanane Abelaham mayana huhuwo yadi bale'u hivai, na hauganane ainai Abelaham nigele natuna. 6 Na hinage Yaubada iwalo mugai ebeha Abelaham tubunao himiya taumana vali boda yadi tupwa ainai, yo dalavaone tanitaniwagadiyaone paihowa vitavitaidi himohedi, na himiya vitai bolimai 400 aidiyai. 7 Na hesi Yaubada iwalo, "Howola abo dalava tanitaniwagadi loina vitavitaina yamohedi, na mulitai tupwa tenem ainaena yagu boda himahalava na hipwagogo aliguwai tupwa teina ainai". 8 Eeta Yaubada Abelaham ulewahi ana ve'ive'ilala imohei neta 'wapi ana hapi vehabana. Abelaham Aisake ilabahi ta hawahawaga ehebo i'ovi na hapi himomoheine. Dova hinage Aisake natuna Yakobo hapi imohei. Na Yakobo hinage natunao towotowohodi 12 adi bagibagili hapi imomohedine.

9 'Tubudane Yakobo natunao hiya tahidi Yosepa hivegimwalaei Itipita aidiyai, wuwuna hi'alomagigiliyei ta nemai ivetaupaihowa nigele maihana na hesi Yaubada baidana. 10 Na ihagui ana vitai aidiyena, na hinage hanapu namwanamwana imohei, Itipita yadi Pelo hanapunane i'ita lobai, ainaena Pelo Yosepa i'abihinine na loina imohei tupwa Itipita maudoina ainai, na hinage tauwasawasa yana vada holanai.

11 'Na mulitai vahali imahalava Itipita maudoina yo Kenani aidiyai, na miya vitai imahalava na tubudaone nigele adi. 12 Ta Yakobo wasa ibenalei ebeha ai'ai Itipita ainai imiyamiya, na natunao towatowahodi ivetamaledi Itipita ainai, ai'ai vehabana. 13 Mulitai ivetamaleuyoidi Itipita ainai, na Yosepa tahinao aidiyai iwalo mahalava, iwalo, "Yau tahimu Yosepa", na hinage Pelo ainai iwalo mahalavaedi iwalo, "Teina tahiguwao". 14 Ainaena Yosepa tamana Yakobo mayana huhuwo iyogaedima, adi bagibagili 75, na Itipita ainai hilalaomane. 15 Eeta tubudane Yakobo manatunao hidobi Itipita ta nemai himiyamiya ta himwamwalowoine. 16 Na yadi asiyebwao mwalomwalowoidi hilawedi ta mwalona Abelaham igimwalaiya'o Sikem, hibom Emoli natunao aidiyena na magainane ana maiha siliba imomohedine neta ainai hiyeyemagaine.

17 'Na hauga bada ilau tebitebiniya'o ta Yaubada yana waloyemidi ainona imiya mahalava Abelaham ainai neta ebeha Isileliwone Itipita hi'aitulu gabaei. Wuwuna tubudaone adi boda ihaehae. 18 Na tauwasawasa vauvauna itowolo ta yana hauga loina, na tauwasawasane Yosepa nigele iyahanapui. 19 Tubudaone i'oya'oyamaedi, na muya imohemohedi. Na iwalo wahiyala ta ebe natudiyao vauvaudi hitubui higabae mahalavaedi ta himwalowoi balabala awawai.

20 'Gama Mosese itubui hauga tenem ainai, ibom ana ita inamwanamwa, na tamana yo hinana yadi vadai hi'ita'ita avivini neta wai'ena tonuga. 21 Na mulitai yadi vadaena himwau mahalavaei, na Pelo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

natuna waihiuna ilolobaine, na ilauvaiyama yana vadai, na ebeha natuna
i'ita avivini. 22 Eeta Mosese Itipita yadi hanapu maudoina hive'itaei, ta
ihanahanapuidi na yana walowone yo yana paihowao hiwahiyala alili.
23 'Hauganane ana bolimai 40 ilobai Mosese nuwanuwana yana
tomowao Isileli i'itadi. 24 Ainaena yana itane ainai Itipita ehebo towaho
Isileli italai awawai, eeta Mosese tahina ihagui na towaho Itipita i'oiye
mwalowoine. 25 Na Mosese yana nuwatuwu ebeha yana huhuwone mata
hihanapui, neta Yaubada nimanane iyeyepaihowa ta Itipitaone aidiyena
ivaivehuludi na hesi nigele hiyahanapui. 26 I'ahubena ta Mosese tahinao
bwau ilolobaidine, na nuwanuwana ebeha i'auhidi ta iwalo, "Augeluwo,
omiu boda ehebo na hava vehabana yami miyamiya amveyaveyababa?".
27 'Na tau'alehaone ehebo aidiyena Mosese yana walo iyemaiha,
na iwalo, "Yaiya owa utuwoi na uvetauloina alimaiyai? 28 Vedova?
Nuwanuwam na u'oiye mwalowoigau, lavi dova Itipita towahona u'oiye
mwalowoine?" 29 Walo teina Mosese ibenalei ta imeheuhi, na idena
ilau Midiyani ainai, imiya taumana, na tenemai itawahola yo natunao
towatowahodi bwau, ilabahidi.
30 'Bolimai 40 tuluhanai Mosese tupwa balabala awawai oya
Sainai vahalinai ilowolowouhi, na Yaubada yana tauwalo mahalava
i'abiyamahalavauyoi aiwa alahawahawalina ainaena aiwa lugulugudi
holadiyena. 31 Ta Mosese i'aluwagavai ta iwutulau tupwanane
ala'alahinane vahalinai ebeha i'ita ili'ilimani, ainaena Bada alinana
ibenalei iwalo, 32 "Yau tubumwao hibom Abelaham yo Aisake yo Yakobo
yadi Yaubada". Na Mosese yana meheuhiyena ibatubatutuli, ta nigele
iya'ita lau.
33 'Ainaena Bada iwalo, "Am ae humahuma uwuludi wuwuna neta
bale'une ainai utowotowolone bale'u ve'ahihi. 34 Yagu tomowa yadi miya
vitai Itipita holanai yahanapuiya'o, na yadi dou, bada yabenalena'o,
ainaena yadobima habi haguidi. Eeta owa utowolo na yavetamalego
Itipita ainai, paihowa teina vehabana."
35 'Isileliwone Mosese hita'wata'wataei, hiwalo, "Yaiya owa ebeha
utowoi na uvetauloina na u'abiye dumwalugai?". Eeta Isileliwone
hita'wata'wataei na Yaubada yana vesinuwa haugana tauwalo mahalava
aiwa ala'alahawawalina ainai ivesinuwai iwalo iya tauloina na taulivahi.
36 Yudeyaone imugaiyedi ta Itipita hi'aitulu gagaeine. Mulitai ginauli
abanuwapwanopwano na ve'ive'ilala i'abiye mahalavadi Itipita ainai yo
ni'u hawahawawalina ainai. Na hinage ginauli abanuwapwanopwano
yo ve'ive'ilala i'abiye mahalavadi balabala awawai neta bolimai adi
bagibagili 40.
37 'Teina Mosese Isileli aidiyai iwalo, "Yaubada howola abo tahimiyaone
aidiyena ehebo Tauwalo mahalava ivesinuwai vehabamiu, dova mwalona
yau ivesinuwaigaune." 38 Na hinage Mosesenane nu'ulai Isileli tubunao

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maudoidi baidanao, oya Sainai ainai himiyamiya na tauwalo mahalava
Mosese loina namwanamwana yawahida vehabana imomohedine.
39 'Na tubudaone Mosese yana loina hita'wata'wataei, ta nuwanuwadi yo
hilau gwaipile Itipita ainai, 40 Na Eloni ainai hiwalo, "Yada abapwagogowo
u'atububunidi, na himugaiyegita, wuwuna Mosese ibom mwalona Itipita
ainaena imugaiyegitamawa, havaidova ilao'o". 41 Tenem haugane ainai
abapwagogo aiwa tagitagi hipaihowai ta ana ita dova bulumakau natuna.
Na ainai hipwaopwaoli yo nimadiyena hava hipapaihowaine hiyaliyayai
ainaena na higuyaguyau. 42 Eeta Yaubada ita'wata'wataedi, na hibom yadi
nuwatuwu hipaihowai, neta utuiwo galewa aidiyai hipwagopwagogo, dova
tauwalo mahalavao yadi buki holanai Yaubada yana walo imiyamiya, iwalo:

"Omiu Isileli tupwa balabala awawai bolimai 40 ammiyamiya,
lagulaguwao amwunuidi, na nigele aliguwai amyapwaopwaoli.
43 Na yami abapwagogo yehana Moloke yana gwau,
am'avalai yami abapwagogo na hinage Lepani yana utui amtagi
yo ainai amwalowalo vetuvehae.
Ainaena mata ya'oipeiyegomiu na amlau Babiloni tulutuluhanai." '

44 Na Sitiveni iwalo, 'Mosese gwaune i'abi, neta dova Yaubada ive'ita
ma'ama'ayaune ainai. Ainaena hi'abi na hauganane tupwa balabala
awawai hilaulau Yaubada yana gwaune hinage hi'avalai vali tupwai".
45 Mulitai tubudiyao Yosuwa baidanao teina gwaune hivaiyama na
tupwanane ainai tubudao taumiya dalavao hiheusilidi tupwa teina
ainaena, na Yaubada ihaguidi ta hiwahiyala, na yadi bale'u teina hivai,
na gwaune imiyamiya ana higa Deivida ivetauwasawasa aidiyai. 46 Iya
Yaubada ana awanamwanamwa imohei. Na Yaubada ainai ipanivila na
ebeha italamwei ta Yakobo, yana Yaubada yana vada i'abi. 47 Na hesi
Yaubada yana vadane Deivida natuna Solomoni i'a'abine.
48 'Yaubada ewa'aliliyai yana vada tomowa nimadiyena hi'abi'abi nigele
alonai iyamiyamiya, dova tauwalo mahalava yana walo iwalo:
49 "Galewa yagu abamiya wasawasa,
na bale'u aegu adi abamwau.
Ainaena aiteya vada howahowana, na vehabagu am'abi
na vadanane ainai ya'aiyawasi?
50 Wuwuna ginauli teina maudoidi yau yapaihowaidi." '
51 Na Sitiveni iwalo, 'Omiu tau'ateyaiyaiwo. Yaubada wasana ainai
neta atemiu yabidaidi'o yo talinamiu yagohaye tuidi'o. Omiu bada dova
hauga daodaona tubumiyao Alu'aluwa Ve'ahihi amta'wata'wataei. 52 Walo
moiha tubumiyao tauwalo mahalavao maudoidi hi'abiye muyadi na
hi'oiye mwalowoidi. Hiya Taudumwaluwa yana laoma vehabana hiwalo
mugaiyeiwa, na teina hauga omiu hinage Taudumwaluwa amhuhulaei,
ta am'o'oiye mwalowoine. 53 Na omiu Yaubada yana loina himohegomiu
tausagena wasao aidiyena, na nigele amyamulitaei.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sitiveni hi'oiye mwalowoi

54 Sitiveni yana walo tauloinao hibenalei ta adi modi i'ini mwala'ina,
na awadi hitauve'alahi yadi modi'ini vehabana. 55 Na hesi Alu'aluwa
Ve'ahihi Sitiveni i'oiye mwau, ta galewa ivinuvinunui, na Yaubada yana
wasawasa masele ainai ihae na Yeisu nimatautuwanai itowotowolo,
i'i'itane. 56 Na iwalo, 'Am'ita, galewa ilotaho'e na Tomowa Moihana
Yaubada nimatautuwanai ya'ita itowotowolo.'
57 Hiwuiwui wahiyala, na talinadi hi'abi auhidi, na ebeha havena yana
walo hibenabenalei. Eeta maudoidi vehabana hisagena na hi'abi avivini.
58 Na dalavane tuluhanai higabaei aituluwei, na gaimaena hitatalaine.
Na tau'aisamasamaniwone adi luwuluwu himwauwi hevali teya yehana
Saulo aenai.
59 Sitiveni howola gaimaena hitalatalai na Bada ainai i'awa'awanoi,
iwalo, 'Bada Yeisu alu'aluwagu uvaiyawa'. 60 Na aetutulina i'atuwomalei
na iyoga wahiwahiyala iwalo, 'Bada, yadi mumuga yababana teina havena
uyemayemaiha aidiyai'. Na yana walo teina tuluhanai yawahina i'ovi.

8 1 Na Saulo bodaone i'awa namwanamwaedi Sitiveni ana
oiyemwalowoi vehabana.

Saulo tauyemidiwo i'alehaidi

Ahubena tenem ainai tauyemidiwo tupwa Yelusalem ainai adi alehao
hivetuwuni na hi'aleha, ainaena hilouhagwali Yudeya yo Sameliya
tupwanao aidiyai, na Yeisu yana tauyewasao hitau 12 Yelusalem
ainai himiyamiya. 2 Na tupwana tomowa Yaubada ana tauyemidiwo
Sitiveni hivai ta hidoudouwi i'ovi na abo higagaliyaunaeine. 3 Na hesi
Saulo itowoi na tauyemidiwo yadi boda i'oiye sawali. Vada ehebo
ehebo iluwuluwuidi na tauyemidiwo towatowahodi yo waiwaihiudi
ilaulaugogoidi na vada paipaiyai imwaumwauluwuwedi.

Pilipi iguguya Sameliya ainai

4 Tauyemidiwo hilo'uhagwali, ta ebeha tupwa teya ainai wasana
namwanamwana higuguyaei tomowa aidiyai. 5 Ainaena Pilipi idobi
Sameliya tupwanane ainai, na tenemai Besinana Tomowana wasana
iguguyaei aidiyai. 6 Na maudoidi Pilipi yana walo hibenalei, na yana
paihowa wahiwahiyalana hi'itadi, 7 Ebe yaiyadiwo hi'asiyebwa, alu'aluwa
yababana aidiyena mata imwau mahalavaedi, mayogayogadi yo
hinage taubelubelu, yo taulepelowo i'abiye namwanamwadi. Ainaena
bodaone hitalatalam toyatoyawa Pilipi yana guguya ainai. 8 Na ainaena
abayaliyaya mwala'ina dalavanane ainai.
9 Na taumiya dalava ehebo yehana Saimoni, iya Pilipi yana walo
iyemidiyei. Saimoninane mwalona tau'oba'oba na oyamaena iwalo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mahalavaeuyowei ebeha iya teya towaho mwala'ina. 10 Tomowa
maudoidi, tomowa mohili yo tomowa mwala'idi ainai hibenabenali ta
hiwalo, ‘Teina tomowane dova Yaubada. Owa uwahiyala alili.’ 11 Eeta
Saimoni yana walowone hibenaledi wuwuna yana obaena i'abiye
nuwapwanopwanodi hauga maudoina aidiyai. 12 Na mulitai Pilipinane
imahalavama na wasana namwanamwana Besinana Yeisu yehana yo
Yaubada yana loina vehabadi, iguguya, na hiyemidiyei, na hibapitaiso,
towatowaho yo waiwaihiu. 13 Na Saimoni hinage Yaubada iyemidiyei, na
yana bapitaiso tuluhanai Pilipi baidana himiyamiya. Na Saimoninane
Pilipi yana ala'alawowoli yo yana ve'ive'ila ipaihowaidi wahiwahiyaladi
i'itadi, na inuwapwanopwano moiha.

14 Ainaena Yeisu yana tauyewasao Yelusalem ainai himiyamiya, wasa
hibenalei ebeha bada Sameliya hitalam'o Yaubada yana walo ainai, eeta
Pita na Yoni hivetamaledima. 15 Na hitau bwaune hidobi Sameliya ainai,
na tauyemidi vauvaudi vehabadi hi'awa'awanoi, na Alu'aluwa Ve'ahihi
aidiyai iluwu. 16 Wuwuna howola nigele teya yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi
iya'oiye mwau na bapitaiso ibom Bada Yeisu yehanaena hivaiya'o.
17 Ainaena Pita na Yoni nimadi aidiyai himwauwi na Alu'aluwa Ve'ahihi
aidiyai iluwu.

18 Na Saimoni paihowa teina i'ita ebeha Yeisu yana tauyewasao
nimadi himwau tomowa aidiyai na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai iluwu,
ainaena mani ivai ta ebeha Pita na Yoni imohedi. 19 Na iwalo, ‘Teina
ala'alawowoline ammohegau ta ebe yaiya nimagu ainai yamwauwi mata
Alu'aluwa Ve'ahihi iluwui’.

20 Ta Pita Saimoni iwalowei, iwalo, ‘Yam mane baidam amsilahe
vateyai, wuwuna ebeha Yaubada yana velau yam mane ainaena
uyemaiha. 21 Owa nigele yama boda, na atem imumuga yababa Yaubada
mehenai. 22 Eeta ilowoinanego na yam yababa ainaena unuwabui, na
u'awa'awanoi Bada ainai, na ebe inuwahamuigo. 23 Na yahanapui atem
paipaina alomagigili, yo mumuga yababana aidiyena.’

24 Na Saimoni iwalo, ‘Am'awa'awanoi Bada ainai ta ginauline
yababadine amwalo mahalavaedi'o, havena aliguwai himiyamiya yo
hilaolaoma’.

25 Mulitai Pita na Yoni yadi Bada vehabana hiwalowalo mahalava na
yana walo higuguyaei, na hiwuyo Yelusalem ainai, na yadi wuyone ainai
wasa namwanamwana hiwalo mahalavaei Sameliya tupwanao aidiyai.

Pilipi towaho Itiyopiya ehebo i'abiye bapitaiso

26 Na Bada yana tausagena wasa Pilipi iwalo, ainai ‘U'atububuni na
ulau tupwa yavana amwaha Yelusalem yo ilau Gasa ainai’. Amwahane
ilaulau balabala awawa ainai. 27 Eeta Pilipi itowolo ta ilalaune.
Tenem hauganane tauloina mwala'ina, Itiyopiyaena ilaulau gwaipile

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yana dalavai. Iya Itiyopiya yadi alawata yehana Kanidesi yana mane i'ita'ita avivini. Iya ilau Yelusalem ta Yaubada iwalo vetuvehaeyei na iwuyowuyoma. 28 Igelu ta ilaulau na waloyemidi bukina Aisaya ainai ilaulauvahili. 29 Ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi Pilipi iwalo ainai, 'Ulau mwayamwayau waga niuniuli vahalinai'.

30 Eeta Pilipi isagena ilau ainai ta ibenabenali na towahone ilaulauvahili Aisaya yana buki ainaena. Na Pilipi ipanivilaei iwalo, 'Uhanapuiya'o hava uvahivahiline?'

31 Na towahonane iwalo, 'Nigele, wuwuna nigele teya yaiya na ebe i'aubabada ili'ilimani aliguwai'. Na iwalo ta Pilipi imwalae taohani ta waga niuniuline ainai baidana himimiyane.

32 Yaubada yana Buki ivahivahili iwalo:

'Ibom dova sipi mata hiwunui,
ta dova sipi natuna ebe hiwunuwunui, na ana tautomne mehenai itowotowolo,
nigele alinana yo nigele teya hava iyawalowei.
33 Na hinage yana lauvetala ainai nigele hiya abiye dumwaluyana ililimani, na ihinimaya.
Ainaena nigele teya natunao ta ebe hiwalo mahalavae,
wuwuna yawahina bale'uwai i'o'ovi.'

34 Na towaho Itiyopiyaenane Pilipi iwalo ainai, 'Yaiya vehabana tauwalo mahalava teina iwalowalone? Ibom vehabana nuwana vali towaho vehabana?' 35 Ainaena Pilipi ivetuwuni vahilinane ana livahi ainai, na Yeisu wasana ive'itaei.

36-37 Eeta amwahanane hilaulau, na bwahi hi'ita lobai, ta towahonane iwalo, 'Tenem we'ahane! Vedova howahowana ainaena uvebapitaisogau?' 38 Ta yana taupaihowa iloinaei na waga niuniuli ilaumwauwi, na hitau bwau Pilipi baidana hi'aitulu bwahiyai, na Pilipi towahone i'abiye bapitaisone. 39 Ainaena bwahiyena hihaema na Bada Alu'aluwana Pilipi ilauvai, na towahone Pilipi nigele iya'itauyoi, ainaena mayana yaliyaya ilalaune yana dalavai. 40 Na Pilipi hilobai dalava Asotosi ainai ilaulau na wasa namwanamwana iguguyaei dalava ehebo ehebo aidiyai, na ana higa imahalava Sisaliya ainai.

Saulo yana nuwabui

9 1 Saulo howola i'ale'aleha Bada ana taumulitao aidiyai. Eeta ilau taupwaoli mwala'ina ainai, 2 nuwanuwana yana letao ilelededi na ilawedi Yudeya yadi miyagogoi Damasiko aidiyai. Na letaone aidiyena ebe Yeisu yana amwaha adi taumulitao ilobaidi, towatowaho yo waiwaihiudi i'abi avivinidi na ivaidima Yelusalem ainai habi lauvetalaedi. Eeta letadine ivaidi na ilau. 3 Na Saulo ilaulau ta Damasiko ainai muhamuhana imahalava, na masele galewaena imasele ta i'i'iliyei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Ta ibe'u bale'uwai na ehebo alina ibenalei, iwalo, ‘Saulo, Saulo, hava
vehabana u'abi'abiye muyagaune?’
5 Saulo iwalo, ‘Bada, yaiya owa?’
Na alinane iwalo, ‘Yau Yeisu, u'abi'abiye muyagaune. 6 Na hesi utowolo
na uluwu dalavai na tenemai amvenuwamwau ubenalei, yo hava mata
upaihowaine.’
7 Na tomowaone Saulo baidanao hilaulau hitautowolo na tomowa alinana
hibenalei na hesi nigele teya hiya'ita. 8 Ainaena Saulo bale'uwena itowoloma
na nuwanuwana ta mehena imasele, na hesi nigele howahowana hava i'ita,
eeta Saulo hi'abinimai na hiluwuwei Damasiko ainai. 9 Na nemai ahubena
tonuga aidiyai nigele hava teya iya'ita, na hinage nigele iya'ai yo iyanuma.
10 Na Damasiko ainai Yeisu ana taumulita ehebo imiyamiya, yehana
Ananayasi, na yana eno niviniviyena Bada iwalo ainai, iwalo, ‘Ananayasi’.
Ta Ananayasinane iwalo, ‘Bada, Yau teina’.
11 Eeta Bada iwalo, ‘Utowolo na ahi'ahipuwena ulau amwaha
yehana Dumwadumwaluna ainai, yo Yudasa yana vadai ehebo towaho
upanivilae, ibom towaho Tasosiyena na yehana Saulo, na hauga teina
ainai i'awa'awanoi. 12 Na eno'ita'itaena i'ita'ita na ehebo towaho yehana
Ananayasi iluwu ta nimana ulu'ulunai imwauwi na ebe ivinunuyo.’
13 Na Ananayasinane iwalo, ‘Bada, towahonane wasana tomowa
maudoidi hibenalena'o ebeha towaho yababana, na yam tauyemidiwo
Yelusalem ainai bada ive'aleha aliliyedi. 14 Na hinage taupwaoliwo
mwala'idi hitalamwei na hauga teina ilaoma ta ambodao maudoina
Damasiko ainai habi paigai ebe yehamwena awa'awanoi.’
15 Na Bada iwalo ainai, ‘Badagi, ulau ainai. Wuwuna iya bada
yavesinuwaiya'o na wasagu iwalowei tomowa tupwa vehopali alodiyai,
yo tauloinao mwala'idi mehediyai yo Isileli hinage aidiyai. 16 Na
hinage yave'itae yana muyamuyao mwala'idi mata ilobaidi, yau agu
walomahalava vehabana.’
17 Ainaena Ananayasi ilau, na Yudasa yana vadai iluwu, na nimana
imwauwi Saulo ulu'uluna ewanai iwalo, ‘Tahigu Saulo, Bada Yeisu
imahalava alimwai, ibom ivetamalegauma mehem ya'abiye masele,
yo hinage Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'oiye mwaugo’. 18 Eeta Saulo
mehenaena dova yama onavidi hibe'u na i'itauyone. Ainaena itowolo na
ibapitaiso, 19 na hinage ai'ai ivai na i'ai ta yana wahiyala ilolobauyoine.

Saulo iguguya Damasiko ainai

Tupwana ahubena aidiyai Saulo Yeisu ana taumulitao baidanao
himiyamiya Damasiko ainai. 20 Na Yudeya yadi vada tapwalolo aidiyai
Saulonane iguguya, ‘Ebeha Yeisu ibom Yaubada Natuna moiha’.
21 Na taubenaliwo hinuwapwanopwano mwala'ina, na hiwalo, ‘Yana
guguya teina ambenalei ibom mwalona Yeisu ana taumulitao Yelusalem

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai ive'ave'alehaedi. Na hinage yana laoma teina wuwuna ebeha
Yeisu ana taumulitao teinai himiyamiya i'abi avivinidi na ipaidi ta
ilawedi Yelusalem, taupwaoliwo mwala'idi aidiyai, bo?' 22 Na hesi Saulo
yana guguya i'ala'alawowoli, ana moiha ebeha Yeisu iya Yaubada yana
Besinana neta wuwuna ivenuwavaivai moiha ainaena ta Yudeyaone
himiyamiya Damasiko nigele howahowana yana walo hiyemaiha.

Saulo Yudeya idena gabaedi

23 Saulo Damasiko ainai imiyamiya, na Yudeya hiloiloina ebeha hi'oiye
mwalowoi. 24 Na hesi yadi loina dawani bada Saulo ihanapuidi'o. Boniyai
yo ahubena dalavane alina ana awa'eda hivinuvinunui ebeha yana
aitulu ainai na hi'oiye mwalowoi. 25 Na hesi boniyai ehebo ainai Saulo
ana taumulitao boha ainai hiyemiya, na hivedawedawe dobiyei aline
hawahawagana ainaena.

Saulo yana laoma Yelusalem

26 Eeta Saulonane iwuyo Yelusalem na itowoi ta ebeha iluwu Yeisu ana
taumulitao aidiyai, na himeheuhei, wuwuna nigele hiyayemidiyei ebeha
bada inuwabui'o. 27 Na Banabasi ibom Saulo ihagui, na ilauvaiyama
Yeisu yana tauyewasao aidiyai, na i'au'aubabada vedova Saulo amwahai
Bada ilolobaine ta alinana ibebenaleine. Na vedova Saulo iguguya
atepatu Damasiko ainai Yeisu yehanaena hinage i'aubabadanei. 28 Eeta
hitalam Saulo baidadi himiyamiya. Na Yelusalem maudoina ita'i'iliyei
mayana wahiyala Bada yehanaena igugugugugya. 29 Na Yudeya hibom
tau'alina Gilisi Saulo baidadi hive'awa pa'ipa'i'i, na hiloiloina vedova na
hi'oiye mwalowoi. 30 Na Yeisu ana taumulitao hibenalei, ta Saulo hilawei
Sisaliya, na tenem ainai hivetamalei ta ilau Tasisi ainai.

31 Ainaena tautapwalolo Yudeya yo Galili yo Sameliya dalavadi
maudoidi himiya ili'ilimani. Na Bada hive'ahihiyei, na Alu'aluwa Ve'ahihi
yana wahiyala yo yana vehaguhagu aidiyai na himiyamiya, ta yadi boda
imwalamwala'i.

Pita yana ta'i'ili Lida yo Yopa aidiyai

32 Pita ita'i'ili Yaubada yana tomowa masemaseledi aidiyai, na ilaoma
ehebo dalava yehana Lida ainai. 33 Na ehebo towaho taubelubeluna
ilobai, yehana Eniyasi ibom bolimai 8 yana aba'eno ainai i'eno'eno,
nigele howahowana ilowouhi. 34 Eeta Pita iwalo ainai, 'Eniyasi, Yeisu
Besinana i'abiye namwanamwago. Ainaena utowolo na yam halabi
u'avalai na ulau, ta itowolo mwayamwayau.' 35 Na tomowaone Lida yo
Saloni adi taumiyaone hi'ita na ainaena Bada Yeisu ainai hinuwabui.

36 Na dalava Yopa ainai Yeisu ana taumulita ehebo waihiuna
imiyamiya, yehana Tabita, na ana bui Dokasa, na Dokasa ana bui neta

lagulagu teya yehana, na waihiunane velau wuwuna ta tauwewelohe
ihaguhaguidi. 37 Tenem hauganane ainai i'asiyebwa yo imwalowoi,
na wagawagana hivai ta hivehuguvi, na hevala ehebo ewanai
himwamwauwine. 38 Yopa neta Lida vahalinai ainaena haugana Yeisu
ana taumulitao Pita wasana hibenalei ta tomowa bwau hivetamaledi Lida
ainai Pita vehabana. Tomowaone wasa hilawei Pita ainai hiwalo, 'Ulau
mwayamwayauma ta'ulaoma alimaiyai'.

39 Eeta Pita itowolo na tomowaone baidanao hilalaune, haugana
himahalava neta hilauvai ta hihae vadane ana hevala ewanai. Na
hiwahiwapewone maudoidi Pita hitowolo gwaigwaipileyei na luwuluwu
yo abalauli'wa Dokasa mwalona ipapaihowaidiwa hi'abiye mahalavadi na
hidoudou.

40 Na Pita iloinaedi ta vadaena himahalava, na ibom imiyamiya,
na aetutulina i'atuwomalei yo i'awa'awanoi Yaubada ainai, eena i'ita
gwaipile na tauna iwalo lau ainai iwalo, 'Tabita utowolo'. Na waihiune
mehena i'itanei na Pita i'itane, ta eno'enowena itowolo imimiyane. 41 Na
Pita nimanai i'abi na i'abiye towolone. Na tauyemidiwo yo hiwahiwapewo
iyogaedima, na Tabita mayawahina ive'itae aidiyai. 42 Na wasane
iyewasaei tupwa Yopa maudoina ainai, ainaena tomowa maudoidi
Bada Yeisu ainai hiyemidi. 43 Na Pita Yopa ainai imiya daodao, towaho
yehana Saimoni yana vadai, ibom yana paihowa lagulagu 'wapidiyena
tobwatobwa ipaipaihowaidi.

Pita Koniliyosi ibo'eyei

10 1 Dalava Sisaliya ainai ehebo towaho yehana Koniliyosi
imiyamiya, iya Italiwone yadi tau'alehao, adi taumugai. 2 Ibom
towaho namwanamwana na mayana huhuwo Yaubada hive'ahihiyei, na
hauga maudoina tauwewelohe ihaguhaguidi na i'awa'awanoi Yaubada
ainai. 3 Ahubena ehebo lavilaviyena, Koniliyosi i'eno ita'ita na Yaubada
yana tausagenawasa ehebo i'ita'ita ili'ilimani na ilaoma ainai iwalo,
'Koniliyosi!'.

4 Koniliyosi tausagenawasane ivinuvinunui na mayana meheuhi, iwalo,
'Bada, hava?'

Na tausagenawasa iwalo, 'Yaubada yam awanoi yo yam hagu
tauwewelohe aidiyai ihanahanapui, na ainaena inuwatuwu avivinigo.
5 Eeta yam taupaihowao tupwadi uvetamaledi, na hilau Yopa ta Saimoni
iya yehana himwau Pita, hilauvaiyama. 6 Pitanane ehebo hinage Saimoni
yana vadai le'awa ainai imiyamiya, na Saimoninane yana paihowa
lagulagu 'wapidi aidiyena ginauli ipaipaihowaidi.'

7 Tausagenawasane yana walo i'ovi na ilalaune. Na Koniliyosi yana
taupaihowao bwau iyogaedima na yana tau'aleha ehebo hinage Yaubada
ana tauve'ahihi mwala'ina iya Koniliyosi taumiya vahalina. 8 Ainaena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tausagenawasane yana walomahalava Koniliyosi i'aubabadaei hitau tonugane aidiyai, na ivetamaledi Yopa ainai ta hilalaune.

9 I'ahubenama mahana ala'alapwahiyai hilaulau Yopa vahalinai, na Pita vadai imiyamiya, na ihae ewai habi awanoi. 10 I'awa'awanoi mavahalina na howola vadai ai'ai hi'atu'atububuni na Pita i'eno ita'ita. 11 Na galewa i'i'itane ilotaho'e, na ehebo ginauli i'ita idobidobima, ana ita dova ale'o mwala'ina papalina vehopali aidiyena hi'aba'abahi dobima bale'uwai. 12 Na holanai vali lagulagu yo vali lagulagu daladaladi yo vali lowolowo yo vali lowolowo. 13 Ainaena ehebo alina Pita iwalo ainai, iwalo, 'Pita, utowolo yo neta lagulaguwone uwunuidi na u'aidi'.

14 Na Pita ita'wata'wataedi, iwalo, 'Bada, badagi wuwuna nigele teya hinage lagulagu laulaugagayodi teina dova yaya'aidi'.

15 Na alinane iwalouyo iwalo, 'Yaubada lagulagu bada i'abiye maseledi'o, ainaena havena u'awa'awa yabayababaedi'.

16 Ginauli teina mai tonuga Pita ainai imahalava, alinanane mai tonuga dova iwalowei, na mulitai ginaulinane iheheuyone galewai.

17 Pita howola yana eno'ita'itane ainona inuwanuwatuwui na Koniliyosi tomowaowa tonuga ivevetamalediwa Saimoni yana vada hilobai na hilaoma ta ali awa'edanai hitowotowolo. 18 Na hipanavila hiwalo, 'Teina ainai taumana yehana Saimoni Pita imiyamiya?'

19 Vadanane ewanai Pita inuwatuwu behabeha, na Alu'aluwa Ve'ahihi ainai iwalo, 'Pita, towatowaho hitau tonuga hibehabehaego, na bada hilaoma'o ta elauhai himiyamiya. 20 Ainaena utowolo na u'aitulu aidiyai ta baidamwao amlau na havena unuwatuwu gwaigwaipile, wuwuna yau tomowaone yavetamaledima.'

21 Ta ainaena Pitanane i'aitulu aidiyai na iwalo, 'Yau Pita. Hava vehabana amlalaomane?'

22 Na hiwalo, 'Tau'alehao yadi taumugai yehana Koniliyosi ivetamalegai ta alalaomane. Iya towaho dumwadumwaluna na Yaubada iwalowalo vetuvehaeyei. Eeta hiya Yudeya maudoidi hive'ahihiyei. Yaubada yana tausagenawasa masemaselena Koniliyosi iwalo auli ta ivetamalegai yo alaoma ebeha ave'i'imanego ta talau yana vadai, yo hava mata u'au'aubabadaneine ibenalei.' 23 Pita tomowaone iyogaedi, na vadai hivetaumana.

I'ahubena na hitowolo ta Pita baidadi hilau, na tupwana adi geluwo Yopa ainaena baidadiyao hilaulaune. 24 I'ahubenauyo abo himamahalavane Sisaliya ainai, na tenem ainai Koniliyosi yana huhuwo yo ana geluwo iyoga ahaidima, na yana vadai hiha'waha'wa. 25 Na Pita imahalava vadai na Koniliyosi imahalavama Pita mehenai ibe'u dobi na ipwagogo. 26 Na Pita Koniliyosi i'abiye towolo, na iwalo, 'Utowolo! Yau tomowa mohili owa dova.'

27 Ainaena Pita yo Koniliyosi baidana hi'au'aubabada na hiluwu vadai, na Pita boda i'itadi hiha'waha'wa. 28 Eeta iwalo lau aidiyai iwalo, 'Omiu

amhanapuiya'o neta ai Yudeyaone nigele howahowana na omiu nigele Yudeya baidamaiyao ta'awa heliheliyam, neta yama laugagayo ta ebe havena abo'ebo'eyegomiu. Na hesi Yaubada ive'itagau ebeha laugagayone bada i'ovi'o. 29 Ainaena hauganane Koniliyosi yana walo ivetamalenama nigele yayata'wata'wata, na hesi yatalamwegau ta yalalaomane. Na hava vehabana uyogaegaune?'

30 Koniliyosi iwalo, 'Ahubena vehopali bada hi'ovi'o ainai lavilaviyai, dova wau teina ulalaomane eeta yagu vadai ya'awa'awanoi na tomowa ehebo ana ale'o namanamalina meheguwai itaumahalavane. 31 Ta iwalo, "Koniliyosi, Yaubada yam awanoi yo yam aiyauya ihanapuidi'o ainaena i'atemuyamuyaego. 32 Tomowa uvetamaledi ta hilau Yopa ainai towaho yehana Saimoni Pita hilauvai. Na towaho teya hinage yehana Saimoni iya lagulagu 'wapidi ana taulauhaili ainai ivetaumana na Saimoninane yana vada neta ni'u vahalinai." 33 Eeta vehabam walo yavetamale mwayamwayawenawane ta u'atemuyamuyaegai na ulalaomane. Ainaena mata maudoimai teina Yaubada mehenai na ginauliwone hava Bada iwawalo auligowa ebeha u'aubabadaei neta maudoimai aha'waha'wa ebeha abenalei.'

Pita yana walo Koniliyosi mayana bodao aidiyai

34 Eeta Pita iwalo aidiyai, 'Walo moiha bada nuwagu imasele'o ebeha tomowa maudoidi Yaubada mehenai toyatoyawa, na nigele Yudeya hibom iyavelauwedi. 35 Na hesi vali tomowa tupwa ehebo ehebo tomodiyao ebe hive'ahihiyei, na himumuga dumwalu, Yaubada iyaliyaya vehabadi. 36 Na Besinana Yeisu ibom maudoida yada Bada na Yaubada nuwadaumwali wasana namwanamwana Yeisu imohegai, ai Isileli yama awanamwanamwa vehabana. Na omiu wasanane amhanahanapui. 37 Wuwuna Yoni wasanane ivetuwuni Galili ainaena, hauganane iguguya, na tomowa i'abiye bapitaisodi na mulitai Yeisu wasana ivetuwuni Yudeya tupwana maudoina ainai. 38 Wasanane ebeha Yaubada Yeisu towaho Nasaleti i'abiye wahiyala Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, ta i'ala'alawowoli na tomowa ihaguhaguidi, ebe yaiyadiwo Tomodulele yana ala'alawowoliyena hi'asiyebwa, Yeisu i'abiye namwanamwadi, wuwuna Yaubada yana ala'alawowoli ainaena.

39 'Na ai Yeisu ana tauwalo moiha, wuwuna yana paihowao a'itadi'o Yudeya tupwanane aidiyai yo Yelusalem ainai na ana higa aiwa lagalagana ainai hitutuye patu ta imwamwalowoine. 40 Na ahubena tonuga ainai Yaubada i'abiye towolouyoi, na i'abiye mahalavauyoi. 41 Nigele tomowa maudoidi aidiyai, na ai Yaubada ivesinuwaigai ebeha tauwalo moiha alimaiyai, na ana higa yana towolouyo tuluhanai a'ai na anumanuma Yeisunane baidamai. 42 Na iloinaegai ta tomowa aidiyai aguguya ebeha Yaubada Yeisunane ivesinuwai yo hauga yana aba'ovi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai lauvetala ipaihowai, tomowa hibom bada himwalowoi vehabadi na hinage ita mayawahida vehabada. 43 Tauwalo mahalava hinage mwalona hiwalo mahalava mugai, ebeha yaiyadiwo Yeisu ainai hiyemidi yadi pwanoli ana nuwahamu Yaubada ainaena hivai Yeisu yehanaena.'

Alu'aluwa Ve'ahihi i'aitulu hibom nigele Yudeya aidiyai

44 Pita howola i'au'aubabada na Alu'aluwa Ve'ahihi i'aitulu taubenabenali aidiyai 45-46 Na vali alina yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada, na Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei, na Yudeya hibom Yeisu ana tauyemidiwo Pita baidanao Yopa ainaena hilalaomawa, nuwadi ipwanopwano, wuwuna hi'ita Yaubada bada yana velau Alu'aluwa Ve'ahihi imohedi'o hibom nigele Yudeya aidiyai.

Ainaena Pita iwalo aidiyai, 47 'Augeluwo! Am'ita Alu'aluwa Ve'ahihi bada hivaiya'o dova ita mwalona, eeta nigele howahowana yadi bapitaiso bwahiyena ta'auhi awa?' 48 Ainaena Pita iloina Besinana Yeisu yehanaena hibapitaiso, na mulitai tomowadine Pita hi'awanoiyei yo tupwana ahubena hinage himiyamiya, baidadi ta itatalamne.

Paihowa teina vehabana Pita i'au'aubabada

11 1 Yeisu yana tauyewasao yo tauyemidiwo, hibom Yudeya ana taumiyao, bada wasa hibenalena'o ebeha tupwana nigele Yudeya tomowadiyao Yaubada yana walo hiyemidiyei. 2 Ainaena hauganane Pita iheuyo Yelusalem ainai, Yeisu ana taumulitao hibom Mosese yana loina ana tauyewasao Pitanane hi'ulumiyanei, 3 hiwalo, 'Vedova ta owa uluwu hibom nigele Yudeya yadi vadai na baidamwao am'ai'ai?'

4 Eeta Pita i'avalaihini ta yana paihowa maudoina i'aubabadaei, iwalo, 5 'Mwalona yau Yopa ainai yamiyamiya na ya'awa'awanoi Yaubada ainai, na eno'ita'ita ainaena, ehebo ginauli ya'ita dova ale'o mwala'ina na papalina vehopali aidiyena hi'aba'abahi dobima aliguwai. 6 Ginaulinane yavinuvinunui, na lagulaguwao, yo lagulagu daladaladi, yo hinage lowolowo, ale'onane holanai ya'i'itadine. 7 Na ehebo alina yabenalei iwalo aliguwai, iwalo, "Pita, utowolo na amlagulagu ulauwunu na u'ai".

8 'Na yau yawalo, "Bada badagi! Wuwuna nigele hinage teya lagulagu laulaugagayodi teina dova yaya'aidi."

9 'Na alinane galewaena iwalouyo, iwalo, "Yaubada lagulagu neta bada i'abiye maseledi'o, ainaena havena u'awa'awa yabayababaedi". 10 Ginauline mai tonuga aliguwai imahalava, na alinane hinage mai tonuga iwalo aliguwai, na mulitai maudoina ihae na i'wadalele galewai.

11 'Na tenem mahanane ainai, towatowaho tonuga himahalavama vadanane ainai himiyamiya, Sisaliya ainaena hilaoma vehabagu. 12 Eena Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo aliguwai, iwalo, "Utowolo yo havena unuwanuwabwaubwau na tomowaone baidamwao amlau". Na tahidao

Yopaene hitau 6 hi'wayabuigau, ta alau Sisaliya ainai ta maudoimai aluluwune Koniliyosi yana vada alonai.

13 'Na towahonane alimaiyai i'au'aubabada iwalo, "Mwalona ehebo tausagenawasa ya'ita yagu vada holanai itowotowolo", na iwalo, 'Koniliyosi, tomowa uvetamaledi Yopa ainai, na Saimoni yehana Pita, hilauvaiyama, 14 na iya wasanane mata iwalowedi alimiyai yo ainaena owa mayam huhuwo livahi amvai'."

15 'Eeta ya'avalahini na ya'au'aubabada, na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai i'aituluma, dova mwalona ita alidai i'aitulu mugaiwa. 16 Ainaena Bada yana walo mwalona yanuwatuwu avivini, iwalo, "Yoni bwahiyena i'abiye bapitaisodi, na omiu mata howola abo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena am'abiye bapitaiso". 17 Na ana masele neta Yaubada yana aiyauya aidiyai dova ita alidai, hauganane tayemidi Bada Yeisu Besinana ainai. Ainaena yau nigele howahowana Yaubada yana paihowa teina ya'auhi.'

18 Haugana teina walowone hibenaledi ta yadi walo wahiwahiwo hilaumwauwidi na Yaubada hino'owei na hiwalo, 'Abo Yaubada nigele Yudeya hawahawaga imohedi ta ebe hinuwabui yo yawahi miyamiya vateyaina hivai.'

Tauyemidiwo dalava Anitiyoki ainai

19 Mwalona tauyemidiwo adi alehao Sitiveni hi'oiye mwalowoi, na hinage hitowoi na tauyemidiwo maudoidi hi'oiye uhagwalidi ta hilau Pinisiya yo Saipilosi yo Anitiyoki aidiyai, na wasana namwanamwana hiwalowei Yudeya hibom aidiyai, na nigele dalavanane adi taumiya maudoidi aidiyai. 20 Mulitai tupwana tauyemidiwo, Saipilosi yo Sailini, himahalava Anitiyoki ainai na Bada Yeisu wasana higuguyaei nigele Yudeya hinage aidiyai. 21 Na Bada i'abiye wahiyaladi, na tomowa maudoidi yadi walo hiyemidiyei, na hinuwabui Bada ainai.

22 Hibom nigele Yudeya, na hesi hiyemidi'o Bada ainai, eeta tauyemidiwo Yelusalem ainai ta Banabasi hivetamalei Anitiyoki ainai. 23 Haugana imahalava neta Yaubada yana ve'i'ila mwala'ina i'ita lobai ta iyaliyaya. Ainaena i'abiye wahiyaladi na ebeha maudoidi hauga daodaona Bada ainai hi'awa'awa abi na nuwadi maudoina ainaena hinuwanuwatuwu avivini. 24 Wuwuna Banabasi towaho namwanamwana, Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na mayana yemidi mwala'ina Bada ainai. Eeta tomowa boda mwala'ina Bada hiyemidiyei.

25 Banabasi ilau Tasisi ainai, Paulo ibehaei, 26 na ilobai, ebeha baidana hilau gwaipile Anitiyoki ainai. hitau bwau bolimai ehebo holanai hiluwuluwu tauyemidiwo yadi miya toyawa aidiyai, na tomowa maudoidi hive'ive'itadi dalavadine Anitiyoki ainai, ta Yeisu yana tauyewasao hauganane ainai hivetuwuni yehanane Keliso yana boda.

27 Haugana tenem ainai tauwalo mahalava Yelusalemaena hidobi Anitiyoki ainai. 28 Na ehebo aidiyena yehana Agabusi, yadi miyagogoi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai itowolo, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena iwalo mugai
ebeha howola vahali mwala'ina imahalava tupwa maudoina aidiyai.
Mulitai tauloina Kalodiyosi yana hauga ainai vahali mwala'ina
imahalava. 29 Hauganane Yeisu yana tauyewasao Agabusi yana walone
hibenalei, hibom hiloiloina ta ehebo ehebo hitowotowoi na velau
hagu mane hivetamalei adi geluwone tupwa Yudeya ainai himiyamiya
hihaguidi. 30 Teina yadi vehaguhagune neta Banabasi na Saulo nimadiyai
himwamwauwine ta hilalaweine tauyemidiwo yadi tauloinao tupwa
Yudeya aidiyai.

Yemesa hi'oiye mwalowoi na Pita vada paipaiyai himwau luwuwei

12 1 Hauganane ainai tauwasawasa Helodi yana loina wahiyala
ainaena yana tau'alehao tupwana tauyemidiwo hi'abi avivinidi
na hi'abiyababadi. 2 Ainaena Yemesa Yoni tahina, Helodi yana loinaena
na elepa ale'aleha ainaena hi'oiye mwalowoine. 3 Na i'i'itane neta teina
mumugane Yudeyaone i'abiye yaliyayadi eeta ihamadudui ta Pita
ipapaine. Teina mumugane neta Buidi'wa guyauna ainai ivevetuwunine.
4 Na haugana Pita ipai ta vada paipaiyai imwauwi ta i'ovi na tau'ita
avivini tomowa vehopali vehopali ihiwaidi ta ilau boda vehopali
ipapaihowaidine. Yana nuwatuwu ebeha Buidi'wa guyauna tuluhanai
Yudeyaone imohedi na hi'oiye mwalowoi.

5 Eeta vada paipaiyai himwauwi ta imiyamiya na hesi tauyemidiwo
vehabana hi'awa'awanoi wahiyala Yaubada ainai.

Tausagenawasa Pita ihagui

6 Mata i'ahubena na boniyainane ainai Helodi Pita mata i'oiye
mwalowoi. Na wau boniyainane tau'alehao bwau awa'edane neta
gulawa pwawapwawati ainaena Pita hipaigwaigwaipileyei yo himomohi
bwauwedi na hi'eno'eno na hinage tau'aleha bwau vehaudi hi'ita'ita
avivini. 7 Nigele bweda na masele vadane alonai ihinali ta Yaubada yana
tausagenawasa itowolo mahalava. Towahone Pita labelabenai igoha na
ivanoi iwalo, ‘Utowolo mwayamwayau’. Gulawa pwawapwawatiwowa Pita
nimanai hibebe'une.

8 Na tauwagenawasane iwalo lau Pita ainai iwalo, ‘Am ale'o yo am
aehumahuma uli'wadi’. Eeta Pita i'awa abiyei, na tausagenawasane
iwalouyo iwalo, ‘Am abobo ainaena u'ohamuigo na umulitaegau’.
9 Eeta tausagenawasane imahalava na Pita imulitaei ta vada paipaine
i'aitulu gabaeine. Na hesi tausagenawasane hava ipaipaihowaidine
neta moihadi himahamahalava na Pita nigele iyanuwamasele. Yana
nuwatuwu ebeha i'e'eno nivinivi. 10 Hilaoma ta tau'ita avivini ehebo
hilaugabaei, na bwauna hinage hilaugabaei, na awa'eda mwala'ina
pwawati hipapaihowaine ainai hilaoma, na awa'edane ibom ilotaho'e,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na himahalava dalavai, na amwahaena hilau bwaubwau nigele daona na tausagenawasane Pita ilaugabaeine.

11 Ainaena Pita inuwamasele, na iwalo, ‘Yahanapuiya'o ebeha yau Helodi nimanaena Bada iyaiyovigau na yana tausagenawasa ivetamalei, ta ihahaloigaune. Na hinage Yudeyaone yadi nuwanuwatuwu ebeha aliguwai hava hipaihowai neta yalaugabaidi'o.’

12 Pita bada nuwana imasele'o na ilau Meli yana vadai, Yoni hinana, na Yoni yehana bwauna Maki, na vadanane holanai tauyemidiwo maudoidi himiya gogoi, na hi'awa'awanoi Yaubada ainai. **13** Na Pita vada ana awa'eda ainai i'aigohagoha, na taupaihowa waihiuna ehebo yehana Loda ilaoma. **14** Na Pita alinana ibenali lobai, ta iyaliyaya mwala'ina, na nigele awa'eda iho'e, eeta ilau gwaipile ta vada holanai iwalo, ‘Pita awa'edai itowotowolo’.

15 Na hiwalo, ‘Nuwana uyauyaule!’. Na waihiune awana ipa'i'i ebeha Pitanane. Eeta hiwalo, ‘Nuwana Pita alu'aluwana’.

16 Hi'awa pa'ipa'i'i na Pita howola i'ai'aigohagoha, ainaena awa'eda hiho'e ta hi'ita ebeha ibom Pita, na nuwadi ipwanopwano moiha. **17** Na Pita nimanaena i'auhidi na hinobu, na iwalo aulidi Bada vada paipaiyena ilauvaiyama. Ainaena iwalo, ‘Wasa teina amwalowei Yemesa yo augeluwo aidiyai’. Na ilaugabaidi ta ilau vali tupwai.

18 I'ahubena na tau'alehao nuwadi ipwanopwano, na hi'atehawawali mwala'ina Pita vehabana, vedova imamahalavane. **19** Na Helodi iloinaedi ta Pita hibehaei, na nigele hiyalobai, ainaena tau'ita aviviniwone yadi lauvetala ipaihowai, na adi oiyemwalowoi iloinaei. Eeta Helodinane Yudeya ainaena idobima Sisaliya imimiyane.

Helodi yana mwalowoi

20 Helodi hiya Taya yo Saidoni imodi'iniyedi eeta hiya nuwanuwadi ebeha hivenuwa ehebouyo. Ainaena hilaoma ta yana vada ana tau'ita avivini yehana Bilasito baidadi hi'awa heliheliyam. Na hi'awanoiyei ta ebeha tauwasawasane yo hiya hivenuwa ehebo. Wuwuna tauwasawasane yana dalavai hiduivahali lau ai'ai yana tupwa ainaena.

21 Na Helodi ehebo ahubena iwalowei na baidadi hi'au'aubabada, na ahubenanane ainai ana ale'o vauvauna ili'wa, na yana abamiya wasawasa ainai imiya. **22** Na bodaone hiyogayoga, na hiwalo, ‘Yam aubabada bada dova Yaubada na nigele tomowa’. **23** Na yadi no'o ivai ta nigele Yaubada iyawalo vetuvehaeyei eeta Bada yana tausagenawasa Helodi ipaihowai ta i'a'asiyebwane ta mwatamwata hiwomali ta imwamwalowoine.

24 Neta hauganane ainai tomowa Yaubada yana walo hibenalei yo hi'awa abiyei. Na yadi boda imwalamwala'i. **25** Na Banabasi yo Saulo yadi paihowa Yelusalem ainai hive'oviya'o, ta hidobiuyo Anitiyoki ainai, na Yoni yehana bwauna Maki hilauvai baidadi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Banabasi na Saulo yadi paihowa

13 1 Tauyemidiwo Anitiyoki ainai, neta tupwadi yadi tauwalo
mahalavao yo tauve'itao. Eeta teina yehadi, Banabasi na Simiyoni
iya hiyogaei taugibagibana, na Lusiyasi iya gama Sailini, na Mana'eni
iya tauwasawasa Helodi ana abi'abiyemwala'i, yo Saulo. 2 Hibom
hitapwatapwalolo mayadi hudi Yaubada ainai na Alu'aluwa Ve'ahihi
iwalo aidiyai, iwalo, 'Nuwanuwagu Banabasi na Saulo yagu paihowa
ehebo vehabana hipaihowai, ainaena amtalamwedi paihowanane ainai'.
3 Eeta Yaubada ainai hi'awanoiuyo mayadi hudi, na hi'abivahuidi, na
Banabasi yo Saulo hivetamaledi yadi paihowane vehabana.

Yadi paihowa Saipilosi ainai

4 Alu'aluwa Ve'ahihi bada ivetamaledi'o ta hi'aitulu Selusiya, na
wagaena higelu ta hi'adau bwanabwana Saipilosi vehabana. 5 Na dalava
yehana Salamisi ainai hiduna, ta nemai Yudeya yadi vada tapwalolo ainai
Yaubada yana walo higuguyaei. Na ehebo yadi hevali baidadi hita'i'ili
yehana Yoni Maki.

6 Bwanabwanane maudoina hita'i'iliyei, na dalava Paposi ainai
himahalava, ta tenemai tau'oba yehana Bayeisu, towaho Yudeya, ibom
teya tauwalo mahalava oya'oyamana. 7 Na Bayeisunane Sagiyo Paulosi
baidana, iya dalava ana tauloina, na towaho hanahanapuna. Ainaena
Sagiyo Paulosi Banabasi na Saulo iyogaedima, na nuwanuwana ebeha
Yaubada yana walo ibenalei. 8 Na hesi tau'obane i'auhidi, wuwuna nigele
nuwanuwana na tauloinane Yeisu ainai iyemidi. Tau'obane yehana
ana bui Elimasi neta taubalau. 9 Na Saulo iya yehana bwauna hiyogaei
Paulo, Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na tau'obane ivinuvinunui. 10 Na
iwalo, 'Owa Tomodulele yo Alawai yana boda, na oyama wuwuna,
ainaena paihowa dumwadumwaluna uve'alehaei na Bada yana amwaha
dumwadumwaluna hauga maudoina utowotowoi ta u'abiye yababa yo
u'abiye giyo. 11 Eeta teina mata Bada yana wahiyalaena mehem igibu ta
mata nigele uyavinunuyo ana higa Yaubada yam ahubena iwawaloweiwa
ainai abo uvinunuyo.'

Hauga tenem ainai dova hogahoga na tau'obane mehena iguguyou,
ta ibehabeha yaiya ihagui na ivedadabi. 12 Na tauloinane Sagiyo Bada
yana ala'alawowoli teina i'ita na Bada wasana vehabana nuwana
ipwanopwano, eeta iyemidiyei.

Hilau Anitiyoki tupwana Pisidiya holanai

13 Paulo ma'ana bodao Paposiyena higelu, na hi'adauyo ta Pega ainai
hiluluwune, tupwa Pamipiliya holanai. Na Yoni Maki ilaugabaidi ta
iwuyo Yelusalem ainai. 14 Na bodaone Pega hilaugabaei, na Anitiyoki

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai himahalava, neta tupwa Pisidiya holanai. Eena ahubena Yudeya yadi tapwalolo ana ahubena ainai hiluwu Yudeya yadi vada tapwalolo ainai hitalumiyahiwa. **15** Haugana Mosese yana loinao yo tauwalo mahalavao yadi laulele vahilina tuluhanai vada tapwalolo adi babadao walo hivetamalei Paulo ma'ana geluwo aidiyai hiwalo, 'Tahimaiyao, ebe tomowa abiye wahiyalana aubabadadi alimiyai neta amwalowedi'.

16 Ainaena Paulo itowolo na nimana i'abihini, ta iwalo, 'Tahiguwao Isileli yo omiu vali tupwaena Yaubada ana tauve'ahihiwo, yagu walo teina ambenalei. **17** Yaubada mwalona Isileli tubudao ivesinuwaidi, na yadi boda i'abiye mwala'i yadi miya taumana Itipita ainai, na yana wahiyala mwala'ina ainaena imugaiyedi, ta Itipita hilaugabaeine. **18** Na bolimai 40 aidiyai yadi tapiyao i'alama'i'itaedi haugana balabala awawai hilaulau. **19** Na Kenani bale'une holanai dalava ana bagibagili 7 matomowadi imumutudine. Na tubudaone italamwedi ta Kenani bale'une hiloloinaeine, **20** neta bolimai ana bagibagili 450 aidiyai.

21 'Hi'awa'awanoi na Yaubada yadi tauwasawasa imohedi Saulo, ibom Kisa natuna, na yana huhu Beniyamina ainaena, na bolimai 40 aidiyai iloiloinaedi. **22** Mulitai Yaubada Saulo isosomanaei, na yadi tauwasawasa vauvauna Deivida imwauwi, iya Deivida vehabana iwalo, "Yesi natuna Deivida yalobai, na yavelauwei wuwuna yagu nuwatuwu maudoina mata ipaihowaidi".

23 'Ta Deivida yana huhu ainaena Yaubada Isileli adi Taulivahi Yeisu i'abiye mahalava, dova mwalona iwalo mugai. **24** Na mwalona hauganane ainai Yeisu nigele iyadobima, Yoni iguguya Isileli aidiyai, na yadi lauhapuli aidiyena hinuwabui, na i'abibapitaisodi. **25** Yoni yana paihowa ana aba'ovi ainai iwalo, omiu amnuwatuwui ebeha yau yaiya? Yau nigele Taulivahine na iya tuluhaguwena ilalaoma iya imwala'i gabaegau, ainaena yau nigele iyalowoinanegau na ana aehumahuma yavaivehulu.

26 'Tahiguwao, omiu Isileli yo Abelaham tubunao, na omiu nigele Yudeya yaiyadiwo Yaubada hino'ono'owei teina ainai, ita alidai teina livahine wasana Yaubada ivevetamalenamane. **27** Wasane neta Yeisu vehabana, na hesi yaiyadiwo Yelusalem ana taumiyao yadi tauloinao baidadiyao nigele hiyahanapui ebeha iya Taulivahine. Na hinage tauwalo mahalavao yadi walo tapwalolo bagibagilidi aidiyai hivahivahili neta nigele hiyanuwatuwu lobai. Hesi Yeisu hive'ewai ta ainaena tauwalo mahalavao yadi walo iyemala moiha. **28** Nigele teya yana lauhapuli hiya'ita lobai, na hesi Pailato hi'awanoiyei ebeha hi'oiye mwalowoi. **29** Ainaena walodine Buki Ve'ahihi ainai hiwalo mugaiyedi'o Taulivahi vehabana na maudoina Yudeya bada hipaihowaidi'o, na yana mwalowoi tuluhanai aiwa lagalagana ainaena himwau aituluwei, ta magai ainai himwamwauwine. **30** Eeta Yaubada mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, **31** na ahubena tupwana bagibagilina aidiyai imahamahalava, ana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taumulitaone aidiyai. Hibom mwalona baidanao Galiliyena yo Yelusalemaena hilaoma. Hiya teina wau ana tauwalo moiha hiwalowalo mahalava tomowa aidiyai.

32 ‘Na ai hinage wasana namwanamwana amohegomiu, mwalona Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai. 33 Na bada hi'abiye mahalavaya'o yaso vauvauna ita alidai, haugana Yeisu yana mwalowoiyena i'abiye towolouyoi. Teina vehabana Sam bwauna ainai Yaubada yana walo hiwalo mugaiyei, iwalo:

“Owa natugu
wau teina ainai ya'awa Natuguwego”.

34 Na Yaubada Yeisu i'abiye towolouyoi ta nigele howahowana Yeisu ipwaha, dova yana walo tenem dova iwalo:

“Mata awanamwanamwa ve'ave'ahihina yamohego neta Deivida ainai yawawalo yemidiyeiwa”.

35 Na ainaena iwalouyo iwalo,

“Havena utalatalam ta yam taupaihowa ve'ave'ahihina ipwahapwaha”.

36 ‘Walo teina nigele Deivida vehabana. Deividanane yana hauga ainai Yaubada yana nuwatuwu ipaihowaidi, na imwalowoi na himwauwi magaiyai, na tubunao baidanao hipwapwahane. 37 Na hesi towahonane mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolone nigele iyapwaha.

38 ‘Ainaena tahiguwao amhanapui moiha ebeha teina towahone ainaena yami lauhapuli inuwahamuidi ta neta vehabana na wasana aguguyaei alimiyai. 39 Na ebe yaiya ibom ainai yemidi, yana lauhapuli aidiyena ilivahi, na hesi Mosese yana loina nigele howahowana ilivahigomiu. 40 Ainaena am'ita avivinigomiu na walonane tauwalo mahalavao mwalona vehabana hiwalowalo yemidiwa, havena amve'ave'alo. Walonane iwalo:

41 “Omiu tau'abitalawahi ambenabenali, amlau yabayababa na ammwalowoi.
Wuwuna yami hauga ainai paihowa hava yapaipaihowaine mata nigele amyayemidiyei.
Bwagana teya tomowa iwalo auligomiu na mata nigele amyayemidiyei.” ’

42 Haugana Paulo na Banabasi himahalava, na bodaone hi'awanoiyedi ta vali tapwalolo ainai ve'ita teina vehabana aidiyai hiwaloweuyoi. 43 Na boda vada tapwalolowena himahalava, na tupwana Yudeya yo tupwana Yaubada ana tauyemidiwo vali tupwa yo vali tupwa aidiyena, Paulo na Banabasi himulitaedi, ainaena Paulo na Banabasi aidiyai higuguya ta ebeha Yaubada yana ve'i'ila hi'ita yo hi'abi avivini.

44 Na vali tapwalolo ainai dalava ana taumiyaone maudoidi himiya ahaidi Bada yana walo vehabana yo habi benaleina. 45 Hiya Yudeya boda

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mwala'ina hi'i'itane, na hi'alomagigili, yo Paulo yana guguya ainai hi'awa yabayababaei.

46 Hesi Paulo na Banabasi mayadi atepatu hiwalo mahalava
Yudeya aidiyai, hiwalo, 'Ilowoinanei na Yaubada yana walo awalo
mahalava mugai alimiyai, na hesi amta'wata'wataei, na omiu ambom
amloinaegomiu ebeha nigele howahowana na yawahi vateyai amlobai,
neta vehabana ata'wata'awataegomiu ta vali bodao aidiyai aguguya
hibom nigele Yudeya. 47 Wuwuna Bada ivenuwamwau'o alidai, iwalo:

"Yami paihowa bada yamohegomiu'o na ebeha omiu nigele Yudeya
yadi masele,
na tupwa maudoina aidiyai adi livahi amlawei".'

48 Ainaena hibom nigele Yudeya Paulo na Banabasi yadi walo
teina hibenalei, na hiyaliyaya mwala'ina, ta Yaubada wasana hi'awa
namwanamawaei. Na yaiyadiwo Yaubada ivesinuwaidi yo yawahidi
miyamiya vateyaina hilobai, ebe walonane hiyemidiyei.

49 Na Bada wasana ivehulu tupwa maudoina aidiyai, yo holadiyai.
50 Na Yudeya Paulo na Banabasi hive'alehaedi, na hi'ulumiyaedi, hiya
waiwaihiu alawatao yo tautapwalolo yo hinage dalava adi babadao.
Eeta Paulo na Banabasi hiheusilidi, ta tupwanane hilalaugabaeine.
51 Na mulitai abo tupwanane hilaugabaei, aedi namonamona hi'oiye
hoyeholudi yadi tupwai neta aba'ita taumiya dalava aidiyai. 52 Na
ainaena taumulitao hiyaliyaya mwala'ina, na Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye
mwaudi.

Paulo na Banabasi Aikoniyom ainai

14 1 Aikoniyom ainai Paulo na Banabasi Yudeyaone yadi vada
va'ahihi ainai hiluwu ta higuguya. Yadi guguya ainai hibom
Yudeya na nigele Yudeya boda mwala'ina hiyeyemidine. 2 Na Yudeya
tupwadi Besinana nigele hiyayemidiyei, na hiwalo huluhuluidi hibom
nigele Yudeya ta tauyemidiwo heve'alehaedi. 3 Eeta Paulo na Banabasi
himiya daodao Aikoniyom ainai. Bada vehabana hi'au'aubabada
wahiyala. Na Bada yana ve'i'ila iyemala moiha yadi walowo vehabadi
neta Paulo na Banabasi ipaihowaidi ta ve'ive'ilala yo ala'alawowoli
nimadiyena hi'abi'abiye mahalavadi.

4 Dalavane alonai neta tomowa hiwahei ta boda bwau. Tupwadi
tauyemidiwone aidiyena hilalaune na tupwadi Yudeyaone aidiyena
hilalaune. 5 Eeta Yudeyaone yo nigele Yudeyaone, yadi babadao
baidadiyao hi'ulewahi ta ebeha Paulo na Banabasi hiwalo sebasebaiyedi
na gaimaena hitalaidi. 6 Haugana yadi ulewahine hihanapui Paulo na
Banabasi hidena ta hilalaune Lisitila yo Debi, dalava mwala'ina Laikoniya
tupwanane ainai. Na hinage davala tupwadi Laikoniya alonai, 7 aidiyai
Yaubada yana walo higuguyaei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo na Banabasi Lisitila yo Debi alodiyai

8 Tomowa ehebo Lisitila ainai imiyamiya neta hinana diyanai aena
yababana ta haugana itubui nigele iyalaulau na hesi imiyamiya. 9 Iya
Paulo yana walo ibenalei na Paulo towahone ivinuvinunu ili'ilimani
ta iwalo, 'Teina towahone yana yemidi vehabana howahowana na
inamwanamwa'. 10 Eeta Paulo ilaumwau na towahone ivinuvinunui
ta alinana mwala'ina ainaena iwalolau iwalo, 'Aemwena utowolo
dumwadumwalu!'. Towahone itaugavai ihae na idobi italutowolone ta
aenaena ilau na ilaoma.
11 Hava Paulo ipapaihowaine, boda hi'itaya'o ta Laikoniya alinadiyena
hiwui hiwalo, 'Yaubada bwau hiyemala tomowa mohili ta hi'aituluma
alidai'. 12 Banabasi yadi yaubada hiyewaligehaei ta hiwalo 'Siusi'. Na
Paulo yadi yaubada vehauna hiyewaligehaei ta hiwalo 'Hemisi', wuwuna
iya miyagogoi ana tauloina. 13 Yaubada Siusi yana taupwaoli yana
vada tapwalolo dalavane vahalinai neta bulumakau yo vane ilawedima
dalavane awa'edanai na ainai ebeha tomowa baidanao hipwaoli
tauyewasaone aidiyai.
14 Hesi Paulo na Banabasi teina paihowaone hibenalena'o ta yadi
luwuluwu hilivahidi na boda alodiyai hiluwu ta hiwuiwui hiwalo,
15 'Vedova ta teina mumugane ampaipaihowaine? Ai tomowa mohili dova
omiu. Na alaoma ebeha wasana namwanamwana a'aubabadaei alimiyai
ta teina mumugaone amta'wata'wataedi na am'ita gwaipile Yaubada
Mayawahine ainai. Teina Yaubadane iya galewa yo bale'u yo ni'u
iyeyemaseledine. Na alodiyai hava himiyamiya hinage iyemaseledine.
16 Mwalona yaso mugamugaina italamwedi ta yadi nuwatuwuwo hibom
himulimulitaedi. 17 Hesi mumuga namwanamwadi hauga maudoina
ipaipaihowaidi neta hiyemala moiha aidiyai. Mahuli yo dohi galewaena
imohegita. Ai'ai imohegita ta ateda i'abiye yaliyayadi.' 18 Teina abawalo
au'auhine wuwudi hiwalowedi na hesi howola boda hi'ai'aipate ebeha
Paulo na Banabasi hipwaoli aidiyai.
19 Tupwadi Yudeya Anitiyokiyena hilalaomane neta Pisidiya alonai
yo Aikoniyomyena hilaoma Lisitila ainai. Hiya tomowa bodadi
yadi nuwatuwuwo hi'oiye tomatomadi ta Paulo gaimaena hitalai
na hiniulilawei dalavane papalinai. Yadi nuwatuwu ebeha bada
imwalowoi'o. 20 Na hesi haugana tauyemidiwo hilaoma na hitowolo
gwaigwaipileyei, itowolo ta dalavane ainai iluluwuyone. I'ahubenama ta
iya na Banabasi baidana hilalaune Debi.

Paulo na Banabasi yadi laugwaipile Anitiyoki ainai

21 Paulo na Banabasi wasa namwanamwana Debi ainai higuguyaei ta
tomowa bodadi hi'abiye nuwabuidi. Na hilau gwaipile ta hilau Lisitila

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai yo Aikoniyom ainai yo hilau Anitiyoki neta Pisidiya alonai. 22 Yadi lau aidiyai tauyemidiwo hi'abiye wahiyaladi ta hiwalo, ‘Am atepatu yami yemidiwo aidiyai. Wuwuna to'oto'o bagibagilidi mata tagiulidi na abo Yaubada yana Abaloina ainai tamahalava.’ 23 Paulo na Banabasi boda ehebo ehebo alodiyai yadi babadao hivetowolodi. Na mayadi awanoi yo mayadi hudi hi'aiyauyaedi Bada nimanai wuwuna iya ainai yadi yemidi himwauwidi. 24 Pisidiya tupwana hitauyayahi na abo hilalaune Pamipiliya yana abaloina ainai. 25 Wasa namwanamwana Pega ainai higuguyaei na abo hidodobine Ateliya. 26 Ta Ateliya ainai na higelu ta hilalaune Anitiyoki teya ainai neta Siliya tupwanai. Mwalona Anitiyoki ainai tauyemidiwo Yaubada yana ve'i'ila yo yana ita'avivini vehabana hi'awanoi ta Paulo na Banabasi hivevetamalediwa neta himahalavauyo wuwuna yadi paihowa hive'ovidi'o.

27 Haugana Anitiyoki ainai himahalava, tauyemidiwo yadi boda hitau'ahaidi na Yaubada ginauli maudoidi aidiyai ipaipaihowaidi neta hiwalo aulidi. Na nigele Yudeya Yaubada yadi hawahawaga imohedi ta hiyemidi. 28 Na Anitiyoki ainai tauyemidiwo baidadiyao himiya daodao.

Miya ahai Yelusalem ainai

15 1 Tomowa tupwadi Yudeyaena hilaoma Anitiyoki ainai ta adi geluwo hive'ive'itadi hiwalo, ‘Ebe nigele yami ve'ive'ilala 'wapi ana hapi amyavai dova Mosese iloina ilelelelewa ainai mata nigele livahi amyavai’. 2 Paulo na Banabasi tomowaone baidadiyao heveta'eta'e teina walone vehabana. Eeta Paulo na Banabasi tomowa tupwadi hivevetowolodiwa baidadiyao hilau Yelusalem ainai ta tauyewasao yo tauloinao ebeha hi'itadi teina walone vehabana. 3 Paulo na Banabasi yo tomowaone hivetamaledi ta hilaulau neta haugana Pinisiya tupwanane yo Sameliya tupwanane hiluwuidi ta hilau na hiwalowalo mahalava hiwalo, ‘Hiya nigele Yudeya Yaubada hiyemidiyei’. Teina wasane ainaena tauyemidi maudoidi hiyaliyaya mwala'ina. 4 Haugana Yelusalem ainai himahalava, tauyemidi yadi boda yo tauyewasao yo tauloinao hi'abiye yaliyayadi. Na Paulo na Banabasi Yaubada ginauli maudoidi aidiyai ipapaihowaidiwa neta hiwalo aulidine.

5 Hesi Yudeyaone yadi loina adi tauve'itao tupwadi Yeisu himulitaei ainaena hitowolo ta hiwalo, ‘Hiya nigele Yudeya tomowadiyao yaiyadiwo Yeisu hiyemidiyei amwalo aulidi amwalo, “Ve'ive'ilala 'wapi ana hapi amvai ta dova Mosese yana loina ilelelelewa neta ebeha am'awa abiyei”.’

6 Eeta tauyewasao yo tauloinao himiya ahai ta teina walone hi'a'aubabadaneine. 7 Na yadi aubabadane ana daodao alonai neta Pita itowolo ta iwalolau aidiyai iwalo, ‘Tahiguwao, amhanapuiya'o mwalona alomiyena na Yaubada ivesinuwaigau yo ebeha hibom nigele Yudeya aidiyai wasa namwanamwana yaguguyaei, na mata

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hibenalei yo hiyemidi. 8 Na tomowa yadi nuwatuwu neta Yaubada
ihanapu ili'ilimanidi'o, ta nigele Yudeya yaiyadiwo hiyemidiyei i'awa
namwanamwaedi. Yana awanamwanamwa i'abiye mahalava neta
Alu'aluwa ve'ahihi imohedi dova ita imomohegitane. 9 Hiya yo ita nigele
iya'ita ve'ahagita. Atedi i'abiye maseledi wuwuna hiyemidi. 10 Ainaena
taumulita vauvaudi havena ta'abi'abiye be'udi Mosese yana loina ainaena.
Teina vitaine nigele howahowana ebeha ta'avalai wuwuna mwalona
ta wau neta loinane yada ababe'u. Teina paihowane ainaena havena
Yaubada tatowotowoi. 11 Ta yemidi'o ta Bada Yeisu yana ve'i'ilaena livahi
tave'aloya'o bada dova hiya hinage.'

12 Pita yana walo tuluhanai tomowa maudoidi himiya nobu ta nigele
alinadi. Na mulitai Banabasi yo Paulo Yaubada yana ve'ive'ilala yo yana
ala'alawowoli maudoidi nigele Yudeya aidiyai ipapaihowaidiwa neta
maudoina hi'aubabadanedi.

13 Yadi aubabada tuluhanai Yemesa iwawalone iwalo, 'Tahiguwao,
ambenabenali! 14 Pita i'aubabadaei vedova Yaubada nigele Yudeya
aidiyai i'abiye mahalavauyoi ta aidiyai yana tomowa ivesinuwaidi.
15 Tenemdova tauwalo mahalavao yadi walo Yaubada yana buki ainai
i'awa namwanamwa iwalo:

16 "Teina tuluhanai mata yawuyoma yo Deivida yana vada iguguliwa
yavetowolouyoi.
Hava iyayababawa mata ya'abiye vauvauyoi, na yavetowolodi,
17 yo mata tomowa maudoidi yau Bada hibehaegau.
Na nigele Yudeya mayehadi mata yagu tomowao.
18 Teina dova Bada alinana mwalona iwawalo mahalavaeine."

19 'Eeta yagu loina ebeha nigele Yudeya Yaubada hiyemidiyei, havena
adi vitai tamwaumwauwi. 20 Na hesi tawalo aulidi leta ainaena ta
havena ai'ai himohemohedi abapwagogo aidiyai hi'ai'aidi. Havena
himehemehe'ayo. Hinage havena uibai ma'wahinana yo gadodi hi'i'idi
hi'ai'aidi. 21 Wuwuna teina loinaone Mosese ilelelele dine hauga daodaona
higuguguyaei hiya Yudeya yadi vada tapwalolo ainai. Ta yana walo
higuguyaei tapwalolo ehebo ehebo dalava maudoina ainai.'

Taumiya ganamuli yadi leta hivetamalei

22 Tauyewasao yo tauloinao yo tauyemidiwo bodadi baididiyao
hi'ulewahi ta tomowa hivesinuwaidi bodane alonai. Hiya mata Paulo na
Banabasi baidadiyao hivetamaledi ta hilau Anitiyoki ainai. Tomowaone
hivevetowolodine neta Yudasa (yehana vehauna Basabasi) na hinage Sailasa.
Neta hitau bwauwone tahidaone hive'ahihi ili'ilimanidi. 23 Tomowaone
hivetamaledi leta baidana ta hilalaune neta tenem dova yana walo:

Tauyewasao yo tauloinao ai tahimiyao yama awayauwedo omiu
tahimaiyao maudoimiu alimiyai.

Omiu nigele Yudeya tomowadiyao Anitiyoki ainai yo Siliya ainai yo Silisiya adi taumiyao.

24 Bada abenalena'o neta yama boda ainai tomowa hilaowa ta hi'abiye vitaigomiu yo nuwamiu hi'abiye yababadi'o yadi walo aidiyena hesi nigele alimaiyai hiyapanivila na teina laulaune hipapaihowaine. 25 Eeta amiya ahai ta maudoimai atalam na tomowa avesinuwaidi ta hilalaowane alimiyai ada geluwo Banabasi yo Paulo baidadiyao. 26 Hitaubwau yawahidi hitalamwei Bada Yeisu Besinana yahanaena. 27 Na Yudasa yo Sailasa avetamalediwa'o hiya mata ginauliwowa alelelelediwa howahowadi mata hiwalo auligomiu. 28 Wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwatuwu dova yama nuwatuwu ta ebeha havena a'abi'abiye vitaigomiu, na hesi teina ginauliwone hibom ammulitaedi. 29 Ai'ai himohemohedi abapwagogo aidiyai havena am'ai'aidi. Havena uibai ma'wahinadi yo gadodi hi'i'idi am'ai'aidi. Havena ammehemehe'ayo. Ebe teina ginauliwone havena aidiyai amya'abi'abilau neta mata ammiya ili'ilimani.

Kaiyoni.

30 Tauyewasaone hivetamaledi ta hilalauwa neta hidobi Anitiyoki ainai ta tauyemidiwo yadi boda hilau ahaidi na letane himomohedine. 31 Na tomowaone letane hivahili ta yana walo abiyewahiyala ainaena ta hiyaliyaya moiha. 32 Yudasa na Sailasa neta hiya Yaubada yana tauwalo mahalavao eeta adi geluwo baidadiyao hi'aubabada mwala'ina. Hi'abiye wahiyaladi ta hitowolo wahiyala. 33 Hiya baidadiyao himiya daodao, na abo hivetamaledi yo mayadi nuwadaumwali hilau gwaipile tauvetamalediwa aidiyai. 34 [Hesi Sailasa inuwanuwatuwu ta nemai imimiyane.] 35 Paulo na Banabasi Anitiyoki ainai himiyamiya, na tomowa bagibagilidi baidadiyao Bada yana walo higuguyaei yo heve'itaei.

Paulo na Banabasi yadi lau hiwahei

36 Ahubena viha hi'ovi na Paulo iwalolau Banabasi ainai, iwalo, ‘Talau gwaipileuyo ta tahidaone tataubo'eyedi mwalona dalavaowa aidiyai Bada yana walo taguguyaeiwa hola ta'itauyoidi vedova yadi miyamiya ana ita’. 37 Banabasi yana venuwa ebeha Yoni Maki hilauvai ta baidadi hilau. 38 Na Paulo inuwanuwatuwu ta nigele iyadumwalu, wuwuna mwalona Pamipiliya himiyamiya ta Yoni Maki idena gabaedi na nigele iyamulitaedi ta yadi paihowa hiyave'ovi. 39 Ainaena Paulo na Banabasi teina walowone aidiyena na hi'awa pa'ipa'i'i ta hiwawaheine. Banabasi Yoni Maki ilauvai ta hi'u'e yo hilalaune Saipilosi. 40 Na Paulo Sailasa ivesinuwai ta baidana ebeha hilau, nigele ta adi geluwo hi'awa'awanoi Paulo yo Sailasa vehabadi ebe Bada yana ve'i'ila yo yana ita'avivini imiya vahalidi. 41 Na hiso'e'eli ta Siliya na Silisiya yadi abaloina dalavadiyao hiluwuidi yo tauyemidiwo yadi boda maudoidi hi'abi'abiye wahiyaladi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timoti, Paulo na Sailasa hi'adau

16 1 Neta hauganane ainai Paulo na Sailasa hilau Debi ta hinage
hilaugabaei yo hilau Lisitila. Na nemai Lisitila ehebo taumulita
imiyamiya, yehana Timoti. Timoti hinana neta waihiu Yudeyaena na
Yeisu iyemidiyei. Na tamana towaho Gilisiyena. 2 Tauyemidi maudoidi
Lisitila yo Aikoniyom aidiyai neta Timoti hi'awa namwanamwaei
moiha. 3 Paulo nuwanuwana ebeha Timoti ilauvai. Eeta Yudeyaone
yadi paihowaena yadi ve'ive'ilala 'wapi ana hapi ivai wuwuna tomowa
nemai taumiya hiya Yudeyaone hihanapuiya'o ebeha Timoti tamana
towaho Gilisiyena. 4 Lisitila hilaugabaei yo hilaulau dalava ehebo
ehebo hiluwuidi ta Yelusalem ana tauyewasao yo ana tauloinao hava
hiloloinaewa neta tauyemidiwo hiwalo aulidi ebeha hi'awa abiyedi.
5 Eeta tauyemidi yadi boda hi'abiye wahiyaladi ta ahubena ehebo ehebo
tomowa hinuwanuwabui na tauyemidi yadi boda imwalamwala'i.

Paulo i'eno ita'ita Tilowasi ainai

6 Hi'adau ta hilau tupwa Piligiya yo Galetiya aidiyai na Alu'aluwa
Ve'ahihi nigele iyatalamwedi ebeha Bada yana walo higuguyaei Esiya
ainai. 7 Eeta Misiya tupwanane ainai hilau ta sigane ainai himahalava ta
hi'ai'aipate ebeha Bitiniya tupwane hiluwui. Na hesi Yeisu Alu'aluwana
Ve'ave'ahihina nigele iyatalamwedi ebeha hiluwui. 8 Eeta Maisiyaena
hiso'e'eli ta hidodobine Tilowasi ainai. 9 Na tenem boniyaine ainai
Paulo i'eno ita'ita ta tomowa Masedoniyaena ivinuvinunui na Paulo
i'awa'awanoiyei iwalo, ‘U'atemuyamuyaegai na ugeyo'awama Masedoniya
ainai yo uhaguigai’. 10 Haugana Paulo towahone i'eno ita'itaei ta
itautowolo yo a'atububuni ta yau ebeha baidaguwao alau Masedoniya
wuwuna anuwatuwui neta Yaubada iyogaegai ta wasa namwanamwana
tomowa tenem aidiyai aguguyaei.

Lidiya yana nuwabui Pilipai ainai

11 Eeta Tilowasiyena waga avai ta a'u'e yo adumwalu ta agegeyo'awane
bwanabwana yehana Samotilesi ainai. Na i'ahubenama ta agegeyo'awane
Niyapoli ainai. 12 Tenem ainaena na aluwu ta alau Masedoniya dalavana
mwala'ina Pilipai ainai. Dalavane hinage Loma himimiyaine. Na nigele
ahubena hiyabagibagili dalavanane ainai amiyamiya.
13 Eeta tapwalolowai dalavane alaugabaei ta alau bwahi papalinai,
ta yama nuwatuwu mata Yudeyaone yadi aba'awanoi tenemai alobai.
Waiwaihiu nemai himiya ahai ta ainaena amiya na aidiyai a'au'aubabada.
14 Taubenaligaine ehebo neta Lidiya, wahiu Tayatailaena. Iya luwuluwu
hawahawawalidi ivegivegimwalaedi. Waihiune neta Yaubada ana tauwalo
vetuvehae teya eeta nuwanuwana yo Bada i'abiho'e ainai na Paulo hava

iwalowalowedine neta aidiyai i'awa moiha. 15 Ta tenem hauganane ainai iya yo yana vada alona tomowanao hibapitaiso na tuluhanai ive'i'imanegai iwalo, ‘Omiu amwalo yau Bada ana tauyemidi moihana ainaena amlaoma ta yagu vadai ammiya’. Na nuwamaiyaone i'oi'oidi ta alalaune.

Paulo yo Sailasa adi mwau vada paipai ainai

16 Vali ahubena ainai alaulau aba'awanoi dalavana ainai na taupaihowa waihiuna alolobaine. Waihiune neta alu'aluwa oba'obana iluwui, na howahowana iwalo mahalavaedi hava mata himahalavane hauga mehedai. Teina paihowane ainai na mane mwala'ina yana tauloinao vehabadi ipaipaihowai. 17 Ainaena waihiunane Paulo na ai imulimulitagai na iyogayoga, ‘Teina tomowaone Yaubada ewa aliliyai yana taupaihowao hiya livahi amwahana hi'au'aubabadaei alimiyai.’

18 Waihiunane tenem dova iyogayoga ahubena ehebo ehebo aidiyai, ana higa Paulo taunane ita'wata'wata, na i'ita gwaipile ta alu'aluwa oba'obanawa iwalo lauwi, iwalo, ‘Yeisu Besinana yehanaena yaloinaego na waihiu neta ainaena umahalava. Nigebweda na alu'aluwa oba'obanane wahiune i'aitulu gabaeine.

19 Na waihiune yana tauloinao himodi'iniyedi, wuwuna yadi mane mwala'ina abalobaina waihiunane, na bada Paulo i'abiye namwanamwaya'o, ta Paulo yo Sailasa hi'abi avivinidi, na hiniuli lawedi abagimwala tupwana adi tauloinao aidiyai. 20 Hilawedima ta taulauvetala Loma mehediyai na hiwalo, ‘Teina Yudeya tomowadiyao na yada dalava alonai tausosomana himwaumwauwi. 21 Wuwuna laugagayo hive'ive'itaei neta ita Loma yada laugagayowo hidi'wadi'wai ta nigele howahowana tavaidi yo tamulitaedi.’

22 Na bodao hinage hive'ewaidi, ainaena tauloinao hiloina ta Paulo na Banabasi adi ale'o hilivahidi, na hipwedipwedilidine. 23 Ta pwedipwedili mwala'ina himohedi, mulitai abo vada paipaiyai himwamwauwidine, na vada paipai ana tau'ita avivini hiloinaei na vada igudu momohi. 24 Na tau'ita avivini walo ibenalei, na imwau luwuwedi vada paipai holanai, na aedi ihipwaidi aiwa aidiyai, ta ebe havena hidenadena.

25 Boniyai gamwagamwana na Paulo yo Sailasa hi'awa'awanoi yo hiwaliwali Yaubada ainai, na tauluwu vada paipaiyai maudoidi hibenabenaledi. 26 Nigele bweda na mwani'ini'i mwala'ina isagena ta vada paipai ana logidi inu'uvi na aluwadi igavai, na vada paipai ana awa'eda maudoina hilotaho'e, na tauluwu vada paipaiyai aedi adi gulawao maudoidi hilotalivahi. 27 Na vada paipai ana tau'ita avivini aluwana igavai, na itowolo ta awa'eda ho'eho'edi i'itadi na yana nuwatuwu tauguguyaone bada hidena'o, eeta elepa ivai na ebeha ibom i'oiye mwalowouyoi. 28 Na Paulo i'ita ta iyoga iwalo, ‘Augelu, havena ubom u'oi'oiye mwalowoigo, wuwuna maudoimai teina amiyamiya’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Na tau'ita avivinine yana taupaihowao aidiyai iyoga na lampa
hivaiyama, na lampane ivai ta iluwu mayana meheuhi, na ibe'u dobi
Paulo yo Sailasa mehediyai. 30 Na mulitai itowolo ta ivaimahalavaedi,
na iwalo, 'Babadao, amwalo aliguwai hava yapaihowai, na yawahigu
Yaubada ilivahi?'
31 Na Paulo yo Sailasa hiwalo ebe Bada Yeisu ainai uyemidi, mata
owa na yam vada alona tomowadi livahi amlobai.' 32 Eeta Bada wasana
hiyewasae ibom yo yana vada alona aidiyai. 33 Boniyai tenem ainai Paulo
na Sailasa ivai mahalavaedi, ta elodi iwuwadi na iya yo yana huhuwo
hiyaliyaya na hibapitaiso. 34 Na abo ilauvaidi ta hihae yana vada ainai
ta ai'ai imohedi ta hi'a'aine. Na tomowane yana huhuwo baidanao
hiyaliyaya mwala'ina wuwuna Yaubada hiyemidiyei.
35 I'ahubena ta tauloinao yadi taulaupaiwo hivetamaledi, ta vada paipai
ana tau'ita avivini hivenuwa mwau ainai, ebeha tomawa bwau vada
paipaiyai amwauwidi'o, ulivahidi na himahalava.' 36 Na tau'ita avivini
walo teina iwalowei Paulo ainai, iwalo, 'Tauloinao wasa hivetamalema
ebeha yalivahigomiu, ainaena ammahalavama na mayami yaliyaya
amlau'.
37 Na Paulo ita'wata'wata, ta iwalo, 'Havena alaulau. Wuwuna
nigele teya yama lauhapuli lauvetala ainai hiyalobai, na babadao
mehediyai hisapigai na vada paipaiyai himwauwigai, wuwuna ai Loma
tomowadiyao. Na hava vehabana ebeha hilivahigai ta dawaniyena
himwau mahalavaegai? Na hesi hibom hilaoma na hilauvaigai, na
amahalava.
38 Na taulaupaiwo teina walowone hiwalowedi taulauvetala aidiyai
ta taulauvetalaone himeheuhi mwala'ina wuwuna Paulo na Sailasa
neta hiya Loma. 39 Eeta hilaoma vada paipaiyai na atemuyamuyaena
hiwalo velau Paulo na Sailasa aidiyai, na vada paipaiyena hivaidi,
na hi'awanoiyedi ta hilau vali dalavai. 40 Eeta Paulo yo Sailasa vada
paipaiyena hilau Lidiya yana vadai, na tauyemidiwo hi'abiye wahiyaladi
na mulitai hilalaugabaidine.

Paulo Tesalonaika ainai

17 1 Ainaena Paulo na Sailasa Ampipolisi yo Apoloniya aidiyena
hilau na Tesalonaika ainai himahalava, na Tesalonaika ainai
Yudeya yadi vada tapwalolo imiyamiya. 2 Eeta Paulo yadi tapwalolo
ainai iluwu ipaihowa dova tupwa maudoidi aidiyai ipaipaihowa, na
tenem ainai tapwalolo tonuga himiyamiya, na aidiyai Yaubada yana Buki
ive'ive'ita, na baidadiyao hi'awa'awa pa'ipa'i'i, 3 na Paulo hanapu imohedi
iwalo, 'Besinana ilowoinanei ebe muyamuya ilobai na imwalowoi,
na hinage mwalowoiyena itowolouyo'. Na hinage iwalo, 'Yeisunane
yawawaloweiwa alimiyai, ibom Besinana towahona'. 4 Yudeyao tupwadi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hi'awa moihaei na Paulo yo Sailasa yadi boda ainai hiluwu, na Yaubada ana tauyemidiwo yo ana tauve'ahihi hiya Gilisi aidiyena yo waiwaihiu yehadi mwala'idi aidiyena maudoidi hiyemidi.

5 Hesi Yudeyaone hi'alomagigili ta tomowa yababadi hilaugogoidi ta boda hipapaihowaine. Na dalavane maudoina alonai hidagudagugu ta Yesoni yana vada hive'alehaei, ebeha vedova na Paulo yo Sailasa hibehaedi ta ebe hi'aituluwedi tomowa bodadi mehediyai. 6 Hesi nigele hiyalobaidi, eeta Yesoni yo tauyemidiwo tupwadi hiniulilawedi dalava adi tauloinao aidiyai na hiwuiwui hiwalo, 'Paulo na Sailasa hiya neta tupwa maudoina hiveyaveyababa. Na wau hiluwuma yada dalava alonai. 7 Ta Yesoni yana vada ainai imwauwidi ta himiyamiya. Hiya yada tauwasawasa mwala'ina Sisa yana laugagayo hidi'wadi'wai. Na hiwalo, 'Wasawasa teya yehana Yeisu'. 8 Dalava ana tauloinao yo bodao walo teina hibenaledi, ta hiveta'eta'e, 9 na hiwalo ta Yesoni ana geluwo baidanao hiyemaiha mane ainaena adi livahi vehabana abo mulitai hi'abigabaedine.

Paulo na Sailasa yadi paihowa tupwa Beliya ainai

10 Masigiliyena tauyemidiwo Paulo na Sailasa hivetamaledi ta hilalaune Beliya, hauganane himahalava hiluwu Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, na Yeisu wasana hive'itaei. 11 Mwalona Tesalonaika ainai Yudeya nigele nuwanuwadi wasanane, na Yudeya Beliya ainai yadi talam namwanamwana ta wasanane nuwadi ivai, ainaena ahubena ehebo ehebo Buki Ve'ahihi hivahivahili na nuwanuwadi wasana namwanamwana ana moiha hihanapui. 12 Eeta Yudeya bodadi hiyemidiyei, na hinage Gilisi waiwaihiu tupwadi hibom yehadi mwala'idi na hinage Gilisi towatowaho bagibagilidi hiyemidi.

13 Na Yudeya Tesalonaika ana taumiyao hibenalei ebeha Paulo Yaubada wasana bada iguguyaena'o dalava Beliya ainai, ta hilau mwayamwayauma na bodao hivenuwamwau aidiyai ebeha Paulo na Sailasa hi'alehaidi. 14 Eeta tauyemidiwo Paulo hivetamalei ta i'dodobine le'awai na Sailasa Timoti baidanao himiyamiya Beliya ainai. 15 Tupwana tauyemidiwo aidiyena Paulo hi'wayabui ta hilalaune Atenisi na Paulo loina imohedi ebeha Sailasa yo Timoti hilau mwayamwayauma Atenisi ainai, eeta tauve'wayabuwone hilau gwaipile Beliya.

Paulo yana miyamiya Atenisi ainai

16 Paulo Atenisi ainai Sailasa yo Timoti vehabadi iha'waha'wa, na inuwayababa vehabadi, wuwuna i'ita dalavanane ainai yadi abayemidi vagadi aidiyai hipwagopwagogo. 17 Eeta Yudeya na tupwana Yaubada ana tauyemidiwo, baidadiyao hiveta'eta'e nuwatuwu teina vehabana, Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, na hinage tomowa tupwadi ebe yalobaidi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abagimwala ainai baidanao hiveta'eta'e ahubena ehebo ehebo aidiyai.
18 Na tauhanahanapuwo yadi boda yehadi Epikulo yo Sitoeke Paulo
baidanao hiveta'eta'e. Na tupwadi hiwalo, 'Teina yauyaulene hava ebeha
iwaloweine?'

Tupwadi hiwalo, 'Ana ita dova tupwa teya yaubadadi adi tauguguya'.
Teina walone hiwalowei wuwuna Yeisu wasana yo yana towolouyo
iguguguyaeine. **19** Eeta Paulo hilauvai yo hilawei tauloina yadi
miyagogoi yehana Aliyopago ainai ta hiwalo, 'Ve'ita vauvauna teina
owa u'au'aubabadaneine ebeha ahanapui. **20** Na ana benali alimaiyai
abanuwapwanopwano, eeta ulivahi alimaiyai na nuwamai imasele,
na ahanapui.' **21** (Yadi panivila wuwuna teina, Atenisiwone yo hinage
vali tupwa tomowadi Atenisi ainai himiyamiya neta nigele teya hava
hiyapaipaihowai na ginauli vauvaudi hita'eyedi na hiwalowalowedi.)

22 Ainaena Paulo vada miyagogoi holanai itowolo, na iguguya
aidiyai, iwalo, 'Atenisi omiu, bada yahanapuigomiu'o ebeha
ammwahamwahaliuhi yami tapwalolo aidiyai. **23** Wuwuna yami
dalavao ya'ita yayahidi yo yalau na abatapwalolo dalavadi ya'i'itadine
yo gwalatau aidiyai teina walowone yalolobaidine, iwalo, "Yaubada
nigele tayahanapui yana gwalatau". Ainaena Yaubadane iya amwalo
vetuvehaeyeine na hesi nigele amyahanapui iya ya'aubabadaneine
alimiyai.

24 'Yaubada bale'u tauyemaselena yo ginauli maudoidi ainai
himiyamiya tauyemaseledi, eeta iya galewa na bale'u ana Bada, na vada
tapwalolo tomowa hipaipaihowaidi nigele ainai iyamiyamiya. **25** Na
tomowa ita nigele howahowana na ehebo hava nimadaena tamohei
Yaubada ainai, wuwuna iya yawahida yo alu'aluwada yo yada ginauli
maudoidi adi tau'aiyauya. **26** Na ehebo towaho yehana Adam ainaena
Yaubada vali tupwa yo vali tupwa tomowadiyao iyemaseledi yo tomowa
hidabalala bale'u maudoina aidiyai, eeta boda ehebo ehebo yadi hauga yo
yadi abamiya higana Yaubada mwalona iwalowedine. **27** Yana nuwatuwu
ebeha ibom hibehaei yo howola abo hitowoi ta hilobai. Na hesi Yaubada
vahalidai imiyamiya. **28** Wuwuna ibom ainaena yawahida tavaivai
na baidada talaulau yo baidada tamiyamiya. Na dova yami tauwalo
mahalava teya Yaubada vehabana iwalowalo neta ita hinage maudoida
natunao."

29 'Yaubada natunao ita ainaena nigele ebeha Yaubada ana ita
tanuwanuwatuwui dova abapwagogo tomowa yadi nuwatuwuwena
hipaihowaidi. Gola bo siliba bo gaima ainaena hilelelediedi, hiya nigele
dova Yaubada. **30** Nuwapwanopwano haugadi aidiyai Yaubada nigele
tomowa yemaihana iyamodeyei. Na wau tomowa maudoida iwalowalo
auligita iwalo, 'Yami mumuga yababadi amtalamwedi. **31** Wuwuna yada
ahubena lauvetala howola Yaubada iwalowena'o na bale'u maudoina

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ada loina dumwaluna imohegita, towahone ivesinuwaiya'o ainaena,
na towahonane mwalowoiyena i'abiye towolouyoi na ainaena tomowa
maudoida wasa teina ta'awa moihaei.'
32 Na taumwalowoiwo yadi towolouyo wasana hibenalena'o, na
tupwadi hiwalo sebasebai, na tupwadi hiwalo, 'Nuwanuwamai ebe
nuwatuwu teina vehabana u'aubabadauyo na abenalei'. 33 Ainaena Paulo
bodaone aidiyena imahalava. 34 Na tupwana tomowa Paulo yana walo
hiyemidiyei na yana boda ainai hiluwu, na holadiyena ehebo towaho
yehana Diyonisiyo, iya vada abalauvetala ana taupaihowa ehebo na
ehebo waihiu yehana Damalisi, na tupwana hinage boda baidadiyao.

Paulo yana paihowa dalava Kolinita ainai

18 1 Mulitai Paulo Atenisi ilaugabaei na ita'i'ili Kolinita ainai. 2 Na
tenemai Yudeya towahona ilobai, yehana Akwila, na yana dalava
Ponita, na mwanena Pilisila vauvauna Italiyena hilaoma, wuwuna
tauwasawasa Kalodiyosi Yudeya maudoidi iloinaedi na Loma ainaena
himahalava. 3 Ainaena Paulo ilau itaubo'eyedi na baidadi himiyamiya,
wuwuna iya yo hiya yadi mane amwahana neta palae hipaipaihowai.
4 Tapwalolo bagibagili aidiyai vada tapwalolowai Yudeyaone yo
Gilisiwone baidadiyao hiveta'eta'e. Na i'ai'aipate ebeha nuwadi igwapile.
5 Haugana Sailasa na Timoti Masedoniyaena himahalavama, neta
Paulo yana paihowa palae hailina ilaugabaei na yana hauga guguya
ainai igagabaeine. Na Yudeyaone iwalowalo auli ili'ilimanidi neta Yeisu
iya Besinana towahona. 6 Eeta hi'awa pa'ipa'i'i na hi'awa oya'oyama, ta
Paulo ana luwuluwu mu'amu'alina i'oiye hoyeholu mehediyai, neta yadi
abitau'wata ana aba'ita ipaihowaine, na iwalo aidiyai, 'Omiu howola abo
amsilahe yami abitau'wata vehabana, ta neta omiu ami ve'ewa na nigele
yau agu ve'ewa. Eeta wau'ivetuwuni ta ilaulau mata yalaugabaigomiu na
wasana namwanamwana yalawei nigele Yudeya aidiyai.'
7 Ainaena yadi vada tapwalolo ainaena himahalava, na hiluwu Titiyo
Yusito yana vadai, ibom Yaubada ana tauve'ahihi ehebo, na yana vada
Yudeya yadi vada tapwalolo vahalinai. 8 Na vada tapwalolone ana
taumugai yehana Kilisiposi, mayana huhuwo Bada Yeisu ainai hiyemidi,
na hinage Kolinita bagibagilidi Paulo yana guguya hibenalei, na Yeisu
ainai hiyemidi yo bapitaiso hivai.
9 Masigiliyena Paulo yana eno mehe'ita'itaena Bada Yeisu i'i'itane, na
Yeisu iwalo, 'Paulo, havena u'ate'atehawawali, na hesi wasa uwalowei, na
havena ulaulau mwau. 10 Na yau baidamiu tamiyamiya, wuwuna dalava
teina ainai tomowa bagibagilidi hiyemidiyegau, yo yagu bodao imwala'i
na nigele howahowana yaiya i'aleha alimwai, yo iveyababago.' 11 Eeta
bolimai ehebo na tupwana aidiyai Paulo tenemai imiyamiya, na Yaubada
yana walo ive'ive'itaei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Haugana Galiyo ivetauloina mwala'ina, dalava Gilisi ainai,
Yudeyaone hiloina na Paulo hilawei habi lauvetala Galiyonane ainai.
13 Na hiwalo towaho teina tomowa nuwadi i'oi'oidi, na ebeha Yaubada
hiwalo vetuvehaiyei na neta yada loinao iho'eho'edi.'
14 Ta Paulo ebeha iwalouyo, na Galiyo iwalo mugai Yudeya aidiyai, na
iwalo, 'Yudeya omiu yagu walo ambenalei. Ebe towaho teina imumuga
yababa yo lauhapuli paipaihowai, ilowoinanei na yami ve'ewa yabenalei.
15 Na hesi nuwatuwu teina omiu ambom yami walowo yo yehao yo
loinao yami dalavaena. Ainaena omiu amloina, na yau yata'wata'wata.'
16 Na abalauvetala ainaena iheusilidi ta himamahalavane. 17 Na bodaone
Sositeni hi'abi avivini, iya Yudeya yadi vada tapwalolo ana tau'ita avivini
na hitatalaine Galiyo yana abalauvetala mehenai, na hesi Galiyonane
nigele vehabadi iyamode.

Paulo iwuyo Anitiyoki

18 Paulo Kolinita ainai imiyamiya ahubena bagibagilina na abo mulitai
tauyemidiwo ilaugabaidi na Akwila mwanena Pilisila baidanao wagaena
higelu na hi'adau Siliya vehabana. Na ehebo ginauli neta mulitai abo
higelu Paulo iwalo hae Yaubada mehenai Kenikiliya ainai ta vahuna
hi'wa'wahine. 19 Na Kenikiliya hi'adau ta hilau Epeso ainai, ta Pilisila na
Akwila ilaugabaidi na iluwu Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, ta baidanao
hi'au'aubabada. 20 Ainaena hi'awanoiyei na ebeha hauga daodaona baidadi
himiyamiya, na ita'wata'wata. 21 Na hesi iwalo howola abo yawuyoma,
ebe Yaubada italamwegau eeta Epeso ilaugabaei na igeluyo. 22 Na igelu ta
Sisaliya ainai iduna, na ihae Yelusalem ainai na tauyemidiwo baidanao
hi'awa heliheliyam, na mulitai ilalaune Anitiyoki ainai.
23 Anitiyoki ainai imiya daodao, na abo mulitai itowolo ta ilau Galetiya
yo Piligiya tupwane ehebo ehebo aidiyai ita'ita i'ili, na Yeisu ana
taumulitao maudoidi i'abi'abiye wahiyaladi.

Apolosa iguguya Epeso ainai

24 Hauganane ainai ehebo Yudeya towahona yehana Apolosa na
Alekisanideliyaena ilaoma Epeso, ibom tauguguya wahiwahiyalana
Yeisu vehabana, na Buki Ve'ahihi ihanapu moiha. 25 Ve'ita Bada yana
Amwaha ainai ivai ta italam moiha yo Yeisu vehabana ive'ive'itadi
yo i'au'aubabadaedi neta ivedumwaludi. Na hesi Yoni yana bapitaiso
ibom ihahanapuine. 26 Yudeyaone yadi vada tapwalolowai ivetuwuni
ta i'aubabada wahiyala na haugana Pilisila na Akwila hibenalei ta
hilalauvaine. Hilauvai ta hilawei yadi vada ainai ta Yaubada yana
Amwaha hi'aubabadaye dumwalune ainai.
27 Mulitai Apolosa inuwanuwatuwu ebeha igeyo'awa Gilisi ainai,
eeta tauyemidiwo Epeso ainai hihagui ta hilaulelelau taumulitao Gilisi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aidiyai. Hiwalo aulidi ebe Apolosa hiyaliyayai na hilauvai. Haugana imahalava neta Yaubada yana ve'i'ila ita'aviviniyena na tomowa hiyemidi neta aidiyai ivehaguhagu moiha. 28 Na yana ve'ita Yudeya yadi ve'ita iwahiyala gabaei wuwuna Buki Ve'ahihi ainaena ive'itadi ebeha Besinana towahona ibom Yeisu.

Paulo yana paihowa Epeso ainai

19 1 Apolosa howola Kolinita ainai imiyamiya, na Paulo ita'i'ili tupwana nu'ula aidiyena na Epeso ainai ilaoma le'awai. Tenem ainai tupwana Yeisu ana taumulitao ilobaidi. 2 Na iwalo, 'Augeluwo, hauganane Yeisu amyemidiyei neta Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala amlobai bo nigele? Na hiyemaiha hiwalo howola nigele ayabenalei neta Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana'. 3 Ainaena Paulo iwalo, 'Aiteya bapitaiso ainaena ambabapitaisone?' Na hiwalo, 'Yoni yana bapitaiso ainaena'.

4 Paulo iwalo aidiyai, 'Yoni yana bapitaiso neta nuwabui ana bapitaiso yo mumuga yababana vehabana. Na Yoni ivenuwamwauwedi ebeha iya howola abo ilaoma ainai hiyemidi neta Yeisu'. 5 Teina Epesowone hibenalei na Bada Yeisu yehanaena bapitaiso hivai. 6 Na Paulo i'abidebaidi na Alu'aluwa Ve'ahihi iluwu atediyai na yana wahiyalaena vali alina yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada na hiwalowalo mahalava. 7 Na maudoidi adi bagibagili dova 12.

8 Ta wai'ena tonuga aidiyai Yudeya yadi vada tapwalolo holanai Paulo igugugugguya na Yaubada yana Abaloina vehabana mayana atepatu i'au'aubabada na ihamahamaduduidi. 9 Na hesi tupwadi hi'abitau'wata ta nigele hiyayemidi, na Bada yana Amwaha hi'abiyebaba. Eeta Paulo taumulitaone ivaidi ta baidanao, na tomowaone hilaugabaidine. Na ahubena ehebo ehebo tauve'ita yehana Tilanasi yana abave'ita vadana ainai i'au'aubabada. 10 Yana paihowaone teina dova ipaipaihowai bolimai bwau aidiyai. Ainaena tupwa Esiya ana taumiyao maudoidi hibom Yudeya yo hinage tupwana nigele Yudeya, Bada wasana hibenalei.

Sikiva natunao

11 Yaubada vedevedede mwala'idi i'abiye mahalavadi Paulo yana paihowaena. 12 Ainaena tomowa manidi ababa'ilina yo adi luwuluwu Paulo i'abitowoidi na hivaidi ta hilawedi tau'asiyebwao aidiyai na adi asiyebwao hi'ovi yo alu'aluwa yababadi hilaugabaidi.

13-14 Na tupwana Yudeya yadi tau'obao himiyamiya na hauga maudoina hita'ita'i'ili alu'aluwa yababadi higabagabaei aituluwedi. Ainaena Paulo wasana hibenalei yo yana paihowa hiya neta taupwaoli mwala'ina yehana Sikiva natunao towatowahodi hitau 7. Na hitau 7 hitowoi ebeha Bada Yeisu yehanaena alu'aluwa yababadi tau'asiyebwao aidiyena hiheusilidi eeta ehebo alu'aluwa yababana ainai, hiwalo, 'Yeisunane,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo iguguyaei ibom yehanaena aloinaego na towahone ulaugabaei
na ulau.' 15 Na alu'aluwa yababanane iwalo, 'Yeisu yahanahanapui
yo Paulo yahanahanapui na hesi omiu yaiyediwo?' 16 Towahone teina
ainai alu'aluwa yababana imiyamiya neta itautowolo yo italaidi, na elo
imohedi yo adi ale'o ipulipulihidi ta tau'a'avadi higavai aitulu yo hidena
ta hilalaune.

17 Na wasane teina Epeso ana taumiyaoe maudoidi hibenalei, na
himeheuhi hiya Yudeya yo nigele Yudeya. Na Bada Yeisu yehana hi'awa
wahiyalaei. 18 Na tauyemidi vauvaudi boda hilaoma na boda mehediyai
yadi mumuga yababadi yo mumuga guguyou hiwalowedi. 19 Ebeha hibom
hinage hi'oba'oba. Na yadi obao bukidi hivaidima na boda maudoidi
mehediyai higabudi, na bukiwone hitano'ahaidi na adi maiha kina
50,000 maudoina ana mwala'i dova. 20 Tenem ainai Yaubada yana walo
i'ini ta imwala'i yo iwahiyala tomowa maudoidi aidiyai.

Epeso hi'aleha

21 Teina paihowaone tuluhadiyai Paulo i'ulewahi ebeha Masedoniya yo
Gilisi tupwadiyaone itauyayahidi yo ilau Yelusalem. Na iwalo, 'Yalalau
Yelusalem ainai mulitai abo yalau Loma'. 22 Eeta imiyamiya Esiya hauga
ubwa'ubwana ainai ana tau'abihaguwo Timoti yo Elasitosi ivetamaledi na
hilalaune Masedoniya.

23 Hauga tenem ainai tomowa himanini wuwuna nigele nuwanuwadi
ebeha Bada yana amwaha Paulo i'aubabadaei. 24 Towaho ehebo yehana
Dimitilo ibom samali ana taupaihowa siliba ainaena, na Epeso yadi
abapwagogo waihiuna yehana Dayana, yana vada tapwalolo alu'aluwa
habuludi isamalidi na igimwagimwalaedi tomowa aidiyai na wasawasa
mwala'ina ainaena ilobalobai, yo yana taupaihowao hinage. 25 Na
Dimitilo yana taupaihowao iyoga ahaidima na tomowa tupwadi hinage
yadi paihowa dova, na iwalo, 'Augeluwo amnuwatuwu avivini ebeha
paihowa teina ainaena yada wasawasa talobalobai. 26 Bada am'itaya'o
yo amhanapuiya'o ebeha teina towahone Paulo hava ipaipaihowaidine.
Iya iwalo abapwagogo tomowa nimadiyena hipaipaihowaidi neta nigele
yadi ala'alawowoli. Na tomowa bodadi ivenuwavaidi ta hi'a'awa abiyeine.
Nigele Epeso tomowadi hiyabom na Esiya tupwana maudoina. 27 Ainaena
ebeha tadena moiha wuwuna mata teina yada paihowane yehana
iyababa. Na hinage nigele yada paihowa yehana ibom, na ebeha tadena
wuwuna mata yada abapwagogo waihiuna haehaena yehana Dayana
yana vada tapwalolo nigele hiyave'ahihiyei. Teina yada abapwagogo
waihiuna Esiya tupwana maudoina yo bale'u maudoina hiwalowalo
vetuvehaeyei mata ana no'o i'ovi.'

28 Na bodaone Dimitilo yana walo hibenalei na himodi'ini mwala'ina,
na hiyogayoga, 'Dayana Epesowena ihae alili'. 29 Eeta tomowa

maudoidi hisagena gogoidi na hiyogayoga awa'awawa, na Masedoniya towatowahodi bwau hi'abi avivinidi ta vada abamiya gogoi ainai hiluluwuwedine. Hiya teina Paulo baidadi hi'ada'adau yehadi Gayosi na Alisitako. 30 Na Paulo nuwanuwana tauwuiwone aidiyai ilau, na tauyemidiwone hi'auhi. 31 Na tupwana ana geluwo Esiya babadadi walo hivetamaledi na Paulo hi'awanoiyei ebeha havena iluwuluwu vada miyagogo ainai.

32 Tauwuiwone tupwadi ginauli vagana hiwuiwuiyei na tupwadi ginauli vagana hiwuiwuiyei. Wuwuna tomowa bodadi hiluwuluwu neta hinuwapwanopwano ta nigele hiyahanapui hava vehabana hiluluwune. 33 Tomowa tupwadi hiwalo Alesana iya maninine ivevetuwunine wuwuna Yudeyaone hiwalo ta ihae boda mehediyai. Na Alesana nimana i'abihinidi yo i'oi'au'auhidi ebeha hinobu na iwalo aulidi neta Yudeyaone havena hive'e've'ewaidi. 34 Na hesi Alesana hi'ita lobai ebeha iya towaho Yudeyaena ainaena mahana hawahawagana bwau alonai hiwuiwui toyatoyawa hiwalo, 'Dayana Epesowena ihae alili'.

35 Eeta dalavane adi tauloinao yadi taulaulele tomowaone i'abiye nobudi na iwalo 'Augeluwo omiu Epeso, tomowa maudoida tahanapuiya'o Epeso dalavanane neta Dayana haehae alilina yana vada tapwalolo ana tau'ita avivini na hinage gaima galewaena ibe'u dobima neta iya tau'ita avivinina. 36 Mata nigele yaiya teya teina ginauliwone iyauvalaedi. Ainaena na ebeha amnobu na havena ampaipaihowa yauyaule. 37 Na am'ita tomowaone teina amlauvaidimane hiya nigele yada vada tapwalolo ainaena hiya'aivavali, yo yada abapwagogo waihiuna hiya'awa yabayababae? 38 Ainaena na ebe Dimitilo mayana taupaihowao tomowa teya hive'ewai, neta abalauvetala himiyamiya yo tauloinao himiyamiya, howahowana tenemai hive'ewauyoidi. 39 Na hesi ebe nuwanuwamiu ginauli tupwadi am'aubabadaedi mata dalava tomowadiyao yadi miya ahai ainai loinaena hi'abiye dumwalu. 40 Na wau yami walo awa'awawa vehabana ana ita mata loina talobai, wuwuna nigele yada wuwu. 41 Na yana walo ive'ovi na boda ivetamaledi ta hilo'uhagwaline.

Paulo yana ta'i'ili Masedoniya yo Gilisi aidiyai

20 1 Walo i'ovi, na Paulo taumulitao iyogaedima na i'abiye wahiyaladi, yo i'awa yauwedo, na ilau Masedoniya. 2 Na Masedoniya tupwanao aidiyai, i'abiye wahiyaladi yana ta'i'ili aidiyai, na mulitai Gilisi ainai imamahalavane. 3 Tenemai wai'ena tonuga imiyamiya na muhamuhana wagaena i'adau Siliya vehabana, na tupwana walo ibenalei ebeha Yudeyaone hiloiloina vehabana habi abi'avivinina, eeta yana amwaha ibui na Masedoniya holanaena ilau gwaipilene. 4 Pilosi natuna yehana Sopata Beliya towahona yo Tesalonaika hitau bwau, Alisitako yo Sikanidosi na Debi towahona yehana Gayosi yo Timoti

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yo Tikiko yo Tilopimo Esiya tupwanaena, teina hiya maudoidi Paulo baidanao hilalaune. 5 Hibom teina hilau mugai wagaena ta Tilowasi ainai hiha'waha'wa. 6 Na ai Pilipai ainai amiyamiya ana higa pwalawa a'avana ai'aina apaihowai na mulitai agelu, na ahubena 5 holadiyai asagesagena, na mulitai aluwu Tilowasi, na ama geluwo alobaidi na ahubena 7 amiyamiya.

Paulo yana paihowa Tilowasi ainai

7 Tapwalolo ainai amiya ahaigai yo a'ai'ai Bada abanuwatuwu avivinina avai, na Paulo i'aubabada tomowa aidiyai. I'aubabadane neta ilau ta boniyai gamwagamwana ivai wuwuna ebeha mata i'ahubena na ilau. 8 Na vada ana hae dova vada tonuga adi hae ainai amwalae, na lampa bagibagilidi agabudi. 9 Na hevali ehebo yehana Yutikosi vada ana awa'eda ana heva ainai imiya, na mehena i'eno'eno, na Paulo howola i'au'aubabada na Yutikosinane i'eno i'iwahi, ya ibe'u dobi bale'uwai, eeta hi'aitulu hi'avalai na hi'abihini, na hesi bada imwalowoi'o. 10 Na Paulo i'aitulu ta ainai ipwagogo na i'atuhapwali, na aidiyai iwalo, 'Havena am'ate'atehawawali wuwuna yawahina imiyamiya'. 11 Eeta Paulo imwalaeuyo na beledi i'aiyauya aidiyai, na iniulidi hibom yadi bodao aidiyai, na hi'ai ta baidadiyao hi'au'aubabada ana higa i'ahubena, na hitowolo ta hilaugabaidi. 12 Na hevalinane hi'avalaihini mayawahina ta mayadi nuwadaumwali hilalaune.

Tilowasi ainaena a'adau Molita vehabana

13 Amugai alau wagai na a'u'e ta atata i'iline Asosi ainai na ebeha tenem ainai Paulo ado'oi, wuwuna iwalo alimaiyai iwalo, 'Wagaena amlau na yau aeguwena yalau.'

14 Haugana Asosi ainai na ilobaigai ta igelu, na alalaune Mitilini ainai. 15 Tenem ainaena na agegeluyowa atau ahubena Kiyo bwanabwanana vahilinaena alalaune. I'ahubenama ta Samo ainai aduna, na i'ahubenauyo ta agegeyo'awane Melito ainai adudunane. 16 Paulo bada iwalo'o alimaiyai ebeha Epeso alaugabaei, na havena ahubena agabagabaei Esiya tupwanao aidiyai, wuwuna nuwanuwana ilau mwayamwayau ebe howahowana Yelusalem ilobai Penitikosi ai'aina ana ahubena ainai.

Paulo yana walovelau Epeso aidiyai

17 Eeta Melito ainaena na walo ivetamalei ta ilalaune Epeso ainai tauyemidiwo yadi taumugaiwo hiha'waha'waidi. 18 Haugana himahalava ta Paulo iwalo aidiyai, iwalo, 'Omiu amhanahanapui yagu mumuga haugana tamiyamiya baidaguwao, Esiya ainai yagu laoma mugai ainaena na ana higa wau teina. 19 Neta Bada vehabana yapaipaihowa mayagu nuwadobi yo mayagu dou yo hinage muya yalobaidi ahubena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ehebo ehebo aidiyai Yudeya yadi loinaena. 20 Na nigele ehebo hava
Bada wasana namwanamwana ana walomahalava yayanuwavi, na hesi
maudoina yave'itagomiu yami tapwalolo aidiyai, yo yami vada ehebo
ehebo aidiyai. 21 Na yagu ve'ita alimiyai dova Yudeya alimiyai na hinage
omiu vali tomowao dova, maudoimiu yaguguya'o alimiyai ta yami
mumuga yababana aidiyena amnuwabui'o Yaubada ainai na Bada Yeisu
amyemidiyei.

22 Ta ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi yana loinaena yalau Yelusalem, na
nigele yayahanapui hava mata imahalava aliguwai. 23 Na hesi dalava
ehebo ehebo aidiyai Alu'aluwa Ve'ahihi iwalowalo mahalava aliguwai
ebeha howola abo Yelusalem ainai pai yo muyamuya yalobaidi. 24 Na
nigele yawahigu vehabana yayanuwanuwatuwu na yayanuwavi yo
yaya'auhi. Na hesi yagu amwaha yo yagu paihowane Bada Yeisu
imomohegauwa vehabana yanuwanuwatuwu na ebeha yave'ovi, neta
ve'i'ila ana walomahalava wasa namwanamwana vehabana Yaubada
ainaena.

25 Haugana baidamiu tamiyamiya Yaubada yana Abaloina vehabana
yaguguya na yalau yo yalaoma. Na wau yahanapuiya'o ebeha mata
nigele manigu amya'itauyoi. 26-27 Ainaena teina hauga yawalo mahalava
alimiyai ebeha Yaubada yana loinao maudoidi bada yamohe gomiu'o,
nigele teya yayadawani alimiyai. Eeta ebe teya alimiyena i'wadalele
neta nigele yau agu ve'ewa. 28 Na hesi taumugaiwone omiu ambom
am'ita aviviniuyoigomiu na yami sipiwone am'ita avivinidi, wuwuna
Alu'aluwa Ve'ahihi yami paihowa imohegomiu ta Yaubada yana boda
am'ita avivinidi, wuwuna yada Bada Yeisu 'wahinanaena igimwalaigita'o.
29 Yahanahanapui hinage yagu lautuluhanai mata tauve'ita yababadi,
dova edewa manimanini, hilaoma na sipi tupwadi hiveyababadi. 30 Na
omiu howola alimiyena tomowa hitowolo na hive'ita oya'oyama alimiyai
yo tupwana taumulitao hiniulidi hibom yadi bodao aidiyai. 31 Ainaena
am'ita avivinidi yo hinage yagu guguya amnuwatuwu avivini, neta
bolimai tonuga holadiyai nigele yaya'aiyawasi, ahubena yo boniyai
aidiyai, mamehelinogu yagugugugugya ehebo ehebo alimiyai.

32 'Na wau Yaubada nimanai ta yana ve'i'ila walona ainai
yamwauwigomiu, iya mata i'abiye wahiyalagomiu. Natunao masemaseleda
vehabada na awanamwanamwa imwauwi ta'imiyamiya mata imohegomiu.
33 Haugana yau baidamiu tamiyamiya, nigele teya yaiya yana mane yo
yana ale'o namwanamwadi yayavenuwadi. 34 Na hesi amhanapuiya'o
ebeha teina nimaguwena agu yo yagu tobwatobwa yalobalobaidi, na
hinage augeluwo yahaguhaguidi. 35 Yagu mumuga ainaena yave'itagomiu
ebeha ilowoinanegita na ita yada paihowaena tautapitapiya tahaguidi.
Dova hinage Bada Yeisu yana walo amnuwatuwui, iwalo, "Tavai mohilei,
yaliyayana ihabulu, na aiyauya yaliyayana imwala'i i'alili".'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 Paulo yana walo i'ovi na aetutulina i'atuwomalei babada baidanao
na hi'awa'awanoi Yaubada ainai. 37 Na maudoidi Paulo hi'atuhapwali na
hidouwi i'ovi na hivelauwei. 38 Na hinuwayababa mwala'ina wuwuna
iwalo aidiyai, 'Mata nigele amya'itayoigau'. Na hidobiyei wagai ta
hivevegelune.

Paulo yana lau Yelusalem ainai

21 1 Paulo baidamai ama geluwo avelauwedi, na a'u'e
dumwadumwaluna Kosa bwanabwanana ainai. I'ahubenama
ta a'u'euyo Lodi ainai aluwu, na vali ahubena aluwu Patala ainai. 2 Na
Patala ainai waga alobai habi geyo'awa Pinisiya, ta waganane ainai agelu
geyo'awa ta alalaune. 3 Alaoma ta Saipilosi bwanabwanana a'ita lawei
na waga higwaipile ta alalaune tupwa yavana na adudunane Taya Siliya
tupwanai. Waga ginauli idodo'oidi ebeha tenemai ihiwa'aituluwedi.
4 Na tupwana Yeisu ana taumulitao alobaidi, ta baidamaiyao amiyamiya
ahubena 7. Na Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwamaseleyena ama geluwone
Paulo hiwalo auli, 'Havena uhaehae Yelusalem.' 5 Ainaena yama ahubena
hi'ovi ta adobi wagai, na mamwanediyao yo manatudiyao hidobiyegai
dalava yana aba'ovi le'awai, aemai a'atuwomaledi na a'awa'awanoi
Yaubada ainai. 6 Na a'awa yauwedo, na agelu wagai, na hibom hilau
gwaipilene dalavai.

7 Taya alaugabaei na a'adauyo, na Tolemaisi ainai aluwu, na a'aitulu ta
taumulitao alobaidi na a'awa yauwedo, ta ahubena ehebo baidamaiyao
amiyamiya. 8 I'ahubenama na alau Sisaliya, ta Pilipi iya tauguguya
hitau 7 aidiyena yana vadai aluwu, na amiyamiya baidamai. 9 Na Pilipi
natunao hitau vehopali waiwaihiudi, na hesi nigele hiyatawahola, hiya
yadi paihowa neta Yaubada yana nuwatuwu hiwalowalo mahalavaedi
tomowa aidiyai.

10 Ahubena tupwana amiyamiya, na ehebo tauwalo mahalava yehana
Agabusi, Yudeyaena idobima. 11 Na alimaiyai ilaoma ta Paulo ana tulituli
ivai, na aena yo nimana ipaipaiuyoidi, na iwalo, 'Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo
teina dova, Yudeya tomowadiyao Yelusalem ainai mata teina tulituline
taniwagana hipai, yo himohedi hiya taumiya ganamuli aidiyai.'

12 Ai na dalavanane ana taumiyaone walo teina abenalei, na Paulo
a'awanoiyei, awalo havena uhaehae Yelusalem.' 13 Na hesi yama walo
igwaipile iwalo, 'Hava ampaipaihowaine ta teina dova amdoudou na
ategu am'abi'abiyemuya. Bada yatalamwegau'o na himwaugau vada
paipaiyai yo hi'oiye mwalowoigau Yelusalem ainai Bada Yeisu vehabana.'
14 Na a'auhi ahayai ta alaumwauwi 'Inamwanamwa neta, hava Bada yana
nuwatuwu dova ipaihowai.'

15 Ahubenaone hi'ovi, na yama tobwatobwa a'atububuni, ta ahahaene
Yelusalem. 16 Na tupwadi Yeisu ana taumulitao Sisaliya ainaena

baidamaiyao alau, na hilawegaima Nesoni towaho Saipilosiyena yana vadai, iya Yeisu ana taumulita mugai teya, ebeha ainai amiyamiya.

Paulo na Yemesa yadi velaulobaloba

17 Bada Yelusalem ainai alaoma'o, na taumulitao hivelauwegai mayadi yaliyaya. 18 Na i'ahubenama ta Paulo baidamai alau Yemesa yana vadai, na tenemai tauyemidiwo yadi taumugaiwo alobaidi. 19 Ta Paulo ivelauwedi, na Yaubada yana paihowa nigele Yudeya holadiyai vehabana i'au'aubabada aidiyai.

20 Na maudoidi hibenalei ta Yaubada hino'owei, na hiwalo Paulo ainai, 'Tahimai, u'ita tausani viha boda bada Yeisu ainai hiyemidi'o, yo bagibagilidi tauyemidiwone Yudeya, yo Mosese yana loina howola himulimulitaei. 21 Na wasam hibenalei ebeha owa Yudeya vali tupwanao adi taumiya uve'ive'itadi yo ebeha Mosese yana loina hita'wata'wataei, na uwalo aidiyai ebeha havena natudiyao towatowahodi hihapihapidi yo tubudiyao yadi mumuga havena himulimulitaei. 22 Na mata tomowa bodadi hibenalei ebeha bada ulaoma'o, ainaena hava mata tapaihowaine? 23 Yama nuwatuwu tenem dova, Towatowaho hitau vehopali yama boda ainaena bada Yaubada ainai hiwalo hae'o. 24 Teina tomowaone ulauvaidi ta amlau yo hi'abiye maseleuyoidi neta owa baidadi. Na uyemaiha ta ebe vahumiu hi'wahi vehuludi. Teina mumugane ainaena na mata tomowa vehabam hi'au'aubabada na hi'awa oya'oyamaeuyowedi. Na mata hiwalo owa hinage Mosese yana loina umulimulitaei. 25 Na Yeisu ana tauyemidiwo hiya nigele Yudeya bada yadi leta avetamalena'o, na ebeha hava dova tomowa hipwaopwaoliyedi vali abayemidiwo aidiyai havena hi'ai'aidi, na hinage lagulagu ma'wahinadi yo gadodi hi'i'i'i'idi havena hi'ai'aidi, na hinage havena hipwanopwanoli.

26 I'ahubena na Paulo tomowaowa vehopali ilauvaidi ta baidanao hi'abiye maseleuyoidi. Na vada tapwalolo mwala'ina iluwui ta tomowa iwalo aulidi mata ahubena viha abiye maseleuyoidi i'ovi na yadi abapwaoli hi'aiyauyanedi.

Paulo hi'abi avivini

27 Yadi ahubenao muhamuhana na 7 hi'ovi, ainaena Yudeya hiya mwalona himiyamiya Esiya ainai, hilaoma Paulo hi'ita vada tapwalolo mwala'ina holanai, na boda hi'oiye mwahalidi, ta Paulo hi'abi avivinine. 28 Na hiwuiwui hiwalo, 'Ama geluwo omiu Yudeya amhaguigai. Teina iya towahone tupwa maudoina ita'i'iliyei na tomowa ive'ive'itadi iwalo Yudeya tomowadi Mosese yana loina yo teina vada tapwalolone havena hi'awa'awa abiyei. Na wau hinage nigele Yudeya ilauvaidi ta hiluwuma vada tapwalolo mwala'ina ainai ta teina tupwa haehaena hiyeyebi'ine.' 29 (Teina walowone hiwalowalowedi wuwuna Paulo na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tilopimo Epesowena hi'ita'itadi na hihae yo hidobi dalavane ainai. Na yadi nuwatuwu hiwalo Paulo Tilopimonane ilauvai ta hiluluwune vada tapwalolo mwala'ina alonai.)

30 Teina vehabana Yelusalem maudoidi himodi'ini, ta hisagenama, na Paulo hi'abi avivini, ta vada tapwalolowena hiniuli mahalavaei, na awa'eda higuguduidine. 31 Tomowaone bodadi hi'ai'aipate ebeha Paulo hi'oiye mwalowoi ta walo hivetamalei Lomaone yadi tau'aleha adi tauloina ainai hiwalo Yelusalemaone maudoidi himamanini. 32 Ainaena ilau mwayamwayau na tau'alehao mayadi taumugaiwo ivaidi, na boda aidiyai hisagena aitulu. Na hauganane boda tau'alehao mayadi tauloina hilaolaoma hi'itadi, Paulo ana talai hilaumwauwi.

33 Eeta aleha ana tauloina idobima na Paulo i'abi avivini ta iloina na balavai pwawati bwau aidiyena hipai, na ipanivila boda aidiyai, iwalo, 'Yaiya iya? Na hava ipapaihowaine?' 34 Na boda hiyoga alinadi vagana yo vagana, ta aleha ana tauloina nigele howahowana na ibenaledi wui wahiwahiyala ainaina, eeta iloina ta ebeha tau'alehao yadi vadai hilawei. 35 Paulo hihaeyei neta vada ana amwaha ainai na hi'avalai wuwuna boda tuluhanaena hilaolaoma himodi'ini alili ebeha hi'oiye mwalowoi. 36 Na hinage hi'avalai wuwuna tomowaone hiwuiwui hiwalo, 'Ta'oiye mwalowoi!'.

Paulo yana walo boda aidiyai

37 Muhamuhana hilauvaiyama vadai, na Paulo aleha ana tauloina i'awanoiyei, iwalo, 'Howahowana walo ehebo alimwai yawalowei'.

Na tauloinane aluwana igavai, na iwalo, 'Alina Gilisi uhanahanapui? 38 Yagu nuwatuwu owa Itipita towahona, mwalona ulaoma tau'oiye mwalowoi 4,000 iyoga ahaidi aleha vehabana, na umugaiyedi nu'ula awawai.'

39 Na Paulo tauloina yana walo iyemaiha iwalo, 'Nigele. Yau towaho Yudeyaena na Silisiya tupwanaei dalava yehana Tasisi ainai hilalabahigaune. Tenem dalavane Silisiya ihae alili na yau dalavane towahona. Ya'awa yauwedo mwala'ina alimwai na utalamwegau yo tomowa aidiyai ya'aubabada.'

40 Na ainaena italamwei na Paulo vada ana awa'eda ainai itowolo, na nimana i'avalaihini, ta hinobu, na maudoidi aidiyai ai'aubabada alina Hibulu ainaena.

22 1 'Tahiguwao yo tamaguwao, ambenabenali na mehemiyai yau vehabagu yagu walo yawalowei.'

2 Tomowaone hibenabenali na Paulo Yudeya alinadiyena i'au'aubabada eeta hinobo ili'ilimani. 3 'Yau towaho Yudeyaena. Na Silisiya dalavana yehana Tasisi ainai yatutubuine, na hesi teina Yelusalem ainai yamwala'i ta yase'ulu, yagu tauve'ita yehana Gameliyela, na ive'itagau tubudao

yadi loina wahiwahiyalana ainaena. Na ya'aipate moiha ta Yaubada ainai yatalam wegau dova maudoimiu wau yami talam. 4 Na yemidi vauvauna teina ana taumulitao yave'alehaedi, na towatowaho yo waiwaihiu vada paipaiyai yamwauluwuwedi, na tupwadi ya'oiye mwalowoidi. 5 Taupwaoli mwala'ina yo tau'aleha babadadiyao howahowana hava yawalowaloweine hi'awa moihaei. Hiya Yudeya tomowadiyao Damasiko ainai himiyamiya yadi leta hileledi ta abeha yalawedi. Eeta yalaulau tenemai ta Bada Yeisu ana taumulitao ebeha gulawa pwawapwawatiyena yapaipaidi yo yalawedi Yelusalem ainai ta hilauvetalaedi.

6 'Ta mahana ala'alapwahiyai yalaulau, na Damasiko ainai ebeha yamahalava, na masele mwala'ina galewaena imahalavama, na imasele ta'i'iliyegau. 7 Eeta bale'uwai yabe'u, na alina ehebo yabenalei aliguwai, iwalo, "Saulo, Saulo, hava vehabana u'abi'abiye muyagaune?".

8 '"Na yapanivila, Bada, yaiya owa?".

'Na iwalo aliguwai, "Yau Yeisu Nasaletiyena, u'abi'abiye muyagaune". 9 Hauga tenem ainai towatowahowone baidaguwao alaulau maselenane hi'i'itane, na hesi towahone iwalowalo laoma aliguwai ainona nigele hiyahanapui.

10 'Na yawalo, "Bada, hava yapaihowai?".

'Na iwalo aliguwai, "Utowolo, na Damasiko ainai ulau, na tenemai amloina ubenalei". 11 Na masele yana wahiyalaena mehegu igibu, ainaena hiya baidaguwao alalauwa hi'abinimaigau, ta alalaune Damasiko ainai.

12 'Na Damasiko ainai ehebo towaho yehana Ananayasi, imiyamiya ibom Yaubada ana tauyemidi moiha, na Mosese yana loina ana taumulita, na Yudeya tupwana ana taumiyao hi'awa namwanamwaei. 13 Na Ananayasinane ilaoma vahaliguwai itowolo, na iwalo aliguwai, iwalo, "Tahigu Saulo, mehem imaseleuyo", tenem ainai mehegu inamwanamwauyo, na towahonane ya'i'itane.

14 'Na iwalo aliguwai, "Tubudao yadi Yaubada ivesinuwaigo yo yana nuwatuwu uhanapui, yo Taudumwalune u'ita, na alinana ubenalei. 15 Ibom vehabana uwalo mahalava, yo hinage hava u'itaya'o na ubenalena'o vehabana tomowa maudoidi uwalo aulidi. 16 Na hava uha'waha'waine? Utowolo na yehana uyogaei, na ainaena ubapitaiso, yo yam yababa iwuwa gabaedi."

17 'Mulitai yalau gwaipile Yelusalem, na vada tapwalolo ainai ya'awa'awanoi, na dova ya'eno nivinivi. 18 Bada ya'ita, iwalowalo aliguwai, iwalo, "Ulau mwayamwayau na Yelusalem ulaugabaei, wuwuna howola yam walowena vehabagu mata hisosomanaego?".

19 'Na yawalo ainai, "Bada, hibom bada hihanapuigau'o ebeha yadi vada tapwalolo ehebo ehebo aidiyai amtauyemidiwo yatalatalaidi, yo vada paipaiyai yamwaumwauwidi. 20 Na hauganane yam tauwalo mahalava Sitiveni hi'oiye mwalowoi, yau hinage vahalinai yatowotowolo,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na yadi paihowao aidiyai yatalam, na hinage tautalaiwone adi 'wamao ya'ita avivinidi."

21 'Eeta Bada iwalo aliguwai, "Teina ainaena mata yavetamalego na ulau dalava amwaha daodaowai nigele Yudeya aidiyai".'

Paulo iwalo tau'aleha adi tauloina ainai

22 Tomowa hinobu na hibenabenali ana higa Paulo walowone teina iwalowedi, na hinage hivetuwuni na hiwuiwui alinadi mwala'ina ainaena hiwalo, 'Ta'oiye mwalowoi towaho teina nigele iyalowoinanaei ebeha imiyamiya'.

23 Na dova hiyogayoga, ta yadi modi'ini vehabana adi luwuluwuwo higabagabaehinidi, na namonamo hinage higabagabaehinidi. 24 Na tau'aleha adi tauloina yana tau'alehao iloinaedi, iwalo, 'Towaho teina amlau vadai, yo sapi bagibagilina ammohei, na ana higa iwalo mahalava hava yadi modi'ini ainai vehabana'. 25 Na hilawei vadai, na hipai habisapina, na tau'alehao adi taumugai vahalinai itowolo, na Paulo taumugainane iwalo ainai, 'Yau bada yave-Lomao, na nigele teya loina iyamiyamiya ta ebeha amsapigau, wuwuna nigele teya hava yagu lauhapuli amyalolobai lauvetala ainai'.

26 Eeta taumugaine Paulo yana walo ibenalei, ta ilau mwayamwayau ilau yadi aleha ana tauloina ainai, na ipanivilaei iwalo, 'Hava ebeha upaihowai towahone ainai? Towaho teina iya Lomaena?'

27 Ta tauloinane ilaoma na Paulo iwalo ainai, 'Uwalo moiha owa Loma towahone?'

Na Paulo iwalo, 'Ehe, yau towaho Lomaena'.

28 Eeta tauloinane iwalo, 'Yau nigele Loma natudi na hesi mane mwala'ina yamwauwi ta yaluluwune alodiyai'.

Na Paulo iwalo, 'Yau Loma natudi wuwuna Tasisi ainai hilabahigaune.'.

29 Eeta tautalainaowa mai'ehebo na hilaugabaeine. Na tau'aleha yadi tauloina i'ita'ita ta imeheuhi moiha wuwuna loina idi'wai ta Paulo Loma towahona na iwalo ta aena yo nimana hipaipaidine.

Paulo yana lauvetala Yudeya yadi tauloina mehediyai

30 Tau'alehaone yadi tauloina inuwanuwatuwu mwala'ina ebeha ihanapui hava vehabana Yudeyaone Paulo hiveve'ewaine. Eeta i'ahubena na iwalo ta taupwaoliwo babadadiyao yo tau'ulewahiwo maudoidi himiya ahai. Eena Paulo vada paipaiyai ivaivehulu ta ilawei yo mehediyai ivevetowolone.

23 1 Eeta Paulo Yudeya yadi tau'ulewahiwo i'itadi, na iwalo aidiyai, iwalo 'Tahiguwao mwalona ta wau yagu nuwalele ebeha Yaubada yana loina yamulitaei moiha'. 2 Na Ananayasi iya taupwaoli mwala'ina, na hiya Paulo vahalinai hitowotowolo iwalo aidiyai na Paulo

awana hisapi. 3 Ainaena Paulo iwalo Ananayasi ainai iwalo, ‘Owa am'ita namwanamwana, na hesi atemwai yababa mwala'ina, Yaubada mata italaigo. Neta ainai umiya na ebeha loinaena ulauvetalaegau na hesi tomowa uwalo ta hitatalaigaune neta loina udi'wai?’

4 Na hiya hitowotowolo Paulo vahalinai hiwalo, ‘Vedova ta Yaubada yana taupwaoli mwala'ina ainai uwalo sebasebaine?’

5 Na Paulo iwalo, ‘Yauwedo tahiguwao! Nigele yayahanapui ebeha neta taupwaoli mwala'ina. Buki Ve'ahihi yana walo dova, iwalo, ‘Havena yam tauloina ainai uwalo sebasebai.’

6 Teina hauga Paulo i'ita ebeha taumiya dalavaone yadi boda bwau, ehebo Sadusiyao na ehebo Palisiwo, eeta aidiyai iyoga mahalava, iwalo, ‘Tahiguwao, yau ehebo Palisi yadi boda, wuwuna tamagu hinage iya Palisi yadi boda, na yagu lauvetala teina wuwuna yayemidi, ebeha taumwalowoi mwalowoiyena mata hitowolouyoma.’ 7 Paulo yana walo teina vehabana Palisiwo, yo Sadusiyao, hive'awa pa'ipa'i'i, na ainai boda hiwahei. 8 Wuwuna Sadusiyao hiwalo taumwalowoi nigele howahowana hitowolouyo, na hinage hiwalo ebeha tausagenawasa yo alu'aluwa yababadi nigele ehebo iyamiyamiya, na hesi Palisi hiyemidi ebeha taumwalomwalowoi mata hitowolouyo, na hinage tausagenawasao yo alu'aluwa yababadi himiyamiya.

9 Eeta ta'eta'e mwala'ina imahalava, ta tupwana loina adi tauve'itao hiya Palisi yadi boda aidiyena hitowolo, na hiwalo wahiyala, hiwalo, ‘Teina towahone nigele howahowana hava yababana alobai ainai. Nuwana alu'aluwa bo Yaubada yana tausagenawasa moiha Paulo ainai iwawalo laune.’ 10 Yadi veta'eta'e mwala'ina ilaulau ta aleha ana tauloina bodao imeheuhedi, wuwuna mata Paulo hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi. Eeta tau'alehaone iloinaedi na hidobi, ta Paulo ahi'ahipudiyena hivavaiyamane vadai.

11 Boniyaiyena Bada Paulo vahalinai itowolo, na iwalo, ‘Paulo u'atepatu. Bada uwalo mahalavaegau'o Yelusalem ainai, yo dova hinage mata Loma aidiyai uwalo mahalavaegau’.

Paulo oiyemwalowoina hi'ulewahiyei

12 I'ahubena, ta Yudeyaone tupwadi hi'ulewahi yo hiwalohae ebeha mata nigele hiya'ai bo hiyanuma ana higa Paulo hi'oiye mwalowoi. 13 Tomowa ana bagibagili 40 idi'wai neta hiya ulewahine hipapaihowaine. 14 Eeta hilau taupwaoli mwala'idi yo babadao aidiyai, na hiwalo, ‘Ai bada awalo hae'o, ta ebeha havena teya ai'ai alaulautowoi ana higa Paulo a'oiye mwalowoi. 15 Eeta omiu yo tau'ulewahiwo baidamiyao amlau aleha ana tauloina ainai, na am'oyamaei ta Paulo ilauvaiyama ta ebeha yana lauhapuli habi behaei moiha. Na ai a'a'atububuni ebe hauganane alidai ilalaoma bada a'oiye mwalowoi.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Paulo yana gama tau'oiye mwalowoiwone yadi ulewahi ibenalei, na
tau'aleha yadi abamiya iluwui na Paulo ainai iwalo mahalava.
17 Na Paulo tau'alehao yadi taumugai ehebo iyogaenama, na iwalo
ainai, 'Hevali teina ulawei aleha ana tauloina ainai, na hava yana
nuwatuwu iwalo mahalava ainai.'
18 Ta ilauvaiyama tauloinane ainai, na iwalo ainai, 'Paulo vada
paipaiyai imiyamiya iyogaegau na iwalo aliguwai ebeha hevaline teina
yalauvaiyama, na hava yana nuwatuwu iwalo mahalava alimwai.'
19 Ainaena tauloinane hevalinane i'abinimai na tupwana hilau, hibom,
na ipanivilaei, iwalo, 'Hava ebeha uwalowei aliguwai?'
20 Na hevalinane iwalo, 'Yudeya yadi tau'ulehiwo hi'awanoiyego
ebeha i'ahubena Paulo ulauvai na udobiyei yadi abamiya gogoi ainai yo
ebeha yana lauhapuli yadi tupwai hibehaei. 21 Na yadi awanoi havena
ubenabenalei, wuwuna hitau 40 idi'wai hi'eno dawani amwahai Paulo
vehabana, na bada hiwalo yemidi'o ebeha havena hi'ai'ai yo hinumanuma
ana higa Paulo hi'oiye mwalowoi mugaiyei. Maudoidi hiha'waha'wa
ebeha talam hilobai Paulo vehabana.'
22 Ainaena tauloinane iwalo, 'Ulau na havena teya yaiya ainai uwalowalo
mahalava neta bada yadi nuwatuwu dawani aliguwai uwalowena'o.

Paulo hivetamalei Sisaliya ainai

23 Ainaena aleha ana tauloina yana taumugaiwo bwau iyogaedi na
iwalo, mata ta'alehao 200 am'abinonovaidi, na hosi adi taugeluwo 70
adi bagibagili na gita adi tau'avala adi bagibagili 200 baidamiyao amlau
Sisaliya ainai. Am'atububuni ta boniyena dova eno ana mahana ainai
amtowolo yo amlau. 24 Na hosi tupwadi amvaidi na ainaena Paulo igelu,
na mayana namwanamwa amlawei gabana Pilikesa ainai.'
25 Na hinage leta ilele tenem dova iwalo:
26 'Yauwedo owa gabana mwala'ina Pilikesa alimwai, yau Kalodiyosi
Lisiyasi aliguwena.
27 Towaho teina Yudeya hi'abi avivini na mata hi'oiye mwalowoi, na
wasana yabenalei ebeha ibom Loma towahona eeta tau'alehao
baidaguwao alau aidiyai, na nimadiyena ahahaguine. 28 Na
nuwanuwagu yadi ve'ewane wuwuna yahanapui, eeta yadi
tau'ulewahi, ainai yawawalone. 29 Na ya'ita lobai nigele teya
hava yana yababa ta ebe imwalowoi bo vada paipaiyai amwauwi.
Tomowaone hiveve'ewaine neta hiya hibom yadi loinaena. 30 Bada
yadi ulewahi yabenalena'o Paulo ana oiyemwalowoi vehabana,
eeta yamwayamwayau na yavetamalenawa alimwai, ta ana
tauve'ewaone hinage yawalo aidiyai, na hilaowa alimwai, na
netai hiwalo mahalava hava yadi ve'ewa wuwuna towaho teina
vehabana.'

31 Tau'alehao walo himulitaei ta Paulo boniyaiyena hilauvaiyama
Anitipatili ainai. 32 Na i'ahubena ta tupwana tau'alehaone hilau gwaipile
yadi tupwai, na taugelu hosi hibom Paulo hilalaweine. 33 Paulo hilauvai
ta hidobi Sisaliya ainai ta letane gabana Pilikesa himohei na Paulo
hilauyemiyaine ainai. 34 Na gabana yana leta ivahili i'ovi, na Paulo ainai
ipanivila, 'Havaidova yam dalava?'

Na Paulo iwalo, 'Yagu dalava Silisiya holanai.'

35 Eeta gabana iwalo, 'Amtauve'ewaone hilaoma abo yam lauvetala
yapaihowai'. Na tau'alehao iloinaedi na Paulo hi'ita avivini vada
wasawasa mwalona Helodi yana vada ainai.

Paulo yana lauvetala Pilikesa mehenai

24 1 Ahubena 5 hi'ovi na Ananayasi, taupwaoli mwala'ina yo
tupwadi Yudeya yadi babadao, na hinage ehebo towaho iya
taulauvetala, yehana Tetalosi, iya baidanao hidobima, na gabana
Pilikesa ainai yadi ve'ewa Paulo vehabana hivaiyama. 2 Eeta Paulo
hilauvai mahalavaei, na Tetalosi itowolo na ve'ewa Paulo vehabana
iwalo mahalavaei, iwalo, 'Yauwedo owa yam loina namwanamwadi
aidiyena mumuga yababana bada hidumwalu'o abaloina teina holanai,
na teina hauga amiyamiya daumwali. 3 Teina miyane tupwa maudoina,
ayaliyayai yo a'awa yauwedo moiha alimwai. 4 Na nigele nuwagu
hinage yagu walo ya'abiye daodao alimwai, na hesi ya'awanoiyego ta
nuwanamwanamwaena yama walo ahu'ahubalina yawalo mahalavaedi
towaho teina vehabana.

5 'Walo moiha towaho teina a'ita lobai neta iya towaho yababa'alilina.
Bale'u tupwa vehopali ainai Yudeyaone aidiyai hauga daodaona manini
ivetuvetuwuni. Na Yeisu towaho Nasaletiyena yana boda iloiloinaei na
imugamugaiyedi. 6 Iya hinage itowoi na yama vada tapwalolo mwala'ina
i'abiye yababa, na a'abi avivini yo ebeha aloinaei yama loinaena. 7 Na
Lisiyasi iya aleha ana tauloina ilaoma, na nimanaena ihaloigai ta
ilalaweine. 8 Na iloina ebeha ana tauve'ewaone alaoma alimwai, na alau
vetala. Eeta abo ubom upanivilaei, ta yana pwanoli u'ita lobai dova yama
walomahalava.'

9 Na Yudeya ve'ewane hi'awa moihaei.

10 Ainaena gabana nimanaena Paulo ainai iwalo ta ebeha i'aubabada,
eeta Paulo iwalo, 'Yahanapui owa abaloina teina ainai bolimai
bagibagilina uloiloina, eeta mayagu yaliyaya, na mehemwai ya'aubabada
vehabagu. 11 Ebe tomowa upanivilaedi, hiwalo mahalava alimwai neta
ahubena 12 hi'ovi'o aidiyai, hauganane yahaema Yelusalem ainai ebeha
Yaubada yawalo vetuvehaeyei. 12 Nigele teya yaiya baidagu ayaveta'eta'e
na Yudeya tomowadiyao hiyalobaigau. Na vada tapwalolo mwala'ina yo
habuludi yo Yelusalem alonai nigele tomowa yaya'abiye modi'inidi na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hiyalobaigau. 13 Teina wau hiveve'ewaigaune neta nigele howahowana
na hiyemala moiha. 14 Na teina yawalo auligo, Yeisu yana amwaha
taumulitaena yau eeta hi'awa oya'oyamaegau. Na hesi tubumaiyao yadi
Yaubada yawalowalo vetuvehaeyei na Mosese yana loinao yamulitaedi
na tauwalo mahalavao yadi buki aidiyai ginauli maudoidi hilelelelediwa
neta yau yayemidiyedi. 15 Na yagu nuwatuwu avivini Yaubada ainai
dova teina hiya tomowaone, neta tomowa maudoidi namwanamwadi yo
yababadi mata mwalowoi ainaena hitowolouyo. 16 Eeta hauga maudoina
aidiyai yatowotowoi wahiyala ebeha yamumuga dumwalu Yaubada
mehenai, yo tomowa aidiyai.

17 'Na bolimai bada hi'ovi'o yawuyoma Yelusalem na velau mane
yalawenama yagu boda aidiyai, na hinage yapwaoli Yaubada vehabana.
18 Yau bada ya'abiye maselegau'o, na pwaolinane yapaihowai vada
tapwalolo mwala'ina holanai, na nigele boda baidaguwao, yo nigele
paihowa yabayababa. 19 Hesi Yudeyaone Esiya tupwanaena hilalaomawa
neta tenemai. Hiya ebe yadi nuwayababa aliguwai eeta hilaoma yo
alimwai ebe hive'ewaigau. 20 Ainaena hiya bada hilaoma'o teina
mehemwai, ilowoinanedi na hava yagu lauhapuli hi'ita lobai, hauganane
yadi tau'ulewahiwo hilauvetalagau hiwalowei alimwai. 21 Na ehebo walo
yawalo mahalavaei, hauganane ahi'ahipudiyai yatowotowolo, na vehabana
hive'ewaigau, neta walo moiha. "Na yagu walone ebeha wau mehemiyai
yalauvetala, wuwuna yayemidi ebeha taumwalowoi mata hitowolouyo".'

22 Yaiyadiwo Yeisu yana ve'itao tomowa himulimulitaedi neta Pilikesa
ihanapui ili'ilimanidi'o ainaena na lauvetala igudui na iwalo, 'Tau'aleha
yadi tauloina yehana Lisiyasi imahalavama abo yami lauvetala vehabana
yanuwanuwatuwu.' 23 Eeta Pilikesa aleha adi taumugai iwalo auli iwalo,
'Paulo am'ita avivini na hesi habuluna am'abigabaei ta yana venuwa hava
ana geluwo himohemohei'.

Paulo vada paipaiyai

24 Ahubena veha hi'ovi na Pilikesa mwanena Dalusila baidana
hilaoma, iya Yudeya waihiuna, na Pilikesanane Paulo iyogaenama, ta
yana aubabada hibenalei neta yemidi Yeisu Besinana vehabana. 25 Na
Pilikesa imeheuhi, hauganane Paulo yana guguya ibenalei, ta mumuga
dumwaluna, yo atepatu, yo lauvetala ilalaoma vehabana, na Pilikesa
iwalo, 'Badagi! Ulau gwaipile, na aiteya hauga malamalaina aliguwai
abo yayogaego.' 26 Na Pilikesa nuwanuwana mane ilobai Paulo ana livahi
vehabana, na tenem vehabana iyogayoga hamahamadudu na baidana
hi'au'aubabada.

27 Eeta ana higa bolimai bwau hi'ovi, na Posiu Pesitosi neta
Pilikesa ive'aivelaheyeine. Na Pilikesa nuwanuwana Yudeya hi'awa
namwanawaei, ainaena iloina ta Paulo vada paipaiyai imiyamiya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo i'awanoi na Sisa ainai ilauvetala

25 1 Pesitosinane ilaoma Sisaliya, na ivetuwuni yana vetauloina,
ta ahubena tonuga hi'ovi na ihae Yelusalem. 2 Na taupwaoliwo
mwala'idi yo Yudeya yadi babadao hilaoma, ta yadi ve'ewa Paulo
vehabana hiwalo mahalavaei. 3 Na Pesitosi ainai hi'awanoi wahiwahiyala
hiwalo, ‘Howahowana na Paulo uvetamalenama Yelusalem, na teinai
alauvetalai?’ Na yadi nuwatuwu moiha, neta ebeha Paulo hi'oiye
mwalowoi amwahai, hauganane ebe ilaoma. 4 Eeta Pesitosi iyemaiha
iwalo, ‘Havena yatalatalam, na hesi Paulo Sisaliya vada paipaiyai bada
imiyamiya, na yau abo yawuyowa Sisaliya, 5 na ebe nuwanuwamiu yami
tauloinao baidaguwao adobi, na hava yami ve'ewa Paulo vehabana
tenemai amlau vetala.’
6 Hawahawaga ehebo na tupwana aidiyai imiyamiya, ta ainaena idobi
Sisaliya, na i'ahubena, ta lauvetala ana abamiya ainai imimiyane, na
iloina ta Paulo hilalauvaiyamane. 7 Paulo ilaoma na Yudeyaone hiya
Yelusalemaena hidobima, na hitowolo ta'i'iliyei, na yadi ve'ewa Paulo
vehabana hiwalowedi, mayadi modi'ini, na maudoidi yadi walomahalava
nigele moiha.
8 Na Paulo ibom iwalolau Pesitosi ainai iwalo, ‘Yau nigele Yudeya
yadi loina yo vada tapwalolo mwala'ina ana loina, yo Sisa yana loina
yayaho'eho'e’.
9 Na Pesitosi hesi nuwanuwana ta Yudeyaone i'abiye yaliyayadi,
ainaena Paulo ainai iwalouyo iwalo, ‘Vedova, nuwanuwam na Yelusalem
ainai uhae, na amve'ewaone teina vehabadi ulauvetalaedi?’
10 Na Paulo iwalo, ‘Nigele nuwagu yagu lauvetala vehabana Yudeya
hiloinaegau, wuwuna nigele teya hava aidiyai yaya'abiye yababa, na owa
bada uhanapuiya'o na hesi Loma yami abalauvetala ainai yatowotowolo,
na teina ilowoinanegau. 11 Ebe loina yehana bada yadi'waya'o na
lauhapuli yapaihowaya'o inamwanamwa yo yamwalowoi. Nigele ebeha
mwalowoi yadena gabaei. Na ebe teina ve'ewaone oyama mata nigele
teya yaiya imohe geyo'awahegau teina tomowaone aidiyai. Yagu awanoi
ebeha Sisa yada tauwasawasa mwala'ina mehenai yalauvetala.’
12 Ainaena Pesitosinane imahalava na yana tauhanapuwone baidanao
hi'au'aubabada, ta iwuyoma mayana yemaiha, iwalo, ‘Inamwanamwa,
nuwanuwam Sisa yana lauvetala, ainaina Sisa yana lauvetala ainai
yavetamalego.’

Agalipa mamwanena himahalavama

13 Ahubena viha i'ovi, na tauwasawasa Agalipa mamwanena Benisi
baidana Sisaliya ainai himahalava, Pesitosi habi walovelauweina. 14 Na
yadi miyamiya ahubena bagibagilina ainai Pesitosi tauwasawasa Agalipa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai Paulo ana ve'ewao iwalo mahalavaedi, na hi'au'aubabada, ‘Towaho ehebo teina vada paipaiyai Pilikesa ilaugabaei. 15 Iya towahonane vehabana mwalona Yelusalem ainai yamiyamiya, na Yudeya yadi taupwaoli mwala'idi yo yadi babadao aliguwai hiwalo, na hi'awanoiyegau ebeha yaloinaei yo hi'oiye mwalowoi.

16 ‘Hesi yawalo aulidi yawalo, ‘Loma yama mumuga neta nigele howahowana ta lauhapuli taupaihowaina awalo ta hi'oiye mwalowoi awawai, ana higa tauve'ewanane baidana hilauvetala. Na lauhapuline ana taupaihowane yana hawahawaga amohei yo ibom vehabana i'aubabada.’ 17 Eeta hilaoma teina ainai, na nigele yayabweda, na i'ahubena na abamiya lauvetala ainai yamiya, na yawalo ta towahonane hilalauvaiyamane. 18 Na ana tauve'ewao hitowolo, ta yagu nuwatuwu mata hava yana yababa vehabana hiwalowei. Na hesi nigele. 19 Hava maudoina hiwawalowedina neta hiya hibom yadi yemidi yo yadi miyamiya vehabadi. Na towaho ehebo yehana Yeisu hiwalowalowei hiwalo, Bada imwalowoi'o, na Paulo iwalo, “Nigele, howola mayawahina imiyamiya. 20 Na yau yanuwanuwatuwu bwaubwau, vedova na ginauli teina vehabana yaloina, eeta Paulonane yapanivilaei ebeha howahowana hihae Yelusalem na tenemai ilauvetala. 21 Na Paulonane ita'wata'wata, na Sisa yana lauvetala vehabana i'awanoi. Eeta vehabana yatalamwei na vada paipaiyai imiyamiya, howola ana higa amwaha alobai, na yavetamalei Sisa ainai.’

22 Na Agalipa Pesitosi iwalo ainai, ‘Yau hinage nuwanuwagu na towahonane yana walo yabenalei’.

Na Pesitosi iwalo, ‘Inamwanamwa, ahubena mata yana walo ubenalei’.

23 Ainaena i'ahubena ta Agalipa yo Benisi hilaoma yadi wasawasa ale'ona hi'aupasaedi na vada abamiya gogoi ainai hiluwu, na aleha ana tauloinao yo dalavanane ana babadao hi'abiye dunadi mayadi ve'ahihi, na Pesitosi iloinaedi na Paulo hilauvai vada holanai. 24 Eeta Pesitosi iwalo, ‘Owa tauwasawasa Agalipa, yo omiu amlaoma maudoimiu, towaho teina am'ita. Ibom vehabana Yudeya maudoidi Yelusalemaena yo hinage tupwa teina ainaena hi'awanoiyegau, na hiwalo wahiyala aliguwai hiwalo, ‘Towaho teina mwalowoi ibom ilowoinanei. 25 Na nigele teya yana lauhapuli yayalobai, na vehabana imwalowoi, na ibom nuwanuwana na yada tauwasawasa mwala'ina Sisa ainai ilauvetala, ainaena yaloina na yavetamalei Sisa ainai. 26 Na nigele teya yana lauhapuli vehabana, na yada Bada Sisa ainai yalaulele. Teina ainaena yalauvaiyama mehemiyai omiu maudoimiu, na ana dumwalu owa tauwasawasa Agalipa mehemwai. Na lauvetala teina tuluhanai yana lauhapuli ehebo talobai, na vehabana yalaulele Sisa ainai. 27 Wuwuna nigele iyadumwalu ebeha tomowa vada paipai ana taumiya yavetamalei, na nigele teya hava ve'ewa vehabana yayamwau yemahalava.’

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo iwalo mahalava tauwasawasa Agalipa ainai

26 1 Ainaena Agalipa Paulo ainai iwalo, 'Inamwanamwa Paulo,
ubom vehabam u'aubabada'.

Ta Paulo nimana i'abihini, na iwalo ainai tenem dova, 2 'Tauwasawasa Agalipa ee, wau yayaliyaya mwala'ina wuwuna owa mehemwai yatowolo, na Yudeya yadi ve'ewao aliguwai vehabadi ya'aubabada, 3 Yudeya yama mumuga yo yama hamahamadudu uhanapuidi'o. Eeta ya'awanoiyego mayam alama'i'ita yagu walo ubenalei.

4 'Mahabuluguwai na yagu miya ilaoma ta wau Yudeyaone hihanapuiya'o. Yawahigu yagu dalavai yo Yelusalem ainai neta ivetuwuni ta ilalaomane bada hihanapuiya'o. 5 Mwalona bada hihanapuiya'o yada tapwalolo ana loina wahiwahiyalana moiha yana boda yehana Palisi neta yau adi gelu teya. Ebe nuwanuwadi, abo hiwalo mahalavaei.

6 'Na wau teina ainai yatowolo na hilauvetalaegau, wuwuna Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai towolouyo vehabana neta ainai yaha'waha'wa na yayemiyemidi. 7 Na hesi yada huhu ana bagibagili 12 ahubena yo boniyai aidiyai Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei, na teina waloyemidi ainai hiha'waha'wa na hiyemidi ebeha mata hilobai. Tauwasawasa owa, teina ainaede ha'wane yo yemidine vehabana na Yudeyaone hive'ewaigau wuwuna ya'au'aubabada Yeisu yana towolouyo vehabana. 8 Hava vehabana Yaubada tomowa mwalowoi ainai na i'abiye towolouyoidi tupwamiu nigele howahowana ta amyemidiyei?

9 'Walo moiha, yau mwalona yagu nuwatuwu ebeha ginauli maudoidi yatowoidi, na Yeisu towaho Nasaleti yehana ya'abiye yababa, yo ya'auhi. 10 Teina vehabana Yelusalem ainai tauyemidiwo maudoidi yamwauwidi vada paipaiyai, dova taupwaoli mwala'idi hiwalo aliguwai ta hi'oiye mwalowoidi, yau dova hinage yatalam. 11 Na hauga bagibagilina vada tapwalolo maudoidi aidiyai ya'auhidi yo yahamahamadudu na Yeisu hita'wata'wataei, eeta yamodi'ini yo yatalaidi vali dalava aidiyai.

12 'Ainaena taupwaoliwo mwala'idi hiloinaegau na Damasiko ainai yalau. 13 Na tauwasawasa u'ita ahubenanane yalalau Damasiko mahana ala'alapwahiyai, na galewaena masele mwala'ina imaselema na nigele dova mahana maselena, na ya'ita ma'augeluwo masele ita'i'iliyegai.

14 Na maudoimai abe'u dobi bale'uwai, na alina yabenalei alina Hibulu ainaena iwalowalo, iwalo, "Saulo, Saulo hava vehabana u'abi'abiye muyagaune? Moiha ubom uve'aleha aliguwai yo upewapewauyoigo."

15 'Na yawalo, "Bada, yaiya owa?" na iwalo, "Yau Yeisu u'abi'abiye muyagaune". 16 Na hesi aemwena utowolo. Ya'abiye mahalavauyoigau ebeha yavetowologo ta owa yagu taupaihowa. Wau hava aliguwai u'i'itawa ebeha tomowa tupwadi uwalo aulidi. Na hinage hauga mehedai hava yave'ive'itago neta ebeha tomowa uwalo aulidi. 17 Na ebe Yudeya yo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nigele Yudeya hitowoi na hi'abiye muyamuyago yahaguigo. 18 Wuwuna
nigele Yudeya aidiyena yavetamalego, na mehedi u'abiye maseledi, na
guguyou ainaena hinuwabui masele ainai, na hinage Tomodulele yana
wahiyala ainaena himahalavama na yadi yababa Yaubada inuwahamuidi,
na yadi yemidi aliguwena mata Yaubada yana tomowa abamiya hilobai."
19 'Tauwasawasa Agalipa, teina vehabana eno'ita'ita galewaena ya'ita
na nigele yata'wata'wataei. 20 Na hesi Damasiko ainai yawalo mahalava
mugai, na mulitai Yelusalem ainai na Yudeya tupwana maudoidi aidiyai,
na hinage nigele Yudeya aidiyai, yawalo mahalava ta ebeha yadi
mumuga yababana aidiyena hinuwabui Yaubada ainai, na yadi mumuga
namwanamwana ainaena yadi nuwabui hive'itaei.
21 'Yagu paihowa teina ainaena Yudeya hi'abi avivinigau vada tapwalolo
mwala'ina ainai, ebeha hi'oiye mwalowoigau. 22 Na ilaoma ainaena ta ana
higa wau Yaubada ihaguhaguigau ta yatowolo na yawalowalo mahalava
tomowa haehaedi yo dobidobidi aidiyai. Hava tauwalo mahalava yo Mosese
hiwawaloweiwa ebeha mata ivetuwuni neta walone ehebo awalowaloweine.
23 Neta ebeha Besinana towahona muyamuya ilobai, na mwalowoi ainaena
itowolo mugai, na masele ivehulu Yudeya yo nigele Yudeya aidiyai.'

Pesitosi Paulo i'awa yauyauleyei

24 Paulo teina dova i'au'aubabada na Pesitosi iwalo wahiyala, iwalo,
'Paulo yauyaulem! Nuwana use'ulu alili ainaena i'abiye yauyaulegone.'
25 Na Paulo iwalo, 'Bada Pesitosi nigele yayayauyaule, na hesi
hava yawalowaloweine neta walo moiha, na dumwaluna. 26 Ginauli
teina tauwasawasa Agalipa ihanahanapuidi, yo mehenai yawalowalo
nigele mayagu hinimaya, na yahanahanapui ginauli teina nigele
teya dawadawanina, wuwuna teina nigele paihowa dawadawanina.
27 Tauwasawasa Agalipa, tauwalo mahalavao yadi walowo uyemidiyedi?
Bada yahanapuiya'o ebeha uyemidiyedi'o.'
28 Agalipa Paulo ainai iwalo, 'Yamnuwatuwu ebe hauga ubwa'ubwana
ainai u'abiye nuwabuigau!'
29 Na Paulo Agalipa yana walo iyemaiha iwalo, 'Hauga ubwa'ubwana
bo daodaona ainai nigele yayamode. Hesi yagu tapwalolo Yaubada
ainai neta owa yo omiu maudoimiu ambenabenali aliguwai yawalo
ebeha mata iyawegu ampeli. Na hesi nigele nuwanuwagu ebeha gulawa
pwawapwawatiyena hipaipaigomiu.
30 Eeta tauwasawasa yo mwanenane Benisi yo gabana taumiya aitulu
maudoidi hitowolo, na himahalava. 31 Na hibom hi'au'aubabada hiwalo,
'Towaho teina nigele teya hava yana lauhapuli, na vehabana imwalowoi
bo tamwauwi vada paipaiyai.'
32 Ainaena wasawasa Agalipa Pesitosi ainai iwalo, 'Towaho teina ebe
nigele Sisa yana lauvetala vehabana iya'awanoiyei howahowana talivahi.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo yana adau Loma vehabana

27 1 Loina bada hiwalowena'o ebeha Itali ainai alau, eeta Paulo yo
tupwadi paipaidi baidanao Sisa yana tau'alehao adi taumugai
nimanai himwauwi yehana Yuliyasi na yama adau ainai i'ita avivinidine.
2 Adilamitiyom ainaena wagaena agelu, na ibom waganane ebeha
isagena ilalau Esiya le'awana tupwanao aidiyai, ta a'u'e Alisitako
baidamai, ibom yana dalava Masidoniya tupwa Tesalonaika ainaena.
3 I'ahubena na Saidoni ainai aluwu, na Yuliyasi Paulo i'atemuyamuyaei na
italamwei ta ilau ana geluwo aidiyai, na yana venuwa hava neta himohei.
4 Tenem ainai na agelu neta yaumai mehena atupatupai eeta Saipilosi
bwanabwananane woyonaena alalaune. 5 Na bada Silisiya yo Pamipiliya
ni'unao alaugabaidi, na Maela aluwu, tupwa Lasiya ainai.
6 Tenem ainai Lasiya wagana Alekisanidelaena ilalau Itali alobai
eeta ainai agelu geyo'awane. 7 A'u'e ta alaulau neta nigele ayasagena
ainaena na ahubena viha agabaedi na mulitai Nidosi le'awana papalinai
adudunane. Yaumaine howola itowatowa eeta nigele dumwaluwena
ayalau na Kiliti bwanabwanana woyonaena alalaune ta Salimone yihuna
ata'i'iliyei. 8 Le'awa papalinaena a'abi'abivelolo na alau ta Lasiya dalavana
vahalinai alo teya yehana Abaduna Namwanamwana ainai adudunane.
9 Hauga daodaona agabaei, ta vahali ana hauga i'ovi, na yaumai ana
hauga yababana bada ivetuwuniya'o, eeta Paulo iwalo aidiyai, 10 iwalo,
'Babada, ilowoinanei na ta'aiyawasi teina ainai. Havena tatowotowoi na
ta'ada'adau mata dova ta tasilahe, na tobwatobwa yo waga tavesilahe, yo
ita hinage ta mwalowoi.'
11 Na tau'alehao adi taumugai waga taniwagana yo waga ana
tauyiu alinadi ibenaledi, ta nigele Paulo yana walo vehabana
iyanuwanuwatuwu. 12 Abadunane neta ehive yo hauga yababa haugadi
aidiyai nigele iyanamwanamwa ilimani. Ainaena na tomowa hibagibagili
alili yadi venuwa ebeha higelu aitutlu na howahowadi mata hi'aipate na
Pinikisi hivai. Pinikisi neta abaduna teya Kiliti bwanabwanane ainai.
Teina abadunane mehena tupwa yalasi ainai eeta mata hi'aiyawasi hauga
yababa ainai.

Wowoli hilobai

13 Haugana yavana manumanuwana itowatowa yadi nuwatuwu hiwalo
bada yaumai namwanamwana hive'aloya'o. Eeta yadi lowom hitabeidi
na hi'u'e ta Kiliti ni'u papalinaena a'abi'abiye patu na alalaune. 14 Nigele
daona na yaumai bwauli mwala'ina itowa dobima oyane ainaena.
15 Yaumaine waga ainai igohagoha ta nigele howahowamai na mehenaena
alau eeta aboboyoweine. 16 Na bwanabwana habuluna yehana Kalodiya
woyonaena iwoyoigai ta alalaune na a'aipate wahiwahiyala ta wagane

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ana waga habuluna amwau ili'ilimanine. 17 Na wagane habuluna ana
taupaihowao hiniulihini na wagane mwala'ina gulawanaena hi'wam'wam
alateine. Saitisi ainai tavali himeheuhei na wolewole mwala'ina hiwulihi
na ilibaigai ta alalaune.
18 Na wowoli mwala'ina waga i'oi'oi buibui aliliyei, na ana aido'o
maudoina hihiwa dobiyedi ni'uwai. 19 Na ahubena tonugana ainai waga
ana tobwatobwao hivaidi, na hivehulu aituluwedi.
20 Na ahubena maudoina aidiyai nigele mahana yo utui aya'itadi, na
yaumaine howola imutumutugai eeta yama nuwatuwu mata amwalowoi.
21 Na bada ahubena bagibagilidi hi'ovi, ta waga ana taugelugeluwo
nigele hiya'ai, ahubena maudoina aidiyai, na Paulo ahi'ahipudiyai itowolo
ta iwalo, 'Tahiguwao, ebe yagu walo ambenalei na havena Kilitiyena
tagelugeluma, mata nigele vitai tayalobai yo ginauli taya vehuludi.
22 Hesi yawalo auligomiu ebeha am'atepatu, na mata nigele teya
iyamwalowoi, na hesi waga ibom mata tagabaei. 23 Wuwuna boniyaiyena
yagu Yaubada ibom yayemidiyei ta yana tausagenawasa ilaoma
vahaliguwai itowolo, 24 na iwalo aliguwai, "Paulo havena umehemheuhi,
mata Sisa mehenai utowolo, wuwuna yam awanoi ainaena waga
ana taugeluwo maudoidi baidamwao mata Yaubada iyayovigomiu ta
mata nigele amyamwalowoi." 25 Ainaena babadao ebeha am'atepatu,
wuwuna Yaubada yayemidiyei, na howola ipaihowai alidai dova yana
tausagenawasa iwalo auligaune. 26 Na howola bwanabwana ehebo ainai
mata taduna.'

Waga iduna

27 Hawahawaga bwau hi'ovi na ni'u didigai howola ilibalibaigai.
Dova boniyai gamwagamwana na wagane ana taupaihowao hi'ita lobai
ebeha bada le'awa atauvahavahaliya'o. 28 Eeta ni'u hilivetowotowoi ana
daodao, na hilobai dova guli ana bagibagili 20 ana dobi. Na tupwana
ilibahaiyegai, na hinage hilivetowoi na hi'ita lobai dova ana dobi 15 guli
ana bagibagili. 29 Na himeheuhi gaima vehabana mata ainai hiduna, eeta
lowom vehopali higabaedi, waga tuluhanai na hi'awa'awanoi ahubena
vehabana na ebeha i'ahubena mwayamwayau.
30 Na tupwana waga ana taupaihowao nuwanuwadi ebeha waga
hidena gabaei na waga habuluna higabae aituluwei ni'uwai, na hinage
hi'oyama na ebeha lowom higabaei waga mehenaena. 31 Na hesi Paulo
iwalo tau'alehao na aleha ana taumugai aidiyai iwalo, 'Ebe teina wagane
ana taupaihowao nigele wagai hiyamiyamiya mata nigele amyayawahai.'
32 Eeta tau'alehaone wagane habuluna gulawana hitomwutuhi na
hivelibai ta ilalaune.
33 I'ahubena gabaei ta ilaulau na Paulo tomowa maudoidi i'awanoiyedi
ebeha hitowoi na hi'ai. Teina dova iwalo, 'Amha'waha'wa neta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawahawaga bwau teina wau. Na hawahawaganane ainai neta nigele
hava amya'aitowoi. 34 Ainaena na ya'awanoiyegomiu ebeha am'ai
wuwuna ai'ai vahunaena mata amyawahai. Na mata nigele teya yaiya
iyamwalowoi.'
35 Iwalo i'ovi na beledi ivai na vehabana maudoimai mehemaiyai i'awa
yauwedo Yaubada ainai ta i'abitomwahi, na ibom i'a'ai mugaine. 36 Na
maudoimai a'atepatu ta hinage a'a'aine. 37 Na ama bagibagili wagane
ainai agegelune neta 276. 38 Bada diyamai hiseseha'o, na witi waga
holanaena hihiwa aituluwei ni'uwai, ta ebeha waga imalamalai.
39 I'ahubena na le'awa nigele hiya'atai na hesi le'awa namonamona
hi'ita lobai, na hinuwanuwatuwu ebe howahowana wagane hihaeyei
maguwai. 40 Eeta lowom hitomwutuhidi ta ni'uwai himiyamiya na
hilalaugabaidine. Na hinage yabiyabi bwau gulawaena hipapaidine
neta gulawadine hitomwutuhidine. Abo waga aimehenai dibi hi'u'ei na
yaumai iyuvi'ona na ahahaene maguwai.
41 Na aluhi ilibawahiyegai na waga avedunaei namonamo magumaguna
ainai, ta waga aimehenai iduna, na nigele howahowana imwahali na
hinage dubinai bagodu ilasalasa na i'oi'oiwowoli ta tupwatupwadi.
42 Ainaena tau'alehao hinuwanuwatuwu na ebeha vada paipai ana
taumiyao hi'oiye mwalowoidi, wuwuna mata hitubahae maguwai
na hidena. 43 Na hesi aleha adi taumugaine nuwanuwana na Paulo
ihagui, eeta i'auhidi ebeha havena hi'oi'oiye mwalowoidi. Na tomowa
maudoidi iwalo aulidi iwalo, 'Yaiyadiwo tuba hihanapui higavai mugai
yo hitubahae magumaguwai. 44 Na yaiyadiwo nigele tuba hiyahanapuine
neta aiwa yo wagane tupwatupwadi aidiyena hi'abi avivini na hitubahae.'
Teina dova maudoimai manamwanamwamai na ahahaena muguwai.

Yama miya Molita ainai

28 1 Manamwanamwamai atubataohani magumaguwai na
bwanabwanane ana taumiyao hiwalo alimaiyai ebeha
bwanabwanane teina yehana Molita. 2 Na bwanabwanane hivelau
alimaiyai, na aiwa hiyuvi na maudoimai hiyogaegai ta amwaibwa aiwane
ainai, wuwuna 'wesu yo gwaugwau ana hauga ainai.
3 Na Paulo aiwa itanoiyama na aiwa ala'alahina ainai imwaulawei
na ala'alawowolinane ainaena mwata itauteli ta Paulo nimanai
i'oipaipaiyeine.
4 Na taumiya dalava hi'ita Paulo nimanai mwata i'aba'abahi, na
hi'au'aubabada hibom, hiwalo, 'Moiha towaho teina nuwana taubalau
eeta Yaubada iyemaiha ta ni'uwai nigele iyamwaloi ta mwata ainaena
mata imwalowoi.' 5 Na Paulo mwatane igoha avalai aiwa ala'alahina
ainai na hesi nigele muya iyalobai yo iyalautowoi. 6 Na bwanabwanaone
ana taumiyaone Paulo hivinuvinunui, ta yadi nuwatuwu ebeha mata

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nimanane iloloni yo tauna i'ape'ape, na imwalowoi, na hiha'waha'wa ta Paulo nigele hava iyavai, eeta yadi nuwatuwu hibui na hiwalo, ‘Towahone teina yaubada teya’.

7 Na bwanabwanane ana bada yehana Pubiliyosi, na yana dalava vahalinai aluluwune na Pubiliyosinane ilauvaigai ta ahubena tonuga aidiyai i'ita avivinigai.

8 Na hauganane ainai Pubiliyosi tamana vadai i'eno'eno mayana asiyebwa, na yana asiyebwane neta ala'alawowoli yo diyasagena, na Paulo iluwu ainai na vehabana i'awa'awanoi Yaubada ainai, na tauna i'abitowoi, ta inamwanamwane.

9 Eena bwanabwanaone maudoidi tau'asiyebwao hilaoma Paulo ainai, ta i'abiye yawahaidi. 10 Na velau maudoina himohegai ta yama hauga gelu ainai hava yama venuwa himohegai ado'oidi ta a'a'adaune.

Molita na Loma ainai

11 Bwanabwanai amiyamiya neta wai'ena tonuga hi'ovi'o. Na mulitai abo waga teya Alekisanideliyaena hauga yababa alonai na iha'waha'wa ainai agegelune. Teina wagane aimehenai neta abapwagogo bwau hisasamalidine.

12 Na a'u'e ta Silakusa ainai awulihi, ahubena tonuga amiyamiya. 13 Tenem ainaena ata'i'ili Legiyom ainai awulihi, na i'ahubenama yavana itowama, ta a'u'euyo asagesagena na i'ahubenauyo aluluwune Puteyoli ainai.

14 Puteyoli ainai tupwana taumulitao alolobaidine, ta hiyogaegai yadi vadai, na aidiyai amiyamiya hawahawaga ehebo ainai. Na tenem ainaena alau Loma vehabana.

15 Na taumulitaone Loma ainai wasamai hibenalei, na hilaoma amwahai hivedunagai tupwa abagimwala yehana Apiyosi ainai na Vada Taumana Tonuga aidiyai. Hauganane ainai Paulo ama geluwone ilobaidi, na Yaubada ainai i'awa yauwedo, na i'atepatu. 16 Haugana alau Loma ainai amahalava, na tau'alehao Paulo hitalamwei ta ibom imiyamiya na tau'aleha ehebo i'ita'ita avivini.

Paulo yana paihowa Loma ainai

17 Ahubena tonuga hi'ovi, na Paulo Yudeya yadi taumugaiwo iyoga ahaidima, na iwalo aidiyai, ‘Tahiguwao, yau nigele hava teya yababana yada bodao aidiyai yayapaihowai, yo yada mumuga tubudao aidiyena yayaho'e, na hesi hipaihowaigau ta Yelusalem ainai hipaigau yo Lomaone nimadiyai himwamwauwigaune. 18 Na yagu lauvetala mugai ainai Loma nuwanuwadi ebeha hilauvaigau, wuwuna nigele teya yagu lauhapuli na ebeha yamwalowoi 19 Na Yudeyaone hesi nuwatuwune hitowolo auhine. Teina paihowane iduiduigau ta lauvetala Sisa ainai ya'a'awanoiyeine.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Na hesi yagu dalava tomowadiyao nigele teya ve'ewa yayamohedi.
20 Neta vehabana ta yayogaegomiuma na tau'au'aubabada. Wuwuna
ita Isileli yada ha'wa yo yada yemidi teina vehabana vada paipaiyai
himwauluwuwegaune.'
21 Na Paulo ainai hiwalo, 'Nigele teya leta Yudaena ayavai owa
vehabam. Na nigele tahida teya wasam iyalawenama ta wasam yababana
iya aubabadaei. 22 Na hesi nuwanuwamai abenalei alimwena hava yam
nuwatuwuwone wuwuna ta tupwa maudoidi tomowadiyao yam boda
hi'awa yababaedi.'
23 Ainaena ahubena himwauwi, na boda maudoidi hilaoma Paulo
yana vadai na malatomtomwena ta ana higa iboni aidiyai iguguya,
Yaubada yana Abaloina vehabana, na Mosese yana loina ainaena yo
tauwalo mahalavao yadi walo aidiyena ive'itadi Yeisu vehabana, na
itowoi ta ebeha hinuwabui. 24 Eeta tupwadi hiyemidiyei na tupwadi
nigele. 25 Ta Paulo yana walo ehebo tuluhanai hilo'uhagwali wuwuna
holadiyai nuwatuwu vagadi vagadi ivevetuwunine. Ana wuwune neta
teina dova iwalo, 'Alu'aluwa Ve'ahihi yana ala'alawowoliyena Yaubada
tauwalo mahalava yehana Aisaya tubudao aidiyai i'aubabada neta iwalo
ili'ilimani'o iwalo:

26 "Ulau na tomowaone uwalo aidiyai,
Ambenalei na mata nigele nuwamiu iyamasele
yo hinage amvinuvinunu na hesi mata nigele amya'ita.
27 Wuwuna tomowa teina yadi nuwatuwu hipwanopwano'o,
na talinadi itui'o;
na hinage mehedi ihoga'o.
Mata dova ta mehediyena hi'ita
na talinadiyena hibenalei,
na hinuwamasele,
na aliguwai hi'ita gwaipile,
na ya'abiye namwanamwadi." '

28 Eeta Paulo walonane hinage iwalowei, iwalo, 'Amhanapui ebeha
Yaubada yana walomahalava ada livahi vehabana bada ivetamalenama'o
nigele Yudeya aidiyai, na hiya mata walone hibenalei. 29 [Na walo teina
hibenalei na hiwalowalo mwala'ina hibom.] 30 Eeta Paulo yana vada teina
iyemayemaiha na ainai imiyamiya bolimai bwau aidiyai, na tomowa
maudoidi yana vadai hiluwuluwu na baidanao hi'awa heliheliyam.
31 Na Yaubada yana Abaloina vehabana iguguya mayana nuwatuwu
wahiwahiyalana na ive'itadi Bada Yeisu Besinana vehabana, na nigele
teya yaiya iyatowoi na yana guguya i'auhi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

LOMA

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo Yeisu Besinana yana taupaihowa, yo tauyewasa
Yaubada iyogaegau yo imwauwahiyegau na wasa namwanamwana
vehabana yawalo mahalava. 2 Wasa namwanamwana mwalona Yaubada
iwalo yemidiyei yana tauwalo mahalavao aidiyai, ta hileleya'o Buki
Ve'ahihi ainai. 3 Wasane neta Yaubada Natuna Yeisu Besinana vehabana
ibom iyemala tomowa moiha Deivida yana huhu ainaena, 4 na mulitai
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena i'abiye mahalava neta iya Yaubada
Natuna na mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, ta ive'itagita ebeha Yeisu
Besinana iya yada Bada. 5 Na iya ainaena Yaubada i'atemuyamuyaegau ta
ivesinuwaigau ebeha Besinana yehana vehabana yavetau yewasa ta ebeha
tomowa tupwa maudoidi yemidi awa'abina yamugaiyedi.
6 Na omiu hinage Loma Yaubada bada iyogaegomiu'o ta omiu Yeisu
Besinana yana boda ainai ammiyamiya. 7 Ainaena na yalaulele omiu
maudoimiu Loma ainai ana taumiya. Omiu Yaubada ivelauwegomiu
ta iyogaegomiu ebeha omiu iya yana tomowao ve'ave'ahihimiu.
Yaubada Tamada na Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi
nuwadaumwali imiya vahaligomiu.

Paulo nuwanuwana Loma itaubo'eyedi

8 Ya'awa yauwedo Yaubada ainai Yeisu Besinana ainaena, wuwuna
bagibagilimiu yami yemidi wasana hibenabenalei tupwa maudoina
ainai. 9 Yaubada ihanapuigau'o, hauga maudoina yagu awanoi
ainai yanuwanuwatuwuigomiu. Yaubada ibom yana paihowa ainai
yatalamyowegau mwala'ina Natuna wasana ana guguya vehabana.
10 Yagu awanoi Yaubada ainai hauga maudoina ebeha howahowana
yalaowa yataubo'eyegomiu, ebe teina iya yana nuwatuwu dova.
11 Wuwuna nuwanuwagu mwala'ina yo ya'itagomiu, ta Alu'aluwa
Ve'ahihi yana aiyauya ainaena ya'abiye wahiyalagomiu. 12 Teina ainaena
omiu na yau tavehaguhagu, eeta omiu yami yemidiyena amhaguigau,
yau hinage yagu yemidiyena yahaguigomiu. 13 Tahiguwao, nuwanuwagu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ta amhanapui neta hauga bagibagilidi yagu nuwatuwu ebeha yataubo'eyegomiu na hesi nigele howahowagu. Na nuwanuwagu ebeha gamwagamwanimiyai tupwamiu ya'abiye nuwabuigomiu ta dova taumiya ganamuli tomowadi gamwagamwanidiyai ya'abiye nuwabuidine.

14 Wuwuna ilowoinanegau ebe boda maudoidi aidiyai yapaihowa, hiya dalava mwala'idi aidiyai himiyamiya, yo hinage nu'ula adi taumiyao, yo tauhanapuwo, yo hinage taunuwapwanopwanowo. **15** Ainaena omiu Lomaone nuwanuwagu mwala'ina wasa namwanamwana alimiyai yaguguyaei.

16 Wasa namwanamwana ana guguya vehabana nigele yayahinihinimaya, wuwuna Yaubada yana wahiyala ainai imiyamiya ainaena ebe yaiyadiwo hiyemidi ilauyeyawahaidi, mugai ai Yudeya alimaiyai, na omiu taumiya ganamuli mulitai abo alimiyai. **17** Eeta moiha, wasa namwanamwana teina ive'itagita ebeha yada yemidi a'ava ainaena Yaubada imwau yedumwalugita ta hauga maudoina mayada yemidi. Wuwuna Buki Ve'ahihi yana walo dova, iwalo, 'Taudumwaluwo yadi yemidiyena yawahi hilobai'.

Tomowa yadi mumuga yababana

18 Yaubada hinage galewaena yana modi'ini bada ive'itaena'o hiya taumumuga yababa maudoidi aidiyai, wuwuna hiya yadi mumuga yababana aidiyena mumuga dumwaluna hi'au'auhidi. **19** Yaubada ana hanapu bada i'abiye mahalavaya'o aidiyai, na ibom ive'itauyowena'o ta nuwadi bada imasele'o. **20** Haugana Yaubada bale'u iyemasele, yana mumuga dawadawanidi dova yana ala'alawowoli miyamiya vateyaina yo lautowoi haehaedi aidiyena tomowa bada hi'itaya'o. Eeta nigele howahowana ta tomowa hiwalo, 'Nigele ayahanapui'.

21 Na hihanapuiya'o ibom Yaubada, na hesi nigele hiyave'ahihi bo ainai hiya'awa yauwedo, ainaena ta nuwatuwu awa'awawao aidiyai hiwahiyala, eeta guguyou ana amwahao atedi i'oiye mwau. **22** Na hiya hi'awa hanapuyowedi, na hesi yauyauledi. **23** Wuwuna Yaubada miyamiya vateyaina nigele hiyawalo vetuvehaeyei, na hesi miyalaena yadi abayemidi ginauli vagadi hipaihowaidi adi ita dova tomowa yo lagulagu yo lowolowo yo lagulagu daladaladi, ta aidiyai hitapwatapwalolo.

24 Ainaena Yaubada italam ta yadi nuwatuwu bi'ibi'idi atediyai himiyamiya hipaipaihowaidi, eeta gamwagamwadiyena taudi hipwanopwanoli mumuga yababana ainaena. **25** Wuwuna walomoiha Yaubada vehabana higwaipile oyama vehabana ainaena Yaubada nimaginaulidi aidiyai hitapwatapwalolo, na Tauyemaselediwa nigele hiyawalo vetuvehaeyei, ibom ana no'o miyamiya vateyaina. Moiha.

26 Ainaena Yaubada italam ta yadi nuwatuwudawaniwo yababadine hipaihowaidi, eeta yadi waiwaihiuwone nigele taudi ana yepaihowa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

moihana ainaena hiyalaulau, na vali mumuga ainaena hilaulau neta yadi taliya waiwaihiuwo baidadiyao hi'eno'eno. 27 Na hinage dova towatowahodi. Ve'awa au'augelu moihana waiwaihiu baidadiyao hibui ta yadi taliya towatowaho baidadiyao hinuwanuwaleleuyoidi. Taudi ana yepaihowa vedebahinihinimayadi aidiyena ta yababana ana maiha ewanai mata yababana.

28 Tenem ainaena nigele nuwadi Yaubada ana nuwatuwu hanapu, eeta Yaubada aidiyai italam ebeha nuwatuwu yababana i'oiye mwaudi ta ginaulidine nigele iyalowoinanedi, hipaihowaidi. 29 Hiya mumuga yababa maudoina i'oiye mwaudi, dova tobwatobwa nuwanuwadi yo mumuga yababa yo alomagigili yo oiyemwalowoi yo awapa'ipa'i'i yo oyamao yo tauvesosomana yo ulumiyai, 30 walo yabayababa yo ve'aleha Yaubada ainai yo awasewa yo nuwahaehae yo gagasa yo paihowa yababadi adi tau'abiye mwala'i, na tamadiyao yo hinadiyao hi'awa sewaedi. 31 Na hiya yauyaule, ta yadi waloyemidi nigele hiya paihowaidi, na hinage nigele velau yo atemuyamuya aidiyai iyamiyamiya. 32 Teina tomowaone Yaubada yana loina hihanapuiya'o ta ebe yaiyadiwo dova himumuga mwalowoi ta'i ilowoinanedi, na hesi yababanane hipaipaihowai ta ainaena adi geluwo hive'ao'aonaedi na hiwalo huluhulidi.

Yaubada yana lauvetala

2 1 Augeluwo havena ami geluwo yadi mumuga vehabana am'awa yababaedi, wuwuna ebe am'awa yababaedi na omiu hinage mumuga ehebonane ampaipaihowai neta, ambom am'awa'awa yababaegomiu. 2 Na tahanapuiya'o ebeha Yaubada ibom ilowoinanei na taupaihowa yababaone ana dumwaluwena ilauvetalaedi. 3 Ainaena augeluwo omiu, ebe vali tomowa am'awa'awa yababaedi havena amnuwanuwatuwu ebeha Yaubada yana lauvetala mata nigele amyalobai. Nigele! Mata iloinaegomiu hinage, wuwuna mumugane omiu dova ampaipaihowaidi. 4 Na havena Yaubada yana velau am'awa'awa ginauli yabayababaedi, wuwuna i'atemuyamuyaegomiu na vehabamiu i'alama i'ita ta ebeha yami yababa ainaena i'abiye buigomiu ainai.

5 Ta omiu yami talinatui yo yami tuluhayaiyai vehabana ami maiha yababana amhiwahiwai ewanai. Eeta haugana Yaubada yana modi'ini yo yana lauvetala dumwadumwaluna i'abiye mahalava ana ahubena ainai ami maiha mata imwala'i alili. 6 Wuwuna maudoida mata ehebo ehebo alidai iyemaiha, hava yada paihowa dova. 7 Tomowa tupwadi amwaha namwanamwana hipaihowai ala'alabiliyei ta ebeha Yaubada yana vewasawasa yo ve'ahihi yo velau miyamiya vateyaina hibehaei, ta hiya mata Yaubada yawahi vateyai imohedi. 8 Na hesi tupwadi tomowa hi'ulu'uluyaiyai alili ta mumuga namwanamwana hita'wata'wataei, na mumuga yababana himulimulitaei, ainaena ebe Yaubada imodi'iniyedi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mata iloinaedi. 9 Eeta yaiyaidiwo mumuga yababana ana taupaihowao
mata loina vitaina yo muyamuya mwala'ina hilobai, mugai Yudeyao na
mulitai abo nigele Yudeyao. 10 Na taumumuga dumwalu maudoida mata
Yaubada yana vewasawasa yo ve'ahihi yo nuwadaumwali imohegita.
Ita Yudeya Yaubada mata iyemaiha mugaiyegita na abo hinage nigele
Yudeya. 11 Yaubada mata maudoida iloinaetoyatoyawaegita.

12 Na yaiyadiwo howola Mosese yana loina nigele hiyabenalei na
mumuga yababana hipaipaihowai mata nigele iyalauvetalaedi yadi
yababa vehabana ta maudoidi mata himwalowoi. Dova hinage Yudeyaone
hiya bada Mosese yana loina hihanapuiya'o na ebe hilauhapuli mata
ilauvetalaedi Mosese yana loinao aidiyena. 13 Wuwuna nigele loina ana
benali a'ava ainaena Yaubada iyamwau yedumwalugita na hesi yana
loina ana paihowa ainaena. 14 Hiya nigele Yudeyaone loinane Mosese
ainaenane nigele aidiyai, na hesi hiya yadi nuwatuwuwena hipaihowa
hava namwanamwana, neta bada hiya yadi loina. 15 Ainaena yadi
paihowa aidiyena tahanapui ebeha atediyai loina namwanamwana
imiyamiya dova Mosese yana loina, ta hiya yadi mumuga hihanapuidi'o
neta aiteya yababana na aiteya namwanamwana. 16 Wasana
namwanamwana, bada yaguguyaena'o alimiyai ta mata lauvetala ana
hauga ainai Yaubada Yeisu Besinana iloinaei ta ibom tomowa yada
nuwatuwu dawadawanidi vehabadi ilauvetalaegita.

Yudeya vehabadi

17 Na omiu vedova? Ta ambom am'abi'abihihiyoigomiune na amwalo,
'Ai Yudeya Yaubada ihaguhagugai na yana loina imohegai Mosese
ainaena'. 18 Eeta Yaubada yana nuwatuwu bada ahanapuiya'o wuwuna
loinanane bada ive'itagomiu'o, mumuga namwanamwa alilina vehabana.
19 Eena ambom am'awa hanapuwegomiu ebeha tomowa mehegibugibudi
adi taumugaiwo, yo hiya mumuga guguyou ana taumiyao, am'abiye
maseledi. 20 Na yauyauledi yo hedaheda aidiyai amvetauve'ita, ebeha
omiu Mosese yana loina ainaena nuwamasele na walomoiha amvaiya'o.
21 Owa uve'ive'ita tomowa aidiyai, na vedova owa? Ebe aidiyai uwalo,
'Havena aivavali', na owa, u'ai'aivavali? 22 Na hinage ebe uwalo, 'Havena
ampwanopwanoli', na owa upwanopwanoli. Na ebe uwalo yau yaubada
oya'oyama yata'wata'wataena'o, na owa yaubada oya'oyamane yana
vada tapwalolowai u'ai'aivavali? 23 Omiu amwalo haehae alili amwalo,
'Mosese yana loina alimaiyai imiyamiya', na hesi loinanane nigele
amyamulitaedi, ainaena yada Yaubada ammwaumwau dobiyei. 24 Dova
Buki yana walomahalava, iwalo, 'Omiu Yudeya yami mumuga ainaena
nigele Yudeya Yaubada hi'awa yabayababaei'.

25 Na moiha omiu Yudeya Abelaham yana ila'ilala hapi taumiyai
imiyamiya. Na ebe Mosese yana loinaone ammulitaedi, ila'ilalawa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hapine ginauli namwanamwana alimiyai, na hesi ebe loinanane nigele amyamulitaedi moiha ila'ilalanane alimiyai ginauli awa'awawa.
26 Na hesi nigele Yudeya Abelaham yana ve'ive'ilalane nigele taudiyai iyamiyamiya, na ebe loinadine hi'awa abiyedi hiya adi oleya dova ila'ilalanane aidiyai imiyamiya. 27 Ainaena omiu Yudeya howola abo nigele Yudeya hiwalo meheigomiu, wuwuna Mosese yana loina yo Abelaham yana ila'ilalane alimiyai imiyamiya, na nigele loinadine amyamulimulitaedi, na hesi nigele Yudeya bwagana nigele Abelaham yana ila'ilalane taudi ainai, Mosese yana loina himulimulitaedi.
28 Eeta aiteya tomowa ana ve'ive'ilala tauna hapi tomowa nimadiyena hipaipaihowai, neta iya nigele Yudeya moiha. 29 Hesi Yudeya tomowana moihana neta atenai ve'ive'ilalane. Nigele loina lelelelena yana paihowaena na Yaubada Alu'aluwana yana paihowaena. Nuwana tomowa teina dova mata nigele tomowa hiyano'owedi, na hesi Yaubada mata ino'owedi.

3 1 Ebe dova, hava ana namwanamwa ita boda teina yehada Yudeya?
Na hinage hava ana namwanamwa ve'ive'ilala tauda hihapihapidi?
2 Ta moiha, ginauli namwanamwadi bagibagilidi alidai himiyamiya. Na ginauli mugamugaina neta Yaubada yana walo alidai imwauwiya'o.
3 Na ebe Yudeyaone tupwadi nigele hiyayemidi, neta mata vedova? Mata taunuwatuwu bwaubwau vehabadi na Yaubada yana waloyemidi mata nigele iyayemala moiha, bo? 4 Mata nigele! Bwagana tomowa maudoidi hi'oya'oyama na Yaubada mata nigele iya'oyama. Dova Yaubada yana Buki ainai hilele hiwalo,

> ‘Yam walo aidiyai ebeha tomowa hi'awa dumwaluwego.
> Lauvetala ainai yam walo hidumwalu ta havena tomowa hiwalo au'auhi.’

5 Hesi ebe yada mumuga yababa Yaubada yana mumuga namwanamwana i'abiye mahalava, na hava vehabana mata ilaumehe sabuwegitane. Nuwana mumugana nigele hi'abiye dumwalu, bo? (Teina tomowa yadi nuwatuwuwena ya'au'aubabadane.) 6 Mata nigele. Wuwuna ebe Yaubada nigele yana dumwalu nigele howahowana taumiya bale'u ilauvetalaegita. 7 Eeta yada ve'oya'oyamaena mata Yaubada yana vewasawasa yo yana dumwalu ta'abiye mahalava, hava vehabana na mata ve'ewa tavai ita tauyababa. 8 Na nuwana amwa'amwaha yababadi ta paipaihowaidi aidiyena na mata Yaubada yana namwanamwa ta'ita lobai, bo? Mata nigele. Tomowa tupwadi teina ve'itane vehabana na hiwalo sebasebaiyegau. Na ana dumwalu hiya mata ve'ewa hivai.

Nigele teya yana mumuga namwanamwana

9 Ebeha ita Yudeya yada miyamiyane nigele Yudeya yadi miyamiya inamwanamwa gabaei? Nigele! Bada yave'itagita'o ebeha maudoida tauyababa. 10 Dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iwalo:

‘Nigele teya yana mumuga dumwaluna. Nigele alili.
11 Nigele hinage teya yaiya iyahanapui,
ta nigele teya yaiya Yaubada iyabehabehaei.
12 Eeta, tomowa maudoidi bada hilau hapuli'o
ta amwaha yababana ainai himahalava'o.
Nigele teya hinage yana paihowa namwanamwana. Nigele alili.
13 Na awadi hibowa dova magai ho'eho'ena,
ta ve'oya'oyama memenadiyena himahamahalava.
Hopadiyena yadi walowone dova weso womawomalidi.
14 Na walo yabayababa yo manini hauga maudoina
himahamahalava.
15 Na aedi himwayamwayau tomowa adi oiyemwalowoi vehabadi.
16 Na ebe aiteya tupwa ainai hilalau, mata ginauli maudoina hi'abiye
yababadi yo hivenuwayababadi.
17 Nigele teya nuwadaumwali bo ve'awa au'augelu aidiyai
iyamiyamiya.
18 Yo hinage nigele Yaubada ana meheuhi aidiyai iyamiyamiya.’
19 Na wau tahanapuiya'o Mosese yana loina hava iwalowaloweine neta iwalowalo lawei yaiyadiwo loina alonai adi taumiya aidiyai. Eeta neta ainai na tomowa mata nigele hiyawalo au'auhi na Yaubada mata tomowa maudoida ilauvetalaegita. 20 Wuwuna mata nigele yaiya teya iwalo, ‘Yaubada mehenai yau yadumwalu wuwuna yana loina hava iwalowalowei maudoina yamulimulitaei’. Loina yana paihowa tomowa ipaihowaidi ta hi'itauyoidi ebeha bada hiyababa'o.

Yaubada imwau dumwaluwegita

21 Hesi teina hauga Yaubada tomowa imwauye dumwalugitawa iya baidana bada imiya mahalava'o. Iya nigele yana paihowa loina yana tupwa ainai. Bwagana Mosese yana loina yo tauwalo mahalavao teina mumugane hiwalo'auligita. 22 Yaubada tomowa imwau yedumwalugita yada yemidi ainaena Yeisu Besinana ainai. Teina dova Yaubada ipaihowai maudoida Yeisu Besinana ana tauyemidiwo alidai wuwuna nigele teya ana vagavaga. 23 Taumiya bale'u maudoida tauyababa, na tamiya wahi Yaubada yana wasawasa ainaena. 24 Na hesi Yaubada yana aiyauya ve'i'ilaena maudoida imwau yedumwalugita Yeisu Besinana ainaena ta ihahaloigitane. 25 Na Yaubada Natuna i'aiyauyanei ta 'wahinanaena ilauvaigita Yaubada ainai baidada tave'au'augelu, neta ebe Yeisu tayemidiyei. Teina Yaubada ipaihowai ta ainaena ive'itagita ebeha iya taudumwalu, wuwuna mwalona tomowa yadi yababao i'itadi'waidi na i'alama'i'ita ana higa Yeisu Besinana ivetamalenama alidai. 26 Eeta teina hauga Yaubada ive'itagita ebeha ibom taudumwaluna, ta Yeisu ana tauyemidiwo ita i'awa dumwaluwegitai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Eena vedova, howahowana tawalo haehae ginauli teina
vehabana? Nigele ta'i! Wuwuna yada yemidi a'ava ainaena i'awa'awa
dumwaluwegita, na nigele loina ana awa'abi ainaena. 28 Ainaena ta'ita
lobai neta tomowa yada yemidiyena Yaubada mata i'awa dumwaluwegita,
na nigele loina ana awa'abi ainaena. 29 Yede Yaubada ita Yudeya
tabom yada Yaubada? Nigele, na nigele Yudeya hinage yadi Yaubada.
30 Yaubada ehebo ta'i. Ainaena na ita Yudeya imwauye dumwalugita
yada yemidiyena, na hinage nigele Yudeya yadi yemidiyena imwau
yedumwaluwedi. 31 Eeta ebeha teina yemidine vehabana na Mosese yana
loina tamwau gabaei, bo? Nigele! Hesi loina ana tupwa ainai tatowolo
wahiyala.

Abelaham yada aba'ita

4 1 Na hava mata Abelaham vehabana tawalowei? Abelaham iya
tubuda mugamugaina, na hava iya yana ita loba? 2 Ebe iya
Yaubada imwau dumwaluwei ginauliwone ipaipaihowaidine aidiyena,
howahowana vehabadi iwalo haehae, na hesi havena Yaubada mehenai.
3 Wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo, 'Abelaham Yaubada iyemidiyei, ta yana
yemidi ainaena Yaubada ivahili ta iya tomowa dumwadumwaluna'.
4 Towaho ipaihowa neta ana maiha himohemohei, ta nigele
hiyawalowei ebeha dova ana aiyauya, na hesi yana ala'i'iwahi ana
maiha. 5 Ainaena ebe yaiya tomowa nigele yana paihowa na hesi Yaubada
iyemidiyei neta iya tauyababao inuwanuwahamuidi. Neta tomowane yana
yemidi vehabana na Yaubada i'awa dumwaluwei. 6 Na mwalona bada
Deivida iwalo'o haugana tomowa teya Yaubada i'awa dumwaluwei nigele
yana paihowaena na hesi yana yemidiyena. Eeta yana yaliyaya vehabana
iwalo:

7 'Hiya tauyaliyaya moiha wuwuna Yaubada yadi yababao maudoidi
inuwahamuidi na imwauwahiyedi'o.
8 Hiya hinage hiyaliyaya wuwuna Bada yadi yababao mata nigele
iyavahilidi.'

9 Teina yaliyayane Deivida iwawaloweine tomowa hibom taudi
hapihapidi ve'ive'ilaladi vehabadi, bo? Nigele alili! Hiya hinage nigele
taudi ve'ive'ilaladi aidiyai. Eeta bada awalowena'o awalo, 'Abelaham
Yaubada iyemidiyei ta yana yemidi vehabana Yaubada ivahili iya tomowa
dumwadumwaluna'. 10 Maivihana teina laulaune ivevetuwunine? Howola
nigele Abelaham yana ve'ive'ilala hiyamwauwi bo bada himwauya'o na
ivevetuwunine? Howola nigele Abelaham yana ve'ive'ilala hiyamwauwi
na teina laulaune ivevetuwunine. 11 Neta haugane nigele ve'ive'ilala
hiyamwauwi na ve'ive'ilalane ebeha i'abiye mahalava neta yana yemidi
vehabana na Yaubada ivahili iya tomowa dumwadumwaluna. Teina ainona
neta yaiyadiwo ma'adi ve'ive'ilalao na hiyemidi ebeha Yaubada imwaumwau

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yedumwaludi, hiya Abelaham adi mumuga. 12 Hiya mayadi ve'ive'ilalao neta Abelaham adi mumuga, na yemidinane ainai himiyamiya na himulimulitaei dova Abelaham yana yemidine mulitai abo ve'ive'ilalanane ivavaine.

Yemidiyena Yaubada yana waloyemidi tavai

13 Yaubada Abelaham iwalo yemidiyei ebeha mata mayana huhuwo bale'u maudoina hiloina. Na yana waloyemidi neta nigele yana awa'abi loina vehabana ainaena, na hesi yemidiyena awadumwalu ilobai Yaubada ainaena. 14 Eeta, ebe Yaubada yana waloyemidi loina ana awa'abi ainaena, neta mata yada yemidi nigele ainona, yo hinage Yaubada yana waloyemidi nigele ainona. 15 Wuwuna loina ainaena Yaubada yana modi'ini ilawelawenama. Na havaidova ainai nigele loina neta ainai nigele loina ana awasewa.

16 Eeta neta waloyemidine ita tauyemidiwo alidai imiyamiya. Teina vehabana na waloyemidine yana wahiyala imiya geyo'awa Abelaham tubunao aidiyai neta yana ve'i'ila nigele maihana. Ita nigele tau'awa abi tayabom alidai na hiya hinage loina nigele hiyabenabenalei na hiyemidi dova Abelaham iyeyemidine. Ainaena Abelaham iya maudoida ada mumuga mugamugaina. 17 Dova Yaubada yana Buki ainai iwalo, ‘Yavesinuwaigo'o ta owa bale'u maudoina tubudi’. Abelaham Yaubada iyemidiyei. Ibom Yaubada taumwalowoi adi tau'abiye towolouyo, na hinage hava nigele iyamiyamiya howahowana iwalo na himahalava.

18 Abelaham iyemidi na inuwatuwuhae. Bwagana nigele teya nuwatuwuhae ana aino iya'ita, na hesi dalava maudoida iya ada mumuga. Dova Buki yana walo, ‘Tubumwao adi bagibagili mata dova utui adi bagibagili’. 19 Eeta, Abelaham bada ana bolimai muhamuhana na 100 na hesi yana yemidi nigele iyatapiya haugana inuwatuwui tauna bada imwalowoi'o yo hinage mwanena Sela nigele howahowana na heda ilobahi. 20 Na yana yemidi nigele iyalaugabaei eeta Yaubada iwalo yemidiyei ebeha havena inuwanuwatuwu bwaubwau. Na hesi yemidi wahiyala ainaena i'oiye mwau ta Yaubada iwalo vetuvehaeyeine. 21 Iya atenai iwahiyala alili, ebeha Yaubada yana waloyemidine howahowana ipaihowai. 22 Neta vehabana ta Abelaham yana yemidi Yaubada i'awa dumwaluwei. 23 Walowone ainaena ana awadumwalu ilolobaine nigele iya ibom vehabana hiyalele, 24 ita hinage maudoida vehabada hilele. Ebeha mayada yemidi Yaubada ainai, iya yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi mata ivahiligita ita tomowa dumwadumwaluda. 25 Na ita yada yababao vehabana Yeisu hiyemwalowoi, na mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolouyoi, ta ainaena ebeha i'abiye dumwalugita Yaubada mehenai.

Miyadumwalu Yaubada baidada

5 1 Ainaena teina hauga yada yemidiyena bada Yaubada imwau yedumwalugita'o ta Yaubada baidada tanuwadaumwalu yada

Bada Yeisu Besinana ainaena. 2 Ta yemidiyena Yeisu iya iluwuwegita
Yaubada yana ve'i'ila alonai ta wau tamiyamiya. Na Yaubada yana
wasawasa ve'alona taha'wai mayada yemidi di'waena tayaliyaliyayai.
3 Hinage tayaliyaya hauga vitai aidiyai wuwuna ta hanapui neta vitai
iya alama'i'ita ivaivaiyama. 4 Na alama'i'ita iya Yaubada yana mumuga
namwanamwa ilawelawenama. Na mumuga namwanamwana iya
yemidi miya ha'wana ilawelawenama. 5 Nuwatuwuhaene teina nigele
teya nuwa'uvali ainai iyamiyamiya, wuwuna Yaubada yana velau
ilau'atuhiwai atedai Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena neta iya yana aiyauya.
6 Haugana ita howola tapitapiyada Besinana imwalowoi yada yababao
vehabadi mahananane ivevesinuwaiwa ainai. 7 Ginauli olo'ololona ebe
yaiya imwalowoi taudumwalu vehabana. Nuwana mata dova ta tomowa
teya i'atepatu ta imwalowoi tomowa namwanamwana vehabana.
8 Hesi Yaubada ive'itagita yana velau ana mwala'i haugana ita howola
tauyababa neta Besinana yana mwalowoi ainaena.
9 Iya 'wahinana yana sagena vehabana imwau yedumwalugita Yaubada
baidada ainaena ta hanapui ili'ilimani Yaubada yana modi'ini mata nigele
tayave'alo wuwuna Besinana bada imwalowoi'o vehabada. 10 Eeta moiha,
mwalona ita Yaubada ana alehao na hesi natuna yana mwalowoi ainaena
bada tave'au'augelu'o. Ta teina haugane ita Yaubada ana geluwo eeta
Besinana yana yawahaiyena mata ilivahigita. 11 Hesi neta nigele ibom, ita
hinage tayaliyaya wuwuna hava Yaubada ipapaihowaine yada Bada Yeisu
Besinana ainaena ta hauga teina Yaubada ainai ta'awa au'augeluyo.

Adam na Besinana

12 Mugai mumuga yababana ilaoma bale'uwai ehebo towaho ainaena,
na yana yababa ainaena mwalowoi baidana ivaiyama, eeta ainona
neta mwalowoi idabalala tomowa maudoida alidai, wuwuna maudoida
taumumuga yababa. 13 Na mwalona Mosese yana loina nigele bale'uwai
hiyamiyamiya, yababa imiyamiya, na hesi Yaubada nigele tomowa
iya'awa yababaedi wuwuna nigele loinanane aidiyai. 14 Eeta, Adam yana
haugai ana higa Mosese yana hauga ainai mwalowoi iloina tomowa
maudoidi aidiyai. Bwagana hiya yaiyadiwo nigele hiyalauhapuli dova
Adam ipapaihowaine haugana Yaubada yana loina i'awa sewaedine na
hesi mwalowoi iloinaedi. Towaho mata mulitai ilalaoma neta ana oleya
dova Adam.
15 Na hitau bwauwone nigele ehe'ehebodine wuwuna Yaubada
yana aiyauya nigele dova Adam yana lauhapuli. Moiha neta tomowa
maudoina himwalowoi wuwuna ehebo towaho yana lauhapuli ainaena.
Na hesi Yaubada yana ve'i'ila imwala'i alili na hinage yana aiyauya
tomowa bagibagilidi aidiyai ehebo towaho yana ve'i'ila ainaena neta
Yeisu Besinana. 16 Na tenem ehebo ana vagavaga gamwagamwai neta

Yaubada yana aiyauya na towaho ehebo yana lauhapuli. Lauhapuline
tuluhanai yababa ve'ewana ana lauvetala ilalaomane na hesi lauhapuli
bagibagilidi tuluhadiyai aiyauya ainona Yaubada imwau yedumwalugita.
17 Eeta, towaho ehebo ta'i yana yababa ainaena mwalowoi ivetauloina
towaho ehebo yana yababa ainaena. Na hesi towahone bwaunane yana
paihowa iwahiyala alili, ibom Yeisu Besinana Yaubada yana ve'i'ila imohe
vehulugita nigele i'awa maimaiha, na hesi imwau yedumwalugita iya
baidada. Ta mata aiyawasi ainai Yeisu Besinana ainaena taloina.
18 Ainaede tahanahanapui ebeha ehebo towaho yana yababa ainaena
na tomowa maudoida lauvetala ve'ewana taveve'alone. Dova hinage
ehebo towaho yana paihowa dumwaluna ainaena howahowana tomowa
maudoida ilivahigita, na Yaubada i'awa namwanamwaegita na yawahi
vateyai imohegita. 19 Eeta ehebo towaho yana loina ho'e ainaena tomowa
maudoidi hiyababa, na hinage ehebo towaho yana awa'abi ainaena
tomowa maudoidi i'abiye maseledi ta Yaubada i'awa dumaluwedi.
20 Moiha, hauganane Mosese yana loina imahalava, yababa imwala'i,
na haugana yababa imwala'i alili Yaubada yana ve'i'ila imwala'i di'wa.
21 Ainaena tahanapuiya'o ebeha yababa ainona neta mwalowoi iwahiyala
tomowa aidiyai, na Yaubada yana ve'i'ila ainona iwahiyala alili, eeta
imwau yedumwalugita iya baidada na yawahi vateyai tavai yada Bada
Yeisu Besinana ainaena.

Ita na Besinana tavetoyatoyawa

6 1 Yede hava mata tawaloweine? Ita ebeha mumuga yababana ainai
besiwa tamiyamiya na Yaubada yana ve'i'ila alidai imwala'i, bo?
2 Nigele alili! Ita tamwalowoi'o yada yababao miyamiyadi ainaedi nigele
howahowana talautowoi na vedova ta mata tamiyamiya alabili yababa
holanai? 3 Wuwuna tahanapui neta haugana bapitaiso tavavaine, yada
ve'ehebo Yeisu Besinana baidada hinage bapitaiso ainaena tamwalowoi
toyatoyawa. 4 Ainaena haugana ta bapitaiso neta Besinana baidada
tamwalowoi, ta hiyemagai eheboigita'o. Teina vehabana na Besinana
Tamana yana wasawasaena mwalowoiyena i'abiye towolouyoi neta dova
hinage ita mata yawahi vauvauna ainai tamiya ilimani.
5 Na ita bada yana mwalowoine alonai tave'ehebo'o. Eeta mata iya
yo ita tave'ehebo yana towolouyo ainaena. 6 Tahanapuiya'o neta ada
lautowoi miyamiyadi bada Besinana baidana hive'abahi oviyedi'o. Eeta
tauda adi lautowoi bi'ibi'idi yadi wahiyala bada ibohoidi'o ta mata nigele
yababa ainai tavetaupaihowa. 7 Wuwuna haugana tomowa imwalowoi,
neta bada yababa yana pai ilotalivahi'o.
8 Na ebe Besinana baidada tamwalowoi toyawa tayemidi mata
iya baidada mayawahida tamiya toyawa. 9 Wuwuna tahanapuiya'o
neta Besinana mwalowoiyena itowolouyo'o ta mata nigele hinage

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iyamwalowoiuyo. Mwalowoi yana wahiyala iya ainai bada i'ovi'o.
10 Besinana mai'ehebo imwalowoi eeta yababa yana wahiyala iya ainaena
bada i'ovi'o ta wau livahine imiyamiyane neta Yaubada vehabana
imiyamiyane. 11 Ainaena ita yababa ana tupwa ainai tavahiliuyoigita'o
neta bada tamwalowoi'o na Yeisu Besinana ainaena Yaubada vehabana
tamiyamiya.
12 Yababa havena amtalatalamwei ta taumiu yana paihowa bi'ibi'idi
iloiloinaegomiu ta yadi nuwalelewo ammulimulitaedi. 13 Havena taumiu
yaunao amtalatalamwedi ta tau ana yepaihowa yababana vehabadi. Na
hesi Yaubada ainai amtalamwegomiu dova tomowa mwalowoiyena i'abiye
yawahaigomiu. Yaubada ainai maudoina amtalamwedi ta iya mumuga
dumwalu vehabana iyepaihowagomiu. 14 Yababa havena iloiloinaegomiu,
wuwuna Yaubada yana ve'i'ila ammiyamiya, na nigele yana loina
ainaena.

Dumwalu ana taupaihowao

15 Yede mata vedova? Howahowana yababa tamulitaei wuwuna
nigele Mosese loinaena tayamiyamiya na Yaubada yana ve'i'ilaena
ilivahigita, bo? Nigele alili! 16 Tahanapui ili'ilimani neta ebe tauloina
teya ainai tatalamyowegita ebeha tavetaupaihowa moihana ita neta
tauloinane ta'awa'awa abiyeine. Ebe yababa ainai tatalamyowegita mata
tamwalowoi na ebe Yaubada ta'awa abiyei mata imwau yedumwalugita.
17 Hesi Yaubada ya'awa yauwedowei wuwuna mwalona yababa
iyepaihowagomiu na wau ve'ita teya ana ita amvai ta ve'itane ainai
yami nuwatuwu holadiyena am'awa abiyei. 18 Na yababaena Yaubada
ivaivehulugomiu ta wau mumuga dumwaluna ana taupaihowao.
19 Yaiyadiwo tomowa hi'au'aubabada alimiyai neta dova yau
ya'au'aubabada vetaupaihowa vehabana wuwuna yami hanapu
nigele iyamwala'i. Mwalona taumiu yaudiyao tupwadi amtalamwedi
ta amyepaihowadi miya bi'ibi'idi ta yababadi aidiyai ta yababana
iyepaihowagomiu. Howahowana dova wau, taumiu yaudiyao
amtalamwedi ta amyepaihowadi mumuga dumwaluna ainai ta miya
ve'ave'ahihina vehabana amvetaupaihowa. 20 Haugana ita yababa
iyepaihowagita, nigele habuluna mumuga dumwaluna taya'ita lobai.
21 Neta mumugaone wau tahinimayaedi. Hesi mwalona tapaipaihowaidi
hava namwanamwana aidiyena talolobaidine. Neta mumugaone
tapaipaihowaidine tuluhanai mata mwalowoi tave'alo. 22 Hesi wau
yababa yana paiyena Yaubada ivaivehulugita ta ita Yaubada yana
taupaihowao. Yada vetaupaihowa maihana mata miya ve'ave'ahihina
iya ainai talobai ta tuluhanai mata aiyawasi vateyai tave'alo. 23 Wuwuna
yababa ana maiha neta mwalowoi, na hesi Yaubada yana aiyauya nigele
maihana, neta yawahi vateyai yada Bada Yeisu Besinana ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aba'ita tawahola ainai

7 1 Tahiguwao, hava ebeha mata yawalowei neta amhanapui
ili'ilimaniya'o wuwuna maudoimiu Mosese yana loina
amhanapuiya'o. Loinane neta tomowa iloiloinaei ana higa tomowane
yawahina bale'uwai i'ovi. 2 Aba'ita dova waihiu tawatawaholana.
Loinaena mata waihiune mwanena ainai imiyamiya ana higa towahone
imwalowoi. Hesi ebe towahone imwalowoi mata loina waihiune
ipapaiyepatune towahone ainai bada ilotaho'e'o. 3 Ainaena ebe mwanena
howola mayawahina na waihiune teya towaho baidana himiyamiya
neta mata iya yehana taumehe'ayo. Hesi ebe mwanena imwalowoi mata
loinanaena iya nigele pai ainai iyamiyamiya ta mata nigele yehana
taumehe'ayo ebe towaho teya itawaholai.

4 Tahiguwao, howahowana hinage dova ita. Loina ainai ita bada
tamwalowoi'o Besinana Tauna ainaena wuwuna ita Besinana tauna
yaunao. Na iya mwalowoi ainaena Yaubada i'abiye towolouyoi ta ita iya
ainaena ebe ta'aino ili'ilimani Yaubada vehabana. 5 Wuwuna haugana
tabom yada nuwatuwuwena tamiyamiya neta loina ada lautowoi holadai
bi'ibi'idi i'oi'oiye mwahalidi ta hipaipaihowa ta ebeha ta'aino ili'ilimani
mwalowoi vehabana. 6 Na hesi wau loinanane yana pai ainai bada
tamiya wahi'o, wuwuna mwalona loinanane i'abi avivinigitane bada
tamwalowoi gabaena'o. Ainaena ta'ita nigele loina miyamiyana lelelelena
ainai tayapaipaihowa na Alu'aluwa Ve'ahihi mayawahina vauvauna ainai
tapaipaihowane.

Loina na yababa

7 Ainaena hava mata tawaloweine? Ebeha loinaone neta yababadi, bo?
Nigele! Na hesi ebe nigele loina, mata nigele yababa yayahanapui. Ebe
nigele loina teina dova iyawalowei iwalo, 'Hava tomowa teya ainaena
havena unuwanuwaleleyei', mata nigele yayahanapui neta nuwalele tenem
dova imiyamiya. 8 Hesi loina teina ainaena na yababa yana hawahawaga
ilobai ta nuwalele aiduma ana ita vagana ateguwai imahamahalava. Ebe
nigele loina mata yababana nigele ana ita yayahanapui. 9 Yau hinage
mwalona loinane nigele yayahanapui neta mayagu yaliyaya yamiyamiya.
Na hesi haugana loinane yahanapui ta yababa ive'ita lobaigau ta yau
yanuwayababa. 10 Na loinanane ainona ebeha mata yawahi ivaiyama na
yau aliguwai neta mwalowoi ivavaiyamane. 11 Loinane ainaena yababana
yana hawahawaga ilobai ta i'oyamaegau yo i'oi'oiye mwalowoigau. 12 Eeta
Mosese yana loina neta ginauli ve'ave'ahihina, ta loinane ana aubabada
neta idumwalu yo inamwanamwa ta iya ainai ve'ave'ahihina.

13 Yede teina loinane namwanamwanane mwalowoi ivaivaiyama
aliguwai, bo? Nigele alili. Yababana iya yagu mwalowoi ivaivaiyama. Na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hava namwanamwana ainaena mwalowoi ipaipaihowa holaguwai neta ebeha yababana i'abiye mahalava neta yababana. Eeta loinane ainaena ebeha i'abiye mahalava neta yababa moiha iyababa vateyai.

Alu'aluwada na tauda yadi paihowa

14 Mosese yana loinane bada tahanapuiya'o ebeha Yaubada ainaena,
na yau neta tomowa mohili ta taugu yana nuwaleleyena yamiyamiya
yo yababana ainai yapaipaihowa. 15 Eena nigele yayanuwamasele
hava vehabana ginaulidine yapapaihowaidine, wuwuna hava
yata'wata'waedi'o besiwa yapaipaihowaidi, na hesi hava nuwanuwagune
nigele yayapaipaihowaidi. 16 Eeta, Mosese yana loinane ya'awa
moihaei, wuwuna yababa yapaihowaiya'o nigele namwanamwana
aliguwai. 17 Nigele ebeha yau yagu paihowa na hesi lautowoi yababana
ateguwai yana paihowa. 18 Yahanapuiya'o ebeha nigele teya mumuga
namwanamwana tauguwai iyamiyamiya, eeta mumuga namwanamwana
nuwanuwagu na hesi nigele howahowagu yapaihowai. 19 Ainaena,
nuwanuwagu mwala'ina yamumuga namwanamwa na hesi nigele
howahowagu, wuwuna yababa howola yapaipaihowai. 20 Teina ainaena
tahanapui ebeha yababanane yapaipaihowaine nigele yau aliguwena, na
hesi lautowoi yababana ateguwai iya yana paihowa,
21 Ginauli teina hive'ita ili'ilimanigau ebeha hava namwanamwana
nuwanuwagu yapaihowaidi, na hesi yababa iha'waha'wa ta mata bada
yapaihowai. 22 Yahanapu ili'ilimaniuyoigau'o Yaubada yana loina ainai
yayaliyaya moiha, 23 na hesi vali loinao aidiyena taugu maudoina
iloiloinaegau, hauga maudoina lautowoi yababana ateguwai iwahiyala
alili ta yagu nuwatuwu namwanamwadi i'abi'abiye tapiyadi, na taugu
yana paihowa yababana ainaena pai yo mwalowoi yalobalobaidi.
24 Moiha yau tomowa ate muyamuyagu! Teina nuwalelene taugu
ilawelawei mwalowoi ainai na mata yaiya ihaloigaune? 25 Na hesi ta'awa
yauwedo Yaubada ainai wuwuna yada Bada Yeisu Besinana ihaloigau'o.

Ainaena yagu miya teina dova yau ategu yatalamwei moiha Yaubada yana loina yapaihowai, na hesi taugu nuwanuwana loina yababana yapaihowai.

Yaubada Alu'aluwana yawahi moiha wuwuna

8 1 Eeta moiha ebe Yeisu Besinana baidada, nigele mata yababa
ve'ewana tayave'alo. 2 Besinana Yeisu baidada, ainaena Yaubada
Alu'aluwana yana wahiyalena yababa yo mwalowoi yadi loina aidiyena
ilivahigita'o, ta yawahi vauvauna talobaiya'o. 3 Livahine teina Mosese
yana loinane nigele howahowana, wuwuna ada lautowoi tapitapiyana,
ainaena Yaubada livahine ipaihowai, neta Natuna moiha italamwei
idobima bale'uwai ana oleya dova ita tauyababa tauda ili'wa, na yada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yababa vehabana ipwaoliuyowei ta yada yababaone iwahiyala gabaedi,
4 eeta teina hauga Yaubada Alu'aluwana yana hagu ainaena howahowana
loina dumwadumwaluna tamulitaei, na nigele ada lautowoi tapitapiyana
ainaena.
5-6 Wuwuna ebe yaiyadiwo adi lautowoi tapitapiyana himulimulitaedi
neta hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na mumugane ainaena
mwalowoi hilobalobai, na yaiyadiwo ebe Alu'aluwa Ve'ahihi
himulimulitaei, hiya Yaubada yana nuwatuwu hipaipaihowai, adi maiha
neta yawahi namwanamwana yo miyadaumwali. 7 Na ebe ada lautowoi
tapitapiyana tamulitaei, neta bada Yaubada tave'ave'alehaei, ainaena
nigele howahowana yana loina tamulitaei. 8 Eeta ebe ada lautowoi
tapitapiyana nigele howahowana Yaubada iyaliyaya vehabada.
9 Na hesi omiu Yaubada Alu'aluwana iloiloinaegomiu yo hinage
alimiyai imiyamiya, ainaena ambom ami lautowoi tapitapiyana nigele
iyaloiloinaegomiu. Eeta ebe yaiya nigele Besinana Alu'aluwana ainai
iyamiyamiya, iya nigele Besinana yana boda. 10 Eeta moiha, tauda
mwalomwalowoidi mumuga yababa ainaena, na ebe Besinana alidai
imiyamiya, alu'aluwada nigele howahowana imwalowoi, na hesi
mayawahida tamiya namwanamwa, wuwuna bada i'abiye dumwalugita'o.
11 Yaubada Alu'aluwana Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, eeta
ebe alimiyai imiyamiya, mata Yaubada Alu'aluwanane ainaena taumiu
mwalomwalowoidi alimiyai yawahi vauvaudi i'aiyauya.
12 Ainaena tahiguwao, nigele iyalowoinanegita ebe ada lautowoi
tapitapiyana tamulimulitaei. 13 Mata dova ta tamwalowoi, na hesi
ada lautowoi tapitapiyana tata'wata'wataei na Yaubada Alu'aluwana
tamulitaei ta ebe Alu'aluwanaena ada lautowoi tapitapiyana ta'oiye
mwalowoi, ta ebe yawahi namwanamwana talobai. 14 Na hinage Yaubada
i'awa natugu alidai ebe Alu'aluwana tamulitaei. 15 Wuwuna Alu'aluwane
Yaubada imomohegitawa nigele ebeha ipaihowaigita ta mayada meheuhi
tapaihowa. Na hesi Alu'aluwane ipaihowaigita ta ita Yaubada natunao
yo Alu'aluwane yana ala'alawowoliyena tayoga Yaubada ainai na tawalo,
'Aba, Tamamai'. 16 Yo hinage Alu'aluwanaena alu'aluwada hanapu
imohedi ta ebe tahanahanapui ebeha ita Yaubada natunao. 17 Ebe ita
Yaubada natunao mata Besinana baidada awanamwanamwa talobai
Yaubada ainaena. Na hesi tamuya dova Besinana yana muya ta ebe
wasawasa talobai dova Besinana yana wasawasa.

Vewasawasa mehedai

18 Muya teina hauga talobalobai yanuwatuwui ebeha nigele
ginauli mwala'ina, wuwuna miya wasawasa howola abo talobai,
neta namwanamwa alilidi, 19 wuwuna Yaubada yana yemaselewo
maudoidi hiha'waha'wa nuwanuwadi mwala'ina ebeha natunaone

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

i'abiye mahalavagita ta hi'itagita. 20 Na Yaubada yana yemaselewo
nigele yababadi, na iloinaedi ta teina hauga hiveginauli awa'awawa,
na hesi yana yemaselewone ma'adi yemidi hiha'waha'wa mata
ivedumwaludi. 21 Wuwuna howola abo Yaubada i'abiye vauvaudi ta
havena hipwahapwaha, na yadi miya namwanamwana imohedi, dova ita
natunaone na yadi vewasawasa hive'alo.
22 Tahanapuiya'o neta Yaubada yana yemaselewo hauga maudoina adi
muyamuyao aidiyena hisidasida, dova waihiu ana muyao labalaba ainai.
23 Na ita hinage Alu'aluwa Ve'ahihi lautowoi namwanamwana habuluna
ta'i imohemohegita na mulitai abo miya namwanamwana moiha
talobai, ainaena teina ta'i ma'ada muyao tasidasida na taha'waha'wa,
aiteya hauga ainai tauda i'abiye vauvau, na i'awa natuna moiha alidai.
24 Hauga teina yemidiyena ta ha'waha'wa neta ada livahi ainona ebeha
ta'ita. Wuwuna neta yada nuwatuwuhae nigele taya'ita lobai. Moiha,
howola nigele taya'ita ginauli hava ta'ita'itadine neta vehabana havena
tanuwanuwatuwu mugai. 25 Na ebe yada nuwatuwuhae ainona nigele
tayalobai, bada besiwa mayada alama'i'ita taha'waha'wa ana higa ta'ita
lobai.
26 Alu'aluwa Ve'ahihi hinage yada tapiya aidiyena ihaguhaguigita,
wuwuna yada awanoi aidiyai nigele tayahanapui vedova mata
ta'awanoine. Hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ibom ateda yana sida ainaena na
Yaubada ainai i'awa'awanoi vehabada nigele howahowana tawalowei.
27 Yaubada ibom ateda i'ita yayahidi'o na ihanapuidi'o hava Alu'aluwa
Ve'ahihi inuwanuwatuwuine. Wuwuna ita yana tomowa ve'ave'ahihida
eeta Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa'awanoi vehabada Yaubada yana
nuwatuwuwena.
28 Tahanapuiya'o neta yaiyadiwo Yaubada tavelauwei yo ita yaiyadiwo
yana nuwatuwuwena na iyogayogaegita mata ginauli maudoidi
vehabada imwau ili'ilimanidi. 29 Ainaena yaiyadiwo ita iyogaegita'o
bada iwalo yemidiyegita'o ebeha natunao, bada dova natunane, eeta
ibom ada tautuwa na ita maudoida tahinao. 30 Yaubada ivesinuwaegita ta
iyogaegita na i'awa dumwaluwegita yo hinage yada abamiya wasawasa
imohemohegita.

Yaubada yana velau

31 Moiha, Yaubada yana velaune vehabana nigele howahowana hava
tawalowei, wuwuna ebe Yaubada baidada na ihaguhaguigita nigele
howahowana yaiya ive'alehaegita. 32 Na Yaubada Natuna moiha nigele
iyanuwavi, na hesi italamwei maudoida vehabada, ainaena ginauli maudoina
hinage howola abo imohe awawaigita. 33 Ainaena nigele howahowana
yaiya teya ive'ewaigita wuwuna Yaubada bada ivesinuwaegita'o yo
i'awa dumwaluwegita'o. 34 Na hinage nigele howahowana yaiya ebeha

lauvetala ve'ewana alidai imwauwi, wuwuna Besinana Yeisu imwalowoi'o
vehabada na mwalowoiyena itowolouyo, ta teina hauga Yaubada nima
tautuwanai imiyamiya, na vehabada i'awa'awanoi. 35 Eeta nigele teya ginauli
howahowana Besinana yana velau alidaena iwaheigita, vitaiwone dova,
walosebasebai yo muya yo alomagigili yo vahali yo wewelohe yo silahe yo
mwalowoi. 36 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai waloyemidi ehebo iwalo:

‘Ahubena ehebo ehebo aidiyai yam paihowa vehabana na
abamwalowoi ainai atowotowolo,
dova sipi ainai guyau habi oiyemwalowoidi’.

37 Na hesi ginauli maudoina teina aidiyena tawahiyala alili, wuwuna
Besinana yana velau yo yana hagu alidai imwala'i. 38 Bada yahanapuiya'o
moiha neta nigele teya ginauli howahowana Yaubada yana velau
alidaena ivai vehuludi, ita mayawahida yo mwalomwalowoida, yo hinage
tausagenawasao yo Tomodulele ma'ana geluwo yadi paihowao aidiyena,
hauga teina ainai yo hauga ilalaoma aidiyai. 39 Yo tauloinao galewai bo
bale'uwai yadi wahiyalaena, wuwuna nigele teya yaiya howahowana
Yaubada yana velaune yada Bada Yeisu Besinana ainaena, ivaivehulu
alidaena.

Yaubada yana bodao Isileli vehabadi

9 1-2 Yawalo dumwalu alimiyai, yau Besinana baidagu na nigele
yaya'oya'oyama, neta yagu huhu Isileli vehabadi nuwagu iyababa
mwala'ina, ainaena hauga bagibagilina ategu imuyamuya vehabadi. Yagu
walomahalava teina Alu'aluwa Ve'ahihi ihanahanapui neta walo moiha.
3 Bada ebe vehabadi na Yaubada yana awayababa alonai yamiyamiya
ta Besinana vehabadi ive'ahagau ta hiya yagu huhuwo hivebesinana.
4 Wuwuna hiya Yudeyaone ivesinuwaidi ta hiya natunao yo aidiyai yana
wasawasa i'abiye mahalava. Yana waloyemidi ipaihowa hiya baidadi
ta Mosese yana loina imohedi. Hiya walovetuvehae moiha aidiyai yo
Yaubada yana waloyemidi hivaiya'o. 5 Babada mugamugaidi aidiyai,
hiya dova Abelaham yo Aisake yo Yakobo na mulitai yadi huhu ainaena
Besinana imahalava. Eeta ginauli teina vehabadi Yaubada ibom imwala'i
alili tawalo vetuvehae hauga maudoina. Moiha.

6 Nigele Yaubada yana waloyemidi iyabe'u wuwuna Isileli tomowadi
maudoidi nigele Yaubada yana tomowao. 7 Eeta moiha, nigele Abelaham
yana huhu maudoina Yaubada iya'awa natunaedi, wuwuna Yaubada
iwalo, ‘Yam huhuwo Aisake natunao ainaena’, mata nigele Aisake tahina
ainaena. 8 Eeta teina ana nuwamasele ive'itagita'o moiha ebeha Yaubada
natunao nigele Abelaham yana huhu ainaena, na hesi Yaubada yana
waloyemidi ainaena. 9 Wuwuna mwalona Yaubada Abelaham ainai iwalo
yemidi, iwalo, ‘Howola abo hauga yawalowei ainai, yalau gwaipilema na
natum towahona yamohego, mwanemne Sela ainaena’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Na hinage dova tubuda Aisake Lebeka itawaholai, na natunao
patubwau diyanai, 11-12 na mulitai abo Lebeka ilabalaba, Yaubada iwalo
auli, iwalo, ‘Ebe natumwone ulabahidi alomauna ivetauloina tautuwa
ainai’. Teina ainai tahanapui moiha ebeha hedahedadaone nigele yadi
paihowa namwanamwana bo yababana aidiyena iyavesinuwaedi na
hesi yana waloyemidi ainaena, wuwuna Yaubada nigele tomowa yadi
paihowaena iyavesinuwaedi, na hesi ibom yana nuwatuwuwena. 13 Dova
hinage Yaubada iwalo mahalava Buki Ve'ahihi ainai, iwalo, ‘Yakobo
yavelauwei, na hesi Iso yata'wata'wataei’.
14 Ainaena hava mata tawaloweine Yaubada yana paihowa teina
vehabana, ebeha nigele dumwaluna, bo? Nigele! 15 Wuwuna Mosese yana
loina ainai, Yaubada iwalo:

‘Ebe teya nuwanuwagu ya'atemuyamuyaei mata ya'atemuyamuyaei,
hinage ebe yaiya nuwanuwagu yavelauwei mata yavelauwei’.

16 Teina ainaena ive'itagita ebeha Yaubada yana velau nigele
iyamahamahalava awawa, tomowa yadi nuwatuwuwo bo nuwana yadi
paihowao aidiyena, na hesi ibom bada yana atemuyamuyaena. 17 Na
teina hinage ehebo aba'ita Itipita yadi tauwasawasa ainaena, wuwuna
mwalona Yaubada yana walo Pelo vehabana, iwalo, ‘Yavetowologo
ta owa tomowa mwala'ina wuwuna ebeha alimwena yagu wahiyala
ya'abiye mahalava yo hinage yehagu u'abiye dabalala bale'u tupwa
maudoina aidiyai. 18 Eeta moiha, ebe Yaubada nuwanuwana na yaiya
i'atemuyamuyaei mata i'atemuyamuyaei bada, na ebe yaiya nuwanuwana
na i'abiye tui mata i'abiye tui.

Yaubada yana modi'ini yo yana atemuyamuya

19 Nuwana tupwamiu omiu ginauli teina vehabana amnuwanuwatuwu,
ebeha maudoida yada mumugaone Yaubada yana vesinuwaena, hava
yede vehabana ive'ewaigita? 20 Augeluwo, ita havena teina dova Yaubada
ta'ulu'ulumiyanei, dova walata ana tau'abi, ehebo hauga towahonane
walata i'abidi, na ehebo walata tau'abiwa iwalo auline, iwalo, ‘Hava
wuwuna nigele uya'abigau dova augelune?’ 21 Na hesi ana dumwalune
neta tau'abi walatane ibom yana paihowa iloinaei, ebe nuwanuwana
na toputopu ehebonane ainaena walata bwau i'abidi, ehebo ana ita
namwanamwana na ehebo nigele. Ibom abo iloiloina.
22 Yaubada hinage dova yana paihowa ibom iloiloina, na hauga maudoina
tauyababa aidiyai i'ala'alama'i'ita mwala'ina, na yadi yababa nigele
iyaveuveuyodi, ta yana modi'ini yo yana wahiyala hiya'ita. 23 Hinage
nuwanuwana na yana wasawasaone mugai i'atububunidi'o ita ivesinuwaegita
vehabada, ebeha yana atemuyamuya ive'itagita. 24 Eeta boda bwau aidiyena
iyogaegita, Yudeya alimaiyena, na omiu nigele Yudeya alimiyena. 25 Dova
tauwalo mahalava Hoseya yana Buki ainai iwalo mahalava, iwalo:

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Tomowao hiya nigele yagu bodao yayogaedima ta yagu boda ainai
hiluwu,
wuwuna mwalona nigele yagu velau ainai hiyamiyamiya,
na teina hauga bada yavelauwedi'o.
26 Na dalavanane ainai Yaubada iwalo aidiyai, iwalo:
Omiu nigele yagu bodao,
mata walonane hibui ta hiyogaedi hiwalo,
'Hiya Yaubada Miyawahina natunao!'."
27 Aisaya hinage dova Isileli vehabadi iwalo mahalava, iwalo:
"Howola abo Isileli bodanao idabalala dova namonamo le'awai,
na hesi mata aidiyena vihavihadi Yaubada ilauyeyawahaidi.
28 Wuwuna Bada mata bale'u maudoina ilaumehesabu
mwayamwayauwei".
29 Dova hinage mwalona Aisaya yana walo, iwalo:
"Yaubada ibom Tauwahiyala,
ainaena ebe nigele teya ada mumuga iya'atemuyamuyaedi,
mata maudoida imutugita,
dova Sodoma yo Gomola maudoidi i'oiye mwalowoidine".

Isileliwo nigele hiyayemidiyei

30 Teina ainaena tahanapui ebeha nigele Yudeya nigele hiyatowotowoi ta ebeha Yaubada i'awa dumwaluwedi, na hesi yadi yemidi aidiyena awadumwalu hilobalobai. 31 Na hesi Isileliwone hi'ai'aipate ta ebeha loina ana awa'abi ainaena Yaubada i'awa dumwaluwedi, na hesi hi'ai'aipate ahaya. 32 Hiya yadi nuwatuwu ebeha yadi paihowa vehabana mata Yaubada i'awa dumwaluwedi ainaena, ta nigele hiyayemidiyei. Neta yadi lauhapuli dova gaima ainai hitupatupa. 33 Eeta Buki Ve'ahihi ainai vehabana iwalo:

"Am'ita avivinigomiu wuwuna gaimane mata Saiyoni ainai
yamwauwi,
na tomowa bagibagilidi ainai hibe'u,
na hesi ebe yaiyadiwo ainai hiyemidi, mata nigele hinimaya
hiyalobai".

10 1 Tahiguwao, walo moiha yagu bodaone vehabadi
yanuwanuwatuwu mwala'ina vedova na livahi hilobai, ainaena hauga bagibagilina vehabadi ya'awa'awanoi wahiwahiyala Yaubada ainai. 2 Yahanahanapuidi ebeha Yaubada vehabana hi'ai'aipate wahiyala, na hesi nigele ana amwaha moiha ainaena hiyalau. 3 Amwahanane iyababa, ainaena hiya yadi nuwatuwu himulimulitaedi, ta ebeha ainaena Yaubada i'awa dumwaluwaedi, na hitowoi ahaya, wuwuna Yaubada yana nuwatuwune adi awadumwalu vehabadinane nigele hiyatalamyowedi. 4 Eeta Mosese yana loina neta Besinana itomvehuluya'o, ta ebe yaiya Besinana iyemidiyei mata awanamwanamwa ilobai Yaubada ainaena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaubada yana livahi tomowa maudoida vehabada

5 Mosese yana loina ada awadumwalu vehabana, na ilele, iwalo, ‘Ebe
yaiya loina maudoina imulitaedi, mata yawahi ilobai’. 6 Na teina ta'i
ita yada yemidi ebeha Yaubada ibom i'abiye dumwalugita, wuwuna
ginauli teina vehabana Buki Ve'ahihi yana walomahalava ainai iwalo,
‘Havena teya alimiyena inuwanuwatuwu iwalo, “Yaiya mata ihae
galewai?”.’ (Ana nuwamasele ebeha yaiya Besinana ilauvaiyama?) 7 Na
hinage havena yaiya alimiyena inuwanuwatuwu iwalo, “Yaiya i'aitulu
bale'u elauhanai?”.’ (Ana nuwamasele ebeha yaiya Besinana i'abiye
towolouyoi mwalowoiyena?) 8 Na hesi Buki Ve'ahihi yana walomahalava
dumwadumwaluna iwalo, ‘Walonane vahalimiyai imiyamiya neta
awamiyai yo hinage atemiyai’. Eeta ai yemidi vehabana agugugugugуya.
9 Ainaena ebe Yaubada nuwanuwada ilivahigita awadaena tatalam,
tawalo, ‘Yagu Bada owa Yeisu’, na atedaena tayemidi moihana neta
Yaubada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o. 10 Wuwuna
atedaena Yaubada tayemiyemidiyei na imwau yedumwalugita, na
awadaena tawalowalo mahalava, ta ilivalivahigita, 11 dova Buki Ve'ahihi
iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo hiyemidiyei, mata nigele hinimaya hiyalobai’.
12 Eeta nigele teya wahei alidai iyamiyamiya, ai Yudeya na omiu nigele
Yudeya ahi'ahipudai, wuwuna maudoida ita yada Bada. Ainaena ebe
ainai ta'awanoi mata awanamwanamwa mwaumwauna tavai. 13 Dova
Buki Ve'ahihi yana walo, ‘Ebe yaiya yehanaena i'awanoi, mata ilivahi’.

14 Na moiha, tomowa nigele howahowana na livahi vehabana hi'awanoi
ainai, ebe nigele hiyayemidiyei. Na ebe nigele hiyayemidiyei mata vedova
wasanane hibenaleine. Na nigele howahowana hibenalei ebe nigele yadi
tauguguya. 15 Mata vedova wasane namwanamwana higuguyaei ebe
tauguguyaone nigele hiyavetamaledi? Dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo,
‘Tauguguyaone hiya wasa namwanamwanane higuguyaedi iyawedi
inamwanamwa alili’.

16 Na hesi tomowa tupwadi wasa namwanamwana nigele hiya'awa
abiyei, dova Aisaya iwalo mahalava'o vehabadi, iwalo, ‘Bada, yam walo
teina vehabana nigele hiyayemidiyegau’. 17 Eeta yemidi wasa ainaena
ilaolaomane. Na wasana neta Besinana guguyana ainaena ilaolaoma.
18 Na yapanivila Yudeyaone bada yana walone hibenalena'o, bo nigele?
Bada hibenalena'o, wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo:

“Yadi guguya bada dalava maudoina hibenalena'o,
wuwuna bale'u maudoina ainai walonane hiwalo mahalavaena'o”.

19 Na vedova? Walo teina vehabana Isileli hinuwamasele'o bo nigele?
Bada hihanapuiya'o, wuwuna Yaubada mwalona Mosese ainai iwalo:

“Omiu Isileli, mata yagu paihowa ainaena vali tomowa
am'alomagigiliyedi,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yo hinage ammodi'iniyedi, nigele Yudeya vehabadi."
20 Aisaya hinage iwalo wahiyala Yaubada yana walo vehabana iwalo:
"Yaiyadiwo, nigele hiyabehabehaegau hiya hilobaigau'o,
na hiya nigele hiyapanipanivila vehabagu,
bada aidiyai ya'abiye mahalavauyoiga'o".
21 Hesi Isileliwone vehabadi iwalo:
"Hauga maudoina yayogayoga ebeha hilaoma aliguwai,
na hesi hita'wata'wataegau,
wuwuna hiya tau'abitau'wata".

Isileli vihavihadi mata himiya namwanamwa

11 1 Yapanivila, moiha Yaubada yana bodao Isileliwone
ita'wata'wataedi'o, bo? Nigele! Yau ehebo Isileli huhu Beniyamina
ainaena, na ama mumuga mwala'ina yehana Abelaham. 2 Ainaena
yahanapuiya'o ebeha ai Yaubada yana bodao ivesinuwa mugaiyegai
ta ai yana tomowao, eeta nigele mata iyasosomanaegai. Mwalona
Elaitiya Isileli ivetalapiliyedi Yaubada ainai, na yana walowone Buki
Ve'ahihi ainai iwalo, 3 'Bada, yam tauwalo mahalavao maudoidi
hi'oiye mwalowoidi'o yo hinage yam abapwaoli hi'abiye yababaya'o,
na yau yabom yatutupwane, na teina ta'i nuwanuwadi ebeha hi'oi'oiye
mwalowoigau'. 4 Na yana panivilane maihana hava Yaubada ainai
iwawaloweine? Na Yaubada iwalo, 'Nigele ebeha ubom umiyamiyane,
yagu bodao hitau 7,000 hinage himiyamiya, hiya Ba'ala ainaena ya'abi
avivinidi, ta nigele ainai hiyatapwatapwalolo'. 5 Hinage dova teina ta'i
Yaubada bada yana bodao Yudeya a'ava vihavihamai ivesinuwaegai yana
ve'i'ilaena, na ai teina atupwa amiyamiyane. 6 Hagu teina alobai nigele
ebeha yama paihowao aidiyena, na hesi Yaubada yana ve'i'ila ainaena,
wuwuna ve'i'ila ma'ana maiha neta nigele ve'i'ila moihana.
7 Yede vedova. Teina ainaena Isileli maudoidi hava hibehabehaeine nigele
hiyalobai, na hesi ai vihaviha a'avamai Yaubada yana bodao ivesinuwanegai
ta livahine alolobaine. Na maudoidi talinadine itui ta Yaubada yana yoga
nigele hiya benalei. 8 Na Buki Ve'ahihi dova yana walomahalava, iwalo:
"Mwalona ta wau Yaubada i'abiye nuwapwanopwano,
ainaena mehedi igibuidi
na hinage talinadi i'abiye tuidi".
9 Deivida hinage yana walomahalava dova iwalo:
"Ilowoinanedi ebe yadi guyau aidiyena mata hi'ona na ilauhipwaidi
dova hipwahipwa,
yo hinage dova ha'e aidiyai hibe'u, ta maihana hive'alo.
10 Na hinage ilowoinanedi ebe mehe gibugibudi havena hava hi'ita'ita,
na hinage hauga maudoina adi ava'avala vitaidi aidiyena tuluhadi
hilotayou vateyai."

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hiya nigele Yudeya adi livahi vehabana

11 Na yapanivila, nuwana Yudeyaone bada hibe'u vateyai'o ta
nigele mata hiyatowolouyo, bo? Nigele, howola abo hitowolouyo. Eeta
amnuwatuwu avivini neta hiya hilauhapuli ta omiu nigele Yudeya livahi
amlobalobai ta Isileliwone hi'alomagigiliyegomiu. 12 Na moiha omiu
nigele Yudeya awanamwanamwa amlobalobai wuwuna hiya Yudeya bada
hibe'u'o, na hesi ebe hitowolouyo neta awanamwanamwa mwala'ina
maudoida alidai.
13 Yagu walo teina omiu nigele Yudeya vehabamiu, wuwuna
yavetauyewasa omiu nigele Yudeya vehabami eeta yagu paihowa teina
vehabana yawalo haehaei. 14 Ta ebe Yudeyao hi'alomagigiliyegomiu, na
yadi alomagigiline ainaena nuwadi i'abi gwaipiledi, ta livahi hilobai
Yaubada ainaena. 15 Na moiha, Yaubada Yudeya ita'wata'wataedi na omiu
nigele Yudeya Yaubada i'awa au'augeluwegomiu, na ebe aiteya hauga
ainai Yudeyaone hinuwabui neta, ginauli namwanamwana, na ainona
taumwalowoi mata hiyawahai ili'ilimani. 16 Ebe pwalawa tupwana
Yaubada tamohei, neta ve'ave'ahihina ta pwalawane maudoina mata
ve'ave'ahihina. Dova hinage aiwa ebe lamlamna am'ita ve'ave'ahihina,
bada amhanapuiya'o ebeha lagalagana maudoina ve'ave'ahihidi.
17 Na Yudeyaone dova Yaubada yana aiwa, wuwuna lagalaganao
tupwadi igodudi na omiu alimiyena itole'aivelaheyedi, wuwuna omiu vali
aiwa laganao na hesi ivaigomiu ta yana aiwa ainai itubweigomiu, eeta
yana aiwane ana bwahiyena amnumanuma, neta Yaubada yana velau
hauga maudoina amlobalobai. 18 Na hesi velaunane havena vehabana
amnuwatuwu haehae, wuwuna lagalaga nigele howahowana wuwu
iloinaei, na hesi aiwa wuwuna howahowana lagalaga iloinaei. 19 Wuwuna
ebe amnuwahaehae na amwalo, 'Yaubada yana aiwa lagalaganao bada
igodudi'o na ai alimaiyena itole'aivelaheyedi'. 20 Neta walo moiha. Na
hesi amnuwatuwu avivini neta lagalaganaone igogodudine, nigele
hiyayemidiyei, ainaena omiu yami yemidiyena amtowolo wahiyala. Eeta
ilowoinanegomiu ebe Yaubada ammeheuhei na havena amnuwahaehae,
21 Yudeyaone hiya lagana moihadi na Yaubada ita'wata'wataedi. Yami
nuwatuwu amwalo ebeha mata nigele iyatom vehulugomiu, bo?
22 Ve'ita teina ive'itagita ebeha Yaubada yana ve'i'ila yo yana lauvetala
ta'ita lobaiya'o, neta taube'u aidiyai loina imwauwi. Na omiu mata
inuwanamwanamwa alimiyai ebe nuwanamwanamwa ainai ammiyamiya.
Na hesi ebe yana ve'i'ilane amta'wata'wataei, omiu hinage igoduvehulugomiu.
23 Na ebe Yudeya hinuwabuiuyo na hiyemidiuyowei, mata Yaubada
itubweuyoidi, wuwuna Yaubada howahowana na ipaihowai. 24 Na omiu nigele
Yudeya amnuwatuwu avivini neta mwalona omiu vali aiwa lagalaganao, ta
nigele Yaubada yana aiwane ainai amyamiyamiya, na hesi yana paihowa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abanuwapwanopwano mwala'ina alimiyai ipaihowai, wuwuna yana aiwane ainai itubweigomiu, eeta Yudeyaone, hiya Yaubada yana aiwa lagalaganao moiha, ta Yaubada howahowana itubweuyoidi yana aiwane ainai.

Isileli mata livahi hilobai

25 Tahiguwao, nuwanuwagu ehebo ginauli dawadawanina Isileli
vehabadi yawalo mahalava alimiyai na ebe havena amnuwahaehae,
na hesi ginauli teina amhanapui neta howola Isileli mayadi awasewa
himiyamiya ana higa omiu nigele Yudeya ami vahivahili maudoina
ilaoma Yaubada ainai. 26 Na howola abo Isileli livahi hilobai. Wuwuna
Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:

‘Taulivahine towaho Saiyoni howola abo imahalava
na Yakobo yana huhu yadi yababa aidiyena ivaivehuludi.
27 Na haugana ebe yadi yababa yavaivehulu,
mata waloyemidi namwanamwana yamohedi.’

28 Na moiha, teina hauga Yudeya Yaubada hive'ave'alehaei, wuwuna
yana wasa namwanamwana hita'wata'wataei, ainaena omiu nigele Yudeya
livahi amlobalobai, na hesi amnuwatuwu avivini ebeha Isileli Yaubada
ivelauwedi, wuwuna mwalona tubudiyaone Yaubada ivesinuwanedi'o yana
bodao. 29 Wuwuna Yaubada mumugana yo yana velau yo yana vesinuwa
aidiyai mata nigele iyamwau gwaipiledi. 30 Na omiu nigele Yudeya mwalona
Yaubada nigele amyamulitaei, na teina hauga Yaubada yana atemuyamuya
bada amlobaiya'o, wuwuna Isileli Yaubada hita'wata'wataei. 31 Ainaena
wau Yudeyaone Yaubada hi'awa sewaei ta atemuyamuyane ehebonane
amveve'alone hiya hinage mata hive'alo. 32 Wuwuna Yaubada tomowa
maudoida ipaihowigita ta awasewa yana pai holanai tamiyamiya. Eeta iya
mata yana atemuyamuya i'abiye mahalava maudoida alidai.

33 Yaubada yana wasawasa yo yana nuwatuwu honihoni imwala'i alili
ainaena ita nigele teya howahowana Yaubada yana nuwatuwu yo
yana paihowa ihanapuidi.
34 Eeta moiha, yana hanapu imwala'i alili,
ainaena nigele howahowada tadi'wai yo ebeha tave'ita ainai teya
hava ginauli vehabana.
35 Na nigele howahowana ta ana vagavaga tamwauwi na ebeha alidai
iyemaihauyoi.
36 Wuwuna ibom ginauli maudoina adi taupaihowa, yo hinage ibom
yana wahiyalaena ginauli maudoina ibom vehabana iginaulidi.
Ainaena Yaubada tawalo vetuvehae vateyai. Moiha.

Tauda maudoina Yaubada ainai tatalamwei

12 1 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini neta Yaubada yana
atemuyamuya alidai imwala'i alili, ainaena teina yagu awanoi

alimiyai ebeha haugana mayawahimiu ampwaoliyegomiu Yaubada ainai,
wuwuna Yaubada nuwanuwana na taumiu maudoina amtalamwedi
yana paihowa ve'ave'ahihina ainai. Teina tapwalolo moiha Yaubada
mehenai ebe dova ampaihowai. 2 Havena ampaihowauyoigomiu ta
mumuga bale'u ammulimulitaei, na Yaubada ainai amtalamyowegomiu,
ta yami nuwatuwu ilauyevauvaudi ta ainaena ami oleya ibuidi ta mata
howahowana Yaubada yana nuwatuwu hava namwanamwadi, yo
yaliyaliyayadi, yo dumwadumwaludi amhanapuidi.

3 Yau Yaubada ainaena atemuyamuya yalobai, eeta ilowoinaegau
na ya'aubabada alimiyai na ebe nuwatuwu moiha amvai ta havena
amnuwahaehae, na hesi mayami nuwamasele amliveliveuyoigomiu
wuwuna yami yemidi ehebo ehebo amlobalobai Yaubada yana aiyauya
ainaena. 4 Na tauda ehebo ta'i, na hesi yaudao bagibagilidi na yaudaone
maudoidi yadi paihowa vagadi vagadi. 5 Na ita hinage Yeisu Besinana
Tauna, na yada paihowa vagadi yo vagadi, na hesi maudoida Besinana
ainai taveboda ehebo, na tavehaguhaguyoigita. 6 Eeta ve'i'ila ana mwala'i
viha Yaubada imohemohegita neta hinage dova ebeha ada aiyauya vagadi
vagadi tayepaihowadi. Ebe ada aiyauya Yaubada yana tauwalo mahalava,
mata yada yemidi ana mwala'iyena tawalo mahalavaei. Ta ebe yaiya
alimiyena mayana yemidi yo hinage mayana nuwamasele walomahalava
vehabana, ana lowoinana moiha ebe bada ipaihowai. 7 Na ebe yada
aiyauya neta abihagu, ta'abi hagu ili'ilimani. Na ebe Yada aiyauya
ve'ita, tave'ita dova. 8 Na ebe yaiya i'ai'aipate yo ana geluwo hauga
maudoina i'abi'abiye wahiyaladi, dova yana paihowa. Na ebe yaiya hauga
bagibagilina i'ai'aiyauya awawa, mayana talam ipaihowa dova. Na ebe
taumugaiwone paihowa ilowoinanedi, hipaihowa bada. Na hinage ebe
yaiya yana atemuyamuyaena ana geluwo ihaguhaguidi, mayana yaliyaya
ipaihowa.

Velau amwa'amwaha moiha

9 Amvelau moiha na yababana amta'wata'wataei, na hesi mumuga
namwanamwana am'abi avivini. 10 Awa tahina ana velau ainaena
amvelauweuyoigomiu yo ve'ahihi ainai amvelauweuyoigomiu. 11 Na
havena Yaubada yana paihowa ainai am'abi'abitau'wata, na hesi
mayami atetalam ampaihowa. 12 Na amnuwatuwu avivini neta howola
abo Yaubada yana hagu imahalava alidai yo vehabana amyaliyaya,
ainaena yami miya vitai aidiyai am'awa'awanoi Yaubada ainai mayami
alama'i'ita. 13 Na ebe tauyemidiwo hi'abiye ahubali, yami tobwatobwaena
amhaguidi, na amyogaedi yami vadai.

14 Ebe yaiyadiwo hita'wata'wataegomiu havena amwalowalowedi,
na hesi am'awa namwanamwaedi. 15 Na ebe tauyaliyayao am'itadi,
baidamiyao amyaliyaya. Hinage dova ebe taudou am'itadi, baidamiyao

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

amdou, 16 ainaena maudoimiu nuwami ehebo na amiyamiya. Havena amnuwahaehae na hesi paihowa nuwanuwadobidi amvaidi. Havena amnuwanuwatuwuyoigomiu na amwalo ebeha omiu tauhanahanapu.

17 Ebe yaiyadiwo hive'alehaegomiu, havena mumuga yababana ainaena amyemayemaiha aidiyai, na hesi amyemaihadi mumugane tomowa maudoidi hi'awa'awa namwanamwaedine aidiyena. 18 Na hinage amtowoi wahiyala ta mumuga namwanamwana ainaena miya daumwali vehabana amiya tomowa maudoidi aidiyai. 19 Na havena tauyababa aidiyai amvaivai maiha yo ebeha yadi yababao amyemaihadi, wuwuna ginauli teina Yaubada ibom ana tauloina, vehabana Buki Ve'ahihi ainai bada iwalo mahalava'o, iwalo, 'Yayoi tomowa yadi yababa vehabana yaloina'. Teina dova Taubada yana walo:

20 'Na ebe ami alehao hivahali, ai'ai am mohedi
yo ebe gadodi imaguni, bwahi am mohedi,
ta ebe yadi yababao aidiyena hihinimaya i'iwahi.'

21 Ainaena havena yababa ainai amtalatalamwegomiu ta alimiyai iwahiwahiyala, na omiu hesi amwahiyala gabaei yami mumuga namwanamwana aidiyena.

Tauloinao tave'ahihiyedi

13 1 Maudoida howahowana ebe yada gabemaniwo tave'ahihiyedi, wuwuna yadi abatowolowo Yaubada imohedi. Na ebe yadi abatowolowone nigele Yaubada ainaena, nigele howahowana na alidai hivetauloina. 2 Ainaena ebe yaiya tauloinao ihinalidi, neta Yaubada yana paihowa ihinaliya'o, eeta maiha yababana ilobai. 3 Na tauloinaone nigele yadi paihowa ebeha taunamwanamwao hi'abiye meheuhidi, tauyababa aidiyai. Ainaena ebe nigele nuwanuwamiu tauloinao ammeheuhedi, howahowana ammumuga dumwalu, ta ebe tauloinaone hi'awa namwanamwaegomiu. 4 Wuwuna hibom Yaubada yana taupaihowao imwauwidi habi haguigomiu. Na ebe ammumuga yababa, mata ammeheuhi, wuwuna hiya tauloinao ta howahowana hiloinaegomiu. Neta Yaubada yadi abatowolo imohedi'o ta ebeha loina himwauwi tauyababa aidiyai. 5 Eeta howahowana ebe tauloinao am'awa abiyedi ta Yaubada yana modi'ini havena amve'ave'alo yo am'ate'atehawawali.

6 Hinage howahowana yada takesi tamohedi, wuwuna hiya Yaubada ivesinuwanedi teina paihowane vehabana. 7 Ami vagavaga tomowa aidiyai imiyamiya amvedumwaludi. Ebe ami vagavaga takesi ainaena amvedumwalu. Ebe ami vagavaga tomowa aidiyai ainaena amvedumwaludi. Eeta yami ve'ahihi maudoidi am'abiye mahalava yo tomowa maudoidi amve'ahihiyedi.

Velau

8 Ami vagavagao amyemaiha ve'ovidi, ta ebe vagavaga ehebo ta'i neta velau vehabana amnuwanuwatuwu wuwuna velau nigele

howahowana amyemaihadi, ainaena ebe ada geluwo tavelauwedi, loina maudoidi bada tapaihowaidi'o, 9 Loina dova havena pwanoli, yo havena yemwalowoi, yo havena aivavali, yo havena tomowa yadi tobwatobwa amnuwanuwaleleyedi, yo hinage loinao tupwadi himiyamiya, na hesi loinaone adi uini teina dova iwalo, 'Am geluwo uvelauwedi dova owa amvelau'. 10 Ta ebe loina teina umulitaei, Mosese yana loinao maudoidi bada u'awa abiyedi'o, wuwuna ebe yaiya velau atenai imiyamiya, mata nigele ana geluwo iya'abi'abiye yababadi.

11 Eeta teina ta'i howahowana na dova ampaihowa, wuwuna hauga muhamuhana na i'ovi. Yeisu bada amyemidiyena'o, ainaena havena am'eno'eno, na hesi amhilahilawa, wuwuna hauga muhamuhana ainai na ada Taulivahi imahalavama. 12 Boniyai nige bweda na i'ovi ta masele muhamuhana na imahalava. Ainaena na guguyou mumugadi ta paipaihowaidi talaumwauwidi na masele aleha ginaulidi tali'wadi 13 Eeta ta'ita avivinigita ta dova tomowa masele ana taumiya. Na havena tapwanopwanoli, na havena tanuma yauyaule, na havena meheganawali, na havena aleha, na havena wahei, na havena alomagigili. 14 Na hesi Bada Yeisu Besinana tali'wa na havena bale'u mumugana vehabana tanuwanuwatuwu na tamulimulitaedi.

Havena tomowa ta'ulu'ulumiyaedi

14 1 Tupwana tomowa yadi yemidi tapitapiyadi, nigele wahiwahiyaladi, ainaena howahowana tatalam na baidadao taveboda ehebo, na havena ta'awa yagayagala. 2 Tupwadi tomowa hiwalo, 'Ai'ai maudoina howahowana ta'aidi', na tupwadi yadi yemidi tapitapiyana hiwalo, 'Lagulagu bunumadi havena ta'ai'aidi'. 3 Howahowana na hibom lagulagu bunumadi adi tau'ai havena adi geluwo hi'ulu'ulumiyaedi, dova hiya bunuma ana tauve'ahihi havena hinage adi geluwo hiya bunuma adi tau'ai hi'ulu'ulumiyaedi, wuwuna Yaubada bada ivesinuwaedi'o ebeha natunao, 4 Omiu vedova ta Yaubada yana taupaihowao amloiloinaedi. Wuwuna Yaubada ibom yana taupaihowao ebe i'awa namwanamwaedi bo i'awa yabayababaeidi na ibom mata i'abiye wahiyaladi.

5 Tupwadi tomowa hinage dova yadi nuwatuwu, ebeha tupwadi ahubena, ahubena mwala'idi, na hesi tupwadi adi geluwo yadi nuwatuwu ebeha ahubena maudoina ehe'ehebonane bada. Ebe ginauli teina dova talobaidi, howahowana na ehebo ehebo tabom, ebe hava tahanapui neta inamwanamwa tamulitaei. 6 Wuwuna ebe yaiya ahubena teya inuwatuwuidi ebeha ahubena mwala'idi, neta ibom yana nuwatuwu ebeha tenem ainaena Bada ive'ahihiyei. Hinage dova ebe yaiya ai'ai maudoina i'ai'aidi, neta ibom yana nuwatuwu ebe ainaena Bada ive'ahihiyei, eeta ai'aidine vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hinage dova ebe yaiya tupwadi ai'ai aidiyena ive'ahihi, ibom hinage
yana nuwatuwu ta ainaena Bada ive'ahihiyei mayana velau na i'awa
yauwedo Yaubada ainai. 7Na moiha, nigele tabom tayaloiloinauyowegita
bwagana mayawahida bo tamwalowoi. 8Ebe tayawayawahai, neta yada
Bada vehabana tayawayawahaine. Na ebe tamwalowoi, neta yada Bada
vehabana tamwalomwalowoine. Ainaena yada Bada ibom yawahida
maudoina yo yada mwalowoi adi tauloina. 9Teina ainaena Besinana
imwalowoi na itowolouyo, eeta taumwalowoi yo ita mayawahida
maudoida alidai iloina.

10Eeta amnuwatuwu avivini na havena ami geluwo am'ulu'ulumiyaedi
na am'awa'awa yababaedi, wuwuna howola mata maudoida Yaubada
mehenai tatowolo na ibom iloinaegita, 11dova Buki Ve'ahihi yana
walomahalava ainai Yaubada iwalo:

> 'Moiha, yau miyamiya vateyaigu,
> eeta tomowa maudoidi meheguwai hipwagogo,
> na alinadi mwala'inaena hiwalo vetuvehaegau na hiwalo, Yau
> Bada'.

12Mata ita ehebo ehebo tabom yada mumuga tawalo mahalavaedi
Yaubada ainai.

Havena ada geluwo ta'abi'abiye tapiyadi

13Ainaena tahida havena ta'awa'awa yababaedi, na hesi tabom yada
paihowa yo yada mumuga ta'ita avivinidi, ta ebe havena teya ada gelu
ta'abi'abiye be'u yana ve'ahihi aidiyena. 14Na moiha, yada Bada Yeisu
bada i'abiye nuwamaselegau'o ta yahanapuiya'o ebeha nigele teya ai'ai
laulaugagayona iyamiyamiya, na hesi ebe teya tomowa inuwatuwui
tupwadi ai'ai laulaugagayodi, laugagayodine ibom bada vehabana
ainaena ibi'ibi'i. 15Na ebe tupwadi tahidao hinuwanuwatuwu ebeha
bunuma ginauli laulaugagayodi, na ebe bunuma u'ai'ai mata tomowadine
ta'abiye nuwayababadi ta bada velau amwahana tagabaena'o. Na hesi
unuwatuwu avivini neta tomowadine vehabadi Besinana imwalowoi,
ainaena havena ginauli ve'ave'ahihinane mehediyai u'ai'ai mata dova
u'abiye tapiyadi. 16Na ai'ainane alimwai ebeha namwanamwana, na
hesi vali tomowa aidiyai nigele, ta ebe hi'itago na u'ai mata hi'awa
yabayababaego. 17Na hesi amnuwatuwu avivini ebeha Yaubada
yana Abaloina nigele ai'ai yo bwahi vehabadi, na hesi mumuga
dumwadumwaluna yo nuwadaumwali yo yaliyaya, Alu'aluwa Ve'ahihi
ainaena, vehabadi. 18Ta ebe mumugane teina aidiyena Besinana yana
paihowa tapaihowai, mata Yaubada vehabada iyaliyaya, na hinage
tomowa hi'awa namwanamwaegita.

19Eeta yada abamasi nuwadaumwali, ta ebe ehebo ehebo ta'abiye
wahiyalauyoigita. 20Na hesi havena ai'ai aidiyena Yaubada yana

paihowa am'abi'abiye yababa, wuwuna ai'ai maudoina namwanamwadi, na ebe tupwadi ai'ai aidiyena ada geluwo ta'abiye be'udi, ai'ainane havena hinage ta'ai'aidi. 21 Ainaena teina ta'i howahowana ginaulidine vehabadi ada geluwone hive'ave'ahihine, bunuma yo waini, havena ta'abi'abitowoidi, mata dova ta ta'abiye be'udi.

22 Yam yemidi ana miyamiya teina mumugane ainaena nigele tomowa hiyahanahanapui na owa Yaubada ubom alimwai. Hiya nigele adi lautowoi yababana hauganane na ginauli teya hipaihowai na hi'awa dumwaluwei hiya tauyaliyaya. 23 Na hinage ebe mayada nuwabwaubwau ai'aidine ta'aidi, neta bada talauhapuli'o Yaubada mehenai, wuwuna nigele tayayemidi. Na bada tahanapuiya'o ebeha hava tapaihowaiya'o, na nigele mayada yemidi, neta lauhapuli.

Hiya yadi yemidi tapitapiyana tahaguidi

15 1 Yaiyadiwo ita yada yemidi wahiwahiyalana, ilowoinanegita na ada geluwo hiya yadi yemidi tapitapiyana tahaguidi, na havena tabom vehabada tanuwanuwatuwu. 2 Ainaena ehebo ehebo howahowana ada geluwo tahaguidi ta ebe yadi yemidi imwala'i. 3 Wuwuna Besinana hinage dova nigele ibom vehabana iyanuwanuwatuwu, na hesi dova Yaubada yana Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o, iwalo, ‘Yaiyaidiwo hi'awa'awa yababaego, yadi awayababane aliguwai hi'ataidi’. 4 Na hinage ve'ita bagibagilidi Buki Ve'ahihi ainai imiyamiya Yaubada yana ve'itawone vehabada. Na mayada alama'i'ita taha'waha'wa na Buki Ve'ahihi yana haguwena mata nuwatuwuhae tavai.

5 Ainaena tanuwatuwu avivini ebeha Yaubada ibom alama'i'ita yo abiye wahiyala wuwuna, eeta ibom howahowana na i'abiye wahiyalagita nuwatuwu ehebo ainaena, dova Besinana Yeisu yana nuwatuwu, 6 ta ebe maudoida nuwatuwu ehebo ainaena Yaubada tano'owei, iya yada Bada Yeisu Besinana Tamana yo yana Yaubada.

Wasana namwanamwana teina omiu nigele Yudeya alimiyai

7 Ainaena ami geluwo ehebo ehebo amyaliyayaidi yami awa'au'augelu aidiyena, dova Yeisu Besinana ita i'awa au'augeluwegita, ta yami awa'au'augelu namwanamwana ainaena Yaubada ana no'o imwala'i. 8 Na yawalo auligomiu ebeha Besinana hinage Yudeya aidiyai ivetau paihowa, ta Yaubada yana waloyemidi babada mugamugaidi aidiyai ana moiha imahalava, 9 na hinage hibom nigele Yudeya tupwa maudoina aidiyai himiyamiya, Yaubada hino'owei yana atemuyamuya aidiyai vehabadi. Wuwuna ehebo lele Buki Ve'ahihi ainai iwalo:

> ‘Teina ainaena nigele Yudeya baidaguwao awalo vetuvehaego,
> na hinage yeham vehabana mayama walo vetuvehae awaliwali
> alimwai’.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Na hinage iwalo:
‘Omiu nigele Yudeya, Yaubada yana tomowao baidamiyao
amyaliyaya’.
11 Na hinage iwalo:
‘Omiu nigele Yudeya Bada amno'owei,
na hinage tomowa maudoimiu amno'owei’.
12 Hinage dova Aisaya yana Buki ainai iwalo:
‘Yesi yana huhu ainaena ehebo towaho ilaoma
na tupwa maudoidi aidiyai ivetoloina,
na nigele Yudeya hinuwatuwuhae ainai’.
13 Yaubada iya nuwatuwuhae wuwuna na iya yami yemidiyena yaliyaya mwala'ina yo nuwadaumwali maudoina mata imohegomiu ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana ala'alawowoliyena yami nuwatuwuhaene mata imwala'i alili.

Paulo yana loguguya vehabana

14 Tahiguwao, bada yahanapuigomiu'o moiha ebeha omiu tomowa namwanamwamiu na hanahanapumiu, ainaena howahowana ami geluwo aidiyai amwaha namwanamwana amve'ita. 15 Na mayagu atepatu yami leta teina yaleleyawa ta tupwadi ginauli amnuwatuwu avivinidi, wuwuna yagu paihowa teina Yaubada imohegau, 16 neta Yeisu Besinana vehabana yawalo mahalava omiu nigele Yudeya alimiyai. Yagu paihowa teina ainai dova pwaoli yapaipaihowai ta ebe Yeisu wasana ambenalei, na mulitai yamohegomiu Yaubada ainai, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi bada i'abiye maselegomiu'o ta Yaubada vehabamiu iyaliyaya mwala'ina.
17 Eena moiha, mayagu yaliyaya Yaubada yana paihowa vehabana yapaipaihowa, wuwuna Yeisu Besinana baidagu apaipaihowa. 18 Eeta hava Besinana ipaihowai ta omiu nigele Yudeya Yaubada am'awa abiyei ta mata mayagu atepatu ibom yawalowei. Teina yagu walo yo yagu paihowa ipaihowai aidiyena. 19 Na hinage yagu paihowao ve'ive'iladi yo wahiwahiyaladi yo abanuwapwanopwano ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena Besinana wasana maudoina yaguguya ta'i'iliyei Yelusalemaena ana higa yalaoma Ililikom. 20 Na wasa namwanamwana nuwanuwagu tupwa vauvaudi hiya aidiyai yaguguya mugai, hibom tupwadine nigele Besinana wasana hiyabenalei, wuwuna nigele nuwanuwagu na vali tauguguyao yadi paihowa yayemutulaidi.
21 Wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo mahalava'o iwalo:
‘Yaiyadiwo hiya Besinana wasana nigele hiyabenalei,
mata howola abo hibenalei, na hinuwamasele’.

Paulo nuwanuwana Loma itaubo'eyedi

22-23 Teina wuwuna ta nigele yaya'itagomiune. Na hesi moiha, bolimai bagibagilina aidiyai nuwanuwagu na ya'itagomiu, na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nigele howahowagu. Na tupwaone teina aidiyai yagu paihowa bada
yave'ovidi'o. 24 Ainaena teina hauga ya'ita mugaiyegomiu, na tupwana
omiu baidaguwao tayaliyaya, na amhaguigau ta yalau Sipeni. 25 Na hesi
mulitai abo yalaowa alimiyai, nuwanuwagu yalau mugai Yelusalem na
Yaubada yana bodao adi hagu yamohedi. 26 Wuwuna Masidoniya yo Gilisi
nuwanuwadi ebe yadi velau yamohedi Yaubada yana bodao wewelohedi
Yelusalem ainai. 27 Tenem velaune hiya adi yaliyaya na hesi ana dumwalu
wuwuna adi vagavaga hiya Yudeyaone aidiyai mwalona. Yudeyaone
wasa namwanamwana hilawei aidiyai ta Besinana Yeisu hilobai eeta
adi lowoinana ta teina hauga yadi vehaguhagu hinage mane habuluna
hivetamalei ta yalawei Yelusalem. 28 Ainaena teinai yagu paihowane
yave'ovi, neta velaune teina Yelusalem yamohedi, na mulitai yalaowa
alimiyai na ya'itagomiu, na alimiyena yageluyo ta yalau Sipeni. 29 Na
yahanapuiya'o mata yagu taubo'ene inamwanamwa, wuwuna Besinana
yana awanamwanamwa mwala'ina aliguwai imiyamiya, ainaena
tayaliyaya toyawa.

30 Tahiguwao, yada Bada Yeisu Besinana yehanaena na Alu'aluwa
Ve'ahihi yana velauwena, alimiyai ya'awanoi mwala'ina ebe omiu na
yau Yaubada ainai ta'awanoi vehabagu, 31 neta Yudeya tupwadi Yeisu
nigele hiyayemidiyei, ta ebe havena hipaipaigau, yo hinage Yaubada yana
bodao Yelusalem ainai vehabadi, na ebe velau teina yalalawedi vehabadi
hiyaliyaya. 32 Eeta Yaubada yana nuwatuwu teina dova, mata mayagu
yaliyaya yalaowa alimiyai, ta netai alimiyai ya'aiyawasi.

33 Yaubada baidamiu, ibom nuwadaumwali wuwuna. Moiha.

Paulo yana awayauwedo

16 1 Nuwamiyai yamwauwi nuhudane Pibi vehabana, iya dalava
Kenikiliya ainai Yaubada yana boda ihaguhaguidi, 2 na
hauganane ilaowa alimiyai, nuwanuwagu na yami vadai amyogaei, Bada
yehanaena, wuwuna amwa'amwaha teina dova Yaubada yana tomowa
ilowoinanedi, eeta Pibi amhagui ebe tupwadi ginauli aidiyena i'ubwa,
wuwuna ibom hinage dova Yaubada yana boda bagibagilidi ivelauwedi'o,
na hinage yau dova ihaguigau.

3 Na hinage yagu awayauwedo Pilisila yo Akwila aidiyai amwalowei,
hiya mwalona baidaguwao Besinana Yeisu vehabana avetau paihowa. 4 Na
hinage yawahidi hitalamwedi vehabagu hauga abasilahe aidiyai. Ainaena
vehabadi ya'awa yauwedo, na nigele ebeha yabom yagu awayauwedo, na
hinage Yaubada yana bodao hibom himiyamiya nigele Yudeya aidiyena.

5 Na hinage yagu awayauwedo amwalo mahalavaei hiya Yaubada yana
bodao himiya gogoi Pilisila yo Akwila yadi vada ainai.

Na yagu awayauwedo amwalo mahalavaei augelu Epenitosi ainai, iya
Yeisu Besinana ana tauyemidi mugai Esiya yana abaloinao aidiyena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Na hinage yagu awayauwedo Meli ainai, iya ipaipaihowa mwala'ina vehabamiu.
7 Ya'awa yauwedo hinage augeluwo Anidalonikosi yo Yuniyasi aidiyai, hiya Yudeya mwalona baidaguwao vada paipaiyai amiyamiya, hitau bwaune ma'adi ve'ahihi Yeisu ana tauyewasao aidiyena, wuwuna hiya Besinana ana tauyemidiwo mugamugaidi, na mulitai yau.
8 Na hinage yagu awayauwedo augelu moiha Ampiliyasi ainai, iya Bada ana tauyemidi ehebo.
9 Na hinage yagu awayauwedo Ebanosi ainai, iya baidada Besinana vehabana tapaipaihowa, hinage yagu awayauwedo augelu Sitakisi ainai.
10 Na hinage yagu awayauwedo Apelisi ainai, iya Besinana ana tauyemidi moiha.
Na Alisitobulosi mayana bodao yagu awayauwedo hinage aidiyai, 11 yo hinage Helodiyoni iya Yudeya towahona, na hinage Bada yana bodao hiya Nasisosi yana vadai himiyamiya.
12 Yagu awayauwedo hinage Bada yana taupaihowao hiya waiwaihiudiyao Tilipena yo Tiliposa aidiyai.
Na hinage augelu Pesisi ainai, ibom Bada vehabana ipaipaihowa mwala'ina.
13 Na yagu awayauwedo hinage Luposi ainai, iya Bada ivesinuwai, yo hinanane hinage ainai, iya ivelauwegau dova yau natuna moiha.
14 Yagu awayauwedo hinage Asinikilito yo Pilegoni yo Hemisi yo Patalobasi yo Hemasi, yo Yaubada yana bodaone baidadiyao aidiyai.
15 Yagu awayauwedo Pilologosi yo Yuliya aidiyai, na hinage towahone Neliyosi manuhuna aidiyai, yo Olimipasi, yo Yaubada yana tomowao bodaone baidanao aidiyai.
16 Ainaena ehebo ehebo ami geluwo awa'au'augelu moiha ainaena amvelauwedi.
Na hinage Besinana yana bodao maudoidi tupwa maudoina aidiyena, yadi velau omiu Yaubada yana bodao Loma ainai alimiyai.

Paulo yana venuwamwau yana aba'ovi

17 Tahiguwao, teina yagu awanoi mwala'ina alimiyai ebeha am'ita avivinigomiu hiya tauwahei aidiyena, wuwuna ve'itanane mwalona amvaiya'o hiya nigele nuwadi, ainaena hi'awa'awa yababaei, na hinage tomowa yadi yemidi hi'abi'abiye tapiyaedi eeta amdena gabaedi. 18 Ebe yaiyadiwo yadi paihowa tenem dova, hiya nigele yada Bada Besinana vehabana hiyapaihowa, na hesi hiya yadi aiduma hipaipaihowaidine, wuwuna yadi walo am'amnadi aidiyena tomowa hiya nigele wahiwahiyaladi hi'oya'oyamaedi, na hiniuniuli wuyowedi. 19 Na omiu bada tomowa hihanapuigomiu'o maudoimiu ebeha wasa namwanamwana ana taumulitao, ainaena vehabamiu yayaliyaya mwala'ina. Na hinage

nuwanuwagu na mumuga namwanamwana maudoina amhanapui moiha, na mumuga yababana amta'wata'wataedi.

20 Walo moiha, Yaubada ibom nuwadaumwali wuwuna, na aemiu vahalinai mata Tomodulele igoha mutumutu.

Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alimiyai.

21 Timoti baidagu apaipaihowa na yana velau ilalaowa alimiyai, dova hinage tupwadi ama geluwo Yudeya aidiyena, Lusiyasi yo Yesoni yo Sosipateli.

22 Yau Tetiyasi leta teina yalele Paulo vehabana, yagu awayauwedo alimiyai Bada yehanaena.

23 Na hinage towahone yana vadai amiyamiya, Yehana Gayosi, yana velau alimiyai, vada teina Yaubada yana boda yadi abamiya dalavai.

Na hinage Elasitosi, ibom dalava teina mwala'ina ana mane ana tau'ita avivini, na tahidane Kwatasi, hitau bwau yadi velau alimiyai. [**24** Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.]

25 Ainaena teina hauga Yaubada tano'owei, wuwuna ibom howahowana na i'abiye wahiyalagomiu, yau yagu guguya ainaena, neta Yeisu Besinana wasana. Na hinage mwalona bolimai daodaodi aidiyai wasa teina dawadawanina na teina hauga i'abiye mahalavaya'o. **26** na hesi teina hauga bada i'abiye mahalavaya'o alidai tauwalo mahalavao yadi leleowa aidiyena, na hinage Yaubada Miyamiya vateyaina iloina na ebeha dalava maudoina tomowadiyao wasa teina hihanapui ta ebe hiyemidi na hi'awa abiyei. **27** Yaubada ibom tauhanapu moiha, ainaena howahowana Yeisu Besinana yehanaena tano'owei, hauga maudoina. Moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 KOLINITA

Awayauwedo

1 1-2 Yau Paulo na Yaubada ivesinuwaigau na ebeha Yeisu Besinana
yana tauyewasa. Omiu Kolinita tauyemidiwo yami leta teina
tahida Sodeni ihaguigau na yaleleyawa. Wuwuna omiu bada Yeisu
Besinana i'abiye maselegomiu'o na yana boda vesivesinuwadi aidiyai
amluwuma na ammiyamiya, hiya Yeisu Besinana yehanaena baidamiyao
am'awa'awanoi. Hiya tupwa maudoina aidiyena baidadao yada Bada
Yeisu Besinana ehebo a'ava. 3 Ta yada Bada Yeisu Besinana yo tamada
Yaubada yadi ate muyamuya yo yadi nuwadaumwali imiya vahaligomiu.
4-5 Moiha ta'i, Yaubada ive'i'ilaegomiu na ginauli bagibagilidi
namwanamwadi imohegomiu, dova yami walo namwanamwadi yo
yami nuwamasele namwanamwadi Yeisu Besinana ainaena. Eeta hauga
maudoina vehabamiu ya'awa yauwedo Yaubada ainai. 6 Na hinage ya'awa
yauwedo wuwuna Besinana am'awa moihaei na wasana amyemidiyei.
7 Na hinage Yaubada yana aiyauya namwanamwadi maudoidi alimiyai
himiyamiya, hauga teina am ha'waha'wa yada Bada Yeisu Besinana yana
mahalavauyoma vehabana. 8 Na iya i'abi'abiye wahiyalagomiu, na nigele
teya yami pwanoli ana higa ahubenanane iwuyoma. 9 Yaubada ma'ana
yemidi mwala'ina, eeta iyogaegomiu na ebeha natuna Yeisu Besinana
yada Bada, baidamiu am'awa au'augelu.

Havena wahei

10 Tahiguwao, teina yagu guguya alimiyai yada Bada Yeisu Besinana
yehanaena na yami nuwatuwu ehebo yo yami aubabada ehebo, na
havena am'awa'awa pa'ipa'i'i yo amwahewaheigomiu. 11 Wuwuna
tupwadi Kalowi yana bodao bada hiwalo'o aliguwai yami awapa'ipa'i'i
vehabana. 12 Eeta tupwamiu amwalo, ‘Ai Paulo yana boda’, na tupwamiu
amwalo, ‘Ai Apolosa yana boda’ na tupwamiu amwalo, ‘Ai Pita yana
boda’, na tupwamiu amwalo, ‘Ai Besinana yana boda’.
13 Vedova Besinana ibagibagili, bo? Nigele. Yau Paulo vehabamiu
yamwalowoi aiwa lagaga ewanai, bo? Nigele. Na yehaguwena hi'abiye

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bapitaisogomiu, bo? Nigele. 14 Ya'awa yauwedo Yaubada ainai, wuwuna
nigele boda mwala'ina yaya'abiye bapitaisogomiu. Na hesi Kilisiposi yo
Gayosi, hibom. 15 Ainaena havena amnuwanuwatuwu na amwalo, ‘Ai
Paulo yana boda, wuwuna Paulo i'abiye bapitaisogai’. 16 (Moiha ta'i,
hiya hinage Sitepana yana huhu ya'abiye bapitaisodine. Neta bada adi
bagibagiline.) 17 Wuwuna yagu paihowa Besinana imohegau neta wasa
namwanamwana ana guguya vehabana, na nigele abiye bapitaiso. Na
hinage guguyanane nigele yagu hanapuwena, mata dova ta Besinana
yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai wasana ya'abiye tapiya.

Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai

18 Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana wasana tupwadi tomowa
hiya alu'aluwadi mwalomwalowoidi hi'awa oya'oyamaei, na hesi ita
tayemidiyeiwa ebeha Yaubada yana wahiyala wasanane ainai imiyamiya,
na ainaena ilivahita. 19 Teina vehabana na Yaubada Buki Ve'ahihi ainai
iwalo mahalavaei iwalo:

> “Hiya tauhanapuwo yo taunuwamaselewo yadi nuwanuwatuwu
> yata'wata'wataedi na yalaudawanidi”.

20 Eena vedova hiya tauhanapuwone? Yo nuwana tauve'itaone? Yo
tauguguyaone teina hauga bale'uwai himiyamiya? Moiha ta'i, Yaubada
yadi hanapuwone i'awa ginauli awa'awawaidi. 21 Wuwuna hanapu
bale'u nigele howahowana ainaena Yaubada tahanapui. Na hesi Yaubada
yana nuwatuwu na yana wasa namwanamwana, ana walomahalava
ainaena ita ana tauyemidiwo ilivahigita. Wasanane taumiya bale'u
hi'awa ginauli yabayababaei. 22 Hiya Yudeya nuwanuwadi ve'ive'ilala
hi'ita, na hiya Gilisi hanapu hibehabehaei. 23 Na ita hesi wasanane
taguguyaei, Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai, na Yudeya
hita'wata'wataei, na Gilisiwone wasane hi'awa ginauli awa'awawaei.
24 Na hesi ita Yaubada ana tauyemidiwo ivesinuwanegita, boda Yudeya yo
vali boda aidiyena, na Besinana ainaena Yaubada yana wahiyala na yana
hanapu imohegita. 25 Wuwuna hava Yaubada yana paihowa belubeluna
yo habuluna, tomowa ita yada wahiyala mwala'ina iwahiyala gabaedi.
26 Na tahiguwao amnuwatuwu avivini ebeha ita Yaubada
ivesinuwaigita, na tabagibagili alili nigele bale'u ana tauhanapuwo
nuwana ana tauwahiyalao nuwana ana babadao. 27 Na hesi buwabuwada
ivesinuwaigita, ta tauhanahanapuwowa ta abiye hinimayadi, na
bale'uwai tatapitapiyawa Yaubada ivesinuwaigita ta tawahiyala'o ta'abiye
yauyauledi. 28 Na hinage bale'u elauhanai Yaubada yana paihowao hi'awa
ginauli awa'awawaedi, na hesi Yaubada yana paihowa aidiyena yadi
ginauli maudoina i'oipeiyedi. 29 Eeta nigele teya tomowa howahowana na
iwalo hae Yaubada mehenai. 30 Wuwuna Yaubada iya yana paihowaena
Yeisu Besinana baidada tave'ehebo, ainaena Yaubada yana hanapu Yeisu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imwaugeyo'awahei alidai, ta Yeisu iya tauna ipwaoliyowei vehabada, na ainaena i'abiye vauvaugita, na i'abiye dumwalugita. 31 Buki ve'ahihi yana walomahalava ginauli teina vehabana iwalo, ‘Ebe yaiya nuwanuwana na ino'o, yada Bada ibom ino'owei’.

Paulo yana guguya

2 1 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini hauganane mwalona Yaubada wasana yavaiyama na yawalowei alimiyai, nigele ebeha yau tauhanapu mwala'ina. 2 Na hesi nuwanuwagu na Besinana iya vehabana yaguguya alimiyai, iya hi'oiye mwalowoi aiwa lagalagana ainai. 3 Eena yagu mahalava alimiyai dova tautapitapiya, na mayagu batutuli yo mayagu atehawawali. 4 Na hinage yagu guguya alimiyai nigele walo wahiwahiyalana yo nuwamasele aidiyena, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena. 5 Ainaena yagu guguya ambenalena'o na amyemidiyei ebeha nigele tomowa yadi nuwamasele ainaena, na hesi Yaubada yana wahiyalaena.

Nuwamasele moiha

6 Nuwamasele moiha Yaubada ainaena yawalowalo mahalava omiu yami nuwatuwu hunadi alimiyai, na hesi bale'u teina ana taunuwamaselewo yo tauloinao yadi nuwamasele mata sawasawalidi. 7 Na nuwamasele Yaubada ainaena mwalona dawadawanina, na teina hauga bada i'abiye mahalavaya'o. Wuwuna mulitai na bale'u iyemasele, mugai nuwanuwana na ada awanamwanamwa imohegita. 8 Na bale'u teina ana tauloinao nuwamasele nigele hiyahanapui, na bada ebe hihanapu mugaiyei, nigele howahowana yada Bada galewaena hi'oiye mwalowoi aiwa lagalagana ainai. 9 Teina vehabana na Yaubada yana Buki Ve'ahihi iwalo mahalava iwalo:

“Nigele teya tomowa iya'ita bo iyabenalei,
yo nigele teya iyanuwatuwui mata imahalava,
neta bada Yaubada i'abinonovaidi'o yaiyadiwo hivevelauweine”.

10 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena Yaubada nuwamasele bada i'abiye mahalavaya'o alidai.

Wuwuna Yaubada Alu'aluwana ginauli maudoidi ihanapuidi, eena Yaubada yana nuwatuwu dawadawanina hinage ihanahanapuidi. 11 Ta amnuwatuwu avivini ita tomowa, wuwuna ebe yaiya towaho mayana nuwatuwudawani, towahonane iya alu'aluwana ihanahanapui dova hinage Yaubada Alu'aluwana ibom yana nuwatuwu ihanahanapui. 12 Yaubada Alu'aluwana nigele taumiya bale'u alu'aluwadi dova, na hesi Yaubada Alu'aluwana imohegita, ainaena tanuwamasele yana velauwone alidai vehabadi. 13 Ainaena yada walo nuwana yada ve'ita, nigele taumiya bale'u yadi nuwamasele ainaena, na hesi Yaubada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Alu'aluwanaena. Eeta ebe yaiyadiwo Alu'aluwanane aidiyai imiyamiya,
howahowana walonane hihanapui. 14 Na ebe nigele, nigele howahowana
hihanapui, wuwuna aidiyai ebeha ginauli yauyauledi ta'i. Eena nigele
howahowadi ginaulidine hihanapuidi, wuwuna Yaubada Alu'aluwana
nigele howahowana i'abiye maseledi. 15 Ita hesi ginauli maudoidi
tave'aha ili'ilimanidi Yaubada Alu'aluwanaena ta nigele teya yaiya ebeha
iyalauvetalaegita. 16 Dova Yaubada yana Buki iwawaloweiwa iwalo:

> 'Moiha ta'i, nigele ehebo yaiya Yaubada yana nuwatuwu iyahanapui
> yo eheha ive'itaei'.

Na ita hesi Besinana yana nuwatuwu ainaena tanuwanuwatuwu.

Yaubada yana taupaihowao

3 1 Tahiguwao, nigele howahowana na nuwamasele moiha yawalo
mahalavaei alimiyai, wuwuna alu'aluwamiu nigele hiyahuna, na
yami nuwanuwatuwu howola bale'u yana nuwanuwatuwu dova. Wuwuna
omiu amvetuwuni Besinana ana yemidi ainai, dova hedaheda habuludi.
2 Ainaena nigele howahowana na ai'ai yamohegomiu, na hesi huhu
a'ava ainaena yave'aigomiu, wuwuna mwalona ainaena ta ana higa
wau nigele howahowamiu ai'ai am'ai. 3 Moiha, yami mumuga howola
taumiya bale'u dova, wuwuna howola am'awa'awa pa'ipa'i'i yo am'alo'alo
magigili. 4 Na tupwamiu amwalo, 'Ai Paulo yana boda'. Na tupwamiu
hinage amwalo, 'Ai Apolosa yana boda'. Yami walone dova taumiya
bale'u yadi walo, bo?
5 Vedova ta yau na Apolosa vehabamai am'awa pa'ipa'i'ine? Ai
taupaihowa yada Bada vehabana. Yama paihowa bada ivaiyama vagana
yo vagana apaipaihowaidi, na ainaena omiu Besinana amyemidiyei. 6 Yau
yagu paihowa tau'uma bada, na Apolosa tau'ita avivini, na Yaubada iya
yana wahiyalaena ai'ai imwalamwala'i. 7 Ainaena Yaubada iya tawalo
vetuvehaeyei, na ai mata nigele. Wuwuna ai a'umai yo a'ita avivini
na Yaubada ainona tau'abiye mwali'ina. 8 Tau'uma na tau'ita avivini
howahowamai mata ama maiha alobai yama aipate wahiwahiyala
ana mwala'i neta dova. 9 Teina hauga Yaubada baidamai yana tanovi
apaipaihowai, na yana tanovine neta omiu tomowa. Na hinage omiu
Yaubada yana vada.
10 Wuwuna Yaubada i'atemuyamuyaegau, na ivesinuwaigau ebeha
yana tau'abi vada, ainaena logidi yamwauwi ili'ilimanidi na ebe tupwadi
hinage taupaihowao logidine aidiyena hilau'abi na hi'ita aviviniuyoidi
ta hilau'abi ili'ilimani. 11 Yada logidi wahiwahiyalana imiyamiya, iya
Yeisu Besinana, ainaena nigele howahowana na vali logidi tavetowolo.
12 Na hesi logidinane ewanai yada ginaginauli tamwauwidi. Tupwana
tomowa yadi ginaginauli namwanamwadi hivaidima, dova hi'ahi'a yo
ulabwa yo pauli, na tupwadi yadi ginaginauli tapitapiyadi hivaidimane,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dova keipoke yo mala'wa yo mulumulu. 13 Ainaena howola lauvetala ana
ahubena ainai, yada Bada ehebo ehebo yada paihowao i'itadi na itowoidi,
hiwahiyala bo hitapiya. 14 Ebe yaiyadiwo logidine ewanai hivada'abi
ili'ilimani mata maiha hivai. 15 Na hiya tauvada'abi yababadi mata
yadi vada igohayasawalidi, na tomowadine mata hagu hive'alo na yadi
tobwatobwa mata nigele teya iyamiyamiya.
16 Ainaena amnuwatuwu avivini ebeha ita Yaubada yana vada
haehaena, wuwuna Yaubada Alu'aluwana alidai imiyamiya. 17 Ebe
yaiyadiwo Yaubada yana vada hi'abiye yababa, hinage Yaubada i'abiye
yababadi, wuwuna yana vada masemaselena hiya hiveyababa, na yana
vadane neta ita.
18 Havena yaiya owa ubom u'oya'oyamaego ebeha owa ehebo
tauhanapu, wuwuna ebe bale'u teina ana hanapu a'ava uhanapui,
ilowoinanego na hanapunane uta'wata'wataei, na nuwamasele moiha
Yaubada ainaena uvai. 19 Wuwuna hanapu teina bale'u ainaena dova
hanapu buwabuwana Yaubada mehenai. Na Buki Ve'ahihi ainai yana
walomahalava teina dova iwalo:

> "Yaubada tauhanapuwo i'onadi'o na hisilahe'o hibom yadi
> hipwahipwaena".

20 Na hinage iwalo:

> "Bada tauhanapuwone ihanapuidi'o neta hinuwanuwatuwu pwano".

21 Na havena amwalowalo gagasa yami taumugaiwone bale'uwai
vehabana, wuwuna Besinana ginauli maudoidi bada imohegomiu'o.
22 Dova yau yo Apolosa na Pita imwauwigai, ami tauhaguwo, na bale'u
maudoina imohegomiu, na hinage yawahimiu yo yami mwalowoi, na
hinage ginauli maudoina hauga teina ainai yo hauga hilalaoma aidiyai
imohegomiu. 23 Wuwuna omiu Besinana yana tomowao, na Besinananane
Yaubada ainaena.

Besinana ana tauyewasao

4 1 Ai Besinana yana taupaihowao, wuwuna wasanane Yaubada
ainaena mwalona dawadawanina, na teina hauga awalowalo
mahalava alimiyai. 2 Yama paihowane ainaena ilowoinanei na apaihowa
ili'ilimani. 3 Yagu paihowa teina vehabana, mata amlauvetalaegau bo
tomowa tupwadi hilauvetalaegau neta nigele ginauli mwala'ina wuwuna
nigele yayalauvetalauyowegau. 4 Na hinage yau yagu nuwatuwu ebeha
yagu paihowa namwanamwana, na hesi nigele yayahanapui moiha,
namwanamwana bo yababana. Yaubada ibom ihanapuiya'o ta abo
imwauve'aha. 5 Ainaena teina haugane havena teya yaiya ana gelu ainai
i'ainimavelele. Hesi Bada yana laoma vehabana amha'waha'wa, wuwuna
yana hauga laoma ainai mata imwau ve'ave'ahagita. Yana ve'ahane
hidumwalu wuwuna yada nuwatuwu yababadi atedai Yaubada mata

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imwau yemahalavadi na yada nuwatuwu namwanamwadi mata hinage imwau yemahalavadi ta vehabadi i'awa namwanamwaegita.

6 Aba'ita teina yau yo Apolosa alimaiyena am'ita, eena ainaena amwa'amwaha namwanamwana havena amlaulaugabaei, na havena amwalowalo haehae yami taumugai vehabadi. 7 Na havena amnuwahaehae ebeha ami geluwone amnamwanamwa gabaedi, wuwuna hava namwanamwana alimiyai himiyamiya, maudoina Yaubada ainaena amlobalobai, ainaena havena amwalowalo gagasa.

8 Bada am'ita lobaiya'o, bo? Bada amvewasawasa'o, bo? Bada amyemidi'o na hiya howola, bo? Bada ebe amyemala wasawasa ta omiu na ai taloina toyawa. 9 Na hesi teina hauga ana ita dova Yaubada yana tauyewasao ai miya vitai imohegai, dova hiya paipaidi habi oiyemwalowoidi, na ainaena tausagenawasa yo tomowa yo ginauli maudoidi mehediyai. 10 Na ama ita dova yauyaulemai Besinana vehabana, na omiu ami ita dova Besinana ana tauhanapuwo, wuwuna ai tapitapiyamai na omiu wahiwahiyalamiu, yo mayami ve'ahihi, na ai mayama hinimaya. 11 Hauga maudoina ma'ama vahali yo ma'ama gadomaguni, yo nigele ama ale'o, yo nigele yama vadao, ainaena ama ita dova amiya wewelohe. 12 Abom nimamaiyena apaipaihowa, na ebe yaiyadiwo hi'awa yabayababaegai walovelauwena ayemaihadi, na hinage ebe hi'abiye muyaegai a'alama'i'ita. 13 Na hinage ebe himodi'iniyegai mayama namwanamwa a'awa au'augeluwedi. Moiha, ai dova mohomoho, ainaena tomowa hita'wata'wataegai.

14 Walo teina yaleleyawa nigele habi abiye hinimayagomiu, na hesi habi abiye dumwalugomiu dova natuguwao moiha omiu. 15 Walo moiha yami tauve'itao hibagibagili alili, Besinana yana amwaha vehabana, na yabom bada tamamiu, wuwuna wasana namwanamwana ana guguya ainaena yalauvaigomiuma Yeisu Besinana ainai. 16 Eeta natuguwao, ya'awanoi alimiyai na amve'ao'aonaegau. 17 Na natugu Timoti yavetamalenawa yo yagu mumuga Besinana ainai vehabana iwalo mahalavaei alimiyai, dova tauyemidiwo yave'itadi dalava maudoidi aidiyai, yo ainaena havena amnuwanuwapwanopwanowei. Timoti yavelauwei na yayemidiyei mwala'ina, wuwuna Bada yana paihowa ainai imwala'i alili, na teina hauga ilalaowa alimiyai.

18 Na hesi tupwadi alimiyena hinuwatuwui ebeha yau havena yalaolaowa, ainaena hinuwanuwahaehae yo higagagagasa. 19 Nigele! Na hesi ebe yada Bada italam, howola abo yalau mwayamwayauwa alimiyai, na taugagasaone yatowoidi, nigele ebeha yadi walowone aidiyena, na yadi paihowao hesi ya'itadi, wahiwahiyaladi nuwana tapitapiyadi. 20 Wuwuna Yaubada yana Abaloina holanai yana tomowao nigele hiyawalowalo mohili, na hesi yana wahiyalaena hipaipaihowa. 21 Na vedova yami nuwatuwu? Mayagu loina wahiyala nuwana mayagu velau yo yagu mumuga hegoyana yalaowa? Omiu amloina.

Kolinita yadi lauhapuli

5 1 Yami yababa yabenalei wuwuna ehebo tomowa alimiyena tamana
mwanena baidana hipwanoli. Pwanoli neta iyababa alili. Hiya
nigele Yudeya tupwa maudoidi aidiyai nigele dova yadi mumuga. 2 Eena
havena amnuwahaehae, na hesi mumuga teina vehabana amdou, yo
towahonane yababana yami boda ainaena amvai vehulu. 3 Teina hauga
yau yamiya amwaha daodaowai, na hesi yagu nuwatuwu alimiyai
imiyamiya, dova yau baidamiu, ainaena yababanane ana loina alimiyai
yawalo mahalavaenawa, neta yada Bada Yeisu yehanaena. 4 Ana loinane
teina dova, ammiya ahaigomiu, yada Bada Yeisu yana wahiyalaena,
5 tauyababane ammohe gabaei Tomodulele ainai na ebe tauna i'abiye
yababa, na ainaena howola yada Bada yana ahubena ainai tomowanane
alu'aluwana ihagui.

6 Havena amnuwahaehae, na hesi amnuwatuwu avivini ebe
yababana habuluna alimiyai imiyamiya, mata maudoimiu
iveyababagomiu. 7 Eeta yababanane alimiyena amvaivehulu na amveboda
ehebo namwanamwana, wuwuna Besinana yana mwalowoiyena
i'abiye maselegomiu, na Besinananane iya dova yada buidi'wa guyauna
puhomana, wuwuna bada vehabada hi'oiye mwalowoiya'o. 8 Na yada
guyaune tapaihowaidi, nigele mayada mumuga yababa aidiyena, na hesi
mayada mumuga masemaseledi yo dumwaluna aidiyena.

9 Mwalona yami leta ehebo ainai yawalo mahalava ebeha havena
taumehe'ayowo baidamiyao am'awa'awa au'augelu. 10 Na hesi nigele
yayaloiloina na ebeha taumehe'ayo yo tobwatobwa nuwanuwadi yo
tau'aivavaliwo yo tau'oba amsosomanaedi, wuwuna bale'u teina ainai
hiya, hibagibagili alili, ainaena nigele howahowana talaugabaidi. 11 Na
hesi yagu loina alimiyai teina hauga ebe yaiya tauyemidi imehe'ayo,
bo tobwatobwa nuwanuwana bo i'oba'oba, yo imanimanini, yo we'aha
wahiwahiyalana inumanuma, yo i'aivavali, havena am'awa'awa
au'augeluwei yo baidamiu am'ai'ai.

12 Na hesi yau yagu abaloinao tauyemidiwo aidiyai, na havena vali
bodao aidiyai. 13 Wuwuna hiya howola abo Yaubada iloinaedi, na hesi
taupwanoline ehebo yami boda, ainaena ilowoinanei na amloinaei, yo
alimiyena amheusili.

Lauvetala vehabana

6 1 Ehebo ginauli alimiyai imiyamiya, neta yami lauvetala aidiyai
omiu amlaulau hiya nigele tautapwalolo yadi tauloinao aidiyai, na
ana dumwalu ebeha amlau hiya taumaselewo aidiyai. 2 Amnuwatuwu
avivini ebeha ita Yeisu ana tauyemidiwo howola abo taumiya bale'u
maudoina taloinaedi, ainaena howahowamiu na ginauli habuhabuludi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

lauvetala aidiyai amloinaedi. 3 Howola galewai tausagenawasa hinage
taloinaedi, eeta teina ta'i howahowada na paihowa bale'uwai taloinaedi.
4 Ainaena havena amlaulau tauloinao hiya nigele tauyemidiwo aidiyai.
5 Neta ginauli abahinimaya. Na ebe yaiya alimiyena nuwanuwana ana
gelu baidana hilauvetala, ilowoinanedi na ehebo taunuwamasele boda
tautapwalolo ainaena hibehaei, na iya lauvetalane vehabana iloina.
6 Na hesi omiu yami paihowa nigele dumwaludi, wuwuna hiya nigele
Besinana ana tauyemidiwo mehediyai amlaulauvetala.

7 Omiu tauyemidiwo ebe amlauvetala, ana ita nigele namwanamwana,
na hesi ebe vitai alimiyai himahamahalava, ilowoinanegomiu na ami
tau'oyamaone vehabadi am'alama'i'itanedi na havena amlaulauvetalaedi.
8 Hinage nigele ebeha teina haugane omiu tauyemidiwo tahimiyao
am'oyamaedi na aidiyena am'aivavali.

9 Ebe mumugamiu dova havena am'oya'oyamaeuyoigomiu wuwuna
Yaubada yana Abaloina ainai tauyababa maudoidi i'auhidi, dova
tau'obaone yo taupwanoliwone na pwanoliwone waiwaihiu a'ava
hibom baidadiyao hipaipaihowai na hinage towatowaho a'ava hibom
ma'adi geluwo hipaipaihowai. 10 Na tau'aivavaliwone yo tau'aidumao yo
taunuma yauyaulewo yo tauwalo yabayababao yo tau'oyamao hiya mata
nigele hiyaluwu Yaubada yana Abaloina ainai. 11 Mwalona amumuga
dova, na hesi teina haugane Yaubada iwuwagomiu'o na ammasele'o,
wuwuna yada Bada Yeisu Besinana yehanaena, na Alu'aluwa Ve'ahihi
yana paihowaena, bada i'abiye dumwalugomiu'o.

Pwanoli vehabana

12 Ehebo walo yabenalei, wuwuna tupwana tomowa hiwalo, “Mumuga
maudoina howahowagu.” Moiha, howahowada ginauli maudoina
tapaihowaidi, na hesi tupwana mumuga nigele hiyahaguigita, wuwuna
yadi wahiyalaena na howahowana hipaigita. 13 Amnuwatuwu avivini
ai'ai vehabana, moiha, ai'ai diyada vehabana, na hinage diyada ai'ai
vehabana, na hesi howola ai'ai yo diyada Yaubada imutudi, na tauda
Yaubada imohegita nigele pwanoli vehabana, na iya hesi vehabana, yo iya
ita vehabada. 14 Yo hinage iya yana wahiyalaena mwalowoiyena i'abiye
towologita, dova yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi.
15 Tauda neta Besinana yaunao, ainaena havena yaiya owa taumehe'ayo
baidam ammumuga yababa. 16 Wuwuna ebe yaiya towaho taumehe'ayo
baidana hi'enogwau neta bada hive'ehebo, dova Buki Ve'ahihi yana
walomahalava, iwalo, “Hitaubwau hive'ehebo, dova taudi ehebo”. 17 Na
hesi ebeha yada Bada baidam amve'ehebo alu'aluwamiu ainaina.

18 Eeta ilowoinanegomiu na pwanoli amta'wata'wataedi, wuwuna
pwanoli nigele dova vali mumuga yababadi. Moiha, vali mumuga
yababadi nigele tauda hiya'abi'abiye yababadi, na pwanoli hesi tauda

i'abi'abiye yababadi. 19 Eena amnuwatuwu avivini ebeha tauda Alu'aluwa
Ve'ahihi yana vada, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi Yaubada ainaena ilaoma
na holadai imiyamiya, eeta ita nigele alidaena na Yaubada ainaena.
20 Wuwuna bada iyemaihagita'o, eeta ilowoinanegita na tauda aidiyena
yehana ta'abiye mwala'i.

Tawahola vehabana

7 1 Nuwatuwune tawahola vehabana yagu leta ainai ampanivilaegau
eeta yau yawalo auligomiu. Ebe towatowaho havena hitawatawahola
neta inamwanamwa. 2 Nigele howahowana yo maudoimiu teina dova
ammiyamiya. Na ebe mehe'ayo ana lautowoi alimiyai imahalava, ana
dumwalu ebeha amtawahola ta vehau vehau mwanena. 3 Na ainaena
towatowaho mwanemiyao yadi nuwatuwu ammulitaedi. Hinage dova
omiu waiwaihiu mwanemiyao yadi nuwatuwu ammulimulitaedi.
4 Wuwuna ebe waihiu itawahola, nigele howahowana na ibom tauna
iloinaei, na hesi mwanena towahone iloina. Hinage towaho, nigele
howahowana na ibom tauna iloinaei na hesi mwanena waihiuna iloina.
5 Na mwanemiyao havena am'eno'eno wahi gabaedi. Ebe yami nuwatuwu
ehebo ainaena ahubena viha'a'ava amhudiuyowegomiu ebeha Yaubada
ainai am'awanoi abo'am'eno bwauyo, na havena ammiyamiya wahi alili,
mata dova ta nuwatuwu dawaniwo alimiyai himahalava ta Tomodulele
yana towoiyena i'abiye be'ugomiu. 6 Ebe nuwanuwamiu na amtawahola,
inamwanamwa, na havena yaloiloinaegomiu ebeha maudoimiu
amtawahola. 7 Yau nigele yayatawahola, ainaena ebe tupwamiu dova
yau. Hesi Yaubada ada guyau imohegita ta tupwamiu amtawahola na
tupwamai nigele.

8 Eena omiu 'wahi'wahi'i yo hiwahiwapewone ami venuwamwau teina
ebeha havena amtawatawahola, neta inamwanamwa ammiyamiya,
dova yau nigele yayatawahola. 9 Ebe nuwanuwamiu na amtawahola,
inamwanamwa, amtawahola, ta ebe havena nuwalele i'abi'abiye
yababagomiu.

10 Omiu tautawahola yada Bada yana loina yawalo mahalava alimiyai
ebeha havena amvinavinawahe. 11 Na hesi ebe yaiya waihiu mwanena
mwalona ivinawaheyena'o yana amwaha bwau namwanamwadi
himiyamiya, neta ebe waihiunane iya imiyamiya na havena
itawatawahola, na inamwanamwa hinage ebe ilaugwaipileuyo mwanena
ainai. Na hinage towatowaho mwanediyao havena hivinavinawaheyedi.

12 Teina hinage tupwana nuwatuwu yau aliguwena, na nigele yada Bada
yana loinaena, neta ebe yaiya owa towaho mwanem nigele iyayemidi
Yaubada ainai, na yana nuwatuwu dova na baidam ammiyamiya, havena
uvinavinawaheyei. 13 Hinage dova ebe ehebo waihiu owa mwanem nigele
iyayemidi Yaubada ainai, na nuwanuwana na baidam ammiyamiya,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

havena uvinavinawaheyei. 14 Ebe yaiya towaho bo waihiu mwanena
nigele Yaubada iyayemidiyei, na hesi baidana himiyamiya, howola
abo tauyemidine mwanena Yaubada i'abiye namwanamwa, na ainaena
natudiyao tupwa masemaselena ainai himiyamiya.
15 Na ebe yaiya owa mwanem nigele Yaubada ainai iyayemidi na
nuwanuwana na ivinawaheyego, u'abi gabaei na havena unuwanuwavi.
Wuwuna Yaubada nuwanuwana ammiya daumwali, na nigele
nuwanuwana yo ammiya manimanini. 16 Omiu towatowaho bo waiwaihiu
mata vedova na mwanemiyao am'abiye nuwabuidi ta hiyemidi, ta'i'ita.
Nigele tayahanapui?

Yada miyamiya Yaubada iloinaedi

17 Yada paihowa bada Yaubada i'aiyauya'o ehebo ehebo alidai, ainaena
abapaihowadine aidiyai tamiyamiya. Teina yagu loina tauyemidi tupwa
maudoina aidiyai. 18 Ebe yaiya owa Yudeya tomowana na Yudeya yadi
ila'ilala mwalona hihapigo taumwai na mulitai Yeisu Besinana ainai
uyemidi, havena unuwanuwavitai Yudeya yadi ila'ilala vehabana. Na
ebe nigele ve'ive'ilalane alimwai, havena hihapihapigo. 19 Wuwuna
hapi nigele ginauli mwala'ina, na ginauli mwala'ina hesi Yaubada yana
loina adi mulita. 20 Havaidova ainai umiyamiya na Yaubada iyogaego ta
uyeyemidiyeine neta ainai umiyamiya. 21 Ebe yaiya owa ehebo Yaubada
yana taupaihowa ta haugana unuwabui, havena unuwanuwatuwu
alili yam paihowa awa'awawane vehabana, na ebe yam hawahawaga
itaumahalava mata uwuyo yam dalavai. 22 Moiha ta'i, taupaihowa
bale'uwai ebe Besinana ainai hiyemidi, Yaubada howahowana yadi
yababa aidiyena ilivahidi, na hinage towatowaho mwala'idi ebe Besinana
ainai hiyemidi, hivetau paihowa iya vehabana. 23 Wuwuna Besinana
iyemaihagita'o ta ita yana bodao. Eeta havena amtalatalamwegomiu
vali taubadao aidiyai. 24 Ainaena tahiguwao, yami abamiya hava ainai
na Yaubada iyogaegomiu ta amyemidiyeine neta ainai ammiyamiya,
Yaubada baidamiu.

Hiya vavahala yo hiwahiwape adi loina

25 Omiu nigele tawatawaholamiu amivenuwamwau. Nigele
loina teya Bada iyamohegita na i'atemuyamuyaegau ta abatowolo
dumwadumwaluna imohegau eeta teina yawalowalo auligomiune.
26 Ainaena hauga teina hauga vitaina na yagu nuwatuwu ebeha havena
amtawatawahola. 27 Na ebe yaiya owa bada utawahola'o, mamwanem
ammiyamiya. Na ebe yaiya owa nigele uyatawahola, havena waihiu
ubehabeha. 28 Na hesi ebe yaiyadiwo bada hitawahola'o neta nigele
lauhapuli, na hesi tawatawaholadi yadi paihowa mwala'ina, ainaena
nuwanuwagu na ya'abiye malamalaigomiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Tahiguwao, yagu aubabada ainona neta teina hauga bada i'ahubali'o,
ainaena tawatawaholamiu ilowoinanegomiu na ebe ammumuga dova
hiya nigele hiyatawahola. 30 Na omiu taudou ampaihowaigomiu ta dova
hiya nigele taunuwayababa, na omiu tauyaliyaya ampaihowaigomiu
ta dova hiya nigele tauyaliyaya na omiu taugimwala dova abo nigele
yami tobwatobwa. 31 Havena bale'u teina yana ginauliwo vehabadi
amnuwanuwatuwu alili, wuwuna hauga bada i'ahubali'o na bale'u teina
isawali.
32 Ainaena nuwanuwagu na havena ginauli bale'u vehabadi
amnuwanuwatuwu alili, na hesi ammumuga dova nigele hiyatawahola.
Wuwuna hibom nigele hiyatawahola Yaubada yana paihowa a'ava
vehabana hinuwanuwatuwu mwala'ina, ebeha nuwanuwadi na yada
Bada hi'abiye yaliyaya. 33 Na hiya tawatawaholadi bale'u yana ginauliwo
nuwanuwadi na ebeha aidiyena mwanediyao hi'abiye yaliyayadi.
34 Eeta nigele howahowadi na amwaha bwau aidiyena hilaulau. Na
hinage vavahala yo waiwaihiu hiya nigele hiyatawahola, howahowadi
na hinuwanuwatuwu mwala'ina, na ainaena taudi na alu'aluwadi
hi'moheuyoidi Yaubada ainai, na hesi tawatawaholadi hinuwanuwatuwu
ginauli bale'u vehabadi na ebeha aidiyena mwanediyao hi'abiye
yaliyayadi. 35 Yagu walo teina ainaena nigele tawahola yaya'auhi,
na hesi habi haguigomiu, Yaubada yana paihowa aidiyai ampaihowa
namwanamwa, na havena vali ginauli vehabadi amnuwanuwatuwu.
36 Ebe owa towaho teya yaiya vahala baidam am'awa heliheliyam'o
bada ta'i Besinana vehabana ammiyawahi na ammiyamiya. Na ebe
am vahalane bada ivewaihiu mwala'i'o, ta vehabana unuwanuwatuwu
neta am'amna upaihowai ta yam nuwalele ebeha utawaholai, neta
nigele teya yababana. 37 Na ebe towaho yana nuwatuwu iwahiyala na
havena itawatawahola na ebe howahowana na i'alama'i'ita na havena
itawatawahola na hinage ebe nigele yaiya aidiyena iyanuwanuwayababa
laugagayo teina vehabana, neta inamwanamwa alili. 38 Eeta ebe
yaiya itawahola neta inamwanamwa, na ebe nigele iyatawahola neta
inamwanamwa alili.
39 Na ebe yaiya waihiu tawatawaholana na mwanena baidana
himiyamiya na ebe towaho imwalowoi, waihiune howahowana na
itawaholauyo. Na neta ana lowoinana na Yaubada ana tauyemidi towahone
ehebo baidana hitawahola. 40 Na hesi yanuwatuwui ebeha waihiune
ibom imiyamiya, na havena itawatawaholauyo, neta inamwanamwa alili,
nuwana Yaubada alu'aluwana yana nuwatuwu teina dova.

Abayemidi oya'oyamao

8 1 Ehebo panivila hinage yagu leta ainai bada yawalo mahalavaena'o,
neta ai'ai tomowa himohemohedi yadi abapwagogo gaima yo aiwa

aidiyai. Ginaulidine yadi aba'oyama amhanahanapuidi, na hesi havena amnuwanuwahaehae yami hanapu vehabana, na ilowoinanegomiu na ami geluwo maudoidi atemiyena amvelauwedi, wuwuna velau ginauli mwala'ina, na hanapu nigele ginauli mwala'ina.

2 Ebe yaiya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo, “Yau tauhanahanapu”. Neta iya howola alili. 3 Na hanapu moihana neta ebe tomowane Yaubada ivelauwei, mata Yaubada tomowanane ihanapui.

4 Eena vedova ai'ai tomowa himohemohedi yadi abapwagogo oya'oyamao aidiyai? Mata ta'ai bo nigele. Abapwagogo oya'oyamao teina nigele abapwagogo moiha, wuwuna Yaubada ibom imiyamiya, na vali abapwagogo neta ginauli awa'awawa bada. 5 Na tomowa bagibagilidi yadi nuwatuwu ebeha abapwagogo yo yaubadao bagibagilidi bale'uwai na galewai himiyamiya. 6 Na ita alidai neta Yaubada ehebo a'ava iya Tamada eeta ginauli maudoidi ainaena hilalaomane, ta hiya vehabana himiyamiya. Na hinage ita alidai neta Bada ehebo a'ava iya Yeisu Besinana, na Besinanane ainaena Yaubada ginauli bagibagilidi iya ainaena hilalaomane ta iya ainaena tamiyamiya.

7 Ita yada yemidi wahiwahiyalana, na tupwadi yadi yemidi tapitapiyana, wuwuna hinuwatuwu bwaubwau ebeha vali abayemidi hinage abayemidi moiha, eeta ebe tomowaone abayemidi oya'oyamaone adi hi'aidi mata himeheuhi aidiyai. 8 Na hesi ai'ai vehabana Yaubada mata nigele iyave'ewaigita wuwuna nigele teya ai'ai alu'aluwada iya'abi'abiye namwanamwa bo iya'abi'abiye yababa.

9 Ainaena ai'ai maudoina howahowana na ta aidi na hesi amnuwatuwu avivini na havena amiu aidiyena tauyemidi tapitapiyadi am'abi'abiye be'udi.

10 Wuwuna ebe yaiya owa mayam nuwamasele uhanapui ebeha vali abapwagogowo ginauli awa'awawa, na nigele teya yadi abawahiyala, ainaena ebe adi u'aidi, na am gelu ehebo mayana yemidi tapitapiyana i'itago, iya hinage i'ai, na hesi mayana meheuhi. 11 Moiha, owa mayam hanapu, na hesi yam hanapu ainaena howola abo tahim tapitapiyanane u'abiye yababa. Na unuwatuwu avivini ebeha Besinana imwalowoi am gelune tapitapiyanane habi haguina. 12 Na ebe tahimne u'abiye be'u ta inuwabwaubwau, neta yam lauhapuli Besinana ainai. 13 Na yau hesi nigele nuwanuwagu na ehebo tahida ya'abiye be'u, ainaena ai'aidine yata'wata'wataedi moiha, na havena yalaulau towoidi, mata aidiyena tahidao yaveyababadi yo ya'abiye be'udi.

Tauyewasao yama mumuga

9 1 Havena tomowa hitowotowoi na hiloinaegau, yo hi'ulu'ulumiyanegau, na hesi amnuwatuwu avivinidi ebeha yau yada Bada Yeisu yana taupaihowa ehebo, na Badane bada ya'itaya'o,

na wasana bada alimiyai yawalowena'o, ta amyemidiyena'o. 2 Ainaena amhanapuigau yau Yeisu ana tauyewasa moiha. Na tupwana tomowa hi'ulumiyanegau ebeha yau nigele Yeisu ana tauyewasa. Na nigele! Amnuwatuwu avivini yau yagu guguyaena yada Bada ainai yami yemidi ammwamwauwine.

3 Ta teina dova yawalo agu tau'ulumiyaiwone aidiyai. 4 Ebeha yau Besinana ana tauyewasa moiha dova hiya. Wuwuna hiya adiwo yo adi bwahi ammohemohedi, eeta ilowoinanei na yau hinage dova ammohegau. 5 Na hinage hiya tauyewasao na yada Bada Yeisu tahinao yo hinage Pita, yadi ta'i'ili aidiyai mamwanediyao hilaowa ta am'i'ita avivinidine. Ainaena ebe yau dova yatawahola ta ma'asolegu ata'i'ili, ilowoinanei na baidagu am'ita avivinigai. 6 Na yau yo Banabasi nigele alimaiyai dova amyapaipaihowai, wuwuna ai abom a'ita aviviniuyoigai yama paihowa ana maiha aidiyena.

7 Ehebo panivila yapanivilaegomiu na amnuwanuwatuwu vehabana. Panivila teina: tau'alehaone havaidova ainaena adi ita avivini hilobalobaidine? Gabemani aidiyena, bo hibom bada aidiyena? Hinage ehebo yagu panivila: Ebe towaho yana tanovi i'umai, na laulau eli ana hauga, vedova mata ainonane i'ai bo nigele? Hinage ehebo yagu panivila: Vedova ebe towaho ehebo yana maheyao i'ita'ita avivini mohiledi na nigele teya iyawunui yana guyau vehabana, hava yana ita avivinine ana namwanamwa? 8 Aba'ita teina dalavaena, na Mosese yana loina baidana hivetoyatoyawa, 9 iwalo, “Ebe bulumakau witi holanai ipaipaihowa, ilowoinanei na witiwone aidiyena i'ai”. Yaubada nigele iyanuwanuwatuwu bulumakau hibom vehabadi. 10 Na hesi iwalowalo yana taupaihowao ita vehabada, ainaena loina teina imwauwi ta ayemidiyei ebeha yama paihowa aidiyena amai alobai, dova hibom taulau venuvenu yo hinage taulau eli hiyemiyemidi ai'ai yadi alowena hi'ai. 11 Ai hinage dova alu'aluwamai adiwo bada a'umaidi'o alimiyai, ta ilowoinanegomiu na taumai ana ammohegai. 12 Tauyewasao tupwadi amve'aidi'o, ainaena ilowoinanegomiu na ai hinage amve'aigai?

Na haugana baidamiu ta miyamiya nigele yami hagu ayavaivai na hesi a'alama'i'ita mata dova ta Besinana wasana ataugudugudui. 13 Na hinage vada tapwalolo mwala'ina ana taupaihowao amnuwatuwu avivinidi. Hiya tomowa yadi velauwone aidiyena adi hilobalobaidi, na hinage taupwaoliwone adi hilobalobaidi lagulaguwone abapwaoli ainai hiwunuwunuidi na aidiyena hivaivaidi. 14 Bada yana loina teina dova na ebeha Yeisu Besinana wasana ana tauyewasao adi hilobaidi yadi paihowa aidiyena.

15 Na hesi nigele yayawalo alimiyai na amve'aigau, na hinage havena yami leta yalelele na ebeha amve'aigau, nigele yawalowalo ai'ai vehabana. Ebe vahaliyena yamwalowoi, teina inamwanamwa,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wuwuna nigele nuwagu na amiu yavaidi. 16 Yagu paihowa teina wasa
namwanamwana ana walomahalava vehabana, na nigele ebeha paihowa
teina ainaena agu walo vetuvehae yalobai, wuwuna yagu paihowa bada,
na ilowoinanegau na yapaihowa. Na ebe yata'wata'wataedi mata vitai
mwala'ina aliguwai imahalava. 17 Yaubada agu loina teina imwauwi
yagu paihowa vehabana na nigele yau yabom vehabagu yo yagu
nuwatuwunena, ainaena havena maiha yavaivai paihowanane vehabana.
18 Hesi bada yayaliyaya wuwuna wasa namwanamwana alimiyai
ya'aiyauya awawa, na hesi havena yanuwanuwatuwu maiha vehabana.
19 Na hinage havena tomowa agu loina himwaumwauwi, na hesi
tomowa maudoidi vehabadi yapaipaihowa na yahaguidi. 20 Eeta
yamumuga Yudeya yadi mumuga dova na ainaena ebeha Yudeya
yahaguidi. Na hiya Mosese yana loina himulimulitaedi, ebe baidaguwao
amiyamiya yamumuga dova hiya na ainaena yahaguidi. Na hesi
ateguwena nigele howahowana loinadine aidiyai yamulimulita. 21 Na
hinage hiya Mosese yana loina nigele hiyahanapui, ebe baidaguwao
amiyamiya, yamumuga dova na yahaguidi, na hesi havena agu loina
Besinana ainaena yaho'eho'e. 22 Na hinage ebe hiya yadi yemidi
tapitapiyana na baidaguwao amiyamiya, yamumuga dova hiya na
yahaguidi. Ainaena tomowa maudoidi baidaguwao vehabadi yatowoi
wahiyala na yamanahamwedi ta ainaena tupwana aidiyena hagu
hilobai Besinana ainaena. 23 Yagu paihowa teina wasa namwanamwana
vehabana, ta ebe omiu baidaguwao hagu talobai wasanane ainaena.
24 Na amnuwatuwu avivini ebe abasagena ainai maudoidi
hivesagesagena, ehebo aidiyena mata imugai, eeta ilowoinanegita na
tatowoi wahiyala na tamugai. 25 Na yaiyadiwo hiya bale'uwai hitowoi
wahiyala, na hinage hi'alama'i'ita yadi towoi ainaena, ebeha maiha
ovi'ovina hilobai, na hesi ita tatowoi wahiyala na maiha miyamiya
vateyaina galewaena talobai. 26 Teina vehabana yasagena alili,
wahiyalaena, yo yamwahali alili wahiyalaena, na havena yamwahali
awa'awawa. 27 Ainaena taugu yaloina wahiyalaei na havena yamumuga
awa'awawa, mata dova yagu guguya vali tomowa aidiyai na tuluhanai
yau yabe'u.

Abayemidi pwano

10 1 Tahiguwao tubudao amnuwatuwu avivinidi ebeha mwalona
hauganane ainai balabala awawai hilaulau, yaloyalovi ainaena
Yaubada imugamugaiyedi, na hinage ni'u holanaena yadi amwaha
ipaihowai na ainaena higeyo'awa vali tupwai. 2 Eena yaloyalovi yo ni'u
aidiyena yadi bapitaiso hilobai ebeha Mosese ana taumulitao. 3 Na hinage
adiwa yo adi bwahi maudoina galewaena hilobaidi alu'aluwadi vehabadi
4 Na adi bwahi hivaivaidi gaima ehebo ainaena, na gaimanane galewaena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

baidadi hilaulau, yehana Besinana. 5 Na hesi Yaubada nigele iyayaliyaya
tubudaone vehabadi, ainaena nu'ulai himwalowoi, na wagawagadi nemai
hilaugabaidine.
6 Hiya aba'ita alidai na havena pwanoli vehabana tanuwanuwatuwu.
7 Na hinage havena tapwalolo vagana adi abayemidi aidiyai, dova hiya
nu'ula awawai hipapaihowaine. Buki Ve'ahihi ainai hiya vehabadi iwalo
mahalava, iwalo, "Tomowaone himiya na hi'ai'ai na hinumanuma, na
mulitai hitowolo na hipaihowa awa'awawa". 8 Na hinage hipwanopwanoli,
ainaena ahubena ehebo ainai hitau 23,000 aidiyena Yaubada i'oiye
mwalowoidine. Teina aba'ita alidai yo ebeha havena tapwanopwanoli.
9 Na hinage Yaubada ana tau'wata'wata himwauwi na weso ainaena i'oiye
mwalowoidine. Teina ive'itagita ebeha havena hinage ita tapaipaihowai
dova. 10 Na hinage Yaubada hi'ulumiyanei, na ehebo tausagenawasa
ivetamalenama na i'abiye yababadi yadi ulumiyaine vehabadi. Aba'ita
teina alidai na ebeha havena ta'ulu'ulumiyai.
11 Aba'itane teina maudoina Buki Ve'ahihi ainai hileledi na ebeha
teina ta'i ita yaso mulimulitada maihane vitaidine alidai tanuwatuwu
avivini, na havena lauhapuline tapaipaihowaidi. 12 Eeta ebe yaiya owa
unuwanuwatuwui ebeha mayam wahiyala utowotowolo, u'ita avivinigo
na havena utapitapiya, 13 wuwuna abatowoine aidiyena Tomodulele
itowotowoigomiu, maudoida itowotowoigita dova, na hesi Yaubada yana
loina imwauwi na havena Tomodulele itowotowoi ala'alabiliyegita, na ebe
ta'alama'i'ita howola abo amwaha namwanamwana ive'itagita na ainaena
abatowoine tawahiyala gabaedi.
14 Augeluwo, nuwanuwagu na vali abayemidi amta'wata'wataedi.
15 Omiu mayami nuwamasele, ainaena yagu walo teina vehabana
amnuwanuwatuwu mwala'ina. 16 Wuwuna ebe numa masemaselena
vehabana ta'awa yauwedo Yaubada ainai na tanuma, neta
Besinana 'wahinana i'abiye namwanamwagita na Besinana baidada
tavetoyatoyawa. Dova beledi, ebe ta'abi tomwahi na ta'ai, beledinane
ainai Besinana baidada talau ehebo'o, wuwuna iya tauna ta'a'aine.
17 Beledine ehebo ainaena maudoida ta'ai, ainaena Besinana tauna ainai
taveboda ehebo.
18 Dova Isileli maudoidi yadi pwaoliwo hiwunuidi Yaubada vehabana na
hi'aidi, eena Yaubada baidadi hiveboda ehebo. 19 Moiha ta'i, ai'aine hiya
taumiya ganamuli himomohedine vali abayemidi aidiyena, na hinage
yadi abayemidiwone, aiwa yo gaima, yo ginauli awa'awawa aidiyai,
na hesi nigele yadi wahiyala. 20 Na hinage paihowadine hiya taumiya
ganamuli ginaulidine vehabadi hipaipaihowa, nigele Yaubada vehabana
hiyanuwanuwatuwu, na hesi Tomodulele ma'ana geluwo vehabadi.
Ainaena nigele nuwagu na vali abayemidiwo vehabadi ampaipaihowa,
ta mata Tomodulele ana geluwo baidamiyao amveboda ehebo. 21 Nigele

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ana ita namwanamwana ebe yada Bada ana vedi ainaena amnumanuma
na yana aba'ai ainaena am'ai'ai, na Tomodulele yana paihowa
ampaipaihowaidi, 22 wuwuna yada Bada atena am'abiye doyedou. Yada
Bada tauwahiyala ibom, ainaena havena ta'abi'abiye modi'ini, mata dova
ta i'oyesawaligita.

Ai'ai vali abayemidiwo vehabadi

23 Ginauli maudoidi howahowada na tapaihowaidi, na tupwana
paihowa nigele howahowana hihaguigita. 24 Nigele ebeha tabom vehabada
tanuwanuwatuwuyoigita na ebeha ada geluwo tupwadi hinage ta haguidi.
25 Ainaena ebe lagulagu bunumadi vali tomowa aidiyena amgimwala,
havena ampanipanivila bunumanane vehabana, na hesi am'ai bada,
na havena amnuwanuwatuwu yababana hava mwalona ai'ainane ainai
hipapaihowaine. 26 Wuwuna bale'u maudoina ta hinage ginauli maudoina
bale'uwai Yaubada yana Abaloinao.
27 Na hesi ebe taumiya dalava ehebo iyogaego na ulaulau yana vadai
na am imwauwi vehabam, bada ta'i u'ai, na havena upanipanivila hava
mwalona ipaihowai ai'ainane ainai, na ainaena havena unuwanuwatuwu
vitai vehabana. 28 Na hesi ebe yaiya iwalo mahalava ai'ainane vehabana
na alimiyai iwalo, “Hiya yadi paihowa Tomodulele vehabana ai'ai neta
hipaihowai ainaena”. Havena ai'ainane u'ai'ai, mata tauwalo mahalavane
inuwayababa, yo imeheuhi, ainaena owa hinage unuwayababa.
29 Nigele owa yam meheuhi ainaena, wuwuna owa nigele Tomodulele
uyamehemeheuhei, na hesi tauwalo mahalavane yana meheuhiyena.
Na nuwana tomowa teya iwalo, “Paulo, hava vehabana na mata
tautapitapiya vehabadi loina yave'alo? 30 Hava vehabana na tautapitapiya
hi'ulumiyanegau? Bada agu vehabana ya'awa yauwedo'o Yaubada ainai ta
nigele yababa teya aliguwai iyamiyamiya.”
31 Hiya yadi walo ana maiha teina, ebeha ilowoinanegita na yada
paihowa maudoina, yo yada ai, yo yada numa, yo hava hinage,
aidiyena Yaubada yehana ta'abiye mwala'i. 32 Eeta havena vali tomowa
am'abi'abiye nuwayababadi, nuwana Yudeya, yo taumiya ganamuli,
yo Yaubada yana boda. 33 Dova yau yatowotowoi na ebeha havena
yagu nuwanuwatuwuwena yapaipaihowa, na hesi hava tomowa yadi
nuwatuwu dova yapaihowai, na hiyaliyaya, na ainaena adi hagu hilobai
Yaubada ainaena.

11 1 Ilowoinanegomiu na yagu mumuga teina amve'ao'aonaei, dova
yau Besinana mumugana yave'ao'aonaeine.

Waiwaihiu yadi pasa tapwalolo ainai

2 Yauwedo tahiguwao, wuwuna ve'itaone yamomohegomiune bada
amnuwatuwu avivinidi na am'abi avivinidi.

3 Na nuwanuwagu amhanapui ebeha Besinana towatowaho yada
Bada, na hesi waiwaihiu yadi bada neta mwanediyao, na Besinana
yana Bada Yaubada. 4 Ebe towaho ma'ana pwaopwaomi i'awa'awanoi
yo iwalo mahalava neta abahinimaya yana Bada Besinana ainai. 5 Na
ebe waihiu vahu a'avana i'awa'awanoi yo iwalo mahalava, neta hinage
abahinimaya yana bada, iya mwanena, ainai. Moiha ta'i, ana ita
yababana ebe vahuna maudoina 'wahi'wahina. 6 Wuwuna ebe waihiu
nigele vahuna iya'oi'oihamui, vahuna itom na ihinimaya vahuna
'wahi'wahina vehabana, ainaena i'oihamui na ana ita inamwanamwa
tapwalolo ainai. 7 Tapwalolo holanai towaho nigele howahowana na
vahuna i'oi hamui, wuwuna towaho ana ita Yaubada dova, na hinage
ana walo vetuvehae Yaubada ana walo vetuvehae dova, na waihiu
ana walo vetuvehae towaho ana walo vetuvehae dova. 8 Wuwuna
nigele towaho mugamugaina waihiu ainaena iyamahalavama, na
hesi waihiu towaho ainaena imamahalavamane. 9 Na hinage Yaubada
towaho nigele waihiu vehabana ipapaihowaine, na hesi waihiu towaho
vehabana ipapaihowaine. 10 Ainaena waiwaihiu ilowoinanedi na vahudi
hi'oihamuidi tapwalolo ana hauga ainai, na waiwaihiuwone yadi awa'abi
mwanediyao aidiyai tausagenawasao hi'itadi.
11 Na hesi ebe yada Bada yana amwaha tamulitaei nigele howahowana
na waihiu ibom iloinaei bo towaho ibom iloiloina. 12 Wuwuna waihiu
towaho ainaena imahalava na towaho waihiu ainaena itubui, na
maudoida Yaubada ainaena ta mahalava. 13 Eena amnuwatuwu avivini,
ebe waihiu vahu a'avana na i'awa'awanoi Yaubada ainai, vedova ana ita,
namwanamwana bo nuwana iyababa. 14 Maudoida bale'uwai tamiyamiya,
ebe towaho ta'ita vahuna daodaona, na ana ita dova waihiu, neta
abahinimaya. 15 Na ebe waiwaihiu vahudi daodaodi neta adi abawalo
vetuvehae, yo hinage vahudi ana aba'oihamu. 16 Ada loina teina dova,
na nigele hinage teya loina Yaubada yana boda maudoida alidai, ainaena
havena ehebo yaiya loina teina vehabana iwalowalo gwaipile.

Bada yana ai

17 Ehebo hinage mumugamiu vehabana nigele yayaliyaya, neta nigele
iyanamwanamwa. 18 Wuwuna tupwana tomowa hiwalo aliguwai ebeha
yami miya dalava aidiyai amwahewaheuyoigomiu ta vehau vehau
yana boda, eeta neta nuwana moihana. 19 Na yami waheine ainai ana
namwanamwa neta ebeha yaiyadiwo hiya Yaubada i'awa dumwaluwedi
moiha tahanapuidi. 20 Na hinage yami miya dalava aidiyai ebe yada
Bada yana ai ve'ave'ahihina am'ai, neta ana ita nigele iyanamwanamwa.
21 Wuwuna omiu tupwana amiu am'ai'ai, na ami geluwo tupwadi ma'adi
vahali, na hinage omiu am'ai'ai yo hinage amnumanuma mwala'ina
ainaena ambuwabuwa. 22 Eeta ilowoinanegomiu na ambom yami

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vada aidiyai am'ai yo amnuma, na havena Yaubada yana tapwalolo am'abi'abiye yababa, na hiya wewelohedi am'abi'abiye hinimayadi. Teina vehabana nigele yayawalo vetuvehaeyegomiu.

23 Yada Bada Yeisu yana ai ana nuwamasele bada hive'itagau'o na yau yave'itagomiu'o, neta boniyainane Yudasa Yeisu i'alomagigiliyei, mulitai Yeisunane beledi ivai, 24 na i'awa yauwedo Yaubada ainai na itomwahi, na iwalo, 'Teina taugu omiu ami hagu vehabana. Ta teina dova ampaihowai agu abanuwatuwu avivini vehabana.' 25 Eeta hi'ai i'ovi, na hinage Yeisu vedi ivai, na iwalo, 'Vedi teina waloyemidi vauvauna vehabana, na waloyemidine vauvaunane 'wahinagu ya'abiye mahalava. Ebe aiteya hauga ainai amnuma amnuwatuwu avivinigau.' 26 Na beledine ana ai yo vedine ana numa aidiyena yada Bada yana mwalowoi vehabana tave'itaei hauga maudoina, yo ana higa ilau gwaipilema.

27 Na hesi ebe yaiya ai'ainane i'ai awa'awawai yo yada Bada ana vedine ainaena inuma yabayababa, towahonane neta yana pwanoli, wuwuna yada Bada tauna yo 'wahinana aidiyena ipaihowa yabayababa. 28 Na ebe nuwanuwada na yada Bada yana ai ta'ai, mugai mumugada vehabana tanuwanuwatuwu, yo hinage ta'abiye dumwalugita, na mulitai ai'ainane ta'ai, na hinage vedinane ainaena tanuma. 29 Wuwuna ebe yaiya i'ai awa'awawa yo inuma awa'awawa, na nigele iyanuwanuwatuwu Besinana tauna vehabana, howola mata ana loina ilobai. 30 Teina wuwuna ami lovalao yo yami tapiyaone tupwana bagibagilidi himahamahalava alimiyai, na hinage tupwana ami bodao bada hi'wadalele'o. 31 Eeta ilowoinanegita na yada mumuga ta'abiye dumwaludi, na ebe Yaubada havena iloiloinaegita. 32 Na ebe hauga teina ainai Bada ilauvetalaegita, neta i'abiye dumwalugita, ta ebe hauga mehedai mata nigele taumiya bale'u baidadi iyalauvetala eheboigita.

33 Tahiguwao, ebe hauganane yada Bada yana ai am'ai, ami geluwo amha'waidi na am ai toyawa. 34 Na ebe yaiya ivahali, yana vadai nemai i'ai mugai, na ainaena havena i'ai ala'alabili tapwalolo ainai, mata dova Yaubada imanini yami tapwalolo ana ita yababana vehabana. Neta ibom loina teina vehabana.

Na hesi tupwana ami loina hinage himiyamiya, ainaena ebe hauganane yalaowa alimiyai, loinanane ya'abiye dumwaludi alimiyai.

Yaubada yana aiyauya vehabada

12 1 Tahiguwao, nuwanuwagu na Yaubada yana aiyauya alu'aluwada vehabadi yalivahi na amhanapui. 2 Wuwuna mwalona guguyou yana tupwa ainai ammiyamiya na vali abatapwalolo aidiyai amtalatalamwegomiu, hiya nigele howahowana ta hi'aubabada, na hesi hi'oya'oyamaegomiu. 3 Eeta teina hauga ebe yaiyadiwo omiu Yaubada Alu'aluwana alimiyai imiyamiya, neta nigele Yeisu amyawalo

dobidobiyei, na hesi am'awa Badaei, wuwuna nigele teya yaiya howahowana na Yeisu i'awa Badaei ebe nigele Alu'aluwa Ve'ahihi ainai iyamiyamiya.

4 Alu'aluwa Ve'ahihi ehebo ta'i na hesi yana aiyauya alidai vagana yo vagana. 5 Badane ehebo a'ava, na yada hagu vagadi yo vagadi tomowa tamohemohedi. 6 Paihowa vagadi yo vagadi ta paipaihowaidi na wuwudi ehebo a'ava neta Yaubada, iya ginauli maudoidi i'abiye mahalavadi.

7 Na Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ehebo ehebo alidai neta maudoida ada hagu vehabana. 8 Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ana ita vagadi yo vagadi, wuwuna tomowa ehebo ana aiyauya nuwamasele, na ehebo hanapu ginauli dawadawanina vehabana. 9 Na ehebo yemidi, yo ehebo taulovala adi tauhagu. 10 Na ehebo vedevedede ana paihowa, na ehebo tauwalo mahalava, na ehebo vali alu'aluwa adi aba'atai nuwana namwanamwana bo yababana, na ehebo hinage vali alina howahowana na aidiyena i'aubabada, na ehebo hinage alina ana taubui. 11 Aiyauya teina Alu'aluwa Ve'ahihi iya ivesinuwa, na i'aiyauya ehebo ehebo alidai, na imohegita na dova tapaihowaidi.

Tau ehebo na yaunao bagibagilidi

12 Ita dova tau'ehebo eeta tahanapuiya'o ebeha tau'ehebo, na yaunao bagibagilina. Taune neta Besinana na yaune neta ita. 13 Wuwuna maudoida bada tabapitaiso'o, Alu'aluwa ehebo ainaena, na bada taveboda ehebo'o. Ai Yudeya yo omiu vali tupwa aidiyena, yo taumiya vitai yo taumiya namwanamwa, na bada maudoida taveboda ehebo'o ta Alu'aluwa Ve'ahihi alidai imiyamiya ainaena.

14 Moiha, yau nigele ehebo na hesi maudoina vagana yo vagana. 15 Ainaena ebe ae iwalo, “Yau nigele tau yana boda ainai yamiyamiya, wuwuna yau nigele nima”, Yana walone teina nigele walo moiha. 16 Hinage ebe dova talina iwalo, “Yau nigele tau yana boda, wuwuna yau talina, na nigele mehe”. Talina yana walone nigele walo moiha. 17 Ebe tau maudoina mehe a'ava, nigele howahowana na walo teya ibenalei, na ebe hinage tau maudoina talina a'ava nigele howahowana yo ginauli teya i'ita. 18 Na Yaubada tenem dova inuwatuwui na yau maudoidi yadi paihowa imohedi. 19 Wuwuna ebe yau ehebo ta'i, neta nigele tau maudoina. 20 Ainaena tau'ehebo ta'i ipaihowai na hesi yauna bagibagilidi.

21 Eeta nigele howahowana na hinage mehe iwalo nima ainai, “Nigele nuwanuwagu owa”. Na hinage nigele howahowana na vahu iwalo ae ainai, na iwalo, “Nigele nuwanuwagu owa”. 22 Na tupwadi hinage tauda yaunao adi ita dova hitapiya, na hesi yadi paihowa mwala'ina tauda ana hagu vehabana. 23 Hinage yaudao tupwadi havena tawalowalo vetuvehaedi nuwana vehabadi tahinihinimaya na hesi ta'ita avivinidi yo ta dawanidi. 24 Na nigele tauda maudoina adi ita avivini dova. Wuwuna

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaubada tauda ipaihowai na ebeha yauda maudoina hiya nigele adi
walo vetuvehae na ta'ita avivini ili'ilimanidi. 25 Eeta havena wahei
imahamahalava tau yaunao aidiyena. Na hesi maudoina hivetoyatoyawa
na maudoidi hivehaguhagu yada paihowa aidiyena. 26 Wuwuna ebe
yauda ehebo imuya mata tauda maudoina himuyamuya hinage. Ebe yau
ehebo mayana yaliyaya mata tau hinage maudoina hiyaliyaya.
27 Ita maudoida Besinana taunao na ehebo ehebo taunane yaunao.
28 Wuwuna yada paihowa Yaubada yana boda holanai vagana yo
vagana, Yaubada i'aiyauya alidai, mugai hiya Besinana ana tauyewasao,
yo mulitai tauwalo mahalavao, mulitai tauve'itao, yo vedevedede
adi taupaihowao, yo taulovala adi taupaihowao, yo tauhaguwo,
yo taumugaiwo, yo hiya vali alina adi tau'aubabadao. 29 Maudoida
tauyewasa, bo? Maudoida tauwalo mahalava, bo? Maudoida tauve'ita,
bo? Maudoida vedevedede tau'abiye maseledi, bo? 30 Maudoida tau'abiye
namwanamwa, bo? Maudoida alina vauvaudi adi tau'aubabadao, bo?
Maudoida walo ana tau'abiye masele, bo? Nigele ali'alili. 31 Paihowa
teina Yaubada i'aiyauyaei maudoidi alidai, ainaena ilowoinanegomiu
na amnuwanuwatuwu aiyauya namwanamwadi vehabadi, na hinage
amwaha namwanamwana yave'itagomiu'o, neta velau.

Velau vehabana

13 1 Ebe yagu walowone namwanamwadi, dova tauguguyaone yo
dova galewa tausagenawasao yadi walo, na ebe velau nigele
ateguwai iyamiyamiya, yagu guguyane ginauli awa'awawa, dova sinaha
hitutututu awawai, yo yoguli hiyuviyuvi awawai. 2 Na hinage ebe yau
Yaubada yana tauwalo mahalava, na mayagu hanapu mwala'ina bale'u
yo galewa vehabana, yo ebe yayemidi moiha Yaubada ainai na ainaena
yawalo oya aidiyai, howahowana hilau vali tupwai, na ebe nigele velau
ateguwai, yau bada towaho awa'awawa. 3 Na ebe yagu tobwatobwa
maudoina ya'aiyauyaei tauwewelohe aidiyai, na hinage taugu yatalamwei
na higabu yadi pwaoli vehabana, na ebe nigele velau ateguwai
iyamiyamiya, yagu paihowaone ainodi nigele howahowana yalobaidi.
4 Moiha, velau mumuga maudoidi imwala'i gabaedi, velau i'alama'i'ita
yo inuwahegoya tomowa aidiyai, na nigele iya'alo'alomagigili, na nigele
iyanuwanuwatuwuyoi ta iyanuwahaehae. 5 Na nigele iyatalitalinatui.
Velau nigele iya'ai'aiduma na nigele iya'abi'abituluha yaiyai na
nigele iyavaivai maiha. 6 Velau mumuga yababana vehabana nigele
iyayaliyaliyaya, na hesi mumuga dumwaluna vehabana iyaliyaliyaya.
7 Velau ginauli maudoina howahowana. Velau iyemidi. Velau inuwatuwu
avivini. Velau i'alama'i'ita.
8 Ainaena velau havena i'ovi'ovi, na hesi hiya Yaubada ana tauwalo
mahalavao howola yadi walowone hive'ovi. Dova hiya vali alina yo vali

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alina aidiyena hiwalowalo, howola abo alinadine i'ovi. Na tauhanapuwo howola abo yadi hanapu isawali. 9 Wuwuna teina hauga yada hanapu tupwana, eeta yada walomahalava tupwana hinage. 10 Na hauga ilalaoma aidiyai hanapu vauvauna maudoina imahalava na hanapu miyamiyana tanuwapwanopwanowei. 11 Dova yau mwalona hedaheda bada, na hesi teina hauga bada yavetowaho mwala'i'o ta heda yana walo yo yana paihowa yo yana nuwanuwatuwu bada aliguwena hi'ovi'o. 12 Teina haugane yada nuwamasele hihogahoga na howola abo ta'ita ili'ilimani. Na yau hanapu tupwana yahahanapuine, na hesi howola abo maudoina yahanapu ili'ilimani dova hauga teina Yaubada ihanahanapu ilimanigau.

13 Ginauli mwala'idi tonuga himiya vateyai, neta yemidi, yo nuwatuwuhae, yo velau, na maudoidi aidiyena velau imwala'i gabaedi.

Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya

14 1 Ainaena tatowoi wahiwahiyala na tavelavelauyowegita moiha, na hinage tatowoi wahiwahiyala na Yaubada Alu'aluwana yana aiyauya alidai talobaidi, na aiyauya ehebo namwanamwa alilina, neta walomahalava Yaubada yana nuwatuwu tawalo mahalava mugaiyei. 2 Na ehebo hinage aiyauya tomowa aidiyai, neta vali alinao adi aubabada vehabana. Ebe vali alina aidiyena ta'au'aubabada, neta Yaubada iya ainai ta'au'aubabada, na nigele tomowa aidiyai, ainaena walowone adi nuwamasele tomowa aidiyai ipalipali, ta teina Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena nuwamasele dawadawanina tawalowalowedi, ainaena tomowa nigele hiyanuwamasele. 3 Na ebe tawalo mahalava tomowa aidiyai, na yada walo ainaena hinuwamasele, neta adi hagu, atepatu yo yaliyaya vehabadi. 4 Na ebe yaiya vali alina ainaena i'au'aubabada, neta iya bada ihaguhaguyoi, na hesi ebe tauwalo mahalava hiwalo tauyemidiwo bodadi alinadiyena neta maudoidi adi hagu. 5 Yau nuwanuwagu na maudoimiu vali alina aidiyena am'au'aubabada. Na hinage nuwanuwagu mwala'ina na amwalo mahalava, wuwuna tauwalo mahalava yadi paihowa ginauli mwala'ina, na walo vali alina aidiyena nigele ginauli mwala'ina, na hesi ehebo taubui imiyamiya na walodine iya ibuibuidi, neta ginauli namwanamwana boda adi hagu vehabana.

6 Tahiguwao amnuwatuwu avivini ebe yalalaowa alimiyai, na vali alina ainaena ya'au'aubabada alimiyai, nuwana mata nigele hagu ainaena amyalobai. Na hesi ebe yalaowa alimiyai lautowoi vauvauna yo nuwamasele yo walomahalava yo ve'ita yamohegomiu, teina abahagu alimiyai. 7 Nigele iyadumwalu ebe tomowa huwehuwena hiyuvi awawai na wali teya hiwaliyei neta mata nigele habuluna tomowaone hiyabenali lobai. 8 Na hinage ebe yaiya yoguli iyuvi awawai, alinana ana nuwamasele nigele tayahanapui, aleha vehabana, bo hava ana yoga vehabana. 9 Dova hinage ita, ebe nigele tayawalo dumwalu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nigele howahowana tomowa yada walone hiyanuwamasele vehabana,
wuwuna yada walone dova walo awa'awawa yo ta'e awa'awawa. 10 Na
moiha, bale'uwai alinaone hibagibagili alilidi himiyamiya, na tupwa
ehebo ehebo aidiyai taumiya dalavaone hiya alinadi hihanahanapuidi.
11 Ainaena ebe vali tupwaone alinadi nigele yayahanapuidi, yau dova
taumana wuwuna yateibaba, eeta nigele howahowagu na alinadi
yahanapui. Na hinage hiya nigele howahowadi na yagu walo hihanapui.
12 Yauwedowo augeluwo, nuwanuwamiu na Yaubada Alu'aluwana yana
aiyauya alimiyai amvaidi, ainaena ilowoinanegomiu na amtowoi ta ami
aiyauyane aidiyena yana boda am'abiye wahiyaladi.

13 Na ebe teya alimiyena vali alina aidiyena i'au'aubabada, ilowoinanei
na i'awa'awanoi Yaubada ainai na nuwamasele ilobai, yo ainaena
yana walo ibui ta tomowa aidiyai iwalowalo mahalavaei. 14 Wuwuna
ebe vali alina ainaena ya'awa'awanoi, alinane ana nuwamasele nigele
yayahanapui, wuwuna alu'aluwagu ibom i'awa'awanoi, na hesi yagu
walowone nigele yayahanapuidi, hava vehabadi ya'au'aubabadane. 15 Na
ilowoinanegau ebe mayagu nuwamasele yo hinage alu'aluwaguwena
ya'awa'awanoi, na yawali vetuvehae Yaubada ainai alu'aluwaguwena
na hinage mayagu nuwamasele. 16 Ebe yaiya owa alu'aluwamwena
uno'ono'owei, vali alinanaena, nigele uyahanapui, yo am geluwone
nigele hiyanuwamasele, vedova mata hi'awa moihaei? 17 Walo vetuvehae
inamwanamwa, na hesi nigele iyanamwanamwa alili wuwuna ada
geluwo nigele iyahaguidi. 18 Eeta ya'awa yauwedo Yaubada ainai wuwuna
vali alina aidiyena ya'au'aubabada alili abo omiu. 19 Na tapwalolo
miya ahaina ainai, nuwanuwagu alina yehana yahanahanapui ainaena
ve'ita ahu'ahubalina yawalowei tomowa aidiyai na nigele yaya'awa
namwanamwaei vali alina ainaena ya'au'aubabada alili, wuwuna tomowa
nigele hiyahanapui.

20 Tahiguwao, havena yami nuwatuwu dova hedaheda, na hesi yami
nuwatuwu dova towaho mwala'ina yana nuwatuwu. Havena paihowa
yababana vehabana amnuwanuwatuwu alili yo ebeha amhanapuiya'o.
21 Wuwuna Buki Ve'ahihi holanai Yaubada yana loina ehebo imiyamiya,
iwalo:

> "Taumanao howola hilaoma na vali alinao aidiyena yagu bodao
> aidiyai yagu walo hiwalo mahalavaei. Na hesi havena yagu
> walone himulimulitaedi."

Yaubada yana walo dova.

22 Wuwuna alinao vagadi aidiyena ta'au'aubabada, neta ve'ive'ilala
nigele ita tauyemidi vehabada na hesi hiya taumiya ganamuli vehabadi.
Na walomahalavaena ta'au'aubabada neta ve'ive'ilala nigele taumiya
ganamuli vehabadi na tauyemidi vehabada. 23 Na ita ebe tapwalolo
vehabana tamiya ahaigita na vali alina aidiyena ta'au'aubabada, na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tupwadi nigele Yeisu ana tauyemidiwo hiluwu na alinada palipalina hibenalei, mata yadi nuwatuwu ebeha tabuwa. 24 Na ebe maudoida Yaubada yana walo tawalo mahalavaei na tupwadi hiya nigele Yeisu ana taumulitao hiluwuma ta walomahalavane hibenalei mata yadi yababao hi'ita lobaidi na hive'ewauyoidi. 25 Yo ainaena yadi nuwatuwu dawani vehabadi hinuwavitai na hihinimaya, na Yaubada mehenai hibe'u aitulu na ainai hipwagogo na hi'awa moiha, yo ainai hiwalo, “Moiha, Yaubada baidamiu ammiyamiya”.

Tapwalolo ana amwaha

26 Tahiguwao, ebe tapwalolo vehabana amluwuluwu, ehebo towaho wali i'abihini, ehebo ive'ita, na ehebo nuwatuwu vauvauna iwalo mahalavaei, na ehebo vali alina ainaena i'aubabada, na ehebo alinane ibuidi, na aidiyena paihowane boda hihaguidi. 27 Na ebe vali alina tomowadiyao hi'au'aubabada, neta inamwanamwa mata hitau bwau bo hitau tonuga, hi'aubabada na hesi ehebo ehebo hi'aubabada na yadi aubabada ana taubui mata walowone ainodi iwalo mahalavaedi. 28 Na ebe alinaone nigele adi taubuiwo, havena teya yaiya vali alina ainaena i'au'aubabada tapwalolo ana hauga ainai, na hesi ibom nuwanaena i'aubabada Yaubada ainai.

29 Na hinage tauwalo mahalava hitau bwau bo hitau tonuga hi'au'aubabada ta ambenalei na yadi walowone vehabadi amnuwanuwatuwu ili'ilimani. 30 Na ebe ehebo towaho tapwalolo holanai imiyamiya yo hanapu vauvauna ilobai, itowolo na ginaulinane iwalo mahalavaei, na tauguguyane inobu. 31 Na maudoimiu howahowamiu na ehebo ehebo amwalo mahalava, yo am'abiye wahiyalagomiu, na nuwamiu am'abiye namwanamwadi. 32 Tauwalo mahalava howahowana yo yadi aubabada hi'ita avivini. 33 Wuwuna Yaubada iya i'abi'abiye dumwaluwegita, eeta mayada nuwahegoya tatapwatapwalolo.

34 Na waiwaihiu omiu, ilowoinanegomiu na tapwalolo ainai amnobu na walo ambenalei. Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai Mosese yana loina waiwaihiu vehabadi teina dova, na dova hinage tauyemidiwo vehabadi tupwa maudoidi aidiyai. 35 Ebe waiwaihiu maudoidi na hava hihanapui, howahowadi na yadi vadai mwanediyao hipanivilaedi na hiya hive'itadi. Wuwuna ebe waiwaihiu hiwalo tapwalolo ainai, abahinimaya alidai.

36 Na havena amnuwanuwahaehae ebeha ambom alimiyai Yaubada yana walo imahamahalava, yo ambom alimiyai imiyamiya. 37 Na hinage ebe yaiya inuwatuwui ebeha ibom Yaubada yana tauwalo mahalava na Yaubada Alu'aluwana ainai imiyamiya, na yana nuwamasele imohei, mugai ihanapui ebeha yagu walo leta teina ainai yavetamalenawa, neta Yaubada yana loina alimiyai. 38 Na ebe tomowane yagu walo nigele iya'awa moihaei, yana walo havena am'awa'awa moihaei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Ainaena tahiguwao, ilowoinanegomiu na amtowoi wahiwahiyala
ta Yaubada yana walo amwalo mahalavaei, na vali alina adi walowone
vehabadi havena am'au'auhidi tapwalolo ainai. 40 Na hinage ginauli
maudoidi dumwadumwaludi namwanamwadi yami tapwalolo aidiyai
ampaihowaidi.

Besinana yana towolouyo

15 1-2 Tahiguwao, wasa namwanamwana bada yawalo
mahalavaena'o alimiyai, amnuwatuwu avivini ebeha mwalona
atemiu amtalamwei wasanane ainai, na i'abiye wahiyalagomiu na
ainaena ami hagu amlobai, ebe wasanane am'abi avivini. Na ebe nigele
amya'abi avivini, yami yemidine ginauli awa'awawa.
3 Wasa teina ya'ita lobai ainaena yawalo mahalava alimiyai na
nuwatuwu mwala'ina neta Besinana yada yababao vehabadi imwalowoi,
dova Buki Ve'ahihi yana walo mahalava. 4 Ta himwauwi magaiyai
na ahubena tonugana ainai itowolouyo, dova Buki Ve'ahihi iwalo
mahalava. 5 Itowolouyo na Pita ainai i'abiye mahalavauyoi na hinage
tauyewasao hitau 12 aidiyai i'abiye mahalavauyoi. 6 Ehebo hauga ainai
ada geluwo hitau 500 aidiyai i'abiye mahalavauyoi. Boda neta tupwadi
bada himwalowoi'o na hibagibagili alili mayawahidi. 7 Yemesa ainai
i'abiye mahalavauyoi, na hinage Besinana ana tauyewasao maudoidi
aidiyai i'abiye mahalavauyoi. 8 Na yana aba'ovi yau aliguwai i'abiye
mahalavauyoi, na hesi yagu hauga tubuiyo ainai yamataimeyameya.
9 Na yau yehane tauyewasa nigele iyalowoinanegau wuwuna Yaubada
yana bodao ya'abiye muyamuyadi ainaena Besinana ana taumulitao
maudoidi hinamwanamwa gabaegau. 10 Na hesi Yaubada ive'i'ilaegau
na ilivahigau. Ainaena nigele iyalivahi awawaigau, wuwuna bada
yayemidi'o moiha na tauyewasao maudoidi yadi paihowa yalaugabaei,
nigele yau yagu wahiyalaena, na Yaubada yana ve'i'ilaena. 11 Eeta
tauyemidiwone alimiyai bada higuguya'o, na yau hinage bada alimiyai
yaguguya'o, ainaena Besinana amyemidiyena'o.

Towolouyo vehabana

12 Yama guguya alimiyai awalo mahalava ebeha Besinana
mwalowoiyena itowolouyo'o, na amyemidiyei. Eena hava vehabana
ta tupwamiu amwalo, “Ebeha tomowa nigele howahowana na
mwalowoiyena hitowolouyo?”. 13 Wuwuna ebe tomowa nigele
mwalowoiyena hiyatowotowolouyo, Besinana hinage nigele
mwalowoiyena iyatowolouyo. 14 Ainaena yama guguyaone nigele ainona
ta omiu hinage yami yemidine Besinana vehabana nigele ainona. 15 Na
hinage ai Yaubada ana tauyewasao dova a'oya'oyamaegomiu yama
walowone aidiyena, wuwuna awalo, “Yaubada Besinana mwalowoiyena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

i'abiye towolouyoi". Na tupwamiu amwalo, "Nigele taumwalomwalowoi
hiyatowotowolouyo". 16 Yami nuwatuwu vedova? Besinana hinage
nigele iyatowolouyo, bo? 17 Ebe Besinana nigele iyatowolouyo neta
yami yemidine Besinana ainai nigele habuluna ainona ta mata yami
yababa ainai ammiyamiya. 18 Na yami nuwanuwatuwu amwalo hiya
mwalona Besinana hiyemidiyei ta himwamwalowoiwa mata nigele
hiyanamwanamwa, bo? 19 Na hinage ita Besinana ana taumulitao
atemuyamuyada, ebe Besinana yana hagu alidai teina hauga bale'uwai
vehabana, na nigele hauga ilalaoma vehabana yada mwalowoi tuluhanai.
20 Na ana dumwalu neta Besinana mwalowoiyena itowolo mugai, na
mulitai abo taumwalomwalowoi maudoidi hitowolouyo. 21 Wuwuna towaho
ehebo ta'i ainaena mwalowoi imahalava bale'uwai, neta Adam, na hinage
dova towaho ehebo yana paihowa ainaena towolouyo i'abiye mahalava.
22 Ainaena bada tahanapuiya'o ebeha Adam yana yababa ainaena
maudoida mwalowoi alidai imamahalavane, na moiha Besinana ainaena
yawahi vateyai talolobaine. 23 Na yawahi vateyai yana lau teina dova,
mugai Besinana itowolouyo na howola ilau gwaipileuyoma ita yaiyadiwo
yana bodao, hinage tatowolouyo. 24 Na mulitai Besinananane tauloinao
maudoidi iwahiyala gabaedi na Tomodulele yo tauloinao yababadi
maudoidi iwahiyala gabaedi, yo hauga yana aba'ovi ainai Besinana yana
loina imohegeyo'awahei Tamana ainai. 25 Wuwuna Besinana mata mayana
wahiyala iloiloina ana higa ana alehao maudoidi iwahiyala gabaedi. 26 Na
aleha mwala'ina yana aba'ovi ainai mata Besinana mwalowoi iwahiyala
gabaei, na igwaipile ta namwanamwa. 27 Wuwuna Yaubada loina maudoina
Besinana imoheina'o. Na hesi Tau'aiyauyane nigele howahowana Besinana
iloinaei. 28 Ainaena howola hauganane ainai Besinana ginauli maudoidi
iloinaedi, iya italam Tamana yana loina ainai, wuwuna Tamanane
Besinana yana loina maudoina ana taumohe, eeta Yaubadanane ihae alili.
29 Na ebe taumwalowoi havena hitowotowolouyo, hava wuwuna
omiu tupwamiu bapitaiso amvaivai hiya taumwalomwalowoi vehabadi?
30 Na hinage vedova yau? Ebe nigele howahowana na mwalowoiyena
yayatowolouyo, hava vehabana abasilahe ainai hauga maudoina
yapaipaihowa Besinana vehabana? 31 Moiha ta'i, ahubena ehebo ehebo
aidiyai dova yamwalomwalowoi, na hesi mayagu yaliyaya omiu yami
towolo wahiyala vehabana, yada Bada Yeisu Besinana ainai. 32 Na
hinage mwalona Epeso ainai tomowa manimaninidi dova maheya nu'ula
hi'alehaigau, na hesi alehanane nigele ana namwanamwa aliguwai ebe
nigele mwalowoiyena yayatowolouyo. Ainaena hiwalo:

> "Ebeha ilowoinanegita na hauga bale'uwai tayaliyaya yada ai yo
> yada numa aidiyena",

wuwuna mwalowoi ana hauga nigele howahowana teya hava talobai.
33 Na hesi walodine neta oyama, neta ainaena havena aidiyena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hi'oya'oyamaegomiu, mata yadi mumuga yababana amve'ao'aonaedi.
34 Yo tupwamiu Yaubada amnuwapwanopwanowei. Teina abahinimaya
alimiyai, ainaena ilowoinanegomiu na amhanapui, yo ainaena yami
mumuga yababana amlaumwauwidi.

Tau vauvauna vehabana

35 Na tupwamiu nigele amyanuwatuwu masele towolouyo vehabana,
ainaena amwalo, "Tau mwalowoiwone aiteya tau ana ita mata ainaena
hitowolouyo?". 36 Na ilowoinanegomiu amhanapui ebeha dova patu
ta'umai na i'ini howola mata patunane ipwaha. 37 Amhanahanapui ebe
pegapega bo ehebo patu ta'umai, taunane ainaena i'ini, nigele patu
mugamugaina ana ita dova, na hesi vagana. 38 Wuwuna tauloina iya
Yaubada, na aiwa yo awahi ehebo ehebo adi ita yana nuwatuwu dova,
na imwauwidi. 39 Na tauda hinage yana nuwatuwuwena iyemasele.
Tomowa tauda ana ita vagana na lagulagu taudi adi ita vagadi na
lowolowo taudi adi ita vagana, na yama taudi adi ita vagana. 40 Galewa
ginaulidi himiyamiya yo hinage bale'u ginaulidi himiyamiya na adi ita
namwanamwa vagana yo vagana. 41 Na hinage mahana ana ita vagana,
na wai'ena ana ita vagana, na utui ana ita vagana, na utui ehebo ehebo
adi ita vagadi yo vagadi.

42 Dova hinage yada towolouyo ana ita, ginauli mwalomwalowoina
ta hamui na ginauli nigele iyamwalomwalowoi mata itowolouyo.
43 Moiha ta'i, taudao ama'amagogoidi hihamuidi na tatowolouyo
manamwanamwada. Tauda tapitapiyadi hihamuidi na tatowolouyo
mayadi wahiyala. 44 Wuwuna tau bale'uwena himagamagaiyedi na tau
galewaena hitowotowolouyo, wuwuna tau bale'uwena vagana na tau
galewaena vagana.

45 Buki Ve'ahihi yana walomahalava hinage dova iwalo, "Towaho
mugamugaina, Adam, tauna mayawahina", na towaho bwauna,
Yeisu, alu'aluwana ainaena tomowa yawahida imohegita. 46 Towaho
alu'aluwana nigele iyamahalava mugai, na hesi tauna imahalava mugai
na alu'aluwana mulitai. 47 Wuwuna towaho mugamugaina Yaubada
ipaihowai bale'u ainaena, na towaho bwauna galewaena idodobimane.
48 Adam bale'u mu'amu'alinaena imahalavama, eeta ita hinage bale'u
mu'amu'alinaena tamamahalavane, na hesi Besinana iya galewaena
idodobimane eeta ita mata dova Besinana ta yemala tomowa galewaena.
49 Ainaena ada ita dova tomowa bale'uwena na hesi ada itane mata
igwaipile ta dova Besinana iya tomowa galewaena.

50 Tahiguwao amnuwatuwu avivini ebeha tauda bale'u nigele
howahowana na Yaubada yana Abaloina ainai hiluwu, wuwuna tau
bale'uwena pwahapwahana na tau galewaena mata nigele iyapwaha.
51 Na hinage hanapu vauvauna yave'itagomiu ebeha havena ita

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Besinana yana boda maudoida tamwalomwalowoi, na hesi ita howola
mayawahida tamiyamiya na Yaubada tauda imwau buidi. 52 Wuwuna
hauga yana aba'ovi ainai yoguli hiyuvi mwala'ina na Yaubada tauda
i'abibui mwayamwayauwedi, yo hinage taumwalowoi mataudi vauvauna
hitowolouyo, na ita mayawahida tauda hinage i'abibuidi. 53 Wuwuna
Yaubada howahowana tauda pwahapwahadi na mwalomwalowoidi
i'abibuidi, na hivauvau na miyamiya vateyaidi. 54 Yo howola hauga tenem
ainai Buki Ve'ahihi ana awamoiha imahalava, neta iwalo:

"Mata mwalowoi i'oiye sawali na ita tamiya alili".
55 "Mwalowoi, havaidova yam wahiyala? I'ovi'o.
Mwalowoi, havaidova yam muya? I'ovi'o."

56 Mwalowoi yana wahiyala imahalavama mumuga yababana ainaena,
na mumuga yababana Mosese yana loina aidiyena tahanahanapui. 57 Na
yada Bada Yeisu Besinana ihaguigita ta mwalowoi tawahiyala gaebei,
ainaena Yaubada ainai ta'awa yauwedo mwala'ina.

58 Na hinage tahiguwao ya'awa yauwedo mwala'ina alimiyai, na
yaguguyeigomiu na amtowolo wahiyala, ta hauga maudoina am'atepatu
Bada yana paihowa ainai, wuwuna howola Bada yana paihowa ainaena
ainona talobai.

Velau tauwewelohe vehabadi

16 1 Ehebo hinage ginauli, velau Yaubada yana tomowao Yelusalem
ainai adi hagu vehabana. Mwalona Galetiya yadi velau vehabana
yawalo aulidi, ainaena omiu dova hinage ampaihowai. 2 Neta tapwalolo ehebo
ehebo aidiyai yami velau ammwaumwauwidi. Ebe yami mane mwala'ina
velau mwala'ina, na ebe yami mane habuluna yami velau hinage habuluna,
na hauganane yalaowa, bada yami velau imiyamiya. 3 Na ebe hauganane
yalaowa alimiyai tupwadi ami geluwo amvesinuwanedi na yami velaune
hilawei Yelusalem ainai, na hinage Yelusalemaone yadi leta yalele na velaune
baidana hilawedi. 4 Na ebe ilowoinanegau, yau baidaguwao alau Yelusalem.

5 Teina hauga nuwanuwagu na yalau Masedoniya na mulitai
yalaowa alimiyai, 6 na neta ainai ya'aiyawasi. Mata nuwana neta ainai
yamiya daodao ana higa gwaugwau ana hauga i'ovi, na aiteya tupwa
yanuwanuwatuwui ainaena amhaguigau ta ya'adau lau aidiyai. 7 Wuwuna
nigele nuwanuwagu hauga ubwa'ubwana omiu baidaguwao tamiyamiya,
na hesi ebe Yaubada italam, ainaena hauga tupwana daodaona baidamiu
nemai tamiyamiya. 8 Teina hauga Epeso ainai yamiyamiya ana higa
Buidi'wa guyauna i'ovi na mulitai yalaowa. 9 Wuwuna dalava teina ainai
howahowana na Yeisu yana paihowa mwala'ina yapaihowai, bwagana
agu alehao himiyamiya, na nigele yayamodemode aidiyai.

10 Na Timoti hinage ebe ilaowa alimiyai, amyogaei yami vadai na
am'abiye yaliyaya moiha, wuwuna iya yada Bada vehabana ipaipaihowa,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yau dova. 11 Na havena yaiya Timoti isosomanaei, na hauganane ilalau
gwaipilema aliguwai amhagui na mayana yaliyaya ilau gwaipilema,
wuwuna iya na tupwana tahinao hinage yaha'waha'waidi.
12 Apolosa hinage iya tahida ehebo, na mwalona Apolosa ya'awanoiyei
ebeha tahidao baidanao hilaowa alimiyai, na ita'wata'wata, na ebeha
teya hauga ainai inamwanamwa abo ilaowa.

Walo yana aba'ovi

13 Augeluwo am'ita avivinigomiu, na yemidi moiha ainaena amtowolo
momohi na amwahiyala mayami atepatu. 14 Yo hinage yami paihowao
maudoidi aidiyai amvelavelauyowegomiu.
15 Sitepana yana huhu amhanapuidi'o ebeha hiya Besinana ana
tauyemidiwo mugai tupwa Gilisi ainai, na hitalamwedi Yaubada yana
tomowa adi hagu vehabana. 16 Ainaena nuwamiyai yamwauwi na yadi
walowone ammulitaedi, yo yaiyadiwo hinage baidadiyao Besinana
vehabana hipaipaihowa hiya hinage ammulitaedi. 17 Hauga teina
yayaliyaya mwala'ina wuwuna Sitepana yo Potunato yo Akaikosi
bada hilaoma'o, na hiya dova omiu miyalaemiyao bada hi'abi'abiye
yaliyayagau. 18 Dova omiu mwalona hinage hi'abi'abiye yaliyayagomiu,
ainaena teina hauga ta'i agu lautowoi inamwanamwa alili. Teina
vehabana tomowa dova hiya amve'ahihiyedi.
19 Yaubada yana boda maudoidi tupwa Esiya ainaena yadi awayauwedo
ilalaowa alimiyai. Na hinage Akwila yo Pilisila, yo hinage tauyemidiwo
hiya yadi vadai hitapwatapwalolo yada Bada yehanaena, yadi
awayauwedo alimiyai. 20 Yaubada yana boda maudoidi hinage yadi
awayauwedo alimiyai. Tahimiyao velauwena amnihoidi.
21 Teina yagu awayauwedo alimiyai yau nimaguwena yaleleyawa.
22 Ebe yaiya nigele Bada iyavelauwei miya vitaina ive'alo. Bada ee,
nuwanuwagu na ulaoma.
23 Yada Bada Yeisu yana ve'i'ila imiya vahaligomiu.
24 Na hinage yagu awayauwedo Yeisu Besinana yehanaena ilalaowa
maudoimiu alimiyai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 KOLINITA

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu
Besinana vehabana, na tahida Timoti ainaena.
Yami leta ilalaowane neta Yaubada yana bodao Kolinita ainai
vehabamiu. Na hinage Yaubada yana bodao Gilisi tupwana maudoina
alonai vehabadi.
2 Yaubada Tamada yo Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi
nuwadaumwali himiya vahaligomiu.

Yaubada yana hagu

3 Yaubada iya Bada Yeisu Besinana Tamana yo yana Yaubada ta'awa
yauwedowei iya atemuyamuya wuwuna. Yaubadanane ainaena
vehaguhagu maudoina ilaolaoma vehabana ta'awa yauwedowei.
4 Iya ada vitai maudoidi aidiyai ihaguhaguigita. Eeta vehaguhugu
ehebonane Yaubada imohemohegita ainaena mata tomowa tupwadi adi
vitaiwo vagadi yo vagadi tahaguidi. 5 Wuwuna Besinana yana muya
bagibagilidi ita hinage alonai baidada eeta Besinana ainaena Yaubada
yana vehaguhagu mwala'ina mata tave'alo. 6 Ebe Yaubada yana paihowa
vehabana abom amuyamuya, neta ta'i omiu ami hagu yo ami yayovi
vehabana abom amuyamuyane. Na ebe hagu alobai omiu hinage mata
ihaguigomiu ta muyaone ehebonane a'alama'i'itaedine mata i'abiye
wahiyalagomiu ta'am'alama'i'ita. 7 Yama itahae ana wahiyala alimiyai
imiyamiya wuwuna ahanapuiya'o ebeha dova yama muyao'alodiyai
ammuyamuya hagune ave'ave'alodine omiu mata hinage amve'alo.
8 Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha avenuwamwauwegomiu vitaiwone
ave'ave'alodine Esiya tupwanane ainai vehabadi. Vitaiwone alimaiyai
himwamwauwidine neta himwala'i yo hivitai alili ta yawahimai
muhamuhana na agabaei. 9 Alautowoi ebeha mwalowoi bada ilaoma'o
alimaiyai. Eeta teina imahalava ta ebe havena abom ayemiyediuyowegai,
na hesi Yaubada ibom taumwalomwaloi i'abi'abiye towolodi ebeha
ainai aduivahali. 10 Mwalowoi mwala'i alilina ainaena iyayoviga ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mata ilauyeyawahaigai. Na yama itahae iya ainai amwauwi ta mata
iyayoviuyoigai. 11 Omiu hinage ebeha awanoiyena amhaguhaguigai. Eeta
ebe awanoi maudoidi vehabamai Yaubada mata iyemaihadi yo hinage
i'awa namwanamwaegai, na tomowa bagibagilidi mata vehabamai na
hi'awa yauwedo iya ainai.

Paulo yana ulewahi ibui

12 Yama gagasa wuwuna teina, neta yama nuwanuwatuwu iwalo
yedumwalu alimaiyai ebaha yawahimai teina bale'une ainai yo hinage
ginauli mwala'ina dova yama ve'awa'au'augelu omiu baidamai neta hiya
Yaubada yana nuwatuwu ve'ave'ahihinaena yo yana walo moihanaena
iloiloinaegai, nigele taumiya bale'u yadi nuwatuwuhonihoniyena
na hesi Yaubada yana ve'i'ilaena. 13 Neta vehabana hauga maudoina
alaulelelaowa nigele walo dawaniyena na hesi ebeha amhanapuidi.
14 Hava alelelediwane nuwanuwamai ebeha nuwamiu himasele ta
amhanapu ili'ilimanigai. Haugana yada Bada Yeisu yana ahubena
laugwaipileuyoma ainai mata amgagasa vehabamai dova ai hinage
agagasa vehabamiu.

15 Yami gagasa yahanapu ili'ilimani ta mwalona yagu ulewahine ebeha
yalaowa alimiyai mai bwau ta ebe yami hagu ilauhepoi. 16 Mwalona
nuwanuwagu yagu laomane Masedoniya ainai yataubo'eyegomiu na yagu
laugwaipilene ainai yataubo'euyoigomiu. Na yagu taubo'euyoigomiune
ainai mata amhaguigau ta ya'adau lau Yudeya ainai. 17 Yawalo ebeha
yalaowa na hesi nigele yayalaowa. Teina yagu ulewahine ya'abi avivinine
nigele yau taunuwatuwu bwaubwau. Yagu ulewahine yapaipaihowaidi
nigele dova taumiya bale'u ginauli ehebo vehabana na hiwalo ehe na ana
dumwalu nigele.

18 Bada dova Yaubada iwalowalo moiha neta dova yagu waloyemidi
alimiyai. Nigele yayawalo ehe na ainona nigele. 19 Wuwuna
Yaubada Natuna Yeisu Besinana, Sailasa, Timoti na yau aguguyaei
gamwagamwanimiyai neta nigele ehe na hinage nigele. Iya Yaubada ana
moiha. 20 Wuwuna Yaubada yana waloyemidi maudoidi hiyemala moiha
neta Besinana ainai. Teina vehabana iya ainaena 'Moiha' ta tawalowei
ebeha Yaubada ta'awa wasawasaei. 21 Eeta Yaubada iya Besinana ainai
ivetowolo momohigai omiu baidamaiyao. Na Yaubada iya ivesinuwaigita
yo i'abidebaigita 22 ta iya yana ve'ive'ilala alidai imwauwi neta Alu'aluwa
Ve'ahihi imohegita ta atedai. Teina dova yana aiyauya mugamugaina, na
ainaena tahanapui ebeha yana aiyauya tupwadi vehabada i'atububunidi'o
ta hiha'waha'wa.

23 Yaubada mehenai yawalo moiha neta mwalona nigele yayalaowa
Kolinita alimiyai wuwuna nigele nuwanuwagu ta ya'abiye
nuwayababagomiu. 24 Hava ebe amyemidiyei nigele aya'aipate ebeha

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai aloina. Wuwuna ahanapuiya'o neta yami yemidine aidiyai amtowolo wahiyala'o. Eeta omiu baidamaiyao tapaihowa yami yaliyaya vehabana.

2 1 Nigele yayalaowa alimiyai wuwuna yagu nuwatuwu yapaihowai ta nigele ebeha ya'abiye nuwayababauyoigomiu. 2 Ebe ya'abiye nuwayababagomiu, yaiya mata itupwa ta i'abiye yaliyayagaune? Nigele teya yaiya wuwuna tomowa tau'abiye yaliyayagau mata ya'abiye nuwayababagomiu. 3 Teina vehabana na leta neta yaleleyawa alimiyai. Nigele nuwanuwagu yalaowa ta omiu ebeha am'abiye yaliyayagauwa am'abiye nuwayababagau. Wuwuna yahanapui ili'ilimani neta yagu yaliyayane omiu hinage yami yaliyaya. 4 Eeta yalaulelewa mayagu nuwavitai yo mayagu atemuyamuya yo mamehelinogu; ta nigele ebeha ya'abiye nuwayababagomiu na hesi yagu velau ana mwala'i alimiyai ebeha amhanapui.

Tauyababa ana nuwahamu

5 Ami gelu teya i'abiye nuwayababagau ta ebe yau mayagu nuwayababa omiu hinage tupwana mayami nuwayababa. Teina yawalowalone nigele ebeha ami gelune ya'abiye nuwavitai. 6 Na tomowa maudoimiu amhulugogoi ta yemaihana teina dova ammohemoheine neta bada howahowana. 7 Na hesi amnuwahamui na am'abiye wahiyala ta havena inuwanuwayababa alili mata ainaena ibe'u. 8 Eeta ya'awanoiyegomiu ebeha yami velau iya vehabana am'abiye mahalavauyoi. 9 Teina vehabana na yalaulelelaowa ebeha yami awa'abi yatowoi ta yahanapuigomiu neta moiha yagu loguguya maudoidi aidiyai am'awa abi, bo nigele? 10 Ebe yaiya teya yana yababa amnuwahamui mata yau hinage yanuwahamui. Na ebe hava vehabana na yanuwahamui neta Besinana mehenai na yapapaihowaine omiu vehabamiu. 11 Na yapapaihowaine ebeha Tomodulele havena iwahiwahiyala gabaegita, wuwuna yana nuwatuwuwo bada ta hanapuidi'o.

Besinana ainaena ta wahiyala

12 Haugana Tilowasi ainai yamahalava ya'ita lobai ebeha Besinana wasana namwanamwana yaguguyaei neta tenem ainai Bada yagu hawahawaga iho'eya'o. 13 Hesi yagu nuwatuwu nigele iyatalu wuwuna tahigu Taito yabeha ahayai Tilowasi ainai. Nigele ta yavelauwedi na yalaugabaidi ta yalalaune Masedoniya.

14 Na Yaubada ainai ta'awa yauwedo wuwuna iya yana lau ahaiyena hauga maudoina Besinana ainaena ta wahiyala di'wa. Ta Yaubada iyepaihowagai na Besinana ana hanapu vehabana a'abiye dabalala tupwa maudoina aidiyai dova pwalawasi panena. 15 Wuwuna ita dova pwalawasi panena namwanamwa alilina Besinana i'aiyauyanei Yaubada ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Neta panenane idabadabalala ta livalivahidi na taumwalomwalowoi
gamwagamwadiyai hibenabenalei. 16 Taumwalomwalowoi aidiyai teina
panenane dova mwalowoi ivaivaiyama. Na livalivahidi aidiyai teina
panenane iya yawahi ivaivaiyama. Teina vehabana ta yaiya howahowana
mata teina vitaiwone ipaihowaidi? 17 Hesi ai howahowamai wuwuna
ai nigele dova tomowa tupwadi hiya Yaubada yana Walo hivai ta dova
aba'aigimwagimwala. Ai Yaubada ivetamalegai eeta iya mehenai
nuwatuwu moihanaena a'au'aubabada Besinana yehanaena.

Waloyemidi vauvauna ana taupaihowa

3 1 Teina walone ana dagugu dova ya'awa namwanamwauyowegau,
bo? Yau nigele dova yavetaumanaegomiu ta nuwanuwamiu
abiye masele letana tomowa aidiyena ilaowa alimiyai ebeha yau
yaiya dova tomowa tupwadi. Na nigele ebeha omiu alimiyena
am'abiye mahalavaegai tomowa aidiyai. 2 Mwalona ilaoma ta wau
yagu abiyemasele letana neta omiu. Atemiyai yaleledi'o ta tomowa
bagibagilidi hivahili ta hihanapuiya'o. 3 Na imiya mahalava ili'ilimani
neta Besinana iya teina lelene ilelelene yau aliguwena. Iya nigele
abalaulele we'awe'ahana ainaena iyalaulele na hesi Yaubada Mayawahina
Alu'aluwana Ve'ave'ahihina ainaena. Na hinage nigele abalaulele gaima
tabatabana dova Mosese yana loina na abalaulelene tomowa atemiyai.
4 Teina walone awalowei wuwuna Besinana ainaena na a'atepatu
Yaubada mehenai. 5 Nigele teya hava alimaiyai iyamiyamiya ta ebeha
awalowegai neta howahowamai ta mata teina paihowane apaihowai.
Ala'alawowoli alimaiyai imiyamiya neta Yaubada ainaena ilaolaoma.
6 Iya i'abiye ala'alawowoligai ta waloyemidi vauvauna awalo mahalavaei.
Teina waloyemidi vauvaunane neta nigele loina lelelelena ainaena,
na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena. Wuwuna loina lelelelena neta
tomowa i'oi'oiye mwalowoidi na Alu'aluwa Ve'ahihi tomowa yawahi
imohemohedi.
7 Loinane neta abalaulele gaimana Yaubada ainai ilele ta haugana
Mosese ivavaiwa neta Yaubada yana wasawasa namanamalina i'abiye
mahalava. Moiha Mosese manina maselena mata isawali ta ilau na
hesi maninane maselenane imehe'ai'ai moiha ta nigele howahowana
na Isileliwone manina hivinunui. Loina ana paihowa alonai tomowa
himwalomwalowoi na hinage yana hauga laoma manamanamalina. 8 Na
hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma namanamalina idi'wa alili yana
paihowa alonai. 9 Na loina mumugana iya yababa ve'ewana ivaivaiyama
neta manamanamalina ilalaomane. Ainaena na Alu'aluwa Ve'ahihi
iya awadumwalu ilawelawenama neta mata namalina idi'wa alili.
10 Na wau namanamalina mugamugaina ana ita dova nigele iyamasele
ili'ilimani wuwuna mulimulitana namalina imwala'i alili. 11 Waloyemidi

miyamiyana isawali na hesi mayana namanamalina ilalaomane eeta tahanapui ebeha mata waloyemidi miyamiya vateyaina namanamalina idi'wa alili.

12 Ita yada nuwatuwu hae ana ita teina dova neta vehabana a'atepatu moiha. 13 Ita nigele dova Mosese. Iya ale'owena manina ilau'au'auhi haugana yana namanamalina ihabuhabulu ta isasawaline ta ebe Isileliwone havena hivinuvinui. 14 Na mayadi nuwapwanopwano mwalona ta wau haugana waloyemidi mugamugaina hivahili neta hiya ale'one ehebonane howola yadi nuwatuwu i'oi'oi'au'auhi ta nigele hiyavaivehulu. Wuwuna Besinana ibommo ainaena mata teina ale'one Yaubada ivaivehulu. 15 Na mwalona ta wau, haugana Mosese yana loina hivahili neta ale'one howola yadi nuwatuwu ilaulau'au'auhi. 16 Na hesi haugana tomowa i'ita gwaipileuyo Bada ainai neta Yaubada ale'one mata ivaivehulu. 17 Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi. Na havaidova ainai Bada Alu'aluwana imiyamiya neta ainai nigele loina bo yababa yana pai teya iyamiyamiya. 18 Ainaena maudoida nigele manida abalau'au'auhina na Bada yana vewasawasa tave'itaei. Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi eeta igwaipilegita ta ana ita dova Besinana yana wasawasa alidai imwalamwala'i.

Yada tapiyao dova walata

4 1 Ainaena teina waloyemidi vauvauna yana paihowa Yaubada yana atemuyamuyaena imohegai ta nigele ayatapiya. 2 Mumuga dawadawanidi yo vedebahinihinimayadi amwau gabaedi'o. Nigele mumuga oya'oyamaena ayamiyamiya yo nigele Yaubada yana walo ayapaipaihowa pwanoli. Na awamoiha maudoina ainaena Yaubada mehenai amiyamiya ebeha tomowa maudoidi yadi nuwanuwatuwu ilimani vehabana amoheuyoigai. 3 Wasa namwanamwana aguguyaei ta ebe italu aidawani mata tomowa tupwadi aidiyai italu aidawani. 4 Hiya nigele hiyayemidi wuwuna Tomodulele bale'u ana tauloina yababana yadi nuwatuwu i'auhidi. Iya iguduidi ta masele ihinahinalidi nigele howahowana na hi'ita lobai. Masele neta iya wasa namwanamwana ainaena ilalaomane. Na wasane ainaena Besinana yana vewasawasa i'abiye mahalava wuwuna iya Yaubada ana oleya moiha.

5 Nigele ayabom wasamai agugugugugyaei na Yeisu Besinana iya Bada wasana agugugugugyaeine. Na awalowalo neta ai yami taupaihowa Yeisu vehabana. 6 Mwalona Yaubada iwalo ebeha, ‘Mata guguyou holanai masele ihinali’. Na teina haugane Yaubada ehebonane yana wasawasa tahanapui neta ta'ita'ita ihinahinali Besinana maninai.

7 Hesi ai Yaubada yana wasawasa taumai tapitapiyadi aidiyai himiyamiya ta dova bagi namwanamwana walata miyamiyana alonai. Ai wahiyala mwala'i alilina a'abiye mahalava neta ai nigele alimaiyena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na hesi Yaubada iya ainaena. 8 Hauga daodaona hi'abiye nuwavitaigai na
hesi nigele hiya'abiye yababagai. Hauga tupwadi anuwatuwu bwaubwau
na hesi nigele ayatapiya. 9 Hauga tupwadi hi'abiye muyagai na hesi
Yaubada nigele iyanuwapwanopwanowegai. Hauga tupwadi hitalaigai
na hesi nigele ayasilahe moiha. 10 Hauga maudoina amwalomwalowoi
dova Yeisu ta ebe iya yawahina tomowa hi'ita holamaiyai. 11 Yama miya
ahubena ehebo ehebo alodiyai Yeisu vehabana na mwalowoi awutu
vahavahali moiha. Na teina alonai a'alama'i'ita ta ebe Yeisu yawahina
tomowa hi'ita. 12 Eeta moiha mwalowoi holamaiya ipaipaihowa na omiu
yawahi amlobalobai.

13 Yaubada yana Buki iwalowei iwalo, 'Ya'aubabada wuwuna yayemidi'.
Teina yemidine ehebonane alimaiyai vehabana na a'aubabadaei wuwuna
ayemidi. 14 Tahanapuiya'o neta iya Yaubadane ehebonane Bada Yeisu
mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o na hinage mata omiu na ai i'abiye
towolouyoigita. Yeisu baidada na ilau ahaigita ta talau iya mehenai.
15 Teina maudoina neta omiu vehabamiu. Na Yaubada yana ve'i'ila
idabalala boda ta boda aidiyai ta mata Yaubada yana vewasawasa ana
awayauwedo imwala'i.

Yemidiyena tamiyamiya

16 Eeta mata nigele ayatapiya. Moiha taumai hitapitapiya na hesi
alu'aluwamai ahubena ehebo ehebo i'abi'abiye vauvauyoi. 17 Na teina
vitaiwone habuludi hauga ahu'ahubalina alonai aveve'alodine, mata
vewasawasa mwala'ina yo miyamiya vateyaina ilawelawenama, teina
vitaiwone mata imwala'i gabaedi. 18 Hava ta ita'itadine nigele aidiyai
ayanuwanuwatuwu alili. Na hava nigele taya'ita'itadine hiya aidiyai
anuwanuwatuwu moiha. Wuwuna hava ta ita'itadine neta hauga
ahu'ahubalina vehabana na hava nigele taya'ita'itadine neta hauga
miyamiyavateyaina vehabana.

5 1 Na tahanapuiya'o neta taudane teina gwau tamiyamiyaneine
bale'uwai mata ilotalotalo'e na Yaubada ainaena vada tavai. Neta
vadane galewai nigele tomowa nimadiyena hiya'abi na mata imiya ta ilau
hauga nigele yana aba'ovi. 2 Teina haugane ta'am'amna yababa na yada
venuwa neta ebeha Yaubada vada vauvauna mata imohegita dova ale'o
vauvauna. 3 Ta ebe teina ale'one Yaubada imohegita mata alu'aluwada
nigele hiyabugewa. 4 Teina gwaune holanai amiyamiyane neta a'am'amna
yababa wuwuna anuwavitai. Nigele ebeha teina nuwanuwada ada ale'o
tavaivehuludi na hesi nuwanuwada Yaubada iveli'wagita tauda vauvauna
ainaena ta ebe yawahi tauna mata taudawa mwalomwalowoina i'abiye
sawali. 5 Yaubada iya teina ginauline ainai i'atububunigita ta Alu'aluwa
Ve'ahihi imohegita dova abavetuwuni. Eeta tahanapui neta mulitai abo
hava tupwadi vehabada i'atububunidiwa imohegita.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Ainaena hauga maudoina ta'atepatu. Tahanapuiya'o teina haugane
taudaone aidiyai tamiyamiyane neta howola nigele Bada baidada
tayamiyamiya yana tupwai. 7 Nigele vinunuwena tayalaulau na hesi
yemidiyena talaulaune. 8 Eeta ta'atepatu yo nuwanuwada ebeha
teina taudaone talaugabaidi ta talau Bada baidada tamiyamiya yana
tupwai. 9 Bwagana teina tamiyamiya tauda holadiyai bo Yaubada yana
tupwai ta miyamiya na hesi yada aipate mwala'ina ebeha ta'abiye
yaliyaya. 10 Wuwuna maudoida mata Besinana mehenai tatowolo ta iya
ilauvetalaegita. Tomowa ehebo ehebo hava tauna ainai ipapaihowaine
mata maihana ivai. Namwanamwana mata maihana namwanamwana na
yababana mata maihana yababana.

Besinana ainaena Yaubada baidada ta'awa heliheliyam

11 A'aipate ebeha tomowa tupwadi nuwadi avaidi wuwuna Bada
meheuhina ahanapuiya'o. Na Yaubada ihanapuigai'o ta hinage
nuwana omiu bada atemiyena amhanapuigai'o. 12 Nigele ebeha
a'awa namwanamwauyowegai mehemiyai na hesi vedova mata
ammwauhinigai ana wuwuna awalo auligomiu. Eeta yaiyadiwo tomowa
hivinunuidi tuluhaena na nigele yadi mumuga nuwa'alodiyai vehabana
hiyanuwanuwatuhu mata yadi walo amyemaihadi. 13 Ebe ayauyaule
dova tomowa yadi aubabada neta Yaubada vehabana na ayauyaulene. Na
ebe ulu'ulumai dumwadumwaludi neta omiu vehabamiu na ulu'ulumai
hidudumwalune. 14 Besinana yana velaune iloiloinaegai wuwuna
ahanapui neta iya ibom tomowa maudoida vehabada imwamwalowoine.
Ainaena ita hinage maudoida tamwalowoi. 15 Na maudoida vehabada
imwamwalowoine ta yaiyadiwo ita mayawahida nigele ebeha tabom
vehabada ta paihowa na hesi Besinana vehabana ta paihowa. Wuwuna
iya vehabada imwalowoi ta itowolouyo.

16 Ainaena teina haugane tomowa mata nigele yadi nuwatuwu
ayanuwatuwuidi bale'u nuwanuwatuwuna ainaena. Moiha mwalona
Besinana teina dova anunuwatuwuine na teina haugane nigele. 17 Haugana
tomowa ive'ehebo Besinana ainai neta iya tomowa vauvauna. Ginauli
miyamiyadi bada hi'ovi'o na ginauli maudoidi higwaipiledi ta dova
vauvaudi. 18 Teina ginauliwone maudoidi neta Yaubada ipapaihowaidine.
Iya mwalona ana aleha ita na Besinana ainaena igwaipilegita ta ita ana
geluwo. Na tomowa tupwadi apaihowaidi ta iya baidadi hi'awa au'augelu
neta Yaubada paihowane imomohegaine. 19 Yada wasa neta taumiya bale'u
maudoida Besinana ainaena na Yaubada i'awa au'augeluwegita ta nigele
yada yababao iyavahivahilidi. Na yaiyadiwo mata tomowa apaihowaidi ta
i'awa au'augeluwedi neta yewasane paihowana imomohegaine. 20 Eeta ai
Besinana vehabana a'au'aubabada, bada dova Yaubada iya i'awa'awanoi
ai awamaiyena. Na ai Besinana vehabana a'awa'awanoiyegomiu awalo,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

'Yaubada am'awanoiyei ta i'awa'awa au'augeluwegomiu'. 21 Wuwuna
Besinana nigele yana yababa na ita vehabada na Yaubada ipaihowai ta yada
yababa maudoidi i'avala gogoidi. Teina dova ipaihowai ta ebe tave'ehebo
Besinana baidada mata Yaubada yana paihowa dumwaluna ta ve'alo.

6 1 Nigele ta Yaubada baidamai yama paihowa toyawa holanai
a'awanoiyegomiu omiu Yaubada yana ve'i'ila tauvaina havena yana
ve'i'ilane amgebegebe awawai. 2 Wuwuna iya iwalowei iwalo,

'Atemuyamuya ana hauga ainai yami awanoi yabenaledi.
Na livahi ana ahubena ainai yahaguigomiu.'

Walo moiha, teina Yaubada yana atemuyamuya haugana ebeha mata ami
livahi amlobai.

3 Nigele nuwanuwamai ebeha yaiya teya yama paihowa i'itaye yababa.
Ainaena na ababe'u nigele teya yaiya yana amwaha ainai ayamwaumwauwi.
4 Hesi ginauli maudoidi holadiyai apaipaihowaidi ebeha a'abiye mahalava
neta ai Yaubada yana taupaihowao: Alama'i'ita moihanaena vitai yo
wewelohe yo muya holadiyena atowotowolo momohi. 5 Ama alehao hitalaigai
ta vada paipaiyai higuduigai ta himiya gwaigwaipileyegai na hiwalowalo
yababaigai. Na apaihowa wahiyala. Na nigele aya'eno'eno ili'ilimani. Na
nigele aya'ai'ai ili'ilimani. 6 Na yama nuwatuwu masemaselenaena yo
nuwatuwu hanahanapuwena yo yama nuwadobiyena yo aiyauyaena yo
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yo velau moihanaena a'abiye mahalavauyoigai
ai Yaubada yana taupaihowao. 7 Na yama walo moiha yo Yaubada
yana ala'alawowoliyena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana
taupaihowao. Na mumuga dumwadumwaluna avai ta iya yama aba'aleha
yo abalau'au'auhi. 8 Tomowa hive'ahihiyegai na tupwadi hi'ita dobiyegai
na hi'awa yababaegai na tupwadi hiwalo vetuvehaeyegai. Hiwalo ebeha
a'oya'oyama na hesi awalowalo moiha, 9 na hinage hiteibabaegai na hesi
hihanapuigai'o. Na hipaihowaigai ebeha amwalowoi na hesi mayawahimai.
Bwagana hitalaigai na hesi nigele hiya'oi'oiye mwalowoigai, 10 yo bwagana
hivenuwayababagai na hauga daodaona ayaliyaliyaya. Ama ita dova
tauwewelohe na hesi tomowa bagibagilidi a'abi'abiye tobwatobwadi. Na Ama
ita dova nigele teya hava alimaiyai na hesi ginauli maudoidi ai alimaiyai.

11 Ama geluwo omiu Kolinita awalo dumwalu alimiyai neta ginauli
maudoidi awalo mahalavaidi'o ta atemai aho'e gabaei alimiyai. 12 Ai
nigele atemai ayaguduidi alimiyena na omiu yami venuwaena atemiu
amguduidi alimaiyai. 13 Eeta teina yawalowalo laowa alimiyai dova omiu
natuguwao. Teina yama mumugane amyemaiha ta omiu hinage atemiu
amho'e gabaedi alimaiyai.

Ita Yaubada yana vada tapwalolo

14 Yaiyadiwo nigele hiyayemidi havena aidiyai ampatupatu. Wuwuna
mumuga dumwadumwaluna na mumuga yababana nigele howahowana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na hive'ehebo. Na nigele howahowana masele na guguyou himiya
gogoi. 15 Nigele howahowana Besinana na Tomodulele yadi nuwatuwu
ehebo. Tomowa yemiyemidina na tomowa nigele iyayemidi nigele
howahowana yadi nuwatuwu ehebo. 16 Yaubada yana vada tapwalolo
nigele howahowana aiwa tagitagi holanai himiya. Na ita Yaubada yana
vada tapwalolo dova iya yana Buki holanai iwawaloweine iwalo, 'Yau
mata holadiyai yo gamwagamwadiyai yamiya. Na yau mata yadi Yaubada
na hiya mata yagu tomowao.'

17 Na Bada iwalouyo iwalo,
'Omiu yagu tomowao,
amlaugabaedi yo hiya aidiyena amwaheigomiu.
Hava nigele iyamasele havena ainai am'abi'abilau,
ta yau mata yayaliyayaigomiu.'
18 'Eeta yau mata Tamamiu
na omiu mata natuguwao towatowahomiu yo waiwaihiumiu.'
Teina dova Bada Yaubada Tauwahiyala alili iwawaloweine.

7 1 Ainaena augeluwo moihadi omiu, teina waloyemidiwone
bada maudoidi tavaidi'o. Eeta yada nuwatuwu dawadawanidi
tata'wata'wataedi neta ginauliwone tauda yo alu'aluwada hi'abi'abiye
bi'idi aidiyena. Yauwahida ta'abiye masaledi Yaubada mehenai wuwuna
tave'ahihiyei.

Paulo yana yaliyaya

2 Atemiu amho'edi alimaiyai wuwuna nigele teya yaiya aya'abiye
yababa yo nigele teya yaiya ayave'ita pwanoli. Na hinage nigele
teya yaiya aya'oyamaei na yana tobwatobwa ayavai vehulu. 3 Teina
yawaloweine nigele ebeha yave'ewaigomiu wuwuna bada dova mwalona
yawawaloweiwa neta omiu ami nuwatuwu atemaiyai imiyamiya
eeta bwagana mata amwalowoi bo amiya na hesi hauga daodaona
talaulautoyawa. 4 Omiu vehabamiu ya'atepatu yo yanuwahaehae moiha.
Na ama vitai maudoidi holadiyai yagu nuwatuwu hitalu ta yaliyaya i'oiye
mwaugau.

5 Haugana tenem bada amahalava'o Masedoniya ainai na hesi howola
taumai nigele hiya'aiyawasi. Vitaiwo himiya gwaigwaipileyegai neta
veta'eta'e tomowa baidamaiyao yo meheuhi atemaiyai na amiyamiya. 6 Na
hesi Yaubada iya taunuwavitaiwo adi tau'abiye atepatu eeta Taito yana
laoma ainai i'abiye atepatugai. 7 Nigele yana laoma ibom ainaena iya'abiye
atepatugai na hesi vedova am'abiye atepatuwa wasana ainaena hinage
i'abiye atepatugai. Na yami velau yo yami nuwayababa yo yami talam
vehaguhagu yau vehabagu iwalowalo auligai ta yagu yaliyaya imwala'i alili.

8 Mwalona yagu leta ainai ya'abiye muyagomiu, ta vehabana
yanuwanuwatuwu na teina haugane nigele vehabana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yayanuwanuwatuwu wuwuna yagu leta i'abiye nuwayababagomiu hauga ahu'ahubalina. 9 Leta neta yalelele vehabana yayaliyaya. Na nigele yayayaliyaya ya'abiye nuwayababagomiune na hesi yayaliyaya wuwuna yami nuwayababa ainona neta yami nuwabui. Neta nuwayababane Yaubada nuwanuwana ainaena nigele aya'abiye yababagomiu. 10 Nuwayababa Yaubada nuwanuwana wuwuna neta nuwabui yana abavetuwuni ta tomowa hilaulau yawahai ta hi'awa namwanamwaei. Na taumiya bale'u yadi nuwayababa ainaena mwalowoi hive'ave'alo. 11 Am'ita hava Yaubada ipapaihowaine yami nuwayababa ainaena ta am'atepatu wahiyala na amnuwalele vedumwaluyoigomiu ainai. Eeta amwalo wahiyala mayami meheuhi yo mayami velau ammoheuyoigomiu mayami atetalam ta am'atububuni taumumuga yababa yemaihana vehabana. Ginauli maudoidi aidiyai am'abiye mahalavauyoigomiu neta nigele teya hava yami pwanoli. 12 Eeta teina leta yapaihowai nigele taupwanoli mehena yayasabui yo hinage nigele pwanoli ana tauyemaiha yayahaguhagui vehabana yayalaulele. Na yalaulele ebeha yami atetalam vehabamai Yaubada mehenai ya'abiye mahalava alimiyai. 13 Teina vehabana na yama nuwatuwu hiwahiyala.

Nigele yama nuwatuwu wahiyala ibom na hinage yama yaliyaya. Wuwuna Taito maumaudoimiu am'abiye wahiyala ta yana yaliyayaena i'abiye yaliyayagai. 14 Na yagu nuwatuwu haehae omiu vehabamiu yawalo auli ta nigele amya'abiye hinimayagau. Mwalona ginauli maudoidi awalowalowedi alimiyai neta moihadi. Eeta yama nuwahaehae Taito ainai vehabamiu neta imiya mahalava moihana. 15 Taito inuwatuwu avivini vedova amyayaliyayaine mayami meheuhi yo mayami ve'ahihi na hinage mayami awa'abi vehabana eeta yana velau vehabamiu iwahiyala. 16 Na yau yayaliyaya wuwuna ginauli maudoidi aidiyai yayemidiyegomiu moiha.

Tauyemidiwo yadi velau

8 1 Ama geluwo nuwanuwamai ebeha amhanapui hava Yaubada yana atemuyamuya ipapaihowaine tauyemidiwo yadi boda Masedoniya ainai. 2 Hiya vitai holanaena hilaulau neta towoi mwala'ina hive'ave'alo ta bwagana hiwewelohe na yadi yaliyaya imwala'i alili ta ainaena yadi velau idi'wa alili. 3 Mata yawalo mahalavaedi alimiyai neta velau ana mwala'i hava howahowadi mata himwaumwauwi neta himwauwi. Na hinage hava nigele howahowadi na himwauwi mata himwaumwau di'wa. Hibom yadi talam 4 alimaiyai hi'awanoi hamahamadudu ebeha Yaubada ana tauve'ahihiwo Yudeya vehabadi yadi tupwa hipaihowai hagu ainaena. 5 Yama nuwatuwu mata velau a'ava himwauwi na hesi hivelau di'wa wuwuna himoheuyoidi Yaubada ainai na mulitai atedi hitalamwedi alimaiyai. 6 Ainaena Taito bada velau ana vai ivetuwuni

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

gamwagamwanimiyai eeta a'awanoiyei ebeha ive'ovidi. 7Na ginauli dova
yemidi yo aubabada yo hanapu yo vehaguhagu nuwalelena yo yami
velau vehabamai aidiyai ammahuli alili. Eeta nuwanuwamai ebeha teina
hinage velaune paihowana ainai ammahuli moiha.
8Teina yawalowaloweine nigele dova loina na ebeha tomowa tupwadi
yadi vehaguhagu nuwalelena ya'abiye mahalava ta ainaena na yami
velau moihana yalautowoi. 9Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila bada
amhanapuiya'o. Bwagana iya imahuli alili na hesi ivewewelohеuyowei
omiu vehabamiu ta ebe yana vewewelohеyena iyemahuligomiu.
10Na yagu nuwanuwatuwu teina dova. Bolimai tuluhadai haugana
velau amvetuwuni inamwanamwa ta teina haugane amve'ovidi. Wuwuna
omiu velau ana taupaihowao mugamugaimiu yo hinage omiu tomowa
mugamugaimiu velau amyaliyayai. 11Mwalona velaune amyaliyayai na
yami yaliyayane iyemala moiha ta teina haugane hava howahowamiu yami
tobwatobwao aidiyena paihowane amve'ovi. 12Ebe velau tayaliyayai mata
yada velaune Yaubada vehabana iyaliyaya. Yaubada nuwanuwana hava alidai
imiyamiyane tamohei na hava nigele alidai iyamiyamiya nigele nuwanuwana.
13-14Teina nigele yawalo ebeha tomowa tupwadi vitai hi'avala
vehulu na omiu am'avalai. Na hesi nuwanuwamai neta maudoimiune
amtoyatoyawa. Wuwuna hiya adi vahali holanai ta ebeha omiu yami
mahuliyena amhaguidi. Eeta omiu mata ami vahali holanai yadi
mahuliyena hihaguigomiu. Teina dova mata ampaihowauyoigomiu ta
maudoimiu amtoyatoyawa. 15Dova Yaubada yana Buki holanai hilele
hiwalo, ‘Yaiya tomowa itano'ahai mwala'ina nigele ana tupwa mwala'ina.
Na yaiya tomowa nigele iyatano'ahai moiha nigele iya'abiye ahubali.’

Taito ma'ana geluwo yadi lau Kolinita

16Yaubada ainai ya'awa yauwedo wuwuna iya ipaihowai ta Taito yana
nuwalelene alimiyai dova yau. 17Moiha yama awanoi ainai italam na hesi
ami hagu ainai inuwalele moiha ta ibom yana nuwatuwuwena itowolo
ta ilalaowa alimiyai. 18Taito na tahida teya avetamaledi ta hilalaowa.
Wasa namwanamwana guguyana ainai tahida teina ilau'alili ta teina
ainaena tauyemidi yadi boda maudoidi hive'ahihiyei mwala'ina. 19Teina
tahidane tauyemidiwo yadi boda hivesinuwai ta iya mata ihaguigai
ta velaune alawei Yudeya. Ainaena Bada a'awa wasawasaei na mata
tomowa hihanapui neta nuwanuwamai tauyemidiwo ahaguidi. 20Teina
velau mwala'ina yaiyadiwo a'ita'ita avivini ebeha ahibahiba ili'ilimani ta
tomowa havena hivetavetalapili neta vehabana tahida teina alalauvaine.
21Eeta yama venuwa ebeha yama mumuga hinamwanamwa nigele ebeha
Yaubada mehenai ibom na tomowa hinage mehediyai.
22Hinage tahida teya avetamalei ta teina tomowaone ivetonugaedi
ta baidanao hilalaowa. Hauga bagibagilina alautowoi ginauli vagadi

yo vagadi aidiyena ta alolobaine iya tautalam. Na teina haugane iya tautalam moihana vehabamiu wuwuna alimiyai iyemidi. 23 Na Taito iya yagu taliyataupaihowa ta ami hagu vehabana iya baidagu apaipaihowa. Na tahidao bwau Taito baidanao hilalaowa neta hiya tauyemidiwo yadi bodao vehabadi hitowotowolo yo hinage Besinana yana vewasawasa hi'abiye mwala'i. 24 Eeta yami velau amve'itaedi aidiyai ta tauyemidiwo yadi boda maudoidi mata hi'ita lobai ta yama nuwahaehae iyemala moiha.

Yaubada yana tomowa adi hagu

9 1 Yaubada ana tauve'ahihiwo adi haguhagu amvetamalei Yudeya vehabana mata nigele howahowana yalaulele ili'ilimani. 2 Na Yahanapuiya'o neta nuwanuwamiu mwala'ina ebeha amvehaguhagu. Tomowa Masedoniya aidiyai yamwahinigomiu, yawalo, 'Hiya Gilisi bolimai tuluhadai bada hi'atububuni'o ebeha hivehaguhagu'. Na hibagibagili alili yami nuwalele nuwadi i'abiye mwahali. 3 Hesi tahidao yavetamaledi ta hilalaowane nigele ebeha yagu nuwahaehaene neta walo a'ava na hava yawalowalowedine ebeha am'atububuni na amha'waha'wa. 4 Ebe Masedoniya tupwadi baidaguwao alaowa ta hi'ita lobai nigele amya'atababuni, omiu yo ai tahinimaya moiha. Na yau hinage yahinimaya wuwuna vehabamiu yanuwahaehae. 5 Ainaena yawalo inamwanamwa tahidao ya'awanoiyedi ta hilau mugaiwa alimiyai ta mata velau amwalowalo yemidiyegauwa am'atububuni vateyaidi. Ainaena nonovana haugana ya'abimahalavawa ta imiya mahalava neta yami nuwatuwuwena amvelavelau na nigele hiyahuluhuluigomiu.

6 Teina amnuwatuwu ili'ilimani. Yaiya nigele iyalaupeli mwala'ina mata nigele iyalauyaba mwala'ina. Na yaiya ilaupeli mwala'ina mata ilauyaba mwala'ina. 7 Ainaena tomowa ehebo ehebo vedova yana nuwatuwu ipaipaihowai ebeha ipaihowai ta'i. Nigele ebeha mayana nuwavitai na ivelau yo hinage nigele ebeha ivelau wuwuna iya yana paihowa ebeha ivelavelau. Tomowa mayana yaliyaya na ivelau neta Yaubada yana awanamwanamwa. 8 Na Yaubada howahowana mata ami velau mwala'ina imohegomiu yo hauga daodaona ginauli maudoidi amnuwanuwaleleyedi mata amlobaidi ta howahowamiu. Na hinage mata vagavagana imohegomiu ta paihowa namwanamwadi maudoidi vehabadi howahowana. 9 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele iwalo:

> 'Tomowa nuwanuwana i'aiyauya hauga maudoina tauwewelohe aidiyai,
> Yana mumuga dumwaluna imiyamiya mata ilau ta hauga nigele ana higa'.

10 Yaubada taulaupeli venuvenu imohemohedi ta hilaulaupeli na mulitai venuvenu yo ai'ai namwanamwana ainaena tamahuli, na mata ipaihowai ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yami mumuga namwanamwana mahulina i'abiye mwala'i. 11 Eeta Yaubada
mata amwaha maudoidi aidiyena i'abiye mahuligomiu ta mayami mumuga
namwanamwa hauga maudoina, eeta tomowa bagibagilidi Yaubada hi'awa
yauwedowei yami velau vehabana neta ainaena hilolobaiwa.
12 Wuwuna teina velaune ampaipaihowaine nigele Yaubada yana
tomowao adi haguhagu iya ibom iyave'alo, na tomowa bagibagilidi
hinage ipaihowaidi ta Yaubada ana awayauwedo hi'abiye mwala'i
moiha. 13 Teina velaune paihowana ampaipaihowaine mata ami ita
imiya mahalava. Tomowa bagibagilidi mata Yaubada hi'awa wasawasaei
wuwuna yami walomahalava wasa namwanamwana vehabana. Na
yami velau mwala'ina aidiyai yo tomowa tupwadi aidiyai mata Yaubada
hino'owei wuwuna yami atetalamwena am'aiyauya. 14 Na vehabamiu
hi'awanoi ta ami velaune atediyai imwala'i wuwuna Yaubada yana
ve'i'ila mwala'ina alimiyai imiyamiya. 15 Yaubada nigele howahowada
ta'aubabadaei vehabana na ta'awa yauwedowei.

Paulo yana paihowa vehabana i'awa pa'ipa'i'i

10 1 Yau Paulo, Besinana yana nuwadobiyena yo yana
nuwanamwanamwaena ya'awanoiyegomiu. Tupwamiu amwalo
ebe yau baidamiu neta yanuwadobi na ebe yau amwaha daodaowai neta
yawalowalo wahiyala. 2 Eeta ya'awanoiyegomiu haugana yalalaowa
havena amhuluhuluigau ta yawalowalo wahiyala. Wuwuna yaiyadiwo
hiwalo bale'u yana nuwatuwuwena alaulau yahanapuiya'o mata aidiyai
walo wahiwahiyalana yavetowolo. 3 Moiha bale'uwai tamiyamiya na
hesi nigele bale'u yana nuwatuwuwena aya'ale'aleha. 4 Wuwuna yama
alehao ginaulidi neta nigele bale'u ginaulidi na hesi ala'alawowoli
haehae alilina. Yaubada yana ala'alawowoli ainaena ali wahiwahiyaladi
hibuibuiyedi. 5 Awa pa'ipa'i'i yo abawalo gagasao maudoidi Yaubada yana
hanapu hi'ale'alehai ai agohalo'elo'edi. Na nuwanuwatuwuwo maudoidi
apaidi ta Besinana hi'awa abiyei. 6 Haugana ebe am'awa'abi ili'ilimani ai
a'atububuni'o ta tau'awa sewa maudoidi ayemaihadi.
7 Ebe teya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo iya Besinana yana
taupaihowa, bada ebe inuwatuwuyo neta ai hinage Besinana yana
taupaihowao. 8 Ebe yada Bada yana loina imohemohegai mata vehabana
yawalo haehae habuluna na nigele yayahinimaya wuwuna yagu
loina ainona ebeha yami yemidi ya'abiye wahiyaladi na nigele ebeha
agohalo'edi. 9 Nigele ebeha yawalo yemeheuhigomiu yagu letao aidiyena.
10 Tomowao tupwadi yadi aubabada hiwalo, 'Paulo leta ainai yana walo
hiwahiyala yo hivitai. Na hesi haugana iya baidada nigele teya yana
wahiyala ta yana walowo dova ginauli awa'awawa.' 11 Tomowao teina
ebeha hihanapui ili'ilimani neta haugana ai lovai na yama leta alodiyai
awalowalowedi mata neta dova yama mumuga haugana ai badamiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Ami geluwo tupwadi hino'ono'oweuyowedi. Havena awalowalo
ta ebeha avetoyatoyawa wuwuna yehadi himwaumwauhinidi. Na hesi
tomowa teina hiyauyaule wuwuna hiya hibom adi liveyena hivetoyatoyawa.
Na hinage yadi mumuga hivetoyatoyawa adi geluwo baidadiyao eeta
hibom hi'awa namwanamwauyowedi. 13 Yaubada yana paihowa dalava
tupwadi aidiyai yo gamwagamwanimiyai imohegai'o na neta paihowane
ana higahiga a'au'aubadaeine ta anuwahaehaeyeine na hesi ai mata
nigele nuwahaehae ana higahiga ayadi'wai. 14 Ai nigele ayalaulau alili
nuwahaehae ainai wuwuna moiha Besinana wasana namwanamwana
ai amumugaiyeine. 15 Ainaena yagu nuwahaehae vehabamiu neta nigele
tomowa tupwadi yadi paihowa vehabana na yayanuwahaehae. Hesi ai
paihowa vehabana yagu nuwatuwu wahiwahiyalana ebeha yami yemidi
imwalamwala'i ta mata yagu abapaihowaowa gamwagamwanimiyai hinage
imwala'i. 16 Mulitai abo alau dalava amwaha dodaowai tupwadi aidiyai
wasa namwanamwana aguguyaei. Ainaena mata nigele ayalau tahidao yadi
abapaihowa dalavadi aidiyai ta havena awalo haehae tomowa tupwadi yadi
paihowa ainona vehabana. 17 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo,
'Yaiya nuwanuwana na iwalo haehae Bada hava ipapaihowaidine vehabana
iwalo haehae'. 18 Wuwuna ebe Bada towaho i'awa namwanamwaei
neta inamwanamwa Yaubada mehenai na ebe towahonane ibom i'awa
namwanamwaeuyowei neta nigele iyanamwanamwa Yaubada mehenai.

Paulo na tauyewasa oya'oyama

11 1 Nuwanuwagu am'alama'i'ita ta aubabada yauyaule habuluna
yapaihowai. Yauwedo na amtalamwegau ta yapaihowai.
2 Yaubada yana alomagigiliyena vehabamiu ya'alomagigili. Wuwuna
omiu dova nuwapuyo ta ebeha mata yawalo yemidiyegomiu dova vahala
atena masemaselena hilalawei mwanena ehebo mohimohili Besinana
ainai. 3 Na yameheuhi wuwuna mata tomowa hiniuligomiu ta yami
nuwanuwatuwuwo hivetauyabayababadi ta yami talam masemaselena
maudoina Besinana ainai amlaugabaei. Dova mwalona mwata yana
oyama hanahanapuwena Ive i'o'oyamaeine. 4 Ebe tomowa teya ilaoma na
Yeisunane agugugugugyaeine imiyamiya na Yeisu vagana iguguyaei neta
am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na Alu'aluwa Ve'ahihi
amvavaiwa imiyamiya na alu'aluwa vagana amvai neta am'atububuni
moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na hinage ebe wasa namwanamwana
alimaiyai amvavaiwa imiyamiya na vagana amvai neta am'atububuni
moiha ebeha ammoheuyoigomiu. 5 Teina tomowaone hiyogauyowedi
tauyewasao gamwagamwanimiyai na hesi nigele hiya namwanamwa
di'waigau. 6 Ta mata walo ainai nigele yayanamwanamwa na hesi
hanapu ainai yau bada ainaede. Neta hanapune imasele ili'ilimani hauga
bagibagilina yama mumugao maudoidi aidiyena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Yaubada wasana namwanamwana yaguguyaei alimiyai neta nigele
yaya'awa maihaei, na yamwau dobiuyowegau ta ebeha ya'abihinigomiu.
Na teina mumugane yapaipaihowaine neta yababa yapapaihowaine,
bo? 8 Haugana gamwagamwamiyai yapaipaihowa neta tauyemidi boda
tupwadi aidiyai ya'abilau na omiu nigele. Na yagu abilaune ana ita
dova yadi mane ya'aivavali ta ainaena yahaguigomiu ta nigele ami
vaga teya. 9 Na haugana yau baidamiu tamiyamiya na ya'abiye ahubali
ginauli ainaena nigele teya yaiya yaya'abiye vitai. Wuwuna tahidao
Masedoniyaena hilalaomane hiya yagu miya ahubali ainai hihaguigau.
Na hauga mulitai mata nigele yaya'abi'abiye vitaigomiu dova hinage
mwalona nigele yaya'abiye vitaigomiu. 10 Besinana iya tauwalo
moihana na yau hinage yawalo dumwalu alimiyai neta mata nigele teya
yaiya Gilisi tupwanaena yagu nuwahaehae iya gudui wuwuna nigele
yaya'abiye vitaigomiu. 11 Nigele yayavelauwegomiu eeta teina walone
yawawaloweine, bo? Nigele ali'alili. Yagu velau omiu vehabamiu Yaubada
ihanapuiya'o.

12 Na hava yapaipaihowaine neta nigele maihana eeta mata
yapaipaihowa ala'alabiliyei. Wuwuna yaiyadiwo yadi nuwahaehaeyena
hiwalo ebeha yadi paihowa dova ai mata yaguduidi.

13 Tomowa teina dova neta nigele tauyewasa moihadi. Hiya taupaihowa
oya'oyamao adi ita moihadi hidawanidi na hipaihowauyoidi ta dova
Besinana yana tauyewasao. 14 Na havena am'alu'aluwagavai wuwuna
Tomodulele ana ita moihana idawadawani na ipaihowauyoi ta ana ita
dova masele ana tausagenawasa. 15 Eeta ebe yana taupaihowao hinage
adi ita moihadi hidawadawanidi na hipaihowauyoidi ta dova mumuga
dumwaluna ana taupaihowao neta havena am'alu'aluwagavai. Teina yadi
paihowane yana aba'ovi ainai na hava hipapaihowaiwa mata maihana
hivai.

Paulo yana yewasa muyana

16 Na yawalo auliuyoigomiu havena teya yaiya i'awa'awa
yauyauleyegau. Ebe am'awa yauyauleyegau yede amtuluhahegoyaegau
ta mata yagu abanuwahaehae habuluna. 17 Yagu nuwahaehae ainai bada
ebeha yawalo neta nigele Bada yana nuwatuwuwena yayawalowalo na
yabom yagu yauyauleyena teina nuwahaehaene ainaena yawawaloweine.
18 Boda holamiyai neta hiwalowalo haehae dova bale'u maudoina ainai
ta hinage yau mata yawalowalo haehae. 19 Omiu amhanapu alili eeta
tauyauyaulewo amtalamwedi ta alimiyai hinuwanuwahaehae! 20 Wuwuna
ebe tomowa ivehevaliyegomiu na yami namwanamwa itanotanoidi yo
oyamaena ivaivaigomiu yo i'ita'ita dobiyegomiu yo ilaunavanavaigomiu
neta amtalamwei ta teina dova ipaipaihowaine. 21 Yau yatapiya ta nigele
yayatalaigomiu. Neta yagu abahinimaya, bo?

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hesi ebe yaiya howahowana ginauli hava vehabana inuwahaehae yau
hinage dova howahowagu yanuwahaehae. Teina ya'au'aubabadane neta
dova yauyaule. 22 Ebe hiya Hibulu, yau hinage Hibuluwena. Ebe hiya
Yudeya yau hinage Yudeyaena. Ebe hiya Abelaham tubunao yau hinage
Abelaham tubuna. 23 Ebe hiya Besinana yana taupaihowao yau hesi yana
taupaihowa ili'ilimani moiha ta yadi'waidi. Teina ya'au'aubabadane
neta dova buwa. Yagu paihowa wahiwahiyala ainai yo vada abapaiyai
yo tomowa hitalaigau aidiyai yo hauga bagibagilina mwalowoi yawutu
vahavahali. 24 Pwedipwedili ana bagibagili 39 himomohegaune neta mai
nima ehebo yavevealodine hiya Yudeyaone aidiyena. 25 Lomaone mai
tonuga hipwepwediligaune. Na mai ehebo tomowa tupwadi ebeha gaimaena
higohaye mwalowoigau. Na mai tonuga wagaena yayoyoline na mai ehebo
ni'uwai yatubatuba neta ahubena ehebo na boniyai ehebo. 26 Na yagu adau
bagibagilidi holadiyai yasilahe abaita ainaena yo yasilahe tau'aivavali
aidiyena. Na yasilahe yagu taliya Yudeya aidiyena yo yasilahe nigele
Yudeya aidiyena. Dalava mwala'idi holadiyai yo balabala awawai bada dova
muya yave'ave'alodi. Gabwai bada dova muya yave'ave'alodi yo yasilahe
tauyemidi oya'oyamao aidiyena. 27 Paihowa vitavitaidi yapaihowaidi ta
ya'ala'i'iwahi. Hauga ibagibagili alili boniyena nigele yaya'eno'eno. Na
vahali yo gadomaguni holadiyai yamiyamiya yo hauga bagibagilina nigele
agu yo nigele agu ale'o ta gwaugwau holadiyai yamiyamiya. 28 Na nigele
teina mumugaone hibom. Na hesi yanuwanuwatuwu tauyemidi yadi boda
maudoidi vehabadi ahubena ehebo ehebo iya i'abi'abiye vitaigau moiha.
29 Haugana tomowa teya itapiya neta yau hinage yatapiya. Na haugana
tomowa teya hi'abiye be'u neta yau yanuwavitai moiha.

30 Ebe mata yanuwahaehae mata ginauliwowa hi'abi'abiye tapiyagauwo
himiya mahalava na vehabadi yanuwahaehae. 31 Bada Yeisu yana
Yaubada yo Tamana awanamwanamwa miyamiya vateyaina ihanapuiya'o
neta nigele yaya'oya'oyama. 32 Haugana yau Damasiko na tauwasawasa
Aletasi elauhanai tauloina dalava awa'edana ainai tau'ita aviviniwo
ivetowolodi ta ebeha hi'abi avivinigau. 33 Hesi tauyemidiwo tupwadi
dalavane alinane hawahawagana ainaena kodowena hive'abahi
dobiyegau ta tauloinane yadena gabaeine.

Yaubada eno'ita'ita Paulo imomoheine

12 1 Nuwahaehae nigele teya hava ana namwanamwa na nigele
howahowagu ta awagu yagudui eeta mata yanuwahaehae.
Hesi teina haugane eno'ita'ita yo abiye mahalava Bada imomohegauwa
mata ya'aubabadaedi. 2 Bolimai 14 bada hi'ovi'o ainai tauyemidi[a]

---

[a] **12:2** Tauyemidi neta Paulo iya ibom vehabana i'au'aubabadane. Nigele nuwanuwana ebeha iwalo haehae eeta tomowa teya vehabana i'au'aubabadane.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yahanahanapui Yaubada i'abihini ta ihahaene galewa haehae ali'alilina ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui, na Yaubada ihanapuiya'o. 3-4 Yahanapuiya'o neta Yaubada teina tomowane i'abihiniya'o ta ihahaeyeine yana abamiya wasawasana ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui. Yaubada ihanapuiya'o. Na tenem ainai hava ibebenaledine nigele howahowana ta'aubabadaedi yo nigele iyalowoinanei tomowa awadiyena hiwalowei. 5 Eeta teina vehabana mata yanuwahaehaeyei na yau vehabagu mata nigele yayanuwahaehaeyowegau. Hesi ginauli hava yagu tapitapiya hi'abiye mahalavadi mata yanuwahaehaeyedi. 6 Ebe nuwanuwagu yanuwahaehae mata yau nigele buwa wuwuna yawalowalo moiha. Eeta mata nigele yayanuwahaehae wuwuna nigele nuwanuwagu ebeha tomowa hi'abihinigau, na hava aliguwai hi'i'itadine yo hibebenaledine neta aidiyena hi'ita lobaigau.

7 Teina abiye mahalavaone Yaubada imomohegaune neta moiha imwala'i alili na Yaubada nigele nuwanuwana ebeha yanuwahaehae. Eeta vitai italamwei aliguwai dova haihaili womawomalina taugu iwomawomali. Na teina neta Tomodulele yana taupaihowa italaigau na i'abiye laumwauwigau ta mata nigele yanuwahaehae di'wa.

8 Teina vehabana na mai tonuga Bada ainai ya'awanoi ebeha haihaili womawomalina ivai vehulu. 9 Na hesi aliguwai iwalo, ‘Havena, yagu ve'i'ila owa howahowam wuwuna yam tapiya haugana neta yau yagu ala'alawowoli yana hauga wahiyala’. Ainaena na yayaliyaya alili yagu tapitapiya yagagasaedi neta mata Besinana ala'alawowoli aliguwai imwauwi. 10 Besinana vehabana na vetapitapiya yo walo hinahinali yo silahe yo taumuya yo vitai hauga maudoina aidiyena yanamwanamwa. Wuwuna yagu tapiya haugana neta abo yawahiyala moiha.

Paulo inuwanuwatuwu Kolinita vehabadi.

11 Yagu walo dova yauyaule na hesi omiu ampaihowaigau eeta teina dova ya'au'aubabadane. Bada ebe am'awa namwanamwaegau, na hesi nigele. Teina tomowaone hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai, na hesi nigele hiyanamwanamwa di'waigau, bwagana yau ginauli awa'awawa. 12 Gamwagamwamiyai ya'alam'i'ita ili'ilimani na ve'ive'ilala yo vedevedede yo paihowa wahiwahiyaladi bagibagilidi aidiyena ya'abiye mahalavauyowegau neta yau tauyewasa moihagu. 13 Yagu mumuga gamwagamwanimiyai neta dova hinage yagu mumugane vali tauyemidiwo boda maudoidi aidiyai, na hesi haugana ya'ahubali ginauli aidiyena nigele teya yaya'abiye vitai. Yauwedo na teina paihowa pwanone vehabana amnuwahamuigau.

14 Teina yagu hauga tonugana ya'atububuni ebeha yalaowa ta yataubo'eyegomiu na mata nigele ya'abiye vitaigomiu. Nigele yami

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tobwatobwa yayavenuwa wuwuna yau dova tamamiu. Eeta hedaheda nigele yadi paihowa ebeha hinadiyao yo tamadiyao adi haguhagu vehabana hi'atububuni. Na hesi hina yo tama hiya yadi paihowa natudiyao adi haguhagu hi'atububuni vehabadi. **15** Yagu abayaliyaya neta ami haguhagu vehabana yagu tobwatobwa maudoidi yatalamwedi yo hinage yatalamweuyogau vehabamiu. Neta yagu velau ana mwala'i imiya mahalava. Na vedova omiu yami velau mata ihabulu?

16 Na tupwamiu am'au'aubabada amwalo, 'Paulo yama tobwatobwa nigele iyatanotanoidi na yana hanapuwena i'oya'oyamaegai'. **17** Tomowaowa yavetamalediwaowa alimiyai, vedova teya aidiyena ya'oyamaegomiu na yami tobwatobwa yatanoidi? Nigele! Amhanapuiya'o neta nigele yayapaihowa. **18** Taito ya'awanoi hamahamadudui ebeha ilaowa alimiyai. Na tahida teya yavetamalei ta iya baidana hilalaowane. Vedova yami tobwatobwa itanoidi? Nigele. Iya na yau yama mumuga ehe'ehebodine.

19 Teina leta amvahivahiline nuwana amnuwanuwatuwu ebeha mehemiyai a'au'aubabadane ama ve'ewa ana abiyedumwalu vehabana, nigele. Na hesi ai Besinana yana taupaihowao ta amiyamiya na a'au'aubabada Yaubada mehenai ta ebe a'abiye wahiwahiyalagomiu. **20** Na yagu meheuhine neta nuwana ebe yamahalavawa ta mata ya'itagomiu nigele dova yagu nuwanuwatuwu vehabamiu. Na yami mumugao mata nigele hiya'abiye yaliyayagau, na hava yapaipaihowai mata nigele hiya'abiye yaliyayagomiu. Na yagu meheuhine neta nuwana mata manini yo alomagigili yo modi'ini yo aiduma yo awayabayababa yo vetalapili yo nuwahaehae yo talina tui yalobaidi. **21** Hinage yagu meheuhine neta nuwana mata yagu laugwaipileuyowa ainai Yaubada i'abiye nuwadobiyegau mehemiyai. Na tomowa bodadi mwalona yababa hipaihowaidi ta nigele hiyanuwabui aidiyai mata yadou vehabadi. Hiya nuwatuwu bi'idi mumugadi hipaipaihowaidi yo meheganawali yo paihowa bi'ibi'idi hipaipaihowaidi mata vehabadi yadou.

Paulo yana walo gudugudu

13 **1** Teina yagu hauga tonugana yalalaowa alimiyai. Dova loina teya iwalo, 'Ebe tauwalo moiha bwau bo tonuga ve'ewa hava ainai yadi walo ana benali ehebo abo mata ammulitaei'. **2** Omiu yaiyadiwo mwalona yababa ampaipaihowaidi yo omiu nigele amyapaipaihowaidi ebeha yawalo gudugudui gomiu maudoimiu. Mwalona yagu laowa bwauna ainai yawalowei na teina yau lovai ta mata yawaloweuyoi, haugana yalalau gwaipileuyowa tauyababa maudoidi lauvetala mata hive'alo. **3** Yami venuwa ebeha amhanapui neta Besinana aliguwena i'au'aubabada eeta ana moiha mata ya'abiye mahalava. Iya yana paihowa alimiyai nigele iyatapiya na hesi alomiyai iwahiyala alili. **4** Bwagana

Yeisu tapiya holanai hive'abahi na hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena mayawahina. Dova itatapiyane ai hinage atapitapiya na yama paihowa alimiyai neta Yaubada yana ala'alawowoliyena mata iya baidamai amiya.

5 Am'itauyoigomiu yemidi amwahanaena amlaulau bo nigele. Yami mumuga am'ita lobaiya'o ebeha Yeisu Besinana alimiyai imiyamiya. Ehe, iya alimiyai imiyamiya. Na ebe ginauli yababadi ampaipaihowaidi na ambe'u neta nigele. **6** Na yayemidi neta mata am'itagai ebeha nigele ayabe'u. **7** Na Yaubada ainai a'awanoi ta mata ihaguigomiu yo havena yababa ampaipaihowaidi. Nigele ebeha ama ita a'abiye mahalava ta tomowa hiwalo yama paihowa idumwalu, na omiu ebeha yami mumuga maudoidi hidumwalu. Bwagana ama ita dova nigele taupaihowai namwanamwamai na hesi nuwanuwamai ebeha yami mumuga maudoidi hidumwadumwalu. **8** Wuwuna ai nigele howahowamai ta walo moihana agudui. Hesi howahowamai ta walo moihana vehabana apaihowa. **9** Mata ayaliyaya ebe atapiya na amwahiyala. Na a'awanoi ebeha Yaubada ihaguigomiu ta yami mumuga hinamwanamwa moiha. **10** Yau lovai na teina yalaulele ebeha yalalaowa ta nigele ebeha abiye dumwalugomiu vehabana yagu walo yo yagu mumuga hivita moiha. Na yagu loina neta Bada imohegau ebeha yami yemidi ya'abiye wahiyaladi na nigele ebeha yagoha loe'elo'edi.

Paulo yana awayauwedo

11 Tahiguwao, teina yagu walo ana higa. Kaiyoni! Am'aipate wahiwahiyala ta ebe yami mumuga hinamwanamwa moiha. Yagu guguya ambenaledi ta maudoimiu nuwamiu ehebo yo nuwahegoyaena ammiyamiya. Na velau yo nuwadaumwali ana Yaubada mata omiu baidamiu ammiyamiya.

12 Ainihoniho ve'ave'ahihina ainaena am'awa yauwedoweuyoigomiu. Yaubada ana tauve'ahihiwo maudoidi hi'awa yauwedowegomiu.

13 Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila yo Yaubada yana velau yo Alu'aluwa Ve'ahihi yana ve'awa'au'augelu maudoimiu alimiyai imiya vahaligomiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

GALETIYA

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo, Yeisu Besinana yana tauyewasa teya, nigele tomowa
yadi vesinuwaena, na hesi Yeisu yana vesinuwaena, yo hinage
Tamada Yaubada. Ibom Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi. 2 Na
tahidao baidaguwao yami leta avetamalenawa omiu tautapwalolo, boda
ehebo ehebo tupwa Galetiya holanai ammiyamiya.
3 Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena ammiya
namwanamwa. 4 Wuwuna Tamada Yaubada yana nuwatuwu teina dova,
ainaena Yeisu ibom italam ta imwalowoi yada pwanoli vehabadi, eeta
ihaguigita teina bale'u yababana yana wahiyalaena, 5 teina vehabana
Yaubada ainai tawalowalo vetuvehae, nigele yana aba'ovi. Moiha.

Wasa namwanamwana ehebo ta'i

6 Abanuwapwanopwano teina aliguwai, wuwuna Yaubada mugai
ivesinuwaigomiu ta ebe Besinana ainaena ve'i'ila amlobai, yo wasana
namwanamwana amyemidiyei. Na mwayamwayauwena teina hauga
amta'wata'wataena'o, na wasa vagana amyemidiyeine. 7 Wasa
namwanamwana ehebo ta'i, na nigele teya hinage wasa iyamiyamiya,
na hesi tupwadi tomowa bada hivelau pwanopwanogomiu'o, wuwuna
nuwanuwadi yo Besinana wasana himwau gwaipile ta ainaena
hi'oya'oyamaegomiu. 8 Besinana wasana mugai ambenaleine neta
moihana, eeta havena teya yaiya vali wasa imohemohegomiu. Ai
yo tausagenawasa galewaena nigele howahowana wasa vagana
ayamohegomiu. Na ebe yaiya wasa namwanamwana imwau gwaipile ta
vali wasa iyemahalava, vitai mata ilobai Yaubada ainaena. 9 Bada mugai
awalo mahalava'o alimiyai, na teina hinage yawalo mahalavauyo neta
ebe yaiya vali wasa imohegomiu, yababana mata ilobai Yaubada ainaena.
10 Vedova, tomowadine adi walo vetuvehae vehabana
yanuwanuwatuwu, bo nuwana Yaubada ana walo vetuvehae? Wuwuna
ebe tomowa yadi nuwatuwu yapaipaihowai, nigele howahowagu ta
Besinana vehabana yavetaupaihowa.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo yana nuwabui

11 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini neta wasa namwanamwana
yawalowalo mahalavae, nigele tomowa aidiyena. 12 Wasane nigele
tomowa yadi walomahalavao yo yadi ve'itao aidiyena, na hesi
Yeisu Besinana yana ve'itao aliguwai ainaena. 13 Na yagu mumuga
mugamugaina, haugana taumiya Yudeya yadi boda holanai yamiyamiya,
neta ambenalena'o, ebeha Yaubada yana bodao ya'abi'abiye muyadi na
nuwanuwagu yo yamutudi. 14 Ainaena agu yasowone taumiya Yudeya
holanai yawahiyala gabaedi, wuwuna tubudao yadi mumuga vehabana
ya'ai'aipate wahiyala na agu yasoyasowowa yadi aipate tupwana ta'i.
15 Haugana nigele hiyalabahigau, na mugai Yaubada yana ve'i'ilaena
bada ivesinuwagau'o, 16 ta ibom yana nuwatuwena natuna aliguwai
ive'itaei, ta yavetauyewasa vehabana nigele Yudeya aidiyai. Ainaena
nigele yayalaulau tomowa aidiyai habi panivila wasa teina vehabana.
17 Nigele yayalau Yelusalem Besinana ana tauyewasa mugai aidiyai, na
hesi yalau Alebiya, ta nemai yamiyamiya ana higa yalau gwaipilema
Damasiko.
18 Mulitai bolimai tonuga tuluhadiyai yahae Yelusalem, Pita yatau
bo'eyei, na nemai baidagu ahubena 15 amiyamiya. 19 Na Yeisu ana
tauyewasa bahudi nigele yaya'itadi. Neta bada Yemesa, ibom yada Bada
tahina. 20 Yagu walo teina Tamada mehenai yaleledíwa nigele teya hinage
oyama.
21 I'ovi na Yelusalem yalaugabaei ta yalau Siliya yo Silisiya yadi
tupwa ainai. 22 Na haugana yamiyamiya aidiyai Besinana yana bodao
Yudeya tupwanao aidiyai nigele agu oleya hiyahanapui. 23 Bada
wasagu hibenalena'o ebeha ‘Ibom mugai iyeyemuyagitawa, na hesi
bada inuwabui'o, ta wasa namwanamwana mugai ilaulaugagayoweiwa
hauga teina iguguguyaei.’ 24 Ainaena Yaubada hiwalo vetuvehaeyei yagu
nuwabui vehabana.

Besinana ana tauyewasao hitalam Paulo yana guguya ainai

2 1 Bolimai 14 hi'ovi na Banabasi baidagu ahaeuyo Yelusalem na Taito
yalauvai ta baidamai ahahaene.
2 Na yagu lau wuwuna Yaubada yana ve'ita aliguwai. Eeta yahae
Yelusalem, na yalau Yaubada yana bodao adi taumugaiwo aidiyai, ta
abom a'au'aubabada, na yagu yewasa yaguguyaei hiya nigele Yudeya
aidiyai. Wuwuna nigele nuwagu yaguguya awa'awawa, eeta yadi
taumugaiwo yagu guguyane hi'awa namwanamwaei.
3 Na Taito i'wayabuigau ta ahahaene Yelusalem, ibom teya towaho
Gilisi, na hesi taumugaiwone nigele hiyaloinaei yo ebe 'wapina hihapi
vehulu ana ve'ive'ilala dova hibom. 4 Na tupwadi adi geluwo oya'oyamadi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bada alimaiyai hiluwuma'o, nuwanuwadi yada miya namwanamwana
Yeisu Besinana imomohegitawa hi'ita, na hibom nigele tauyemidi moiha,
nuwanuwadi yo loina vitaina himohegai. 5 Na hesi yadi loina maudoina
ata'wata'wataei, ta nigele teya hava ainai ayatalam. Havena yada wasa
moihana himwaumwau gwaipile.
6 Na hinage tauyewasao tomowa hiyogaedi adi taumugaiwo, na hesi
nigele yayamodemode aidiyai nuwana hiya taumugaiwo bo taumulitao
wuwuna maudoida Yaubada mehenai tatoyatoyawa, hiya havena teya
lauhepoi himwaumwauwi yagu guguyane ainai.
7 Na hesi taumugaiwone Yaubada yana veguveguyai hihanapuiya'o ebe
yau wasa namwanamwana yaguguguyaei hiya nigele Yudeya aidiyai, na
Pita hesi iguguguyaei Yudeya aidiyai. 8 Wuwuna Yaubada Pita wahiyala
imohena'o yana paihowa Yudeya aidiyai, na yau hinage dova wahiyala
imohegau yagu paihowa hiya nigele Yudeya vehabadi.
9 Ainaena taumugaiwone, Yemesa, Pita na Yoni, Yaubada yana velau
aliguwai hi'ita lobai, na hitalam Banabasi yo yau alimaiyai, ta nimamaena
avelau. Hitau tonugaone tomowa hi'awa taumugaiyedi hitalam alimaiyai
ta ebe yau yo Banabasi alau hiya nigele Yudeya aidiyai, na hibom hilau
Yudeya aidiyai. 10 Ta ehebo ginauli vehabana hivenuwamwauwegai,
ebeha wewelohedi ahaguidi. Ginauli teina inamwanamwa alili eeta hauga
maudoina ya'ai'aipate wahiyala vehabana.

Paulo Pita iwalo debadebai

11 Hauganane Pita ilaoma Anitiyoki ainai, ta nemai yana mumuga
nigele hiyadumwalu, ta yawalo debadebai yana mumuga yababadi
vehabana. 12 Moiha ta'i, yana lau mugaima ainai yana mumuga
namwanamwana, eeta Yaubada yana bodao hiya nigele Yudeya i'awa
au'augeluwedi ta baidanao hi'ai'ai ehebo, na mulitai tupwadi Yemesa
yana bodao hilaoma, ta Pita Yudeyao imeheuhedi, eeta ai toyawa
nigele Yudeya baidanao ita'wata'wataei, yo ilaugabaidi. Neta Pita yana
lauhapuli. 13 Eeta taumiya Yudeya bahudi hinage hi'oyama, ta Banabasi
hinage yadi oyamane imulitaei.
14 Ainaena yau yahanapuiya'o ebeha Yeisu Besinana wasana
dumwadumwaluna nigele hiyamulimulitaei moiha, ta maudoidi mehediyai
Pita yapanivilaei, yawalo, ‘Augelu, owa Yudeya towahona, na tupwana
hauga taumiya Yudeya yada mumugao utautau gabaedi na vali dalava
mumugadi uve'ao'aonaedi, eeta vedova mata vali dalava tomowadiyaone
u'abiye nuwabuidine ta ita Yudeya mumugada himulitaei?’

Yaubada i'awa namwanamwaegita yada yemidi a'ava ainaena

15 Hiya nigele Yudeya dalava maudoina aidiyai yabayababadi ta'i, na
tabom hesi taumiya Yudeya, 16 tahanahanapui neta Yaubada tomowa

i'awa'awa dumwaluwegita nigele Mosese yana loina ana awa'abiyena, na hesi yada yemidi Yeisu Besinana ainai vehabana. Wuwuna ita yada yemidi Yeisu Besinana ainai tamwauwiya'o ta Yaubada i'awa dumwadumwaluwegita. Na hesi yada yemidi nigele Mosese yana loina ana awa'abi ainai tayamwaumwauwi, wuwuna Yaubada nigele tomowa iya'awa'awa dumwadumwaluwedi Mosese yana loina ana awa'abi vehabana.

17 Maudoimai taumiya Yudeya nuwanuwamai yo Besinana yana mwalowoi ainaena Yaubada i'awa dumwaluwegai. Na tupwana hauga alaulau hapuli pwanoli ainaena, vedova teina, nuwana Besinana ivevelau pwanoligai? Nigele.

18 Yau ebe yawuyouyo ta yagu yemidi Mosese yana loina ainai yamwauwi, neta yayababa'o. **19** Wuwuna Mosese yana loinane bada iyemwalowoigau'o, na mulitai yana wahiyala aliguwena i'ovi'o, ta ebeha yawahi moiha yalobai Yaubada yana paihowa vehabana. **20** Besinana baidagu bada hive'abahi gogoigai'o, ta yamwamwalowoine na hesi yawahigu yalobauyoi, nigele yau yawahiguwena na Besinana yawahina aliguwai imiyamiya. Teina hauga mayawahigu yamiyamiya, na yawahigune wuwuna neta yagu yemidi Yaubada Natuna ainai. Besinana ibom yana ve'i'ilaena italamyowei, ta vehabagu imwamwalowoine.

21 Havena Yaubada yana ve'i'ilane aliguwai yauvauvalaei. Havena tanuwanuwatuwu ebeha Mosese yana loinao adi awa'abi ainaena Yaubada i'awa namwanamwaegita. Mata dova ta Besinana yana mwalowoine iveginauli awa'awawa.

Yemidi Besinana ainai

3 **1** Omiu Galetiyao yauyaulemiu! Yaiya ivevenayaigomiune ta nuwamiune hipwanopwanone? Mugai ave'itagomiu ta nuwamiune himasele moiha Yeisu Besinana vehabana, ebeha aiwa lagalagana ainai imwalowoi na hesi amnuwagabaena'o! Ainaena yami nuwatuwu ebeha Mosese yana loina ana yemidiyena livahi amlobai? **2** Ehebo panivila yapanivilaegomiu: Aiteya amwaha ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi amvavaine? Mosese yana loina ana paihowa ainaena, bo Besinana wasana ambenalei ta ana yemidi ainaena? **3** Yauyaulemiu! Yami tapwalolo yana vetuwuni amhanapuiya'o ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, eeta havena amtowotowoi ta ebeha yami tapwalolo amve'ovi ambom yami paihowa aidiyena. **4** Vedova ta ami lautowoi maudoina amyepaipaihiyei, na Besinana ana yemidi ainai am'aipate ahaya?

5 Ehebo hinage panivila: Yaubada ibom Alu'aluwa Ve'ahihi imohemohe alimiyai, na yana wahiyalaena yami paihowa wahiwahiyaladi ampaipaihowaidi. Vedova yana aiyauyao alimiyai, Mosese yana loinao adi awa'abi, bo Besinana wasana ana yemidi ainaena?

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Amnuwatuwu avivini Abelaham neta ibom Yaubada iyemidiyei,
ainaena Yaubada i'awa dumwaluwei, 7 yo amhanapui neta Yaubada ana
tauyemidiwo hibom Abelaham natunao.
8 Mwalona Yaubada Abelaham iwalo auli, iwalo,
'Owa alimwena mulitai vali dalava yadi awanamwanamwa hilobai.'
Na Yaubada yana walo teina Buki Ve'ahihi holanai iwalo
mahalava mugai, neta dalava bagibagilidi adi abiye dumwalu Yaubada
ana yemidi ibom ainaena.
9 Eeta tahanahanapui neta tauyemidiwone maudoidi adi
awanamwanamwa hilobai, hiya Abelaham baidanao.
10 Na yaiyadiwo yadi nuwatuwu neta ebeha Mosese yana loina ana
awa'abi ainaena hinamwanamwa, mata awayababa a'ava hilobai,
wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo,
'Loina maudoina buki teina holanai ebe yaiya nigele
iyamulitaei moiha, awayababa abo ilobai.'
11 Nigele howahowana Yaubada i'awa dumwaluwegita ebe Mosese yana
loina a'ava ta'awa'abiyei. Wuwuna Buki Ve'ahihi dova iwalo,
'Taudumwalu yadi yemidiyena yawahi namwanamwana mata
hilobai.'
12 Mosese yana loina ana amwaha vagana, na yemidi ana amwaha
vagana. Loina ana amwaha Buki Ve'ahihi ainai teina dova hileleya'o,
iwalo,
'Ebe yaiya loina maudoina i'awa abiyedi,
yawahi namwanamwana ilobai.'
13 Na nigele howahowana na loina maudoina tamulitaedi, eeta Besinana
ive'aivelahegita ta ihaguigita teina loinane ana vitai ainaena. Loina ana
vitai teina ebe nigele tayamulitaei mata tamwalowoi, eeta Besinana ita
vehabada imwalowoi dova tauyababa mwala'idi adi oiyemwalowoi aiwa
lagalagana ainai. Buki Ve'ahihi mugai yana walo teina dova iwalo,
'Ebe yaiyadiwo aiwa lagalagana ainai himwauwidi ta himwalowoi,
hiya awayababa hilobai Yaubada ainaena.'
Ta Besinana ita vehabada vitainane i'a'avalaine.
14 Ta Yeisu Besinana ainaena nigele Yudeya yaliyaya hilobai, dova
yaliyayawa Yaubada iwalo yemidiyeiwa Abelaham ainai, ebeha maudoida
yada yemidiyena mata Alu'aluwa Ve'ahihi iwawalo yemidiyeiwa
imohegita.

Waloyemidi vehabana

15 Tahiguwao, ehebo aba'ita yada mumuga ainaena yamohegomiu, teina
dova: Ebe towaho iwalo yemidi yana heda ainai, yana waloyemidine
nigele teya yaiya howahowana yo imwau gwaipiledi. 16 Dova hinage
Yaubada yana waloyemidi Abelaham yana huhu imohei.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nigele ebeha Buki Ve'ahihi iyawalo, 'Huhuwo aidiyai' na hesi yana huhu ehebo ta'i ainai, neta Besinana.
17 Ana hanapu neta Yaubada yana ulewahi ivenuwamwau mugaiyei Abelaham ainai, eeta bolimai 430 tuluhanai Mosese yana loina imahalava. Na nigele howahowana waloyemidine iho'e, bo imwau gwaipilei loinanane ainaena, na hesi mayana wahiyala howola imiyamiya.
18 Amnuwanuwatuwu avivini, ebe ada awanamwanamwa talobai Mosese yana loina ainaena, neta mata nigele Yaubada yana walo yemidi tayalobai. Na hesi mugai Yaubada awanamwanamwa iwalo yemidiyei Abelaham ainai.
19 Na hava vehabana loina imamahalavane? Loinane i'a'abiye mahalavane alidai yada yababao vehabadi ta alidai imiyamiya ana higa Abelaham yana huhuwa Yaubada iwalo yemidiyeiwa imamahalavamane. Na loinane tausagenawasa aidiyena Mosese ivai, ta tomowa imohedi.
20 Na Yaubada yana waloyemidi ana mohene vagana, wuwuna Yaubada imohe dumwalu Abelaham ainai.

Yada yemidiyena Yaubada i'awa natunaegita

21 Havena amnuwanuwatuwu ebeha Mosese yana loina Yaubada yana waloyemidi iveve'alehaei? Wuwuna nigele hinage teya loina howahowana yo yawahida imohegita bo yada mumuga i'abiye dumwaludi. Nigele. 22 Na hesi Buki Ve'ahihi maudoida i'awa yababaegita, eeta Yeisu Besinana ana tauyemidiwo hibom Yaubada yana waloyemidi hilobalobai.
23 Mugai haugana nigele yemidi tayahanapui, ita Mosese yana loina i'abi avivinigita na tamiya vitai, ana higa Yaubada yemidi i'abiye mahalava alidai. 24 Ta loinanane i'ita'ita avivinigita ana higa Besinana imahalava, na ebe tayemidi ainai mata Yaubada i'awa namwanamwaegita. 25 Teina hauga Besinana bada ilaoma'o, eeta loina yana ita avivini alidai i'ovi'o, 26 na hesi yada yemidiyena Yaubada howahowana i'awa natuguwegita, Yeisu Besinana baidada.
27 Wuwuna yaiyadiwo omiu ambapitaiso'o Yeisu Besinana yehanaena bada Besinana ibom baidamiu ammiya ehebo. 28 Na hinage maudoida Besinana baidada, na nigele teya wahei holadai iyamiyamiya. Ainaena taumiya Yudeya yo vali bodao ita ehebo, na taubadao yo yana taupaihowao hiya boda ehebo, yo hinage towatowaho na waiwaihiu hiya boda ehebo, ta maudoida Yeisu Besinana ainaena taveboda ehebo'o, 29 ta maudoida Abelaham yana huhu, wuwuna maudoida Besinana yana bodao, eeta Yaubada yana waloyemidi Abelaham ainai bada tavaiya'o.

4 1 Ebe yaiya yana hauga gama ainai na tamana yana abaloina imohei, gamanane mata nigele iyavetauloina, na hesi ivetaupaihowa, 2 na yana tauve'itao alinadi i'awa abiyedi, ana higa aiteya hauga tamana italam na natunane ivetauloina.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Ita dova, wuwuna mugai yada yemidi mugamugaidi vehabadi
tavetaupaihowa. 4-5 Ainaena Yaubada Natuna yana hauga ana lowainana
ainai ivetamalenama, na hinana ilabahi ta ivetomowa alidai, neta ita
Mosese yana loinao hipaipaigita, ta aidiyena ivavai vehulugitane. Teina
ainaena Yaubada maudoida i'awa natuguwegita. 6 Eeta Yaubada Natuna
alu'aluwana atedai imwauwiya'o ta Yaubada i'awa tamanaei, iwalo,
‘Tamagu!’ 7 Ainaena, omiu nigele ebeha yana taupaihowao, na hesi
natunao, howola abo yana abaloina imohegomiu, dova yana waloyemidi.

Taumiya Galetiyao Paulo nuwanuwana

8 Omiu mugai Yaubada nigele amyahanapui, ta yami abayemidiwo
bale'u ginaulidi aidiyai, hibom dova yaubada oya'oyamao. 9 Na
teina hauga Yaubada amhanapuiya'o, nuwana tawalo Yaubada
ihanapuigomiu'o. Ainaena havena Yaubada amta'wata'wataei, na
amwuyowuyo yami abayemidiwo tapitapiyadi vehabadi ampaipaihowa.
10 Yami nuwatuwu pwano vehabadi na tupwana ahubena, bo wai'ena, bo
nuwana bolimai, bo vali hauga na vali hauga vehabadi yami paihowaone
ampaipaihowaidi. 11 Teina vehabadi ya'atehawawali, ta nuwana mata
yagu paihowao alimiyai amveginauli awa'awawaedi.

12 Tahiguwao, bada ami boda ainai yaluwu'o ta yau dova omiu, eeta
ilowoinanegomiu ebe omiu yagu mumugao amvaidi.

Nigele teya yababana aliguwai amyapaihowai. 13 Na amnuwatuwu
avivini mugai yalaowa alimiyai ma'agu lovala, na besiwa wasa
namwanamwana yaguguyaei alimiyai. 14 Ta nigele amyasosomanaegau
taugu yana tapiya vehabana, na hesi amtalam aliguwai ta amlauvaigau
dova Yaubada yana tausagenawasa ehebo bo nuwana Yeisu Besinana
dova. 15 Na hinage amve'au'augeluwegau moiha, ebe howahowana
mehemiu amvaivehuludi ta ammohegau mehegu yababadi adi miyalae.
Na teina hauga vedova yada ve'au'augeluwa? 16 Ana ita dova bada
amveve'alehaegau, wuwuna walo moiha bada yamohegomiu'o.

17 Yami nuwabui wuwuna yami tauve'itao vauvaudi bada hi'ai'aipate
vehabamiu, na hesi hi'oya'oyamaegomiu. Hibom nuwanuwadi ta yagu
loina amta'wata'wataei na yadi loinao nuwamiu hivaidi.

18 Yagu loina teina ebe yau baidamiu tamiyamiya, bo nuwana ebe
alimiyena yamiya daodao, yagu loina ehebo ta'i, neta howahowamiu ta
am'aipate paihowa namwanamwana vehabana.

19 Natuguwao, vehabamiu ategu imuyamuya hauga maudoina yami
nuwabui vehabana, na ana higa Besinana alimiyai imahalavauyo, ta
atemiyai imiya, ta ainaena yagu abayaliyaya yalobauyoi.

20 Ebe dova yau baidamiu tamiyamiya, na ainaena amnuwabui ta agu
lautowoi hinamwanamwa, na hesi bada yanuwanuwatuwu mwala'ina
yami yababao vehabadi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Heiga yo Sela aubabadadi

21 Omiu nuwanuwamiu ta Mosese yana loinao ammulitaedi, na hesi
adi hanapuwo nigele amyahanapuidi. 22 Amnuwatuwu avivini Abelaham
aubabadana hileledi'o, natunao towatowahodi bwau, ehebo yana vahala
ainaena, na bwaunane mwanena moiha ainaena. 23 Yana vahalane
yehana Heiga, na mwanenane yehana Sela, ta Heiga yana hiuma
mumuga bale'u ainaena, na Sela yana hiumane Yaubada yana waloyemidi
ainaena, ta natuna yehana Aisake.
24 Na teina waiwaihiuwone au'aubabadadi aidiyena waloyemidi bwau
ta'ita lobaidi'o. Waiwaihiu hitau bwau adi nuwamasele teina: Heiga
dova Yaubada yana loina tomowa imohemohedi oya Sainai ainaena.
Eeta natunao ilabahidi hiya taupaihowa paipaidi. 25 Na yadi tupwa
Alebiya holanai, oya Sainai ainai, na Heiga ana 'ita dova hibom taumiya
Yelusalem wuwuna wau hiya paipaidi Mosese yana loinao aidiyena.
26 Na Sela ana ita dova ita Yelusalem galewaena tomowada wuwuna ita
natunao livalivahida.
27 Ginauli teina vehabana Buki Ve'ahihi ainai hileleya'o, iwalo:

‘Waihiu owa yaiyaipoim uyaliyaya.
Mugai nigele uyalabalaba,
na hesi uyaliyaya mwala'ina natumwao boda mwala'ina vehabana,
na waihiune iya mamwanena himiyamiya
manatudiyao, nigele adi boda.’

28 Tahiguwao, ita Aisake dova, wuwuna Aisake hinana yaiyaipoina, na
mulitai Yaubada yana waloyemidi vehabana ta ilalabalabane.
29 Na Isimeli Aisake ive'alehaei. Aba'ita teina, ibom mumuga bale'u
ainaena hilalabahine ive'alehaei iya waloyemidiyena hilalabahine. Mugai
hiya hitau bwauwone dova wau teina hinage tomowa, adi geluwo aidiyai
hipaipaihowai.
30 Na Buki Ve'ahihi holanai loina lelelelena iwalo:

‘Vahalane manatuna uheusili mahalavaedi. Havena vahala natuna
na natum moiha hiloiloina ehe'ehebo. Na hesi Aisake ibom
abaloinane ivai.’

31 Ita nigele Isimeli dova, wuwuna Isimeli taupaihowa paipaina natuna,
na hesi ita Aisake dova, ta yada miya namwanamwana.

5 1 Miya namwanamwa vehabadi Besinana ilivahigita ada paiwo
aidiyena, eeta amtowolo wahiyala na havena amtalatalamyo Mosese
yana loina paipaina ainai.

Besinana yana loina namwanamwana

2 Yau Paulo yaguguya alimiyai ta ebe Mosese yana loinao aidiyai
amtalam na Yudeyao yadi ve'ive'ilala 'wapimiu hihapi vehulu mata

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Besinana yana hagu alimiyai iveginauli awa'awawa. 3 Wuwuna ebe yaiya
alimiyena italam ta 'wapina hihapi vehulu, howahowana yo hinage
Mosese yana loina maudoidi i'awa abiyedi, 4 yo ebe yaiya owa nuwanuwam
na Mosese yana loinao adi awa'abiyena mata awanamwanamwa ulobai,
bada Besinana yana ve'i'ila alimwai ugabaena'o, ta utom vehuluya'o.
5 Na ita Yaubada tayemidiyei mata i'awa dumwaluwegita. Teina yada
nuwa'avivini Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, na vehabana taha'waha'wa.
6 Moiha ta'i, Yeisu Besinana ainai Yudeyao adi ve'ive'ilala, neta hapi,
nigele iya'abiye dumwalugita, yo hinage ebe hapi tata'wata'wataei
neta nigele ginauli mwala'ina. Na hesi ebeha Yeisu tayemidi ainai na
tavelawei, ibom ada tau'abiye dumwalu.
7 Omiu mugai amsagena wahiyala yemidi ana amwaha moihana
ainaena, na yaiya imwau auhigomiune? 8 Laugagayo teina nigele Yaubada
ainaena, wuwuna mugai Yaubada iyogaegomiu ibom yana amwaha ainai,
na hesi laugagayo teina vali tomowa aidiyena. 9 Teina dova ehebo ginauli
iu'iuna na yababana, tahowahowana yo maudoimiu i'abiye yababagomiu.
10 Yau yada Bada yayemidiyei ebeha howahowana i'abiye
nuwamaselegomiu, ta yagu loina a'ava ammulitaei na ebe yaiya i'abiye
tapiyagomiu, ana maiha Yaubada ainaena mata ilobai.
11 Tahiguwao, havena amnuwanuwatuwu yagu guguya vehabadi ta
ebeha tomowa hapi hivai yo Yudeyao yadi loina himulitaei, na yagu
guguya hesi Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai vehabana,
na guguya teina vehabana taumiya Yudeya hinuwanuwayababa ta
hiveve alehaegau. 12 Moiha ta'i howahowana yo ami tau'abiye tapiyaone
hivehapihapiuyoidi hibom.
13 Tahiguwao, Yaubada bada ivesinuwaigomiu'o ta livalivahimiu, na
havena amnuwanuwatuwui ebeha nigele ami loina teya ta mumuga
bale'u ammulimulitaedi, na hesi velau namwanamwa ana loinaena amlau
ta ambom amvehaguhaguyoigomiu.
14 Wuwuna loina maudoina adi uini, loina ehebo teina, iwalo,
‘Am geluwo uvelau namwanamwaedi dova ubom amvelaune.’
15 Ebe loinane teina amtaugabaei na ambom alimiyai
amveve'alehauyoigomiu, howola ami boda amvesawali.

Alu'aluwa ainona vagana na yada nuwalelewo vagana

16 Alimiyai yawalo, Alu'aluwa Ve'ahihi ammulitaei ta havena
mumugada ainaena amlaulau.
17 Wuwuna yada nuwalelewo Alu'aluwa Ve'ahihi ive'ave'alehaedi,
ainaena hinage Alu'aluwa Ve'ahihi yada nuwalelewo ive'ave'alehaedi.
Eeta holadai hi'ale'aleha, na hava namwanamwana nuwanuwada ebe
tapaihowai nigele howahowada tapaihowai. 18 Neta ta'i ebe Alu'aluwa
Ve'ahihi imugaiyegomiu, Mosese yana loinao hi'o'ovi alimiyena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Yada nuwalelewo yana paihowa tahanahanapuidi, neta pwanoli, mehe'ayo,
aihigani, 20 balau, alawai awapa'ipa'i'i, aleha, alonagigili, modi'ini, aiduma,
wahei, vehinahinali, 21 yo hinage abayaliyaya yababana bwahi wahiwahiyalana
ana numa ainaena, yo tupwadi mumuga yababadi. Mumugaone teina vehabadi
mugai yavenuwamwau'o, ta wau hinage yavenuwamwau alimiyai, ebeha adi
taupaihowao havena Yaubada yana Abaloina ainai hiluwuluwu.
22 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ainona namwanamwana atedai hibom neta,
velau, yaliyaya, nuwadaumwali, alama'i'ita, atemuyamuya, vehaguhagu,
nuwa'ehebo, 23 nuwahegoya, yo tuluhegoya. Na nigele teya loina iyamiyamiya
yo mumugaone teina ilaugagayowedi. 24 Na hesi ita Yeisu Besinana iloinaegita,
ta yada nuwalelewo yababadi i'oiye mwalowoidi'o ana aiwala lagalagana
ainaena. 25 Na yawahi namwanamwana imohegita Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena,
ta howahowana Alu'aluwa Ve'ahihi imugaiyegita.
26 Na havena tanuwanuwahae, bo nuwana ada geluwo tata'wata'watadi,
bo ta'alo'alomagigiliyedi.

Tavehaguhagu

6 1 Tahiguwao, ebe tahida ehebo yana lauhapuli ainaena ibe'u, omiu
alu'aluwamiu wahiwahiyaladi amtowoi ta tahidane amvedumwalu,
nuwahegoyaena, na hesi am'ita'itayoigomiu, ta ebe havena hinage yana
aba be'une ainai ambe'ube'u.
2 Ami ava'avalao vitavitaidi aidiyai amvehaguhaguyoigomiu, wuwuna
teina ada loina Besinana ainaena.
3 Ebe yaiya i'abihiniuyoi ebeha iya tauwasawasa, neta i'o'oyamauyowei.
4 Eeta howahowana ehebo ehebo ibom yana mumuga i'ita, aiteya paihowa
namwanamwana na aiteya yababana. Na ebe namwanamwana, anawalo
vetuvehaei yana nuwatuwuwena ibom ilautowoi na havena ana geluwo
yadi walo ainaena. 5 Na ada ava'avala tabom ehebo ehebo ta'avalaidi.
6 Tapwalolo ana tauve'itao, ebe hanapu hive'itagita, howahowana
ginauli tamohedi, ebe teya hava aidiyai i'ubwa.
7 Havena ubom u'oya'oyamauyoigo, wuwuna nigele howahowana
Yaubada ta'oyamaei. Havaidova towaho itudai, ainaena ilau'eli. 8 Ebe
yada nuwalelewo ainaena i'uma, lau'eline ainai yababana ilobai, na ebe
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'uma, mata yawahi miyamiya vateyaina i'eli.
9 Havena yada paihowa namwanamwadi aidiyena tatapitapiya, wuwuna ebe
havena tatapitapiya, mata laulau'eli ana hauga lau'eli namwanamwana talobai.
10 Ainaena howahowada hauga maudoina tomowa maudoidi tahaguhaguidi, na
hesi Yaubada ana tauyemidiwo tahaguidi mwala'ina.

Walo yana aba'ovi

11 Lele teina mehena mwala'ina yau nimaguwena yaleleyawa. 12 Yudeya
yadi hapi ana tauvaiwo nigele nuwadi yagu guguyane teina dova: ada

abiyedumwalu talobai Besinana yana mwalowoi a'ava ainaena, na nigele hapi ainaena. Eeta hive'ive'i'imanegomiu ta ebeha yadi hapine amvai, ta hi'awa namwanamwaegomiu.

13 Na amnuwatuwu avivini ebeha hapi ana tauvaiwo ilowoinanedi
yo Mosese yana loinao maudoidi himulitaedi, na hesi nigele
hiyamulimulitaedi. Neta ta'i nuwanuwadi hapi amvai, ta tenem yadi
abagagasa yami luwu adi boda holanai vehabana. 14 Na yau havena
yawalo haehae, na hesi yada Bada Yeisu Besinana ana aiwa lagalagana
vehabana yawalo haehae, wuwuna mumuga bale'u i'oiye mwalowoiya'o
ta yana loinane aliguwai i'ovi'o, na hinage hibom mumuga bale'u ana
taumulitao hita'wata'wataegau dova yau taumwalowoi.

15 Moiha ta'i, hapi nigele ginauli mwala'ina, na hinage ebe hapi nigele
tayavai teina nigele ginauli mwala'ina. Ginauli mwala'inane ehebo
ta'i, neta ebeha Yaubada Alu'aluwana i'abiye vauvaugita. 16 Ebe i'abiye
vauvaugita mata Yaubada yana nuwadaumwali yo yana atemuyamuya
imiya vahaligita ta dova Isileliwo moiha.

17 Teina hauga yo hauga ilalaoma aidiyai havena teya yaiya i'abi'abiye
tau'wata'watagau, wuwuna 'wapiguwai Yeisu yana ve'ive'ilala
himiyamiya, teina 'weyadine yalobaidi yana paihowa vehabana.

18 Tahiguwao, yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila namwanamwana
alu'aluwamiu aidiyai. Moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

EPESO

Awayauwedo

1 1 Yauwedowo omiu Yeisu Besinana ana tauyemidiwo, yami leta teina
yau Paulo aliguwena. Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa
Yeisu vehabana. 2 Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi
ve'i'ilaena na yadi nuwadaumwali himiya vahaligomiu.

Abihagu Besinana ainaena

3 Augeluwo ta'awa yauwedo Yaubada ainai, iya yada Bada Yeisu
Besinana Tamana, na Besinana ainaena alu'aluwada ivelauwedi na
wasawasa galewa maudoina imohegita'o. 4 Wuwuna mwalona howola
bale'u nigele iyayemasele, na ivesinuwa mugaiyegita ta ebeha taveboda
ehebo Besinana baidada, yo Yaubada mehenai mumugada masemaselena,
na nigele ada abave'ewa.
5 Ainaena Yaubada nuwanuwana na yana velauwena ivesinuwaegita
na Yeisu Besinana ainaena i'awa natunaegita, 6 na Yaubada tano'owei
teina ve'i'ila namwanamwa alilina vehabana, iya Natuna moiha imohe
awawaigita. 7-8 Na natunane 'wahinanaena ilivahigita yada pwanoli
aidiyena, ta Yaubada inuwahamuidi, neta iya yana ve'i'ila mwala'i alilina
imohegita. Na ana mwala'i nigele ana abalive.
9 Hinage nuwamasele yo hanapu imohegita, eeta ibom yana nuwatuwu
dawadawanidi tahanahanapuidi, wuwuna yana waloyemidi miyamiyana
ebeha Besinana ainaena hagu imohegita. 10 Yana waloyemidi teina
ebeha hauga yana aba'ovi ainai Besinana ginauli maudoidi imwau'ahaidi
na hiyemala ehebo, neta ginauli galewai yo hinage ginauli bale'uwai
maudoidi imwau'ahaidi iya mehenai.
11 Na Yaubada ibom yana nuwatuwuwena iloiloina, ta yana
paihowa maudoina ipaipaihowaidi, na inuwatuwu mugai vehabada ta
ivesinuwaegita na iloinaegita Besinana yana boda vehabana, 12 ebeha
tauyemidi mugamugaimai Besinana ainai yana wasawasa ano'owei.
13 Na hinage omiu Besinana ainaena wasa moiha na namwanamwana,
neta ami livahi vehabana, ambenalena'o, eeta iya amyemidiyei na hinage

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Alu'aluwa Ve'ahihiwa iwalo yemidiyena'o ta imohegomiu'o, 14 iya dova
ila'ilala, ta ainaena tahanapui ebeha ada maiha galewai Yaubada ainaena
howola abo talobai, na ainaena yana wasawasa tano'owei.

Paulo yana awanoi

15-16 Hauga maudoina aidiyai omiu vehabamiu ya'awa'awa yauwedo
Yaubada ainai, na ya'awa'awanoi vehabamiu, wuwuna wasamiu
yabenalena'o neta Bada Yeisu amyemidiyena'o, na hinage ana
tauyemidiwo maudoidi atemiyena amvelavelauwedi. 17 Na yagu awanoi
vehabamiu ebeha yada Bada Yeisu Besinana yana Yaubada, iya Tamada
na Tauwasawasa mwala'ina, i'abiye hanapugomiu, na iya amhanapui
ili'ilimani. 18 Yo hinage atemiyena ginaulidine namwanamwadi vehabadi
iyogaegomiu'o mata amhanapuidi, yo amyemidiyei ebeha howola abo
amlobaidi. Ta ebe amhanapuidi yana aiyauya mwala'ina yana tomowao
ita alidai, neta iya yana wasawasa ainaena. 19 Na hinage mata amhanapui
Yaubada ipaipaihowa wahiyala ita ana tauyemidiwo vehabada. 20 Yana
wahiyalane ive'itaei Besinana ainaena, haugana mwalowoiyena
i'abiye towolouyoi, na yana abamiya galewai imohei, Yaubada nima
tautuwanaena. 21 Ainaena Besinana tomowa dawadawanidi yadi loinao
maudoidi imwala'i gabaedi, nuwana 'tausagenawasao yadi loinao bo
alu'aluwa yababadi yadi loinao, bo hiya yehadi mwala'ina yadi loinao,
teina hauga yo hauga hilalaoma aidiyai. 22 Wuwuna Yaubada Besinana
ana loina imohei ginauli maudoidi ebeha iloinaedi, na tauyemidiwo
ita hinage maudoida iloiloina alidai. 23 Wuwuna tauyemidiwo ita dova
Besinana taunao, ainaena Besinananane i'oiye mwauwigita dova ginauli
maudoidi i'oiye mwauwidi.

Mwalowoi ainaena mata yawahi namwanamwana talobai

2 1 Omiu mwalona dova mwalomwalowoimiu yami awasewa yo
yami yababao aidiyena. 2 Na mwalona bale'u mumugana yababadi
ampaipaihowaidi, wuwuna alu'aluwa yababadi hiya yadi bada
yana wahiyala alonai ammiyamiya yo am'awa'awa abiyei, eeta neta
alu'aluwane, iya tauwalo sebasebaiwo himulimulitaei ta nuwadiyai
imiyamiya. 3 Mwalona hinage ita dova hiya na tauda yana nuwatuwu
dawaniwo tamulimulitaedi, ta hava ita yada nuwatuwu tapaipaihowaidi.
Ainaena Yaubada imodi'iniyegita wuwuna mumugada yababadi, dova
taumiya bale'u maudoidi.

4-5 Ainaena yada lauhapuliwone hi'oi'oiye mwalowoigita, na hesi
Yaubada yana atemuyamuya imwala'i alili yo yana ve'i'ila mwala'ina
alidai na ainaena i'abiye towolouyoigita, Besinana baidada. Yaubada iya
yana velau ainaena ilivahigita, 6 na hinage Besinana baidada i'abihinigita,
na galewa yana wahiyala imohegita, ta Yeisu Besinana yana besinanaena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taloiloina. 7Teina ipaihowai na ebeha hauga ilalaoma aidiyai yana ve'i'ila mwala'i alilina ive'itaei, neta yana atemuyamuya Yeisu Besinana ainaena.
8Moiha, yana ve'i'ila ainaena ilivahigomiu'o yami yemidi vehabana, na nigele ambom yami paihowa aidiyena, na hesi Yaubada yana aiyauya ainaena. 9Yada abihagune nigele ebeha yada paihowa ainaena tayalobai, mata dova ta tanuwahaehae ebeha ita bada yada wahiyalaena. 10Na hesi Yaubada iya yana paihowa atedai i'atububunidi'o Yeisu Besinana ainaena, na ebeha tapaipaihowai paihowaone namwanamwadi Yaubada mugamugaina ivesinuwanedi'o vehabada.

Besinana yehanaena taveboda ehebo

11Omiu taumiya ganamuli na nigele Yudeya tomowadiyao na nigele Yudeya, eeta hiya Yudeya yadi ve'ive'ilala neta 'wapi ana hapi tomowa nimadiyena nigele amyavaivai, ta hihinahinaligomiu. 12Mwalona omiu nigele Besinana yana boda, ainaena ammiya bala daodao, ta Isileli yana abaloina ammiya tulutuluhaei na Yaubada yana waloyemidi iwawalo mahalavaeiwa, nigele habuluna amya'ita lobai. Ainaena nigele amya'ita haeyei, wuwuna Yaubada nigele amyahanapui na nigele amyanuwanuwatuwui.
13Mwalona ammiyawahi, na teina haugane Yeisu Besinana imwalowoi na 'wahinana isagena vehabamiu eeta ilauvaigomiu ta amlaoma'o vahalinai. 14Mwalona tamiya tulutuluhauyoigita ta ai Yudeya na omiu nigele Yudeya na teina haugane Besinana yada miyawahei iho'eya'o na imwauwi ili'ilimanigita daumwali alonai ta ita huhu ehebo. 15Iya tauna ana 'oiyemwalowoi ainaena Mosese yana laugagayowo itau'au'auhigomiu maudoidi ibohoidi, eeta ilau ahaigita ta taveboda ehebo iya baidada, na nigele dova mwalona boda bwau himiyamiya, na teina hauga tamiya daumwali. 16Hinage yada wahei aidiyena ilivahigita ta ivaigitama Yaubada ainai yo iya baidada ta'awa au'augeluyo'o, ta yana paihowane, iya tauna ehebo ainaena aiwa lagalaga ainai hi'oiye patu, ta ve'alehaone hi'o'ovine.
17Ainaena Yeisunane ilaowa na daumwali iguguyaei omiu taumiya amwaha daodao alimiyai, yo ai hinage vahalinai amiyamiya alimaiyai. 18Eeta iya ainaena, omiu yo ai Alu'aluwa ehebo ainaena ilauvaigita Tamada ainai.
19Omiu mwalona taumanao ammiya wahi'o, na hauga teina hesi bada amvetaniwaga toyawa'o Yaubada yana bodao baidamiyao, na amveboda ehebo Yaubada yana huhu ainai. 20Omiu hinage hi'abigomiu, eeta ita dova vada, na Yeisu Besinana iya yada wahuwahu, iya ainai logidi mwala'idi neta Yeisu ana tausagenawasao yo tauwalo mahalavao, 21na ainaena ita maudoida vada ana ginaginauli, na Yeisu i'abigita ta tayevada mwala'ina na ve'ave'ahihida. 22Na omiu nigele Yudeya ta hesi bada amyemala ginaginauli'o, Yaubada Alu'aluwana yana abamiya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo yana paihowa nigele Yudeya vehabadi

3 1 Teina vehabana yau Paulo yapwagogo na ya'awa'awanoi Yaubada
ainai, iya yagu paihowa imohegau omiu nigele Yudeya alimiyai,
na Yeisu yana paihowa vehabana vada paipaiyai himwauwigau'o ta
yamiyamiya. 2 Mwalona yagu paihowa wasana ambenalena'o, ta yagu
paihowane Yaubada imohegau, na ebeha iya yana ve'i'ilaena omiu ami
hagu amlobai.
3 Na yagu paihowa teina hanapu mwalona dawadawanina vehabana,
na hesi ana nuwamasele Yaubada bada ive'itagau'o, dova mwalona
yaleleyawa yami leta ubwa'ubwana ainai. 4 Na ebe amvahili mata am'ita
lobai ebeha Besinana ana hanapu dawdawanina bada yahanapuiya'o.
5 Na hanapunane yaso mugamugaidi nigele hiyahanapui, eeta teina
ta'i Alu'aluwa Ve'ahihi i'abiye mahalava yana tauyewasao yo tauwalo
mahalavao alimaiyai. 6 Hanapu dawadawanina ainaena omiu nigele
Yudeya howahowana na Yaubada yana livahi amlobai, ai Yudeya dova.
Yana livahi mwalona iwalo yemidiyena'o, eeta Yeisu Besinana wasana
ainaena talobaiya'o ta taveboda ehebo'o.
7 Na Yaubada yana wahiyalaena yo yana velauwena paihowa teina
imohegau, ta ebeha wasa namwanamwanane Besinana vehabana yawalo
mahalavaei. 8 Na yau dova wewelohe tauyemidiwo holadiyai, na hesi
Yaubada yana ve'i'ilaena paihowa teina imohegau, na omiu nigele Yudeya
alimiyai Besinana wasana yaguguyaei, ta ainaena yana wasawasa
mwala'i alilina am'ita lobaidi. 9 Yo hinage tomowa maudoidi hihanapui
ebeha Yaubada iya ginauli maudoina adi tauyemasele, na hauga
daodaona aidiyai yana nuwatuwu idawani, ta wau yagu paihowaena
i'abiye mahalavaya'o. 10 Eeta Yaubada yana waloyemidi ebeha ita yana
boda alidaena yana hanapu vagana yo vagana i'abiye mahalavadi galewa
ana tauloinao yo tauwahiyalao dawadawanidi aidiyai.
11 Teina Yaubada yana nuwatuwu mwalona ta ana higa wau, na teina
ta'i i'abiye mahalavaya'o yada Bada Yeisu Besinana ainaena. 12 Besinana
bada tayemidiyena'o eeta ta'atepatu na baidada taluwu Yaubada mehenai
ta'awa'awanoi ainai. 13 Ainaena agu muyao teina vehabamiu havena
vehabana atemiu hitapitapiya, na hesi amhanapui ebeha agu muyaone
teina omiu yami vewasawasa vehabana.

Besinana yana velau mwala'ina

14 Teina wuwuna yau aetutuligu yatauyoudi Tamada mehenai. 15 Iya
huhu maudoidi galewai yo bale'uwai wuwudi. 16 Na ya'awa'awanoi
ainai ta ebeha yana wasawasa yo yana wahiyala italamwei alimiyai,
ta ebe iya Alu'aluwana atemiu i'abiye wahiyaladi. 17 Na hinage yami
yemidiyena Besinana imiyamiya atemiyai, ta mumugamiu yo yami miya

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maudoina ana wuwu moihana velau ta'i. 18-19 Ainaena taumaselewo maudoidi baidamiyao howahowamiu Besinana yana velau amhanapu ili'ilimani neta ana tabataba, yo ana daodao, yo ana hae, yo ana dobi, nigele ana live. Besinana yana velau imwala'i alili, yo hinage Yaubada iya tauwahiyala moiha yana mumugaena i'oiye mwaugomiu.

20 Moiha, yana wahiyala holadai ipaipaihowa, ta ebe hava vehabana ta'awanoi mayada yemidi, iya howahowana na ipaihowai, ma'ana yemutulai mwala'ina vehabada. 21 Ainaena yana boda maudoida Yeisu Besinana yehanaena tano'ovateyai, yaso ta yaso hilalaoma hauga maudoina aidiyai. Moiha.

Boda ehebo

4 1 Yau Bada yana taupaihowa paipaina, yagu nuwatuwu ebeha yami mumugao hinamwanamwa ta dova iya iyogaegomiu yana mumuga. 2 Na mayami nuwadobi, yo mayami atetalam, yo mayami alama'i'ita, na ehebo ehebo amvelauyoigomiu, yo amnuwatuwu avivini ami geluwo aidiyai. 3 Na am'aipate wahiyala, ta ebe Alu'aluwa Ve'ahihi i'uinigomiu, ta mayami nuwadaumwali ammiya yaliyaya.

4 Moiha ita bada ehebo, Alu'aluwa Ve'ahihi hinage ehebo ta'i, ta iyogaegita omiu yo ai, na tanuwanuwatuwu ada livahi ehebo a'ava hauga ilalaoma vehabana. 5 Yada Bada hinage ehebo ta'i, yada yemidi ehebo ta'i, yada bapitaiso hinage ehebo ta'i. 6 Tamada Yaubada ehebo ta'i, iya ginauli maudoidi ewadiyai, na hinage alidai imiyamiya. 7 Na Besinana yana wasawasa ainaena ada yau i'aiyauya. 8 Teina vehabana Buki Ve'ahihi yana walo, iwalo:

> "Haugana ihae ewai ana alehao iwahiyala gabaedi, na tomowa i'aiyauyanei adiyau."

9 Walo teina ebeha "ihae galewai", na vedova? Nigele iyabom iyahae na hesi i'aitulu bale'u hola'alilinai. 10 Na iya tau'aitulune ihae ta galewa ihae gabaei ewai, ainaena iya tupwa maudoidi aidiyai imiyamiya na iloiloina.

11 Na yana aiyauyane teina dova, ebeha tupwadi tomowa tauyewasao, na tupwadi tauwalo mahalava na tupwadi tauguguya na tupwadi taumugai na tupwadi tauve'ita. 12 Na maudoida yada paihowa ehebo ehebo neta yana boda ada hagu vehabana na ebeha tawahiyala, Besinana bodana yana mwala'i vehabana. 13 Na maudoida tayemidi ovi, na hinage Yaubada Natuna tahanapui mayada mumuga hunadi, dova Besinana yana mumuga hunana, na namwanamwana maudoina.

14 Teina ainaena heda mumugana alidaena talaugabaidi, wuwuna mwalona yada hanapu tapitapiyana ainai ve'ita vagadi yo vagadi hi'abi'abiye nu'uvigita, neta tupwadi tau'oyama yadi ve'ita am'amnadi yo yababadi aidiyena. 15 Na hesi ilowoinanegita na velauwena tawalowalo moiha, eeta yada mumuga maudoidi himwala'i ulu'uluda Besinana yana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mumuga dova. 16 Wuwuna ita Besinana taunao, na yau vagadi yo vagadi imohegita ebeha ta tubweuyoidi yo tavehaguhaguyoigita velauwena na tawahiwahiyala.

Mumuga miyamiyana na mumuga vauvauna

17 Teina hinage Bada yehanaena yaguguya alimiyai ebeha yami mumuga taumiya ganamuli dova amlaumwauwi, wuwuna yadi nuwatuwu awa'awawa aidiyena. 18 Yadi hanapu higuguyou, na nigele Yaubada yawahina aidiyai iyamiyamiya, eeta yadi ulu'ulu yaiya aidiyena bada talinadi itui'o. 19 Ainaena bada hiyababa alili'o, ta hitalamwedi mumuga mehe'ayo aidiyai, na mumuga bi'ibi'idi maudoidi nuwadi ivai.

20 Na omiu Besinana yana mumuga bada amhanapuiya'o ebeha vagana. 21 Wuwuna mwalona amwaha moiha ambenalena'o ta Yeisu vehabana hive'itagomiu.

22 Ainaena mumuga miyamiyana amta'wata'wataedi, neta paihowadine mwalona ampaipaihowaidi, hauganane nuwadawaniwo hi'abi'abiye yababagomiu moiha, 23 na hesi howahowana yami nuwatuwuwo yo atemiu hivauvauyo. 24 Ta ainaena mumuga vauvauna amvai, Yaubada yana mumuga dova, wuwuna iya atedai mumuga dumwadumwaluna yo masemaselena imwauwiya'o.

25 Ainaena oyama amta'wata'wataei na maudoimiu amwalowalo dumwalu ehebo ehebo alimiyai, wuwuna maudoida Besinana tauna yaunao. 26 Na ebe ammodi'ini, havena ammumuga yababa, na hesi amtowoi na amnuwadaumwali mwayamwayau. 27 Havena Tomodulele yana hawahawaga ammohemohei ta ivetauloina alimiyai. 28 Tau'aivavali ilowoinanedi na hilaumwau, na hesi ginauli namwanamwadi nimadiyena hipaihowaidi, ta paihowanane ana maiha ainaena hagu himohemohedi tauwewelohe aidiyai.

29 Havena hinage teya walo yababana am'ata'ataidi, na hesi walo namwanamwa a'avadi tomowa adi hagu vehabana, hava hauga ehebo ehebo ana lowoinana vehabana am'au'aubabada, ta ainaena yaiyadiwo hiya hibenalegomiu yami aubabadaena mata hagu hilobai. 30 Havena Alu'aluwa Ve'ahihi nuwana am'abi'abiye yababa, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihinane dova ve'ive'ilala alidai, ebeha howola abo ada abiye vauvau talobai.

31 Na hinage yababaone teina dova amta'wata'wataedi: walo abelena, modi'ini, awapa'ipa'i'i, manini, awayabayababa, na hinage walo hinahinali, 32 Hesi amvehaguhaguyoigomiu, yo amnuwahegoya ta ami geluwo yadi yababa amnuwahamuidi ehebo ehebo ainai, dova Yaubada yami yababao Besinana ainaena inuwahamuidi'o.

5 1 Yaubada yana velauwena bada i'awa natunaegomiu'o, ainaena iya yana mumugane amve'ao'aonaei. 2 Hinage amvelavelauyoigomiu

dova Besinana yana velaune, ta italamweuyoi na ivetaupwaoli Yaubada ainai ita vehabada ta imwamwalowoine dova pwaoli panena Yaubada ibenalei ebeha namwanamwana.

3 Omiu Yaubada ana tauyemidiwo, ainaena ilowoinanegomiu na pwanoli yo mehe'ayo yo wasawasa ana nuwalele amlaugabaidi, na havena vehabadi hava teya amwalowalowei. 4 Hinage havena mumuga bi'ibi'idi am'ata'ataidi yo walo awa'awawa am'ata'ataidi, yo walo talawahi wuwuna walodine nigele adi lowoinana holamiyai, na hesi yami walowena Yaubada amwalo vetuvehaeyei.

5 Moiha, tauyababa nigele howahowana hiluwu Besinana yo Yaubada yadi abaloina ainai, dova hiya taupwanoli yo taumehe'ayo yo tau'aiduma, wuwuna tobwatobwa ana nuwalele ainona teina, ebeha yada yemidi tamwauwi tobwatobwa aidiyai, na nigele Yaubada ainai.

Masele vehabana

6 Mumuga teina vehabadi Yaubada loina ana tauho'ewo imodi'iniyedi, eeta havena teya yaiya yana walo awa'awawaena i'oya'oyamaegomiu. 7 Na hinage havena loina ana tauho'ewo baidamiyao am'awa'awa au'augelu. 8 Wuwuna omiu guguyou mwalona ainaena bada amgeyo'awama'o Bada yana masele ainai, eeta masele mumugadi ampaipaihowaidi. 9 Ta mumugaone namwanamwadi yo dumwaludi yo moihadi himahamahalava masele ainaena.

10 Na hinage hava yada Badane nuwanuwana amtowoi ta amhanapuidi na ampaihowaidi. 11 Na guguyou ana paihowa awa'awawa aidiyena amdena, ta amve'itadi ebeha yababadi. 12 Moiha ta'i abahinimaya, ebe hiya yadi paihowa dawadawanidi vehabadi ta'au'aubabada. 13 Na masele ana taupaihowa mata yababao i'abiye mahalavadi. 14 Wuwuna masele ginauli bi'ibi'idi mata i'abiye mahalavadi ta ainodi tahanapuidi. Teina vehabana na hi'au'aubabada na hiwalo:

> “Owa tau'eno'eno, mwalowoiyena utowolo
> ta Besinana maselena imaseleigo.”

15 Ilowoinanegomiu na yami mumuga am'ita ili'ilimanidi na havena ampaipaihowa awa'awawa, na hesi amhanapui ili'ilimani. 16 Havena yami hawahawaga amgabagabaei, wuwuna teina ta'i hauga yababa alilina. 17 Ainaena havena amyauyaule, na hesi nuwamiu imasele, hava Yaubada dova yana nuwatuwu vehabamiu.

18 Havena we'aha wahiwahiyalana ainaena amnumanuma yauyaule, neta ginauli abasilahe, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaugomiu. 19 Na amwaliwali ma'ami geluwo, wali tapwalolo, yo Sam walinao, yo hinage walibui aidiyena, mayami yaliyaya atemiyena amwali yada Bada ainai. 20 Na hauga maudoina am'awa'awa yauwedo ginauli maudoidi vehabadi, yada Bada Yeisu Besinana yehanaena Tamada Yaubada ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hiya tawatawaholadi adi loina

21 Yami ve'ahihi Besinana ainai dova hinage omiu ambom
amve'ahihiyuyowegomiu. 22 Omiu waiwaihiu tawatawaholamiu
mwanemiyao yadi walo amve'ahihiyedi, dova yami ve'ahihi Besinana
ainai. 23 Wuwuna waihiu ana taumugai neta mwanena, dova Besinana
ita yana boda ada taumugai na ada Taulivahi, na ita dova tauna yaunao.
24 Ainaena ita Besinana yana boda ta tamulitaei, dova hinage waiwaihiu
mwanediyao yadi nuwatuwu himulimulitaedi.
25 Tautawahola towatowaho ilowoinanegomiu na mwanemiyao
amvelauwedi, dova Besinana yana boda ivelauwegita, eeta iya
italamyowei ta imwalowoi vehabada. 26 Ada abiye masele vehabana, neta
yada yababa ana aba'uwa we'ahana yana walo ainaena. 27 Ainaena ita
mata i'ita lobaigita yana boda namanamalina, na nigele ebeha bi'i bo hava
yababana alidai, na hesi maudoina bada namwanamwana, na vauvauna.
28 Neta dova towatowaho ilowoinanegomiu na mwanemiyao
amvelauwedi, omiu taumiu dova. Wuwuna ebe yaiya mwanena ivelauwei,
neta ibom bada ivelauyowena'o.
29 Wuwuna nigele teya hinage tomowa ibom tauna ainai iyave'aleha,
na hesi i'ita avivini na ana ai'ai imohei tauna ana hagu vehabana, dova
Besinana yana boda ita i'ita avivinigita. 30 Eeta ita iya tauna yaunao.
31 Yaubada yana Buki iwalowei:

> "Towaho tamana yo hinana ilaugabaidi na mamwanena himiya
> ehebo, dova tau ehebo ta'i."

32 Walo teina dova walo vegevegedi dawadawanina, na ana hanapu
neta Besinana yo tauyemidiwo vehabada. 33 Eeta ilowoinanegomiu na
ehebo ehebo mwanena ivelauwei ibom dova, na waihiu tawatawaholana
howahowana mwanena ive'ahihiyei.

Hedaheda adi loina

6 1 Omiu hedaheda ilowoinanegomiu na hinamiyao yo tamamiyao
yadi walo am'awa abiyedi, yada Bada mehenai, wuwuna teina
ainaena ebeha ammumuga namwanamwa. 2 Hinage, "Tamam yo hinam
uve'ahihiyedi". Teina loina mugamugaina ma'ana waloyemidi ana
tau'awa abiwo vehabadi. 3 Teina dova iwalo, "Aba yaliyaya ulobai na
bale'uwai umiya daodao". 4 Omiu tama hinage havena natumiyao adi
tau'wata'wata amwaumwauwi ta mata himodi'iniyegomiu, na hesi yada
Bada yana loinao yo yana ve'itao amguguyaedi.

Babadao yo taupaihowao adi loina

5 Omiu taupaihowa mohili yami babadao bale'uwai yadi walo mayami
meheuhi amve'ahihiyedi, yo yadi walo am'awa abiyedi, dova Besinana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yana walo am'awa abiyei, na havena hinage yami nuwatuwu bwau.
6 Nigele ebeha hauganane yami babadaone hivinuvinunuigomiu na abo
aidiyai ampaihowa ili'ilimani, na hesi Yaubada vehabana amtuluhahegoya
atemiyena na Besinana vehabana ampaipaihowa ili'ilimani. 7 Omiu Besinana
yana bodao, ilowoinanegomiu na yami babadao aidiyai am'atetalam, dova
Bada ainai am'ate'atetalamne, na vehabadi ampaihowa ili'ilimani. 8 Ta
amnuwatuwu avivini ebeha babadao yo yadi taupaihowao maudoidi yadi
paihowa namwanamwadi adi maiha Bada ainaena hilobai ehe'ehebona.
9 Omiu babadao hinage ammumuga ili'ilimani yami taupaihowao
aidiyai, na havena amwalowalo yagaidi, na hesi amnuwatuwu avivini
ebeha omiu na hiya yami Bada galewai imiyamiya, eeta yana loina
alimiyai ehe'ehebona maudoimiu vehabamiu, nigele vagana yo vagana.

Yaubada yana aba'aleha tobwatobwana

10 Tahiguwao, yana aba'ovi teina, Bada yana 'ala'alawowoli ainaena
amwahiyala. 11 Yo Yaubada yana aba'aleha maudoina aidiyena
amlauli'wa, na ainaena havena amtapitapiya hauganane ebe Tomodulele
i'oyamaegomiu. 12 Wuwuna yada alehane nigele tomowa baidadao, na
hesi tauloina yababadi aidiyai, hiya guguyou teina ta'i bale'uwai adi
tauloinao, yo galewa ana alu'aluwao yababadi.
13 Teina vehabana Yaubada yana aba'aleha maudoina amli'wadi, na ebe
havena amtapitapiya howola hauga yababana ainai, na ainaena mayami
wahiyala ana higa hauga ilalaoma amtowolo wahiyala. 14 Eeta amtowolo
na walomoihana amlau tulituliyei, na nuwa'epomiu amlau au'auhidi
mumuga dumwaluna ainaena. 15 Yo ami aehumahuma amli'wadi neta
nuwadaumwali, wasa namwanamwana ainaena amlauli'wa. 16 Na hinage
yami yemidi dova yami 'wapeya ainaena amlau au'auhigomiu, neta
howahowana Tomodulele yana gita hawahawawalina ilau au'auhidi.
17 Ulu'ulumiu ana oi'au'auhi Yaubada yana livahi amvai, yo Alu'aluwa
Ve'ahihi yana elepa ale'aleha amvai, neta Yaubada yana walo.
18 Hauga maudoina Alu'aluwa Ve'ahihi yana hagu ainaena am'awa'awanoi
Yaubada ainai awanoi bagibagilidi aidiyena. Havena amtapitapiya na hesi
amtowolo wahiyala na am'ita avivinigomiu na am'awanoi Yaubada yana
tomowao maudoidi vehabadi. 19 Yo yau hinage vehabagu, ta ebe mayagu
atepatu wasa namwanamwana ana nuwamasele dawadawanina yawalowalo
mahalavaei. 20 Wasa teina ana paihowa vehabana vada paipaiyai
himwauwigau, ainaena am'awa'awanoi Yaubada ainai ta ebe wasanane
yawalo mahalavaei mayagu atepatu, wuwuna ana lowoinana teina dova.

Aba'ovi

21-22 Tikiko, iya tahida namwanamwana, ta i'ai'aipate yada Bada
yana paihowa ainai, na yavetamalenawa'o ta ebe wasagu maudoina

i'aubabadaei alimiyai, na ebeha yagu miya yo yagu paihowa vehabadi amhanapuidi, eena yama miya vehabana ivenuwamwauwegomiu, yo hinage i'abiye wahiyalagomiu. 23 Velau yo yemidi yo nuwadaumwali Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana aidiyena omiu tahiguwao moiha alimiyai. 24 Yo hinage yaiyadiwo baidamiyao, ebe yada Bada Yeisu Besinana ainai hivelau vateyai, iya yana ve'i'ilaena hinage ivelauwedi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

PILIPAI

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo na Timoti baidagu apaipaihowa Taulivahi Yeisu
vehabana, yami leta aleleyawa omiu taumiya Pilipai Yeisu Besinana
yana Yaubada yana bodao yo hinage yami taumugaiwo na Besinana
yana taupaihowao maudoimiu alimiyai. 2 A'awanoi Tamada Yaubada na
yada Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ila yo yadi nuwadaumwali imiyamiya
alimiyai.

Paulo yana awanoi taumiya Pilipai vehabadi

3 Hauga teina Yaubada ainai ya'awa yauwedo, hauganane
yanuwatuwuigomiu. 4 Na yayaliyaya vehabamiu yagu awanoiwo aidiyai.
5 Yo Yaubada ainai ya'awa yauwedo ama haguwo alimiyena alobalobaidi,
wasa namwanamwana ana walomahalava abavetuwuni ainai ta wau.
6 Yo hinage yahanapui ebeha Yaubada yana paihowa namwanamwadi
bada alimiyai ivetuwuniya'o ta ibom mata ive'ovi Yeisu Besinana yana
ahubena mwala'ina ainai. 7 Yagu yaliyaya vehabamiu idumwalu wuwuna
omiu nuwagu amvaiya'o, ta omiu baidaguwao Yaubada ihaguhaguigita
teina hauga vada paipaiyai yamiyamiya, yo ihaguhaguigita hinage wasa
namwanamwana ana lo'aleha, yo yana abawahiyala aidiyai.
8 Yaubada ihanahanapuigau neta Yeisu Besinana yana velauwena
nuwanuwagu yavelauweomiu. 9 Na ya'awa awanoi vehabamiu ta
yami velau namwanamwa imwala'i, mayami hanapu yo nuwamasele
maudoina. 10 Ta ainaena ginauli namwanamwadi amvesinuwaidi, eeta
Besinana yana ahubena ainai mata mumugamiu dumwadumwaludi yo
masemaseledi, 11 na yami paihowa namwanamwadi Yeisu Besinana yana
wahiyalaena vehabamiu tomowa Yaubada hiwalo vetuvehaeyei yo hi'awa
wasawasaei.

Paulo yana talam Besinana ainai

12 Tauhiguwao, nuwanuwagu yo amhanapui ebeha vitaiwone teina
bada yalobaidi'o ta aidiyena wasa namwanamwana i'aiyauya tomowa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bagibagilidi aidiyai. 13 Ainaena dalava teina Sisa yana tau'alehao
yo tomowa maudoidi bada hibenalena'o ebeha Besinana vehabana
himwamwauwigaune vada paipaiyai. 14 Yo hinage tahidao bodadi yagu
miya vada paipaiyai hi'itaya'o, ta hinuwamotu yada Bada yana paihowa
ainai, yo Yaubada yana walo hiwalowalo mahalava mayadi atepatu.
15 Tupwadi tauguguyao alomagigiliyena higugugugugya Besinana
vehabana, na tupwadi neta nuwatuwu namwanamwa ainaena
higugugugugya, 16 ta hiya hivelauwegau yo hihanapuigau neta vada
paipaiyai yamiyamiya wasa namwanamwana ana ve'ita vehabana,
17 Na hesi tau'alomagigiliwone nuwanuwadi ta hi'abiye nuwavitaiyegau
hauga teina vada paipaiyai yamiyamiya, eeta oyamaena Besinana
wasana higugugugugyaei hibom yadi boda vehabana. 18 Besiwa, na
Besinana wasana ana guguya mwala'ina vehabana yayaliyaliyaya,
nuwana oyamaena bo walomoihaena. 19 Yo hinage yayaliyaya, wuwuna
yahanahanapui neta Yeisu Besinana Alu'aluwana yana hagu ainaena, yo
yami awanoi aidiyena, ebe hilivahigau teina miya vitai ainaena.
20 Hinage mayagu nuwatuwuhae ta nuwanuwagu mwala'ina ebeha
havena yahinihinimaya, na hesi mayagu atepatu teina ta'i ta hauga
maudoina Besinana yehana ya'abi'abiye mwala'i, nuwana yagu miya
bale'uwai mayawahigu, bo nuwana yagu mwalowoi ainaena.
21 Moiha ta'i, yagu miya bale'uwai neta Besinana baidagu, na hesi
yagu mwalowoi ainai lauhepoi Besinana ainaena mata yalobai. 22 Ebe
bale'uwai yamiyamiya yagu paihowao namwanamwadi Besinana
vehabana himahamahalava, eeta nigele yayahanapui hava mata
nuwanuwagu yavesinuwaeine. 23 Na ginauli bwau aidiyena adi vesinuwa
aliguwai hivitai alili. Nuwanuwagu yo bale'u teina yalaugabaei ta
Besinana baidagu amiyamiya, neta abayaliyaya mwala'ina. 24 Na hesi
ilowoinanegau ta bale'uwai yamiyamiya yo ebe yahaguhaguigomiu.
25 Eena yahanapui moiha mata omiu baidaguwao tamiyamiya na
yahaguigomiu ta amyaliyaya yami yemidi Besinana ainai vehabana, 26 yo
hinage yagu laugwaipilewa alimiyai vehabana amyaliyaya mwala'ina,
wuwuna Yeisu Besinana yana hagu alidai.
27 Am'ita avivinigomiu ebeha yami paihowaena tomowa Besinana
wasana hi'awa namwanamawaei, eeta yatau bo'eyegomiu, bo nuwana
ebe yamiyauyo, bada ta'i wasamiu namwanamwana yabenabenalei
ebeha mayami atetalam amtowotowolo wahiyala, na yami nuwatuwu
ehebo ta am'ai'aipate wasa namwanamwana ana yemidi vehabana.
28 Havena hinage ammehemeheuhi ami alehao aidiyai. Teina wuwuna
hibom hihanapui moiha ebe hisilahe, omiu mata livahi amlobai Yaubada
ainaena.
29 Wuwuna Yaubada bada italam'o alimiyai ta Besinana ainai
amyemiyemidi ta ibom hinage vehabana muyao mata amlobaidi. 30 Dova

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yagu lo'aleha Besinana vehabana yo agu muyao am'itadi'o, na teina hauga ambenabenaledi, ta omiu hinage yami lo'aleha yo ami muyao dova amlobalobaidi.

Nuwadobi

2 1 Howahowana Besinana i'abiye atepatugita, bo yana velauwena ta'ai'aipate? Howahowana Alu'aluwa Ve'ahihi ive'au'augeluwegita, yo ainaena tavelau namwanamwaegita yo ta'atemuyamuyauyoigita? 2 Ebe dova, amvenuwatoyawa na amvelau namwanamwaegomiu, alu'aluwamiyena yo atemiyena amve'ehebo ta ebe yami velau namwanamwana teina vehabana yayaliyaya moiha. 3 Havena am'ai'aiduma yo amnuwahaehae, na hesi amnuwadobi, yo ami geluwo yehadi am'abihinidi. 4 Havena ambom yami paihowa vehabana amnuwanuwatuwu na hesi ami geluwo yadi miya namwanamwa vehabana amnuwanuwatuwu.

5 Howahowana ebe yami nuwatuwuwo Yeisu Besinana yana nuwatuwu dova. 6 Iya Yaubada, na hesi nigele nuwanuwana ta yana vetauloina i'abi avivini, 7 aenaena Yaubada yana wasawasa ilaugabaei, na hilabahi bale'uwai, ta ivetaupaihowa ana oleya tomowa ita dova. 8 Hinage yana nuwadobi ainaena, ibom italamyowei ta imwalowoi aiwa lagalagana ainai.

9 Teina vehabana Yaubada Yeisu i'abihini na yehanane i'abihiniuyoi yeha maudoidi ewadiyai, 10 eeta yehanane taumiya galewa yo taumiya bale'u na taumiya bwebweso hinage, maudoida tapwagogo ainai, 11 yo ta'awa moiha ebeha Yeisu Besinana ibom yada Bada, neta Tamada Yaubada tano'owei.

Masele taumiya bale'u vehabadi

12 Augeluwo, mwalona am'awa abi moiha na teina ta'i alimiyena yamiya amwaha daodao'o, na besiwa howola am'awa'awa abi ili'ilimani, ta mayami meheuhi na mayami atehawawali ampaipaihowa ta ebe livahi namwanamwana ainai ammiya ili'ilimani. 13 Yaubada iya atemiyai ipaipaihowa, ta ibom yana nuwatuwuwena amnuwanuwatuwu na ampaipaihowa.

14 Yami paihowa aidiyai amtalam ampaihowa, na havena amta'wata'wata yo nuwana am'ulu'ulumiyai, 15 ta ainaena omiu Yaubada natunao namwanamwamiu yo masemaselemiu, eeta nigele teya yami yababa, na hesi taumiya bale'u yadi masele omiu, wuwuna hibom mumugadi guguyouna yo yababana.

16 Augeluwo, wasa namwanamwana am'abi avivini ta ainaena yawahi vateyai amlobai, na haugana Besinana ilau gwaipilema yayaliyaya, wuwuna nigele nuwagu yagu paihowao alimiyai yagabaedi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Ebe agu alehao hi'oiye mwalowoigau, neta dova hipwaoliyegau
yami yemidi vehabana, ta mata omiu baidaguwao tayaliyaya. 18 Ta ebe
howahowana na omiu baidaguwo tayaliyaya toyawa.
19 Yanuwatuwuhae ebeha yada Bada Yeisu yana haguwena mata
hauga iu'iuna ainai Timoti yavetamalaenawa ta wasamiu ivaiyama, eeta
yabenalei na ebe yayaliyaya. 20 Timoti ibom agu tauhagune, na nigele
teya yaiya iyamiyamiya ta ebe vehabamiu inuwatuwu ili'ilimani. 21 Na
agu tau'abihaguwo bagibagilidi hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na
nigele Yeisu Besinana yana paihowa vehabana hiyanuwanuwatuwu.
22 Timoti amhanapuiya'o neta towaho namwanamwana, ta iya
dova natugu baidagu wasa namwanamwana vehabana a'ai'aipate.
23 Eeta haugana ebe agu loina yabenalei, nuwanuwagu na Timoti
yavetamalenawa alimiyai. 24 Na yayemidi mata yada Bada yana hagu
yalobai ta hauga iu'iuna ta'i na yau hinage yalaowa alimiyai.
25 Teina hauga nuwanuwagu Epapilodaito yavetamalenawa ilau
gwaipilewa alimiyai, ibom tahigu baidagu apaipaihowa, bada dova
a'ale'aleha Yeisu Besinana vehabana. Epapilodaito mugai agu hagu
alimiyena ivaiyama'o, 26 na teina ta'i iya nuwanuwana omiu, ta
haugana yana lovala wasana ilaowa ta ambenalena'o, inuwavitai moiha
wuwuna omiu am'ate'atehawawali yana lovala vehabana. 27 Bada
ilovala'o mwala'ina, na hesi Yaubada i'atemuyamuyaei, yo hinage yau
i'atemuyamuyaegau wuwuna mata dova ta Epapilodaito imwalowoi
na ainaena yanuwavitai moiha. 28 Ainaena nuwanuwagu mwala'ina
yavetamalenawa na am'itauyoi mayana namwanamwa ta ebe amyaliyaya,
eeta yagu nuwayababa i'ovi. 29 Haugana imahalavawa yada Bada
yehanaena amyogaei yami vadai mayami yaliyaya. Yo hinage tupwadi
yada Bada yana taupaihowao, ebe hilaowa alimiyai dova amve'ahihiyedi.
30 Moiha Epapilodaito muhamuhana na Besinana yana paihowa ainaena
imwalowoi, wuwuna omiu nigele howahowamiu yo amhaguigau, eeta iya
italam ta ihahaguigaune neta vehabana ilolovalane.

Mumuga namwanamwa vehabana

3 1 Tahiguwao, yada Bada vehabana amyaliyaya. Mwalona nuwatuwu
teina yaleleyawa'o, na teina hinage nuwanuwagu ebeha yaleleuyoi,
yami miya namwanamwa vehabana. 2 Am'ita avivinigomiu tauyababao
yadi mumuga dova edewa, hibom hapi 'wapidiyai ana tauvai bodadi
aidiyena. 3 Na hesi ita ada hapi atedai, ta Yaubada ainai tapwagopwagogo
Alu'aluwana ainaena, eeta Yeisu Besinana ibom tawalowalo vetuvehaeyei,
na nigele ginauli bale'u ainai tayayemiyemidi, neta ainaena ita hapi
moiha bada tavaiya'o. 4 Yau bale'u mumugana aidiyena yanuwahaehae,
wuwuna yau hinage tomowa tupwadi yamwala'i gabaedi. 5 Yau ta'i Isileli
towahona moiha, na yagu huhu Beniyamina, ta agu ulutubu Hibulu na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

'wapiguwai hihapigau yagu tubui ana ahubena 8 ainai, ta taupwaoliwo yadi loinao yamulita ili'ilimanidi dova Palisi yadi boda. 6 Na tapwalolo ainaena ya'ai'aipate mwala'ina Yaubada yana bodao adi abiyemuya vehabana, na loina ainai nigele teya Mosese yana laugagayo yayaho'e. 7 Na hesi teina mumugaone bada ya'awa ginauli awa'awawaedi'o, wuwuna Besinana ibom ainai yatalamwegau'o. 8 Moiha, yagu Bada Yeisu Besinana ana hanapu iya ginauli mwala'i alilina, na ginauli bale'uwai imwala'i gabaedi, eeta mumugawone teina nigele nuwagu, ta Yeisu ibom vehabana ginauli maudoina yamwauvehuludi yo ya'awa yababaedi wuwuna nuwanuwagu Besinana ta'i. 9 Yo hinage nuwanuwagu Besinana ainai yamiyamiya nigele ebeha yabom yagu mumuga dumwaluwena bo Mosese yana loinao aidiyena, na hesi yagu yemidi Besinana ainai vehabana. Neta mumuga dumwaluna Yaubada ainaena na imohemohegita yada yemidi Besinana ainai vehabana. 10 Nuwanuwagu hinage Besinana yahanapui yo yana towolouyo ana wahiyala yalautowoi, ta ana muyao baidagu ave'ava'avalaedi, na hinage yana mwalowoi yave'ao'aonaei, 11 ta ainaena ebe mwalowoiyena yau hinage yatowolouyo.

12 Nigele ebeha towolouyo bada yalobaiya'o, bo nuwana yagu mumugao maudoidi hinamwanamwa'o na hesi teina ebeha ya'abi avivini. Ginauli teina vehabana Yeisu Besinana bada i'abi avivinigau'o. 13 Tahiguwao, nigele yayawalowalo ebeha bada ya'abi aviviniya'o, na hesi yagu nuwatuwu ehebo ta'i, ainaina ginauli dagelaguwai yanuwagabaedi'o ta hava meheguwai vehabadi ya'ai'aipate wahiyala, 14 neta abamasiwa, Yaubada yana yoga haehaena ana maiha galewai Yeisu Besinana ainaena.

15 Eeta maudoida teina dova tanuwatuwu toyatoyawa ebe yada nuwatuwu bada hihuna'o. Na ebe yami nuwatuwu vagadi, ginauli teina vehabadi howola abo Yaubada ive'itaedi alimiyai. 16 Na hava talobalobaidi ebeha ta'abi avivini ili'ilimanidi.

17 Tahiguwao, maudoimiu amve'ao'aonaegau, na ebe yaiyadiwo yadi mumuga dova yau, amvinuvinunuidi ta omiu amvemumuga dova. 18 Na hesi tomowa bagibagilidi yadi mumuga ainaena Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai hive'alehaei. Hiya mwalona yawalo mahalavaedi'o alimiyai, na teina hauga hinage mayagu dou yawawalouyo tauyababaone vehabadi. 19 Hibom yadi aba'ovi ainai mata hisilahe, wuwuna yadi abayemidi diyadi ibom vehabana, yo ginauliwo abahinimaya hiwalowalo vetuvehaeyedi, wuwuna ginauli bale'u ta'i nuwanuwadi. 20 Na ita hesi yada dalava galewai, ta ainaena ada Taulivahi, ibom yada Bada Yeisu Besinana, howola abo iwuyoma, eeta vehabana taha'waha'wa. 21 Na haugana iwuyoma, mata tauda tapitapiyadi imwau gwaipiledi, ta tauda wahiwahiyaladi yo masemaseledi dova ibom taunane. Yana paihowa teina ibom yana wahiyalaena, wuwuna howahowana yo ginauli maudoidi aidiyai ivetauloina.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 1 Tauhiguwao, yagu velau alimiyai wuwuna omiu yagu
abayaliyaya yo yagu abano'o, eeta yagu nuwatuwu mwala'ina ebe
ya'itauyoigomiu. Amtowolo wahiyala yada Bada ainai.

Guguya

2 Omiu waiwaihiu, Yuwodiya na Sinitiki ya'awanoi alimiyai ebeha
amve'awa au'augeluyo, yada Bada yana nuwatuwu teina dova. 3 Hinage
owa augelu moiha, ya'awanoi ta waiwaihiu teina uhaguidi, wuwuna
mwalona hibom baidaguwao apaipaihowa toyawa wasa namwanamwana
ana walomahalava vehabana, yo hinage Kalemeniti na tupwadi agu
tauhaguwo baidamaiyao apaipaihowa, hiya yehadi yawahi bukina
holanai lelelеledi.
4 Hauga maudoina amyaliyaliyaya yada Bada vehabana, na yawalouyo
ebeha amyaliyaya ta'i. 5 Howahowana yo tomowa maudoidi yami
alama'i'ita hihanahanapui, wuwuna mata yada Bada iwuyouyoma.
6 Havena teya hava vehabana am'ate'atehawawali, na hesi
am'awa yauwedo ginauli maudoidi vehabadi Yaubada ainai, na
ampwagopwagogo, ta yami nuwatuwuwo vehabadi am'awa'awanoi.
7 Ta Yaubada yana nuwadaumwali ainaena i'abiye yaliyayagomiu. Na
yana nuwadaumwaline nigele howahowana tanuwamaseleyei eeta
ainaena Yeisu Besinana baidamiu atemiu yo yami nuwatuwu himiya
namwanamwa.
8 Tahiguwao, teina yagu walo ana higa, neta ginauli moihadi vehabadi
amnuwanuwatuwu: Ginauli namwanamwadi, yo dumwadumwaludi,
yo masemaseledi, yo adi oleya namwanamwadi, yo venuwavaivaidi, ta
hava ebe namwanamwa aidiyai, vehabadi amwalo vetuvehai. 9 Omiu
amve'ao'aonaegau, yagu paihowaone am'i'itadine aidiyena, yo yagu
walowone aidiyena na yagu ve'itaone ambebenaledine ta amhanapuidi'o.
Ainaena Yaubada mayana nuwadaumwali baidamiu ammiyamiya.

Taumiya Pilipai yadi velau Paulo ainai

10 Yada Bada iveyaliyayagau'o wuwuna teina hauga
am'atemuyamuyaegau'o. Mwalona nuwanuwamiu amhaguigau, na
hesi nigele teya amwaha. 11 Ta havena ya'ulu'ulumiyai yagu miya vitai
mwalona vehabana, wuwuna bada yahanapuiya'o ta howahowagu yagu
miyamiya maudoina aidiyai yayaliyaliyaya ta'i: 12 Hauga miyavitai bo
yaliyaya; hauga mahuli bo vahali; hauga vewasawasa bo vewewelohe.
13 Howahowagu miya maudoidi aidiyai ebeha yayaliyaya, wuwuna
Besinana ibom baidagu ta ainaena i'abi'abiye wahiyalagau. 14 Na yagu
miyavitai teina bada am'abiye malamalaiya'o yami haguwena, ta
vehabana ya'awa yauwedo mwala'ina alimiyai. 15 Omiu taumiya Pilipai
amhanapuiya'o wasa namwanamwana ana walomahalavao mugai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alimiyai, na haugana Masedoniya yalaugabaei, nigele teya Yaubada yana bodao tobwatobwa yo ai'ai ainaena hiyahaguhaguigau, na omiu hesi taumiya Pilipai ambom amhahaguigaune. 16 Hauga mugai Tesalonaika ainai yamiyamiya amhaguigau'o na mulitai hinage amhahaguyoigaune.

17 Yagu walo teina nigele ebeha nuwanuwagu aiyauya awawa ammohemohegau, na hesi ebeha yami aiyauya ainona alimiyai imwala'i ami hagu moiha vehabana. 18 Na yami velauwa Epapilodaito ivavaiyamawa maudoina yalobaiya'o ta imwala'i alili bada dova yami pwaoliwo Yaubada ainai amgabudi'o ta panena namwanamwana ibenaledi'o ta vehabana iyaliyaya.

19 Eeta yagu Yaubada yami venuwao maudoidi imohemohegomiu, neta ibom yana wasawasa ibagibagili alili Yeisu Besinana yana paihowa aidiyena. 20 Ainaena Tamada Yaubada tano'owei ta nigele yana aba'ovi. Moiha.

21 Yagu awayauwedo Yeisu Besinana yana Yaubada yana bodaone maudoidi aidiyai, yo tahiguwone teinai baidaguwao amiyamiyane hinage yadi awayauwedo alimiyai, 22 yo Yaubada yana bodaone Sisa yana vadai hipaipaihowane, yo hinage Yaubada yana bodao maudoidi yadi awayauwedo alimiyai.

23 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ilaena alu'aluwamiu himiya namwanamwa.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

KOLOSE

Paulo yana leta Kolosewone aidiyai

1 1 Yau Paulo, Yaubada yana vesinuwaena yavetauyewasa Yeisu
Besinana ainai. Na tahidane Timoti ihaguigau ta yami leta teina
aleleyawa 2 omiu Kolosewone Yaubada yana bodao na hinage Besinana
ana tauyemidiwo alimiyai. Yaubada tamada yana ve'i'ila na yana
nuwadaumwali alimiyai.

Paulo i'awa yauwedo Kolosewone aidiyai

3 Yaubada iya Yeisu Besinana Tamana, na hauga maudoina yama
awanoiyena, anuwanuwatuwu avivinigomiu na vehabamiu a'awa'awa
yauwedo, 4 wuwuna wasamiu abenalei ebeha Yeisu Besinana
amyemidiyei na Yaubada yana bodao maudoidi amvelauwedi, 5 eena
amnuwatuwu avivini ebeha yami abayaliyaya howola abo galewai
amlobai, dova mwalona wasa namwanamwana, neta walomoiha, bada
ambenalena'o.
6 Wasane ambebenaleine imwalamwala'i na hinage i'ai'aino, teina
hauga tupwa maudoina aidiyai. Dova omiu hauganane ainai Yaubada
yana ve'i'ila ambenali mugaiyei Epapilasi ainaena na am'awa moiha.
7 Moiha, adage Epapilasi towaho namwanamwana. Wasane iveve'ita
mugaiyegomiune, iya ai'aivelahemai ipaipaihowa Besinana vehabana
alimiyai. 8 Na Epapilasi Alu'aluwa Ve'ahihi ana velau atemiyena bada
iwalo mahalavaena'o aliguwai.

Besinana yana paihowa

9 Hauganane wasamiu abenali mugaiyei ana higa wau, nigele awanoi
ayalaumwauwi vehabamiu, na hesi Yaubada ainai a'awa'awanoi na ebe
Alu'aluwa Ve'ahihi nuwamiu i'abiye maseledi, ta amhanapui moiha hava
yana nuwatuwu vehabamiu, 10 na hinage yami paihowaena yada Bada
am'abiye yaliyaya yo hinage mumugamiu namwanamwana i'ai'aino,
ta Yaubada ana hanapu atemiyai ebe imwala'i, 11 yo hinage ibom ana
wahiyala mwala'inaena i'abiye wahiyalagomiu, na yami paihowa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maudoidi aidiyena, am'alama'i'ita, na amtowolo wahiyala, 12 na hinage
mayami yaliyaya, am'awa yauwedo Tamada ainai, iya ibom yana
talamwena wau teina tamiyamiya tupwa masemaselena ainai, yana
tomowa baidadao.
13 Iya tupwa guguyou ainaena ilauvaigita ta imwaulawegita Natuna
namwanamwana yana Abaloina ainai. 14 Wuwuna iya igimwalaigita, ta
yada pwanoli aidiyena i'abiye maselegita.
15 Ita nigele howahowada Yaubada ta'ita, na hesi ana ita dova
Natunane, na Besinana Yeisu yemaselewo maudoidi aidiyena
inamwanamwa gabaedi, ta iya ihae alili.
16 Wuwuna iya ginauli maudoidi galewai yo bale'uwai ibom
wuwudi, ginauli ta'ita'itadi yo ginauli nigele taya'ita'itadi, yo hinage
tausagenawasao yo tauloinao yo tauwahiyalao yo alu'aluwao, hiya
maudoidi Yaubada iyemaseledi Natuna yana paihowaena, na Natunane
vehabana.
17 Mulitai abo yana yemaselewo himahalava iya imiyamiya, na yana
wahiyalaena ginauli maudoina hipaipaihowa.
18 Ita Yaubada yana bodao dova taunao, hinage iya ibom ulu'uluda
yo ibom abavetuwuni na iya ibom mwalowoiyena itowolo mugai, eeta
ginauli maudoidi adi taumugai.
19 Yaubada yana nuwatuwuwena na yana wahiyalaena yo mumugana
maudoina aidiyena Yeisu i'oiye mwau.
20 Na Yeisu aiwa lagalagana ainai 'wahinana yana sagenaena ginauli
maudoidi bale'uwai yo galewai himimiyawahiwa, bada ivaidima'o
Yaubada ainai habi awaheliheliyamyo.
21 Omiu hinage mwalona ammiyawahi alili na yami nuwanuwatuwu
aidiyena Yaubada ainai am'aleha na ammumuga yababa. 22 Na Yeisu
tauna mwalowoiyena ivaigomiuma ta i'abiye ve'ahihigomiu'o na hinage
i'abiye maselegomiu'o ta ebe imwau hinigomiu Yaubada mehenai
madumwadumwalumiu. 23 Neta ebe yami yemidi havena hitapitapiya, na
hinage amtowolo wahiyala wasana namwanamwana ambebenaleiwa ana
yemidi ainai, ta havena amlaulaugabaei. Wasanane ana guguya tomowa
maudoidi bale'uwai hibenalena'o, na yau Paulo ana tauguguya teya.

Paulo yana paihowa Yaubada yana bodao vehabadi

24 Teina hauga yagu muya yalobalobai omiu vehabamiu, na hesi
mayagu yaliyaya. Yau taugu yana muya na Besinana yana muya
ilauhepoiyedi na imwala'i'o Yaubada yana bodao vehabamiu, wuwuna
omiu neta Besinana taunao.
25 Yau hinage Yaubada yana loinaena yavetauvepaihowa omiu
Yaubada yana bodao vehabamiu, ta ebeha Yaubada yana walo maudoina
ya'au'aubabadaedi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Walonane mwalona tomowa mugamugaidi ita tubudao aidiyena
imwau dawanidi, na teina hauga imwau mahalavaedi Yaubada
yana bodao ita alidai. 27 Wuwuna Yaubada ana hanapu mwalona
dawadawanina, na inamwanamwa alili, eeta nuwanuwana i'abiye
mahalava omiu nigele Yudeya alimiyai, hanapunane ebeha Besinana
imiyamiya atemiyai, yo ainaena amnuwatuwu avivini ebeha tupwa
wasawasa holanai mata amluvu.
28 Ibom Besinanane awalowaloweiwa na mayama nuwamasele
moihaena aguguya na ave'ita tomowa maudoimiu alimiyai, na omiu
Besinana ana taumulitao ebeha a'abiye mahalavaegomiu mayami
mumuga maudoina namwanamwana yo hunana. 29 Teina vehabana
yapaipaihowa na yawahiwahiyala ibom yana wahiyala mwala'ina
aliguwai ainaena.

2 1 Nuwanuwagu amnuwamasele ebeha yau yapaipaihowa mwala'ina
omiu vehabamiu yo hinage taumiya Laodisiya vehabadi, yo hinage
hiya manigu nigele hiya'ita vehabadi. 2 Ta ebe ainaena hibom velauwena
hi'awa heliheliyam moiha ma'adi lautowoi namwanamwana yo mayadi
nuwamasele moiha. Ainaena hiyaliyaya mwala'ina, wuwuna bada
nuwadi imasele'o mwalona nuwatuwu dawadawanina vehabana, neta
iya Besinana. 3 Na Besinana ainai hanapu yo nuwamasele maudoina
wasawasadi himiyamiya. 4 Yawalowalo ebeha havena vali tomowa yadi
walo am'amnana ainaena hi'oya'oyamaegomiu. 5 Teina hauga taugu
imiyawahi alimiyena, na yagu nuwanuwatuwu alimiyai imiyamiya, na
yayaliyaya yami miya namwanamwana yo yami yemidi wahiwahiyalana
Besinana ainai vehabadi.

Besinana baidada

6 Eeta Besinana Yeisu yada Bada ainai am'atetalam'o, ainaena ibom
ta'i yana wahiyalaena amlaulau. 7 Wuwuna Besinana yami yemidi ana
wahuwahu, na yami yemidi ana abiyemwala'i, yo ana abiyewahiyala,
dova hiveve'itagomiune, ta vehabana am'awa yauwedo mwala'ina.
8 Havena teya yaiya i'oya'oyamaegomiu tomowa yadi hanapu aidiyena,
yo alu'aluwa yababadi yadi nuwatuwena wuwuna yadi nuwamaselene
ginauli awa'awawa bale'uwena, na nigele Besinana ainaena.
9 Besinana ibom ainai Yaubada yana wahiyala yo hinage mumugana
maudoina himiyamiya. 10 Na Besinana ainaena miya namwanamwa
moihana bada amlobaiya'o ta tausagenawasao yo alu'aluwa yababadi
maudoidi iwahiyala gabaedi, na iloiloinaedi.
11 Na hinage Besinana ainaena yami ve'ive'ilala amlobaiya'o ana
ita dova hapi, nigele hapi ababwa'abwa'ala 'wapina ainai, na hesi
mumuga bale'u atemiyai itom gabaedi'o. 12 Hinage Besinana baidamiu
bapitaiso amvaiya'o neta himagaiyegomiu'o, na Besinana baidamiu yami

bapitaisowa ainaena amtowolouyo'o, wuwuna Yaubada yana wahiyala amyemidiyei neta Besinana mwalowoiyena i'abiye towoloya'o.

13 Omiu mwalona nigele hapi amyavai, ta yami mumuga yababana ainai ammwalowoi moiha, na hesi Besinana baidada yawahi vauvauna Yaubada imohegita'o na yada pwanoliwone inuwahamuidi'o.

14 Ada vagavaga ana loina vitaina bada itomgabaena'o, na ana aiwa lagalagana ainai hitutuye patune vehabada. 15 Na hinage Tomodulele yo ma'ana geluwo maudoidi imwau aituluwedi, na ana aiwa lagalagana ainai adi hinimaya imwauwi yo iwahiyala gabaedi.

16 Nigele howahowana teya yaiya i'awa'awa yababaegomiu amiu bo ami bwahi bo yami guyau bo wai'ena vauvauna ana haugai bo tapwalolo aidiyai, dova Yudeyaone. 17 Ginauliwone aba'ita ta'i, na hesi adi hanapu moiha Besinana ibom ainaena i'abiye maseledi.

18 Na havena yaiya teya i'awa'awa yababababaegomiu wuwuna omiu nigele amyatapwatapwalolo mayami nuwadobi tausagenawasa aidiyai. Tomowadine yadi nuwamasele niviniviyena vehabana hinuwahaehae bale'u ana nuwatuwu aidiyena. 19 Na hesi Besinana nigele hiya'abi avivini, ibom ulu'uluda, na ita Besinana taunao ehebo ehebo, na taunane ehebo ta'i ainai tapaipaihowa yana namwanamwa vehabana, yo taunane imwalamwala'i Yaubada yana paihowa ainaena.

Yawahi vauvauna Besinana ainaena

20 Mwalona ammwalowoi'o Besinana baidamiu, neta alu'aluwa yababadi yadi loina alimiyai bada i'ovi'o, na hava vehabana howola ampaipaihowa dova bale'u yadi paihowa? Hava vehabana tomowa yadi ve'itao 21 yo yadi loinao ammulimulitaedi, ebeha havena ginauli laulaugagayodi am'abi'abitowoidi yo amlaulautowoidi?

22 Teina ginauli sawasawalidi na ebe tayepaihowadi mata hi'ovi. Wuwuna tomowa yadi nuwatuwuwena yo yadi ve'ita aidiyena hilalaomane. 23 Teina loinaone adi ita a'ava dova hanapu moiha, na adi taumulitao himumuga mayadi nuwadobi, yo hinage taudi hilaugagayowedi, na hesi loinadine nigele teya yadi wahiyala, ainaena taudi yana nuwatuwu dawadawanidi iloiloinaedi.

3 1 Yaubada Besinana baidamiu bada mwalowoiyena i'abiye towolouyoigomiu'o eeta howahowana galewa ana nuwatuwu ambehaedi, wuwuna Besinana Yaubada nima tautuwanai imiyamiya galewai. 2 Hinage yami nuwatuwuwo ammwauwidi galewai, havena bale'u ainai. 3 Wuwuna bada ammwalowoi'o na teina hauga yawahimiu Besinana baidamiu Yaubada ainai. 4 Eeta yawahida namwanamwana Besinana ainaena tavaiya'o, ta ebe haugana Besinana ilaoma omiu hinage Besinana baidamiu ammahalava yana wasawasa masemaselena ainai.

5 Ainaena bale'u mumugana atemiyai amyemwalowoidi, dova ainatole yo paihowa yababadi yo nuwatuwu dawani yo aiduma yo vetobwatobwa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

neta vali abayemidi pwanowo. 6 Na ginauliwone teina vehabadi mata
Yaubada imodi'ini alidai.
7 Mumugaone yababadine teina mwalona bada ampaihowaidi'o, 8 ta
teina ta'i amta'wata'wataedi, neta modi'ini, aleha, alomagigili yo hinali
yo awayabayababa.
9 Hinage havena am'oya'oyama ami geluwo aidiyai, wuwuna mumuga
bale'u bada amta'wata'wataena'o. 10 Ainaena mumuga vauvauna
amlobaiya'o, ta ada tau'abiye masele hauga maudoina i'abi'abiye
vauvaugomiu, ebeha amhanapui ta ami lautowoi ana ita dova iya. 11 Eeta
nigele teya wahei iyamiyamiya, na amwalo, 'Yudeya vali boda bo hiya
nigele Yudeya vali boda', bo nuwana amwalo, 'Hiya 'wapidi hihapidi boda
vagana, na hiya nigele hiyahapidi boda vagana', bo 'Taumanao yo dalava
tanitaniwagadi', bo 'Taupaihowao mohili yo tauloinao', na hesi boda teina
maudoina Besinana yana boda, eeta iya atedai imiyamiya na ibom ta'i
ilaulau ahaigita.
12 Omiu Yaubada yana velauwena ivesinuwaigomiu ta ebe
ve'ave'ahihimiu ibom vehabana, ainaena am'atemuyamuya yo
amvelauyoigomiu yo amnuwadobi mayami atetalam yo mayami
alama'i'ita. 13 Na amvehaguhagu ehebo ehebo ainai, ta havena ami geluwo
am'awa'awa yaliyedi, na hesi hiya yadi pwanoliwone amnuwahamuidi,
wuwuna yada Bada hinage yami pwanoliwo inuwahamuidi'o.
14 Na velau amli'wa wuwuna velau mumuga haehae alilina na mumuga
maudoidi i'uinidi. 15 Na hinage Besinana yana nuwadaumwali atemiu
iloinaei, wuwuna Yaubada maudoida iyogaegita ta tayeboda ehebo eeta
ta'awa yauwedo Yaubada ainai.
16 Hinage Besinana yana walo namwanamwa alilidi hi'ini'ini ili'ilimani
atemiyai, yo ainaena ehebo ehebo ainai amve'ita yo amguguya hanapu
moiha ainaena; yo yami wali yo Sam walinao aidiyena yo walibui ta ebe
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena am'awa yauwedo Yaubada ainai atemiyena.
17 Na yami paihowao yo yami walowo maudoina aidiyena yada Bada
Yeisu yehanaena ampaihowaidi mayami awayauwedo Tamada Yaubada
ainai.

Vali boda yo vali boda adi loina

18 Yada Bada yana tomowao ita ada lowainana ebeha waiwaihiu
tawatawaholamiu mwanemiyao yadi walo ammulitaedi.
19 Hinage dova omiu towatowaho mwanemiyaone amvelau aidiyai, na
havena amwalowalowedi.
20 Hedaheda habulumiu, omiu hauga maudoina tamamiyao yo
hinamiyao alinadi ammulitaedi teina yada Bada yana abayaliyaya. 21 Na
omiu tama, natumiyao havena am'abi'abiye modi'inidi, mata dova ta
taudi hisosomana yo hi'wata'wata.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Omiu hinage taupaihowaone yami tautaubadao bale'uwai
alinadi ammulitaedi ginauli maudoidi vehabadi, na nigele ebeha
hiya'ita'itagomiu abo aidiyai ampaihowa mayami tuluha hegoya, na
ebeha am'abiye yaliyayadi hauga maudoina aidiyai mayami atetalam, ta
ebe Bada amve'ahihiyei.
23 Yami paihowa maudoina aidiyena amtuluhahegoya nigele tomowa
vehabadi, na hesi Bada vehabana. 24 Eeta mulitai abo Besinana ainai ami
maiha amvai, wuwuna yada Bada Besinana vehabana tapaipaihowa.
25 Na hesi tauyababao iyemaihadi ginauli yababadi aidiyena, wuwuna
Bada mata nigele iyave'ahadi.
4 1 Omiu tautaubadao amloina dumwalu yami taupaihowaone ehebo
ehebo aidiyai, wuwuna amnuwatuwu avivini omiu hinage yami
Taubada imiyamiya galewai.

Guguya awanoi vehabana

2 Am'ita avivinigomiu, na havena yami awanoi itapitapiya, na hesi
am'awa yauwedo Yaubada ainai, yo am'alama'i'ita awanoi aidiyena.
3 Na hinage ai vehabamai am'awa'awanoi ta ebe Yaubada amwaha i'abiye
mahalava alimayai, na Besinana wasana mwalona dawadawaninawa ebe
ayewasaei tomowa aidiyai, na teina wasane vehabana himwamwauwigaune
vada paipaiyai Yeisu wasana ana guguya vehabana.
4 Ainaena am'awa'awanoi vehabagu, ta wasanane ana nuwamasele
ya'abiye masele. Yagu paihowa ana lowainana dova. 5 Na hinage hiya
Yeisu nigele hiyayemidiyei aidiyai ammumuga dumwalu, na havena yami
hauga amgabagabaei.
6 Am'aubabada ili'ilimani hauga maudoina mayami nuwamasele moiha,
na ebe ami geluwo hipanivilaegomiu amyemaiha dumwalu ehebo ehebo
aidiyai.

Walo velau Kolose aidiyai

7 Tikiko howola abo ilaowa na yagu paihowa maudoina iwalowei
alimiyai. Na iya tahida velavelauna, yada Bada yana taupaihowa
dumwaluna, na baidamai apaipaihowa ovi. 8 Ta bada yavetamalenawa'o
alimiyai abo iya yama miya i'aubabadaei, na hinage yana walowena
i'abiye wahiyalagomiu.
9 Tahidane Onesimo Tikiko baidana hilalaowa. Onesimo iya yami
dalava towahona, na tahida velavelauna mayana yemidi. Na hinage hava
teinai himahamahalava mata hi'aubabadaedi alimiyai.
10 Alisitako iya baidagu vada paipaiyai amiyamiya, na yana
awayauwedo alimiyai teina yawalowenawa, na hinage Maki, neta
Banabasi nubaina, mwalona bada nuwamiyai yamwauwiya'o Maki
vehabana, na ebe ilaowa alimiyai, amyogaei yami vadai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Na hinage Yeisu iya yehana bwauna Yasitosi, na hitau tonuga yadi
awayauwedo alimiyai. Hitautonugaone teina hiya Yudeya na baidaguwo
apaipaihowa Yaubada yana Abaloina vehabana, na hiya yagu miya vitai
aidiyena hi'abi'abiye wahiyalagau.
12 Epapilasi hinage yana awayauwedo alimiyai, na iya yami boda
alimiyena na ipaipaihowa Besinana Yeisu vehabana. Na hinage yana
awanoiwone aidiyai i'awa'awanoi mwala'ina ebe amtowolo wahiyala
mayami mumuga namwanamwana maudoina dova Yaubada yana
nuwatuwu. 13 Moiha ta'i, Epapilasi ibom ipaihowa'o mwala'ina
vehabamiu, yo Laodisiyaone yo Hiyelapolowone vehabadi.
14 Hinage ada gelu Luke iya tau'asiyebwaone yadi taulaumulamula yo
Dimasa yadi awayauwedo alimiyai. 15 Tahidao tupwa Laodisiya ainai
himiyamiya yagu awayauwedo amwalowei aidiyai, yo hinage Yaubada
yana bodaone waihiu Nimipasi yana vadai hitapwatapwalolo aidiyai.
16 Yami leta teina omiu Yaubada yana bodao amvahili mugaiyei,
mulitai amvetamalei Yaubada yana bodao tupwa Laodisiya aidiyai, yo
Laodisiyao yadi letane hinage hivetamalenawa alimiyai na amvahili.
17 Akiposi amwalo ainai, ‘Paihowawa yada Bada imohego'o uwahiyala na
uve'ovi.’
18 Awayauwedo teina yau nimaguwena yalelelelene, Yau Paulo.
Na amnuwatu avivinigau ebeha yau vada paipaiyai yamiyamiya.
Ve'i'ila alimiyai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 TESALONAIKA

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo na Sailasa yo Timoti baidaguwao teina yami leta
aleleyawa omiu Yaubada yana bodao Tesalonaika ainai. Omiu
Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana adi tauyemidiwo yadi
ve'i'ilaena ammiya daumwali.

Tesalonaika himumuga namwanamwa

2 Hauga maudoina a'awa yauwedo Yaubada ainai, mumugamiu
namwanamwana vehabana, yo hinage hauga maudoina Tamada Yaubada
ainai a'awa'awanoi vehabamiu. 3 Wuwuna yami yemidiyena ampaihowa
ili'ilimani, yo hinage yami paihowao velauwena mayami alama'i'ita yo
mayami yemidi yada Bada Yeisu Besinana ainai yo Yaubada Tamada
mehenai.
4 Tahimaiyao, Yaubada bada ivelauwegomiu'o yo ivesinuwanegomiu'o.
5 Eeta haugana wasa namwanamwana amohegomiu, nigele ebeha walo
a'ava, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi walone i'abiye wahiyala alimiyai, ta ebe
walonane am'awa moihaei. Na hinage yama paihowa vehabamiu am'i'itane
neta paihowa dumwaluna. 6 Eeta bada amve'ao'aonegai yo hinage yada Bada
amve'ao'aonaena'o. Ammiya vitai'o na hesi wasanane amvaiya'o mayami
yaliyaya na yaliyayanane Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena ilalaomane. 7 Ta omiu
aba'ita namwanamwana Besinana ana tauyemidiwo tupwa Masedoniya,
yo Gilisi aidiyai. 8 Moiha yada Bada wasanane bada alimiyena idabalala'o
Masedoniya, yo Gilisi aidiyai na hinage omiu yami yemidi Yaubada ainai
wasana bada idabalala'o tupwa maudoidi aidiyai; ainaena ebe tupwa
yehana ainai alalau nigele howahowana vehabamiu a'aubabada, 9 wuwuna
hiya alimaiyai hi'au'aubabada yami talam mwalona ai alimaiyai vehabana,
ebeha yami abayemidi miyamiyadi amta'wata'wataedi'o ta Yaubada ainai
amtalamwegomiu'o, wuwuna ibom Yaubada moiha na mayawahina, eeta
iya vehabana ampaipaihowa. 10 Na Natuna amha'waha'wai aiteya hauga
i'aituluma galewaena. Wuwuna Yeisu itowolouyo'o mwalowoiyena na
howola mata ilaoma na Yaubada yana modi'ini ainaena ihaloigita.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paulo yana paihowa Tesalonaika ainai

2 1 Tahimaiyao, bada amhanapuiya'o ebeha mwalona yama
taubo'e alimiyai, nigele ayataubo'e awawa na hesi ma'ainona.
2 Amnuwatuwu avivini hinage ebeha Pilipaiwone mwalona
himumuga yababaegai ta hi'abiye hinimayaegai, na besiwa Yaubada
i'abiye wahiyalagai, yo i'abiye atepatugai na wasa namwanamwana
awawaloweine alimiyai, bwagana tomowa hive'ave'alehaegai? 3 Na
agugugugugya alimiyai nigele oyamaena, nigele walo yababana ainaena,
na hesi walomoiha ainaena. 4 Yama paihowa teina Yaubada italam
alimaiyai ebeha wasa namwanamwana awalo mahalavaei na yama
walone nigele teya hava tomowa nuwanuwadi na hesi hava Yaubada
nuwanuwana. Na nuwatuwuwone atemaiyai himiyamiya, Yaubada ibom
ihanahanapuidi. 5 Na amhanapuiya'o mwalona alaowa alimiyai, nigele
yama walo gwawawalidi yo hinage Yaubada ihanapuiya'o nigele ebeha
yama walo am'amnaena na ebeha yami ginauli avaidi. 6 Na hinage
ginauliwone apaipaihowaidine mehemiyai yo hinage vali tomowa
mehediyai nigele ai ama no'o vehabana na hesi omiu ami hagu vehabana.
7 Moiha, ai Besinana ana tauwalo mahalavao, howahowana avetauloina
alimiyai, na hesi nigele. Yama mumuga alimiyai mayama nuwahegoya
dova waihiu natunao aidiyai mayana nuwahegoya. 8 Na nuwamai
amvaiya'o eeta mayama atetalam alimiyai Yaubada wasana ayewasaei na
hinage ai abom atalamwegai ta a'awa au'augelu moiha alimiyai. 9 Ama
geluwo amnuwatuwu avivini mwalona yama paihowa alimiyai ahubena
yo boniyai aidiyai apaipaihowa mwala'ina, ta ebe abom ave'aigai na
hinage Yaubada wasana awalo mahalavaei alimiyai, wuwuna nigele
nuwanuwamai ami vitai amwauwi ama ita'avivini vehabana.

10 Omiu Besinana ana tauyemidiwo, na yama mumuga alimiyai
amhanapuiya'o, yo hinage Yaubada ihanapuiya'o ebeha masemaselemai
yo dumwadumwalumai na namwanamwamai. 11 Wuwuna maudoimiu
a'ita avivinigomiu dova towaho natunao i'ita'ita avivinidi, 12 na
hinage aguguyeigomiu ta a'abiye wahiyalagomiu na awalo alimiyai ta
ammumuga namwanamwa, wuwuna Yaubada ivesinuwaigomiu'o iya
yana abaloina yo yana wasawasa vehabana.

13 Tahimaiyao, hauga maudoina a'awa'awa yauwedo Yaubada
ainai, wuwuna Yaubada yana walo bada amohegomiu'o ta ainai
amtalamwegomiu'o nigele ebeha tomowa yadi walo na hesi Yaubada
ainaena. Eeta moiha, walone Yaubada ainaena amyemidiyena'o ta ana
wahiyala bada amlautowoiya'o. 14 Na hinage miya vitai amlobaiya'o, dova
hinage Yeisu Besinana ana tauyemidiwo Yudeya ainai, wuwuna Yaubada
yana bodao miya vitai hilobalobai hiya yadi boda aidiyena. 15 Ainaena
Yudeya hiya mumugadiyena, ta yada Bada Yeisu hi'oiyemwalowoi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yo hinage mwalona tauwalo mahalavao hi'o'oiyemwalowoidine eeta
ai hinage hive'alehaegai ainaena Yaubada nigele aidiyai iyayaliyaya
wuwuna tomowa maudoidi hita'wata'wataedi. 16 Yama walomahalava
tupwa maudoina tomowadiyao aidiyai hitowotowoi na hi'auhigai
wuwuna nigele nuwadi na Yaubada ilivahigomiu, ainaena yababa i'oiye
mwaudi ta Yaubada yana modi'ini bada hive'aloya'o.

Paulo nuwanuwana ebeha itaubo'eyoidi

17 Tahimaiyao, mwalona alaugabaigomiu na hauga ahu'ahubalina
nigele aya'itauyoigomiu na hesi nigele ayanuwapwanopwanowegomiu
na atowotowoi wahiyala ta alaowa habi itauyoigomiu. 18 Yau Paulo
yatowotowoi wahiyala na ebeha alaowa na ataubo'eyegomiu, na a'aipate
ahaya, wuwuna Tomodulele yama amwaha igudugudui. 19 Omiu
ambom anuwanuwatuwu avivinigomiu na ebe aiteya hauga yada Bada
Yeisu yana mahalavama, 20 mata walo vetuvehae yo yaliyaya vehabamiu
alobai.

3 1 Haugana Atenisi ainai amiyamiya a'ate'atehawawali vehabamiu
eeta yaloina yawalo, 'Timoti, ulau Tesalonaika na ataubwau teinai
amiyamiya'. 2 Eeta tahidane Timoti avetamalenawa, wuwuna iya teya
ama boda Yaubada yana paihowa Besinana wasana vehabana, tahidane
avetamalenawa ta ebeha i'abiye wahiyalagomiu na Besinana ainai
amyemidi moiha, 3 ta ebe havena yami muyamuya aidiyena amtapitapiya,
wuwuna bada miya vitaiwone amhanapuidi'o ebeha maudoida
talobalobaidi. 4 Mugai ai baidamiu tamiyamiya, bada awalo'o alimiyai
mata miya vitaiwone alimiyai himahalava, eeta teina himahamahalavane.
5 Neta vehabana yanuwanuwatuwu mwala'ina ta Timoti
yavetamalenawa na yami yemidi i'ita ta wasamiu ivaiyama aliguwai,
wuwuna a'atehawawali Tomodulele ainai, mata dova ta abatowoi
mwala'ina imohegomiu na amtapiya ta yama paihowa mwalona alimiyai
i'abiye yababa.
6 Ainaena Timoti ilaowa na wasamiu ivaiyama iwalo, 'Tesalonaika
Besinana ainai hiyemidi moiha na velau wuwudi na hinage hauga
maudoina yada taubo'e mugamugaina hinuwatuwu avivini mayadi
yaliyaya, na nuwanuwadi ta hi'itauyoigita'. Ai hinage dova nuwanuwamai
na a'itauyoigomiu. 7 Tahimaiyao, bwagana mayama muyamuya yo
mayama miyavitai na hesi yami yemidi wasana bada abenalena'o ta
i'abiye yaliyayagai'o. 8 Ainaena yami towolo wahiyala Bada vehabana
ama lautowoi inamwanamwa. 9 Eeta yama awayauwedo Yaubada ainai
nigele howahowana alaumwauwi, wuwuna Yaubada ainai yama yaliyaya
vehabamiu imwala'i alili. 10 Na boniyai yo ahubena aidiyai a'awa'awanoi
wahiyala ebeha manimiu a'itauyoidi yo hinage viha ababe'u alimiyai
himiyamiya aidiyena a'abiye wahiyalagomiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Ainaena yagu nuwatuwu bwau teina: Mugai Tamada Yaubada yo
yada Bada Yeisu yama amwaha hiloinaei na ainaena alaowa alimiyai.
12 Bwauna ebeha Bada yana velauwena i'oiye mwaugomiu na ambom
amvelauyoigomiu, yo hinage vali tomowa amvelauwedi, dova ai
avelavelauwegomiune. 13 Na ebe haugana yada Bada Yeisu ma'ana
tauyemidiwo himahalavama omiu mayami wahiyala yo nuwamiu
masemaseledi Tamada Yaubada mehenai amtowolo.

Yaubada nuwanuwana mumuga namwanamwana

4 1 Tahimaiyao, teina ginauli yana aba'ovi, mwalona mumuga
ave'itagomiu ebeha Yaubada am'abiye yaliyaya ta teina haugadine
bada ammulitaedi'o eeta havena amlaulaumwau na ebeha Bada Yeisu
vehabana ampaihowa hamahamadudu. 2 Yada Bada Yeisu yana loina
yamohegomiu'o ta amhanapuidi'o. 3 Yaubada nuwanuwana yami miya
masemaselena na havena ammehemeheganawali, 4 na ehebo ehebo
amtawahola mumuga namwanamwana na dumwaluna ainaena. 5 Havena
nuwatuwu dawani dova hiya ganamuli Yaubada nigele hiyahanapui.
6 Hinage havena vali tomowa mwanediyao amhalohaloidi mata dova
Bada yana modi'ini amlobai. Ginaulidine bada mwalona vehabadi
avenuwamwauwegomiu'o. 7 Wuwuna Yaubada ivesinuwaegita nigele
mumuga bi'ibi'idi vehabana, na hesi mumuga masemaseledi vehabana.
8 Ainaena ebe yaiya loina iho'e nigele ebeha tomowa yadi loina na hesi
Yaubada yana loina iho'eho'e wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi iya nuwatuwu
ana tau'abiye masele ta teina Yaubada yana aiyauya alidai.
9 Tahidao adi velau vehabana, mata nigele ayaleledíwa, wuwuna
Yaubada bada ive'itagomiu'o eeta ambom bada amvelauyoigomiu'o.
10 Dova hinage tahidao Masedoniya holanai bada amvelauwedi'o.
Eeta awalo huluhuluigomiu ta yami velauwone aidiyai imwala'i.
11 Na hinage amtowoi ta ammiya daumwali na ambom yami paihowa
ampaipaihowaidi, na havena tomowa yadi paihowa amvetavetalapiliyedi
dova mwalona bada yawalo'o alimiyai. 12 Teina ainaena mata hiya nigele
Besinana ana tauyemidiwo hive'ahihiyegomiu eeta yami miya vehabana
havena vali tomowa aidiyai amduiduivahali.

Bada yana laugwaipilema vehabana

13 Tahimaiyao, havena amnuwanuwapwanopwano taumwalomwalowoi
vehabadi na ebe teya ada gelu imwalowoi, havena amnuwanuwayababa
dova hiya nigele yadi yemidi towolouyo ainai. 14 Na ita Yeisu tayemidiyei
ebeha mwalowoiyena itowolouyo na hinage tayemidiyei ebeha ada
geluwo bada himwalowoi'o, Yaubada abo ilauvaidi Yeisu baidanao.
15 Teina yada Bada yana walo awalowaloweine alimiyai ebeha
haugana iwuyoma hiya taumwalowoi Besinana hilobai mugaiyei

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na ita mayawahida mulitai. 16 Wuwuna Bada alinana mwala'ina howola imahalava, na tausagenawasao adi taumugai hinage iyoga yo hinage yoguli hiyuvi mwala'ina na Badawa galewaena i'aituluma na taumwalowoiwo mwalona Besinana ana tauyemidiwo hitowolo mugai, 17 na hinage ita howola mayawahida hiya baidadao tahae galewai na yada Bada baidada tavelaulobaloba yaloyalovi ainai na iya baidada tamiya vateyai. 18 Eeta teina wasane ainaena am'abiye wahiyalagomiu yo amyaliyaya.

5 1 Tahimaiyao, nigele howahowana na yami letane teina ainaena awalo alimiyai aiteya hauga ainai Yeisu mata iwuyoma, 2 wuwuna bada amhanapuiya'o ebeha nigele tayahanapui, na hesi yana laomane dova tau'aivavali yana laoma boniyaiyena, 3 na ebe tomowa hiwalo, 'Yadi miya maudoina namwanamwana', na mulitai hisilahe hiya mata ive'aluwagavaidi dova waihiu yana abivelolo yana hauga labalaba ainai. Ainaena teina dova silahene nigele howahowana hidena gabaei. 4 Eeta tahimaiyao, omiu nigele tupwa guguyouna ainai amyamiyamiya, ainaena silahe haugana mata nigele ive'aluwagavaigomiu dova tau'aivavali. 5 Wuwuna omiu masele ainai ammiyamiyane, eeta maseleyena talaulau na havena guguyou yana amwahaena. 6 Ainaena havena ta'eno'eno, dova tomowa maudoidi hi'eno'enone, na hesi Yeisu taha'waha'wai mayada nuwadumwalu. 7 Havena ita dova hiya taumehe'eno'eno, yo bwahi wahiwahiyalana aadina taunumao, hiya guguyou yadi abapaihowa.

8 Na hesi ita masemaseleda, eeta ita tabom ta'ita avivinigita, yo alu'aluwada tawutu'au'auhi Yaubada ana yemidi yo ana velau aidiyena, na hinage mayada nuwatuwu avivini ada livahi howola abo talobai ainaena. 9 Wuwuna Yaubada nigele ebeha iloinaegita na yana modi'ini ana tupwa ainai tamahalava, na hesi nuwanuwana yada Bada Yeisu Besinana yana paihowa ainaena lavihi tavai. 10 Eeta Besinana vehabada imwalowoi ta ebe mayawahida bo mwalomwalowoida na iwuyoma, ilauvaigita ta baidada tamiya vateyai. 11 Ainaena howahowana ambom am'abiye wahiyalagomiu yo amvehaguhaguyoigomiu, neta paihowane dova teina hauga ampaipaihowaidine.

Aba'ovi

12-13 Tahimaiyao, a'awanoi alimiyai ebeha ami taumugaiwone aidiyai amve'ahihi, yo amvelau ili'ilimanidi, wuwuna Bada yana paihowa hipaipaihowai, neta hi'ita'ita avivinigomiu yo higugugugugya alimiyai. Na ehebo ginauli hinage havena awapa'ipa'i'i, na hesi nuwadaumwaliyena ammiyamiya.

14 Tahimaiyao, howahowana hinage tautuluhayaiyai amguguyeidi, yo tau'atehawawali am'abiye atepatudi yo tautapiya amhaguidi, teina ginauliwone alama'i'itaena ampaipaihowaidi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Am'ita avivinigomiu, havena teya alimiyena yababana iyemayemaiha
yababana ainaena, na hesi hauga maudoina amvelauyoigomiu, na
amvehaguhagu, yo vali tomowa hinage amhaguidi.
16 Hauga maudoina amyaliyaliyaya. 17 Hinage hauga maudoina Yaubada
ainai am'awa'awanoi. 18 Yo hauga maudoina am'awa'awa yauwedo
Yaubada ainai yami miya namwanamwadi yo yababadi vehabadi. Neta
Yaubada yana nuwatuwu, ita Yeisu Besinana yana bodao vehabada.
19 Havena Alu'aluwa Ve'ahihi yana paihowa am'au'auhi, 20 Eeta
ebe tauguguya teya iwalo mahalava, havena yana walomahalavane
amta'wata'wataei, 21 na hesi walonane amtowoi na ebe namwanamwana
am'abi avivini, 22 na ebe yababana neta maudoina amta'wata'wataei.
23 Yaubada iya miya daumwali wuwuna, eeta alu'aluwamiu
yo nuwamiu yo taumiu i'abiye masele moiha ta himasele ta ebe
ammumuga namwanamwa na ammiyamiya ana higa Yeisu Besinana
iwuyoma. 24 Yaubada ivesinuwaigomiu, iya Taudumwalu eeta hava bada
iwalowedi'o mata ipaihowaidi.
25 Tahimaiyao, am'awanoi vehabamai Yaubada ainai.
26 Na hinage Yaubada yana bodao maudoimiu velauwena
am'atuhapwaliuyoigomiu. 27 Na yaloinaegomiu Yaubada yehanaena na
leta teina tahidao mehediyai amvahili.
28 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alimiyai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 TESALONAIKA

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo na Sailasa yo Timoti baidaguwao yami leta aleleyawa
omiu Yaubada yana bodao Tesalonaika alimiyai, wuwuna omiu
Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana adi taumulitao. 2 Tamada
Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena ammiya daumwali.

Besinana howola abo iwuyoma tomowa adi loina vehabana

3 Tahimaiyao, ilowoinanegai ebeha hauga maudoina Yaubada a'awa
yawedowei wuwuna yami yemidi i'ini'ini yo yami velau ambom alimiyai
imwalamwala'i. 4 Ainaena Yaubada yana bodao maudoidi mehediyai
ano'ono'owegomiu, awalo, 'Hiya Tesalonaika moiha tau'alama'i'ita.
Bwagana adi alehao vitai mwala'ina himohemohedi na hesi mayadi
alama'i'ita yo mayadi yemidi Yaubada ainai'.
5 Teina aba'ita howahowana ainaena Yaubada yana loina dumwaluna
tahanapui, wuwuna yami miya vitai aidiyena i'abiye wahiyalagomiu,
eeta ami muyao vehabadi yana abaloina ana luwu ilowoinanegomiu. 6 Na
ami tau'abiye muyamuyao adi maiha Yaubada i'atububuniya'o ta yana
modi'ini mata hilobai. 7 Na hesi omiu taumiya vitai ihaguigomiu, neta
howola abo Bada Yeisu galewaena i'aitulu mwayamwayauma, mayana
tausagenawasao wahiwahiyaladi na hinage aiwa ala'alahawawalina
ivaiyama, na omiu yo ai yada aiyawasi abo imohegita, 8 na hibom yada
Bada Yeisu Besinana wasana hita'wata'wataeiwa ta Yaubada hiteibabaeine
abo adi maiha vitavitaina imohedi. 9 Mata himiyawahi na hisilahe vateyai
dalava ala'alawowolina ainai, nigele yana aba'ovi na Bada manina yo
yana wahiyala wasawasana yo ana walo vetuvehae nigele howahowana
hi'ita. 10 Eeta haugana ilaoma ana no'o mwala'ina abo ilobai yana
paihowa abanuwapwanopwano vehabadi ana tauyemidiwo masemaseledi
aidiyena. Na omiu mwalona wasana amohegomiu ta amyeyemidiyeiwa
howola abo omiu baidamaiyao Yeisu yana mahalava ainai tano'owei.
11 Mwalona Yaubada ivesinuwaigomiu ta iyogaegomiu ainaena
amyeyemidiyeine. Teina vehabana ai hauga maudoina a'awa'awanoi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vehabamiu ta ebe ammulita moiha. Wuwuna omiu nuwanuwamiu na
yemidi moiha ainaena ammumuga dumwalu eeta yama awanoi Yaubada
ainai ebeha i'abiye wahiyalagomiu na yami paihowaone ampaihowaidi.
12 Teina ainaena mata tomowa maudoidi yada Bada Yeisu yehana
hino'owei, omiu yami paihowa namwanamwadi vehabadi. Na hinage
walo vetuvehae mata amlobai ibom yehanaena, wuwuna omiu Yaubada
yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ila alimiyai.

Towaho yababana vehabana

2 1 Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha amhanapui Bada Yeisu Besinana
yana mahalavawuyoma na yada miyatoyawa ainai vehabana, 2 ta
ebe havena am'ate'atehawawali, ebe tomowa hiwalo, 'Besinana yana
hauga bada imahalava'o', havena amyemiyemidiyedi. Nuwana yadi
walo hanapu aidiyena bo guguya hibebenaleine ainaena, bo nuwana
yau yadi leta yalelelene aidiyai ainaena. 3 Havena hinage teya oyama
amyemiyemidiyei, na hesi amnuwatuwu avivini ebeha mugai howola
abo tomowa bagibagilidi Yaubada hive'alehaei, mata towaho yababana
imahalava na abo mulitai Yeisu iwuyoma. Moiha, towahone yababanane
neta guguyou towahona, 4 iya Yaubada ana aleha na hinage tauyemidiwo
maudoidi adi aleha, howahowana iya i'abihiniuyoi ta Yaubada yana vada
tapwalolo ainai imiya na ivetauloina dova Yaubada. 5 Amnuwatuwu
avivini neta mwalona omiu baidaguwao tamiyamiya na ginaulidine
vehabadi bada yawalo'o alimiyai. 6 Ebeha yana hauga moihana ainai
imahalavama na hesi hava i'au'auhi bada amhanapuiya'o. 7 Moiha teina
ta'i towahone yababanane yana paihowao himahamahalava dawani
bale'uwai, na hesi towaho vagana paihowane yababadine i'au'auhidi
ana higa tau'auhine itowolowahi 8 abo tauyababane imahalavama. Na
hesi tuluhanaena yada Bada Yeisu ilalaoma na yana wahiyala awanaena
yo manina pigapigabunaena towahone i'abiye yababa. 9 Na towahone
yababanane ilaolaomane, neta Tomodulele yana wahiyalaena ve'ive'ilala
yo vedevedede mata ipaihowaidi tomowa habi oyamaedi. 10-11 Wuwuna
hiya wasa moihana hita'wata'wataei ta yadi tupwa neta dalava
ala'alahina, ainaena Yaubada italamwedi'o ta Tomodulele yana oyama
maudoina hiyemidiyei, na abo lauvetala hilobai, wuwuna ve'ita moihana
hita'wata'wataena'o, 12 Eeta mumuga yababa ana paihowa nuwadi
ivaiya'o. Ebe mugai wasa namwanamwana hiyemidiyei, Yaubada mata
ihaguidi na teina nigele.

Yaubada yana vesinuwao

13 Tahimaiyao, yada Bada ivelauwegomiu, wuwuna mwalona
ivesinuwanegomiu ta ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'abiye
maselegomiu, na wasa namwanamwana amyemidiyei ami hagu

vehabana, eeta howahowana hauga maudoina vehabamiu a'awa
yauwedo Yaubada ainai. 14 Mwalona Yaubada yana nuwatuwu dova na
wasanane aguguyaei alimiyai ta amyemidiyei, neta ainaena yada Bada
Yeisu Besinana yana wasawasa imohegomiu'o. 15 Tahimaiyao, amtowolo
wahiyala, yama ve'itaone yo yama walowone aidiyai neta yama aubabada
yo yama leta aidiyena.
16 Tamada Yaubada ivelau moiha alidai, eeta hauga maudoina
i'abi'abiye yaliyayagita, ta hinage tanuwatuwu avivini mata ginaulidine
howola yana ve'i'ilaena abo vehabada ipaihowaidi. 17 Yaubada
yo yada Bada Yeisu Besinana hi'abiye yaliyayagomiu, yo hi'abiye
wahiyalagomiu, yami paihowao aidiyai, ta hauga maudoina yami walowo
hinamwanamwa.

Awanoi vehabana

3 1 Tahimaiyao, ehebo ginauli hinage vehabana amnuwanuwatuwu
na am'awa'awanoi Yaubada ainai, ta ebe Bada wasana yama
guguyaena idabalala yo iwahiyala tomowa aidiyai, dova mugai alimiyai.
2 Na hinage am'awa'awanoi ta tauyababao aidiyena Yaubada ihaguigai,
wuwuna Bada ana tauuvalao bagibagilidi himiyamiya. 3 Na hesi Bada
yana abi'ili'ilimaniyena howahowana i'abiye wahiyalagomiu, yo i'ita
avivinigomiu Tomodulele yana towoi ainaena. 4 Eeta Bada ayemidiyei
ebeha yama ve'itao alimiyai mata ammulitaedi, 5 na hinage i'abiye
nuwamaselegomiu, yana velau vehabana, yo hinage yami alama'i'ita
Besinana ainai vehabana.

Havena abitau'wata

6 Tahimaiyao, aloinaegomiu yada Bada Yeisu Besinana yehanaena
ebeha tupwadi ada geluwo abi'abitau'watadi havena aidiyai
am'ita'italau, wuwuna abitau'wata ai nigele ayave'itagomiu. 7 Ainaena
bada amhanapuiya'o ebeha howahowana ai amve'ao'aonaegai.
Wuwuna mwalona omiu baidamaiyao tamiyamiya, nigele teya hauga
aya'abitau'wata paihowa ainai. 8 Dova hinage ai abom amaiyena ai'ai. Na
boniyai yo ahubena aidiyai apaipaihowa, wuwuna nigele nuwanuwamai
ami vitai amwauwi amai vehabana. 9 Na hesi loina imiyamiya ebeha
omiu amve'aigai, na besiwa ai abom amai vehabana apaihowa, eeta
omiu yama paihowane amve'ao'aonaedi. 10 Hinage mwalona tamiyamiya,
aloinaegomiu neta ebe yaiya nigele iyapaihowa havena i'ai'ai.
11 Wasamiu bada abenalena'o ebeha tupwadi alimiyena hi'abitau'wata,
ta nigele hiyamiya alahai na hiyapaihowa. 12 Eeta ada geluwone
nuwadiyai amwauwi, na yada Bada Yeisu Besinana yehanaena aloinaedi,
na yadi paihowa hibom hipaihowaidi, na himiya alahai ta ebe ai'ai
hilobai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tahimaiyao, paihowa namwanamwana vehabana havena
amtapitapiya.
14 Ebe yaiya ve'ita teina yami leta holanai nigele iya'awa abiyei, havena
towahonane ainai am'ita'italau, na ainaena yana paihowane vehabana
ihinimaya. 15 Amtowoi ta havena amve'ave'alehaei, wuwuna iya tahida,
eeta ve'ita a'ava ammohei.
16 Yada Bada iya nuwadaumwali wuwuna, ainaena i'abiye
nuwadaumwaligomiu, yo i'abiye yaliyayagomiu hauga maudoina na
baidamiu ammiya vateyai.
17 Leta teina yana aba'ovi yau nimaguwena yaleleyawa, dova yagu leta
tupwadi aidiyai.
18 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 TIMOTI

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo, Yaubada taulauyeyawahaigita yo Yeisu Besinana yada
aba nuwatuwu avivini yadi loinaena Yeisu Besinana vehabana
yavetauyewasa.
2 Timoti, owa dova natugu moiha yemidi ainaena eeta yam leta
yavetamalenawa.
Tamada Yaubada yo Besinana yada Bada yadi ve'i'ila, yo atemuyamuya,
na nuwadaumwali himiya vahaligo.

Ve'ita oya'oyama vehabana

3 Mwalona hauganane yalaugabaigo na yalau Masedoniya, na
yavenuwamwauwego yawalo, 'Havena ulaulau, badagi teina Epeso ainai
umiyamiya na tomowa tupwadi u'auhidi vali ve'itao aidiyena hive'ive'ita.
4 Na hinage hiya tubudao yadi vedevedede yo yehadi hibehabehaedi
ebeha Yaubada yana paihowa hilobai ta nigele howahowadi wuwuna
hi'awa pa'ipa'i'i eeta u'abiye laumwaudi na Yaubada yana amwaha
himulitaei yemidiyena'.
5 Teina yagu loina ainaena atemiu himasele ta ambom
amvelauwegomiu moiha, yo amnuwanamwanamwa, yo amyemidi moiha
Besinana ainai.
6 Tupwadi tomowa mumuga teina hita'wata'wataei, na walo
awa'awawaena bada hiteibaba'o. 7 Nuwanuwadi na Yaubada yana loina
hive'itaedi, na yadi walowone yo yadi guguyaone wuwuna nigele
hiyahanapui.
8 Walo moiha, loinadine aba hagu namwanamwana, ebe tamulitaei
moiha. 9 Yaubada laugagayo imwauwidi nigele taunamwanamwao vehabadi,
na hesi laugagayo ana tauho'ewo yo tautalinatuiwo, yo tau'awa sewao yo
Yaubada nigele hiyave'ahihiyei, yo tauyababao yo yadi nuwatuwu bi'ibi'idi
yo Yaubada yana paihowa ana tauwalo sebasebaiwo hinage vehabadi,
yo hiya tamadiyao yo hinadiyao yo tomowa tupwadi hiyemwalowoidi
vehabadi, 10 na tawatawaholadi aidiyai hipwanopwanoli, yo tomowa adi

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tau'aivavaliwo, yo tauve'ewa oya'oyama yo tauwalo oya'oyama yo hinage
ve'ita namwanamwana yo dumwaluna ana tauveyababa maudoidi, 11 na
ve'ita dumwaluna Yaubada ainaena, ibom masele yo yaliyaya wuwuna, neta
vehabana na yagu paihowa imohegau ta wasana yaguguyaei tomowa aidiyai.

Yaubada yana ve'i'ila vehabana

12 Ya'awa yauwedo yada Bada Yeisu Besinana ainai wuwuna i'abiye
wahiyalagau yana paihowa teina vehabana, ainaena ya'awa yauwedo
mwala'ina wuwuna Yaubada yana nuwatuwu yo yana paihowa
howahowagu ta yapaihowai eeta nimaguwai ammwamwauwine.
13 Mwalona nigele dova, wuwuna Yeisu ya'awa yababaei hauganane ainai
yana bodao aidiyai yave'aleha, na Yaubada ihanapuiya'o ginauli yababadi
yapaihowaidi yau yagu nuwapwanopwano ainaena, hinage nigele
yayayemidi, ainaena i'atemuyamuyaegau, 14 na yada Badane ive'i'ilaegau,
ta yayemidiyei na yana velau Yeisu Besinana ainaena imohegau.
15 Walo teina walo moiha, na ilowoinanei na tayemidi, wuwuna Yeisu
Besinana bada bale'uwai ilaoma'o tauyababa habilivahidi, na tauyababa
maudoidi aidiyena yau yayababa alili.
16 Na Yaubada yana atemuyamuya aliguwai wuwuna yau tauyababa
mwalona na Yeisu Besinana vehabagu i'alama'i'ita, ta tauyababa
maudoidi hi'ita aliguwai na hihanapui ebeha hibom hinage, ebe Besinana
hiyemidiyei, yawahi moiha hilobai. 17 Ainaena Yaubada tave'ahihiyei yo
tano'owei, wuwuna iya Yaubada moiha, nigele howahowana na maninina
ta'ita. Iya Tauwasawasa na yana Abaloina nigele yana aba'ovi. Moiha.
18 Natugu Timoti, unuwatuwu avivini mwalona Yaubada yana
tauwalo mahalavao, na hinage yau yagu venuwamwau alimwai neta
walowone unuwatuwudi, ta dova yam aba'aleha Yaubada yana paihowa
vehabana. 19 Wuwuna tupwadi adi geluwo nuwatuwu namwanamwana
hita'wata'wataei, ainaena yadi yemidi itapiya na hibe'u. 20 Na
taube'uwone ehebo yehana Haimeniyo, na hinage teya yehana Alekisani,
hitau bwau Tomodulele ainai yatatamwedi na mehedi isabui, ta nuwadi
imasele na havena yada Bada yehana hi'awa'awa yababaei.

Awanoi Yaubada ainai

2 1 Ainaena yami miyagogoi aidiyai, mugai am'awa'awanoi Yaubada
ainai tomowa maudoidi vehabadi, ta am'awa'awanoi mayami
awayauwedo Yaubada ainai. 2 Hinage tauwasawasao yo tauloinao
vehabadi am'awa'awanoi, ta ebe yadi loina idumwalu na ainaena tamiya
daumwali, mayada mumuganamwanamwa, yo mayada ve'ahihi.
3 Ada Taulivahine Yaubada teina dova awanoi yana abayaliyaya,
4 wuwuna Yaubada tomowa maudoidi yadi yababa ainaena ilivahidi, ta
nuwadi imasele ve'ita moiha vehabana.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Yaubada ehebo ta'i, na hinage towaho ehebo ta'i ilauvaigita Yaubada
ainai, iya Yeisu Besinana. 6 Wuwuna Besinana iya italamyowei na
maudoida vehabada ipwaoli. Eeta hauga dumwaluna ainai yana velau
iyemala moiha.
7 Ainaena yagu paihowa imohegau na wasa teina yawalowalo mahalava
yo yagugugugugu yo yave'ive'ita hibom tupwa vehopali aidiyai, ta ebeha
nuwamasele moiha Yaubada ainaena hiyemidiyei. Teina walo moiha, na
nigele oyama.
8 Ainaena nuwanuwagu towatowaho tupwa maudoidi aidiyai, mayadi
mumuga daumwali, nimadi hi'abihinidi na hi'awanoi Yaubada ainai,
mayadi yaliyaya na havena mayadi modi'ini yo mayadi manini.
9-10 Waiwaihiu nuwanuwagu hiya hiyepasauyoidi paihowa
namwanamwana aidiyena, wuwuna neta tapwalolo ilowoinanedi,
na havena 'wapi ana pasa ainai yadi hauga higabagabaei, na hipasa
ili'ilimani, na havena mayadi nuwahaehae. 11 Na hinage tapwalolo
holanai mayadi atetalam ve'ita hibenaledi, na havena hi'au'aubabada.
12 Nigele yayatalam na waiwaihiu hive'ita tapwalolo ainai. Havena
hiloiloina towatowaho aidiyai, na hesi himiya alahai, na hibenali moiha.
13 Wuwuna Yaubada Adam ipaihowa mugaiyei, na Ive mulitai. 14 Na
hinage Tomodulele yana oyama ainai Adam nigele iyatapiya, na waihiu
hesi itapiya ta pwanoli ipaihowa mugaiyei. 15 Eeta waiwaihiu yadi
labalaba ainai, Yaubada mata muya ainaena ihaloigomiu, ebe yemidi, yo
velau yo ve'ahihi amwa'amwahadi ammulitaedi.

Taumugai yadi paihowa

3 1 Walo moiha ebe yaiya nuwanuwana na ivetau mugai, neta
paihowa namwanamwana, 2 Tauloina amvevetowolo tomowa
namwanamwana, yo yana mumuga dumwadumwaluna na mwanena
ehebo ta'i, na yana nuwatuwu wahiwahiyalana yo tuluhana
hegohegoyana na yana nuwatuwu hunana na taumana yana vada
alonai ivelauwedi yo tauve'ita hinage namwanamwana. 3 Havena bwahi
wahiwahiyalana inumanuma yauyaule, yo hinage havena imanimanini,
na hesi mumugana hegohegoyana, na nigele iya'awa pa'ipa'i'i yo havena
wasawasa ainai yana yemidi imwaumwauwi. 4 Ilowoinanei na iya yana
vada ana taumiyao imugaiyedi mumuga namwanamwana ainaena,
ta natunao walo hibenalei mayadi ve'ahihi. 5 Na ebe towaho nigele
howahowana natunao iloina dumwaluwedi, iya nigele howahowana
Yaubada yana boda imugaiyedi na iloina dumwalu aidiyai, awa? 6 Havena
tauyemidi vauvauna amvesivesinuwaidi ta ebeha hivetaumugai mata
yadi nuwahaehae ainaena na hibe'u dova Tomodulele nuwahaehae
ainaena mwalona ibebe'une. 7 Taumugaiwone ilowoinanedi yo
ma'adi awanamwanamwa hiya ganamuli mehediyai, wuwuna mata

tomowa yadi itayababa vehabana, na hibe'u Tomodulele hipwahipwa himwamwauwiwa ainai.

8 Vada tapwalolo adi tau'ita avivini hinage ilowoinanedi yo himumuga namwanamwa mayadi nuwatuwu dumwadumwaluna, na havena bwahi wahiwahiyalana hinumanuma aliliyedi yo hinage havena wasawasa ainai yadi yemidi himwaumwauwi, 9 na yadi nuwatuwu dawadawanina hi'abi avivini nuwatuwu namwanamwaena. 10 Ainaena amtowoi mugaiyedi ta hiwahiyala yemidi ainai na abo amvetowolodi ta vada tapwalolo hi'ita avivinidi.

11 Mwanediyaone hinage yadi nuwatuwu dumwadumwaluna, yo havena adi geluwo hi'awa'awa yababaedi, na havena bwahi wahiwahiyalana hinumanuma alili, na hesi hituluhahegoya moiha. 12 Vada tapwalolo ana tau'ita avivini mwanena ehebo ta'i, na natudiyao yo yadi huhuwo himugai ili'ilimaniyedi.

13 Vada tapwalolo adi tau'ita aviviniwo ebe hituluhahegoya, mata tomowa hi'awa namwanamwaedi, na hinage Yeisu ana yemidi vehabana hitowolo wahiyala.

14 Yanuwatuwuiya'o ebeha hauga iu'iuna na yalaowa alimwai, na mugai yam leta teina yaleleyawa. 15 Na ebe yabwedabweda, leta teina ainaena uhanapui aiteya mumuga ita tauyemidi ilowoinanegita iya yada Yaubada Mayawahina yana boda holanai, wuwuna ita tauyemidi yana ve'ita moiha ana tau'ita aviviniwo. 16 Moiha ta'i, yada tapwalolo ana hanapu dawadawanina, na ginauli mwala'ina Besinana vehabana teina:

Bada ivetomowa,
na Alu'aluwana ainaena iwahiyala,
na tausagenawasa hi'itaya'o,
na wasana tupwa bagibagilidi hibenaledi,
ta taumiya bale'u tupwadi hiyemidiyei,
na mulitai ihae tupwa wasawasa ainai.

Tuve'ita oya'oyama vehabadi

4 1 Alu'aluwa Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o neta howola abo hauga yana aba'ovi ainai tomowa tapwalolo hita'wata'wataei, na alu'aluwa yababadi yo Tomodulele yadi ve'ita oya'oyama hibenaledi. 2 Mumuga yababadi aidiyena, tauve'ita oya'oyamao tomowa mata hive'ahihiyedi, na yadi yababao nigele vehabadi hiyanuwanuwatuwu. 3 Yadi oyamaone tupwana teina, ebeha tawahola ginauli yababana, na hinage tupwadi ai'ai adi ai hi'auhidi. Na omiu Besinana ana tauyemidiwo ve'ita moiha amhanahanapui ebeha Yaubada ai'ai maudoina ipaihowaidi ai vehabana, yo ebeha mayada awayauwedo ta'aidi.

4 Ginauli maudoina Yaubada ipaihowaidi namwanamwadi ainaena vehabadi ta'awa yauwedo Yaubada ainai, na tavaidi, 5 wuwuna Yaubada yana walowena yo yada awanoiyena bada i'abiye maseledi'o.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaubada yana taupaihowa mumugadi

6 Venuwamwau teina ebe ada geluwo aidiyai uve'itaei neta owa
Besinana yana taupaihowa namwanamwana, wuwuna ve'ita dumwaludi
Yeisu ana yemidi vehabana umulimulitaedi, na aidiyena alu'aluwam
iwahiwahiyala. 7 Na aubabada awa'awawa bagibagilidi nigele Yaubada
ainaena. Eeta havena ubenabenaledi, na hesi utowolo wahiyala hauga
maudoina na umumuga namwanamwa Yaubada mehenai. 8 Ebeha
ulautowotowoi taum yana wahiyala vehabana, neta hauga ahu'ahubalina
ainai, na alu'aluwam vehabana neta iya inamanamwa alili wuwuna iya
mata ihaguigita yawahida bale'uwai vehabana, na hinage hauga ilalaoma
ainai.

9 Walo teina walo moiha, ainaena tatalamwegita ainai, 10 eeta hauga
teina ainai mayada paihowa yo mayada tuluhahegoya, wuwuna Yaubada
miyamiyavateyaina tomowa maudoida ada Taulivahi ebe tayemidiyei, Ta
yada nuwatuwu hae ainai bada tamwauwiya'o.

11 Ginauliwone teina uguguyaedi, na uve'itaedi tomowa aidiyai.

12 Tomowa havena hihinahinaligo wuwuna ebeha owa hevahevali na
hesi yam walo namwanamwana yo yam paihowa namwanamwana, yo
yam velau yo yam yemidi, yo yam mumuga masemaselena aidiyena neta
aba'ita hiya aidiyai.

13 Na hinage tapwalolo holanai Buki Ve'ahihi uvahili, yo uguguya, na
uve'ita, ana higa yamahalavawa.

14 Mwalona tapwalolo ana babadao hi'abivahuigo, ainaena paihowanane
vehabana Yaubada i'abiye wahiyalago. Na unuwatuwu avivini 15 ta
paihowadine aidiyai havena u'abi'abitau'wata, eeta ebe tomowa yam
paihowa vehabana hiwalo, 'Moiha ta'i, Timoti taudagelahegoya'.

16 Timoti, u'ita avivinigo, na uve'ita ili'ilimani, na ainaena owa na yam
taubenaliwo Yaubada ihaguigomiu.

Yada paihowa ada geluwo aidiyai

5 1 Havena babadao uwalowalowedi, na hesi nuwam hegohegoyanaena
u'aubabada aidiyai, bada dova ta'i tamam u'awa'awanoiyei, na
hevahevali u'awa'awa tahiguwedi; 2 na ai'aihalewo aidiyai umumuga
dova hinamwao na vahavahala aidiyai yam nuwatuwu masemaselenaena
u'awa nuhuguwedi.

3 Hiwahiwapewone nigele yadi huhu amhaguidi. 4 Na ebe natudiyao
nuwana tubudiyao himiyamiya, hiya teina ilowoinanedi na hi'ita
avivinidi, ta dova mwalona habuludiyai yadi ita'aviviniwa hiyemaiha,
vehaguhagu teina dova Yaubada yana abayaliyaya.

5 Ainaena hiwahiwapewone hiya nigele yadi huhuwo, ebeha yadi
yemidi Yaubada ainai himwauwi, na awanoiyena ahubena yo boniyai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aidiyai amhaguidi. 6 Na yaiya waihiu yaliyaya awa'awawa vehabana
inuwayababa, neta iya tauna mayawahina na hesi alu'aluwana bada
imwalowoi'o. 7 Ainaena hiwahiwapewo guguya teina umohedi na
himumuga ili'ilimani, ta ebe havena tomowa hiwahiwapewone
hi'awa'awa yababaedi. 8 Na ebe taunuwabui teya nigele yana
huhuwo bo natunao iya'ita avivinidi, iya bada Yaubada yana ve'ita
ita'wata'wataena'o, eeta iya ganamuliwone iyababa gabaedi.
9 Hiwahiwapewone uvahili eheboidi na uve'ahadi: ebe adi bolimai 60
bo ihae, na mwanediyao mwalona ehebo ta'i, 10 na tomowa mehediyai
yadi mumuga dumwaluna, wuwuna natudiyao adi ita'avivini ainai
hipaihowa ili'ilimani, yo taumanao na hinage tauyemidiwo adi italau
ainai, yo taumiya vitai hihaguidi neta hiya uvahili eheboidi. 11 Na
waiwaihiu vauvaudi hihiwahiwapedi havena hiluwu hiwalowalo
yemidi Besinana ainai ta ebeha havena hitawatawaholauyo, wuwuna
hiya mata yadi waloyemidine hiho'e na hitawaholauyo, 12 ta teina
ainaena Yaubada mehenai bada hiyababa'o. 13 Eeta waiwaihiu vauvaudi
havena uvetovetowolodi, wuwuna mata hi'abituluha yaiyai na vada
ehebo ehebo aidiyai hivelavelabina na hivetalapili yo tomowa yadi
vada alodi ulumiyaidi himodemodeyedi na hiwalowalo awa'awawauhi.
14 Ainaena yagu nuwatuwu ebeha waiwaihiu vauvaudi ilowoinaedi
na hitawaholauyo, ta hilabalaba, yo hibom natudiyao hi'ita avivinidi,
eeta ainaena adi alehao nigele howahowana na hi'awa yababaedi,
yadi mumuga vehabana. 15 Wuwuna tupwadi hiwahiwapewone bada
hitapiya'o, ta Tomodulele yana amwaha ainai hilaulau.
16 Ebe tauyemidi waihiuna, na yana huhu ainai teya ihiwape,
ilowoinanei yo i'ita avivinidi. Na Besinana yana boda ita havena
iyemoyemodegita. Na hesi hiwahiwape nigele adi gelu, ita yada boda
mata hi'ita avivinidi.
17 Ami taumugaiwo hipaipaihowa ili'ilimani omiu hinage
amve'ahihiyedi moiha yo am'ita avivinidi, neta yadi guguya yo yadi
ve'ita ana mutulai. 18 Teina vehabana Buki Ve'ahihi ainai Yaubada iloina,
iwalo:

> ‘Ebe bulumakau ipaipaihowa witi patuna ainai, howahowana yo
> tupwana witi i'ai’.

Na hinage iwalo:

> ‘Taupaihowa adi maiha ilowoinanedi na hi'ai’.

19 Timoti, ebe yaiya tomowa taumugai teya ive'ewai na iwalo, ‘Teina
taumugaine yababana ipaihowaiya'o’, na nigele tauwalo haguina, neta
walone havena ubenabenalei. Na ebe tomowa bwau bo tonuga yadi walo
ana benali ehebo, taumugaine ulauvetalaei. 20 Ebe taumugai yana yababa
am'ita lobai, amwalowei tomowa bagibagilidi mehediyai, ta ebe tupwadi
tomowa pwanolinane havena hipaipaihowai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Teina amvenuwamwau aliguwena Yaubada yo Yeisu Besinana
mehediyai, yo hinage tausagenawasao masemaseledi mehediyai, ebeha
loina teina umulitaedi moiha. Tomowa maudoidi uloinaedi loina ehebo
ta'i ainaena, na havena tupwadi a'ava aidiyai uloiloina yaiyai, na tupwadi
aidiyai nigele.
22 Taumugai ana vesinuwa ainai havena utotototoya, mata dova ta
mayana yababa dawadawanina vesinuwa ilobai, ta neta ana ita dova
yana yababao aidiyai uhaguhagui. Mata maumaudoina ulauvehulu.
23 Havena bwahi a'avana unumanuma, wuwuna hauga bagibagilina
ulovalovala na diyam imuyamuya, ainaena ilowoinanego na tupwana
waini unumanuma.
24 Tupwadi tomowa yadi yababao miyamiya mahalavadi vehabadi adi
loina hilobai. Na tupwadi yadi yababao miyamiya dawanidi, na mulitai
abo himiya mahalava. 25 Dova hinage paihowa namwanamwadi tupwadi
miyamiya mahalavadi, na tupwadi mulitai abo himiya mahalava,
wuwuna nigele howahowana na himiya mahalava.

6 1 Taupaihowao yadi babadao hive'ahihiyedi yo hi'awa abi aidiyai. Ebe
nigele mata tupwadi tomowa yada ve'itaone hiya'awa yaliyedi, na
hiwalo, 'Yaubada ana tauyemidiwo hiya, na nigele hiyapaihowa dumwalu'.
2 Hinage hevahevaliwone ebeha yadi babadaone baidadiyao hi'awa
tahigu Besinana ana yemidi ainai, ta ebe havena yadi babadao adi
yemidi hilaulaumwau. Na hesi himwahaliuhi vehabadi, yo yadi paihowa
namwanamwadi himwala'i, wuwuna yadi babadaone hiya Besinana ana
tauyemidiwo, eeta velauwena aidiyai hipaihowa.

Tauve'ita oya'oyama vehabadi

Ve'ita teina uguguyaedi tomowa aidiyai. 3 Na ebe yaiya yana ve'ita
vagana, nuwana yada Bada Yeisu Besinana yana walo dumwadumwaludi
nigele iyamulitaedi, na ve'itaowa mumuga namwanamwana vehabana
ita'wata'awataedi, 4 iya yana nuwapwanopwano inuwahaehaeyei, ta miya
tulutuluha ivevetuwunine. Teina mumugaone aidiyena alomagigili yo
modi'ini yo walo yabayababa yo manini na veta'eta'e himahamahalava.
5 Ainaena adi geluwo baidadiyao hive'awa pa'ipa'i'i, na yadi nuwatuwu
yababanaena vehabana ve'ita moiha havena hihanahanapui, na hesi
hinuwatuwui ebeha Yaubada ana ve'ahihi ainaena wasawasa bale'u
mwala'ina hilobai.
6 Na ita yada wasawasa vagana, Yaubada ana ve'ahihi ainaena
howahowana iloinaegita, na hesi wasawasa bale'u ana loba havena
vehabana tanuwanuwatuwu. 7 Wuwuna ita mwalona nimanima a'avada
bale'uwai tamahalavama, na howola abo nimanima a'avada bale'u teina
talaugabaei. 8 Ainaena ada yo ada ale'o vehabadi tayaliyaya, na vali
ginauli vehabadi havena tanuwanuwatuwu alili.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Hiya wasawasa ana taunuwalelewo howola abo Tomodulele yana
hipwahipwa ainaena ilauhipwaidi, na yadi nuwatuwu pwano aidiyena
hi'abiye yababadi, yo howola abo hiya silahe moiha hilobai. 10 Wuwuna
wasawasa ana nuwalele yababana maudoina wuwudi, na hinage
wasawasa ana beha wahiyala ainaena, tupwadi adi geluwo tapwalolo
moiha hilaugabaei, ta aba nuwayababa bagibagilidi hilobalobaidi.

Amwaha namwanamwana vehabana

11 Timoti, owa Yaubada yana taupaihowa, eeta teina mumugane
ainaena u'ita avivinigo, na mumuga dumwadumwaluna umulitaei,
teina ginauliwone amwaha namwanamwana, neta yemidi yo velau
yo alama'i'ita yo nuwahegoya. 12 Hinage tapwalolo ana paihowa
namwanamwadi aidiyai utowolo wahiyala, na yawahim vateyai hinage
u'abi avivini, wuwuna mwalona Yaubada ivesinuwaigo hauganane yam
yemidi Yaubada ainai uwalo mahalavaei tomowa bagibagilidi mehediyai.
13 Timoti, yaloinaego Yaubada mehenai, iya ginauli bagibagilidi yawahidi
ana taumohe, na hinage Yeisu Besinana mehenai, iya mwalona Ponitiyo
Pailato mehenai walomoihaena iwawalone. 14 Na yagu loinane ebeha
venuwamwau teina umulitaei ili'ilimanidi, na havena ehebo ainai
utapitapiya ana higa yada Bada Yeisu Besinana iwuyouyoma.

15 Wuwuna howola abo haugawa vesivesinuwanawa ainai Yaubada
Yeisu i'abiye mahalava. Yaubada Tauloina ibom na namwanamwana, iya
tauwasawasa maudoidi yadi Tauwasawasa, na hinage babadao maudoidi
yadi Bada.

16 Yaubada ibom miyamiyavateyaina, eeta nigele teya yaiya dova, na
yana dalava nigele howahowana ta'ita, wuwuna imasele alili, yo hinage
nigele howahowana Yaubadanane ta'ita, na yana wasawasa yo yana
wahiyala mata nigele iya'ovi. Moiha.

17 Bale'u ana tauwasawasao uvenuwamwauwedi ta havena
hinuwanuwahaehae yadi wasawasa vehabadi, na hinage havena
hiyemiyemidi ebeha howola abo aba hagu mwala'ina yadi wasawasa
aidiyena hilobaidi, wuwuna wasawasadine sawasawalidi. Na hesi Yaubada
ibom ainai hiyemidi, wuwuna Yaubada iya tau'aiyauya namwanamwana,
na yada abayaliyaya maudoina iya ainaena himahamahalavama.

18 Hinage tauvewasawasaone uvenuwamwauwedi ta paihowa
namwanamwadi yo vehaguhagu yo aiyauya aidiyena hivewasawasa
moiha. 19 Teina ainaena adi maiha namwanamwana hauga ilalaoma ainai
mata hilobai neta yawahi vateyai.

20 Timoti, yemidina Yaubada imomohegone u'ita'ita ili'ilimani, na
hanapu oya'oyama yo awapa'ipa'i'i awa'awawa havena umulimulitaedi.
21 Wuwuna hiya mumugaone teina adi taumulitao yadi yemidi Yeisu ainai
itapiya'o. Yaubada yana ve'i'ila imiya vahaligo.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 TIMOTI

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo, Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu
Besinana vehabana. Neta iya yawahida wuwuna dova Yaubada yana
waloyemidi tubudao aidiyai.
2 Timoti owa yavelauwego eeta ya'awa natunaego ta yama leta teina
yavetamalenawane.
Tamada Yaubada na Yeisu Besinana yada Bada yadi ve'i'ila na yadi
atemuyamuya na yadi nuwadaumwali ainaena umiya yaliyaya.

Timoti yana yemidi Yaubada ainai

3 Yaubada ainai ya'awa yauwedo, wuwuna iya tubuguwao yadi Yaubada
na ainai yavetaupaihowa yagu nuwanuwatuwu maseledi aidiyena,
na hinage ainai vehabam ya'awa'awanoi boniyai yo ahubena aidiyai.
4 Mwalona yalaugabaigo ainai yam dou yanuwatuwu avivini ainaena
nuwanuwagu mwala'ina na aiteya hauga ainai ya'itauyoigo ta yayaliyaya.
5 Na hinage yam yemidi moiha Yaubada ainai yanuwatuwu avivini,
dova hinage tubum Loise yo hinam Yunisi Yaubada hiyemidiyei moiha
ainaena owa hinage teina hauga Yaubada uyemidiyei moiha. 6 Hinage
hauganane ya'abidebaigo na Yaubada wahiyala imohego na wahiyalane
u'ita avivini ta havena alimwena i'ovi'ovi. 7 Wuwuna Yaubada nigele
meheuhi iyamohegita, na hesi wahiyala yo velau yo nuwatuwu moiha
imomohegitane.
8 Ainaena havena yada Bada wasana ana walomahalava vehabana
uhinihinimaya. Yau hinage yagu luwu vada abapai ainai vehabana
havena uhinihinimaya. Na owa hinage howola abo Yeisu wasana
vehabana tupwana vitai mata ulobaidi aidiyai, ainaena ilowoinanego na
Yaubada yana wahiyalaena utowolo wahiyala.
9 Yaubada ihaguigita na iyogaegita ebeha miya namwanamwana
tamulitaei. Ita nigele yada namwanamwana vehabana iyayogaegita na
bale'u ana yemasele mugamugaina ainai mwalona yana nuwatuwuwena
ive'i'ila alidai Yeisu Besinana ainaena. 10 Ta teina hauga yana ve'i'ila

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alidai i'abiye mahalavaya'o ada Taulivahi Yeisu Besinana ainaena.
Na Besinana mwalowoi i'oiye sawali, ta wasana namwanamwana
ainaena yawahi vateyai ilalaomane alidai. 11 Yaubada yagu paihowa
imohegau ebeha wasa namwanamwana yawalo mahalavei. Ainaena yau
tauyewasa yo tauve'ita teya. 12 Teina vehabana yagu miya vitai yalobai,
ta nigele vehabana yayahinimaya, na hesi yada Bada yayemidiyei iya
yahanahanapui, na hinage yahanapui ebeha yagu paihowa imohegau
ya'ita avivini ana higa ahubena mwala'ina yana laugwaipilema ainai.
13 Mwalona guguya namwanamwana yamohego'o Yeisu Besinana ana
yemidi yo ana velauna vehabana, neta umulita moiha. 14 Na Alu'aluwa
Ve'ahihi iya holadai imiyamiya, na hanapu moiha bada imohegita'o, ta
hanapunane unuwatuwu avivini.
15 Bada uhanapuiya'o neta hiya Esiya yo Paigelo yo Hemogenisi
bodaone hita'wata'wataegau na hilaugabaigau'o.
16 Na hesi Onesipolo vehabagu nigele iyahinimaya ebeha vada
abapaiyai yamiyamiya, na yana hagu hauga maudoina ainaena agu
lautowoi i'abiye namwanamwa, ainaena Yaubada ainai ya'awa'awanoi
ta Onesipolo ma'ana bodao i'atemuyamuyaedi. 17 Walo moiha, mwalona
Onesipolo imahalavama teinai Loma ainai, na vehabagu ibeha wahiyala
ana higa ilobaigau. 18 Na yana paihowa tupwa Epeso ainai bada
uhanapuiya'o ainaena nuwanuwagu na yada Bada yana hauga lauvetala
ainai atemuyamuya ilobai.

Yada aleha Yeisu Besinana vehabana

2 1 Natugu Timoti, Yeisu Besinana yana ve'i'ilaena uwahiyala, 2 na
wasana u'ita avivini. Wasanane aliguwena ubebenaleine tomowa
maudoidi mehediyai, ainaena hiya ma'adi yemidi aidiyai umohedi, ta
hinage vali tomowa hive'itadi.
3 Yeisu Besinana vehabana na utalamweuyoigo ta haugana vitai
uve'alodi u'alama'i'ita ta dova yana tau'aleha wahiwahiyalana.
4 Unuwatuwu avivini ebeha tau'aleha nuwanuwana ana tauloina yana
nuwatuwuwone ipaipaihowaidi, ainaena havena yana dalava ana
paihowa vehabana inuwanuwatuwu.
5 Tausagena dova, ebe sagena ana loina nigele iyamulimulitaei, nigele
howahowana ana maiha ilobai.
6 Dova hinage taulau venuvenu, ebe ipaihowa wahiwahiyala oya ainai
mata yana paihowa ainona neta mahuli ilobai.
7 Yagu walowone teina unuwatuwu avivinidi, na adi nuwamasele
maudoina yada Bada iya imohego.
8 Yeisu Besinana unuwatuwu avivini iya Deivida yana huhu, na
mwalowoiyena itowolouyo'o bada yawalo mahalavaena'o yagu guguya
ainai. 9 Yagu guguya vehabana yau bada miya ivitai yalobaiya'o na vada

abapai ainai hipaigau dova tauyababa ehebo. Na Yaubada yana walo
havena ehebo yaiya i'abiye laumwau.
10 Teina vehabana yagu miya vitai aidiyena ya'alama'i'ita, na Yaubada
ivesinuwaidi'o ebeha yahaguidi ta Yeisu Besinana ilivahidi eeta
wasawasa vateyai hilobai.
11 Walo teina walo moiha:
Ebe Besinana baidada tamwalowoi
howola abo baidada yawahida namwanamwana talobai.
12 Ebe Besinana baidada yada miya vitai aidiyai ta'alama'i'ita,
howola baidada taloinatoyawa
Ebe Besinana tauvalae
howola abo iyuvalaegita.
13 Ebe nigele Besinana tayanuwapwanopwanowei,
mata nigele iyanuwapwanopwanowegita.
Besinana yana nuwatuwu idumwalu ta imulita ili'ilimani.

Yaubada yana taupaihowa namwanamwadi

14 Ainaena Yaubada mehenai yam tomowa uguguyeidi na
uvenuwamwauwedi yo u'abiye nuwanuwatuwudi ta tapwalolo ana walo
sebasebai vehabana havena hi'awa pa'ipa'i'i. Wuwuna awapa'ipa'i'i
awa'awawa mata nigele taumugaiwone iyahaguidi, na hesi mata i'abiye
be'udi.
15 Eeta ebeha owa u'aipate wahiwahiyala Yaubada ainai
na uvetaupaihowa, mata nigele uyahinimaya na hesi i'awa
namwanamwaego. Neta vehabana na yana walo dumwadumwaluna
uve'itaei ili'ilimani. 16 Na tauwalo awa'awawa yadi boda havena aidiyai
uluwuluwu, wuwuna walo awa'awawa ainaena yababa mwala'ina
himahamahalava. 17 Moiha, walo awa'awawa dova bonu na mata
tomowa atediyai imwala'i ta yababa mwala'ina ivetuwuni. Tauwalo
awa'awawaone yehadi teina, neta Haimeniyo yo Pilito, 18 na hitau
bwauwone bada ve'ita moiha hilaugabaina'o na hiwalo, 'Taumwalowoi
yadi towolouyo ana hauga bada i'ovi'o', ta tupwadi ada geluwo yadi
oyama hibenalei ainaena yadi yemidi itapiya. 19 Na hesi Yaubada yana
walo ana wahuwahu yaiyaina ainai mwalona hilelelelene iwalo, 'Yada
Bada yana tomowa ihanahanapuidi', na hinage, 'Hiya hibom yada
Bada ainai hitalamwedi, ilowoinanedi na yadi mumuga yababana
hita'wata'wataedi'.
20 Walo moiha, vada wasawasa holadiyai tupwana gaeba goula
yo siliba, na tupwana gaeba aiwa yo walata bale'u ainaena
hipaipaihowaidine. Na gaebane namwanamwadi taumana vehabadi
himwauwidi, na gaeba yababadi himwauwahiyedi mohomoho vehabana.
21 Na ebe yaiya yana mumuga yababana ainaena i'abiye masele na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iyemala gaeba namwanamwana, mata Bada i'awa namwanamwaei vehabana.

22 Ainaena hevahevali yadi nuwatuwu dawani uta'wata'wataedi na mumuga namwanamwana yo mumuga dumwaluna yo yemidi yo velau yo miya daumwali umulitaedi, na hinage hiya Yeisu hi'awa Badaei ma'atemasemaseledi uve'au'aunaedi. 23 Na tau'awa pa'ipa'i'i ulaugabaidi, wuwuna awapa'ipa'i'i aleha yana abamahalava. 24 Na awapa'ipa'i'i Bada yana taupaihowao nigele iyalowoinanegita na hesi atemuyamuya yo ve'ita namwanamwana yo alama'i'ita. 25 Na hinage ada alehao aidiyai yada mumuga hegoyana ainaena ta'abiye dumwaludi, ta Yaubada ihaguigita na hinuwabui ta ve'itao moiha himulitaedi. 26 Na hinage Tomodulele yana hipwahipwa ainaena hidena, wuwuna hiya Tomodulele mwalona ihipwaidi'o, na ainai hivetaupaihowa yana nuwatuwu vehabana.

Hauga yana aba'ovi vehabana

3 1 Nuwanuwagu na nuwam imasele hauga yana aba'ovi ilalaoma vehabana, neta hauganane ainai vitai maudoidi himahalava. 2 Hauganane ainai tomowa hinuwatuwuyoidi na hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na wasawasa nuwaleledi i'oiye mwaudi, na hinuwahaehae yo hino'ono'oweuyoidi na tomowa hi'abituluha yaiyaiyedi. Na hinadiyao yo tamadiyao yadi walo hiwalo tau'wataedi, na vali tomowa yadi abi'ili'ilimani vehabana mata nigele hiya'awa yauwedo aidiyai. 3 Guguyou mumugana ainai himiyamiya. Ainaena mata nigele tomowa hiya'ate'atemuyamuyaedi, yo hiyanuwatuwu avivinidi, hesi mata hivetalapiliyedi. Na tomowa mata hi'abituluha yaiyaiyedi na himodi'ini ta mumuga namwanamwana hita'wata'wataei. 4 Mata adi geluwo hinuwapwanopwanowedi na higagasa awa'awawa na hiwalo haehae moiha na Yaubada mata nigele hiyavelauwei na hibom yadi yaliyaya ainai mata hinuwanuwatuwu. 5 Tomowaone hitapwalolo, na Yaubada yana wahiyala nigele hiyayemidiyei, ainaena yadi tapwalolone ginauli awa'awawa. Eeta tomowaone adi boda havena ainai uluwuluwu. 6 Wuwuna tupwana aidiyena vadai hiluwuluwu na waiwaihiuwone yadi nuwatuwu tapitapiyadi, hi'oya'oyamaedi, na waiwaihiuwone hihanapui neta hiya tauyababa, na vali lautowoi na vali lautowoi holadiyai himulimulitaedi, 7 ve'ita vagana na vagana ana taubenaliwo, ta nigele howahowana na ve'ita moiha hihanapui.

8 Walo moiha, tomowaone ve'ita moiha hive'alehaei, dova mwalona hiya Yanesi yo Yamebelisi Mosese hive'alehaeine. Na hiya adi ita dova tauyemidi, na hesi holadiyai oyama yo nuwatuwu yababa himiyamiya. 9 Eeta howola abo teina ginaulidine himahalava, na vali tomowa hi'itadi. Dova mwalona Yunesi yo Yamebelisi yadi oyama iyemahalavaei na tomowa hi'i'itane.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timoti ana venawamwau

10 Na owa Timoti bada uhanapuiga'o yagu ve'ita, yo yagu mumuga
yo yagu amwaha, na yagu yemidi, yo yagu alama'i'ita, yo yagu velau,
yo yagu towolo wahiyala. 11 Na dalavaone Anitiyoki yo Aikoniyom na
Lisitila aidiyai yagu miya vitaidi yo yagu muyamuya tomowa aidiyena
yalobalobaidi bada uhanapuidi'o. Tupwadi aidiyai yamiya vitai alili, na
vitaine maudoidi aidiyena yada Bada ihahaloigaune.
12 Walo moiha, ebe ita Yeisu Besinana tayemidiyei, na tatalamwegita
yana amwaha namwanamwana ainai, mata vitai talaobai tomowa
aidiyena. 13 Na hiya tauyababa yo tomowa adi tau'oyamao mata yadi
yababa himwala'i moiha, wuwuna Tomodulele bada i'oyamaedi'o.
14 Owa hesi ve'ita bada uvaiya'o na uyemidiyedi'o na uhanapuidi'o,
ta aidiyena ulaulau, na ai amtauve'itao uhanapui ebeha yama
ve'itaone hinage ammulimulitaedi. 15 Owa yam hauga heda ainai
ta ana higa wau Yaubada yana Buki Ve'ahihi uhanapuiya'o eeta
utowolo wahiyala wuwuna Bukine ainaena Yeisu Besinana uyemidiyei
ta iya ilauyeyawahaigone. 16 Wuwuna Yaubada yana Buki walodi
maudoidi Yaubada yawahina ainaena hilalaomane, na walodine
aidiyena ive'ive'itagita ta yada yababao himiyamiya mahalava yo ada
venuwamwau namwanamwana talobalobai ta yada miya hidumwalu.
17 Ainaena ita taumulitao paihowa namwanamwadi maudoidi
tapaihowaidi.

4 1 Timoti, amvenuwamwau yamohego Yaubada na Yeisu
Besinana mehediyai iya mwalomwalowoidi yo mayawahidi
mata ilauvetalaedi, iya howola abo imahalavauyoma na iloinaegita.
2 Amvenuwamwau teina yamohego: Hauga maudoina upaihowa wahiyala
na wasane uwalo mahalavaei, hauga vitavitaidi yo hauga yaliyaya
aidiyai, na tomowa aidiyai uguguya ta hiyemidi na hinage
u'abidumwaludi na u'abiye wahiyaladi, ta ginaulidine teina aidiyena
uve'ita moiha mayam alama'i'ita.
3 Wuwuna hauga hilalaoma aidiyai tomowa ve'ita dumwaluna mata
hita'wata'wataedi, na vali ve'ita adi benali namwanamwana aidiyai
himulita. 4 Na ve'ita vagadi adi mulita aidiyena ve'ita moiha hilaugabei.
5 Owa havena dova hiya. Hauga maudoina utowolo wahiyala na
miya vitaina aidiyai u'alama'i'ita, na wasana namwanamwana uwalo
mahalavaei. Teina ainaena owa mata taupaihowa wahiwahiyalana
Yaubada yana paihowa ainai.
6 Yau yatalamwegau ta dova yapwaoliyoigau Yaubada ainai ta
muhamuhana yagu paihowa yave'ovi na bale'u teina yalaugabai.
7 Yaubada vehabana bada ya'aleha'o, na yagu sagena bada yave'oviya'o,
eeta hauga maudoina yagu yemidi Besinana ainai. 8 Ainaena mata howola

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abo yada Bada agu maiha imohegau mayana loina dumwaluna ta ebe yana ahubena imahalavama, ita ana taumulitao ada maiya imohegita.

Walo yana aba'ovi

9 Timoti, nuwanuwagu ulau mwayamwayauma. 10 Dimasa bada ilaugabaigau'o, wuwuna bale'u mumugana nuwana ivai ta bada ilao'o Tesalonaika. Kelesenisi hinage bada ilao'o Galetiya, na Taito bada ilao'o Dalimetiya. Hiya agu haguwone maudoidi hilaugabaigau'o. 11 Na Luke ibom itupwa.

Ta yam laoma ainai Maki ulauvaiyama, wuwuna iya agu tauhagu namwanamwana.

12 Tikiko bada yavetamalena'o Epeso ainai.

13 Ebe ulalaoma tupwana yagu ginauli uvaidi, agu luwuluwu mwalona Tilowasi ainai yalaugabaidi'o Kaposi yana vadai, yo yagu pepa abalaulele yo yagu bukiwo, hiya nuwanuwagu uvaidima.

14 Pwawati ana taupaihowa, yehana Alekisana vitai mwala'ina imohegau. Ainaena ana maiha Yaubada howola abo imohei. 15 Alekisana yada ve'ita ive'aleha aliliyei. Ainaena owa u'ita avivinigo.

16 Yagu lauvetala mugai ainai nigele teya iyahaguigau, na yadi meheuhi ainaena hidena gabaegau na yabom, ta Yaubada yadi yababa teina nigele iyamaiha.

17 Na yagu lauvetala ainai Yaubada ihaguigau, ta wahiyala imohegau, na wasana maudoina yawalo mahalavaei hiya nigele Yudeya aidiyai. Hinage Yaubada yana hagu aliguwai ta laiyoni awanaena ihaloigau ta namwanamwana ainai imwamwauwigaune. 18 Na vitai aidiyena yada Bada mata ihaguigau ta yana abaloina galewai ainai yaluwu. Yaubada tano'owei wuwuna yana wasawasa miyamiya vateyaina. Moiha.

19 Yagu velau Pilisila yo Akwila, na Onesipolo mayana huhuwo aidiyai.

20 Elasitosi imiyamiya Kolinita ainai, na Tilopimo i'asiyebwa Melito ainai ta yalaugabaeine.

21 Na ulau mwayamwayauma wuwuna muhamuhana gwaugwau ana hauga imahalavama. Yubulosi yo Pudinisi yo Linosi yo Kalodiya yo hinage tahidao yadi velau alimwai.

22 Yada Bada baidam yo alu'aluwam i'abiye wahiyala, na owa yo yam bodao ive'i'ilaegomiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAITO

Awayauwedo

1 1 Yau Paulo, Yaubada yana taupaihowa na Yeisu Besinana ana
tauyewasa, yagu paihowa teina imohegau ebeha Yaubada
ivesinuwaidi'o ya'abiye wahiyaladi, na hiyemidi moiha, na walomoihana
yave'itaei na ainaena yalauvaidima ta hihanapu. 2 Hanapu na yemidi ainodi
neta ebeha yawahi vateyai Yaubada imohedi, dova hauga mugai ainai
iwawalo yemidiyeiwa ta nigele iya'oyama. 3 Ainaena Yaubada ibom yana
walowena hauga vesivesinuwana ainai Yeisu ilaoma na yawahida vateyai
i'abiye mahalava, na Yaubada, iya ada Taulivahi iloinaegau na yaguguyaei.
4 Taito owa ya'awa natuna moiha alimwai yada yemidi ehebo ainaena,
tamada Yaubada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana yadi ve'i'ila na yadi
nuwadaumwali himiya vahaligo.

Taito yana paihowa Kiliti ainai

5 Yalaugabaigo Kiliti ainai eeta ebe hava tapwalolo holadiyai nigele
namwanamwana u'abiye dumwalu, yo taumugaiwo uvesinuwaidi dalava
ehebo ehebo aidiyai dova yawawalo auligowa.
6 Na yagu loina taumugai aidiyai vesinuwa vehabana, ebe towaho
mumugana namwanamwana, na mwanena ehebo, ta natudiyao
Yaubada ainai hiyemidi eeta ainaena hiya nigele tau'alomagigili, yo
nigele tauyababa, yo nigele tau'abitau'wata. 7 Wuwuna taumugaiwo
Yaubada vehabana hipaipaihowa, ainaena ilowoinanedi na mumugadi
namwanamwana, na havena ve'ewa aidiyai yo havena hi'awa pa'ipa'i'i yo
himodimodi'ini, yo havena we'aha wahiwahiyalana ainaena hinumanuma
yauyaule, bo tomowa hitalatalaidi, yo tobwatobwa hinuwanuwaleleyedi.
8 Na hesi ilowoinanedi na taumanao hi'ita avivinidi, ta mumugadi
dova taumumuga namwanamwana, yadi nuwatuwuwo hunadi. Hinage
mumugadi dumwaluna yo masemaseledi na alama'i'ita wuwudi.
9 Na hinage ve'ita moiha bada hibenalena'o ta hiyemidi'o, eeta hi'abi
avivinidi, ta ebe vali tomowa aidiyai hive'ita, na yaiyadiwo tau'awa
oya'oyama hi'abiye dumwaludi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Wuwuna tau'abitau'wata bagibagilidi himiyamiya, na Yudeya yadi
loina ana taumulitao hibagibagili alili hiwalowalo awawa yo tomowa
hi'oya'oyamaedi. 11 Ainaena yadi aubabada oya'oyama vehabana
ta'auhidi, wuwuna tomowa natudiyao baidadiyao hibenabenaledi na
hilaulau yabayababa, na yadi ve'ita oya'oyama ainaena nuwanuwadi
mane hilobai.
12 Teina ainaena tauwalo mahalava ehebo iya Kilitiyena iwalo, “Kiliti
hiya tau'oyamao yo tau'abitau'watao, na mumugadi dova lagulagu, neta
ai i'iwahi vehabana hinuwanuwatuwu mwala'ina”.
13 Na yana walone teina walo moiha. Eeta uhinahinabodaidi ta
hinuwabui yo hiyemidi moiha. 14 Hinage u'auhidi havena Yudeya
yadi vedevedede hibenabenaledi, yo hinage tau'abitau'watao havena
himulimulitaedi.
15 Tomowa masemaseledi aidiyai ginauli maudoidi masemaseledi, na
hiya wasa namwanamwana ana tau'abitau'wata, yadi mumuga yababana,
hiya aidiyai nigele teya ginauli masemaselena, wuwuna yadi nuwatuwu
maudoina yababana. 16 Na hiya hiwalo ebeha Yaubada hihanapiya'o, na
yadi paihowa aidiyena Yaubada hiuvalaei, wuwuna hiya tauyababa na
loina ana tauhinali, na paihowa namwanamwadi nigele iyalowoinanedi.

Ve'ita dumwadumwaluna Vehabana

2 1 Na owa ve'ita dumwadumwaluna uve'itaei. 2 Ta babadao uwalo
aidiyai havena hinumanuma yauyaule bwahi wahiwahiyalana
ainaena na hiyaliyaliyaya awawauhi, na hesi Yaubada hiyemidiyei moiha,
na velau yo alama'i'ita i'oiye mwaudi.
3 Ai'aihale hinage uwalo aidiyai ta hive'ahihi na havena tomowa
hi'awa'awa yababaedi, yo havena waini hinumanuma alili, na hesi
mumuga namwanamwana hive'ita. 4 Eeta waiwaihiu vauvaudi hi'ita lobai
ta mwanediyao yo natudiyao hivelauwedi.
5 Na mayadi ve'ahihi yo mumuga maselena aidiyena yadi vada hi'ita
avivinidi. Na hinage mwanediyao hivelauwedi na alinadi himulitaedi,
yo ebe ainaena Yaubada yana walo tomowa hive'ahihiyei, na havena
hi'awa'awa yababaei.
6 Yam hevahevaliwo uguguyeidi ta mumugadi hi'ita avivinidi.
7 Na owa mumugam namwanamwana maudoina ainaena tomowa
uve'itadi ta hinage hibom himumuga namwanamwa. Na mumuga
dumwaluna ainaena uve'ita, ta yam mumuga yo yam ve'ita adi ita
ehebo. 8 Eeta yam ve'itao havena tomowa hi'awa'awa oya'oyamaei, na
hesi yam walo namwanamwadi aidiyena am'alehao uvehinimayadi yadi
alomagigili awawa vehabana.
9 Taupaihowa awawao hinage uwalo aidiyai na yadi tautaubadao yadi
loina hive'ahihiyedi ta havena hi'abi'abitau'wata. 10 Havena aivavali

na hesi mayadi ve'ahihi moiha Yaubada Taulivahigita wasana hi'abiye mahalava, yadi paihowa namwanamwana ainaena.

11 Yaubada yana ve'i'ila bada imahalavama'o tomowa adi livahi vehabana, **12** Na ive'itagita ebeha mumuga awa'awawa na nuwatuwu yababadi tata'wata'watadaedi, na hesi tamiya mumuga namwanamwadi yo dumwaludi aidiyena. **13** Teina hauga mayada yaliyaya ada Taulivahi Yeisu Besinana tayemidiyei, ibom yada Yaubada wahiwahiyalana na mayana wasawasa, yo yana mahalava vehabana taha'waha'wa. **14** Ibom italamwei vehabada na imwalowoi habi yemaihagita yada yababa maudoidi aidiyena, yo i'abiye maselegita na ana boda ainai imwauwigita yo yana paihowa namwanamwadi aidiyena tamulitaedi. **15** Ve'ita teina uve'itaei tomowa aidiyai, ta loina dumwadumwaluna aidiyena uguguyeidi na ebe himumuga namwanamwa. Nigele mata yaiya teya iyawalo hinaligo.

Mumuga namwanamwana

3 **1** Nuwadiyai hinage umwauwi neta dalava adi tauloinao yadi loina aidiyai hitalam, yo hi'awa abi, yadi paihowa namwanamwa ainaena. **2** Na havena hiwalo yabayababa yo himanimanini tomowa aidiyai na hesi himumuga hegoya mayadi ve'ahihi.

3 Moiha ta'i, ita mwalona yauyauleda yo abitau'wata wuwuna, yo nuwadawani yo yaliyaya awa'awawa adi nuwatuwu aidiyena amwaha namwanamwana talaugabaena'o. Na hinage ita mwalona ve'aleha yo alomagigili wuwuna, na vali tomowa aidiyai tamumuga yababa, na alidai hinuwayababa na hinage ita aidiyai tanuwayababa. **4** Na mulitai Yaubada iya ada Taulivahi yana velau yo yana atemuyamuya i'abiye mahalavaei alidai, **5** na ilivahigita, nigele ebeha taudumwalu vehabadi, na hesi ibom yana atemuyamuyaena yana Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yada yababao inuwahamuidi, na i'abiye maselegita, ta yawahida vauvauna imomohegitane. **6** Na ada Taulivahi Yeisu Besinana ainaena Yaubada Alu'aluwa Ve'ahihi ihiwai atedai. **7** Ibom yana ve'i'ilaena i'awa namwanamwaegita na yawahi vateyai ana nuwatuwu avivini imomohegitane. **8** Walo moiha maudoina ainaena uvaivai adi guguya vehabana, yo ainaena hiya Yaubada ana tauyemidiwo walowone himulitaedi na paihowa namwanamwadi hipaihowaidi. Teina ginauli namwanamwana tomowa adi abahagu.

9 Ta'ai'aipate awawa loina aidiyai, yo hinage yaso mugamugaidi yehadi vehabadi, teina nigele hihaguhaguigita, ainaena ulaugabaidi.

10 Eeta ebe yaiya manini nuwanuwana mai ehebo nuwana mai bwau na ilaumwauwi, na ebe nigele iyalaumwau, ulaugabaei, **11** wuwuna yana nuwatuwu nigele dumwaludi, neta ibom ihanapuiya'o ta ginaulidine ipaipaihowaidine yababadi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Walo yana aba'ovi

12 Howola abo Atemasi na Tikiko yavetamalediwa alimwai, na ebe
hilaowa, ulau mwayamwayauma wuwuna gwaugwau ana hauga ta
nuwanuwagu dalava Nikopolisi ainai yamiyamiya.
13 Loina ana tauhanapu hiya Senasi yo hinage Apolosa uhaguidi, ta
manima'abidi uvetamaledi yadi adau ainai eeta mayadi yaliyaya.
14 Ainaena yadi bodao maudoidi uve'itadi na hi'awa abi, ta
howahowana taumiya vitai hihaguidi, na havena himiyamiya awawauhi.
15 Teinai mayagu bodao yama awayauwedo alimiyai, na ada geluwo,
yada Bada ana taumulitao baidamwao ammiyamiya, hiya hinage yama
awayauwedo aidiyai.
Yaubada yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

PILIMONI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yeisu Besinana yehana vehabana hipaigau. Tahida Timoti
baidagu amiyamiya.

Owa tahimai Pilimoni yam leta yaleleyawa ta owa na ai tapaihowa
toyawa. 2 Na nuhudane Apiya na tahidane Akiposi taupaihowa haguigita
ta Besinana yana boda na Pilimoni yam vada alonai hauga maudoina
himiyamiya ahai avelauwedi. 3 Yada Bada Yeisu Besinana yo hinage
Tamada Yaubada yadi veˈiˈilaena na yadi nuwadaumwali himiya vahaligo.

Pilimoni yana mumuga namwanamwana.

4-5 Wasam bada yabenalenaˈo neta yada Bada Yeisu uyemidiyenaˈo na
ana tauyemidiwo maudoidi uvelauwedi moiha, ainaena hauga maudoina
yagu awanoi ainai yaˈawa yauwedo Yaubada ainai vehabam. 6 Na yagu
awanoi yada awaheliheliyam Besinana ainaena iˈabiye wahiyalago,
na hinage ginauli bagibagilidi namwanamwadi Besinana ainaena
himahamahalavama ebeha uhanapuidi. 7 Tahigu, yam velau ainaena
taumaselewo uhaguhaguidi na adi lautowoi uˈabiye namwanamwadiˈo,
na wasam yo mumugam namwanamwana vehabam yabenalenaˈo, eeta
yayaliyaya mwalaˈina.

Paulo nuwanuwana na Pilimoni italamwei Onesimo ainai.

8 Howahowana na Besinana yehanaena yaloinaego. 9 Nigele neta dova na
yaˈawanoi hiyahiyau alimwai velau vehabana. Yau Paulo Bada yayemala
tautaubadaˈo, na teina haugane yau paipaigau Yeisu Besinana vehabana.
10 Ta yaˈawanoi alimwai natugu Onesimo vehabana, iya yama miya vada
abapaiyai ainaena yaˈawa natuguwei yana yemidi Besinana ainai vehabana.
11 Mwalona Onesimo yana paihowa alimwai nigele iyanamwanamwa, na
teina hauga bada inuwabuiˈo, na yana paihowane inamwanamwa aliguwai,
na hinage yahanapuiyaˈo yana mumuga alimwai mata inamwanamwa.

12 Ainaena Onesimo yavevetamaleuyoiyawa mayagu nuwayababa.
13 Eeta vada abapaiyai yamiyamiya wasa namwanamwana vehabana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainaena nuwanuwagu Onesimo yanuwavi aivelahem na ebe ihaguigau.
14 Na hesi nigele mata yayanuwavi, wuwuna owa ana tauloina. Na hinage
nuwanuwagu yam talam aliguwai velauwena upaihowai, na havena yagu
ve'i'ima ainaena. 15 Nuwana teina wuwuna eeta Onesimo ilaugabaigo
hauga ubwa'ubwana ta'i na ebe ilau gwaipilewa baidam ammiya vateyai.
16 Mwalona iya yam taupaihowa mohili, na teina haugane nigele ebeha
ivetaupaihowa mohili na hesi ebe ta'awa tahiguwei Yeisu Besinana
ainaena. Yau bada ya'awa tahiguwena'o, na owa howahowana u'awa tahi
moiha ainai, wuwuna owa yam taupaihowa, na hinage tahim yada Bada
ainaena.

17 Pilimoni, owa na yau bada ta'awa tahina'o, ainaena agu velau yo agu
lauvai dova Onesimo ulauvaiyoi atemwai yam hevali. 18 Hava mwalona
yana yababa yo ana vagavaga alimwai umwauwi abo yau yayemaihadi.
19 Yau Paulo nimaguwena teina yalelewa mata maudoina yayemaiha
ve'ovi. Na havena am vagavaga aliguwai vehabana yawalowalo, wuwuna
mwalona yau yagu paihowaena ta alu'aluwam ivauvauyo'o. 20 Ae taihigu,
nuwanuwagu Bada vehabana Onesimo uvelauwei, neta hagu mwala'ina
aliguwai, na Besinana yehanaena u'abiye yaliyayagau. 21 Yagu nuwatuwu
teina bada yaleleyawa'o, mayagu yemidi ebe yagu walone ubenaledi na
umulitaedi, na hinage u'abiye mwala'i.

22 Ehebo ginauli hinage nuwanuwagu, neta yagu aba'eno yam vadai
u'atububuni, wuwuna yanuwanuwatuwu yami awanoi Yaubada ainai
mata ainaena hauga muhamuhana vada paipaiyena hilivahigau na
yalaowa alimwai.

23 Epapilasi baidagu Yeisu Besinana yana paihowa vehabana vada
paipaiyai himwauwigai, na Epapilasi yana velau alimwai. 24 Dova hiya
hinage baidaguwao apaipaihowa: Maki, Alisitako, Dimasa yo Luke, yadi
velau alimwai.

25 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alu'aluwam imiya vahali.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

HIBULU

Yaubada Natuna vehabana

1 1 Mugai vali hauga yo vali amwaha aidiyai ta nuwatuwu bagibagilidi
aidiyena Yaubada yana walo tauwalo mahalavao imohedi, na hiya
hiwalo mahalavaedi tubudao aidiyai. 2 Na yana aba'ovi ita yada haugai
yana walowone iwalo mahalavaedi'o alidai Natuna ainaena. Yaubada
Natuna ivesinuwai ta ebeha ginauli maudoina aidiyai iloina, na mugai
Natuna ainaena ginauli maudoina iyeyemaseledine. 3 Yaubada Natuna
tamanane yana masele i'abiye maseleyei na iya Yaubada ana oleya
dova, na yana walo wahiwahiyalana ainaena ginauli maudoina galewai
na bale'uwai i'abi avivinidi. Na yada pwanoliwo aidiyena iuwagita na
mulitai Yaubada Ewa aliliyai nima tautuwanai imimiyane. 4 Iya ihae alili
abo tausagenawasaone, na yehanane Yaubada imohei tausagenawasaone
yehadiyao imwala'i gabaedi.

5 Wuwuna nigele teya hauga Yaubada tausagenawasao aidiyai iyawalo,
'Moiha na wau yau Tamam na mata owa Natugu'.
Na nigele teya tausagenawasa vehabana iyawalo,
'Yau aliguwai u'awa tamagu na yau alimwai ya'awa natugu'.
6 Na haugana Natuna tautuwana ivetamalenama bale'uwai, iwalo,
'Yaubada yana tausagenawasao galewai mata iya ainai hipwagogo'.
7 Na hesi tausagenawasaone vehabadi yana walovagana, iwalo,
'Yaubada yana tausagenawasaone i'abiye mahalavaedi, ainaena
yadi lau dova yaumai, na yana taupaihowaone dova aiwa
lohalohawawalina'.
8 Na hesi Natunane vehabana iwalo,
'Owa Yaubada uloina vateyai ta'i.
Na mayam loina dumwadumwaluna uloina'.
9 Mumuga dumwadumwaluna amhenuhenuwa na mumuga yababana
amta'wata'wata. Ainaena Yaubada, yam Yaubada bada ibesinanaigo'o
yaliyaya moiha
ainaena na yam yaliyayane am geluwo yadi yaliyaya imwala'i
gabaedi.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Na ehebo yana walo Natunane ainai iwalo,
‘Bada ee, hauga mugai ainai bale'u uyemasele na nimamwena
galewa upapaihowaine.
11 Ginauliwone howola abo hisawali na owa umiya vateyai,
na ginauli maudoidi mata himiyamiya ta dova ale'o,
12 na uyoudi dova abobo na adi ita hibuidi,
na owa mata nigele uyabuigo na hesi umiya vateyai.’
13 Na Yaubada nigele teya hinage tausagenawasa ainai iyawalo,
‘Nima tautuwaguwena umiya ana higa am alehao yamwau
aituluwedi aem elauhanai’.
14 Na tausagenawasaone hiya alu'aluwa taupaihowa Yaubada
imwauwidi ta ebe hihaguigita livahi vehabana.

Livahi Yaubada ainaena

2 1 Ainaena howahowana walowowa tabebenalediwa ta
nuwatuwu avivinidi na havena tavelibai awawaidi. 2 Mwalona
tausagenawasaone Yaubada yana walo hiwalo mahalavaei tomowa alidai,
na walonane walo moiha, ainaena ebe tomowa nigele hiyamulitaedi, neta
yadi pwanoli ana maiha hilobai. 3 Ita hinage ebe livahine mwala'inane
tata'wata'wataei, Yaubada yana lauvetala talobai na nigele mata tayadena
gabaei. Walone livahi vehabana yada Bada Yeisu iwalo mahalava
mugaiyei, ainaena yana walowone ana taubenaliwo hiya himohegita'o.
4 Na Yaubada hinage walonane i'abiye moihaedi, neta ve'ive'ilala yo
vedevededewo abanuwapwanopwano aidiyena. Ta Alu'aluwa Ve'ahihi
yana aiyauya i'a'aiyauyanei hiya aidiyai Yaubada yana nuwatuwuwena.

Ada Taulivahi ana muya vehabana

5 A'au'aubada alimiyai dalava vauvauna howola abo talobai, na
Yaubada tausagenawasao mata nigele yadi loina iyamohedi teina
dalavane ainai, 6 na hesi tomowa ehebo imohena'o, wuwuna Buki
Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaena'o iwalo:
‘Yaubada ee, hava vehabana tomowane unuwanuwatuwuidine?
Na tomowane moihana yaiya ta u'ita'ita avivinine?
7 Hauga ahu'ahubali a'avana umwau aituluwei tausagenawasao
elauhadiyai, na mulitai vewasawasa walo vetuvehaena ainaena
u'abi vahui.
8 Na ginauli maudoidi logulogunai umwauwidi ta iloinaedi.”
Na yana abaloinanane ginauli maudoina aidiyai iloina. Eeta yana abaloina
ainai mata nigele teya hava iyamiyamiya. Na nigele teina ta'i, na hesi
howola abo iloina ginauli maudoina aidiyai. 9 Na hesi Yeisu bada ta'itaya'o,
neta hauga ahu'ahubalina ainai imiya aitulu tausagenawasao elauhadiyai
na mulitai ana ve'ahihi yo ana walo vetuvehae mwala'ina ilolobaidine

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ana muyao yo yana mwalowoi aidiyena. Neta Yaubada yana ve'i'ila alidai.
Wuwuna Yeisu mwalowoi ana muya ive'alo maudoida vehabada.
10 Yaubada ginauli maudoina ipaihowaidi iya vehabana, ainaena
nuwanuwana natunao maumaudoida ilauvaigita iya yana tupwa
wasawasa ainai, na howahowana Yaubada ada Taulivahiwa i'abiye
masele, teina wuwuna muya mwala'ina ive'alo, ta ainaena mumugana
maudoina dumwadumwaluna.
11 Yeisu iya ve'ave'ahihina ta yana ve'ahihiyena iya i'abiye
ve'ahihigitane, ainaena iya na ita huhu ehebo. Eeta mata nigele Yeisu
iyahinimaya vehabada, na hesi i'awa'awa tahinaegita, 12 wuwuna yana
walo tamana ainai iwalo,

> 'Yeham mata yawalo mahalavaei tahiguwao aidiyai na miya ahai
> holadiyai yano'owego'.

13 Na hinage iwalo:

> 'Yaubada ainai mata yagu yemidi yamwauwi'.

Na hinage iwalo,

> 'Hedahedaowa Yaubada imomohegauwa baidaguwao teinai
> amiyamiya'.

14 Moiha ta'i, Yeisu yana hedahedao ita tomowa mabunumada na
ma'wahinada, ainaena Yeisu hinage ivetowaho na towaho tauda ivai
ta imwalowoi, eeta yana mwalowoiyena Tomodulele igohapeiyei, na
Tomodulele yana loina mwalowoi vehabana hinage i'oiye uhagwali.
15 Na mwalowoi ana meheuhi yo yana pai wahiwahiyalana yada hauga
maudoina aidiyena ilauyeyawahaigita.
16 Yana vehaguhagu nigele tausagenawasa vehabadi na hesi ita
Abelaham tubunao vehabada. 17 Ainaena Yeisu iyemala tomowa
mohili mumugada maudoidi aidiyena ita tahinao vehabada ta ebeha
ivetaupwaoli mwala'ina mayana atemuyamuya moiha Yaubada yana
paihowa ainai eeta ipwaoli yada mumuga yababadi vehabadi ta ebeha
Yaubada inuwahamuidi.
18 Na hinage Yeisu bale'uwai miyavitai yo abatowoi bagibagilidi
ilobaidi, ta ebe Tomodulele itowoigita Yeisu bada abatowoinane
ihanapuidi'o ta howahowana aidiyena ihaguigita.

Yeisu ihae alili abo Mosese

3 1 Tahiguwao ve'ave'ahihimiu, omiu na yau Yaubada iyogaegita'o
yana tupwa vehabana, ilowoinanegita na Yeisu tanuwatuwu avivini,
wuwuna iya yada yemidi ana tauyewasa yo hinage yada taupwaoli
mwala'i alilina. 2 Na i'aipate yana paihowawa Yaubada imomoheiwa
vehabana, neta dova Mosese mwalona i'aipate Yaubada yana vadai.
3 Ainaena Yeisu walo vetuvehae mwala'ina ilobai, na Mosese ana no'o
tupwana ta'i, dova vada namwanamwana nigele iya ana no'o mwala'ina

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iyalobalobai, na ana tau'abine hesi. Na Mosese dova vada, na Yeisu tau'abi.

4 Moiha, vada ehebo ehebo adi tau'abi himiyamiya, na hesi ginauli maudoidi adi tau'abi Yaubada.

5 Mosese Yaubada yana vada i'aipatei dova taupaihowa. Na Yaubada yana walowo ginauliwone howola abo himahalava vehabadi, iwalo mahalavaedi. **6** Na Besinana Yaubada yana vada i'aipatei nigele taupaihowa dova, na hesi iya natu mohimohihilina. Ita tabom Yaubada yana vadane ta'i, ta ebeha tayemidi vateyai mayada atepatu yo mayada nuwatuwuhae.

Yaubada yana bodao ita howola abo ta'aiyawasi

7 Eeta Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo auligita, iwalo:

'Mata ebe alinana ambenalei,

8 havena am'ulu'ulu yaiyai dova tubumiyaone mugamugaina nu'ula awawai hitowoigau ta yagu loina hita'wata'wataei.

9-10 Wuwuna bolimai 40 holadiyai yagu paihowa wahiwahiyaladi bagibagilidi hi'itadi'o, na tubumiyaone yadi ulumiyaiyena hitowoigau, ta vehabadi ya'ala'i'iwahi'o, na yawalo, "Hauga maudoina hiya yadi nuwatuwuwena hilaulauhapuli, wuwuna yagu amwaha nigele hiyahanapui".

11 Ainaena yamodi iniyedi na yawalo venayaidi, yawalo, "Havena hinage yagu aba'aiyawasi ainai himluwuluwu".'

12 Tahiguwao, yami nuwanuwatuwu am'ita avivinidi mata dova ta yababana ivaigomiu na yemidi amwahana amlaugabaei ta amlaupwano na Yaubada Mayawahina ammiya vehulu.

13 Na teina hauga ambom amvehaguhagu yoigomiu ahubena ehebo ehebo aidiyai ta ainaena havena mumuga yababana i'oya'oyamaegomiu na Yaubada alinana am'abi'abitau'wataei.

14 Ita mwalona yada yemidi Besinana ainai tamwauwiya'o, ta ebe yada yemidine ta'abi avivini ili'ilimani ana higa hauga yana aba'ovi ainai, Besinana baidadai tayaliyaya toyawa. **15** Dova Buki Ve'ahihi yana walo, iwalo, 'Ebe Yaubada alinana ambenalei, havena am'ulu'ulu yaiyai dova tubumiuyaone mugai yagu loinao hita'wata'wataei.

16 Yaiyadiwo yede Yaubada yana walo hibenalei na hita'wata'wataeine? Hiya Mosese Itipitaena imugaiyedi na himamahalavamane, awa? **17** Hiya bolimai 40 holanai yadi mumuga yababadi vehabadi Yaubada i'ala'i'iwahi ta tauyababaowa nu'ulai himwalowoi ovine.

18 Wuwuna hiya yana walo nigele hiyamulitaei, eeta iwalo venayaidi iwalo, 'Havena yagu aba'aiyawasi ainai hiluwuluwu'. **19** Ainaena ta'ita lobaiya'o hiya nigele hiyaluwu, wuwuna nigele hiyayemidi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 1 Yaubada yana waloyemidiwa howola imiyamiya ebeha yana
aba'aiyawasi iya ainaena talobai, eeta ilowoinanegita na tameheuhei
mata dova ta tupwada tabe'u na nigele tayalobai.
2 Moiha wasa namwanamwana imohegita'o, dova hiya mugai
imohedi'o, ta wasanane nigele iyahaguidi, wuwuna hibenalena'o na
nigele hiyayemidiyei. 3 Na ita ana tauyemidiwo aiyawasi bada talobaiya'o,
na hiya mugai nigele hiyalobai wuwuna Yaubada iwalo venayaidi iwalo:
'Yamodi'iniyedi ainaena yawalo venayaidi ta havena aiyawasi
aliguwena hilobalobai'.
Yaubada yana aiyawasi imiyamiya, wuwuna bale'u maudoina iyemasele
i'ovi, na i'a'aiyawasine. 4 Na ahubenane i'a'aiyawasine vehabana
bada Buki Ve'ahihi ainai i'aubabadaena'o, iwalo, 'Yaubada ahubena
sebenina ainai yana paihowa maudoina aidiyena i'aiyawasi'. 5 Eeta
tanuwanuwatuwu yana walo teina vehabana, 'Havena aba'aiyawasi
aliguwena hilobalobai'.
6 Teina haugane aba'aiyawasinane imiyamiya na hesi mugai nigele
bagibagilidi hiyalobai. Mosese yana hauga ainai hiya wasa hibenale
mugaiyei na wasane hi'awa sewaei. Eeta nigele hiyalobai. 7 Ainaena
Yaubada hauga vauvauna imwauwi na ainai tomowa aba'aiyawasi
hilobai, na hanapu Deivida ainai imohei ta Deividanane iwalo:
'Ebe Yaubada alinana ambenalei havena am'ulu'ulu yaiyai'.
8 Ta aba'aiyawasine Yaubada iwawaloweine nigele Yosuwa yo yana bodao
yadi aba'aiyawasi, na hesi vali aba'aiyawasi, neta hauga ehebo vauvauna
imwauwiya'o ta ebe tomowa aiyawasinane hilobai. 9 Na Yaubada yana
tomowa ita yada aba'aiyawasi imiyamiya, na aba'aiyawasinane Tapwalolo
ana aiyawasi dova. 10 Eeta ebe talobai, ita yada paihowa ainaena
ta'aiyawasi, dova mugai Yaubada yana paihowa ainaena i'a'aiyawasine.
11 Na ilowoinanegita ebe tatowolo wahiyala ta aiyawasinane talobai, na
havena teya yaiya i'awa'awa sewa mata dova ta ibe'u, dova hiya mugai
hibebe'une.
12 Moiha, Yaubada yana walo mayawahina na wahiwahiyalana
dova elepa ale'aleha yana mehemehegai matupwa bwaubwauna,
na howahowana itomgita ta hola ali'alilidai nuwatuwu yo mumuga
dawadawanidi himiyamiya ive'itaedi. 13 Wuwuna Yaubada mehenai nigele
teya ginauli iyamiya aidawani, maudoina maseleyai, na iya ainai howola
abo yada paihowa maudoina tawalo mahalavaedi.

Yada taupwaoli mwala'ina iya Yeisu

14 Yada taupwaoli mwala'ina imiyamiya, iya Yeisu Yaubada
Natuna, vehabada ihae'o galewai, ainaena yada yemidi ainai ta'abi
avivini. 15 Tupwadi taupwaoliwo nigele hiya'atemuyamuyaegita yada
tapiyao vehabadi, na Yeisu hesi yada miya vitai ihanapuidi'o ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

i'atemuyamuyaegita, wuwuna mwalona bale'uwai Tomodulele yana
woya maudoina ilobaidi'o dova ita ta'i talobalobaidi, ta Yeisu nigele teya
hinage yana pwanoli. 16 Ainaena mayada atepatu talau yo ta'awa'awanoi
ada Tauloinane ainai ta ainaena yada miya vitai aidiyai ive'i'ilaegita na
hinage ihaguigita.

5 1 Taupwaoliwo mwala'idi Yaubada ivesinuwaedi'o tomowa aidiyena
ta imwauwidi'o na iya mehenai hipwaopwaoli ita tomowa yada
mumuga yababa vehabadi. 2 Ilowoinanei na yada taupwaoliwone
hinuwanamwanamwa taunuwapwanopwanowo yo taulaupwanowo
aidiyai, wuwuna taupwaoliwone hiya tomowa ta'i mayadi tapiya.
3 Eeta hiya yadi pwanoli vehabana na hinage tomowa bagibagilidi yadi
pwanoliwo vehabadi hipwaopwaoli Yaubada ainai.

4 Nigele howahowana na teya yaiya yana nuwatuwuwena ivetaupwaoli,
na hesi Yaubada yana yogaena, dova mugai Yaubada Eloni iyogaei
ta ivetaupwaoline. 5 Hinage Besinana nigele ibom iya'abi hiniuyoi ta
ivetaupwaoli, na Yaubada ivesinuwaei ta iwalo auli, iwalo:

"Owa natugu, wau ta'i ya'awa natuguwego'o."

6 Na hinage yana walo bwauna iwalo, 'Owa yamvetaupwaoli imiya
vateyai dova Melikisedeki'.

7 Haugana Yeisu bale'uwai ivetomowa mohili ta imiyamiya mayana
dou yo mamehelinona i'awa'awanoi Tamana ainai, ta nuwanuwana
mwalowoiyena ihaloi. Na tamana yana awanoi ibenalei yana ve'ahihi
vehabana. 8 Yeisu iya Yaubada Natuna, na hesi muya ilobai ta yana
alama'i'itaena i'awa abi moiha. 9 Ainaena yana mumuga maudoina
dumwadumwaluna. Eeta ebe ta'awa abi, livahi miyamiya vateyaina
Yeisu ainaena mata talobai. 10 Wuwuna Yaubada Yeisu ivesinuwaei ta
ivetaupwaoli mwala'ina dova Melikisedeki.

Havena Yaubada tata'wata'wataei

11 Ginauliwone teina vehabadi neta walodi hibagibagili alili himiyamiya.
Nuwanuwagu yo yawalo mahalavaedi alimiyai, na nigele howahowana
wuwuna amteibaba'o. 12 Hauga teina ilowoinanegomiu na vali tomowa
aidiyai amve'itadi na nigele howahowamiu, wuwuna Yaubada wasana ana
walomoiha nigele amyahanapui ainaena howola ave'ive'itagomiu. Omiu
huhu a'ava ilowoinanegomiu wuwuna ai'ai yaiyaina nigele howahowamiu.
13 Eeta omiu dova hedaheda amwaha dumwadumwaluna nigele nuwamiu
hiyamasele moiha, ainaena ami lowoinana ebe ve'ita hegohegoyadi aidiyena
ave'ai mugaiyegomiu. 14 Na ebe yaiyadiwo yadi nuwatuwuwo hihuna, hiya
dova ai'ai yaiyaina adi tau'aiwo, wuwuna nuwadi bada imasele'o ainaena
howahowadi hivesinuwa hava namwanamwana na hava yababana.

6 1 Ve'ita mugamugaina Besinana vehabana bada ambenalena'o,
na amhanapuidi'o, ainaena nuwanuwagu hanapu vauvauna

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Besinana vehabana yave'itagomiu ta yami nuwatuwu aidiyai amvetowaho. Ve'itadine bada tabenaledi'o na tahanapuidi'o ta havena tabwaubwauyoidi. Ve'itadine teina: yada mumuga mwalona yababadi ta'wata'wataei na yada Yaubada ainai tayemidi, 2 bapitaiso na abivahu ve'itadi, na taumwalowoi yadi towolouyo, na yababana ana maiha na muya nigele ana higa. Ve'itadine bada amhanapuidi'o.

3 Ebe Yaubada italam, hanapu mugamugaidi am'abi avivinidi na ana yemutulai hinage yave'itagomiu.

4 Hiya hita'wata'wataei nigele howahowana hinuwabui wuwuna yaiyadiwo mwalona Yaubada vehabana nuwadi himasele'o, ta velaunane galewaena hilautowoiya'o, na Alu'aluwa Ve'ahihi hivai, 5 na hinage Yaubada yana walo hilautowoiya'o ebeha namwanamwana, na yana wahiyala hauga ilalaoma vehabana hinage hilausawahiya'o, 6 na ebe mulitai hita'wata'wataei, nigele howahowana na hinuwabuiuyo, wuwuna hiya yadi mumugaena Yaubada Natuna bada hive'abahiuyoiya'o na yehanane hi'awa ginauli awa'awawaena'o.

7 Na oya vehabana tanuwatuwu, ebe i'wesu ala'alabili, mata toputopu igwagwama na venuvenu i'ini ili'ilimani mayana wahiyala, neta oya taniwagana yana abanamwanamwa wuwuna Yaubada toputopune i'awa namwanamwaena'o. 8 Na hesi ebe toputopune ainai awahi yo haihaili womawomalidi hi'ini, toputopunane Yaubada ivenayaiya'o, ta laumohe a'ava ilowoinanei.

9 Eeta augeluwo, yagu walo teina venuwamwau ta'i, na yanuwatuwu avivini ebeha havena amta'wata'wataei na hesi omiu Besinana yana livahi ana tauvaiwo amwahiyala moiha. 10 Yaubada yana loina alimiyai dumwadumwaluna, ainaena yami paihowa namwanamwadi mata nigele iyanuwapwanopwanowedi, neta hauga maudoina yami velau Yaubada yehanaena yami hagu yana tomowao aidiyai. 11 Eena nuwanuwagu ebeha omiu ehebo ehebo ampaihowa wahiyala ta ebe yami yemidine ainona maudoina hauga mulitai amlobai. 12 Havena am'abi'abitau'wata, na hesi tomowaone amve'ao'aonaedi, wuwuna hiya mayadi alama'i'ita hiyemiyemidi ta ebe ginauliwone Yaubada iwalowalo yemidiyedine hivaidi.

Yaubada yana waloyemidi

13 Mwalona Yaubada yana waloyemidi Abelaham imohei, ta Yaubada ibom yehanaena iwalo yemidi, wuwuna nigele teya yeha miyamiya haena na ainaena i'awa tamada. 14 Na yana waloyemidine teina:

> 'Moiha, mata ya'awa namwanamwaego na ana higa tubumwao hidabalala'. 15 Na Abelaham i'alama'i'ita hauga daodaona abo waloyemidiwa ainona ilolobaine.

16 Ita tomowa ebe tave'awa pa'ipa'i'i mata ehebo yeha mwala'ina ainaena ta'awa tamada ta ebeha nuwanuwada tomowa hi'awa moihaegita.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Yaubada dova nuwanuwana yana walomoihana ita ive'itagita ebeha
hava iwalo yemidiyeiwa alidai mata howola abo talobai, ainaena ibom
yehanaena i'awa tamadane. 18 Eeta ginauli wahiwahiyaladi bwau miyamiya
vateyaidi, neta Yaubada yana waloyemidi na yana awatamada. Ainaena
tahanapuiya'o Yaubada nigele howahowana na i'oyama. Ainaena ita bada
Yaubada ainai tadena lau'o ta ihaguigita'o, eeta ta'atepatu na tanuwatuwu
hae ebeha yana waloyemidi alidai mata nigele iyalaugabaigita.
19 Yada nuwatuwuhae dova yada lowom wahiwahiyalana alu'aluwada
vehabana, ta ebe ainaena ale'o biliwutuhi taluwulapai na taluwu
Yaubada yana abamiya ainai. 20 Tenem ainai Yeisu bada vehabada iluwu
mugai'o, na ivetaupwaoli mwala'ina yo miyamiya vateyaina vehabada,
dova Melikisedeki mugai.

Taupwaoli Melikisedeki

7 1 Melikisedeki Salema yadi tauwasawasa, na Yaubada Ewa aliliyai
iya yana taupwaoli. Na mugai Melikisedeki Abelaham ilobai,
haugana aleha ainaena ilaulau gwaipile. Na Abelahamnane tauloinao
bagibagilidi ma'adi bodao bada imutudi'o, eeta Melikisedeki Abelaham
i'awa namwanamwaei. 2 Ainaena Abelaham yana tobwatobwa iwaheidi
veguveguyai 10 adi bagibagili, ta ehebo Melikisedeki imomoheine, na
Abelaham iya 9 ivavaidine.
Na Melikisedeki yehana ana bui neta, 'Tauwasawasa
Dumwadumwaluna' na yana dalava yehana Salema, ana bui "Daumwali".
Eeta iya hinage Daumwali ana Tauwasawasana. 3 Na Melikisedeki nigele
tamana yo nigele hinana, yo hinage nigele ana au'aubabada yo nigele
abalabahina yo yana mwalowoi nigele ana hanapu na ana ita dova
Yaubada Natuna ivetaupwaoli vateyai.
4 Moiha, Melikisedeki towaho haehaena eeta ada mumuga Abelaham
yana tobwatobwa ainaena tupwana imohei Melikisedeki. 5 Na
taupwaoliwo hiya Livai yana bodao yadi tobwatobwa tupwana hivaivai
ita Abelaham tubunao alidaena, wuwuna hiya yo ita huhu ehebo ta'i,
na hinage ma'adi loina tobwatobwa ana vai tomowa aidiyena vehabana.
6 Na Melikisedeki nigele au'aubabadana, na yana miya hae a'ava
ainaena tobwatobwa tupwana ivavaine Abelaham ainaena, na hinage
Melikisedeki yana awanamwanamwa Abelaham imohei. Abelaham
towaho mwala'ina, wuwuna mwalona Yaubada yana walovelau imohei.
7 Na Melikisedeki Abelaham imwala'i gabaei, wuwuna hiya yehadi
habuludi awanamwanamwa hivaivai hiya yehadi mwala'idi aidiyena.

Yeisu taupwaoli dova Melikisedeki

8 Teina ta'i Livai yana bodao yadi tobwatobwa tupwana hivaivai, na
howola mata himwalowoi. Na hesi Melikisedeki aubabadana ebeha iya

miyamiya vateyaina. 9 Na Livai hinage iya tomowa yadi velau tauvaina,
Melikisedeki yana velau imomoheine. 10 Wuwuna Livai Abelaham tubuna
na haugana Abelaham velaune Melikisedeki imohei iya Abelaham
diyanai imiyamiya.

Yeisu taupwaoli dova Melikisedeki

11 Livai tubunao hiya yadi paihowa neta Yaubada yana loinao
Isileliwo ita hive'ive'itagita na loinadine nigele howahowana hi'abiye
dumwalugita moiha, eeta nuwanuwada ehebo taupwaoli vauvauna ta
i'abiye dumwalugita. Taupwaoline dova Melikisedeki, na nigele dova
Eloni matubunao. 12 Eeta ebe taupwaoli vagana tamwauwi, loina hinage
vagana tamwauwi. 13-14 Tahanapuiya'o ebeha Besinana iya yada taupwaoli
vauvauna, nigele Livai yana huhu ainaena, na hesi Yuda yana huhu ainaena
ilaoma, hiya nigele vesinuwa hiyalobai Mosese ainaena na hivetaupwaoli.
15-16 Eeta yada taupwaoli vauvauna Melikisedeki dova. Nigele Mosese yana
loinaena ivetaupwaoli, na hesi yawahina miyamiya vateyaina na wahiyala
ainaena. 17 Iya Yeisu, na vehabana Buki Ve'ahihi iwalo:

‘Owa uvetaupwaoli vateyai, dova Melikisedeki’.

18-19 Moiha, Mosese yana loinao nigele howahowadi na i'abiye dumwalu
ili'ilimani, eeta loina mugamugaina talauvehulu, wuwuna itapiya, na
yemidi vauvauna yo ausalana mata imahalava, eena yemidinane ainaena
Yaubada tatauvahali. 20 Na Yaubada mugai Besinana yana vetaupwaoli
vehabana i'awa tamada. 21 Na taupwaoli tupwadi Yaubada yana
awatamada nigele hiyalobai. Na Besinana ibom vehabana Yaubada yana
Buki ainai iwalo:

‘Bada i'awa tamada'o mata nigele yana nuwatuwu iyabuiuyoi:
Mata uvetaupwaoli vateyai’.

22 Ainaena Yeisu yana waloyemidi vauvauna tahanapui moiha ebeha
waloyemidi miyamiyana inamwanamwa gabaei.

23 Mugai taupwaoli mugamugaidi bagibagilidi hipaipaihowa ana higa
tupwadi himwalowoi na mulitai vauvaudi hiyemiyalaedi. 24 Na hesi Yeisu
iya yada taupwaoli vateyai ainaena nigele ana miyalae. 25 Na Yeisu hauga
maudoina howahowana ilivahigita ebe yana amwahaena ta lau Yaubada
mehenai, wuwuna Yeisu miyamiya vateyaina, ta hauga maudoina
vehabada i'awa'awanoi Yaubada ainai.

26 Moiha, Yeisu ilowoinanei ta ivetaupwaoli vehabada, wuwuna iya
ve'ave'ahihina yo masemaselena yo yana mumuga namwanamwana, na
nigele dova ita tauyababao, ainaena Yaubada Yeisu i'abihini ta galewa
ana taumiyao ihae gabaedi. 27 Na taupwaoli mugamugaidi ahubena
ehebo ehebo Yaubada ainai hipwaopwaoli hiya yadi yababao yo tomowa
yadi yababao vehabadi. Na Yeisu mai'ehebo ta'i tauna italamwei ta
ipwapwaoliuyoweine Yaubada ainai vehabada.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Yaso mugamugaidi aidiyai Mosese yana loinaena tomowa
tapitapiyadi hivesinuvaedi ta hivetaupwaoli mwala'ina, na
mulitai Yaubada yana awatamada ainaena Natuna iya mumugana
dumwadumwaluna ivetaupwaoli vateyai.

Waloyemidi vauvauna bada imahalava'o

8 1 Yagu walo ainona teina, yada taupwaoli mwala'ina imiyamiya, na
teina Yaubada yana wasawasa haehae alilina galewai nimatautuwanai
imimiyane. 2 Na iya ivetaupaihowa Yaubada yana vada ve'ahihi moiha ainai.
Vadanane tomowa nigele hiya'abi, na hesi Bada iya i'a'abine.
3 Bale'u ana taupwaoli maudoidi yadi paihowa neta velau na pwaoli
himohemohe Yaubada ainai, ainaena yada taupwaoli vauvaunane
iya hinage ilowoinanei yo ehebo velau Yaubada imohei. 4 Na iya ebe
bale'uwai imiyamiya nigele howahowana ivetaupwaoli wuwuna
taupwaoli bagibagilidi himiyamiya, na hauga maudoina hipwaopwaoli,
dova Mosese yana loinao. 5 Na yadi paihowa vada ve'ahihi holanai. Na
vada ve'ahihine bale'uwai aba'ita dova ma'ama'ayau ta'i, na hesi vada
ve'ahihi moiha galewai imiyamiya. Wuwuna Mosese vada ve'ahihi
mugamugaina i'abi, na Yaubada ivenuwamwauwei, iwalo, 'Mosese
unuwatuwu avivini vadawa ana ita maudoina oyai bada yave'itago'o,
maudoina uve'ao'aonaei ta yagu vada ve'ahihine u'abi'.
6 Eeta teina ta'i Besinana yana paihowa, paihowa miyamiyana
inamwanamwa gabaei, dova hinage yana loinane, loina mugamugaina
inamwanamwa gabaei, wuwuna yana loinane waloyemidi
vauvauna ainaena imamahalavane. Na waloyemidinane waloyemidi
mugamugainawa inamwanamwa gabaei.
7 Ebe waloyemidi miyamiyana tomowa maudoidi ihaguidi, mata nigele
tayanuwanuwatuwu waloyemidi vauvauna vehabana. Na hesi nigele
iyahaguigita, ainaena vauvauna nuwanuwada. 8 Mugai Yaubada ihanapuiya'o
ebeha Isileliwo yadi mumuga nigele namwanamwana, eeta vehabadi iwalo:

'Ahubena hilalauma aidiyai mata waloyemidi vauvauna yamwauwi
Isileliwone yo Yudaone vehabadi.
9 Nigele dova waloyemidiwa yamwamwauwine tubudiyao
vehabadi, haugana nimaguwena yamugaiyedi ta Itipita ainaena
himahalava ta hilalaune yadi tupwai. Wuwuna waloyemidiwa
yamwamwauwiwa hidi'wai ta nimagu aidiyena yavavaine!
10 "Howola abo yagu waloyemidi vauvaudi Isileliwo yamohedi na
atediyai yagu loina yaleledi, ta hihanapuigau yau yadi Yaubada na
hiya yagu tomowao.
11 Ainaena nigele howahowadi adi geluwo yo tahidiyao hive'itadi
yo hiwalo, 'Omiu Bada amhanapui', wuwuna maudoidi mata
hihanapuigau, hiya yehadi mwala'idi yo hiya tauwewelohe.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Na mata ya'atemuyamuyaedi yo yadi mumuga yababadi
yanuwahamuidi na yanuwapwanopwanowedi." '
13 Yaubada waloyemidi vauvauna imwauwi wuwuna waloyemidi
miyamiyana bada itapiya'o, ta muhamuhana isawali.

Vada ve'ahihi vauvauna

9 1 Waloyemidi mugamugaina holanai loina bagibagilidi himiyamiya
miyagogoi vehabana, na hinage vada ve'ahihi bale'uwai vehabana.
2 Na vadanane lagulagu wapidiyena hipapaihowaine, na ale'o ainaena
hibiliutuhi bwauwi, na biliutuhi mwala'ina hiyogaei tupwa ve'ahihi
na biliutuhi habuluna holanai moiha hiyogaei tupwa ve'ahihi moiha.
Biliutuhi mwala'ina holanai lampa adi abamwau na ehebo gwalatau ainai
pwalawa himwaumwauwi Yaubada mehenai. 3-4 Na tupwa ve'ahihi moiha
holanai abagabu imiyamiya dova gado'a vehabana neta goula ainaena
hipapaihowaine, na hinage loina ana dedewaga imiyamiya, neta goula
hinage ainaena hipapaihowaine, dedewaganane holanai gaeba goula
imiyamiya, na gaebanane holanai tubudao adiwa yehana mana, tupwana
imiyamiya. Ta hinage dedewagane holanai Eloni yana digona imiyamiya
neta mwalona i'i'inine, yo waloyemidi gaimadiyaowa Yaubada yana
loina ilelelediwa himiyamiya. 5 Na dedewagane ewanai tausagenawasa
pigapigabudi bwau hipaihowadi ta dedewaganane hitowolo logulogui,
neta Yaubada yana abamiya tomowa yadi yababao adi nuwahamu
vehabana, na hesi nigele howahowada na hauga teina tanuwanuwatuwu
tobwatobwadiyaone vehabadi.

6 Ebeha tobwatobwa maudoidi hi'atububunidi, abo taupwaoli hiluwu
tupwa ve'ahihi holanai ta yadi paihowa hipaipaihowaidi hauga maudoina.
7 Na hesi tupwa ve'ave'ahihina moiha ainai taupwaoli mwala'ina ibom iluwu,
na bolimai ehebo holanai mai'ehebo ta'i. Ta hauganane iluwuluwu 'wahina
ivai na 'wahinane i'oihiuhiuli, ta ebe ipwaoli Yaubada ainai yana mumuga
yababadi vehabadi na hinage tomowa maudoidi yadi yababao vehabadi.

8 Teina aba'ita ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi ive'itagita nigele teya yaiya
howahowana tupwa ve'ave'ahihina moiha iluwui haugana vada ve'ahihi
mugamugaina hiyepayepaihowa. 9 Neta ve'ive'ilala teina haugane
vehabana, ta ainaena ta ita lobai ebeha velauwo yo pwaoliwo aidiyena
mata nigele abiyemasele tayalobai ateda ainai,. 10 Wuwuna loinaone
tomowa himulimulitaedi ai'ai yo numanuma yo vehuguvi vehabadi.
Neta mwalona loinadine miyamiyadi Yaubada imwauwidi ta himiyamiya
taudao vehabadi ana higa Yeisu Besinana imahalavama ta loina ibubuine.

Besinana yana pwaoli

11 Besinana iya taupwaoli mwala'ina eeta miya namwanamwana
moiha imohegita, ta vali vada ve'ahihi ainai iluwu, na vadanane

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

namwanamwana na mwala'ina, neta tomowa nigele bale'uwai hiya'abi.
12 Ainaena Yeisu tupwa ve'ahihi moiha ainai iluwu mai'ehebo, ta 'wahina
ainaena ipwaoli, na 'wahinane nigele lagulagu 'wahinadi, goti nuwana
bulumakau habuludi 'wahinadi, na hesi iya 'wahinana ainaena yawahi
vateyai talolobaine.
13 Ebe ginauli bi'ibi'idi ta'abi towoidi mata aidiyena tauda ta'abiye
bi'idi na goti 'wahinana nuwana bulumakau 'wahinana ainaena
ta'oihiuhiuligita, nuwana bulumakau yauyaubona tagabu na ainaena
tapwaoli Yaubada ainai, neta tauda ana abiyevauvau vehabana. 14 Na
Besinana 'wahinana aba'abiye masele moiha, wuwuna ateda i'abiye
maseledi na ebe paihowaone mwalowoi vehabana tata'wata'wataedi
wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi miyamiya vateyaina Besinana i'abiye
wahiyala ta ainaena iya mumugana maudoina dumwadumwaluna na
nigele teya hinage yababana ainai. Eeta iya ipwaoliuyowei Yaubada
ainai, neta imwalowoi ita ada abiyemasele vehabana ta ebe Yaubada
Mayawahina vehabana tavetaupaihowa. 15 Eeta Besinana waloyemidi
vauvauna ivaiyama ta ainaena talaoma Yaubada baidada tave'au'augelu
na ebe ivesinuwaigita mata yawahi miyamiya vateyaina iwalo
yemidiyena'o imohegita. Wuwuna ita waloyemidi mugamugaina
taho'eya'o ainaena ilowoinanei ta tamwalowoi, na hesi Besinana bada
vehabada imwalowoi'o habi haloigita.
16 Amhanapuiya'o mwalona ebeha yaiya mulitai na imwalowoi
mugai loina imwauwi nuwana ilele yana tobwatobwa maudoina ana
veguyai vehabadi na ebe haugana imwalowoi, mata loinanane yana
huhu himulitaei. 17 Na ebe howola mayawahina mata nigele loinanane
hiyamulitaei. Neta bada ebe imwalowoi, loinane iwahiyala na himulitaei.
18 Hinage dova loina mugamugaina Mosese ainaena, mugai tupwadi
lagulagu hi'oiye mwalowoidi, na 'wahinadine ainaena waloyemidi
hi'abiye dumwalu. 19 Wuwuna loina maudoina iwalo mahalavaedi
tomowa aidiyai, eeta bulumakau habuludi yo gouti 'wahinadi bwahi
baidana iyebwelidi na ivai ta sipi wiyawiyana hawahawawalina na aiwa
yehana isopa mehenai iwomalei ta 'wahina yo bwahi ainaena iyebuta,
na ainaena buki yo tomowa ihiulidi, 20 na Mosese iwalo, ‘Waloyemidi
Yaubada imwau vehabamiu, ana ve'ive'ilala 'wahina teina eeta am'awa
abiyei’. 21 Hinage dova vada ve'ahihi yo gaeba vada ve'ahihinane ainai
'wahinaena ihiulidi. 22 Wuwuna Mosese yana loina aidiyai ebeha 'wahina
ainaena ginauli maudoidi mata himasele. Na mumuga yababana ana
nuwahamu hinage 'wahina ainaena. Na ebe nigele 'wahina iyasagena,
nigele howahowana nuwahamu talobai.
23 Vada ve'ahihi ana tobwatobwao galewai himiyamiya, na adi
ma'ama'ayau bale'uwai Mosese ipaihowaidi, ainaena ilowoinanei na
'wahina ana paihowaena ipwaoli Yaubada ainai ta i'abiye maseledi, na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hesi ginauliwone galewai adi pwaoli namwanamwa alilina ainaena, neta Besinana 'wahinanaena. 24 Na Besinana nigele iyaluwu vada ve'ahihi abi'abina ainai, neta vada moiha ana ma'ama'ayau ta'i, na hesi galewai iluwu Yaubada mehenai imiyamiya na ihaguhagu vehabada.

25 Besinana mata nigele hauga bagibagilina iyapwaoliuyowei Yaubada ainai dova bolimai ehebo ehebo tupwa ve'ahihi moiha holanai taupwaoli mwala'ina iluwuluwu na 'wahina ainaena ipwaopwaoli, neta 'wahinane iya nigele 'wahinana. 26 Moiha ebe Besinana yana paihowane dova taupwaoliwone mwala'idi, mata imwalomwalowoiuyo bale'u ivetuwuni ta wau, na hesi mai'ehebo ta'i, hauga yana aba'ovi teina ainai, tauna ibom ipwaoliyei, mumuga yababadi adi nuwahamu vehabadi.

27 Tomowa ita ada loina imiyamiya ebeha mai'ehebo tamwalowoi na mulitai abo Yaubada yana lauvetala talobai. 28 Dova hinage Besinana yana mwalowoiyena iya ipwaoliuyowei mai'ehebo ta'i, na bagibagilida mumugada yababadi iboho vehuludine. Na howola abo ilau gwaipilema, nigele ebeha mumuga yababadi iboho vehuluyoidi na hesi habi livahigita ebe mayada nuwalele taha'waha'wa.

10 1 Howola abo abanamwanamwa moiha imahalava, na hesi Mosese yana loina neta ma'ama'ayau a'avana, na nigele abanamwanamwa moiha. Mosese yana loinane ebeha bolimai ta bolimai lagulagu hiwunuwunuidi na Yaubada ainai hipwaopwaoliyedi, na paihowanane nigele howahowana yo i'abiye dumwaludi. 2 Wuwuna ebe paihowanane howahowana na i'abiye maseledi, mai'ehebo ta'i hipaihowai na adi lautowoi inamwanamwa vateyai, eeta ebe havena bolimai ehebo ehebo hipaipaihowaiyoi, awa? 3 Nigele! Na hesi bolimai ehebo ehebo hipaipaihowai abanuwatuwu avivini yadi mumuga yababadi vehabadi, ainaena adi lautowoine nigele howahowana inamwanamwa. 4 Wuwuna bulumakau na gouti 'wahinadi nigele howahowana na pwanoliwo hivaivehuludi.

5 Na haugana Besinana bale'uwai ilaoma, Besinanane Yaubada ainai iwalo:

> ‘Pwaoli yo velau nigele nuwanuwam, ainaena taugu umohegau yam paihowa vehabana.

6 Hinage nigele nuwam lagulagu gabugabudi ebe tomowa hipwaoliyedi yadi mumuga yababadi vehabadi.

7 Eeta yawalowalo alimwai, yawalo, Yatalamwegau, owa Yaubada alimwai ta bada yalaoma'o, yam nuwatuwu yapaihowai, dova mwalona Buki youyouna ainai vehabagu hilelelelewa.’

8 Yana walowa amnuwatuwu avivini, iwalo, ‘Nigele nuwanuwam velau pwaoli, bo nuwana lagulagu higabugabudi, bo nuwana hava hipwaoliyei yadi mumuga yababana vehabadi, mata nigele uyayaliyaya paihowaowa Mosese yana loinaena vehabadi’. 9 Na hinage iwalo, ‘Bada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yatalamwegau'o alimwai na ebe yam nuwatuwu yapaihowai'. Neta
ebeha loina mugamugaina ivaivehulu na loina vauvauna imwauwi.
10 Na Yaubada yana nuwatuwuwena Yeisu Besinana tauna ipwaoliyei ta
i'abiye maselegita yana mwalowoi mai'ehebo ainaena. 11 Na taupwaoliwo
maudoidi vada tapwalolo ainai hitowotowolo na ahubena ehebo ehebo
yadi pwaoliwone himohemohei Yaubada ainai, na hesi pwaoliwone nigele
howahowana yo mumuga yababadi hivaivehuludi.
12 Na Besinana hesi mai'ehebo a'ava ipwaoli mumuga yababana
vehabana, na yana pwaoline hauga maudoina howahowana mata ive'alo
ta yana pwaoline tuluhanai Yaubada nimatautuwanai imimiyane.
13 Na iha'waha'wa aiteya hauga ana alehao Yaubada imwau aituluwedi
aena elauhanai. 14 Wuwuna yana pwaoli mai'ehebo ta'i, ainaena
howahowana ta hauga maudoina aidiyai i'abiye maselegita yo i'abiye
namwanamwagita. 15 Abiye masele teina vehabana Alu'aluwa Ve'ahihi
hinage Buki Ve'ahihi ainai ive'itagita Bada yana walo neta mwalona
haugana vehabada iwalo mahalavaei, iwalo:

16 'Howola abo waloyemidi vauvauna yamohedi yo yagu loinao
nuwadiyai yamwauwi na atediyai yaleledi'. 17 Na hinage iwalo,
'Yadi yababao yo yadi pwanoliwo mata yanuwapwanopwanowedi'.

18 Teina vehabana havena hinage tapwaopwaoli yada mumuga
yababadi vehabadi, wuwuna Yaubada bada inuwahamuigita'o.

Ita tavehaguhaguyoigita

19 Tahiguwao, Yeisu 'wahinana vehabada bada isagena'o, ainaena
mayada atepatu taluwu Yaubada yana tupwa ve'ahihi ali'alilina ainai.
20 Neta amwaha vauvauna yawahida vehabana, mwalona Yaubada yana
tupwa ve'ahihi ale'o ainaena hibiliutuhine na Yeisu ihoho'ene ibom
tauna yana mwalowoi ainaena ta howahowana na taluwu Yaubada
ainai. 21 Na hinage yada taupwaoline ihae alili ta Yaubada yana vada
vehabana ipaipaihowa. 22 Ainaena Yaubada tatauvahali mayada
atetalam yo mayada yemidi moiha na ainaena tauda ta'abiye maseledi
bwahi namwanamwana ainaena, na hinage yada nuwatuwu himasele,
wuwuna Yeisu yana lauhiuhiuli ainaena yada nuwatuwu yababadi i'abiye
maseledi'o. 23 Eeta Yeisu ta'abi avivini, yo tawalo mahalava tomowa
aidiyai, ta tatowolo wahiyala yada yemidi ainai, wuwuna iya iwalo
yemidiyegita ta mata iyemala moiha.
24 Ilowoinanegita hinage na ita tavelauyoigita yo tavehaguhagu yo
paihowa namwanamwadi tapaihowaidi. 25 Tupwadi ada geluwo tapwalolo
ana miya'ahai hinuwapwanopwanowedi'o, na havena omiu dova, na hesi
hauga maudoina am'abiye wahiyalagomiu ta ebe aiteya hauga amhanapui
ebeha Yeisu yana laugwaipilema ilalau tebitebini amvehaguhagu mwala'ina,
yami miyagogoi aidiyai. 26 Na ebe tanuwamasele Yaubada wasana moihana

ainai, na mulitai tatalamwegita mumuga yababana ainai, mata nigele teya hinage pwaoli iyamiyamiya ta ebe i'abiye maselegita, 27na hesi mayada meheuhi neta mata lauvetala talobai, neta aiwa ala'alahina ainaena igabu ve'ovigita. Teina Yaubada i'abi nonovaiya'o ana alehao vehabadi. 28Mwalona ebe yaiya teya Mosese yana loinao idi'waidi na tauwalo mahalava bwau nuwana tonuga yana mumuga hiwalo mahalavaei, mata nigele hiya'atemuyamuyaei na hesi mata hi'oiye mwalowoi. 29Ainaena ebe yaiya Yaubada Natunane isosomanei, na waloyemidi 'wahinanaowa i'abi'abiye maselewa i'awa yababaei, na hinage Alu'aluwa Ve'ahihi yana ve'i'ila i'awa yababaei muya mata mwala'i alilina ilobai Yaubada ainaena. 30Wuwuna bada tahanapuiya'o ada Tauloina mwala'ina iwalo auligita'o, iwalo:

'Yau yagu loina ainaena tauyababao yayemaihadi muya ainaena'.

Na hinage iwalo,

'Yau yami Bada, na omiu yagu tomowao mata yaloinaegomiu'.

31Ainaena Yaubada Mayawahina tameheuhei mata dova ta iloinaegita.

32Mwalona masele yana mugaima alimiyai, amnuwatuwu avivini haugana yami miya vitai aidiyena amtowoi wahiyala, 33neta tupwadi hauga tomowa hi'abiye hinimayagomiu na hita'wata'wataegomiu yo tupwadi hauga ami geluwo baidamiyao ammuyamuya toyatoyawa. 34Na hinage tupwadi vada paipaiyai himwauwidi vehabadi am'atemuyamuya, na hinage haugana tomowa yami paulao alimiyena hi'aluhewaidi amyaliyaya moiha, wuwuna amhanapuiya'o ebeha galewai yami paulao namwanamwa alilidi na miyamiya vateyaidi himiyamiya.

35Ainaena yami yemidine am'abi avivini na havena amta'wata'wata wuwuna howola abo yami yemidine ana maiha namwanamwa alilina amlobai. 36Eeta am'alama'i'ita na Yaubada yana nuwatuwu ampaihowai, na yana waloyemidi ainona amvai.

37Wuwuna hauga muhamuhana na taulaomawa imahalavama, nigele mata iyabweda. 38Ainaena yaiyadiwo hiya taudumwalu yadi yemidiyena yawahidi namwanamwana hilobai na ebe hi'atehawawali na hitaugwaipile Yaubada mata nigele iyayaliyaya vehabadi. 39Na ita nigele taya'ita'ita gwaipile, wuwuna neta abasilahe. Bada ta'i mayada yemidi na alu'aluwada himiya namwanamwa.

Yemidi vehabana

11 1Yada yemidi ainaena ta nuwatuwu avivini ebeha yada nuwanuwatuwuhae ginauli nigele taya'itadi mata ta'itadi. 2Tubudao mwalona tanuwatuwu avivinidi hiya yadi yemidiyena Yaubada i'awa namwanamwaedi. 3Ita hinage yada yemidi ainaena tahanahanapui ebeha Yaubada yana walo ainaena bale'u maudoina i'a'abiye maseledine, neta ginauliwowa nigele taya'itadiwa aidiyena ginauli maudoina ta'ita'itadi i'a'abiye maseledine.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Na Abeli hinage mayana yemidi ipwaoli Yaubada ainai, Abeli
yana pwaoli Keni yana pwaoli inamwanamwa gabaei, na Yaubada
iyaliyaya Abeli yana pwaoli vehabana, ta i'awa dumwaluwei. Abeli bada
imwalowoi'o na hesi yana yemidi ainaena ive'ive'ita alidai.
5 Inoke hinage yana yemidiyena nigele iyamwalowoi na hesi
mayawahina Yaubada ivai galewai na tomowa nigele hiyalobai, ta
Yaubada iwalo mahalava mugai ebeha, Inoke iya vehabana iyaliyaya.
6 Moiha, ebe nigele tayayemidi Yaubada ainai, nigele mata vehabada
iyayaliyaya. Wuwuna ebe nuwanuwada na Yaubada ainai tahululau,
tayemidi mugai ebeha Yaubada imiyamiya ta yada yemidiyena ana
taumulitao ita iyemaihagita.
7 Nowa hinage Yaubada ive'ita hava mata imahalava aidiyai, eeta Nowa
imeheuhi, na yana yemidiyena waga mwala'ina i'abi ta ainaena iya
mayana huhuwo ihahaloidine. Na yana lau'abi ainaena ive'itaei neta iya
towaho dumwadumwaluna Yaubada mehenai na tomowa maudoidi hiya
tauyababao.
8 Abelaham hinage yana yemidiyena Yaubada yana yoga imulitae ta
yana dalava ilaugabaei na yana dalava vauvauna vali tupwa ibehaei, eeta
itowolo ilau na nigele iyahanapui aiteya tupwa ainai ilaulaune. 9 Na hinage
yana yemidiyena dalava walowalo yemidinawa ainai manatunao Aisake yo
Yakobo himimiyane, dova taumana na yadi vada lagulagu 'wapina ainaena
hi'a'abidine, dalavane Yaubada iwalowalo yemidiyeiwa ebeha Abelaham
ainai ivedalava, na mulitai tubunao hinage yadi dalava. 10 Na Abelaham
inuwatuwuiya'o ebeha dalava mata yaiyaina ainai iluwu, neta Yaubada
yana nuwatuwuwena iyemasele na dalavane mata nigele iyasawali.
11 Abelaham mwanena yehana Sela hinage ivemala ai'aihale'o na yana
yemidiyena tauna iwahiyala ta ihihiumane, wuwuna Yaubada yana
waloyemidiwa iyemidiyei moiha.
12 Moiha, Abelaham bada ivetautaubada'o ta muhamuhana imwalowoi,
na hesi boda mwala'ina iyadayada ainaena adi bagibagili dova utuiwone
galewai, na hinage dova namonamo le'awai adi bagibagili.
13 Teina tauyemidiwone mayadi yemidi na hesi himwalowoi'o ainaena
waloyemidiwone ainodi nigele hiyalobaidi na hesi amwaha daodaowena
hi'itayama'o na hi'awa yauwedo vehabana, na hinage hibom hi'awa
taumanaedi dova taumanao tupwa teina bale'u ainai.
14 Moiha, ebe ta'awa taumanaegita, neta bada tawalo mahalava'o ebeha
yada dalava moiha tabehabeha. 15 Na babada mugamugaidi yadi dalavao
hilaugabaidi, na ebe nuwanuwadi na hilau gwaipile, mata amwa'amwaha
hibeha na hilau gwaipile, 16 na hesi nigele hiyalau gwaipile, wuwuna
nuwanuwadi dalavane namwanamwa gaugauna neta galewai. Ainaena
Yaubada nigele iyahinimaya na hesi iya yadi Yaubada moiha, ta yadi
dalava bada i'atububuniya'o.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Abelaham hinage mayana yemidi hauganane abatowoi ilobai
Yaubada ainaena ebeha natu mohimohilina Aisake ipwaoliyei Yaubada
ainai. Mwalona Yaubada yana waloyemidiwo imohei Abelaham ainai,
18 ta iwalo, 'Howola Aisake ainaena yam boda imahalava'. Na Abelaham
natunane italamwei ta ebeha i'oiye mwalowoi, 19 wuwuna Abelaham
ihanapuiya'o Yaubada howahowana taumwalowoiwo i'abiye towolodi,
ainaena aba'ita bada ta natunane mwalowoiyena iyemaiha.
20 Aisake hinage yana yemidiyena natunaone Yakobo yo Iso iwalo
yemidiyedi yadi abanamwanamwa hauga ilalaoma vehabana.
21 Yakobo hinage haugana habi mwalowoi yana digona ihagui ta
itowolo ta Yaubada ainai ipwagogo, na yana yemidiyena Yosepa natunao
bwau yadi abanamwanamwa mulitai vehabana iwalo mahalavaeine.
22 Yosepa hinage ana bolimai yana aba'ovi ainai yana yemidiyena iwalo
mahalava Isileliwo yadi mahalava Itipita ainaena na iwalo aulimugaiyedi
ana mwau magaiyai vehabana.
23 Mosese haugana hilabahi, tamana yo hinana yadi yemidiyena
himwaudawani wai'ena tonuga holanai, wuwuna gamane ana ita
namwanamwa gaugauna, na hinage tauwasawasa Pelo yana loina
yaiyaina nigele hiyameheuhei.
24 Mosese hinage haugana ivetowaho, yana yemidiyena nigele
nuwanuwana na tomowa hiwalo, "Mosese iya Pelo tubuna", wuwuna
Pelo natuna waihiuna Mosese ivai i'ita avivini ta i'awa natunaei. 25 Eena
Mosese nigele nuwanuwana, ta hauga ahu'ahubalina ainai iyaliyaliyaya
mumuga yababana vehabana, na hesi nuwanuwana ebeha Yaubada yana
tomowao baidanao himiyavitai. 26 Na nigele nuwana wasawasa bale'u
Itipita holanai na hesi muya Besinana vehabana ivesinuwaena'o, wuwuna
ihanapuiya'o howola abo maiha namwanamwana ilobai. 27 Ainaena yana
yemidiyena Itipita itauvehulu na nigele tauwasawasa Pelo yana modi'ini
iyameheuhei na hesi i'atepatu wuwuna i'itaya'o Yaubada mehenai
imiyamiya, ta i'alama'i'ita ta Yaubada nigele mehenaena iya'ita na
hesi yana yemidiyena i'i'itane. 28 Na hinage yana yemidiyena Buidi'wa
guyauna hipapaihowaine na 'wahina ainaena yadi vadao hi'oihiulidine,
ebeha havena tautuwao adi tau'oiye mwalowoi aidiyai iluwuluwu na
i'oi'oiye mwalowoidi.
29 Bodadine yadi yemidiyena ni'u hawahawawalina higeyo'awai dova
toputopu leleyaina ainaena hilalaune, na Itipitaone himulitaedi ebeha
hinage higeyo awa ta nigele howahowadi, na maudoidi hihahanenene.
30 Na hinage haugana Isileliwo dalava Yeliko hita'i'iliyei mabodadi
ahubena 7 aidiyai, yadi yemidi ainaena dalavanane ana abwalu
mwala'ina iguli ta hiluluwune. 31 Eeta dalava taniwagadiyaowa hiwunui
ve'ovidi yadi awasewa vehabana. Na hesi waihiu yehana Lehabi iya
mehemehe'ayona nigele hiya'oiye mwalowoi, wuwuna waihiunane

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayana yemidi, hauganane mwalona Yosuwa yana tau'alehao bwau ivetamaledi dalavanane ainai hiluwu na Lehabinane ihahaguidine.
32 Na hava mata yawalo auligomiune tauyemidi bagibagilidi vehabadi?
Neta Gidiyoni, Belaki, Samisoni, Yepita, Deivida, Samwela na hinage
tauwalo mahalavao, nigele howahowada yehadi tavahilive'ovidi.
33 Hiya yadi yemidiyena hiwahiyala adi alehao aidiyena, na hinage
yadi tomowao hiloina dumwadumwaluwedi na hinage Yaubada yana
waloyemidi ainona hilobaidi, na hinage laiyoni manimaninidi awadi
hi'abiye taludi, yo hinage 34 aiwa alahawahawawalidi mwala'idi hibohoidi
yo aleha elepadi mehedi hidena gabaedi ta yadi hauga tapiya ainai
hiwahiyala, yo aleha ainai hiwahiyala alili, ta adi alehao hibagibagili
alili hiheuheusili budeyanaedi. 35 Na tomowa tupwadi waiwaihiu hinage
yadi mwadimwadiwo mwalowoiyena hitowolouyo. Tupwadi hinage
tauyemidiwone adi alehaone aidiyena muya hilobaidi, ainaena hitowoidi
ebeha hi'abiye gwaipiledima na yadi yemidi hilaumwau, ta hitowoi
ahayaidi, wuwuna hiyemidi wahiyala ebeha howola abo mwalowoiyena
hitowolouyo na yawahi namwanamwana hivai. 36 Tupwadi hinage adi
alehao hi'abi'abitalawahiyedi na balavaiyena hitalatalaidi na hinage
vada paipaiyai himwauluwuwedi na hipaipaidi. 37 Tupwadi hinage gaima
mwala'idi aidiyena hive'alagaimaidi, na tupwadi hitomtom bwauwedi, na
tupwadi elepa ale'aleha aidiyena hi'oi'oiye mwalowoidi, na tupwadi sipi
yo gouti 'wapidi hilaulauli'wa ta mayadi wewelohe himiyamiya lala'auhi.
38 Na hesi tauyemidiwone taumiya bale'u hinamwanamwa gabaedi
ainaena nu'ula awawai yo oya aidiyai hilowolowouhi, na hinage toputopu
gudadi yo gaima gudadi aidiyai hi'eno'eno lala'auhi. 39 Ta tauyemidiwowa
au'aubabadadi namwanamwadi bada tabenaledi'o na hesi Yaubada yana
waloyemidi ainona moiha nigele hiyalobai, hiya yadi hauga ainai, 40 na
hesi abanamwanamwa ita vehabada Yaubada i'aubabadaena'o, ebeha hiya
howola abo baidadao tamiya namwanamwa.

Towolo wahiyala vehabana

12 1 Tauyemidiwo bagibagilidi himiya ta'i'ileyegita na
hivinuvinunuigita na howahowada ginauli vitavitaidi alidaena
ta'abi vehuludi na ainaena tasagena wahiyala abasagenane ana amwaha
ainai, na mumuga yababadi hi'abi'abi avivinigita ta'abi gabaedi. 2 Na
Yeisu ainai tavinuvinunu mehedai. Wuwuna Yeisunane yada yemidi
yana abavetuwuni na yana aba'ovi. Haugana Yeisu bale'uwai imiyamiya
ihanapuiya'o howola mata abayaliyaya mwala'ina ilobai, eeta aiwa
lagalagana ana muya i'alama'i'itanei, ta hinimaya nigele iyadena gabaei
ana higa ihahaene galewai ta Yaubada nimatautuwanai imimiyane.
3 Yeisu amnuwatuwui ebeha i'alama'i'ita mwala'ina tauyababao yadi
aleha ainaena, eeta omiu hinage dova ebeha havena amhabuhabulolo

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nuwana amtapitapiya. 4 Na haugana mumuga yababana am'alehaei yami
miya vitai habuluna ta'i na tomowa nigele hiya'oiyemwalowoigomiu dova
Yeisu. 5 Nuwana guguyane amnuwapwanopwanowena'o, guguyanane
ainai i'awa natunaegomiu, iwalo,

‘Natugu, ebe haugana yada Bada mehem isabui neta habi
abiyedumwalugo
teina vehabana unuwatuwu na havena utapitapiya
6 Wuwuna ebe yaiya Yaubada i'awa natunaei na ivelauwei
ilowoinanei na sapi ilobai yana pwanoli vehabadi na ainaena
inamwanamwauyo.’

7 Ta ebe sapi amlobai Yaubada ainaena besiwa am'alama'i'ita ta dova
tama maudoidi natudiyao hisapidi habi abiyedumwaludi. 8 Ainaena
Yaubada hinage maudoida isapisapigita, na ebe yaiya owa Yaubada
nigele iyasapigo neta owa nigele natuna moiha, na hesi owa teya
tamabudabuda. 9 Amnuwatuwui hinage ebe tamadao bale'uwai hisapigita
tave'ahihiyedi, ainaena ilowoinanegita mwala'ina na alu'aluwada
Tamadi galewai tave'ahihiyei yo ebe yawahida namwanamwana
imohegita. 10 Wuwuna tamadao bale'uwai hiya yadi nuwatuwu
aidiyena hisapisapigita na hi'abiye dumwalugita hauga ahu'ahubalina
ta'i vehabana, na Yaubada hesi isapisapigita ada hagu vehabana ta
ebe i'abiye maselegita na tamumuga namwanamwa iya yana mumuga
dova. 11 Haugana ada mehesabu ta ve'alo mata nigele ta yayaliyaya
wuwuna muya taveve'alone, na hesi hauga ilalaoma ainai mata aino
namwanamwana talobai, neta mumuga dumwaluna yo nuwadaumwali.
12 Ainaena yami tapiya amtauvehulu na amwahiyala. 13 Na yami amwaha
am'abiye dumwaludi, ta ebe peupeudi hilalau havena ainai hibe'ube'u
na hesi aedi hinamwanamwa na hiya hinage hiwahiyala. 14 Amtowoi
wahiyala na ammiya daumwali tomowa maudoidi baidamiyao, na hinage
amtowoi na yami mumuga himasele maudoina, wuwuna ebe yaiya
yana mumuga nigele iyamasele mata nigele Yaubada iya'ita. 15 Am'ita
avivinigomiu ta havena teya yaiya alimiyena Yaubada yana ve'i'ila
ivehuvehulu awawai. Ainaena am'ita aviviniuyoigomiu mata dova ta
gamwagamwanimiyai tomowa tupwadi dova aino abe'abelena, wuwuna
tomowa bagibagilidi i'abi'abiye be'udi.

16 Havena ampwanopwanoli yo hinage havena Yaubada yana
atemuyamuya amta'wata'wataei, dova Iso mwalona Yaubada yana
waloyemidi iya vehabana na i'uneyei tahinane ainai, ana maiha ai'ai
ehebo mohimohili vehabana. 17 Tanuwatuwu avivini ebeha mulitai
Iso waloyemidiwa inuwatuwui, ta vehabana idodoune, na nigele
howahowana na ivaiyoi wuwuna bada tahina ivaiya'o.

18 Teina ta'i talaoma'o Yaubada ainai nigele dova mwalona Mosese
yo Isileliwone baidanao hilau na lautowoi oya Sainai ainai hivaivai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wuwuna aiwa ala'alaha wawalina yo guguyou badobadona yo
hogahoga yo wowoli mwala'ina 19 yo yoguli alinana, na hinage tomowa
alinana oyanane ainai, eeta Isileliwone himeheuhi mwala'ina, na
hi'awa'awanoi ta ebeha havena alinane hibenabenaleuyoi. 20 Wuwuna
loina hibebenaleine i'abiye meheuhidi ebeha, 'Havena teya, hava oya
teina ainai hi'abi'abitowoi, na ebe ehebo lagulagu ilaoma oyanane
ainai, gaimaena hi'oiye mwalowoi ta'i'. 21 Moiha, oyanane abameheuhi
mwala'ina, ainaena Mosese iya hinage imeheuhi ta i'aubabada iwalo,
'Yagu meheuhi ainaena yabatutuli'.

22 Na ita hesi bada talaoma'o Saiyoni oyana ainai, neta Yaubada iya
mayawahina yana dalava, Yelusalem galewai, tausagenawasao bagibagili
alilidi ainai himiyamiya na hiyaliyayaliyaya dova guyau ainai. 23 Eeta
bada ta luwu'o Yaubada Natuna tautuwana yana boda alonai ta yehada
galewai ileledi'o. Ainaena bada talaoma'o Yaubada taulauvetalaegita
ainai, yo hinage ginauli maudoidi taulauvetalaedi. Na hiya alu'aluwadi
Yaubada i'abi'abiye dumwaludi himiyamiya, 24 na hinage ta laoma'o
Yeisu ainai, iya waloyemidi vauvauna ana taumohe na 'wahinana ana
lauhiuhiuli ainaena ilivahigita'o, ta nigele dova Abeli 'wahinana wuwuna
neta abasilahe.

25 Eeta am'ita avivinigomiu ta iya galewaena iwalowalone alidai
havena alinana amta'wata'wataei. Wuwuna mwalona tupwadi tomowa
bale'uwai Mosese yana guguya hita'wata'wataei, ta vitai hilolobaine. Na
teina ta'i Yaubada galewaena igugugugugya alidai, ainaena ebe alinana
ta'wata'wataei vitai mwala'i alilina talobai.

26 Wuwuna alinana mwalona bale'u inu'uvi na teina bada
iwalo yemidi'o ebeha, 'Howola abo galewa yo bale'u hinage
yanu'uvidi mai'ehebo ta'i'. 27 Teina dova iwawalone wuwuna ginauli
iyeyemaselediwa ebeha inu'uvitowoidi ta ebe ginauli nigele hiyayaiyaine
hibe'u na ginauli yaiyai a'avadi hitowolo vateyai. 28 Teina ada loina
vauvauna ainai taluwuluwune, wahiwahiyalana na miyamiya vateyaina,
ainaena ilowoinanegita na Yaubada ainai ta'awa yauwedo na tatapwalolo
hava dova yana nuwatuwu ana lowoinana, yo hinage tave'ahihiyei
mayada meheuhi, 29 wuwuna yada Yaubadane dova aiwa ala'alahina.

Mumuga namwanamwana

13 1 Hauga bagibagilina amvelavelauyoigomiu ta dova tahimiyao
amvelavelauwedine. 2 Na hinage taumanao amyogaedi
alimiyai, dova mwalona tupwana tomowa taumanao hi'ita avivinidi na
hesi taumanaone hiya tausagenawasao, na dalava taniwagadi nigele
hiyahanapuidi. 3 Na hinage ami geluwo amnuwatuwu avivinidi hiya
vada paipaiyai himiyamiya, na amhaguidi dova omiu vada paipaiyai
baidamiyao ammiyamiyane. Dova hinage ami geluwo hiya taumiyavitai

amnuwatuwu avivinidi yo amhaguidi, wuwuna omiu tomowa ta'i dova hiya! 4 Maudoimiu tawahola amve'ahihiyei na tautawahola maudoimiu havena ampwanopwanoli wuwuna taupwanoliwo yo tau'aihiganiwo howola abo Yaubada ilauvetalaedi. 5 Havena tobwatobwa bale'uwai nuwamiu ivaivaidi na hesi amyaliyaya hava bada amlobalobai vehabana, na havena vali ginauli yo vali ginauli vehabadi am'ai'aipate, wuwuna Yaubada iwalo:

'Mata nigele yayanuwanuwapwanopwanowego nuwana
yalaulaugabaigo.'

6 Ainaena mayada atepatu moiha tawalo,

'Bada iya agu tauhagu
eeta havena hava yamehemeheuhei,
nuwana ebe tomowa hipaipaihowa yababana aliguwai'.

7 Ami taumugaiwo amnuwatuwu avivinidi wuwuna mugai Yaubada wasana himohegomiu'o na hinage amnuwatuwui ebeha yadi yemidi ainona namwanamwana bada hilobaiya'o, ainaena yadi yemidi amve'ao'aonaedi.

8 Yeisu Besinana mumugana mwalona ta wau ta hauga hilalaoma aidiyai mata nigele iya'abibuibui. 9 Ainaena havena ve'ita vagadi yo vagadi ambenabenaledi, wuwuna ateda bada hiwahiyala'o Yaubada yana ve'i'ila ainaena na nigele hudi aidiyena. Hudi ai'ai vehabana tomowa himulimulitaedi nigele howahowana hi'abi haguigita. 10 Na ita mayada abapwaoli, eeta vada ve'ahihi bale'uwai ana taupwaoliwo nigele howahowana yo hi'ai abapwaoli ainai. 11 Moiha, yadi taupwaoliwo mwala'idi lagulagu 'wahinadi hivaivaidima tupwa ve'ave'ahihi moiha holanai, na mumuga yababadi vehabadi hipwaopwaoli Yaubada ainai, na mulitai lagulaguwowa taudi higabu vehuludi dalava tuluhanai. 12 Ainaena Yeisu hinage dalava tuluhanai muya ilobai ta ebe 'wahinanaena i'abiye maselegita.

13 Ita hinage howahowana talau dalava tuluhanai neta Yeisu ainai, na abahinimaya talobai dova iya.

14 Wuwuna teina bale'uwai nigele teya yada dalava miyamiya vateyaina, ainaena ilowoinanegita na dalava miyamiyavateyaina tabehaei hauga ilalaoma vehabana.

15 Eeta Yeisu yana hagu ainaena hauga maudoina aidiyai Yaubada tawalowalo vetuvehaeyei. Teina yada pwaoli nonovana, ebe iya yehana ta'awa mwala'iyei.

16 Ehebo pwaoli hinage Yaubada nuwanuwana mwala'ina, neta tavelau tomowa aidiyai yo yada tobwatobwaena tahaguidi.

17 Yami taumugaiwo aidiyai am'awa abi na amtalamwegomiu yadi loinao aidiyai, wuwuna alu'aluwamiune hi'ita'ita avivinidi, eeta ebe hauga ilalaoma yami mumuga vehabana hiwalo mahalava Yaubada ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ilowoinanegomiu na am'aipate ili'ilimani ta yami paihowa vehabadi hiyaliyayaigomiu na nigele ebeha hi'abiye hinimayagomiu, eeta mata hagu amlobai.

18 Nuwanuwamai hinage ai vehabamai am'awa'awanoi Yaubada ainai. Teina ta'i anuwatuwuiya'o ebeha yama mumuga ausaladi, ta nuwanuwamai mumuga namwanamwanane ainai atowolo vateyai.
19 Ainaena ateguwena ya'awa'awanoi alimiyai ta ebe yami awanoiyena yagu amwaha idumwalu na yalau gwaipile mwayamwayauwa alimiyai.

Awayauwedo

20 Yaubada miyadaumwali ana taumohe, na iya hinage yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoine, na Yeisu yana tauyemidiwo ita ada tau'ita avivini moiha, na iya 'wahinana ainaena ada waloyemidi namwanamwana na miyamiya vateyaina imohegita.
21 Yaubada howahowana ginauli maudoina namwanamwadi imohegomiu na aidiyena yana nuwatuwu maudoina ammulita ili'ilimanidi ta Yeisu Besinana yana paihowaena Yaubada i'abiye namwanamwagomiu hava dova yana nuwatuwu na vehabamiu iyaliyaya. Ainaena Yeisu Besinana tawalo vetuvehaeyei, nigele yana aba'ovi. Moiha.
22 Tahiguwao, yami leta teina bada ahu'ahubalina na ya'awanoi alimiyai mayami alama'i'ita yagu guguya teina ambenalei.
23 Nuwanuwagu hinage ada gelu Timoti wasana ambenalei, wuwuna bada vada paipaiyene hilivahiya'o, ainaena ebe imwayamwayau aliguwai, mata baidagu alaowa alimiyai.
24 Yama awayauwedo yavetamalenawa ami taumugaiwo yo tauyemidiwo maudoimiu alimiyai. Na Italiwone hinage yadi awayauwedo hivetamalenawa maudoimiu alimiyai.
25 Yaubada yana ve'i'ila maudoimiu imiya vahaligomiu. Moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

YEMESA

Awayauwedo

1 1 A'awa yauwedo omiu Yaubada yana tomowao huhu 12 aidiyena
amlolouhagwaline na amlau ammiya taumana tupwa maudoina
aidiyai. Teina yami leta yaleleyawa. Yau Yemesa, Yaubada yo yada Bada
Yeisu Besinana yadi taupaihowa.

Yemidi yo hanapu

2 Tahiguwao, vitaidi amlobaidi vehabadi amyaliyaya, 3 wuwuna
tahanapui ebeha teina abatowoine yemidiyena tatowolo wahiyala.
4 Hauga maudoina amtowolo wahiyala na ana higa amhuna ili'ilimani ta
Yaubada yana paihowa maudoina howahowamiu.
5 Na ebe yaiyadiwo omiu Yaubada ana hanapu moiha nigele alimiyai,
Yaubada ainai am'awanoi ta alimiyai i'aiyauya. Wuwuna iya Tautalam na
Tau'aiyauya moiha. 6 Na am'awanoi mayami yemidi moiha na havena yami
nuwatuwu bwau, wuwuna hiya mayadi nuwatuwubwau hiya dova bagodu
hilasalasa ni'u awawai, na yaumai ihivehiveyedi. 7 Taunuwatuwu bwaubwau
mata nigele mumuga teya hiyalobai yada Bada ainaena. 8 Wuwuna yadi
mumuga maudoina ive'itaei ebeha hiya taulauyabayababa.

Tauwasawasao na tauwewelohewo

9 Ebe ada gelu ehebo iwewelohe iyaliyaya wuwuna Yaubada bada i'abihiniya'o.
10 Na hinage tauwasawasa ilowoinanedi yo hiyaliyaya ebe Yaubada
imwau'aituluwedi, ta tomowa ive'itaei yana wasawasao dova awahi
tayadi mata hisawali. 11 Wuwuna ebe mahana ihinali aidiyai mata
yana wahiyalaena tayadine hi'welai na hibe'u na hinage adi ita
namwanamwadiwa isawali. Dova ta'i tauwasawasaone howola mata yadi
wasawasaone vehabadi hipaipaihowa na yadi mwalowoi nigele iyabweda.

Abatowoiwo

12 Ebe yaiya owa abatowoiwo aidiyai utowolo tamomohi, uyaliyaya
vehabana, wuwuna mata ammaiha namwanamwana Yaubada ainaena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ulobai. Neta yawahi miyamiyavateyaina. Teina Yaubada yana waloyemidi maudoida alidai, ebe tavelauwei.

13 Na yaiya ebe owa abatowoiwone ulobaidi, havena unuwanuwatuwu pwano, na uwalo ebeha ‘Yaubada itowotowoigau’. Nigele howahowana na Yaubada tomowa itowoi wuwuna paihowa yababadi Yaubada nigele iya'awa namwanamwaei, 14 na hesi tabom yada nuwatuwu dawani aidiyena nuwatuwu yababadi iniuniuligita. 15 Na yada nuwatuwu dawaniwone aidiyena paihowa yababadi himahamahalava, na mulitai mwalowoi imahalava.

16 Yauwedowo tahiguwao, havena yami nuwatuwu ammwaumwau pwanolidi. 17 Eeta amnuwatuwu avivini ebeha velau namwanamwagaugauna yo hinage velau namwanamwadi moiha galewaena hi'ai'aituluma Yaubada ainaena, ibom ta'i masele adi Tau'abiye mahalava na hinage nigele howahowana imwaugwaipiledi, dova aba'ailogulogu hibuibuidi.

18 Na yana nuwatuwu ibom ainaena, na hinage yana walomoiha ainaena, iyemasele mugaiyegita ta ita yana yemaselewo maudoidi aidiyena tahae alili.

Walo ana benali na ana paihowa

19 Tahiguwao, howahowana na walo ambenalei ili'ilimani, na havena waloveuyo yo modi'ini aidiyai amwahiwahiyala. 20 Wuwuna tomowa yadi modi'ini Yaubada yana amwaha dumwadumwaluna nigele iyalowoinanei. 21 Eeta yami mumuga yo yami paihowa yababadi amtauvehuludi, na amtalamwegomiu Yaubada ainai, na hinage Yaubada walowa atemiyai i'u'umaiwa amyemidiyei, na am'awa abiyei ta ebe ainaena livahi amlobai.

22 Na havena ambenabenali mohili, neta am'o'oyamaegomiu, na hesi ampaihowai hinage. 23 Wuwuna ebe benali a'avana na nigele ana paihowa neta dova towaho ehebo gelasi ainai manina i'ita'ita, 24 na mulitai ilau, na hauga ahu'ahubalina ainai maninawa ana itawa bada inuwapwanopwanowena'o.

25 Na Yaubada yana loina dumwadumwaluna ainaena yada yababao aidiyena ilivahigita. Eeta ebe yaiya loinanane vehabana inuwanuwatuwui na ipaipaihowai, na nigele iyanuwanuwapwanopwanowei, iya towahonane yana paihowa maudoina yaliyaya a'ava.

26 Na ebe teya towaho inuwahaehae ebeha iya tautapwalolo moiha, na nigele yana walo iya'ita avivini, yana tapwalolone ginauli awa'awawa. 27 Na hesi tapwalolo masemaselena yo dumwadumwaluna Yaubada Tamada mehenai teina ebeha hiya sinasinagehedi yo hiwahiwapewo yadi miya vitai ainai tahaguidi, na hinage havena mumuga bale'u ainaena ta'abi'abiye bi'idi.

Havena tomowa adi ita vehabana tawahewahei

2 1 Tahiguwao, omiu yada Bada Yeisu Besinana namwanamwana ana tauyemidiwo havena yami vesinuwa ammwaumwauwi

tauwasawasao aidiyai. 2 Eeta ebe tomowa bwau hiluwu yami vada
tapwalolo holanai, ehebo iya tauwasawasa ana ale'o namwanamwana
na hinage ana pasa namwanamwadi, na bwaunane wewelohena ana
ale'o bi'ibi'idi. 3 Ta ebe bwauwone ami'itadi mata tauwasawasane
amve'ahihiyei na ainai amwalo, 'Abamiya teina namwanamwanane
ainai umiya', na wewelohewa mata ainai amwalo, 'Netai utowolo' o
'Umiya hevalai'. 4 Na ebe yami vesinuwa teina dova, ana ita nigele
namwanamwana, wuwuna nuwatuwunane nigele iyadumwalu.

5 Tahiguwao, yagu walo teina ambenaledi, neta ebeha Yaubada
tauwewelohe bale'uwai ivesinuwaedi ta ebe yemidi ainaena
hivewasawasa wuwuna Yaubada yana Abaloinane iwalo yemidiyena'o
ta ainai himahalava, ebe ibom hiyemidiyei. 6 Na hesi tauwewelohewone
nigele amyave'ahihiyedi. Na amnuwatuwui tauwasawasa yadi laulau,
hiya hauga maudoina loina vitavitaina adiyena hiyemoyemodegomiu na
lauvetala haugadi aidiyai hive'ewaigomiu.

7 Amnuwatuwui hinage ebeha yada Bada yehana imohegita na hiya
hesi yehanane hi'awa'awa yababaei.

8 Na yada Bada yana loina mwala'ina Buki Ve'ahihi ainai iwalo,
'Am geluwo uvelauwedi dova ubom amvelaune'. Teina mumuga
namwanamwana. 9 Na ebe tupwadi tomowa amve'ahihiyedi na tupwadi
tomowa nigele, neta bada loinanane amlo'eya'o na ambom yami mumuga
am'abiye yababaya'o.

10 Ta ebe yaiya loina ehebo ilo'e neta bada loina maudoina hinage
ilo'edi'o. 11 Wuwuna loina maudoina adi taumohe ehebo mohimohili ta'i
na iwalo, 'Havena meheganawali', na hinage iwalo, 'Havena lauwunu'.
Na ebe nigele amyameheganawali, na hesi amlauwunu neta bada yana
loina amlo'eya'o. 12 Ainaena yami walo yo yami paihowa am'ita avivinidi,
wuwuna Yaubada howola abo ivesinuwa yana loinaena, na yana loinane
neta tomowa yawahida ada livahi vehabana.

13 Ebe yaiya ana gelu nigele iya'atemuyamuyaei, Yaubada hinage
towahonane mata nigele iya'atemuyamuyaei. Eena ebe yaiya
tau'atemuyamuya Yaubada yana lauvetala mata nigele iyameheuhei.

Yemidi paihowa baidana

14 Tahiguwao, hava ana namwanamwa ebe yaiya iwalo, 'Yau
yayemidi'o', na nigele iyavehaguhagu, yana yemidine mata iveginauli
awa'awawa na mata nigele hagu iyalobai.

15 Na ebe tanuwatuwui tahidao yo nuhudao vehabadi, hiya nigele adi ale'o
yo hinage nigele adi, 16 na aidiyai tawalo velau tawalo, 'Yauwedo ammiya
namwanamwa na am'ai ili'ilimani', na ebe nigele hagu tayamohemohedi,
hava yada walone ana namwanamwa? 17 Teina dova yemidine ebe yemidi
a'avana, na nigele paihowa baidana, yemidinane yemidi mwalomwalowoina.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Na ebe tupwadi tomowa hiwalo, ‘Owa mayam yemidi na yau mayagu
paihowa’. Yau yagu maiha yawalo, ‘Yam yemidine nigele paihowa
baidana? Na yau teina yagu paihowaena yagu yemidi yave'itaei na owa
mata vedova yam yemidine ana oleya uve'itaeine.’.
19 Owa uyemidi ebeha Yaubada ehebo, awa? Ehe neta ausala, eena
unuwatuwu avivini ebeha Tomodulele ma'ana geluwo hiya hinage yadi
yemidi dova, na hinage mayadi meheuhi. 20 Owa yauyaulem, Teina
aba'ita yamohego ebeha yemidi a'avana, na nigele paihowa, neta ginauli
awa'awawa.
21 Aba'ita ehebo teina, tubudawa Abelaham yana paihowa ainaena
Yaubada i'awa namwanamwaei. Yana paihowane neta natuna Aisake
italamwei ta ebeha ipwaoliyei Yaubada ainai. 22 Teina ainaena
tahanapui ebeha Abelaham yana yemidi yo yana paihowa hipaipaihowa
toyatoyawa, ainaena yana paihowaena yana yemidi moiha i'abiye
mahalavaei. 23 Eeta Buki Ve'ahihi yana walowa imahalava ili'ilimani
iwalo, ‘Abelaham Yaubada iyemidiyei, eeta yana yemidiwa vehabana
Yaubada i'awa dumwadumwaluwei’, yo i'awa augeluweine. 24 Ainaena
tahanapui ebeha Yaubada i'awa dumwaluwegita yada paihowaena na
nigele ebeha yada yemidi a'ava ainaena.
25 Aba'ita bwauna teina! Lehabi ibom mehemeheganawalina na yana
paihowa namwanamwana ainaena Yaubada i'awa dumwaluwei, wuwuna
Yosuwa yana tauyewasao hitau bwau ihaguidi, eeta vali amwahaena
hilalaune.
26 Dova ta'i ebe tauda nigele Alu'aluwana neta bada
mwalomwalowoina, na ebe yemidi nigele paihowa baidana, yemidinane
mwalomwalowoina.

Yada walowo ta'ita avivinidi

3 1 Tahiguwao, havena amtowotowoi ta ebeha amvetauve'ita
bagibagilimiu, na hesi amnuwatuwui ebe tave'ita na nigele
tayapaihowai, howola abo Yaubada yana lauvetala mwala'ina talobai.
2 Moiha ta'i, maudoida lauhapuli tapaipaihowai. Eena ebe yaiya
iya nigele walo yababadi awanaena hiyamahamahalava, iya towaho
namwanamwana na dumwadumwaluna, eeta howahowana na ibom
tauna iloinaei.
3 Dova lagulagu hosi ana aba'eyaisi awanai tamwauwi ta ebe ainaena
ta'abiye dumwalu, na ebe nuwanuwada havaidova ilawegita, gulawane
ainaena ta eyaisiyei.
4 Aba'ita teina hinage ehebo, ebe tanuwatuwui waga vehabana, wagane
mwala'ina na yaumai mwala'ina ainai isagena, na ana eyaisine habuluna
ta'i, tauyiune howahowana na wagane iloinaei ta ebe havaidova
nuwanuwana ilau bada ta'i ilau. 5 Dova memenadane yana paihowane,

ginauli habuluna na howahowana yo ginauli mwala'idi iloinaedi.
Teina hinage ehebo aba'ita ebe aiwa ala'alahina habuluna ainaena
pwatula uloumohei, howahowana aiwanane pwatulane i'alahive'ovi.
6 Na memenada dova aiwa yana paihowa, wuwuna ginauli yababadi
maudoina yadi abavetuwuni. Ainaena tauda maudoina ta'abi'abiye
yababadi memenadane habulunane ainaena. Moiha, yababa maudoina
ilaolaoma Tomodulele ibom ainaena, na ginauli maudoidi awadaena
i'abi'abiye yababadi.
7 Moiha ta'i, tomowa ita howahowada na lagulagu ta'abiye manahamdi
hiya dova maheyanu'ula yo lowolowo yo lagulagu daladaladi na hinage
yamao, 8 na hesi nigele howahowada memenada ta'abiye manaham
wuwuna memenada ginauli yababa alilidi na newanewalidi himiyamiya
ainaena ana abiye manahamne ivitai moiha.
9 Moiha ta'i, hopadaena Tamada Yaubada tawalowalo vetuvehaeyei
na hinage hopadaena ada geluwo ta'awa'awa yababaedi, hiya Yaubada
ana ita dova. 10 Ainaena tahiguwao ebeha ginauliwone teina hopa
ehebo ainaena neta ginauli namwanamwadi na ginauli yababadi
himahamahalavamane, ta ana ita nigele namwanamwana.
11 Na tanuwatuwui bwahi bidalaena ana lautowoi nigele teya hauga
iyabuibui, ta tupwana hauga namwanamwana na tupwana hauga
abelena. 12 Wuwuna yagahu ainaena nigele howahowana na bwahi
namwanamwana talobai. Tahiguwao, dova hinage damaya aiwana nigele
howahowana na mwagolu ainona imwauwi.

Hanapu Yaubada ainaena

13 Ebe yaiya owa mayam hanapu, upaihowa namwanamwa
mayam nuwa dobi ta ebe tomowa hihanapui ebeha yam mumuga
dumwadumwaluna.
14 Ebe atemwai alomagili yo 'waunihaniha himiyamiya, ebeha
neta yababana. Ainaena havena am'oya'oyamauyowegomiu ta
amwalo, ‘Walomoiha tamulitaei’. 15 Nuwatuwuwone teina dova
nigele galewaena na hesi bale'uwene hilaoma yo Tomodulele
aidiyena. 16 Wuwuna ebe tomowa hi'alomagigili yo hibom vehabadi
hinuwanuwatuwu, mata miya tulutuluha na mumuga yababadi
maudoina himahamahalava.
17 Na ebe yaiya yana hanapu galewaena ilaoma, iya yana mumuga
masemaselena na hinage nuwanuwadaumwalina wuwuna iya
taumumuga hegoya, yo ve'au'augelu, yo atemuyamuya, na hinage ainona
namwanamwana aidiyena himahamahalava, na nigele ana geluwo
iyasosomanaedi nuwana iya oya'oyamaedi.
18 Na hinage hiya tau'abiye nuwadaumwali yadi paihowaena mumuga
namwanamwana hi'abi'abiye mahalava.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bale'u ana nuwalele

4 1 Hava vehabana aleha yo awapa'ipai'i himahamahalavane alimiyai?
Nuwana ana wuwu teina, ehebo ehebo amnuwanuwalele dawani.
2 Tupwana hauga nuwanuwamiu na ami geluwo yadi tobwatobwa
amvaidi, na nigele howahowamiu, eeta am'oiyemwalowoidi na ginaulidine
amhaloidi. Tomowa nigele howahowana yadi tobwatobwa amvaidi ainaena
manini amvetuwuni. Na ginaulidine nigele amyalobalobaidi wuwuna nigele
Yaubada ainai amya'awa'awanoi vehabadi. 3 Na ebe am'awa'awanoi vehabadi
na nigele adi maiha amyalobaidi yami awanoine nigele namwanamwana,
wuwuna ginaulidine vehabadi am'awa'awanoine neta ambom yami yaliyaya
vehabana.
4 Omiu tauyemidi oya'oyamao amhanapui ebe bale'u mumugana
amvelauwei, Yaubada bada am'abiye 'waunihanihaya'o, wuwuna ebe
yaiya inuwalele bale'u mumugana ainai iya neta Yaubada ana aleha.
5 Ainaena havena Buki Ve'ahihi yana walomahalava amwalowalo
dobidobiyei hauganane iwalo:

> 'Alu'aluwa Yaubada imwamwauwiwa alidai nuwanuwana mwala'ina
> ita.'

6 Ainaena Yaubada yana hagu alidai imwala'i i'alili, wuwuna Buki
Ve'ahihi ainai iwalo mahalava iwalo:

> 'Yaubada taugagasa aidiyai i'auhi na hesi taunuwayababa aidiyai
> italam na ihaguidi.'

7 Eeta Yaubada ainai amtalamwegomi na Tomodulele amsosomanaei,
eena idena gabaegomiu. 8 Na amlaoma Yaubada vahalinai ta ebe iya ilaowa
vahalimiyai na omiu tauyababao nimamiu am'uwadi yo omiu taunuwatuwu
bwaubwau atemiu am'abiye maseledi. 9 Na yami mumuga yababadi vehabadi
amdou ta'eta'e mayami nuwayababa na yami maluwone amyemiya buidi ta
amdou, yo hinage yami yaliyaya amyemiya buidi ta amnuwayababa. 10 Na
amnuwadobi yada Bada mehenai eeta ibom i'abihinigomiu.

Vetalapili vehabana

11 Tahiguwao, havena ami geluwo amvetavetalapiliyedi, wuwuna ebe
yaiya, iya tahina ivetalapiliyei, nuwana iloinaei, iya nigele Yaubada yana
loina iyamulitaei. Hinage ebe yaiya loinaone iwalo dobidobiyei neta towahone
iya tau'awa pa'ipa'i'i na nigele tau'awa abi. 12 Na amhanapui ebeha Yaubada
ibom loina ana taumohe, na hinage tauloina, ibom howahowana ilivahigo yo
iyemwalowoigo. Ainaena omiu havena ami geluwo am'awa'awa yababaedi.

Havena amwalowalo haehae

13 Ambenali ili'ilimani, ebe yaiyadiwo omiu amwalowalo gagasa na
amwalo, 'Mata bo i'ahubena alau vali tupwa dalava mwala'idi aidiyai na

nemai bolimai ehebo amiyamiya, na abom yama paihowa apaihowaidi, na ebe ayemala wasawasa'. 14 Na hesi nigele amyahanapui yawahimiu yana lau i'ahubena vehabana, wuwuna ita tomowa dova malagau, imahalava hauga habuluna, na hinage isawaliuyo.

15 Na hesi ilowoinanegita ebe teina dova amwalo, 'Ebe yada Bada italam, neta amiyamiya na ginaulidine nuwanuwamai apaihowaidi'. 16 Na teina mayami gagasa amwalowalo haehae, na amnuwatuwui ebeha walo haehae ginauli yababana.

17 Ainaena ebe yaiya ginauli namwanamwadi ihanapuidi na nigele iyapaihowaidi neta yana pwanoli.

Tauwasawasao adi venuwamwau

5 1 Omiu tauwasawasao, amdou ili'ilimani, wuwuna hauga vitaina mata vehabana amdou ta'eta'e. 2 Yami wasawasao bada hipwapwaha, na hinage ami ale'owone bada wesoweso hi'aidi'o.

3 Yami manewowa bi'ibi'idi mata hiwalo mahalavaegomiu, wuwuna nigele tomowa amyamohemohedi ainaena Yaubada yana hauga lauvetala ainai yami tobwatobwaone mata hi'abigwaipile ta dova aiwa ala'alahina taumiu alonai.

4 Na yami oya adi taupaihowao nigele amyayemaiha ili'ilimanidi. Eeta taupaihowaone yadi ulumiyai na yadi dou bada Yaubada Tauwahiwahiyala ibenalena'o.

5 Na yami miya bale'uwai inamwanamwa alili wuwuna hauga maudoina mayami yaliyaya, na ami sinibu mwala'idi oiyemwalowoi ilowoinanegomiu, dova ta'i guyau maheyadi. 6 Wuwuna hiya dumwadumwaludi amhinahinabodaidi'o yo amyemwalowoidi'o, ta nigele howahowana na alimiyai hiyemaiha.

Alama'i'ita vehabana

7 Tahiguwao, am'alama'i'ita ana higa yada Bada iwuyoma dova tanovi ana taupaihowa mayana alama'i'ita na iha'waha'wa 'wesu yo yaigalugalu na bolimai adi hauga ainai ta ana higa laulau'eli ana hauga ainai.
8 Ainaena omiu hinage am'alama'i'ita mayami atepatu wuwuna mata yada Badane ilau gwaipileuyoma.

9 Na tahiguwao, havena ambom am'ulu'ulumiyanegomiu, wuwuna mata yada Badane ilauvetalaegomiu, ta muhamuhana na imahalava.

10 Ainaena tahiguwao, amnuwatuwu avivini tauwalo mahalavao, hiya yada Bada vehabana hiwalowalo mahalava. Teina aba'ita namwanamwana alimiyai, wuwuna tauwalo mahalavao yadi miya vitai aidiyena hi'alama'i'ita, na hitowotowolo wahiyala. 11 Na ebe yaiyadiwo dova hiya, tayogaedi tauyaliyaya wuwuna vitaiwone aidiyena hitowolo wahiyala'o. Na teina hinage ehebo aba'ita Yobi yana alama'i'ita

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vehabana. Bada amhanapuiya'o ebeha Yobi yana miya vitai yana aba'ovi ainai ana hagu ilobai yada Bada ainaena, wuwuna iya yada Bada tauvelau na tau'atemuyamuya.

12 Na tahiguwao, ehebo ginauli mwala'ina havena am'awa'awa tamada Tamada yehanaena, yo bale'u ginaulidi aidiyena, yo bada aiteya ginauli aidiyena ebe yami waloyemidi aidiyai. Na hesi ebe amwalo, ‘Ehe’, ebe yami nuwatuwu dova, na ebe nigele, amwalo, ‘Nigele’. Wuwuna ebe ginauli mwala'idi am'ataidi mata howola abo Yaubada ilauvetalaegomiu.

13 Ebe yaiya yana miya ivitai, howahowana i'awanoi ta'i Yaubada ainai. Ebe yaiya mayana yaliyaya, waliyena Yaubada ino'owei.

14 Na hinage ebe teya alimiyai mayana lovala, tauyemidiwo yadi taumugaiwo iyogaedima na hi'awanoi vehabana, na hinage woloi ainai hihiwai yada Bada yehanaena. **15** Na ebe mayadi yemidi hi'awa'awanoi, Yaubada mata ihagui taulovalane, na i'abiye namwanamwa, na hinage ebe mayana pwanoli Yaubada mata inuwahamui.

16 Eeta ehebo ehebo yami pwanoliwo alimiyai vehabadi amwalo mahalavaei ta vehabadi am'awa'awanoi ta ebe yami namwanamwa amlobai. Moiha ta'i taudumwaluwo yadi awanoi wahiwahiyalana.

17 Teina ehebo aba'ita alidai, neta Elaitiya, ibom tomowa ta'i dova ita na i'awa'awanoi nuwana maudoina ainaena ta ebe havena 'wesu italutalu bolimai tonuga matupwana aidiyai, eeta dova imamahalavane. **18** Na hinage dova i'awa'awanoiuyo ta galewaena 'wesu italuma na ai'ai maudoina hi'ini ili'ilimaniuyone.

19 Na tahiguwao, ebe ehebo alimiyena teya amwaha namwanamwana ilauvehulu, ami gelune amlauvaiyoiyama amwaha namwanamwana ainai. **20** Teina amnuwatuwu avivini ebe teya towaho amwaha ipwanoli ta alu'aluwana imwalowoi na towaho teya ilauvai ta ihagui, neta mwalowoi ainaena uhaloiya'o ta yana yababao Yaubada iba'ili vehuludi'o.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 PITA

Awayauwedo

1 1 Yau Pita Yeisu Besinana ana tauyewasa, teina yagu leta alimiyai,
omiu Yaubada yana bodao ivesinuwaigomiu ta ammiya taumana vali
dalava aidiyai, dova Ponita yo Galetiya yo Kapadosiya yo Esiya, yo hinage
Bitiniya dalavadiyaone aidiyai. 2 Omiu mugai Yaubada inuwatuwuiya'o
ta ebeha ivesinuwaigomiu yana bodao, ainaena Alu'aluwa Ve'ahihiyena
bada i'abiye maselegomiu'o neta Natuna 'wahinanaena, ta ebeha Yeisu
Besinana am'awa abiyei.

Yaubada yana ve'i'ila yo yana nuwadaumwali himwala'i alimiyai.

Yemidi Yeisu Besinana ainai

3 Yaubada tawalo vetuvehaeyei, iya yada Bada Yeisu Besinana Tamana,
wuwuna i'atemuyamuyaegita mwala'ina, ta yada tubuiuyo vauvauna
imohegita Yeisu Besinana yana towolouyo mwalowoiyena ainaena. Teina
vehabana hauga maudoina tanuwatuwu avivini 4 ebeha ada velau galewai
howola abo talobai. Tenem ainai yada dalava imwau ili'ilimanidi'o vehabamiu,
ta ebeha havena hipwahapwaha yo havena hiyabayababa yo havena
hisawasawali. 5 Ebe Yaubada amyemidiyei mata yana wahiyalaena i'ita
avivinigomiu, ta hauga yana aba'ovi ainai hava i'a'atububuniwa vehabamiu
abo imohegomiu. 6 Ainaena amyaliyaya mwala'ina na hesi hauga iu'iuna
teina ainai mata towoi vitaidi amlobalobaidi. 7 Teina aidiyena yami yemidi
Yeisu ainai Yaubada itowotowoidi. Dova goula ainai ala'alahawawalinaena
hitowotowoidi. Na hesi yami yemidi goula imwala'i gabaei, wuwuna goula
ginauli ovi'ovina. Ta ebe yami yemidi wahiwahiyalana hauga ilalaoma Yeisu
Besinana yana mahalavama ainai, walo vetuvehae yo vewasawasa yo ve'ahihi
amlobaidi. 8 Besinana iya nigele amya'ita, na hesi amve'ilahi namwanamwa
ainai, dova teina ta'i nigele amya'ita'ita, na hesi ainai amyemidi'o, ta yami
yaliyaya ainai mata nigele tayavahilive'ovi. 9 Wuwuna yami yemidi ainona
bada ainai ammahalava'o, neta alu'aluwamiu adi livahi.

10 Teina ve'i'ilane mugai tauwalo mahalavao hiwalo mahalavaei yo
hibehaei ta livahine alidai hiwalo yemidiyena'o ebeha Yaubada mata

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imohegita. 11 Na Besinana Alu'aluwana atediyai ive'itaedi ana muyao yo
yana vewasawasa hauga mulitai vehabadi, na tauwalo mahalavao hanapu
hibehabehaei aiteya hauga ainai abo livahine tenem imahalava. 12 Na
Yaubada tauwalo mahalavao ive'itadi ebeha waloyemidi teina hiwalo
mahalava mugaiyedi ebeha hiya vehabadi, na omiu hesi vehabamiu, ta
ginauliwowa mugai vehabadi hiwawalowa bada teina, ambenaledi'o,
wasa namwanamwana ana tauwalo mahalavao aidiyena, neta Alu'aluwa
Ve'ahihi galewaena yana wahiyalaena. Na ginauli teina namwanamwadi
vehabadi mwalona hiwalowedi'o alimiyai. Tausagenawasa galewai
nuwanuwadi ebeha teina ginauliwone hinage hinapuidi.

Miya masemaselena

13 Ainaena ginauli teina vehabadi yami nuwatuwu maudoina am'abiye
wahiyaladi, yo yami yemidi ammwau ili'ilimanidi ta ebe haugana
Yeisu Besinana imahalavama mata awanamwanamwa amlobai Yaubada
ainaena. 14 Eeta Yaubada ainai am'awa abi na havena yami nuwatuwu
dawaniwo hiloiloinaegomiu, dova mugai yami hauga nuwapwanopwano
aidiyai. 15 Na hesi yami miya maudoidi masemaselena, dova ibom
iyogaegomiu yana mumuga maselenaena. 16 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai
iwalo, ‘Am'abiye maselegomiu, wuwuna yau masemaselegu.’
17 Howola abo Yaubada yana lauvetala dumwadumwaluna imahalava
alidai ta iloinaegita yada paihowa namwanamwadi yo yababadi
aidiyena. Yaubada ainai am'awanoi amwalo, ‘Tamamai’, eeta mayami
ve'ahihi ammeheuhei yami miyamiya haugadi aidiyai, wuwuna omiu
amiya taumana. 18 Mwalona tubumiyao yadi mumuga dova lagulagu
amveve'ao'aonaedi na hesi Yaubada iyemaihagomiu'o. Na ami maiha neta
bada amhanahanapui ebeha nigele ginauli ovi'ovidi, dova siliba yo goula.
19 Na hesi maihane Yaubada yana Lami 'wahinana ainaena iuwagomiu,
neta iya Besinana namwanamwa alilina yo masemaselena. 20 Yaubada
Besinana ivesinuwa mugaiyei yana paihowa teina vehabana, na mulitai
bale'u iyeyemaselene, eeta teina hauga tuluhanai Besinananane
imahalavama'o ita vehabada. 21 Besinana ainaena Yaubada amyemidiyei
neta ibom mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o na abamiya wasawasa
ainai imwauwiya'o, eeta yami yemidi yo yami nuwatuwu hae ammwau
ili'ilimanidi Yaubada ainai.

Tubuiuyo

22 Eeta amwaha dumwadumwaluna bada ammulitaei ili'ilimani, ta
ainaena yami masele amlobaiya'o, yo hinage ami geluwo amve'ilahi
namwanamwaedi atemiu maudoina ainaena, eeta ilowoinanegomiu na
amvelavelauyoigomiu tomowa ehebo ehebo aidiyai. 23 Na omiu bada
hilabahiuyoigomiu'o, nigele tamamiyao mwalomwalowoidi aidiyena, na

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hesi Tamamiu yana walo na yawahina na miyamiya vateyaina ainaena.
24 Dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iwalo:
‘Tomowa maudoidi dova awahi,
na yadi wasawasa dova awahi tayadi.
Wuwuna awahi mata himwalowoi,
na tayadine hinage mata hiwelai yo hibe'u.
25 Na hesi Bada yana walo miyamiya vateyaina.’
Walone teina hauga alidai imiyamiya, neta wasa namwanamwana bada ambenalena'o.

2 1 Omiu bada amtubuiuyo'o ta ebeha yami yababao bagibagilidi dova yami mumuga oya'oyamao, yami vehinihinini, yami alomagigili, yami ulumiyai maudoidi amta'wata'wataedi. 2 Yami tubuiyo ebeha alu'aluwamiune ana huhu namwanamwana ambehaei. Dova hedaheda iu'iudi huhu nuwanuwadi, na huhu teina alu'aluwamiu adi livahi vehabana. 3 Walo moiha, yada Bada yana atemuyamuya bada amlautowoiya'o.

Logidi mayawahina

4 Amlaoma Bada ibom ainai, iya logidi mayawahina taumiya bale'u hisosomanaei, na hesi Yaubada nuwanuwana ta ivevesinuwaneine.
5 Omiu hinage dova vada ana ginaginauli mayawahina, alu'aluwamiu amtalamwedi na alimiyai Yaubada yana vada i'abi, yo tenem ainaena amvetau pwaoli masemaselemiu, na Yeisu Besinana ihaguigomiu ta aluwaluwamiyena ampwaoli ili'ilimani Yaubada ainai. 6 Dova hinage Buki Ve'ahihi ainai iwalo:
‘Am'ita logidi teina namwanamwana na vesivesinuwana
yamwau mugaiyei vada ana abi dalava Saiyoni ainai,
na ebe yaiyadiwo hiya hiyemidiyei, mata nigele hiyahinimaya’.
7 Eeta omiu yaiyadiwo logidi teina amyemidiyei neta iya howomiu, na yaiyadiwo hiya nigele ainai hiyayemidi, vehabadi Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o iwalo:
‘Logidi teina mugai tauvada abi hita'wata'wataei, na teina hauga bada hivetowoloya'o ta ivelogidi mugai, ainaena logidi maudoidi iloinaedi.’
8 Na hinage iwalo:
‘Logidi teina tomowa yadi abatautupa,
howola mata ainai hitautautupa na hibe'ube'u.’
Eeta hitautautupa ainai wuwuna walo nigele hiyayemidiyei. Dova Yaubada iloina mugai vehabadi.
9 Omiu hesi Yaubada yana boda vesivesinuwamiu, ainaena omiu Tauwasawasa yana taupwaoliwo na yana bodao masemaselemiu, wuwuna dalava guguyou ainaena iyogaegomiu, yo yana masele

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

namwanamwana moiha ainai imwauwigomiu'o, ta ebeha yana paihowa
ausaladi amwalo mahalavaei. 10 Walo moiha, hauga mugai aidiyai omiu
nigele amyaveboda ehebo na teina ta'i bada Yaubada ainai amyeboda
ehebo'o, na mugai hinage Yaubada yana ate muyanuya nigele alimiyai
iyamiyamiya, na teina ta'i amlobaiya'o.

Yaubada yana taupaihowao

11 Augeluwo ita bale'u teina ana taumanao, eeta nuwanuwagu
mwala'ina ebeha yami nuwatuwu dawaniwo atemiyai himiyamiya
amta'wata'wataedi, wuwuna alu'aluwamiu hive'ave'alehaedi. 12 Na hesi
ammumuga namwanamwa hiya taumiya ganamuli aidiyai. Wuwuna
teina ta'i howola hi'awa'awa yababaegomiu, ta hauga mulitai yami
paihowa namwanamwana hi'ita, yo ebe haugana Yaubada imahalavama
iya hiwalo vetuvehaeyei.
13 Na omiu Bada yana boda, ainaena ilowoinanegomiu ta loina
bagibagilidi bale'uwai amve'ahihiyedi, dova tauwasawasa yana loina
ainai amtalamwegomiu, wuwuna iya tauloina mwala'ina, 14 yo hinage
gabemaniwo amve'ahihiyedi, wuwuna Bada neta ivesinuwaedi ta
gabemani hiya tauyababao hiloinaedi, yo taunamwanamwa hi'awa
namwanamwaedi. 15 Na Yaubada yana nuwatuwu teina ebeha
taunuwapwanopwanowo hauganane hiwalo awa'awawa vehabamiu,
mata yami paihowa namwanamwana howola abo hi'ita lobai, yo
havena hinage hava vehabamiu hiwalowalowei. 16 Na omiu hesi bada
Yaubada ilivahigomiu yo ebeha ambom amloinaegomiu, ta havena
paihowa yababadi aidiyai amlaulau, na hesi ampaihowa dova Yaubada
yana taupaihowao. 17 Ainaena tomowa maudoidi amve'ahihiyedi, na
ami geluwo hiya Yeisu ana tauyemidiwo amve'ilahi namwanamwaedi.
Yaubada ainai amve'ahihi mwala'ina, yo hinage gabemaniwo
amve'ahihiyedi.

Yeisu vehabada muya ilobaidi.

18 Ainaena omiu taupaihowa mohiliwo, yami tauloinao amve'ahihiyedi
na aidiyai am'awa abi, na nigele ebeha tauloina namwanamwa a'avadi
aidiyai na hiya hinage yadi loina olo'ololodi aidiyai. 19 Wuwuna ebe
nigele teya yami paihowa yababana, na hi'abiye muya awawaigomiu
yo Yaubada vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina na am'alama
i'ita, neta mumuga namwanamwana Yaubada mehenai. 20 Ebe yami
mumuga yababadi vehabadi na hipwedipwediligomiu na am'alama'i'ita,
neta nigele iyanamwanamwa. Na hesi ebe miyamiya namwanamwa
vehabadi na hipwedipwedigomiu na am'alama'i'ita, neta Yaubada
mehenai inamwanamwa alili. 21 Na muya amwahana teina vehabada
Yaubada iyogaegita'o, wuwuna Besinana iya vehabada imuyamuya, ta

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yada aba'ita imwauwi alidai na ebe aeleleyanaena tamulita. 22 Wuwuna iya nigele yana pwanoliwo yo hinage nigele yana oyama ainaena iyamahalava. 23 Na haugana hi'awa yababaei nigele hinage aidiyai iyaveuveuyo, yo hinage hi'abimuya, nigele ana modi iya'iniyedi, na hesi Yaubada iyemidiyei moiha, wuwuna iya tauloina dumwadumwaluna. 24 Walo moiha, Besinana iya tauna ainaena yada pwanoliwo i'avalaidi aiwa lagalagana ainai, ta tenem ainaena ebeha yada mumuga yababadi hi'ovi, na mumuga dumwadumwaluna ainaena talau, ibom ana muya ainaena yami namwanamwa amlobai. 25 Walo moiha, omiu dova sipi sawasawalina, na ana tau'ita'ita avivini ivaiyoigomiu'o ainai, iya alu'aluwamiu ana tau'ita avivini.

Tautawahola adi loina

3 1-2 Omiu hinage tautawahola waiwaihiu, mwanemiyao amve'ahihiyedi. Ebe hiya nigele Yaubada yana walo hiyayemidiyei, omiu yami paihowa namwanamwana ana ve'ahihiyena amve'itadi, ta ainaena hiyemidi. 3 Na havena am'au'aupasa ginauli mahamahalavadi aidiyena, dova vahumiu ampaihowa ili'ilimanidi, nuwana ginauli goula aidiyena am'aupasa, nuwana ami ale'owo namwanamwadi amli'wadi. 4 Na hesi atemiu amyepasadi, pasa miyamiya vateyaidi aidiyena, hiya dova mumuga hegohegoyana yo nuwadobi aidiyena amnuwatuwu avivini ebeha teina ginauline ginauli mwala'ina Yaubada mehenai. 5 Dova mugai hiya waiwaihiu tautapwalolo Yaubada hiyemidiyei ta atedi hiyepasadi mumuga hegohegoyana yo nuwadobi aidiyena na mwanediyao hive'ahihiyedi. 6 Dova hinage Sela mwanena Abelaham alinana i'awa abiyei na i'awa badaei eeta ebe omiu ammumuga namwanamwa, yo havena teya ginauli ammehemeheuhei, omiu Sela natunao.

7 Na omiu hinage tautapwalolo towatowaho, mwanemiyao baidamiyao ammiyamiya, amnuwatuwui ebeha hiya tapitapiyadi, ainaena am'ita avivinidi na amve'ahihiyedi, wuwuna omiu yo mwanemiyao baidamiyao Yaubada yawahina imohegomiu'o. Teina dova ammumuga yo ainaena havena yababa yami awanoiwone itautau auhidi.

Muya tave'alodi

8 Teina yagu walo yana aba'ovi alimiyai ebeha yami nuwatuwena yo ami lautowoiyena amve'ehebo yo amve'ilahi namwanamwaegomiu, yo mayami nuwadobiyena am'atemuyamuyaegomiu. 9 Na ebe tupwadi alimiyai hipaihowa yababana, havena aidiyai amyemayemaiha, na ebe hiwalowegomiu havena amwalowalowedi. Na hesi amveuyodi walo namwanamwana ainaena. Wuwuna ita Yaubada bada ivesinuwaigita'o ebeha nuwahegoyaena ta'au'aubabada ta ebe Yaubada i'awa namwanamwaegita. 10 Dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Ebe yaiya iya nuwanuwana na iyaliyaya hauga maudoina aidiyai,
ilowoinanei yo walo awa'awawa yo oyama ilaumwauwi.
11 Yo hinage paihowa yababadi ita'wata'wataedi na ipaihowa
namwanamwana vali tomowa aidiyai,
yo hinage i'aipate wahiyala nuwadaumwali vehabana.
12 Wuwuna yada Bada hauga maudoina taunamwanamwa i'ita'ita
avivinidi,
yo hinage yadi awanoiwo ibenali ili'ilimanidi,
na hiya tauyababao ita'wata'wataedi’.
13 Walo moiha, ebe ginauli namwanamwana nuwamiu ivai,
nigele howahowana yaiya teya i'abiye muyagomiu. **14** Ebe mumuga
namwanamwana ammiyamiyanei na tomowa hi'abiye muyagomiu
havena amnuwanuwatuwu yo hinage havena ammehemeheuhi,
wuwuna Yaubada mata i'awa namwanamwaegomiu. **15** Eeta atemiyena
Besinana ainai amwalo, ‘Yama Bada Masemaselena’. Ebe yaiya tomowa
ipanivilaegomiu, ‘Yami wuwu hava ta Besinana amyemiyemidiyeine?’
Eeta ya'atububunigomiu tomowane yana panivilane amyemaiha
16 mayami ve'ahihi yo mayami nuwahegoya. Ita Besinana ana
taumulitao ainaena mumuga namwanamwadi tamulitaedi. Na ebe
hiwalo sebasebaiyegomiu mata yadi walowone i'abiye hinimayadi yami
mumuga nwamwanamwadi vehabadi. **17** Mumuga yababana vehabadi
muya amlobalobaidi neta nigele iyanamwanamwa. Na mumuga
dumwadumwaluna vehabadi na muya amlobalobaidi neta Yaubada
yana nuwatuwu. **18** Walo moiha, Besinana imwalowoi mai ehebo yada
pwanoliwo vehabadi, na ibom ta'i namwanamwana, na ita tauyababa
vehabada imwalowoi, ta ebe ilau vaigita Yaubada ainai. Na Besinana
tauna hi'oiyemwalowoi, ta Yaubada Alu'aluwana ainaena iyawa haiuyo.
19 Na hinage Alu'aluwana yana wahiyalaena i'aitulu bwebweso ana
taumiyao aidiyai. **20** Na tomowaone aidiyai iguguyane neta hiya mwalona
Nowa yana haugai waga i'a'abiwa ainai Yaubada yadi awasewa vehabana
i'alama'i'ita. Na hesi abaita ainai maudoidi hihanene na hitau 8 hibom
hiyayawahaine wagane alonai. **21** Bwahine teina bapitaiso ve'ive'ilalana
ebe ainaena tahugu mata tayawahai. Bapitaiso bwahina nigele tau ana
yemasele vehabana, na ate yana masele Yaubada mehenai vehabana
Yeisu Besinana yana towolouyo ainaena. **22** Iya bada ihae'o galewai ta
teina hauga Yaubada nima tautuwanai imiyamiya, na tausagenawasao yo
galewa ana tauloinao yo tauwahiyalao maudoidi iloiloinaedi.

Yada mumugao tabuidi

4 **1** Besinana iya iyemala tomowa mohili yo muya ilobai, eeta
omiu hinage muya alonai amtowolo wahiyala ta dova Yeisu.
Wuwuna muya ebe amve'alo yami yababao bada amta'wata'wataedi'o.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Ainaena yada hauga maudoina bale'uwai ta miyamiya, tatalamwegita
Yaubada ainai na iya iloinaegita, na yada nuwatuwu dawaniwo havena
hiloiloinaegita. 3 Mugai yami mumuga yababana, dova hiya guguyou
ana taumiyao, na teina haugane amta'wata'wataedi'o, dova pwanoli yo,
nuwatuwu dawani yo, bwahi wahiwahiyaladi adi numa yauyaule, yo
ve'au'augelu paihowa yababadi vehabadi yo hinage yemidi oya'oyama
vali ginauliwo aidiyai. 4 Na taumiya ganamuli yami yemidi nigele
hiya'ita lobai wuwuna paihowa yababadi nigele amyapaipaihowaidi,
ainaena hi'awa yababaegomiu. 5 Na hesi howola Yaubada tomowa
mayawahidi yo mwalomwalowoidi iloinaedi, ta ainaena hiya taumiya
ganamuli hilauvetala mehenai, 6 Teina vehabana ta Yeisu i'aitulu
taumwalomwalowoi aidiyai na wasa namwanamwana iguguyaei wuwuna
tau ana lauvetala bada ive'aloya'o na alu'aluwadi howola abo yawahai
hilobai Yaubada ainaena.

7 Eeta hauga iu'iuna na ginauli maudoidi hi'ovi. Ainaena am'ita
avivinigomiu yo havena amvevetauhabulolo, na hesi hauga
maudoina am'awa'awanoi Yaubada ainai. 8 Ainaena amve'ilahi
namwanamwa ili'ilimani ehebo ehebo alimiyai, wuwuna velau
ginauli maudoina imwala'i gabaedi. Na hinage velau howahowana
yo yababa bahudi i'auhidi. 9 Eeta ami geluwo amyogaedi yami vadai
nuwanamwanamwaena, na havena vehabadi am'ulu'ulumiyai. 10 Na
ehebo ehebo Yaubada veguveguyai vagavagadi imohegomiu'o, ainaena
veguveguyaiwone aidiyena ampaihowa ta ami geluwo amhaguidi,
ta ainaena omiu Yaubada yana taupaihowa namwanamwamiu.
11 Ai tauguguya Yaubada yana walomoihana aguguguyaei. Na omiu
tau'abihagu yami wahiyala Yaubada imomohegomiune ainaena
amvehaguhagu. Eeta yami paihowa maudoina tomowa hihanapui na
Yaubada hiwalo vetuvehaeyei Yeisu Besinana yehanaena. Wuwuna iya
Wasawasa yo Wahiyala miyamiya vateyaina. Moiha.

Yeisu yana bodao himuyamuya.

12 Augeluwo havena am'alu'aluwagavai muyao mwala'idi
amve'ave'alodi vehabadi. Neta muyaone nigele ginauli vauvaudi. 13 Na
hesi amyaliyaya wuwuna Yeisu Besinana muya ilobai, ta omiu hinage
dova amlobalobaidi, na mulitai haugana yana wasawasa imahalava
amyaliyaya moiha. 14 Na ebe tomowa hi'awa yababaegomiu yami
yemidi Yeisu Besinana ainai vehabana, amyaliyaya ta'i, wuwuna
Yaubada Alu'aluwana masemaselena bada alimiyai imiyamiya. 15 Omiu
nigele iyalowonanegomiu ebeha mumuga yababadi vehabana muya
amve'alodi eeta oiyemwalowoi, aivavali, nuwatuwu yababa yo mumuga
yababadi, tupwadi amta'wata'wataedi. 16 Na hesi ginauli ehebo a'ava
ilowoinanegomiune neta omiu Besinana yana bodao eeta yehana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vehabana na mata muya amve'alodi, ainaena havena amhinihinimaya
na hesi Yaubada amwalo vetuvehaeyei. 17 Hauga bada imahalava'o na
Yaubada yana loina ivetuwuni yana bodao alidai. Na tuluhanai Yaubada
yana wasa namwanamwana ana tau'awa sewao mata lauvetala mwala'i
i'alilina hive'alo Yaubada ainaena. 18 Na Buki Ve'ahihi ainai iwalo
mahalavao, iwalo:

‘Taunamwanamwao muhamuhana na mata lauvetala hive'alo,
na hesi tauyababao mata lauvetala mwali'i alilina hive'alo’.

19 Ebe omiu Yaubada yana nuwatuwu ainaena muya amlobaidi,
yawahimiu amtalawedi ainai, dova iwalo yemidiyegomiuwa mata i'ita
avivinigomiu wuwuna iya tauyemasele.

Taumugaiwo adi venuwamwau

5 1 Omiu babadao teina yawalo auligomiu yami paihowa vehabana,
wuwuna yau taumugai teya. Besinana muyao ive'alodi yau tau'awa
moihaeina teya ta mata yana wasawasa i'abiye mahalava agu guyau abo
imohegau. 2 Babadao yami bodao am'ita avivini ili'ilimanidi wuwuna
hiya Yaubada yana bodao imohegomiu ebeha amloina ili'ilimanidi.
Am'ita avivini Yaubada yana velau vehabana na havena ami maiha
vehabana na hesi am'aipate yo tomowa amhaguidi. 3 Na havena
amtowotowoi yo amvetau loina aidiyai, na hesi mumuga namwanamwana
amve'itaei aidiyai, ta himulitaegomiu. 4 Eeta hauga mehedai Tau'ita
avivini mwala'ina imahalava, iya ainaena ami maiha namwanamwana na
miyamiya vateyaina mata amlobai.

5 Eeta omiu hinage hevali vauvaumiu babadao amve'ahihiyedi, na
maudoimiu amnuwadobi yo ehebo ehebo alimiyai amvehaguhagu. Dova
Buki Ve'ahihi iwalo mahalava, iwalo:

‘Yaubada taunuwahaehae i'auhidi,
na hesi taunuwadobi ive'i'ilaedi’.

6 Eeta amnuwadobi yo amtalamwegomiu Yaubada Tauwahiyala iya
nimanai, na ainaena mulitai iya yana hauga namwanamwana ainai
i'abihinigomiu. 7 Na ami vitaiwo maudoidi Yaubada ainai ammohei ta ami
vitaiwone ivai vehuludi.

8 Am'ita avivini ili'ilimaniuyoigomiu ami aleha Tomodulele ainaena.
Wuwuna iya dova laiyoni, hauga maudoina ita'ita'i'ili na ibehabeha ta
ebe ana tau'ilobai yo i'ai. 9 Na havena ammehemeheuhi, na hesi yami
yemidi ainai amtowolo wahiyala, wuwuna amhanapui ebeha ada geluwo
hiya Yeisu ana tauyemidiwo vitaiwone hilobalobaidi tupwa vehopali
aidiyai.

10 Yaubada iya tauve'i'ila na bada iyogaegita'o ta ebeha yana wasawasa
miyamiya vateyaina ainai tamiyamiya Besinana baidada. Ami muyao
hauga ubwa'ubwana na hi'ovi, eena mulitai Yaubada i'abiye maselegomiu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

na i'abiye wahiyalagomiu ta yaiyaimiu ebe ammiya namwanamwa.
11 Wuwuna iya tauwahiyala miyamiya vateyaina. Moiha.

Walo awayauwedo

12 Yami leta ubwa'ubwana teina Sailasa ihaguigau ta yalelelene vehabamiu. Iya Sailasa tahanapui ebeha ehebo tahida mayana yemidi. Eeta yami leta teina ainai nuwanuwagu na Yaubada yana ve'i'ila moihanaena yawalo mahalavaei, alimiyai, ta ainai amtowolo wahiyala.
13 Na hinage tautapwalolo tupwa teina Babiloni ainai yadi awayauwedo alimiyai. Hiya Yaubada ivesinuwaidi dova omiu ivesinuwaigomiune yadi awayauwedo alimiyai. Yo hinage natugu Maki i'awa yauwedo alimiyai. 14 Am'awa yauwedouyoigomiu ehebo ehebo ainai, yo am'atuhapwaliuyoigomiu velau moihanaena.

Omiu Besinana yana bodao ammiya daumwali.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 PITA

Awayauwedo

1 1 Yau Saimoni Pita Yeisu Besinana yana taupaihowa, na ana
tauyewasa, leta teina yaleleyawa alimiyai omiu na yau yada
Yaubada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana yadi dumwalu ainaena mayada
yemidi talobalobai. 2 Yaubada na yada Bada Yeisu amhanapuidi'o, eeta
mata yadi ve'i'ila na yadi nuwadaumwali imwala'i alili alimiyai.

Miya namwanamwa mumugana

3 Yaubada iya yana wahiyalaena ihaguhaguigita, ainaena yana
nuwatuwu maudoidi ta mulita ili'ilimanidi Yaubada yana nuwatuwu
hanapu ainaena. Eeta iyogaegita ebeha yana wasawasa yo yana mumuga
namwanamwadi ive'itagita. 4 Iya yana waloyemidi hinamwanamwa
alili eeta yana ala'alawowoli aidiyena mumuga bale'u ana nuwatuwu
dawaniwo yababadi tadena gabaedi'o, ta Yaubada ana lautowoi
namwanamwana ta lobaiya'o.
5 Neta vehabana na amtowoi wahiyala ta yami yemidi amyemutulaidi
mumuga namwanamwana ainaena, mumuga namwanamwana ewanai
hanapu. 6 Hanapu ewanai ve'ao ili'ilimani, ve'ao ili'ilimani ewanai towolo
wahiyala, towolo wahiyala ewanai Yaubada yana miyamiya, 7 na ewanai
ve'au'augelu, na yana aba'ovi neta tahida tavelauwei. 8 Ainaena ebe
mumugaone teina aidiyai amwahiyala mata yada Bada Yeisu Besinana
ana hanapu alimiyai imiya alili, ta yami paihowa yo yamo lau'aino
mata nigele hiyatautowolo. 9 Na ebe mumuga teina nigele alimiyai
hiyamiyamiya ana ita dova mehe gibugibumiu, wuwuna yami pwanoliwo
miyamiyadi Taunuwahamuina bada amnuwapwanopwanowena'o.
10 Ainaena tahiguwao, amtowoi wahiyala ta Yaubada yana boda
vesivesinuwada ainai ammiyamiya na havena aidiyena ammiyamiya
mahalava. Na ebe yagu walo teina am'awa abiyedi mata nigele amyabe'u.
11 Hauga mehedai moiha mata i'abiye yaliyayagomiu ta amluwu yada
Bada ada Taulivahi Yeisu Besinana yana abaloina miyamiyavateyaina
ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Eeta nuwanuwagu yo yaguguyaigomiu ebeha ginauli teina
amnuwatuwu avivinidi, wuwuna bada amhanapuidi'o yo walomoiha
am'awa abiyedi'o. 13 Na hauga teina bale'uwai mayawahigu yamiyamiya,
na ya'abiye nuwatuwu avivinigomiu ta am'aipate mumuga namwanamwa
vehabana. 14 Wuwuna yada Bada Yeisu Besinana bada ive'itagau'o ta
muhamuhana na yawahigu yalaugabaei teina bale'uwai. 15 Ainaena
yatowotowoi wahiyala ta ebe yagu mwalowoi tuluhanai ve'itaone havena
amnuwanuwa pwanopwanowedi.

Besinana yana wasawasa a'itaya'o.

16 Mwalona yada Bada Yeisu Besinana yana wahiyala yo yana laoma
awalo mahalavaedi'o alimiyai, na yama walomahalavao nigele tomowa
yadi aubabadao aidiyena, na hesi mehemaiyena yana wasawasa a'itaya'o.
17-18 Na haugana mwalona baidamai oya ve'ave'ahihina ewanai amiyamiya
na Yaubada alinana galewaena abenalei iwalo, 'Teina Natugu yavelauwei
na iya vehabana yayaliyaya mwala'ina'. Na alinane teina neta Tamana
yana wasawasa maselenaena ilalaomane, ta oyanane ewanai Yaubada
walo vetuvehaenana ta yana wasawasa Natuna imohegeyo'awaheine.
19 Ainaena tahanapuiya'o ebeha tauwalo mahalavao mugai yadi walo
aidiyena Besinana hiwalo mahalava mugaiyei neta moiha. Eeta tauwalo
mahalavaone yadi walo amnuwatuwu ili'ilimanidi, wuwuna walowone
dova masele tupwa guguyou ainai ihinahinali ana higa mala itomtom ta
saelohana atemiyai ihihinaline.
20 Teina ginauli mwala'ina eeta amhanapui neta nigele howahowana
tabom Yaubada yana walomahalava ainona ta'ita lobai. 21 Wuwuna
tauwalo mahalava nigele hiyabom yadi nuwatuwuwena hiyawalowalo
mahalava na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi tauwalo mahalavaone
ivenuwamwauwedi ta Yaubada yana walowone hiwalowalowedine.

Tauve'ita oya'oyama vehabadi

2 1 Tupwadi tauwalo mahalava oya'oyama mwalona tomowa
ahi'ahipudiyai himahalava. Dova hinage teina haugane tauve'ita
oya'oyama ahi'ahipumiyai himahamahalava, ta mata hi'oyamaegomiu
yadi yababa yo yadi nuwatuwu dawaniwo aidiyena, ta Bada
igimwagimwalaigitawa hiuvalaei, eeta mata maihana yababana
hilobai. 2 Hiya paihowa vedeba hinihinimayadi aidiyena mata tomowa
bagibagilidi hi'oyamaedi ta himulitaedi na taumiya ganamuli hi'itadi ta
hiwalo, walo moiha amwahana iyababa.
3 Hiya tobwatobwa nuwaleledi aidiyai imwala'i alili na yadi walo
am'amnaena ebeha nuwamiu hivaidi ta oyamaena yami tobwatobwao
hivaidi. Na hesi Yaubada yadi abalauvetala bada i'atububuniya'o ta
ihaha'waha'wa.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Yaubada tausagenawasao yadi yababa nigele iya'ate'atemuyamuyaedi
na hesi guda gugugugugyouna ainai ihiwa aituluwedi, ta himiyamiya
na lauvetala ana ahubena hiha'waha'wai. 5 Na hinage mwalona
taumiya bale'u maudoidi Yaubada nigele iya'atemuyamuyaedi, eeta
tauyababao abaitaena imutu ve'ovidine. Na Nowa mayana bodao hitau
7 iyayayovidine, wuwuna Nowa iya dumwalu ana tauguguya. 6 Na
hinage dalavaone yababadi bwau igabudi ta hi'alahi ve'ovidine neta
Sodoma na Gomola, ta ainaena ebeha maudoida tahanapui na havena
mumuga yababana tapaipaihowai. 7 Na Lota iya dalavaone aidiyena
yana mumuga dumwadumwaluna, ainaena Yaubada ihahaloine.
Walo moiha, Lota neta tauyababa yadi mumuga bi'ibi'idi vehabana
inuwavitai. 8 Lota iya taudumwalu na hesi tauyababaone ahi'ahipudiyai
imiyamiya, ta abubena ehebo ehebo yadi mumuga yababao i'ita'itadi na
ibenabenaledi ta inuwavitai mwala'ina. 9 Ainaena tahanahanapui ebeha
Bada taunamwanamwao adi towoiwo maudoidi aidiyena mata ihaloidi,
na tauyababao mata ipaipaidi ana higa hauga lauvetala ana ahubena
imahalava.

10 Tomowaone, neta hiya taupwanoliwo Yaubada yana loina
namwanamwana hita'wata'wataedi, na yadi nuwatuwu dawaniwo
bi'ibi'idi himulimulitaedi, adi maiha yababa alilina mata imohedi.
Taupwanoliwone hinage yadi gagasa woiyawa, yo nigele yadi ve'ahihi
taumiya galewa namwanamwadi aidiyai, na hiwalo dobidobiyedi. 11 Na
tausagenawasao wahiwahiyala alilidi yadi abamiya Yaubada ainai,
na hesi tausagenawasao yababadi nigele hiyawalo dobidobiyedi Bada
mehenai.

12 Tomowaone hiya tauve'ita oya'oyamao mumuga yababana
hipaipaihowai adi oleya dova lagulagu, ta adi lautowoi hibom
himulimulitaedi. Yadi nuwapwanopwano vehabana hiwalowalo sebasebai
ta mata yadi mwalowoi dova lagulagu hipwahipwa ainai, 13 ainaena yadi
yababao maihana mata himuya. Wuwuna tomowa mehediyai adi amna
dawadawanidi ainodi hi'abi'abiye mahalavadi. Na ebe baidamiyao am'ai
toyawa mata hi'abiye hinimayagomiu yadi mumuga yababao vehabadi.
14 Na yadi mehe ayouhi vehabana hipwanopwanoli lau na nigele mumuga
yababana hiyalaumwauwi. Na tapitapiyadi himugaiyedi'o amwaha
yababana ainai na hi'aiduma moiha. Neta vehabana ta Yaubada i'awa
yababaedi'o.

15 Amwaha dumwaluna bada hilaugabainao ta hilau pwano'o, ta
Biyo natuna yehana Balam yana mumuga himulimulitaei, wuwuna
iya nuwanuwana yo yana paihowa yababana ainaena ivetobwatobwa,
16 na doniki ehebo Balam yana mumuga yababana ivelau mwauwi dova
tomowa yana aubabada ainaena. Donikinane tauwalo mahalavane yana
paihowa yababanane abiye lau mwauwidine.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Tomowa teina dova yadi mumuga adi ita dova bwahi gumagumadi,
na hinage dova yaloyalovi, yaumai itowatowapeiyei, ainaena Yaubada
howola abo ihiwa aituluwedi guda guguyou ainai ta nemai himiya
vateyai. 18 Yadi mumuga yababadi mayadi walo gagasa na hi'au'aubabada
yauyaule, na hinage yadi pwanoli aidiyena taunuwabui vauvaudi
hiniuniulidi ta hiwuyowuyo yadi mumuga mugai aidiyai. 19 Adi
taumulitawone aidiyai hiwalo, 'Amwaha teina ho'eho'ena amwaha
namwanamwana, na nigele teya laugagayo iyamiyamiya'. Na hesi hiya
yadi mumuga yababana ainaena hibom hipaipaiyoidi. Wuwuna yaiya
tomowa mumuga yababana ipaipaihowa ala'alabiliyei ibom ipaipaiuyoi
20 Hiya mugai yada Bada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana wasana bada
hibenalena'o yo hiyemidiyena'o ta mumuga yababadi hidena gabaedi'o,
na ebe hiwuyouyo mumuga miyamiyana aidiyai mata yadi yababa
mugamugaina hidi'wai. 21 Ebeha amwaha dumwadumwaluna nigele
hiyahanapui, ainaena yababa hiveve'alone. Na hesi hiya bada amwaha
dumwadumwaluna hihanapuiya'o na hilaugabaei, mata miya yababa
alilina ainai himahalava wuwuna loina ve'ave'ahihina hilaugabaina'o.
22 Ta yadi mumugao ipaihowauyaoidi ta tomowa hiwalo adi ita dova
edewa maliwaidi hi'ai'aiyoidi. Na hinage maheya tauna ta abiye
maseledi, na mulitai hiwuyo ta hitobatobauyo.

Bada yana ahubena mwala'ina vehabana

3 1 Augeluwo, teina yagu leta bwauna alimiyai, na letaowone
bwaune aidiyai yatowotowoi ta yavenuwatuwu avivinigomiu
na amnuwanuwatuwu ili'ilimani. 2 Yaubada yana tauwalo mahalava
ve'ave'ahihidi yadi walo mugamugaidi amnuwatuwu avivinidi, yo
hinage yada Bada, Taulivahigita, yana tauyewasa hiwawalo auligomiuwa
amnuwatuwu avivinidi.

3 Na teina ginauli mwala'ina amhanapui mugaiyei ebeha hauga yana
aba'ovi ainai tau'abi talawahi himahalava, na hiya taudi nuwalelena
himulitaedi, 4 na hiwalo, 'Aiteya hauga ainai yami Bada iwuwuyoma
dova yana waloyemidi. Mwalona bale'u yana abavetuwuni ainaena
ta wau nigele teya hinage ginauli iyamwaugwaipile. Mugai tubudao
mwalomwalowoidi yadi haugaena na ilalaomane, ginauli maudoina adi
oleyaone ehebodine.'

5 Hiya nigele nuwanuwadi hinuwatuwu avivini ebeha mugai Yaubada
yana walowena galewa imamahalavane, na ni'u ainaena Yaubada
bale'u iyeyemaselene, 6 na mulitai ni'u ainaena bale'u maudoina i'abiye
yababane Nowa yana hauga ainai. 7 Na Yaubada yana walo ehebonane
ainaena galewa yo bale'u imwau ili'ilimanidi ta hiha'waha'wa na
hauga lauvetala ana ahubena ainai mata igabu vehuludi, yo tauyababao
imutudi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Augeluwo, ehebo ginauli amnuwatuwu avivini, ebeha Bada ainai
ahubena ehebo dova bolimai 1000 alidai, na bolimai 1000 ainai
dova ahubena ehebo. **9** Hesi tupwadi tomowa yadi nuwatuwu pwano
hiwalo, ‘Bada yana waloyemidi inuwapwanopwanowena'o ta mata
nigele iyapaihowaidi’. Nigele iyabwedabweda na hesi i'alama i'ita
na iha'waha'waigita ebeha maudoida tanuwabui, ta havena teya
igabagabaei. **10** Eeta Bada yana lauvetala ana ahubena mata yana laoma
dova tau'aivavali na ive'aluwagavaigita. Ta galewa isawali mayana
alapwahi mwala'ina yo ginauli maudoidi galewai aiwa ala'alahina
ainaena i'ala yesawalidi, yo hinage bale'u ta ginauli maudoidi holanai
himiyamiya i'alaye hisawalidi. **11** Ginauli teina maudoina mata hisawali,
ainaena ilowoinanei yo mayami mumuga maselena yo mayami ve'ahihi
Yaubada ainai ammiyamiya. **12** Na amha'waha'wa mayami nuwatuwu
avivini Yaubada yana ahubena yana lau mwayamwayau vehabana, yo
haugana ainai Yaubada galewa yo ginauli maudoidi i'oiye sawalidi aiwa
ala'alahina ainaena. **13** Ta ita taha'waha'wa na galewa yo bale'u vauvaudi
ta'itadi, dova Yaubada mugai iwalo yemidi, na dalavanane ainai mumuga
dumwadumwaluna imiyamiya.

14 Augeluwo, yami ha'wa ana hauga ainai amtowoi wahiyala, ta ebe
imahalavama ilobaigomiu mayami mumuga dumwalu maudoina na
nuwadaumwaliyena ammiyamiya. **15** Na amnuwatuwu avivini yada Bada
yana alama'i'ita ebeha nuwanuwana yo livahi talobai. Ginauli teina
vehabana ada gelu moiha Paulo bada alimiyai ilaulelewa'o. Na yana
hanapu Yaubada ainaena ilaoma. **16** Ta ginauli teina maudoidi Paulo
iwalowalo yana letao aidiyai. Na tupwadi ginauli yana letao holadiyai
adi hanapu vitaina, ainaena yauyauledi yo tautapiyao ginauliwone
himwaubuidi, ta Yaubada yana Buki ana lelewo hinage himwaubuidi ta
aidiyena hibom hi'abiye yababauyowedi.

17 Augeluwo, ginauli teina bada amhanapuidi'o, ainaena am'ita
avivinigomiu ta havena tau'awa sewao himugai pwanoligomiu mata dova
ta yami towolo momohi ainaena ambe'u. **18** Na hesi yada Bada, iya ada
Taulivahi Yeisu Besinana, ana ve'i'ila yo yana hanapu alimiyai imwala'i,
na iya tawalo vetuvehaeyei wau ta nigele yana aba'ovi. Moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 YONI

Walone yawahida vehabana

1 1-2 Hauga mayamayauni ainai walo mayawahina imiyamiya, ainaena ai
mehemaiyena a'ita na talimaiyena abenalei, na nimamaiyena towahonane
a'abi towoine, wuwuna bada imahalava'o ta mehemaiyena a'itaya'o, ta iya
vehabana awalowalo mahalava alimiyai, neta iya yawahi vateyai wuwuna, na
hesi mugai iya tamana baidana himiyamiya ta bada imahalava'o alidai.
3 Iya a'ita yo abenalei ta alimiyai awalo mahalavaei, ta ebe omiu
baidamaiyao tave'au'augelu, yo hinage Tamada na Natuna Yeisu
Besinana baidadao tave'au'augeluwegita. 4 Ainaena yami leta teina bada
aleleyawa'o, ta ebeha amvahili, na tayaliyaya moiha.

Yaubada masele wuwuna

5 Wasa teina abenalena'o iya ainaena, ta awalo mahalavaei alimiyai
neta Yaubada masele wuwuna, na nigele teya guguyou ainai iyamiyamiya.
6 Ainaena ebe tupwa guguyou ainai tamiyamiya, havena ta'oya'oyama
na tawalo, “Yaubada baidada tave'au'augelu”. Neta nigele mumuga
dumwaluna. 7 Na ebe tupwa masele ainai tamiyamiya, dova Yaubada tupwa
masele ainai imiyamiyane, neta tave'au'augelu'o moiha, wuwuna natuna Yeisu
'wahinanaena i'abiye maselegita'o yada yababao maudoidi aidiyena.
8 Maudoida tauyababao ta'i, na ebe tauvauvala na taoya'oyamaegita,
yo tawalo, ‘Yau namwanamwagu, na nigele yagu yababao.’ Neta ana
nuwamasele ebeha walomoiha nigele alidai. 9 Na hesi ebe tawalo
dumwalu na tawalo, ‘Moiha, bada yalauhapuli'o.’ Eeta Yaubada yada
pwanoliwo inuwahamuidi na ainaena i'abiye maselegita, wuwuna
Yaubada iya taudumwalu ta imwau yedumwalugita'o.
10 Na ebe tawalo, ‘Nigele teya hauga yalaulauhapuli’, neta Yaubada
ta'awa'awa oyamaei, ta yana walo nigele alidai.

Besinana iya ada tauhagu

2 1 Ae natuguwao, yami leta teina yaleleyawa ta ainaena havena
amlaulau hapuli. Na ebe talaupwano'o, Yeisu Besinana iya ada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tauhagu dumwadumwaluna i'awanoi vehabada Tamada ainai, 2 yo
yada lauhapuliwo inuwahamuidi, wuwuna Yeisu iya ipwaoliyowei
yada lauhapuliwo vehabadi, yo hinage taumiya bale'u maudoidi yadi
lauhapuliwo vehabadi.
3 Ebe Yaubada yana loina ta'awa'awa abiyei, mata tahanapui neta iya
ada gelu moiha. 4 Eeta ebe yaiya i'au'aubabada na iwalo, "Yau Yaubada
augelu" na ebe Yaubada yana loina nigele iya'awa abiyei, neta i'o'oyama,
ta walomoiha nigele ainai. 5 Na ebe Yaubada yana walo tamulimulita
ili'ilimani, mata yada velauwo Yaubada vehabana i'oiye mwaugita ta
hanahanapui ebeha Yaubada baidada tamiyamiya. 6 Ta mata tawalo, 'Yau
Yaubada baidagu amiyamiya,' eeta ebeha yada miya dova Yeisu yana
miya.

Loina vauvauna

7 Tahiguwao, teina loinane yalelelelene nigele loina vauvauna, na loina
miyamiyana neta mugai wasana ambenalena'o, ta bada amhanapuiya'o.
8 Na loina teina yaleleuyoi ta dova loina vauvauna, velau namwanamwa
walomoiha vehabana, wuwuna walomoiha neta Besinana ainai, yo omiu
alimiyai hinage. Ta ainaena guguyou isawasawali, na masele moiha bada
ihaema'o.
9 Eeta ebe yaiya tahina ive'alehaei na iwalo ebeha iya masele ainai
imiyamiya, neta i'o'oyama, wuwuna iya howola ta'i guguyou ainai
imiyamiya. 10 Na ebe yaiya owa tahim uve'ilahi namwanamwaei, owa
masele ainai umiyamiya, ainaena mata nigele uyabe'u. 11 Na ebe tahim
uve'alehaei, owa howola guguyou yana tupwa ainai umiyamiya, na
hinage guguyoi ainai ulaulau, ta ainaena nigele uyahanapui havaidova
ulalau, wuwuna mehem ihoga.
12 Hedaheda, walo teina yaleleyawa wuwuna yami lauhapuliwo
Yaubada inuwahamuidi'o Besinana yehanaena.
13 Tama, walo teina yaleleyawa wuwuna iya hauga vetuwuni ta wau
imiyamiya bada amhanapuiya'o.
Hevahevaliwo, walo teina yaleleyawa, wuwuna iya tauyababa bada
amwahiyala gabaena'o.
Hedaheda mwalamwala'imiu, walo teina yaleleyawa wuwuna Tamada
bada amhanapuiya'o.
14 Tama, walo teina yaleleyawa wuwuna iya hauga mugai ta wau
imiyamiya bada amhanahanapui.
Hevahevaliwo, walo teina yaleleyawa wuwuna omiu tauwahiyala ta
Yaubada yana walo imiyamiya alimiyai, ainaena iya tauyababawa bada
amwahiyala gabaena'o.
15 Havena bale'u mumugana amnuwanuwaleleyei na bale'u ginaulidi
havena nuwamiu ivaivaidi. Ebe bale'u mumugana amnuwaleleyei mata

Tamada yana velau amta'wata'wataei 16 neta nuwadawani yo tobwatobwa
adi nuwavai yo wasawasa nuwaleledi vehabana, ginauli teina nigele
Tamada ainaena hiyalaoma, na hesi bale'u ainaena. 17 Na bale'u teina
mata isawali ta bale'u adi nuwalelewo maudoina mata hi'ovi, na ita hesi
ebe Yaubada yana nuwatuwuwo tapaipaihowai mata tamiya vateyai.

Besinana ana aleha

18 Natuguwao, hauga yana aba'ovi ilaoma'o, ta mugai ambenalena'o ebeha
Besinana ana alehawa muhamuhana imahalavama, eeta amnuwatuwu
avivini Besinana ana alehao bahudi bale'uwai himiyamiya, ainaena
tahanahanapui hauga yana aba'ovi teina. 19 Na Besinana ana tau'alehao
yada boda alonaena hi'a'aitulune, na hesi nigele yada boda moihana
wuwuna ebe yada boda moihana mata baidadao tamiyamiya. Nigele teya
yaiya, eeta yadi laune imiya mahalava ebeha neta nigele alidaena.
20 Na omiu Alu'aluwa Ve'ahihi ibesinanaigomiu'o, eeta hanapu
moiha bada amhanapuiya'o. 21 Nigele yami nuwapwanopwano
vehabana leta teina yayavetamalenawa, wuwuna ve'ita dumwaluna
bada amhanapuiya'o, yo hinage amhanapui ebeha nigele teya oyama
iyamahamahalavama mumuga dumwaluna ainaena.
22 Na hiya tau'oyamaone Yeisu hiuvalaei, na hiwalo, 'Yeisu iya nigele
Besinana towahona'. Ebe yaiyadiwo hiwalowalo dova, hiya Besinana ana
alehao, eeta Besinana Tamana baidana hita'wata'wataedi.
23 Na ebe yaiya owa Yaubada Natuna uta'wata'wataei, Tamana nigele
baidam amyamiyamiya. Na hesi ebe utalam Natuna ainai, iya yo Tamana
baidamwao ammiyamiya.
24 Omiu mugai wasadi ambenalena'o, ainaena ebe wasane alimiyai
imiyamiya mata Besinana na Tamana baidamiyao ammiyamiya,. 25 Teina
waloyemidine iwalo yemidiyeiwa neta yawahi vateyai.
26 Besinana ana tau'alehao vehabadi yalalaulelewa ta ainaena
havena hi'oya'oyamaegomiu. 27 Na hanapunane bada amhanapuiya'o,
wuwuna Besinana bada ibesinanaigomiu'o, ta alimiyai imiyamiya, yo
ive'ive'itagomiu. Eeta havena amnuwanuwapwanopwano ebeha tomowa
teya ive'itagomiu, na hesi Yaubada Alu'aluwana ive'itagomiu. Neta
besinana moihana, na nigele oyama. Ainaena yana ve'ita'o ammulitaedi,
ta Besinana baidamiu ammiyamiya.

Yaubada natunao ita

28 Ainaena natuguwao, ilowoinanegomiu ta Besinana ainai ammiya
vateyai, eeta haugana ebe imahalavama, havena amhinihinimaya, na
hesi mayami atepatu yana laoma vehabana.
29 Na Yaubada hinage amhanapui iya taudumwalu, ainaena yaiyadiwo
hiya hipaihowa dumwalu, hiya Yaubada natunao.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 1 Tamada yana velau imwala'i alidai ainaena i'awa natunaegita. Ta
nigele yana walo a'ava na natumohimohilinao ita. Ainaena taumiya
bale'u nigele hiya'ita lobaigita wuwuna Yaubada nigele hiyahanapui.
2 Augeluwo, teina hauga Yaubada i'awa natunaegita, na mulitai, hava
imahalava alidai? Neta tahanahanapui haugana yana mahalava ainai ana
oleya mata ta'ita, na imwaugwaipilegita ta ana oleya dova ita wuwuna
iya ta'ita lobaiya'o moiha. 3 Yada nuwatuwuhae ginauli teina vehabana
ainaena ebeha ta'abiye maseledi dova Besinana.

4 Na hesi ebe teya alidaena yababa ipaihowai neta Yaubada yana loina
hiho'eho'e, wuwuna teina mumuga yababana. 5 Hinage tahanahanapui
ebeha Besinana ilaoma yada mumuga yababadi ivaivehuludi, wuwuna
iya nigele teya yana lauhapuliwo. 6 Ainaena ebe ita Besinana baidada
tamiyamiya havena yababa tapaipaihowaidi. Na hesi hiya tauyababao
nigele Besinana hiya'ita ta hinage nigele hiyahanapui.

7 Natuguwao, havena teya i'oya'oyamaegomiu, na hesi nuwamiu
himasele ebe yaiyadiwo hiya yadi mumuga hidumwalu, hiya neta
taudumwalu dova Besinana mumugana. 8 Na tauyababao neta hiya
Tomodulele yana bodao, wuwuna hauga mugamugaina ainaena ta wau
Tomodulele iya tauyababa. Eeta Yaubada Natuna ivetamalenama ta
bale'uwai ilaoma Tomodulele yana paihowa habi oipeiyedi. 9 Na hinage
ebe Yaubada ilabahigita havena tapaipaihowa yababa, wuwuna mumuga
vauvauna atedai imwauwiya'o, ainaena ita Yaubada natunao nigele
howahowana yo yababana tapaihowai.

10 Eeta ebeha tomowa ta'ita lobaidi yaiyadiwo Yaubada natunao, na
yaiyadiwo Tomodulele natunao, wuwuna hiya Tomodulele natunao
nigele hiyapaipaihowa dumwalu, na nigele hiyavelau namwanamwa
matahidiyao.

Ada geluwo ta velauwedi

11 Venuwamwau teina mugai ambenalena'o ebeha ada geluwo baidadao
ta tavelauyowegita. 12 Na havena dova Keni, wuwuna iya Tomodulele
yana boda, na tahina iwunui. Na yana oiyemwalowoina wuwuna neta
tahina Abeli yana paihowa namwanamwana na Keni yana paihowa
yababana. 13 Ainaena tahiguwao, havena am'alu'aluwagavai ebe taumiya
bale'u hive'alehaegomiu. 14 Teina ainaena na mata tahanapui mwalowoi
yana tupwa bada talaugabainao ta talao'o yawahi vateyai ana tupwa
ainai. Wuwuna tahidao tavelau namwanamwaedi. Na ebe yaiya nigele
velau atenai tahinao vehabadi, iya howola mwalowoi yana tupwa ainai
imiyamiya.

15 Walo moiha, ebe yaiya tahina ive'alehaei, iya taulauwunu ta'i
na tahanapuiya'o iya mata nigele yawahi vateyai iyalobai. 16 Eeta
teina ainaena velau tahanapuiya'o, neta ebeha Besinana yawahina

italamwena'o vehabada imwalowoi, ainaena ilowoinanegita ebeha yawahida tatalamwei tahidao vehabadi.

17 Amnuwatuwu avivini neta ebe yaiya mayana tobwatobwa imiyamiya na ana gelu teya i'abiye ahubali, ta nigele teya hagu iyamohemohei, vedova mata Yaubada yana velau atenai imiyamiyane? Nigele. 18 Natuguwao, havena yada velau walo a'ava ainaena, na hesi yada paihowaena tavelau moiha. 19 Teina ainaena tahanahanapui neta walomoiha ainai tamiyamiya, na havena tamehemeheuhi Yaubada mehenai. 20 Na ebe mayada atehawawali ebeha yababa howola atedai imiyamiya, Yaubada atehawawawaliwone mata ibohoidi, wuwuna Yaubada iya imwala'i alili, na yada nuwatuwuwo maudoina ihanahanapuidi,

21 Augeluwo, ebe nigele yada atehawawaliwo, howahowana ta'atepatu Yaubada mehenai, 22 na ebe hava ta'awanoi ainai mata imohegita, wuwuna iya yana loina ta'awa abiyedi, na yada paihowao vehabadi iyaliyaya. 23 Na loina teina ebeha Natuna Yeisu Besinana yehana tayemidiyei, na hinage ada geluwo tavelau ili'ilimanidi, dova Besinana ada loina imomohegitawa.

24 Ainaena ebe yana loina tamulitaedi, ita ainai tamiyamiya, na iya alidai imiyamiya. Na vedova yana miyamiya alidai mata tahanapuine? Wuwuna Alu'aluwana imohegita, ta alidai imiyamiya.

Alu'aluwao moihadi na oya'oyamadi

4 1 Augeluwo, havena alu'aluwa maudoidi amyemiyemidiyedi, na hesi amtowoidi Yaubada Alu'aluwana ainena bo alawai ainaena, wuwuna teina hauga tauwalo mahalava oya'oyamao bagibagilidi alu'aluwadi nigele Yaubada ainaena. 2 Teina ainaena tahanapui Yaubada Alu'aluwana: ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava neta Yeisu Besinana ilaoma bale'uwai ta iyemala tomowa, neta Yaubada Alu'aluwana ainaena. 3 Na ebe yaiyadiwo Yeisu hiuvalaei, hiya nigele Yaubada ainaena, na hesi hiya neta Besinana ana alehao. Na tau'alehane yana laoma bada mugai ambenalena'o, ta hauga teina bale'uwai imiyamiya.

4 Natuguwao, omiu Yaubada ilabahigomiu, ainaena vali alu'aluwaone bada amwahiyala gabaedi'o, wuwuna Alu'aluwane alidai imiyamiya iya iwahiyala alili, na hesi alu'aluwa taumiya bale'u aidiyai himiyamiya yadi wahiyala nigele iyamwala'i.

5 Na hiya taumiya bale'u mumuga bale'u ainaena hi'au'aubabada, ainaena taumiya bale'u bahudi alinadi hibenabenaledi. 6 Na ita hesi Yaubada ilabahigita, ainaena mata hiya Yaubada tauhanapuina alinada hibenalei, na hiya nigele Yaubada hiyahanahanapui alinada mata nigele hiyabenalei. Ainaena tahanapui aiteya alu'aluwa moihadi na aiteya alu'aluwa oya'oyamadi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaubada yana velau

7 Augeluwo, maudoida tavevelavelauyowegita, wuwuna Yaubada
velau wuwuna, ainaena yaiyadiwo hiya tauvelau bada Yaubada i'awa
natuguwedi'o, na hiya Yaubada ana tauhanapuwo. 8 Na hesi hiya nigele
tauvelau, hiya nigele Yaubada ana tauhanapuwo, wuwuna Yaubada tauvelau.
9 Na yana velau i'abiye mahalava alidai natuna ainaena, ta natu ehe'ehebona
ivetamalenama, na bale'uwai ilaoma, ta ebe yawahi moihana ainaena tavai.
10 Teina velau moiha, nigele ebeha ita Yaubada tavelauwei, na Yaubada
hesi ivelauwegita, ta natuna italamwei yo ipwaoliyei ita yada pwanoliwo
vehabadi. 11 Augeluwo, ebe teina dova Yaubada yana velau alidai, ainaena
ita tavevelavelauyowegita.
12 Nigele teya hauga taumiya bale'u Yaubada hiya'ita, na ita hesi
tavevelavelauyowegita, neta ainaena Yaubada alidai, na hinage yana
velau ainona alidai imwala'i. 13 Teina ainaena tahanapui ebeha ita
ainai tamiyamiya na iya alidai imiyamiya? Wuwuna Alu'aluwana bada
imohegita'o.
14 Na ai mehemaiyena Yaubada Natuna a'itaya'o, ta vehabana
awalowalo mahalava ebeha Tamana bale'uwai ivetamalenama ta ebeha
tomowa maudoida ada Taulivahi.
15 Ainaena ebe yaiya i'awa moiha neta Yeisu iya Yaubada Natuna,
Yaubada ainai imiyamiya na iya Yaubada ainai imiyamiya.
16 Eeta Yaubada yana velau alidai bada tahanapuiya'o ta
tayemidiyenao. Walo moiha, Yaubada velau wuwuna, ainaena ebe yaiya
velau ainai imiyamiya, iya Yaubada ainai imiyamiya, na Yaubada iya
hinage ainai imiyamiya.
17 Ainaena ebeha velau mumugana alidai imwala'i alili ta lauvetala
ana ahubena ainai havena tamehemeheuhi, na hesi ta'atepatu. Wuwuna
hauga teina bale'uwai tamiyamiya ita dova Besinana. 18 Na yada velau
ainaena havena tamehemeheuhi, wuwuna velau moiha yada meheuhi
ivai vehuluya'o. Walo moiha, lauvetala ainai tameheuhi, ebe velau moiha
nigele alidai.
19 Na tavelauwei wuwuna iya ivelau mugaiyegita.
20 Ebe yaiya iwalo, 'Yaubada ivelauwei', na tahina ive'alehaei, iya
tau'oyama, wuwuna tahina i'itaya'o, na nigele iyavelauwei, ainaena
nigele howahowana ta Yaubada ivelauwei wuwuna nigele iya'ita.
21 Na ada loina Yaubada ainaena ta ebeha iya tavelauwei, na hinage
tahidao tavelauwedi.

Yada yemidi iwahiyala mumuga bale'u ainaena

5 1 Ebe maudoida Yeisu tayemidiyei na tawalo, 'Iya Besinana towahona'
ita Yaubada natunao. Na ebe Tamada tavelauwei, natunao hinage

tavelauwedi. 2 Haugana Yaubada tavelauwei, na yana loina ta'awa abiyedi,
teina ainaena mata tahanapui ebeha Yaubada natunao hinage tavelauwedi.
3 Wuwuna Yaubada yana velau ainona ebeha yana loina ta'awa abiyei.
Ta yana loinao nigele hiyavitai. 4 Eeta ebe Yaubada ilabahigita mata
mumuga bale'u tawahiyala gabaei. Hava ainaena tawahiwahiyalane? Yada
yemidiyena. 5 Wuwuna ebe Yeisu tayemidiyei ebeha Yaubada Natuna, teina
ainaena mumuga bale'u tawahiyala gabaena'o.

Yaubada Natuna ana walomahalava vehabana

6 Na Natuna yana laoma alidai neta we'ahaena na 'wahinanaena
neta iya Yeisu Besinana. Nigele we'aha a'avana ainaena, na hesi we'aha
yo 'wahina aidiyena. Teina vehabana Yaubada Alu'aluwana iwalo
mahalava moiha wuwuna Alu'aluwana mumugana dumwadumwaluna.
7 Na Besinana ana tauwalo moiha tonuga himiyamiya, 8 neta Alu'aluwa,
we'aha, na 'wahina, na yadi ve'ita ehe'ehebonane.
9 Ebe tomowa yadi walo moihao tayemidiyedi, howahowana na Yaubada
yana walo moiha tayemidiyei, wuwuna Yaubada iya tauwahiyala, na
Natuna vehabana iwalo moiha alidai. 10 Ainaena ebe iya tayemidiyei,
atedai talautowoi ebeha iya Yaubada Natuna. Na hesi ebe Yaubada nigele
tayayemidiyei, tenem ainaena mata ta'awa oya'oyamaei, wuwuna yana walo
moiha Natuna vehabana nigele tayayemidiyei. 11 Na yana walo moihane
ebeha Natunane ainaena yawahi vateyai imohegita. 12 Eeta ebe yaiya
Yaubada Natuna ainai imiyamiya, tomowanane yawahi bada ilobaiya'o, na
ebe yaiya nigele Yaubada Natuna baidana, iya nigele yawahi ainai.

Yawahi vateyai vehabana

13 Yami leta teina bada yaleleyawa'o ta amhanahanapui ebe Yaubada
Natuna yehana amyemidiyei, yawahi vateyai bada amlobaiya'o. 14 Na
hinage ebe mehenai ta'atepatu mata yada awanoi ibenaledi, yo imohegita
hava ta'awanoiyedine vehabana, ebe iya yana nuwatuwu tamulitaedi.
15 Walo moiha, yada awanoiwo maudoidi ibenaledi, ainaena tahanapui
ebeha yada awanoiwone ainodi imohemohegita.
16 Tupwadi lauhapuliwo adi maiha mwalowoi na tupwadi nigele,
ainaena ebe yaiya owa tahim u'ita ilauhapuli, na lauhapuline iu'iuna
neta nigele ana maiha mwalowoi, na hesi taulauhapuline vehabana
u'awanoi Yaubada ainai, ta Yaubada yam awanoi ibenalei, na tahimne
ihagui. Na hesi lauhapuliwone adi maiha mwalowoi, havena vehabadi
am'awa'awanoi Yaubada ainai. 17 Walo moiha, lauhapuli maudoidi
yababadi, na tupwadi adi maiha nigele mwalowoi.
18 Na hesi tahanahanapui neta ebe Yaubada ilabahigita havena
talaulauhapuli, wuwuna Yaubada Natuna i'ita'ita avivinigita, ta nigele
tauyababa iya'abi'abisawahigita.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Na hinage ita tahanahanapui neta Yaubada ilabahigita, bwagana
bale'u maudoina tauyababane yana loina elauhanai.
20 Na hinage tahanahanapui neta Yaubada Natuna bada ilaoma'o alidai,
ta nuwada i'abi maseledi'o ebeha Yaubada iya moiha, na moiha ainai
tamiyamiya, wuwuna ita Yaubada Natuna Yeisu Besinana baidada. Yeisu
iya Yaubada moiha, na yawahi vateyai wuwuna.
21 Natuguwao, am'ita avivinigomiu vali abayemidi aidiyena, na amlau
vehuludi.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 YONI

Awayauwedo

1 Yau yami bada, na owa waihiu Yaubada ivesinuwaigo ta manatumwao
alimiyai leta teina yaleleyawa. Ya'awa yauwedo mwala'ina alimiyai na hinage
hiya amwaha moiha ana taumulitao hi'awa yauwedo alimiyai. 2 Wuwuna
walomoiha atedai imiyamiya na alidai imiya vateyai. 3 Ainaena Tamada Yaubada
na Natuna Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena yo yadi atemuyamuyaena yo yadi
nuwadaumwaliyena ammiyamiya mayami awamoiha yo hinage mayami velau.

Yeisu Wasana am'abi avivini ilimani

4 Mugai tupwadi natumwao ya'itadi amwaha dumwaluna himulimulitaedi,
dova ada loina Tamada ainaena, eeta yayaliyaya mwala'ina.
5 Waihiu ee, ya'awanoiyego ebeha teina nigele loina vauvauna
yayaleleyawa na hesi loina miyamiyanawa mugai ambenalena'o ebeha
maudoida tavelauyowegita. 6 Velau ainona teina ebeha Yaubada yana
loina tamulimulitaedi, na loinanane mugai ambenalena'o ebeha velau
yana amwahaena talau.
7 Na tau'oyama'o bahudi bada himahalava'o bale'uwai ta Yeisu
Besinana hiuvauvalaei, hiwalo, 'Nigele iyayemala tomowa'. Eeta
yaiya i'oya'oyama, iya Besinana ana aleha. 8 Ainaena tau'oyamaone
aidiyena am'ita avivinigomiu ta yami paihowa ana moiha havena
amvetavetaudawani, na hesi ami maiha maudoina Yaubada mata
imohegomiu. 9 Hiya yaiyadiwo Besinana hilaugabaei na yana ve'ita nigele
hiyamulitaei Yaubada hinage himiya vehuluya'o, na ebe Besinana yana
ve'itao am'abi avivinidi, Tamada yo hinage Natuna alimiyai himiyamiya.
10 Ainaena ebe yaiya alimiyai ilaoma na yana ve'ita vagana, havena
amyogayogaei yami vadai bo amwalowalo velauwei. 11 Havena
amyogayogaei mata dova ta yana paihowa yababanawa ainai amhagui.

Walo yana aba'ovi

12 Ginauli bagibagilidi himiyamiya ta ebeha vehabadi yalaulelewa, na
hesi nigele nuwanuwagu pepa ainai yalaulele, wuwuna yanuwatuwu

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

avivini mata mulitai yalaowa ta omiu baidaguwao ta'au'aubabada, na tayaliyaya ovi.

13 Tahim iya Yaubada ivesinuwaena'o natunao yadi awayauwedo alimwai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 YONI

Awayauwedo

1 Yau yami bada, na leta teina yaleleyawa owa augelu Gayosi alimwai.
Walo moiha, ateguwena yavelau alimwai.
2 Augelu, mayagu awanoi Yaubada ainai amnam yana miya
namwanamwa vehabana, wuwuna yahanahanapui alu'aluwam yana
miya namwanamwana.
3 Mugai yayaliyaya mwala'ina haugana tahidiyao tupwadi hilaoma ta
yam mumuga dumwaluna vehabana hi'aubabadaei, wuwuna walomoiha
ainaena ulaulau.
4 Teina dova wasa neta yagu abayaliyaya mwala'ina, wuwuna
natuguwao walomoiha ainaena amlaulau.
5 Augelu yam hagu yo yam paihowa tahidao yo taumanao aidiyai
vehabana haugana himahalavawa yam dalavai, neta paihowa
namwanamwana. 6 Na tahidaone hilaugwaipileuyoma'o ta yam hagu
aidiyai vehabana hiwalowalo mahalava tautapwalolo alimaiyai. Walo
moiha, owa Yaubada yana taupaihowa, ainaena ilowoinanei yo ebe
hilalaugabaigo adi nima'abi hinage umohedi. 7 Hiya Besinana yehanaena
hi'ada'adau ta'i'ili, na nigele hiyatalam hagu vehabana taumiya ganamuli
aidiyena. 8 Eeta ilowoinanegita ebe ita tahaguidi, ta ainaena baidadao
tavetaupaihowa toyawa walomoiha ainai.

Ada tauhaguwo yo ada tau'alehao vehabadi

9 Ami venuwamwau yaleleyawa'o tautapwalolo alimiyai na towahone
yehana Diyotilipi nuwanuwana na ibom iloiloinaegomiu, ta ainaena yagu
loina i'au'auhi. 10 Na nigele yabom iyavetavetala piliyegau na hinage
tahidaone nigele iyayaliyayaidi na tautapwalolo isosomanaedi wuwuna
tahidao hihaguhaguidi vehabana. Eeta ebe hauganane yamahalavawa,
yana mumugaone vehabadi ya'aubabada.
11 Augeluwo, havena mumuga yababana ammulimulitaei, na mumuga
namwanamwana hesi. Walo moiha, taunamwanamwao hiya Yaubada
yana bodao, na tauyababao nigele Yaubada hiyahanapui.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Na Dimitilo iya towaho namwanamwana. Tomowa bahudi yadi
walomahalava dova, wuwuna hiya ve'ita moiha ana taumulitao hiwalo
mahalava ebeha Dimitilo towaho namwanamwana, na yau hinage yagu
walomahalava dova, yo yagu walomahalava amhanahanapui neta ebeha
walo moiha.

Walo yana aba'ovi

13 Ginauli bahudi himiyamiya yo nuwanuwagu vehabadi yalaulelewa
na hesi nigele nuwanuwagu pepa ainai yalaulelewa, 14 wuwuna
yanuwatuwu aviviniya'o mata muhamuhana abo yalaowa na owa
baidagu ta'aubabada.
15 Ada geluwo teina yadi awayauwedo alimiyai. Na ada geluwo netai
maudoidi hinage aidiyai yagu awayauwedo uwalo mahalavaei. Yaubada
yana nuwadaumwali imiya vahaligomiu.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

YUDE

Awayauwedo

1 Yau Yude, Yeisu Besinana yana taupaihowa, na tahigu neta Yemesa.
Teina yami leta yaleleyawa, omiu Tamada Yaubada ana vesivesinuwao,
eeta ivelauwegomiu na Yeisu Besinana i'ita avivinigomiu. 2 Yaubada yana
atemuyamuya yo yana nuwadaumwali yo yana velau imwala'i alimiyai.

Tauve'ita oya'oyamao

3 Augeluwo, nuwanuwagu ada livahi vehabana yalaulelewa, na
hesi nigele howahowana, wuwuna ehebo ve'ita vaga bada alimiyai
imahalava'o, eeta leta teina ainaena yaguguyeigomiu ta ebe havena yada
abayemidi dumwaluna amta'wata'wataei, na hesi am'aipate vehabana.
Wuwuna tauve'ahihiwo ita bada Yaubada abayemidiwo imohegita'o.
4 Vitai teina bada alimiyai imahalava'o neta tupwadi tauyababao
hi'oya'oyamaegomiu ta ami boda ainai hiluwu'o, eeta Yaubada yana
ve'i'ila alidai hiya yadi ve'itaena himwaugwaipiledi ta pwanoli adi
amwa'amwaha aidiyai, yo hinage yada Taubada yo yada Bada Yeisu
Besinana hita'wata'wataedi. Hiya yadi pwanoli vehabana adi loina
vitaina mugai Yaubada yana buki ainai hileleya'o.
5 Yagu venuwa yawalouyowei, neta mugai amnuwamasele ainaena
amnuwatuwu avivini, neta mwalona Bada yana boda ihaguidi ta
himahalava tupwa Itipita ainaena, na mulitai aidiyena tupwadi
imumutudine, neta hiya nigele hiyayemidi.
6 Tausagenawasao hinage amnuwatuwu avivinidi, wuwuna yadi
abamiyao hilaugabaidi ta himwauihiniuyoidi, ainaena Yaubada ipaidi
ta dalava guguyou holanai imwauwidi'o, ta nemai himiyamiya ana higa
lauvetala ana ahubena imahalava.
7 Hiya yadi mumuga dova tupwadi dalava mugai, neta Sodoma
yo Gomola yo tupwadi dalavao vahalidiyai, wuwuna pwanoli ana
nuwavai mwala'ina ainaena hipaipaihowa awa'awawa na yadi taliya
towatowahowo baidadiyao hipwanopwanoli, eeta Yaubada igabudi aiwa
ala'alahi vateyaina ainai. Ta ve'ita tenem ita maudoida vehabada.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Na tomowaone, bada hiluwuwa'o alimiyai, yadi mumuga
ehe'ehebonane, wuwuna hiya yadi enonivinivi wo aidiyena ve'ita yababadi,
hipaipaihowaidi, neta mehe'ayo na Yaubada yana loinao hiuvalaedi,
na taumiya galewa masemaseledi hi'awa'awa yababaedi. **9** Na hesi
tausagenawasao adi taumugai Maikeli mugai i'awa pa'ipa'i'i Tomodulele
baidana, Mosese tauna vehabana, na Maikeli nigele Tomodulele
iyahinahinabodai. Na teina dova iwalo, 'Bada ihinahinabodaigo'.
10 Na tomowaone, ebe hava nigele hiyahanapuidi bada ta'i hi'awa
yababaedi, wuwuna hiya dova lagulagu, ta adi lautowoi iloiloinaedi, ta
hiya hi'abi'abiye yababauyoidi. **11** Nuwayabayababadi, wuwuna Keni
yana amwaha yababana ainaena hilaulau, na yadi tobwatobwa vehabana
himumuga yababa dova hinage Balam mugai yana mumuga. Ainaena
mata hisilahe, wuwuna Yaubada yana loina hita'wata'wataena'o, dova
Kola mugai loina ita'wata'wataei.
12 Ebe tapwalolo toyawa ainai ai'ai ampaihowai, na tomowaone
hiluwuwa, na aine hi'abiye yababa, wuwuna hi'ai ala'alabili na hibom
hinuwanuwatuwuyoidi. Nuwanuwadi hiya hiyaliyaya, ta adi oleya dova
yalovi gibana yaumai ipeiyei, na nigele 'wesu. Hinage adi oleya dova
aiwa yana hauga aino na nigele ainona, eeta lamlamna hidavai vehulu ta
imwalowoi ili'ilimani. **13** Na hinage adi oleya dova bagodu mwala'idi na
gwalagwalabuhodi yadi paihowao abahinimaya. Hinage adi oleya dova
utui hilowolowouhi awawauhi ta mata guguyou yana tupwa ainai himiya
vateyai.
14 Mugai Adam yana hauga ainai ta ilaoma Inoke ainai neta yaso
maudoina 7. Inoke iwalo mahalava tomowaone vehabadi iwalo, 'Am'ita
Bada ana tauve'ahihiwo tausani viha baidanao hilalaoma, **15** na ebe
tomowa maudoidi iloinaedi na ilauvetalaedi yadi mumuga bagibagilidi na
yababadi vehabana, na hinage yadi awayababa Yaubada ainai maudoina
vehabadi.'
16 Tomowaone tau'ulumiyai na tau'awa yali, na hiya adi lautowoi
ainaena hilaulau. Hinage tauwalo haehae, na ebe adi geluwo aidiyai
hiwalo am'amna, neta tobwatobwa vehabadi.

Am'ita avivinigomiu

17 Augeluwo, yada Bada Yeisu Besinana yana tauyewasao yadi
walomahalava amnuwatuwu avivini haugana mwalona hiwalo, **18** 'Hauga
yana aba'ovi ainai tupwadi tomowa mata mumuga dumwaluna hi'abi
talawahiyei, wuwuna hiya adi lautowoi yababana iloiloinaedi'.
19 Tomowaone mumuga bale'u himulimulitaei, ainaena hiya
tauyemidiwo adi tauwaheiwo, ta Alu'aluwa nigele aidiyai.
20 Augeluwo, ilowoinanegomiu na yami yemidi ve'ave'ahihinaena
amabiuyoigomiu ta amtowolo wahiyala na Alu'aluwa Ve'ahihi yana

nuwatuwuwena am'awa'awanoi Yaubada ainai. 21 Na hinage velaune
Yaubada ainaena am'abi avivini, na amha'waha'wa maivihana abo
yada Bada Yeisu Besinana yana atemuyamuyaena yawahimiu miyamiya
vateyaina imohegomiu.
22 Na tupwadi ada geluwo hinuwabwaubwau am'atemuyamuyaedi
na amhaguidi. 23 Tupwadi hinage dalava ala'alahina ainai
himiyamiya, amtowoi ta amhaloidi. Tupwadi hinage taulauhapuliwo
am'atemuyamuyaedi mayami meheuhi, ta yadi nuwalele yababadi dova
luwuluwu bi'ibi'idi amta'wata'wataedi.

Walo vetuvehae

24 Yaubada howahowana i'ita avivinigomiu ta havena ambe'ube'u,
ana higa haugana iya mehenai ilauvaigomiu yana dalava masemaselena
ainai, mayami mumuga namwanamwana, na hinage mayami yaliyaya
mwala'ina. 25 Yaubada iya ibom ada Taulivahi, neta yada Bada Yeisu
Besinana yana mumuga ainaena, eeta tawalo vetuvehaeyei yana
wasawasa yo yana namanamalina yo yana wahiyala yo yana loina mugai
ta wau yo hinage hauga hilalaoma aidiyai. Moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

MEHE'ITA'ITA

1 1 Buki teina ainai Yeisu Besinana yana ve'ita wasana, Yaubada
i'aiyauyaei na ebeha Yeisu ive'itaei yana taupaihowao aidiyai na
hihanapui hava mata muhamuhana imahalavane.

Teina ve'itane Yeisu Besinana yana tausagenawasa ivetamalei yau yana taupaihowa Yoni aliguwai na yawalo mahalavaei. 2 Yau ginaulidine bada ya'itadi'o maudoina, ainaena yamwau mahalavaedine, neta Yaubada yana walo, na hinage Yeisu Besinana yana wasa.

3 Uyaliyaya owa taulauvahili na amyaliyaya omiu taubenali, eeta teina walomahalava lelelelena ambenalei na ammulitaei, wuwuna ginaulidine yawalo mahalavaedine muhamuhana mata himahalava.

Awayauwedo boda maudoina 7 aidiyai

4-5 Yau Yoni yami leta yaleleyawa omiu boda tauyemidiwo tupwa 7 Esiya holanai. Atemuyamuya na nuwadaumwali alimiyai, Yaubada ainaena, na hinage alu'aluwa 7 aidiyena, hinage Yeisu Besinana ainaena. Iya Yaubada mwalona, ta hauga teina, yo hauga ilalaoma aidiyai imiyamiya, na alu'aluwaone 7 hiya Yaubada yana abamiya wasawasa mehenai himiyamiya. Yeisu Besinana iya tauwalo moiha, na hinage iya mwalowoiyena itowolo mugai, ta bale'u ana tauwasawasao yadi Tauwasawasa. Ibom Yeisune ivelauwegita na yada pwanoliwone 'wahinanaena iwuwadine. 6 Eeta imwau ahaigita na ebeha tavetauloina na tapwaoli Tamana Yaubada ainai. Iya Yeisunane yana wasawasa yo yana wahiyala miyamiya vateyaidi. Moiha.

7 Na am'ita iya ilalaoma yalovi ainaena, na tomowa maudoidi yo hinage ana tauwomaliwo maudoidi hi'ita, na taumiya bale'u tupwa maudoina aidiyena hinuwa'uvali na vehabana mata hidou mwala'ina. Teina mata imahalava. Moiha.

8 Yada Bada iwalo, 'Yau abavetuwuni yo aba'ovi'. Ibom Yaubadane Tauwahiyala moiha, na mwalona yo wau yo hauga hilalaoma aidiyai imiyamiya.

Besinana ana ita

9 Yau tahimiu Yoni. Taveboda ehebo'o Yeisu Besinana baidada, yana abaloina holanai omiu na yau ta'alama'i'itanegita muyamuya yo vitai

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aidiyena. Yau mwalona hipaigau na himwauwigau bwanabwana Patimo ainai, wuwuna yaguguya Yaubada yana walo yo Yeisu wasana.

10 Tenem ainai yada Badane yana ahubena ainai Alu'aluwa Ve'ahihi yalautowoi aliguwai, na ainaena ehebo alinana mwala'ina yabenalei dova yoguli i'au'aubabada dagelaguwai, iwalo, **11** 'Ginaulidine howola abo u'itadi na vehabadi ulaulele buki ainai, na bukine uvetamalei boda tauyemidiwo 7 aidiyai, neta Epeso, Simena, Pegamosi, Tayataila, Sadisi, Piladelipiya yo Laodisiya aidiyai'.

12 Eeta yatowolo gwaipile ebeha ya'ita yaiya aliguwai i'au'aubabadane. Tenem ainai masele adi abamwau 7 ya'i'itadine goula aidiyena hipapaihowaidine. **13** Na ahi'ahipudiyai ehebo ya'ita, dova Towaho Moihana, ana ale'o dabalonaena ta idobi aenai, na nuwanuwanai ana tulituli goula, **14** na vahunane hewahewa alilina, dova ahole vauvauna, na mehena dova aiwa ala'alahawawalina. **15** Na aena namanamalina dova pwawati vauvauna higabu, na alinana ana benali dova bwahi mwala'idi dagugudi, **16** na hinage utui 7 nima tautuwanaena i'abihinidi, na hinage awanaena elepa ale'aleha imahamahalava mehemehegaina tupwa bwaubwauna ainaena, na maninane dova mahana ihinahinali, mahana ala'alapwahiyai.

17 Na haugana ya'ita, aenai yabe'u dova yamwalowoi, na nima tautuwanaena i'abi aliguwai, na iwalo, 'Havena umehemeheuhi, wuwuna yau abavetuwuni yo aba'ovi. **18** Mayawahigu yamiyamiya, mwalona yamwalowoi na u'ita yau yamiyamiya na mata nigele yaya'ovi. Eeta nimaguwai mwalowoi yo Bwebweso adi awa'eda abaho'ena ya'abi'abi avivinidi.

19 'Inamwanamwa. Ginauli teina u'itadi'o uleledi, na hinage hava mata mulitai himahalava uleledi. **20** Teina utuine 7 nima tautuwaguwai na hinage masele adi abamwau 7 u'itadi'o, adi nuwamasele dawadawanidi, alimwai ya'abiye masele. Utui 7 neta tausagenawasao 7 tauyemidiwo 7 vehabadi, na masele abamwauwina 7 neta hiya boda tauyemidiwo 7.

Epeso yadi leta

2 **1** 'Tausagenawasane tautapwalolowone Epeso ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Epesowone vehabadi, na uwalo,

'Wasa teina ilaoma towahone ainaena iya utuiwone 7 nima tautuwanaena i'abi avivinidine, na masele abamwauwina goula 7 ahi'ahipudiyai ilaulau. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

2 'Yahanapuiya'o, neta yami paihowa mwala'ina ainaena, yo yami alama'i'ita aidiyena, amwahiyala'o, eena tauyababao nigele nuwamiu, eeta amtowoidi ta ebeha hiya tauyewasao na hesi hiya nigele, ta yadi oyama'o amlobaidi'o. **3** Na hinage alama'i'ita amhanahanapui, ta paihowa vitaidi na mwala'idi aidiyena nigele amyatapiya yehagu vehabana.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 ‘Na yau ehebo ginauli alimiyai ya'ita nigele iyanamwanamwa,
neta mwalona yami velau namwanamwana aliguwai na hesi bada
amlau mwauya'o. 5 Mwalona namwanamwamiu, na amnuwatuwu
avivini yami miyamiyawa ainaena ambebe'une, eeta amnuwabui na
ampaihowa namwanamwa, dova mwalona. Na ebe nigele amyanuwabui
mata yalaowa na yami masele abamwauwina yavaivehulu alimiyena.
6 Na yahanapuigomiu'o ebeha ginauli namwanamwana alimiyai, neta
Nikoleitani yana bodao yadi mumuga amta'wata'wataei, yau dova.
7 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana ibenalei Alu'aluwa Ve'ahihi
yana walo tauyemidiwone aidiyai. Na ebe alimiyena yaiya Tomodulele
iwahiyala, gabae iya yawahi ana aiwa ainona yatalamwei i'ai, aiwane
itowotowolo Yaubada yana tanovi namwanamwana ainai.

Simena yadi leta

8 ‘Tausagenawasane tautapwalolo Simenawone ainai i'ita'ita avivinidine
yana leta ulele Simena vehabadi na uwalo,
Wasa teina ilaoma iya abavetuwuni yo aba'ovi ainaena, iya
imwalowoi'o na itowolouyo ta mayawahina imiyamiya. Iya teina ibom
yana walomahalava alimiyai iwalo:
9 ‘Bada yahanapuiya'o amve'atemuyamuya, neta omiu wewelohe, na
hesi moiha omiu wasawasa. Na hinage yahanapuiya'o ebeha tupwadi
hi'awa'awa yababaegomiu na hinage hiwalo, “Ai Yudeya”, na nigele. Na
hesi hiya Tomodulele yana bodao. 10 Na havena ammehemeheuhi ebe
ginauli teya ainai muya amlobai. Amnuwatuwu avivini mata howola
Tomodulele abo itowoigomiu na tupwamiu hipaigomiu na vada paipaiyai
himwauwigomiu, na hesi ami vitaine ahubena 10 a'ava vehabana. Na
amtowolo wahiyala ana higa mwalowoi, ta ebe yawahimiu vateyai
yamohegomiu.
11 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo
tauyemidiwo aidiyai ibenalei, na hinage yaiyadiwo alimiyena Tomodulele
amwahiyala gabaei, mata nigele mwalowoi bwauna iya'abiye yababagomiu.

Pegamosi yadi leta

12 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Pegamosi ainai i'ita'ita
avivinidine yana leta ulele Pegamosiwone vehabadi, na uwalo,
‘Wasa teina ilaoma iya mayana elepa ale'aleha, mehemehegaina tupwa
bwaubwauna ainaena. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:
13 Bada yahanapuiya'o tupwanane ainai ammiyamiyane neta
Tomodulele yana abamiya wasawasana. Na hesi amyemidiyegau,
wuwuna nigele amyauvalaegau. Na Tomodulele yana tupwane ainai
mwalona ehebo agu tauwalo moiha hi'oiye mwalowoiya'o, yehana
Anitipasa, na hesi am'abi avivinigau mwala'ina.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 ‘Mumugamiu tupwana vehabana nigele yayayaliyaya, wuwuna
tupwamiu Balam yana ve'itao ammulimulitaedi. Na yana ve'itaone
mwalona Belaki imulitaedi, na Isileli mumuga yababana ive'itadi,
neta aiwa tagitagi ai'ai himomoheiwa, ta hi'ai'ai, yo hinage
himehemeheganawali. 15 Na hesi ehebo ginauli nigele namwanamwana,
neta tupwamiu Nikoleitani yana bodao yadi ve'ita ammulimulitaedi.
16 Ainaena teina ta'i mumuga yababana aidiyena amnuwabui. Na
ebe nigele, hauga habuluna ainai yalaowa na ya'alehaigomiu, elepa
ale'alehaena awaguwena imahamahalava ainaena.
17 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo
tauyemidiwo aidiyai ibenalei. Na ebe yaiyadiwo Tomodulele amwahiyala
gabaei, ai'ai dawadawanina yamohegomiu. Na hinage ehebo ehebo ainai
ya'aiyauya gaima hewahewadi, na gaimadine aidiyai yehamiu vauvaudi
lelelеledi, neta nigele teya howahowana ihanapuidi, bada hibom
tauvainane hihanapuidi.

Tayataila yadi leta

18 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Tayataila ainai i'ita'ita
avivinidine yana leta ulele Tayatailawone vehabadi, na uwalo,
‘Wasa teina ilaoma Yaubada Natuna ainaena, iya mehena adi ita dova
aiwa hawahawawalina, na hinage aena namanamalidi dova pwawati
vauvauna higabu. 19 Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:
‘Yami paihowao bada yahanapuidi'o, yami velau yo yami yemidi yo
yami paihowa yo yami alama'i'ita, na yahanapuigomiu'o teina hauga
yami paihowao hinamwanamwa alili, na mwalona tupwana.
20 ‘Na hesi teina ainai ehebo ginauli vehabana nigele yayayaliyaya,
wuwuna Yesibeli ainai amtalamwegomiu, ibom waihiune iwawalone ebeha
iya ehebo Yaubada ana tauwalo mahalava, na nigele. Hesi waihiune yagu
taupaihowaone ive'ita pwanolidi ta higanaganawali yo hinage aiwa tagitagi
aidiyena iniuniulidi, ta ana himohemohei na tupwana hi'ai'aidi. 21 Na bada
waihiunane yana hauga yamohena'o na ebeha yana meheganawali aidiyena
inuwabui, na hesi nigele nuwana na yana pwanoline ita'wata'wataei.
22 Eeta asiyebwa mata yamohei na ebe yaiyadiwo hiya baidanao hipwanoli
muya mwala'ina hilobai, ebe yadi paihowa yababana aidiyena nigele
hiyanuwabui. 23 Na hinage natunao mata ya'oiye mwalowoidi, na ainaena
tauyemidiwo maudoidi hihanapuigau ebeha yau tomowa maudoidi yadi
nuwanuwatuwu atediyai maudoina yahanahanapuidi, na hinage maudoina
alimiyai yayemaiha hava dova yami paihowao, namwanamwadi bo
yababadi. 24 Na hesi omiu Tayatailawone maudoimiu, vitai teina yababanane
nigele amyamulitaedi, yo Tomodulele yana nuwatuwu honihoni nigele
amyahanapui, mata nigele ava'avala vitavitaina yayamohegomiu. 25 Na hesi
mayami yemidi amtowolo wahiyala ana higa yawuyoma.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26-27‘Hinage ebe yaiyadiwo omiu Tomodulele amwahiyala gabaei, na yagu paihowaone besiwa ampaipaihowaidi ana higa yana aba'ovi ainai, loina yamohegomiu na tupwa maudoidi amloinaedi, dova Tamagu loina imohegau'o. Na yami loinane wahiwahiyalana ainaena amloina tomowa aidiyai, dova pwawati ainaena walata ta'oiwowoli yeha'aha'a. 28 Na hinage utui sailohana mata yamohegomiu.

29‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

Sadisi yadi leta

3 1‘Tausagenawasane tautapwalolowone Sadisi ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Sadisiwone vehabadi, na uwalo,

‘Wasa teina ilaoma towahone ainaena, iya towahone Yaubada Alu'aluwana 7 yo hinage utui 7 ainai himiyamiya. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

‘Yami paihowa bada yahanapuidi'o, na wasamiu yabenalei ebeha mayawahimiu ammiyamiya, na hesi nigele, wuwuna alu'aluwamiu bada himwalowoi'o. 2 Ainaena eno'enowena amtowolo na hava habuluna alimiyai imiyamiya am'abiye mwala'i, na havena maudoina imwalomwalowoi. Yahanapui yami paihowa yagu Yaubada mehenai tupwana nigele hiyadumwalu. 3 Na mwalona ve'itanane hive'itagomiu'o yo ambenalena'o, howahowana amnuwatuwu avivini na amnuwabui, ta ammulita ili'ilimani. Na ebe nigele eno'enowena amyatowolo, howola abo alimiyai yalaowa na aluwamiu yavegavai dova tau'aivavali, na nigele amyahanapui aiteya ahubena ainai yalaowa.

4‘Na tupwamiu Sadisi ainai ami ale'o masemaseledi, howola abo omiu baidaguwao talau ovi'ovi ma'ada ale'o hewahewadi, wuwuna omiu ilowoinanegomiu. 5 Na ebe yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala gabaei omiu hinage ami ale'o hewahewana amli'wadi, na havena yehamiu yawahi bukina ainaena yaho'eho'e vehulu, na hesi ebeha yehamiu mata yawalo mahalavaedi Tamagu mayana tausagenawasao mehediyai, ebeha omiu yagu boda.

6‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

Piladelipiya yadi leta

7‘Tausagenawasane tautapwalolowone Piladelipiya ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Piladelipiyaone vehabadi na uwalo,

‘Wasa teina ilaoma iya masemaselena na moihana ainaena, na hinage iya Deivida yana abaho'e nimanai i'abi'abi avivini, na ebe awa'eda iho'e nigele teya howahowana na igudui, na hinage ebe igudui nigele teya howahowana iho'e. 8 Iya teina yana walomahalava alimiyai iwalo:

‘Yami paihowao bada yahanapuidi'o, na hinage yahanahanapui yami wahiyala tupwana imiyamiya, wuwuna yagu ve'itao ammulimulitaedi, na hinage yehagu nigele amyauvalaei. Eeta amwaha yaho'eya'o mehemiyai na nigele teya howahowana na igudui. **9** Na moiha, hiya Tomodulele yana bodao hi'oyama hiwalo ebeha hiya Yudeya, na hesi nigele. Eeta howola abo yaloinaedi na hilaoma mehemiyai na hipwagogo na maudoidi hihanapui ebeha omiu yavelauwegomiu. **10** Na howola abo hauga vitai imahalava bale'uwai, na tomowa maudoidi itowoidi na omiu hesi mata vitaine ainai ya'ita avivinigomiu wuwuna yagu walo ammulimulitaedi na vehabagu am'alama'i'itaegomiu.

11 ‘Muhamuhana abo yalaowa na hava dova alimiyai imiyamiya am'abi avivinidi na mata nigele yaiya maihane alimiyena iyavaivehulu. **12** Na ebe alimiyena teya Tomodulele iwahiyala gabaei, yaloina na ivelogidi Yaubada yana vada ve'ahihi vehabana, na mata nigele hinage iyalaugabaei, na alimiyai Yaubada yehana yalele, na hinage Yaubada yana dalava yehana yalele, neta Yelusalem vauvauna, howola abo galewaena i'aituluma yagu Yaubada ainaena. Na hinage alimiyai yehagu vauvauna yalele.

13 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

Laodisiya yadi leta

14 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Laodisiya ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Laodisiyaone vehabadi, na uwalo,

‘Wasa teina ilaoma Moiha ainaena iya tauwalo moiha, na hinage iya Yaubada yana paihowao wuwuna, iwalo mahalava alimiyai iwalo:

15 Yami paihowao bada yahanapuidi'o ebeha nigele ala'ala wowoli yo gwagwama. Nuwanuwagu ehebo tupwa ainai ammiyamiya. **16** Na hesi omiu bada ahi'ahipuwai, nigele ala'ala wowoli yo gwagwama yadi tupwai amyamiyamiya. Ainaena awaguwena mata yahowa vehulugomiu. **17** Na omiu amwalo, “Yau wasawasa, na ginauli maudoina howahowagu”, na nigele amyahanapui ebeha omiu bada wewelohe, na atemuyamuyamiu, na hinage mehegibugibumiu na bugebugewamiu. **18** Ta ainaena yavenuwamwauwegomiu na aliguwena goula moiha amgimwala na ainaena amwasawasa, na hinage ale'o hewahewadi amgimwala na amli'wadi na havena mabugebugewamiu amlaulau, na hinage mulamula amgimwala na mehemiyai amhiwaidi na mehemiu himaseleuyo.

19 ‘Na amnuwatuwu avivini ebeha yaiyadiwo omiu yavelauwegomiu, ta yahinahinabodaigomiu neta ya'abiye dumwalugomiu ta amwahiyala na amnuwabui. **20** Na am'ita, yau yami awa'edai yatowotowolo na ya'aigohagoha. Na ebe yaiya owa alinagu ubenalei awa'eda uho'e, mata yaluwuwa na owa na yau tave'au'augelu, na owa baidagu ta'ai yaugogo.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Na ebe yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala gabaei, yatalam
alimiyai na baidaguwao tamiya yagu abamiya wasawasa ainai, dova yau
Tomodulele yawahiyala gabaeine, ta Tamagu yana abamiya wasawasa
ainai baidagu amiyamiyane.
22 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo
tauyemidiwo aidiyai ibenalei.'

Taumiya galewa Yaubada ainai hitapwalolo

4 1 Ginauli teina bada hi'ovi'o na yavinuvinunu, ta ehebo awa'eda
ya'i'itane galewaena ilotaho'e. Na hinage ehebo alinana yabenalei
dova yoguli, iya mwalona yabebenaleiwa, aliguwai iwalowalo iwalo,
'Uhaema na yave'itago hava mata mulitai imahalavane'. 2 Mai'ehebo na
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala yalautowoi, na galewai ehebo towaho
ya'i'itane yana abamiya wasawasa ainai imiyamiya. 3 Na maninane ya'ita
inamanamali dova gaima wasawasa. Na yana abamiya wasawasane
hulele ala'alawana itowolo gwaigwaipileyei. 4 Na abamiyao wasawasadi
adi bagibagili 24 himiya gwaigwaipileyei na abamiya wasawasa aidiyai
babadao hitau 24 himiyamiya ma'adi ale'o hewahewadi na hinage ma'adi
pwaopwaomi wasawasa goula vahudiyai.
5 Na abamiya wasawasane ahi'ahipudiyena tupwana ginauli
himahamahalava, namali na dagugu na tutu. Na hinage abamiya
wasawasa mehenai lampa 7 hi'ala'alahi, hiya neta Yaubada Alu'aluwanao
7. 6 Na abamiya wasawasane mehenai ehebo ginauli inamanamali dova
daumwali namwanamwana ni'u ewanai, ana ita dova vihilo. Na hinage
abamiya wasawasane vahalinai meimeituwa vehopali hitowolo ta'i'iliyei,
na mehedi dageladi yo nuwanuwadi i'oiye mwau. 7 Ehebo meimeituwa
ana ita dova laiyoni, na bwaunane dova bulumakau, na tonuganane
maninane ana ita dova tomowa, na hinage vehopalinane ana ita dova
manihubu iyevayeva. 8 Na ehebo ehebo pepediyao adi bagibagili 6, na
pepediyaone maudoidi aidiyai mehe hi'oiye mwaudi pepedi ewadiyai
yo elauhadiyai. Na hauga maudoina, ahubena yo masigili aidiyai,
hiwaliwali, na hiwalowalo:

'Ve'ahihim, ve'ahihim, ve'ahihim, Bada Yaubada Tauwahiyala alili.
Owa hauga mugai, na hauga teina na hauga ilalaoma aidiyai
umiyamiya.'

9 Taumiya vateyaine yana abamiya wasawasa ainai imiya, na
hauga bagibagilidi meimeituwaone teina hiwaliwali vetuvehae na
hive'ave'ahihiyei, na hinage hi'awa'awa yauwedo ainai. 10 Na hauga
bagibagilidi ebe meimeituwaone hiwaliwali babadaone hitau 24
hipwagogo iya miyamiya vateyaina yana abamiya wasawasane mehenai
na hiwalowalo vetuvehae ainai. Na adi pwaopwaomi wasawasao abamiya
wasawasa mehenai himwauwi aituluwedi na hiwalowalo,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 ‘Owa yama Bada na yama Yaubada, na walo vetuvehae yo ve'ahihi
yo wahiyala ilowoinanego, wuwuna owa ginauli maudoidi
uyemaseledi ubom yamnuwatuwuwena ta wau himiyamiya.’

Peipa youyouna

5 1 Eeta iya abamiya wasawasana ainai imiya na ya'i'itane, na nima
tautuwanaena peipa youyouna i'abi avivini, na lelelelena holanai yo
tuluhanai, na hinage peipane ana hipwaone adi bagibagili 7. 2 Na hinage
ehebo tausagenawasa wahiwahiyalana ya'ita, na alinana mwala'ina
iyogayoga, iwalo, ‘Yaiya ilowoinanei lauhipwane ilivahidi na peipane i'ala?’
3 Na moiha, nigele yaiya teya iyalobai galewai yo bale'uwai yo bale'u
elauhanai ebeha howahowana na lauhipwaone ilivahidi na peipa holana
i'ita. 4 Ainaena yanuwayababa moiha na yadou, wuwuna nigele yaiya
teya howahowana na peipa i'ala na holana i'ita.
5 Eeta babadao aidiyena ehebo aliguwai iwalo, ‘Havena udoudou,
wuwuna laiyonine Yuda ainaena, iya Deivida yana huhuwena bada
Tomodulele iwahiyala gabaena'o, ta iya howahowana na lauhipwane 7
ilivahidi na peipane youyouna i'ala’.
6 Na hinage abamiya wasawasa vahalinai ehebo Lami ya'ita,
meimeituwa vehopali ahi'ahipudiyai itowotowolo, na babadao hinage
ahi'ahipudiyai, na ana ita dova tomowa Lamine hi'oiye mwalowoiya'o. Na
wa'iyanao maudoina 7 na hinage mehenao maudoina 7, hiya mehenaone
Yaubada Alu'aluwanao hitau 7 ivetamaledi bale'u maudoina aidiyai. 7 Na
Lamine ilau ta peipane youyounawa ivai iya abamiya wasawasa ainai
imiyamiya nima tautuwanaena.
8 Na peipanane youyounane ivai na meimeituwao hitau vehopali,
na hinage babadaone hitau 24 Lamiwa mehenai hibe'utalu mayadi
abayepaipaihi, na hinage mayadi gaeba goula namwanamwadi, na
gado'a panena namwanamwana gaeba holadiyai hi'oiye mwaudi na ana
nuwamasele neta Yaubada yana tomowao yadi awanoi.
9 Na wali vauvauna hiwaliyei, hiwalo,
‘Moiha, owa ilowoinanego na peipa youyouna neta uvai, na hinage
ilowoinanego ta ana lauhipwao ulivahidi, wuwuna bada hi'oiye
mwalowoigo'o, na 'wahinamwena tomowa uyemaihadi'o Yaubada
vehabana, hiya bodaone yo alinaone yo huhuwone yo abaloinaone
maudoidi aidiyena. 10 Wuwuna owa u'abiye lowoinanedi ta ebeha
yam abaloina holanai hivetaupwaoli yada Yaubada vehabana, yo
hinage bale'uwai mata hivetauloina.’
11 Na hinage ya'ita na yabenalei tausagenawasao tausani ta tausani,
nigele howahowana tavahili ve'ovidi. Tausagenawasaone abamiya
wasawasane na meimeituwaone na hinage babadaone hitowolo
ta'i'iliyedi, 12 na alinadi mwala'ina yabenalei hiwaliwali, hiwalo,

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Iya Laminane hi'oiye mwalowoiwa howahowana loina yo wasawasa
yo hanapu yo wahiyala yo ve'ahihi yo walo vetuvehae yo hinage
no'o ilobaidi’.
13 Na hinage Yaubada yana yemaselewo ehebo ehebo galewai yo
bale'uwai yo bale'u holanai yo ni'uwai, na hinage yana yemaselewo
tupwa maudoina aidiyena, yabenaledi hiwaliwali, hiwalo:
‘Iya abamiya wasawasa ainai imiyamiya na hinage Lamine baidana
walo vetuvehae yo ve'ahihi yo no'o, yo wahiyala aidiyai imiya
vateyai’.
14 Na meimeituwaone hitau vehopali hiwalo, ‘Moiha’, na hinage
babadaone hibe'utalu, na hipwagopwagogo na hiwalowalo vetuvehaeyei.

Lauhipwaone maudoidi 6 hilivahi gabaedi

6 1 Na Lamine ya'ita lauhipwa ehebo ililivahine lauhipwaowa
aidiyena, na meimeituwaone vehopali aidiyena ehebo alinana
dova tutu yabenalei, iwalo, ‘Ulaoma!’. 2 Eeta yavinuvinunu na ehebo
hosi hewahewana ilaoma, na ana taugelune nimanai gita, na Yaubada
pwaopwaomi wasawasana imomoheine. Na ilau i'aleha ta ebe iwahiyala.
3 Na Lamine lauhipwa bwauna ilivahi, na hinage meimeituwa
bwauna alinana yabenalei iwalo, ‘Ulaoma’. 4 Eeta hinage teya hosi
hawahawawalina ilaoma, na ana taugelune Yaubada wahiyala himohei ta
aleha ivaiyama bale'uwai, na ebe tomowa maudoidi hibom hi'alehauyoidi
ta hiwunuwunuyoidi. Ta elepa ale'aleha mwala'ina imohei.
5 Na Lamine hinage lauhipwa tonugana ilivahi na hinage meimeituwa
tonugana alinana yabenalei iwalo, ‘Ulaoma’. Eeta yavinuvinunu na
ehebo hosi gibagibana ilaoma, ana taugelune nimanai yana sikele ai'ai
vehabana. 6 Na ehebo alina meimeituwaone vehopali ahi'ahipudiyena
yabenalei, iwalo, ‘Aee, kapole vahali mwala'ina: pegapega ana vitai
ehebo neta ahubena ehebo ana maiha na pwalawa ana vitai tonuga neta
ahubena ehebo ana maiha. Na hesi olibe aiwadi yo guleipi oyadi havena
amveyaveyababadi.’
7 Na Lamine hinage lauhipwa vehopalina ilivahi, na hinage meimeituwa
vehopalina alinana yabenalei, iwalo, ‘Ulaoma’. 8 Eeta yavinuvinunu na
ehebo hosi ana ita tupwana hewahewana ilaoma. Na ana taugelune
yehana Mwalowoi na hinage Bwebweso vahalinai imulimulitaei, na
hitau bwauwone loina hivai Yaubada ainaena ebeha tomowa maudoidi
himutudi alehaena yo vahaliyena yo asiyebwaena yo hinage lagulagu
manimaninidi aidiyena, na nigele ebeha tomowa maudoidi himutudi, na
hesi bale'u maudoina ainaena boda tawahei adi bagibagili vehopali, na
aidiyena mata ehebo boda maudoidi himutudi, na boda tonuga hitupwa.
9 Na hinage Laminane lauhipwa 5 ilivahi, na Yaubada yana
abapwaoli elauhanai yana tamowao alu'aluwadi ya'itadi, hiya mwalona

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bale'uwai Yaubada yana walo ana tauwalo moiha namwanamwadi,
na teina vehabana tomowa hive'alehaedi na hi'oiye mwalowoidine.
10 Na alu'aluwaone alinadi mwala'inaena hiyogayoga, hiwalo, 'Bada
Tauwahiyala moiha na ve'ave'ahihim, aiteya hauga ainai mata ama
tau'oiye mwalowoiwone bale'uwai ulauvetalaedi na uyemahaidine'.
11 Eeta adi ale'o hewahewadi imohedi, na iwalo ta hauga ubwa'ubwana
hi'aiyawasi, ana higa tupwadi hinage yadi taliya taupaihowao yo
tahidiyao taumiya bale'u hi'oiye mwalowoidi, ta dova mwalona hiya
himwamwalowoiwa Yaubada yana paihowa vehabana ta adi vahivahili
howahowadi na abo Yaubada taumiya bale'u iyemaihadi.
12 Na Lamine hinage ya'ita lauhipwa 6 ilivahi na mwani'ini'i mwala'ina
isagena, na mahana iguguyou, ana ita dova walata dubina, na hinage
wai'ena ana ita maudoina hawahawawalina 'wahina dova. 13 Na utuiwone
galewaena hibe'uma, dova ebe aiwa ainona yaumai wahiwahiyalana
itowa ta ainonaone hiholuholu.
14 Na galewa ya'ita dova peipa iyou ta isawali, na oya ehebo ehebo yo
bwanabwanao himiya geyo'awa vali tupwa aidiyai.
15 Na bale'u adi tauwasawasao yo tauloinao yo aleha adi babadao yo
wasawasao yo tauwahiyalao, yo hinage tomowa mohili yo taupaihowao,
maudoidi hidena oyai, na duluva yo gaima aidiyai hi'aidawani. 16 Eena
hiyoga gaima yo oya aidiyai, hiwalo, 'Ambe'uma ewamaiyai, ta ebe
havena iya abamiya wasawasa ainai imiyamiyane i'ita'itagai, na hinage
Lamine yana modi'ini ainaena.
17 'Wuwuna Yaubada na Lamine yadi modi'ini ana ahubena mwala'ina
bada imahalavama'o, na nigele teya yaiya howahowana na iwahiyala
gabaedi.'

Isileli manidiyai Yaubada ana ve'ive'ilala hi'oiye patu

7 1 Ginauli teina tuluhanai tausagenawasa vehopali
ya'i'itadine hitowotowolo bale'u tupwanao vehopali aidiyai.
Tausagenawasawone yaumai mehena adi bagibagili vehopali hi'abi'abi
avivinidi ta ebeha havena bale'u yo ni'u yo aiwa aidiyai hitowatowa.
2 Yaubada italam na ebeha tausagenawasaone bale'u yo ni'u hi'abiye
yababadi. Na ehebo hinage tausagenawasa ya'ita mahana yana
abapoetaohaniyena ilaolaoma na nimanai Yaubada miyamiya vateyaina
ana ve'ive'ilala. Tausaganawasanane iyoga tausagenawasaone vehopaline
aidiyai, 3 iwalo, 'Havena bale'u yo ni'u yo aiwao am'abi'abiye yababadi
ana higa yada Yaubada yana taupaihowao adi ve'ive'ilala tamwauwi
manidiyai'.
4 Eeta ve'ive'ilalane himwauwi tupwana Isileli manidiyai, na mulitai
Isileliwone adi bagibagili yabenaledi, neta 144,000 maudoina, neta Isileli
huhu aidiyena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Huhu Yuda aidiyena tomowa adi bagibagili neta 12,000 manidiyai
himwauwidi, na Lubeni 12,000, na Gada 12,000, 6 hinage Ase 12,000, na
Napitalai 12,000, na Manasa 12,000, 7 hinage Simiyoni 12,000, na Livai
12,000, na Aisake 12,000, 8 hinage Sebuloni 12,000, na Yosepa 12,000,
na hinage Beniyamina 12,000.

Boda mwala'i ali'alilina

9 Mulitai, yavinuvinunu na boda imwala'i alilina ya'i'itadine, nigele
aivahili. Tomowaone abaloina ehebo ehebo aidiyena, na huhu ehebo
ehebo aidiyena, na boda ehebo ehebo aidiyena, na alinao ehebo ehebo
aidiyena, maudoidi abamiya wasawasa mehenai na hinage Lami mehenai
hitowotowolo na adi ale'o hewahewadi, na labulabu luguna hi'abi
avivinidi, 10 na alinadi mwala'inaena hiyogayoga, hiwalo, 'Ada livahi
yada Yaubada ainai, iya abamiya wasawasa ainai imiyamiya, na hinage
Laminane ainai'.
11 Na tausagenawasaone abamiya wasawasanane yo hinage babadaone
yo meimeituwaone vehopali hitowolo gwaigwaipileyedi, na maudoidi
hibe'utalu na Yaubada ainai hipwagopwagogo ta mehenai hiwalowalo
vetuvehae, 12 hiwalo, 'Moiha, yada Yaubada ainai tano'o, yo ta'awa
wasawasaei yo hanapu yo awayauwedo yo ve'ahihi yo wahiyala himiya
vateyai ainai. Moiha!'
13 Na babadaone aidiyena ehebo ipanivila aliguwai, iwalo, 'Yaiyadiwo
teina ma'adi ale'o hewahewadi? Na havaena hilalaomane?'
14 Na ainai yawalo, 'Taubada owa uhanahanapuidi, yau nigele'. Na
iwalo aliguwai, iwalo, 'Teina tomowaone bale'u muyana mwala'ina
hive'alo, na adi ale'owone Lamine 'wahinanaena hiuwadi ta hihehewane.
15 Neta wuwuna Yaubada yana abamiya wasawasa mehenai himiyamiya,
na ahubena yo boniyai aidiyai yana paihowao hipaipaihowaidi yana
vada ve'ahihi holanai. Na hinage Yaubada yana abamiya wasawasa ainai
imimiya, iya i'ita'ita avivinidi. 16 Nigele mata hiyavahaliuyo yo gadodi
hiyamaguniuyo, na nigele mata mahana yo hava ala'alawowolina ainaena
hiyamuyauyo. 17 Wuwuna Lamine, iya abamiya wasawasa holanai
imiyamiya, iya adi tau'ita aviviniyede, eeta iya imugaiyedi bidala aidiyai,
yawahidi vehabana, na Yaubada mata mehelinodi iba'ilivehuludi.'

Lauhipwa sebenina vehabana

8 1 Na Lamine lauhipwa sebenina ililivahine mahana ana hawahawaga
tupwana holanai, nigele teya hinage ta'eta'e yo dagugu
yayabenalei galewai. 2 Na mulitai tausagenawasaone 7 Yaubada mehenai
hitowotowolo ya'itadi na Yaubada yadi yoguli ehebo ehebo imohedi.
3 Na hinage ehebo tausagenawasa mayana gaeba goula ilaoma, na
abapwaoli mehenai itowolo. Na abapwaoline goulane Yaubada yana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abamiya wasawasa vahalinai. Na Yaubada gaeba goulane i'oiye mwau gado'a ainaena, na tausagenawasane imohei. Eeta tausagenawasane abapwaoline ainai imwauwi na igabu ta panenane Yaubada yana tomowao ve'ave'ahihidi yadi awanoi baidana ivilai ta ihahaene Yaubada mehenai.

4 Na gado'a gaebana i'abi avivini na Yaubada mehenai itowotowolo ta awanoi yo gado'a asuna baidana hihaehae. 5 Na tausagenawasane gaeba a'avana ivai, na abapwaoline ainaena aiwa ala'alahina ivai, ta gaebane i'oiye mwau, na igabaei aituluwei bale'uwai, na tenem ainai namali yo tutu yo tupwadi dagugu mwala'idi na hinage mwani'ini'i himahalava.

Yoguli hiyuvidi

6 Eeta tausagenawasaone 7 yadi yoguli hi'abi avivinidi habi yuvidi.

7 Na ehebo yana yoguli iyuvi na 'wesu ana ita vagana i'aitulu dova aisi poupouwana, na hinage aiwa ala'alahina 'wahina baidana hiholuholuma bale'uwai. Ebe bale'u maudoina tawahei tonuga, ehebo tupwa i'alahi na tupwa bwau nigele. Na tupwanane i'ala'alahine ainai aiwa yo awahi maudoina i'ala ve'ovidi.

8 Eena tausagenawasa bwauna, yana yoguli iyuvi, na ehebo ginauli ana ita dova oya mwala'ina i'ala hawawali na ni'uwai higabaei. 9 Na ebe ni'u maudoina tawahei tonuga, ehebo aidiyena iyemala 'wahina, na bwau namwanamwadi. Na ni'une iyemala 'wahina ta yama na ginauli maudoidi himwalowoi na waga maudoidi ainai hilotalotalo'ene.

10 Na tausagenawasa tonugana yana yoguli iyuvi, na utui mwala'ina i'ala'alahi ana ita dova wodam galewaena ibe'uma, ta bale'une wahei tonugaei na ehebo waheine ainai utuine ibebe'une ta bwahinao yo bidalanao maudoina hi'abele gogoidine. 11 Utuinane yehana ‘Abele’, na ebe tomowa bagibagilidi bwahine abe'abelena ainaena hinuma mata himwalowoi.

12 Hinage tausagenawasa vehopalina yana yoguli iyuvi na mahana tupwa ehebo iguguyou na tupwa bwau namwanamwadi, na hinage wai'ena tupwa ehebo iguguyou na tupwa bwau namwanamwadi, na hinage utuiwone ebe tawaheidi tupwa tonuga aidiyai, tupwa ehebo ana utuiwo higuguyou, na tupwa bwau aidiyai himasemasele. Na ahubena maudoina ana wahei tonuga, ehebo hauga guguyou na bwau namwanamwadi. Dova hinage boniyai ehebo hauga guguyou, na bwau namwanamwadi.

13 Eena yavinuvinunu ta manihubu mwala'ina iyevayeva galewai ya'i'itane, na alinana mwala'ina yabenalei iwalo, ‘Vitai, vitai, vitai, omiu bale'u ana taumiyao, wuwuna ebe tausagenawasao tonuga hinage yoguli tonuga hiyuvidi, mata vitai mwala'ina imahalava alimiyai’.

9 1 Hinage tausagenawasa paibina yana yoguli iyuvi, na ehebo utui ya'i'itane galewaena ibe'uma bale'uwai, na utuine guda

mwala'ina ana abaho'e ivai, 2 na gudanane ihoho'ene, na holanaena asu
imahamahalavama, dova guguyou mwala'ina, ta mahana iguguyou, na
hinage bale'u maudoina iguguyou asunane ainaena.
3 Na asune holanaena mwaimwai'e'e hi'ai'aituluma bale'uwai, na
yadi wahiyala hilobai dova ilamgigina yadi wahiyala, 4 na hinage
Yaubada i'auhidi ta havena awahi hi'abi'abiye yababadi, yo aiwa, yo
hinage ai'ai ini'inidi, na hesi tomowaone hibom nigele Yaubada ana
ve'ive'ilala manidiyai iyamiyamiya hiya hesi hi'abiye yababadi. 5 Na
mwaimwai'e'ewone nigele adi talam na tomowa hiyemwalowoidi, na
hesi muya himohedi wai'ena 5 aidiyai. Na muyaone mwala'idi, dova
ilamgigina yadi awa alahi.
6 Na wai'enaone aidiyai taumuyaone mwalowoi hilau'amumuwei, na
hesi nigele mata hiyamwalowoi, wuwuna mwalowoi ana amwaha hibeha
ahayai. 7 Na mwaimwai'e'ewone adi ita dova hosi atu'atububunidi aleha
vehabana, na vahudiyai dova pwaopwaomi goula himwauwidi, na manidi
dova tomowa manidi, 8 na hinage vahudi daodaodi dova waiwaihiu, na
saladi dova laiyoni saladi. 9 Na nuwanuwadi hilau au'auhidi ana ita dova
pwawati aidiyena. Na pepediyaone yadi dagugu dova hosi bagibagilidi
mayadi waga niuniuli hisagesagena aleha ainai. 10 Na hinage mawulidi,
dova ilamgigina wulidi, wuwuna wulidiyena howahowana tomowa
hiwomalidi, na wai'ena 5 aidiyai himuyamuya. 11 Na hinage mayadi
tauloina, iya tausagenawasa gudane ana tau'ita avivini, na yehana Hibulu
alinadiyena hiwalo, 'Abadoni', na alina Gilisi hiwalo, 'Apoliyoni', na ana
nuwamasele neta 'Tauveyababa'. 12 Na vitai ehebo i'ovi'o, na howola vitai
bwau hilalaoma.
13 Na tausagenawasa sikisina yana yoguli iyuvi, na ehebo alina
yabenalei ilalaomane abapwaoli tupwa vehopali aidiyena, abapwaoline
goulane Yaubada mehenai itowotowolo. 14 Na alinane iwalo
tausagenawasa sikisinane mayana yoguli ainai, 'Tausagenawasa hitau
vehopali paipaidi bwahi mwala'ina yehana Yupeletisi ainai ulivahidi,
na hilau'. 15 Eeta tausagenawasa vehopaliwone ilivahidi ta hilalaune,
wuwuna Yaubada i'atububunidi'o yadi ahubena, yo wai'ena, yo bolimai ta
ebe tomowa bagibagilidi hi'oiye mwalowoidi. Na ebe tomowa maudoina
bale'uwai tawahei boda tonuga, mata boda ehebo hi'oiye mwalowoidi.
16 Na tau'alehaone yadi bodao adi vahivahili yabenalei ebeha 200
miliyoni, maudoidi hosi ainaena hisagesagena. 17 Na teina eno'ita'ita
ainai hosiwone ya'i'itadine, na adi taugeluwone ma'adi lau'au'auhi
nuwanuwadiyai himwauwidi, tupwadi hawahawawalidi na tupwadi
ala'alawadi na tupwadi yogeyogedi. Na hosiwone ulu'uludi dova laiyoni
ulu'uludi, na aiwa ala'alahawawalidi yo asu yo gaima ala'alawowolidi
awadiyena himahamahalava. 18 Eeta boda tonuga bale'uwai hive'ahadi,
ta boda ehebo hi'oiye mwalowoidine, teina ginauli tonugaone aidiyena.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Neta aiwa ala'alahawawalina yo asu yo gaima ala'alawowolidi,
awadiyena himahamahalava. 19 Wuwuna hosiwone yadi wahiyala
awadiyai yo wulidiyai himiyamiya, na wulidine dova weso ma'awadi, na
aidiyena tomowa hi'abi'abiye muyadi.
20 Na tomowaone maudoidi nigele hiyamwalowoi ginauliwone
teina yababadine aidiyena. Wuwuna hava ibom hipapaihowaidiwa
nigele hiyata'wata'wataedi. Na hesi hi'abi avivini mwala'ina na
hipwagopwagogo aidiyai. Ginauliwone dova alu'aluwa yababadi yo
aiwa tagitagi goula yo siliba yo kopa yo gaima yo aiwa. Teina aiwa
tagitagiwone nigele howahowadi na hivinunu yo hibenali yo hilowouhi.
21 Na hinage tomowaone nigele hiyanuwanuwabui oiyemwalowoi yo oba
yo mehe'ayo yo aivavali aidiyena.

Tausagenawasa ehebo mayana peipa habuluna youyouna

10 1 Ehebo hinage tausagenawasa wahiwahiyalana galewaena
i'ai'aituluma ya'ita yaloviyena ihumauyoi, na ulu'ulunai
hulele itowolo ta'i'iliyei, na manina dova mahana, na aena dova aiwa
ala'alahina. 2 Tausagenawasanane nimanai peipa youyouna habuluna
i'abi avivini na ala'alavateyaina, na i'aituluma ae tautuwana ni'uwai
iwutuwei, na ae eha'ehana bale'uwai. 3 Na alinana mwala'ina iyoga ana
benali dova laiyoni iyogayoga. Eeta yana yoga i'ovi na tutu adi bagibagili
7 yana yoga hiyeyemaihane. 4 Tutuwone alinadi yabenaledi ta ebeha
yaleledi, na galewaena alina yabenalei iwalo, 'Tutu alinadi hitau 7 bada
ubenaledi'o udawanidi, na havena ulelelelledi'.
5 Eeta tausagenawasane ibom ya'i'itawa ni'u yo bale'u aidiyai
itowotowolowa, nima tautuwana i'abihini galewai, 6 na i'awa Tamada
Yaubada yehanaena iya miyamiya vateyaina, na hinage iya galewa
maudoina, yo bale'u maudoina yo hinage ni'u yo ginauli maudoidi
holadiyai, adi tauyemasele. Na tausagenawasanane iwalo, 'Bada hauga
i'ahubali'o. 7 Ta mata tausagenawasa sebenina yana yoguli iyuvi na
Yaubada yana nuwatuwu dawadawanidi maudoidi ive'ovidi, hava yana
taupaihowao hiya neta tauwalo mahalavao mwalona aidiyai iwalo
mahalavaedi'o'.
8 Na alinawa galewaena yabenale mugaiyeiwa hinage aliguwai iwalo,
"Ulau peipa youyouna ala'alana tausagenawasane itowotowolo ni'uwai
yo bale'uwai nimanaena uvai." 9 Eeta yalau tausagenawasane ainai
peipa youyouna habuluna ya'awa noiyeine. Ta peipa youyouna habuluna
imohegau na aliguwai iwalo, 'Inamwanamwa, uvai, u'ai. Na haugana
utonoli, howola ana abele diyamwai ulautowoi, na hesi awamwai ana
amna gawawalina, dova mwagagau'. 10 Eeta peipa youyouna habuluna
yavai ya'ai, na awaguwai ana amna igawawali, dova mwagagau, na hesi
yatonoli na diyaguwai yalautowoi i'abele alili.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Na hinage aliguwai iwalo, ‘Owa mata Yaubada yana walowone bodao
yo abaloinao yo alinao yo tauwasawasao vehabadi uwalo mahalavauyow
edi’.

Yaubada ana tauwalo moiha bwau

11 1 Mulitai ai'aiwa ehebo imohegau dova abalive, na aliguwai
iwalo, ‘Utowolo na Yaubada yana vada ve'ahihi yo abapwaoli
uliveidi, na tautapwalolowone holanai uvahilidi. 2 Na hesi vada ve'ahihi
mwala'ina tuluhanai havena ulivelivei, wuwuna tuluhanane neta taumiya
ganamuli vehabadi, hiya neta nigele Yudeya, mata aediyena Yaubada
yana dalava ve'ave'ahihina hiwutuye bi'ibi'idi wai'ena 42 holadiyai. 3 Na
tauwalo moiha bwau mata yavetamaledi na ala'alawowoli yamohedi ta
hiwalo mahalava, adi ale'o dova hiwahiwape adi ale'o, na Yaubada yana
walo hiwalowei ahubena 1260 holadiyai.’
4 Tauwalo moihaone neta aiwa olibe bwau na masele abamwauwina
bwau hitowotowolone bale'u ana Badane mehenai. 5 Na ebe yaiya
itowoi na ive'aleha tauwalo moihaone aidiyai, aiwa ala'alahawawalina
awadiyena imahalava na adi alehaone hiveyababadi, na hi'oi'oiye
mwalowoidi.
6 Hitau bwau teina mayadi wahiyala ta hauganane ainai Yaubada yana
walo hiwalowalowei, howahowana 'wesu galewaena higudui. Hinage
mayadi wahiyala bwahi yo bidala aidiyai, ta hiyemala 'wahina. Hinage
mayadi wahiyala vitai vaganavagana yo muyamuya vehabadi, ta ebe
aiteya hauga nuwanuwadi vitaiwone himahalava mata himahalava.
7 Eeta tauwalo moiha bwauwone yadi walo tomowa aidiyai i'ovi,
na mata lagulagu manimaninina ehebo guda mwala'ina ainaena
imahalava, ta i'aleha tauwalo moihaone baidanao, na iwahiyala ta
i'oiye mwalowoidi. 8 Na mwalomwalowoidi hi'eno'eno maseleyai dalava
mwala'ina ainai. Dalavanane mwalona yada Bada ainai hive'abahi, na
walo dawaniyena yehana himwauwi hiwalo, Sodoma, bo Itipita.
9 Tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, boda, huhuwo yo alinao yo
abaloinao aidiyena, eeta taumwalowoiwone hivinuvinuidi ahubena
tonuga na tupwana aidiyai. Na taumwalowoiwowa adi mwau magaiyai
hilaugagayowedi. 10 Na taumiya bale'u hiyaliyaya tauwalo moiha
bwauwone yadi mwalowoi vehabana, ta hiyemahuli, na velau himohe
ehebo ehebo aidiyai, wuwuna tauwalo mahalava bwauwone muya
mwala'ina taumiya bale'u aidiyai hivaiyama.
11 Eeta ahubena tonuga na tupwana hi'ovi, na Yaubada yawahi imohedi,
ta hitowolouyo, na tomowa bagibagilidi hi'itadi, ta himeheuhi mwala'ina.
12 Na tauwalo mahalava bwauwone alina galewaena hibenalei, aidiyai
iwalo, ‘Amhaema teinai’. Eeta yaloyaloviyena hihahaene, na adi alehaowa
hivinuvinunuidi. 13 Hauganane tenem ainai mwani'ini'i mwala'ina

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

isagena, na dalava mwala'ina ana biliutuhi teni aidiyena ehebo tupwa ilolo'ene, ta tomowa adi bagibagili 7 tausani himwalowoi mwani'ini'ine ainaena. Na tomowaowa himiyamiyane himeheuhi mwala'ina, na Yaubada galewai hino'owei.

14 Na muya bwauna bada i'ovi'o, na tonugana muhamuhana imahalava.

Yoguli sebenina

15 Eeta tausagenawasa sebenina yana yoguli iyuvi, na galewaena alina mwala'ina hiwalo, 'Bada mayana Besinana teina hauga yadi ala'alawowoli ta hiloina bale'u yana abaloina maudoina aidiyai, na yana loinane mata nigele yana aba'ovi.'

16 Na babadao hitau 24 Yaubada mehenai himiyamiyawa yadi abamiya wasawasa aidiyena, hibe'u aitulu na ainai hipwagopwagogo na hino'owei, 17 hiwalo,

> 'Yama Bada Yaubada tauwahiyala moiha, owa umiyamiya, wau yo mwalona aidiyai, awayauwedo alimwai, wuwuna yam wahiyala mwala'ina u'abiye mahalava, eeta uvetuwuni uloina.
> 18 Hiya taumiya ganamuli himodi'ini moiha, na hesi yam hauga lauvetala ana hauga imahalava'o ta taumwalowoi hitowolo na uloinaedi yo yam tauwalo mahalavao adi maiha umohedi yo yam tomowa maudoidi adi maiha umohedi, hiya mwala'idi yo hiya habuhabuludi aidiyai, wuwuna hiya am tauve'ahihiwo. Na hesi bale'u ana tau'abiye yababao owa uveyababadi.'

19 Ainaena Yaubada yana vada ve'ahihi galewai iho'e, ta Dedewaga Ve'ahihi vada ve'ahihi holanai, ya'ita. Na namali yo dagugu yo tutu igoha, yo mwani'ini'i isagena, yo 'wesu patupatuna dova aisi italu.

Waihiu na lagulagu ulu'ulunao 7

12 1 Na galewai abanuwapwanopwano mwala'ina imahalava, neta waihiu ehebo ana ale'o dova mahana, na wai'ena aena elauhanai, na vahuna ana pwaopwaomi wasawasa neta utui 12 hi'ala'alahi. 2 Na waihiunane hiuhiumana na muya mwala'ina isidasida habi labalaba.

3 Hinage ehebo abanuwapwanopwano galewai imahalava, neta weso mwala'ina hawahawawalina, na ulu'uluna adi bagibagili 7 yo wa'iyanao adi bagibagili 10, na ulu'ulunao 7 aidiyai pwaopwaomi wasawasa himiyamiya. 4 Na wulinaena utui bagibagilidi iniulidi na igabaedi bale'uwai. Ebe utui maudoina tawahei boda tonuga aidiyena, ehebo boda bada igabaedi'o, na bwau hitupwa. Na weso hawahawawalina waihiu mehenai itowotowolo, ta ebe ilabalaba, gamanane i'ai. 5 Eeta waihiuwa ilabalaba, ta towahona, iya ebeha tupwa maudoina adi tauloina wahiwahiyalana dova pwawati yana wahiyala, na gamanane Yaubada i'abivai ibom yana abamiya wasawasa ainai. 6 Na waihiuwa balabala

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

awawai idena. Tenem ainai waihiune yana abamiya Yaubada i'atububuni, na ainai i'ita avivini ahubena adi bagibagili 1,260 aidiyai.

7 Ainaena galewai aleha imahalava. Alehanane ainai Maikeli mayana tausagenawasao na wesowa hawahawawalina mayana tausagenawasao hi'aleha. 8 Eeta wesowa mayana tausagenawasao nigele howahowana na hiwahiyala Maikeli mayana bodao aidiyai, eeta wesonane mayana tausagenawasao galewaena hi'abi avivinidi ta higabae aituluwedi. 9 Wesonane hawahawalina na mwala'ina, iya weso miyamiyana yehana Tomodulele, bo Seitani, iya bale'u ana tau'oyama. Iya mayana tausagenawasao maudoidi bale'uwai higabae aituluwedi.

10 Na mulitai galewaena alina mwala'ina yabenalei, iwalo, 'Teina hauga Yaubada yana wahiyalaena iloinaegita, yo ilivahigita. Na hinage ada Besinana ivetauloina alidai, wuwuna tahidao adi tauve'ewa, iya mwalona ahubena yo boniyai Yaubada mehenai itowotowolo na ive'eve'ewaidi, bada galewaena higabae aituluwena'o. 11 Na tahidaone moiha yawahidi hitalamwedi ta Besinana vehabana himwalowoi, wuwuna Tomodulele baidadi hi'ale'aleha ta hiwahiyala. Na yadi wahiyalane Lami 'wahinanaena, hinage yadi walomahalavane Lami vehabana.

12 'Eeta omiu taumiya galewa maudoimiu amyaliyaya, na hesi omiu bale'u yo ni'u ana taumiyao vitai mwala'ina alimiyai, wuwuna Tomodulele bada i'aitulu'o alimiyai mayana manini, ta ihanapuiya'o ebeha yana hauga iu'iuna ta'i imiyamiya.'

13 Tenem ainai weso hawahawawalinawa inuwamasele ebeha bada bale'uwai higabae aituluwena'o, eeta iheusili waihiuwa, iya gamawa ana taulabahiwa. 14 Waihiunane manihubu mwala'ina peipanao Yaubada imohei, ta ainaena iyeva yana tupwai balabala awawai, na nemai Yaubada i'ita avivini bolimai tonuga na tupwana aidiyai, ta ebe havena wesone i'abi'abitovoi. 15 Hinage wesone awanaena we'aha isagena dova abaita waihiune dagelanaena, ebeha waihiune ilibai. 16 Na bale'u waihiuwa ihagui, wuwuna bale'unane ilotaho'e na bwahi maudoina wesowa awanaenawa itotonoline. 17 Eeta wesone imodi'ini moiha waihiune ainai, ta ilau waihiune yana huhu i'alehaidi, hiya neta Yaubada yana walo ana tautuluhahegoyao, yo Yeisu ana tauwalo moihao. 18 Na wesowa hawahawawalinawa le'awai itowotowolo.

Lagulagu bwau

13 1 Yavinuvinunu na ehebo lagulagu ya'ita ihaema ni'uwena, na wa'iyanao adi bagibagili 10, na ulu'uluna adi bagibagili 7 na wa'iyanao maudoina ma'adi pwaopwaomi wasawasa, na ulu'ulunaone aidiyai Yaubada ana walo hinali hileledi. 2 Na lagulagune ya'i'itane ana ita dova simai mwala'ina, na aena adi ita dova hagwai aedi, na awana dova laiyoni awadi. Eena wesowa iya hawahawawalinawa ibom yana

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wahiyala lagulagune ni'uwenane imohei, na hinage yana abamiya wasawasa yo yana loina mwala'ina imohei.

3 Na lagulagune ni'uwenane ulu'uluna ehebo ana ita dova silasilahena, na bada mwalowoiyena inamwanamwauyo'o. Na tenem ainai taumiya bale'u maudoidi nuwadi hipwanopwano mwala'ina, na lagulagune ni'uwenane himulimulitaei. 4 Na hinage tomowa maudoina weso hawahawalina ainai hipwagopwagogo, wuwuna bada loina imohena'o lagulaguwa ni'uwenane ainai. Na hinage lagulagu ni'uwenane ainai hipwagopwagogo, hiwalo, 'Nigele teya yaiya yana wahiyala lagulagune teina dova ta ebe hi'alehai'.

5 Na lagulagunane bada talam ivaiya'o Yaubada ainaena ta iwalo haehae na i'abi'abitalawahiyei, na hinage mayana loina wai'ena 42 holanai. 6 Na lagulagunane ivetuwuni ta Yaubada i'awa yababaei, yehana yo yana dalava yo galewa ana taumiyao i'awa yabayababaedi.

7 Na hinage talam ivai ebeha Yaubada yana tomowao i'alehaidi na iwahiyala, na hinage mayana loina bodao bagibagilididi aidiyai, na huhuwao yo alina bagibagilidi aidiyai, yo abaloina bagibagilidi aidiyai. 8 Na taumiya bale'u maudoina howola abo ainai hipwagogo, hiya neta nigele yehadi hiyamiyamiya yawahi bukina holanai, bukinane Lamine hiyeyemwalowoine bukina, wuwuna bukine holanai mwalona nigele yehadi hiyalele mugaiyedi abo mulitai bale'u iyeyemaselene.

9 Ainaena ebe yaiya matalinana walo teina ibenalei, wuwuna,

10 'Ebe yaiya hi'abi avivini, mata hi'abi avivini ta'i, na hinage yaiya ebe elepa ale'alehaena hi'oiye mwalowoi mata hi'oiye mwalowoi ta'i'.

Walo teina ainaena howahowana Yaubada yana tomowao hiyemidiyei na hi'aipate wahiwahiyala.

11 Hinage lagulagu bwauna ya'ita bale'uwena imahalava na wa'iyanao bwau dova lami wa'iyanao, na i'au'aubabada dova wesowa hawahawawalinawa alinanane. 12 Na lagulaguwa ni'uwenane yana wahiyala maudoina lagulagune bwaunane imohei ta ebeha ibom iloina, ta lagulagune ni'uwenane i'ita'ita mohilei. Eeta lagulagune bwaunane taumiya bale'u maudoina iloinaedi, na lagulaguwa ni'uwenane ainai hipwagopwagogo, iya mwalona ulu'ulunawa isilahe na inanamwanamwauyone. 13 Na hinage ve'ive'ilala mwala'idi ipaihowaidi, dova aiwa ala'ala hawahawawalina ipaihowai ta galewaena ibe'u bale'uwai tomowa mehediyai. 14 Na bada talam ivaiya'o ta Yaubada ainaena ebe lagulaguwa ni'uwenane mehenai ve'ive'ilala ipaihowaidi, ta ainaena taumiya bale'u maudoidi i'oyamaedi. Eeta yana oyamaena aidiyai iwalo, 'Aiwa tagitagi ehebo amtagi, ta ana ita dova lagulagune iya elepa ale'alehaena isisilahewa, na inanamwanamwauyone'.

15 Eeta hitagi na lagulagune bwaunane teina mayana wahiyala ainaena aiwa tagitagiwa ana ita dova lagulaguwa mugamugainawa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yawahina imohei ta howahowana i'aubabada, na iloina ta ebe yaiyadiwo tomowa nigele ainai hiyapwagogo mwalowoi hilobai. 16 Na hinage maudoidi iloinaedi, habuhabuludi yo mwalamwala'idi na wasawasao yo wewelohewo, na hinage tautaubadao, yo tomowa mohili yo taupaihowao, ta nima tautuwadiyai na ulu'uludiyai ana ve'ive'ilala himwauwi, 17 na aidiyai loina yaiyaina imwauwi neta hiya ebe ve'ive'ilalanane nigele aidiyai, havena hinage hivegivegimwala, bo higimwagimwala, Na lagulagunane ana ve'ive'ilalane teina yehana yo ana numela. 18 Na ana nuwamasele imiyamiya ebe yaiya mayana nuwamasele lagulagunane ana numela ivahililobai, neta ehebo towaho yehana 666.

Taulivahi yana tomowao yadi wali

14 1 Hinage yavinuvinunu, na Lami ya'ita oya Saiyoni ewanai itowotowolo, na tomowa hitau 144 tausani baidanao, hiya neta Lamine yehana yo hinage Tamana yehana manidiyai hileledi'o. 2 Eena galewaena alina ehebo yabenalei dova bwahi daguguna, na hinage dova tutu daguguna. Na alinane yabenalei dova tomowa mayadi ai'opi'opi higohagoha adi benali namwanamwadi.

3 Na tomowaone abamiya wasawasa mehenai hitowolo, neta meimeituwa vehopali na babadaone mehediyai, na wali vauvauna hiwaliwaliyei. Na walinane nigele teya yaiya howahowana ihanapui, bada ta'i hiya bodadine hitau 144 tausani howahowadi, na hesi hibom taumiya bale'u Yaubada bada igimwalaidi'o.

4 Na towatowahowone hiya nigele lauhapuli waiwaihiu baidadiyao hiyapaihowai, wuwuna hiya nuwanuwapuyodi, na hesi Lami himulitaei ili'ilimani, ebe havaidova ilalau. Hiya bada Yaubada igimwala mugaiyedi'o tomowa aidiyena, hiya neta Yaubada na Lami yadi lau'eli mugamugaina. 5 Hiya nigele teya oyama awadiyena, yo nigele teya lauhapuli aidiyai.

Tausagenawasa tonuga yadi wasa

6 Hinage ehebo tausagenawasa ya'ita ewaena iyevayeva, ilaoma wasa namwanamwana miyamiya vateyaina habi walomahalavaeina taumiya bale'u aidiyai, neta abaloinao yo huhu yo alina ehebo ehebo yo boda ehebo ehebo aidiyai. 7 Na tauwagenawasanane alinana mwala'ina iwalo,

> 'Yaubada ammeheuhei na amwalo vetuvehaeyei, wuwuna yana hauga lauvetala bada imahalava'o, iya galewa yo bale'u yo ni'u, yo hinage bwahi bidala adi tauyemasele ainaena mehenai aemiu amyoudi na ampwagogo'.

8 Na tausagenawasa bwauna imulitaenama na iyoga, iwalo,

> 'Babiloni bada ibe'u'o, bada ibe'u'o, dalavanane yana mumugaena boda maudoidi ivenumadi, mumuganane neta tauda ana nuwalele mumuga yababana vehabana'.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Tausagenawasa bwauwone tuluhadiyena ehebo hinage imulitaedima, na
tausagenawasanane iya hinage iyoga alinana mwala'ina, iwalo,
‘Ebe yaiyadiwo lagulagune yo yana aiwa tagitagi aidiyai hipwagogo,
na adi ve'ive'ilala manidiyai bo nimadiyai, 10 hiya Yaubada yana
waini wahiwahiyalana mata hinuma, na waininane neta Yaubada
yana manini moiha bada ihiwaiya'o modi'ini vedina ainai. Na
hinage aiwa ala'alahawawalina yo gaima ala'alawolidi tomowaone
taudiyai mata hilautowoi, Yaubada yana tausagenawasao yo
Lami mehediyai. 11 Na adi muya neta aiwane asuna ihaehae
vateyai, na nigele yana aba'ovi. Na nigele teya yadi aiyawasi
ahubena yo boniyai aidiyai wuwuna tomowaone hiya lagulagune
mayana aiwa tagitagi ana tautapwalolowo, na ana ve'ive'ilala adi
tauvaiwo.’
12 Walo teina ainaena Yaubada yana tomowao hi'alama'i'ita, hiya yana
loina ana taumulitao na Yeisu ana tauyemidiwo.
13 Hinage galewaena alinana yabenalei iwalo, ‘Teina uleledi, ebe
yaiyadiwo yada Bada ana tauyemidiwo teina haugane talaulaune, hiya
himwalowoi mata hiyaliyaya’.
Na Alu'aluwa Ve'ahihi hinage iwalo, ‘Moiha mata hiyaliyaya, wuwuna
mata hi'aiyawasi yadi paihowa wahiyala ainaena, na yadi paihowa
maihana mata hilobai’.

Bale'u ana laulau'eli

14 Yavinuvinunu na yaloyalovi hewahewana ya'ita, na yaloyalovinane
ainai dova Towaho Moihana ya'i'itane, imiya na vahunai ana
pwaopwaomi wasawasa goula, na nimanai yana elepa mehemehegaina.
15 Na ehebo tausagenawasa vada ve'ahihi ainaena imahalava, na
alinana mwala'ina ainaena iyogahae towahone yaloyalovine ewanai
imimiyane ainai, iwalo, ‘Yam elepaena ulautom, wuwuna bale'uwai
hauga lau'eli bada imahalava'o, ta bada ai'ai hihuna'o’. 16 Ainaena
towahowa yaloyalovine ewanai yana elepa ilau'wadiyei ta bale'u lau'elina
ihiwa ahaidine.
17 Na ehebo tausagenawasa vada ve'ahihiyena galewa ainaena
imahalava, iya hinage elepa mehemehegaina nimanai.
18 Na ehebo hinage tausagenawasa abapwaoli ainaena ilaoma, iya aiwa
ala'alahi ana tauloina, na alinana mwala'ina iyoga tausagenawasane
mayana elepane ainai, iwalo, ‘Yam elepane uyepaihowa na guleipi ainona
bale'uwai utano'ahai, wuwuna bada hibuina'o’.
19 Eeta tausagenawasane yana elepaena guleipi ainona bale'uwai
itomdi, na abapihagi mwala'ina holanai ihiwaidi. Na abapihagine neta
Yaubada yana modi'ini. 20 Na guleipine maudoina ipihagidi, abapihagi
ainai, neta dalava mwala'ina tulutuluhanai, na 'wahina isagesagena

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abapihagi holanaena, dova abaita, ana daodao 300 kilomita, na ana hae dova bale'uwena na hosi itowotowolo gadona ainai.

Ve'ive'ilala yababadi

15 1 Ehebo hinage abanuwapwanopwano mwala'ina ya'ita galewai, neta tausagenawasa 7, mayadi muyamuya yababadi 7. Na muyamuyaone yababadine neta Yaubada yana modi'ini yana aba'ovi.
2 Na hinage ya'ita dova ni'u yana daumwali na aiwa ala'ala hawahawawalina, na ni'unane dova vihilo papalinai boda hitowotowolo, hiya lagulaguwo yo aiwa tagitagi yo hinage yehana ana numela ainaena bada hiwahiyala gabaedi'o. Na bodane nimadiyai aba'ai'opi'opi Yaubada ainaena, 3 na maudoina Mosese yana wali hiwaliwaliyei, iya Yaubada yana taupaihowa, na hinage Lami walina hiwaliwaliyei, hiwalo,

> 'Taubada Yaubada Tauwahiyala moiha, yam paihowao mwala'idi na abanuwapwanopwano, na yam mumuga maudoina namwanamwana na dumwaludi, na hinage abaloina maudoidi uloinaedi.
> 4 'Taubada ee, tomowa maudoina hive'ahihiyego, na hi'awa wasawasaego, hinage owa taumasele, ainaena taumiya bale'u maudoidi mata hilaoma mehemwai na hipwagogo, wuwuna tomowa maudoidi yam loinao dumwadumwaludi bada hi'itadi'o.'

5 Na mulitai hinage ya'ita galewai Yaubada yana vada ve'ahihi ho'eho'ena, na vadanane holanai yana waloyemidi lelelelena imiyamiya. 6 Na vada ve'ahihine ainaena tausagenawasa hitau 7 himahalavama na muyamuya 7 nimadiyai. Tausagenawasaone adi ale'o hewahewadi na masemaseledi, na adi tulituli goula nuwanuwadiyai hihipwaidi.
7 Na meimeituwa vehopali aidiyena ehebo vedi goula 7 ivaidi, ta tausagenawasaone 7 imohedi, na vediwone holadiyai Yaubada miyamiya vateyaina yana modi'ini i'oiye mwaudi.
8 Tenem ainai vada ve'ahihi holana imwau Yaubada yana wasawasa yo yana ala'alawowoli ainaena, ana ita dova asu, na nigele teya yaiya howahowana vada ve'ahihine ainai iluwu, ana higa tausagenawasao 7 yadi paihowa muyamuyaone 7 hive'ovidi.

Yaubada yana modi'ini vedinao 7

16 1 Hinage vada ve'ahihi holanaena ehebo alina mwala'ina yabenalei, iwalowalo tausagenawasaone 7 aidiyai, iwalo, 'Ammahalava na Yaubada yana modi'ini vedinao 7 am'atuhiwaidi bale'uwai'.
2 Eeta tausagenawasa mugamugaina ilau na yana vedi bale'uwai i'atuhiwai, ta bonu yababadi yo muyamuyadi himahalava hiya lagulagune yana aiwa tagitagi ana tautapwalolo aidiyai, hiya neta lagulagune ana ve'ive'ilala aidiyai imiyamiya.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Na tausagenawasa bwauna hinage yana vedi ivai na ni'uwai
i'atuhiwai, ta ni'une maudoina iyemala 'wahina, ana ita dova ehebo
taumwalowoi 'wahinana. Na ainaena ginauli maudoina mayawahidi
ni'uwai himwalowoi.
4 Na tausagenawasa tonugana hinage yana vedi ivai ta we'aha
sagesagenadi yo we'aha eli yo bidala aidiyai i'atuhiwaidi, na hinage
hiyemala 'wahina.
5 Na tausagenawasane iya we'aha ana tauloina alinana yabenalei,
iwalo,

> ‘Ve'ave'ahihim Yaubada ee, owa hauga teina aidiyai umiyamiya
> na hinage hauga hi'ovi'o umiyamiya, owa dumwadumwalum
> na masemaselem. Yam lauvetala teina idumwalu alili, wuwuna
> tomowaone yababadi, 6 na yam tomowao yo hinage yam tauwalo
> mahalavao hi'oiye mwalowoidi ta 'wahinadi hivesagenadi.
> Ainaena adi maiha bada umohedi'o ebeha 'wahina hinuma, na
> neta adi maihane ilowoinanedi moiha.’

7 Na alina ehebo hinage yabenalei abapwaoli ainaena iwalo, ‘Taubada
ee, owa Yaubada Tauwahiyala moiha yam loina teina namwanamwadi na
dumwaludi’.
8 Na hinage tausagenawasa vehopalina yana vedi ivai ta mahana
ainai i'atuhiwai, ta mahana yana wahiyala ilauhepoiyei ta howahowana
tomowa i'alahidi.
9 Eeta ala'alawowoli mwala'ina tomowa i'alahidi, ainaena Yaubada
yehana hi'awa yabayababaei, wuwuna iya yana loinaena muyamuyaone
himahamahalava. Na hesi nigele hiyanuwabui ta ebe Yaubada hiwalo
vetuvehaeyei.
10 Eena tausagenawasa paibina hinage yana vedi i'atuhiwai lagulaguwa
yana abamiya wasawasa ainai, na yana abaloina maudoina iguguyou.
Na tomowa muya ainaena memenadi hi'alahidi. 11 Na Yaubada galewai
hi'awa yabayababaei bonudine yadi muya vehabadi, na hesi nigele
hiyanuwabui yadi paihowa yababadi aidiyena.
12 Na tausagenawasa sikisina yana vedi ivai ta bwahi mwala'ina yehana
Yupilitisi ainai i'atuhiwai, na we'ahanane maudoina iguma ta ainaena
tupwadi tauwasawasa aluwabu ainaena mata higeyo'awama.
13 Na alu'aluwa tonuga yababadi adi ita dova 'we'we, ya'itadi
himahalava wesone hawahawawalinane awanaena, na lagulagune
ni'uwenane awanaena na hinage yana tauwalo mahalava oya'oyamane
awanaena. 14 Alu'aluwa tonugaone neta Tomodulele yana hedahedao,
hiya abanuwapwanopwano hipaihowaidi, na hiya teina hilau ta
tauwasawasaone bale'u maudoina ainai ebeha yadi bodao hiyemiya
ahaidi habi alehaidi, neta Yaubada Tauwahiyala moiha yana ahubena
yana aba'ovi ainai.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 ‘Ambenali ili'ilimani, wuwuna mata yagu laoma dova tau'aivavali
yadi laoma, na ebe yaiya owa uhilahilawa na am ale'o u'ita
avivini ili'ilimani, owa mata uyaliyaya, nigele mata uyahinimaya
tomowa ahi'ahipudiyai wuwuna nigele uyabugewa’.
16 Na alu'aluwaone tauwasawasaone mayadi bodao hiyemiya ahaidima
ehebo tupwa ainai, neta alina Hibuluwena hiwalo ‘Amagedoni’.
17 Tausagenawasa sebenina hinage yana vedi ivai na hawahawaga awawa
ewanai i'atuhiwai, na abamiya wasawasa vada ve'ahihi holanaena ehebo
alina mwala'ina iwalo, ‘Teina i'ovi'o’. 18 Tenem ainai pigabu yo dagugu yo
tutu yo hinage mwani'ini'i mwala'ina himahalava. Mwalona ta ana higa
wau tomowa yadi hauga ainai nigele teya mwani'ini'i ana mwala'i dova
iyamahalava. Na teina moiha iyababa alili. 19 Eeta dalava mwala'inawa
itom iwahei, ta tupwa tonuga himamahalavane. Na dalavao mwala'idi
yadi tupwao maudoidi aidiyai mwani'ini'ine i'abiye yababadi. Na dalava
mwala'ina yehana Babiloni yana yababa Yaubada inuwatuwu avivini,
na yana vedi ainaena waini ivenuma, na waininane neta yana modi'ini
mwala'ina wainina. 20 Na hinage bwanabwanao yo oya maudoidi hisawali,
na nigele howahowana na talobauyoidi. 21 Na hinage 'wesu mwala'idi na
po'upo'uwadi, dova gaima mwala'idi galewaena hibe'uma tomowa aidiyai.
Na tomowaone Yaubada hi'awa yabayababaei 'wesu yababanane vehabana.

Waihiu mehemehe'ayona

17 1 Tausagenawasao 7 mayadi vedi 7 Yaubada ainaena, ehebo
aidiyena ilaoma na iwalo aliguwai, ‘Ulaoma yave'itago Yaubada
yana lauvetala waihiu ainai yana mehe'ayo vehabana, na taumehe'ayone
ana nuwamasele neta dalava mwala'ina we'aha bagibagilidi ewadiyai
imiyamiya, 2 na bale'u ana tauwasawasao pwanoli ainai hiwahiyala
taumehe'ayone baidadi, na ainaena taumiya bale'u maudoidi lauhapuli
mumuganane hinuma na hiyauyaulene.’
3 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yalautowoi dova tausagenawasawa
ilauvaigau tupwa balabala awawai, na waihiu ehebo ya'ita lagulagu
hawahawawalina ainai igelu, na lagulagunane tauna maudoina ainai
yeha yababadi hileledi, na ulu'uluna ana bagibagili 7, na wa'iyanao ana
bagibagili 10.
4 Na waihiune ana ale'o hawahawawalina dova wasawasao adi ale'o, na
ana pasao goula yo gaima wasawasa yo epo, na nimanai vedi goula i'abi
avivini, bada i'oiye mwauya'o mumuga yababana ainaena, pwanoli vehabana.
5 Na ulu'ulunai yehana hilele, na ana nuwamaselese dawadawanina iwalo,
‘Babiloni mwala'ina, neta taumehe'ayo yo taupwanoli yababadi hinadi’.
6 Na waihiunane ya'itaya'o, Yaubada yana tomowao yo Yeisu ana
tauwalo moihao yadi mwalowoiyena 'wahinadi inumadi'o, na ainaena
iyauyaule ta nuwagu ipwanopwano waihiunane ana ita vehabana.

7 Eeta tausagenawasane iwalo auligau, iwalo, ‘Havena nuwam
ipwanopwano, mata yalivahi alimwai hava waihiune na lagulagune ainai
igegelune iya ulu'uluna 7 na wa'iyanao 10 adi nuwamasele. 8 Lagulagune
u'ita'itane mwalona mayawahina na bada imwalowoi'o, howola abo
imahalava guda mwala'ina ainaena ta ilau, na mata hiveyababa moiha.
Na tomowa taumiya bale'u, yaiyadiwo hiya yehadi Yaubada nigele
iyaleledi yawahi bukina holanai, haugana bale'u ana yemasele mugai
ainai, hiya lagulagunane mata hi'ita na nuwadi ipwanopwano, wuwuna
mwalona mayawahina na teina hauga imwalowoi'o, na howola abo
imahalavauyoma.
9 ‘Ebe nuwamasele alimwai, uhanapu ebeha ulu'ulunane 7, neta oya
adi bagibagili 7, na aidiyai waihiunane imiyamiya, na ana nuwamasele
hinage tauwasawasao hitau 7, 10 na 5 aidiyena bada hibe'u'o, na ehebo
teina ta'i howola iloiloina, na ehebo howola nigele iyamahalava, na
haugana imahalava mata hauga ubwa'ubwana imiyamiya.
11 ‘Na tauwasawasaone 7 yadi loina mata i'ovi, na tauwasawasa
teya yadi bodane ainaena neta lagulaguwa mwalona mayawahina
ta imwamwalowoiwa mata adi boda iyemutulai na hesi mata ilau ta
imwalowoi na abo hilobai.
12 ‘Na wa'iyanao 10 u'itadi'o neta tauwasawasa adi bagibagili 10,
hiya nigele hiyavetuwuni na hiloina, na howola abo hiloina, hauga
ubwa'ubwana ta'i ainai lagulagunane baidadi.
13 ‘Hiya hitau 10 yadi nuwatuwu ehebo, neta nuwanuwadi yadi
wahiyala na yadi loina hitalamwedi lagulagune ainai. 14 Eena mata
Lami ainai hi'aleha, ta Laminane iwahiyala alili, wuwuna iya babadao
yadi Taubada, na tauwasawasao yadi Tauwasawasa, na hinage iya yana
vesinuwaena iyogaedima ana taumulita moiha baidanao.’
15 Na tausagenawasa aliguwai hinage iwalo, ‘We'ahaone bada u'itadi'o,
aidiyai waihiune taumehe'ayone imiyamiyane, adi nuwamaselewo neta
bodao yo huhuwo yo alinao. 16 Na wa'iyanao 10 yo lagulagune hiya
u'ita'itadine mata howola abo taumehe'ayone hive'alehaei, yo hiveyababa
moiha ta mabumabugewana imiyamiya, yo hinage bunumana hi'ai,
na hilihiliyana aiwaena higabu. 17 Wuwuna Yaubada bada atediyai
ivenuwamwauwedi'o ta yana nuwatuwu hipaihowai, neta yadi paihowa
ehe'ehebona yo yadi wahiyala na yadi loina lagulagune himohei, na iya
iloina ana higa Yaubada yana walowone ipaihowaidi.
18 ‘Na waihiune u'ita'itane, iya dalava mwala'ina, na iloiloina bale'u
ana tauwasawasa maudoidi aidiyai.’

Dalava Babiloni yana be'u

18 1 Mulitai ehebo tausagenawasa ya'ita galewaena i'ai'aituluma,
iya mayana loina mwala'ina, na hinage maselenaena bale'u

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maudoina i'abiye masele, 2 na alinana mwala'inaena ilohagali iwalo,
'Dalava mwala'ina Babiloni bada ibe'u'o, na Tomodulele mayana
alu'aluwao yababadi bahudi yo hinage lowolowo yababadi vagadi vagadi
hivedalavaena'o. 3 Wuwuna Babiloni yana waini boda bagibagilidi
ivenumadi, waininane neta pwanoli yababana. Iya taumehe'ayo ainaena
bale'u ana tauwasawasao baidadi hipwanopwanoli, na pwanolinane
aidiyena tau'awa une yadi wasawasa mwala'ina hilobalobaidi.'
4 Hinage galewaena ehebo alina yabenalei, iwalo, 'Yagu tomowao
dalava neta ainaena ammahalavama, na mata yana yababane alimiyai
igeyo'awa na ana maiha yababana amlobai. 5 Wuwuna yana yababa
ana mwala'i dova galewa yana hae, na yana mumuga yababanane teina
vehabadi Yaubada inuwanuwatuwu na iyemaiha.'
6 Na hinage tausagenawasanane iwalo, 'Dalava tenem uyemaiha dova
yana paihowane, na uyemaiha mai bwau yana paihowa vehabana.
Hinage iya yana waini yababana uyebweli mai bwau ta umohei inuma.
7 Na hinage yana walo haehae yo yana mehe'ayo adi maiha umohei,
muya yo dou, wuwuna iya iwalo, "Yau alawata, nigele mata hiwape yana
tupwa ainai yayamiyamiya, na hinage nigele dou yayalobai". 8 Ainaena
mai'ehebo muyamuya teina ainai himahalava, neta asiyebwa yo dou yo
vahali na aiwa ala'alahawawalina i'alahiye sawali. Na Taubadawa Yaubada
abo waihiune ana maiha imoihei, wuwuna ibom Tauwahiyala moiha.'
9 Na bale'u ana tauwasawasao, hiya waihiune baidadi hipwanoli'o na
himehemehe'ayo, hibom hinage dalavanane vehabana hidou vahivahili,
na mehelinodi hisagena haugana dalavane i'ala'alahi na asuna hi'ita.
10 Na himeheuhi ana muya vehabana, eena amwaha daodaowai hitowolo
na hiwalo, 'Aiyoi, aiyoi! Teina ta'i dalava mwala'ina na wahiwahiyalana
Babiloni bada ana mehesabu ilobaiya'o.'
11 Na hinage bale'uwai tau'awa unewo hinuwavitai na dalavanane
vehabana hidou, wuwuna yadi tobwatobwao nigele teya hinage adi
taugimwala. 12 Yadi tobwatobwaone goula yo siliba yo gaima wasawasa
yo giniuba yo ale'o namanamalidi hewahewadi yo ale'o wasawasa
yebweyebwelidi yo aiwa panepanedi bagibagilidi yo ginauliwo wa'iya
ainaena hipapahowaidine yo aiwa namwanamwadi dova gavi yo kopa yo
pwawati yo gaima hewahewadi 13 yo gado'a yo haiyala yo waini yo woloi
olibe yo pwalawa yo witi yo bulumakau yo sipi yo hosi yo waga niuniuli,
na hinage tomowa mayawahidi higimwalaidi na hinage taupaihowao.
14 Na tau'awa unewo hiwalo dalavane ainai, hiwalo, 'Ginauli
namwanamwadi hiya nuwanuwam bada hi'ovi'o, na hinage yam
wasawasa, yo amwalo vetuvehae maudoina i'ovi'o, na mata nigele
uyalobauyoidi'.
15 Na tau'awa unewone hiya wasawasa mwala'ina dalavanane ainaena
hilobaidi, hitowolo amwaha daodaowai, wuwuna dalavane ana muyao

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hi'itaya'o, ta himeheuhi, na mayadi nuwayababa hidou, 16 hiwalo,
'Aiyoi, aiyoi, dalava tenem mwala'ina mwalona ipasa ale'o wasawasa yo
hewahewadi na hawahawawalidi na ihumauyoi goula yo gaima wasawasa
yo giniuba aidiyena, 17 na hauga habuluna ta'i ainai yana wasawasaone
hi'ovi'o'.

Na hinage hiya tau'abi'eyaisi, yo yadi taugelugelu maudoidi yo ni'u ana
tau'adau bagibagilidi ainaena yadi namwanamwa hilobalobai amwaha
daodaowena hitowolo, 18 na dalavane asuna hi'ita, na hiyoga, hiwalo,
'Nigele teya dalava ana ita dova teina dalavane mwala'inane, na teina
wau vedova?'

19 Ainaena vahudi higawalaidi, yo hidou mwala'ina, hiwalo, 'Aiyoi, aiyoi,
dalava tenem mwala'ina ainaena tau'adauwo yadi wasawasa hilobalobaidi
na hauga muhamuhana ta'i ainai yana wasawasa maudoina bada isawali'o.

20 'Amyaliyaya galewai omiu Yaubada yana tomowao, yo hinage
tauyewasao yo ana tauwalo mahalavao amyaliyaya, wuwuna mwalona
ami muyao dalavanane ainaena amlobalobai na teina ta'i Yaubada muya
ainaena iyemaihadi'o.'

21 Eena ehebo tausagenawasa wahiwahiyalana gaimatau mwala'i
alilina i'avalaihini ta ni'uwai ivehanenene iwalo, 'Dalava mwala'ina
Babiloni mata ibe'u teina dova gaimane, na mata nigele taya'itauyoi'.

22 'Ainaena dalavane ana yaliyaya i'o'ovi, na nigele teya aba'ai'opi'opi
alinana, yo yoguli alinana hiyabenabenalei. Na hinage paihowa adi
tauhanapuwo nigele mata hiya'itadi, na hinage witi abamutuna daguguna
i'ovi ainaena

23 'Na masele abamwauwina maseledi ainai mata nigele hiya'itadi.
Na hinage tauvetawahola alinadi dalavane ainaena mata nigele hiya
benaliuyowei.

'Moiha, bale'u maudoina ainaena dalavane ana tauwasawasao hihae
alili, na yadi balau aidiyena tomowa maudoina bale'u ana taumiya
hi'oya'oyamaedi.

24 Na hinage mwalona tomowa bagibagilidi hiya tauwalo mahalavao,
yo Yaubada yana tomowao hi'oiye mwalowoidi'o dalavane Babiloni ainai.
Moiha ulauhapuli'o wuwuna taumiya bagibagilidi u'oiye mwalowoidi'o
ainaena ana mehesabu mata ilobai Yaubada ainaena.

19 1 Mulitai ta'eta'e mwala'ina galewaena yabenalei dova boda
mwala'ina alinadi hiwalowalo,

'Yaubada tano'owei, iya livahi yo wasawasa yo ala'alawowoli
wuwuna. 2 Na yana loina maudoina dumwaluna na
namwanamwana, wuwuna taumehe'ayowa yana
meheganawaliyena bale'u maudoina i'abiye yababane, ta ana
maiha ilobaiya'o. Na hinage dalavanane Yaubada yana tomowao
hi'oiye mwalowoidine, ainaena ilaumehesabuwena'o.'

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Na hinage hiyoga hiwalo,
‘Yaubada tano'owei wuwuna dalavane mwala'ina i'ala'alahi, na asuna hauga maudoina ihaehae’.
4 Eena babadaone hitau 24 na hinage meimeituwaone hitau vehopali hitalupwagogo Yaubada yana abamiya wasawasa ainai imiyamiya mehenai, na ainai hiwalo, ‘Moiha. Ano'owego!’

Lami yana tawahola guyauna

5 Abamiya wasawasa ainaena ehebo alina ilaoma iwalo,
‘Omiu Yaubada yana taupaihowao yo ana tauve'ahihiwo habulumiu yo mwala'imiu amwalo vetuvehae ainai’.
6 Na hinage yabenalei dova boda mwala'ina alinadi, na hinage dova we'aha sagesagenana daguguna, yo hinage dova tutu daguguna iwalowalo,
‘Yaubada amno'owei wuwuna iya yada Bada, Yaubada Tauwahiyala alili, na bada ivetauloina'o.
7 Tayaliyaya mwala'ina, na hinage tano'owei, Lami yana tawahola vehabana, na waihiu bada i'aupasa'o yadi tawahola vehabana,
8 na wahiune bada ana ale'o hewahewana na masemaselena Yaubada imohena'o.’
Na ale'one ana nuwamasele neta Yaubada yana tomowao yadi mumuga dumwaluna.
9 Eeta tausagenawasane aliguwai iwalo, ‘Walo teina uleledi “Yaiyadiwo omiu Yaubada iyogaegomiu Lamine yana tawahola guyauna ainai, amyaliyaya” ’. Na hinage tausagenawasane iwalouyo, na iwalo, ‘Teina Yaubada yana walo moiha’.
10 Na aenai yabe'utalu ta ebeha yapwagogo ainai, eena iwalo, ‘Havena dova. Yau Yeisu yana taupaihowa, owa dova, na hinage dova tahimwao hiya Yeisu ana tauwalo mahalavao, Yaubada hesi ainai upwagogo.’ Wuwuna Yeisu ana tau'awa moihao Yaubada Alu'aluwana ipaihowaidi ta hi'au'aubabada dova tauwalo mahalava.

Hosi hewahewana ana taugelu

11 Ainaena galewa ya'ita ilotaho'e, na ainai hosi hewahewana imahalava, na ana taugelune yehana himwauwi Taudumwalu na Moiha. Na yana loina dumwaluna ainaena ilauvetala, yo hinage i'aleha. 12 Na mehena adi ita dova aiwa ala'alahawawalina, na vahunai ana pwaopwaomi wasawasao bagibagilidi himiyamiya. Na hinage yehana hilele nigele howahowana yaiya ihanapui. Ibom ihanahanapui. 13 Na ana ale'one ili'wa, 'wahina ainaena hiyebuta, na yehana himwauwi, hiwalo, ‘Yaubada yana Walo’.
14 Na galewa yana tau'alehao yadi hosi hewahewadi higeluidi, na himulitaei, adi ale'o hewahewadi na gaugaudi. 15 Na yadi taumugaine

awanaena elepa ale'aleha mehemehegaina imahamahalava, iya mata elepane ainaena tupwa maudoina iwahiyala gabaedi na aidiyai iloina dova pwawati, na hinage waini abapihagi ainai ipihagidi, neta Yaubada Tauwahiyala alili yana modi'ini mwala'ina. 16 Na ana ale'o yo esi'esina aidiyai yehana hilele, hiwalo, 'Towaho teina tauwasawasao yadi Tauwasawasa, na hinage babadao yadi Taubada'.

17 Eena ehebo tausagenawasa ya'ita mahana ainai itowotowolo, na alinana mwala'ina ainaena iyogayoga lowolowo maudoidi ahipuwai hiyevayeva aidiyai, iwalo, 'Amhulu gogoiyama Yaubada yana guyau mwala'ina ainai, 18 na am'ai tauwasawasao bunumadi, yo aleha adi taumugaiwo bunumadi, yo tau'alehao bunumadi, na hinage hosiwone, yo adi taugeluwo bunumadi, na hinage tomowa maudoidi bunumadi, hiya tomowa mohili na hinage taupaihowao, tomowa mwala'idi yo habuludi.'

19 Na lagulagune ni'uwena ilaoma, na bale'u ana tauwasawasao mayadi tau'alehao ya'itadi hilau ahaidi habi aleha hosine ana taugelune mayana tau'alehao aidiyai.

20 Tenem ainai lagulagune mayana tauwalo mahalava oya'oyamao hi'abi avivinidi na mayawahidi higabaedi dalava ala'ala wowoli mwala'ina holanai. Tauwalo mahalava oya'oyamane iya mwalona yana paihowa wahiwahiyaladi ipaihowaidi lagulagune mehenai na aidiyena tomowa i'oya'oyamaedi, hiya lagulagune ana ve'ive'ilala aidiyai imiyamiya, na yana aiwa tagitagine ana taupwagogowo.

21 Na elepa ale'alehane hosi ana taugelune awanaena imahamahalava na ainaena lagulagune yo yana tauwalo mahalava oya'oyama yadi tau'alehao bagibagilidi i'oiye mwalowoidi. Eeta lowolowo bagibagilidi hilaoma ta taumwalowoi bunumadiwa hi'aidi, na diyadi imwau.

Bolimai tausani

20 1 Ehebo hinage tausagenawasa ya'ita galewaena i'ai'aituluma, na gudane mwala'ina ana abaho'e, na balavai mwala'ina ivaidi, ta ilaoma, 2 na weso hawahawawalinane i'abi avivini, iya weso mugamugaina, neta Tomodulele, bo Seitani, na ipai ana higa tausani bolimai hi'ovi. 3 Eeta tausagenawasane wesone i'abihini, na igabaei guda mwala'ina holanai, na nemai igudu'auhi, na i'abiye yaiyai, ta havena boda i'oya'oyamaedi ana higa bolimai tausani hi'ovi, na mulitai ilivahi hauga habuhabuluna vehabana.

4 Na hinage tupwana abamiya wasawasa ya'itadi aidiyai hiya Yaubada loina imohedi'o himiyamiya, na hinage tomowaone gadodi mwalona hitomdi'o, wuwuna hiya Yeisu ana tauwalo mahalavao na Yaubada yana walo ana tauyewasaeina, alu'aluwadi ya'itadi, hiya nigele lagulagune yo yana aiwa tagitagine aidiyai hiyapwagogo, na nigele ana ve'ive'ilala vahudiyai yo nimadiyai hiyamwauwidi. Hiya teina mwalowoiyena bada

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hitowolo'o, na Besinana baidadi hiloiloina bolimai tausani aidiyai. 5 Na taumwalowoi maudoidi mata nigele hiyayawahaiuyo ana higa bolimai tausani hi'ovi. Teina taumwalowoiwone yadi towolo mugamugaina.

6 Ta hiya tautowolo mugamugaidi masemaseledi, ainaena mayadi yaliyaya, na mwalowoi bwauna nigele mata hiyalobai, na hesi Yaubada na Besinana yadi taupwaoliwo, na Besinana baidadi mata hivetauloina bolimai tausani aidiyai.

Tomodulele yana tapiya

7 Bolimai tausani hi'ovi, abo Tomodulele abapaiyena hilivahi, na imahalavama, 8 na ilau bale'u maudoina aidiyai habi oyamaedi, tupwadine dova Gogi na Meigogi aidiyai. Ainaena Tomodulele tau'aleha maudoidi i'atu'ahaidi habi aleha, adi bagibagili tavahili ahayai, dova namonamo le'awai. 9 Ainaena bale'u maudoina hitau'ahai ta Yaubada yana tomowao yadi abamiya na dalavane Yaubada ivevelauweiwa himiya gwaigwaipileyei na aiwa ala'alahawawalina galewaena i'aituluma ta i'alave'ovidi. 10 Eena tau'oyamawa Tomodulele, tomowa i'oya'oyamaediwa bada higabaena'o dalava ala'alahi holanai. Ala'alawowoline holanai mwalona lagulagunane na tauwalo mahalava oya'oyamawa higabaedi'o, na tupwanane ainai hitau tonugaone himuyamuya ahubena yo boniyai aidiyai, na havena i'ovi'ovi.

Lauvetala yana aba'ovi

11 Na ya'ita ehebo abamiya wasawasa hewahewana na mwala'ina, na abamiyane ana taumiyane mehenaena galewa yo bale'u hisawali, ta nigele howahowana ta'itauyoidi.

12 Na taumwalowoiwo maudoidi ya'itadi, mwala'idi yo habuludi, abamiya wasawasane mehenai hitowotowolo, na buki hi'aladi, na ehebo hinage buki hi'ala, iya yawahi ana buki, na taumwalowoi iloinaedi, hava dova mumugadi lelelelena bukiwone aidiyai imiyamiya.

13 Hiya ni'u adi tau'enowo hilaoma, na Bwebweso ana taumiyao, yo bale'u ana taumwalowoiwo maudoidi hilaoma, na ehebo ehebo iloinaedi, hava yadi mumuga dova. 14 Ainaena mwalowoi yo Bwebweso igabae aituluwedi dalava ala'alahi holanai, na teina dalava ala'alahinane neta mwalowoi bwauna.

15 Na ebe yaiyadiwo nigele yehadi iyalobaidi yawahi bukina ainai igabaedi dalava ala'alahina ainai.

Galewa vauvauna yo bale'u vauvauna

21 1 Ainaena galewa yo bale'u miyamiyadi ya'ita'itadi na hitau'aidawani ta hisasawaline, na galewa vauvauna na bale'u vauvauna hitaumahalava, na hesi nigele ni'u.

2 Na dalava mwala'ina ve'ave'ahihi ya'i'itane, iya Yelusalem vauvauna,
galewaena i'ai'aituluma Yaubada ainaena, bada iyepasaya'o dova
tautawahola waihiuna ipasa, na mwanena baidana hivelau lobaloba.
3 Na abamiya wasawasa ainaena alinana mwala'ina yabenalei, iwalo,
'U'ita teina hauga, Yaubada mayana tomowao himiyamiya, wuwuna
iya mata baidanao, na hiya mata yana tomowao. Moiha Yaubada ibom
iya baidadi. 4 Yaubadane mehelinodi iba'ilidi, ta mata nigele mwalowoi,
nuwana nuwayababa yo muyamuya yo dou aidiyai iyamahamahalava,
wuwuna mumuga miyamiyana bada i'ovi'o.'
5 Eena abamiya wasawasa ana taumiyane iwalo, 'Ginauli maudoidi
ya'abiye vauvaudi', na hinage iwalo, 'Walo teina uleledi, wuwuna walo
moiha na howahowana tayemidiyedi'. 6 Na hinage iwalo auligau, iwalo,
'Bada i'ovi'o. Yau abavetuwuni na aba'ovi na Taumugai yo Taumulita.
Na ebe yaiyadiwo hiya gadodi himaguni we'aha bidalaena yamohe
mohiledi, yawahidi vehabana. 7 Na ebe yaiyadiwo Tomodulele hiwahiyala
gabaei, mata ginauli namwanamwana aliguwena yamohedi ta yau yadi
Yaubada na hiya natuguwao. 8 Na hesi hiya nigele tau'atepatu na nigele
hiyayemidi, na tauveyababa yo tau'oiye mwalowoi yo taupwanoliwo yo
taubalau, yo aiwa tagitagi tautapwalolowo, yo tau'oyamao maudoidi, hiya
teina yadi tupwa dalava ala'alahina, neta mwalowoi bwauna.'

Yelusalem vauvauna

9 Eeta tausagenawasaone 7 mwalona muyamuya vedidi 7 adi
tau'avalao, ehebo aidiyena ilaoma, na iwalo auligau, iwalo, 'Ulaoma na
waihiu yave'itago, neta iya Lami mwanena'.
10 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ilauvaigau oya haehae alilina ewanai,
na dalava masemaselena ive'itagau, yehana Yelusalem, galewaena
i'ai'aituluma Yaubada ainaena. 11 Na Yaubada yana wasawasa maselena
dalavanane ainai ihinahinali, na dalavanane maselena dova gaima
wasawasa ala'alawana yo hawahawawalina, na inamanamali dova vihilo
masemaselena.
12 Na dalavanane ana abwalu mwala'ina na ewa'aliliyai, na
ana awa'eda adi bagibagili 12, na awa'edaone adi tau'ita avivini
tausagenawasao 12, hinage awa'edanane aidiyai huhu 12 Isileli aidiyena
yehadiyaone hileledi'o. 13 Abwalu ana waheiwone vehopali. Ehebo tupwa
aluwabu ainaena, na ana awa'edao tonuga, tupwa bomatu ainaena
awa'edao tonuga, yalasiyena hinage awa'edao tonuga, na tupwa bwauli
awa'edao tonuga. 14 Dalavane mwala'ina ana abwalu wahuwahuna, neta
gaima namwanamwadi 12 yaiyaidi ewadiyai, na gaimadine aidiyai Lami
ana tauyewasao 12 yehadiyaone hileledi'o.
15 Na tausagenawasane aliguwai i'a'aubabadawa, nimanai abalive
goula, na ebeha ainaena dalavane yo ana awa'edao yo ana abwalune

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iliveidi. 16 Dalava mwala'ina ana daodao yo ana tabataba tupwa vehopali
ehe'ehebodi. Eena tausagenawasane yana abalive ainaena dalavanane
ilivei, na ana daodao yo ana tabataba yo ana hae maudoina ehe'ehebodi,
neta 2400 kilomita. 17 Na abwalune ana bado nimanaena ilivei ta ilobai
36 ana bado neta 144 kiubita. Tausagenawasanane nimana dova towaho
nimana ana daodao.

18 Dalava mwala'ina ana abwalune gaima wasawasa na namanamalidi
aidiyena hi'a'abine, na dalava holana goula ainaena hi'a'abine, na
hinamanamali dova vihilo. 19 Dalavanane ana wahuwahu gaimanaone,
gaima wasawasa na namanamalidi aidiyena hiyepasane, wahuwahu
mugai ana pasa ehebo gaima wasawasa hewahewana, gaima bwauna
ana ita dova giniuba, tonugana yebweyebwelina, na vehopalinane dova
mwadaya tayana, 20 paibina dova siyae, sikisina hawahawawalina,
na sebenina yogeyogena, na eitina dova tavali ala'alawana, na
naenina magomagolona, na tenina hulehulelena, na lebenina dova
ni'u gibagibana, na tuwelona gibagibana dova nabu'a. 21 Na dalavane
ana awa'edao tuwelowone giniuba mwala'idi tuwelo aidiyena
hipapaihowaidine, na awa'eda ehebo giniuba ehebo ainaena hipaihowai.
Na dalavanane ana amwaha maudoina goula a'ava, inamanamali dova
vihilo.

22 Dalavanane ainai nigele vada ve'ahihi yaya'ita, wuwuna Taubada iya
Yaubada Tauwahiyala alili yo Lami, hiya vada ve'ahihinaede.

23 Mahana yo wai'ena nigele adi lowoinana ta hihinali dalavanane ainai,
wuwuna Yaubada yana wasawasaena ihinahinali maudoina, na hinage
Lami iyemala masele dalavanane ainai. 24 Na maselenane ainaena taumiya
bale'u hilowolowouhi, na bale'u ana tauwasawasao yadi wasawasa
hivaiyama dalavanane ainai. 25 Na dalavanane ana awa'edao nigele
howahowana ahubenaena higuduidi, na tenem ainai nigele teya boniyai.

26 Na abaloinao maudoidi yadi ve'ahihi yo yadi walo vetuvehae
hivaidima dalavanane holanai. 27 Na nigele howahowana ginauli bi'ibi'idi
dalavanane ainai hiluwu, dova mumuga vedeba hinihinimayadi yo
tau'oyamao. Na hesi hiya yehadi hileledi'o Lamine yana yawahi bukina
ainai mata hiluwu.

22 1 Eeta tausagenawasane yawahi bwahina ive'itagau, bwahinane
mehena masemaselena moiha dova vihilo, Yaubada yo Lami yadi
abamiya wasawasa ainaena isagesagenama. 2 Ta dalavane ana amwaha
ahi'ahipunaena isagesagena dobi. Na bwahine papalina ainai yawahida
aiwanao hitowotowolo. Aiwadine ainodi wai'ena ehebo ehebo vagadi
na vagadi, eeta bolimai ehebo holanai maituwelo hi'ai'aino, na lugunao
boda maudoidi bale'uwai yadi mulamula.

3 Na hesi Yaubada ginauliwowa i'awa yababaediwa mata nigele
dalavanane ainai hiyalobaidi Yaubada yo Lamine yadi abamiya wasawasa

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ainai himiyamiya, na Lamine yana taupaihowao ainai hipaihowa. 4 Yo hinage manina hi'ita, na hiya yehanane manidiyai.

5 Nigele masigili, na nigele mahana yo lampa, wuwuna Bada yada Yaubada iya ta'i yadi maselene na mata hiloina vateyai.

Yeisu yana laoma

6 Ainaena tausagenawasane iwalo aliguwai, iwalo, 'Walo teina moiha na howahowana tayemidiyedi, wuwuna Bada Yaubada ibom Alu'aluwana ana taumohe tauwalo mahalavao aidiyai, na yana tausagenawasa ivetamalei na yana taupaihowao aidiyai ive'ita hava mata muhamuhana imahalavama'.

7 Na Yeisu iwalo, 'Am'ita! Teina hauga na yalaowa, na hiya waloyemidi buki teina ainai adi tau'awa abiwo hiyaliyaya'.

8 Yau Yoni ginauli teina maudoina yabenaledi'o, na ya'itadi'o. Teina ginauliwone yabenaledi na ya'itadi ta tausagenawasanane aenai yatalupwagogo na yatapwalolo iya ginaulidine iveve'itagaune vehabana.

9 Eeta iwalo aliguwai, iwalo, 'Havena dova, wuwuna yau taupaihowa bada dova owa na tahidao hiya tauwalo mahalavao, yo hinage hiya buki teina ana tau'awa abiwo. Na Yaubada hesi ainai upwagogo.'

10 Na hinage iwalo auligau, iwalo, 'Havena waloyemidine buki teina holanai udawadawanidi, wuwuna hauga bada ilauvahavahaliya'o, 11 na ebe hiya tauyababa besiwa mata yababana aidiyai imiyamiya, na ebe hiya yadi mumuga bi'ibi'idi besiwa bi'i ainai himiyamiya, na ebe hiya yadi mumuga namwanamwana besiwa yadi mumuga namwanamwana ainai himiyamiya, na hinage hiya ve'ave'ahihidi besiwa ve'ahihi ainai himiyamiya'.

12 Ainaena Yeisu iwalo, 'Mata muhamuhana na yalaowa ta ami maiha yavaidiwa ta ya'aiyauya alimiyai, dova yami paihowa ana mwala'i, 13 wuwuna yau Taumugai yo Taumulita, na abavetuwuni yo aba'ovi'.

14 Na amyaliyaya ebe yaiyadiwo omiu ami ale'o am'abiye maseledi, wuwuna omiu mata aiwa ainona yawahida vehabana am'aidi, yo hinage dalavanane ana awa'edao aidiyena amluluwu. 15 Na dalavanane maseleyai ana taumiyao adi ita dova edewa, neta tomowa yadi mumuga bi'ibi'idi, yo balabalaudi, yo taumehe'ayowo, yo tau'oiye mwalowoiwo, yo alawai adi tauyemidiwo, yo hinage oyamao adi taunuwalelewo. 16 'Yau Yeisu, na yagu tausagenawasa bada yavetamalenawa'o alimiyai, ta ginauli teina iwalowedi tauyemidiwo alimiyai. Yau Deivida wuwuna yo yana huhu ainaena yalaoma, na yau hinage sailohana maselena.'

17 Eeta Alu'aluwa Ve'ahihi na Lami mwanena hiwalo, 'Yeisu ulaoma'. Yo yaiyadiwo omiu walo teina ambenalena'o, omiu hinage amwalo, 'Yeisu ulaoma'. Na hiya gadodi himaguni hilaoma, yo yaiyadiwo hiya nuwanuwadi yawahi bwahina hivai awawai na hinuma. Nigele ana maiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aba'ovi

18 Omiu walomahalavao buki teina ana taubenaliwo teina ami
venuwamwau, ebeha havena yami walowena amyemuyemutulai, mata
dova muyamuya buki teina holanai iwalo mahalavaedi'o Yaubada
iyemutulaidi alimiyai. **19** Na hinage havena ehebo walomahalavao buki
teina ainaena amvaivai vehulu, mata dova ta Yaubada hinage ami
ai'aiyauya yawahi aiwana ainaena ivai vehulu, na hinage yami abamiya
dalavane masemaselena holanai, yo ginauli bagibagilidi namwanamwadi
buki teina ainai iwalowedi'o, alimiyena ivai vehuludi.
20 Walo teina ana tau'abiye mahalava iwalo, 'Moiha. Teina na yalaowa.'
'Dova Bada, ulaoma, owa Yeisu'.
21 Yada Bada Yeisu yana ve'i'ila yo yana velau maudoimiu ana
tauyemidiwo alimiyai. Moiha.

The New Testament in 'Auhelawa of Papua New Guinea; 1st ed. 2008; web version, © 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.